

בשורה גדולה ללומדי הדף היומי

"הדף היומי"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימי משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללמוד גם בסינעה.

אוצרות יהודים

שמחת תורה

ט"ו תשרי - כ"ב תשרי תשפ"ז

לפי ימים

אניציה יהודים

בתוספת "הכל הנצח", דבר יום ביומו מרכיב"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדף היומי

יד ושם לעבר ה', ה"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברות תת"ט - שבת שמחת תורה, ט"ז תשרי - כ"ב תשרי תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמכר 5 בני ברק 5138948
טל 03-6186699 03-6186699
036186699X@gmail.com

להצטרפות - 03-6186699

ובעמדות "לרבים פלגים"

ניתן להשיג באדי"ב:

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreseyehidim@gmail.com

הֲדִינִי מִקֶּשֶׁד אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדִי/בְּתַפְלָתִי

לְכָל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וְלְכָל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם

קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמֶּלֶךְ

וּבְפֶרֶט לְרֵבֵנּוּ הַקְדוֹשׁ

צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם

נַחֲל גִבֵּעַ מְקוֹד חֲכָמָה

רֵבֵנּוּ נַחֲמָן בֶּן פִּיגַא

זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

שמחת תורה

לפי ימים • ט"ז תשרי - כ"ב תשרי תשפ"ז

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ"ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה •
זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר"ן • ליקוטי הלכות • ספרי
רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות
פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום שני

יום ראשון

יום רביעי

יום שלישי

יום שישי

יום חמישי

שבת קודש

לתיקון הכללי

לפרשת השבוע

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

לעמוד הבא

להצטרפות לקבלת החוברות

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

דברים לג ברכה

אונקלוס קפא

ג * וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ
הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ:
ב וַיֹּאמֶר יְהוָה מִסִּינַי בֹּא וְזָרַח מִשְׁעִיר
לָמוֹ הוֹפִיעַ מִהַר פֶּאֶרֶן וְאַתָּה מִרְבֶּבֶת
קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֲשֶׁר דָּת לָמוֹ: ג אַף חֶבֶב
עַמִּים כָּל־קִדְשֵׁי בִידָד וְהֵם תָּפוּ לַרְגֵל
יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ: ד תּוֹרָה צִוְּה־לָנוּ מֹשֶׁה

ג אף חביבנון לשבטאי, כל-קדישויהי בית ישראל בגבורא אפקנון ממצרים, ואנון מדברין תחות עננך נטלין על מימריך: ד אורייתא ירב לאנא משה מסרה ירתא לכנישת

רש"י

(א) וזאת הברכה. לפני מותו. סמוך למיתתו שאם לא עכשיו אימתי: (ב) ויאמר ה' מסיני בא. פתח תחלה בשבחו של מקום ואח"כ פתח בצרכיהם של ישראל ובשבח שפתח בו יש בו הזכרת זכות לישראל וכל זה דרך רצוי הוא כלומר כדאי הם אלו שתחול עליהם ברכה: מסיני בא. יצא לקראתם כשבאו להתייצב בתחתית ההר כחתן היוצא להקטיל את כלה שנאמר לקראת האלהים למצונו שיצא כנגדם: וזרח משעיר. כמו שפתח לבני שעיר שיקבלו את התורה ולא רצו: הופיע להם: מהר פארן. שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה ולא רצו: ואתה. לישראל: מרבבות קדש. ועמו מקצת רבבות מלאכי קדש ולא כולם ולא רובם ולא כדרך בשר ודם שמראה כל כבוד עשור ותפארתו ביום חופתו: אש דת. שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה נתן להם בלוחות כתב יד ימינו. ד"א אש דת כתרנומו שנתנה להם מתוך האש: (ג) אף חובב עמים. גם חבה יתירה חבב את השבטים כל אחד ואחד קרוי עם שהרי בנימין לברו היה עתיד להולד כשאמר הקב"ה ליעקב גוי וקהל גוים

דברים לג ברכה

אונקלוס קפב

מֹרְשָׁה קָהֳלֶת יַעֲקֹב: ה וַיְהִי בִישְׁרוֹן
מֶלֶךְ בַּהֲתַאסֵּף רֵאשֵׁי עַם יַחַד שְׁבֻטֵי
יִשְׂרָאֵל: ו יְחִי רֵאוּבֵן וְאַל־יָמָת וַיְהִי מִתּוֹ
מִסְפָּר: ס * וְזֹאת לַיהוּדָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע
יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאַל־עֲמוֹ תִּבְיָאֲנוּ יָדָיו
רַב לוֹ וְעֹזֹר מַצְרִיו תִּהְיֶה: פ שְׁנֵי ה וּלְלוֹי
אָמַר תַּמְיֵד וְאוּרִיד לְאִישׁ חֲסִידְךָ אֲשֶׁר
נָסִיתוֹ בְּמִסָּה תְרִיבֻהוּ עַל־מִי מְרִיבָה:

תתיבנה לשלם ידוהי יעבדן לה פרענותא מסנאוהי וסעיד מבצלי דכבוהי הוי לה: ח ויללוי אמר תמיא ואוריא אלכשתא לגבר דאשתכח חסיד קדמך די נסיתוהי בנסתא ויהוה שלים בחנתוהי על מי מצותא ואשתכח מהימן:

רש"י

נעזבנה: (ה) ויהי. הקב"ה: בישרון מלך. תמיד עול מלכותו עליהם. בהתאסף. בכל ההתאסף ראשי חשבון אסיפתם: ראשי. כמו כי תשא את ראש ראויין אלו שאברכם. ד"א בהתאסף בהתאספם יחד באגודה אחת ושלוש ביניהם הוא מלכ וכל כשיש מחלוקת ביניהם: (ו) ויהי ראוובן. בעולם הזה: ואל ימות. לעולם הבא שלא יזכר לו מעשה בלהה. ויהי מתו מספר. נמנין במנין שאר אחיו דוגמא היא זו כענין שנאמר וישכב את בלהה ויהיה בני יעקב שנים עשר שלא יצא מן המנין: (ז) וזאת ליהודה. סמך יהודה לראובן מפני ששניהם הודו על לקולו שבידם שנאמר אשר חממים יגידו וגו' להם לברם וגו' ולא עבר זר בתוכם ועוד פירשו רבותינו שכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מתגלגלין בארון מפני נדוי שקבל עליו שנאמר וחטאתי לאבי כל הימים אמר משה

מי גרם לראובן שיודה יהודה וכו': שמע ה' קול יהודה. תפלת דוד ושלמה ואסא מפני הכושים ויהושפט מפני העמונים וחזקיה מפני סנחריב: ואל עמו תביאנו. לשלום מפני המלחמה (ס"א מן המלחמה): ידיו רב לו. ויריבו ריבו וינקמו נקמתו: ועוזר מצוריו תהיה. על יהושפט התפלל על מלחמת רמות גלעד ויעקב יהושפט וה' עזרו. ד"א שמע ה' קול יהודה כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה ואף כשחלקו א"י נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה שנאמר מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון (ונוסף מה לא ייחד לו ברכה בפ"ע שהיה בלבו עליו על מה שעשה בששים כ"ב באגדת תהלים): (ח) ויללוי אמר. ועל לוי אמר: תומיך ואוריך. כלפי שכניה הוא מדבר: אשר נסיתו במסה. שלא נתלוננו עם שאר המלינים: תריביו וגו'. כתרנומו ד"א תריביו על מי מריבה נסתקפת לו לבא בעלילה אם משה אמר שמעו נא

דברים לג ברכה

הָאֹמֵר לְאֲבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִי וְאֶת־
אָחִיו לֹא הִפִּיר וְאֶת־בָּנָיו לֹא יָדַע כִּי
שָׁמְרוּ אֶמְרֹתַי וּבְרִיתִי יִנְצְרוּ: יוֹרוּ
מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרֹתֶיךָ לְיִשְׂרָאֵל
יִשְׁמְרוּ קְטוֹרֶה בְּאִפָּךְ וְכִלְיִל עַל־מִזְבְּחֶךָ:
יֵא בָרֶךְ יְהוָה חִילוֹ וּפַעַל יָדָיו תִּרְצֶה מִחַץ
מִתַּנִּים קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאִיו מִן־יְקוֹמוֹן: ס
יֵב לְבָנִימֹן אֹמֵר יָדִיד יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֶטֶח
עָלָיו חֶפֶץ עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כִּתְפוֹ
דְּכַבּוּהִי דָלָא יְקוֹמוֹן: יב לְבָנִימֹן אֹמֵר רַחֲמָא דִּי יִשְׂרִי לְרַחֲצֹן עֲלוּהִי יְהִי מִגֵּן עֲלוּהִי
כָּל־יוֹמָא וּבְאַרְעָה תִּשְׁרִי שְׂכִינְתָּא:

רש"י

המורים אהרן ומרים מה עשו: (ט) האומר
לְאֲבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִי. כשחטאו בעגל
ואמרתי מי לה' אלי נאספו אלי כל בני לוי
וצויתים להרוג את אבי אמו והוא מישראל
או את אחיו מאמו או בן בתו וכן עשו וא"א
לפרש אביו ממש ואחיו מאביו וכן בניו ממש
שהרי לויים הם ומשבת לוי לא חטא אחד
מהם שנאמר כל בני לוי: כי שמרו אֶמְרֹתַי.
לא יהיה לך אלהים אחרים: וּבְרִיתִי יִנְצְרוּ.
ברית מילה שאותם שנולדו במדבר של
ישראל לא מלו את בניהם והם היו מולין
ומלין את בניהם (ס"א אותם שנולדו במדבר שישראל לא
מלו את בניהם והם היו מולין): (י) יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ. ראוין
אלו לכן: וּבְכָלִי. עולה: (יא) מִחַץ מִתַּנִּים
קָמְיוֹ. מחץ קמיו מכת מתנים כענין שנאמר
ומתניהם תמיד המעד ועל המעוררין על
הכהונה אמר כן. ד"א ראה שעתידין
חשמונאי ובניו להלחם עם עובדי כוכבים

אונקלוס קפג

ט דעל אבוי וצל
אמה לא רחם כד חבו
מן דינא ואפי אחוהי
וכנוהי לא נסיב ארי
נטרו משבת מימך
וקמך לא אשניאו:
כשרין אלין דלפון
דיניך ליעקב ואוריך
לישראל, ישוין קטרת
בוסמין גדמך וגמיר
לרעא על מדכך:
י בךך יי נכסוהי
וקרבן ידוהי תקבל
ברעא תבר חרצא
דסנאוהי ודבעלי

דכבוהי דלא יקומו: יב לבנימן אמר רחמאי דיי ישרי לרחצון עלוהי יהי מגן עלוהי

כל־יומא ובארעה תשרי שכינתא:

דברים לג ברכה

שָׁכֵן: ס שְׂרִישִׁי יג וּלְיוֹסֵף אֹמֵר מְבָרַכַת
יְהוָה אֶרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מְטֹל וּמִתְּהוֹם
רִבְעַת תַּחַת: יד וּמִמֶּגֶד תְּבוּאוֹת שֶׁמֶשׁ
וּמִמֶּגֶד גֵּרֶשׁ יִרְחִים: טו וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי־
קָדִם וּמִמֶּגֶד גְּבָעוֹת עוֹלָם: טז וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ
וּמִלֵּאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנִי סִנֵּה תְּבוּאוֹתֶיהָ
לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקֶדֶד נְזִיר אָחִיו: יז בְּכוֹר
שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקֶרְנִי רֹאֵם קֶרְנָיו בָּהֶם
עַמִּים יִגָּח יַחֲדוֹ אֶפְסִי־אֶרֶץ וְהֵם רַבְבוֹת

ומלאה רעי לה דשכינתה בשמיא ועל משה אתגלי באסנא ייתון כל־אלין לרישא
דיוסף ולגברא פרישא דאחוהי: יז רבא דכנוהי זינא לה וגבורין אתעבידא לה מקדם
דתקפא ורומא דילה בגברתה עקמאי יקטל כחדא עד סקפי ארעא ואנון ברבואת

רש"י

(יג) מְבָרַכַת ה' אֶרְצוֹ. שלא היתה בנחלת
השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של
יוסף: מִמֶּגֶד. לשון עדנים ומתק: וּמִתְּהוֹם.
שהתהום עולה ומלחלח אותה מלמטה אתה
מוצא בכל השבטים ברכתו של משה מעין
ברכתו של יעקב: (יד) וּמִמֶּגֶד תְּבוּאוֹת שֶׁמֶשׁ.
שהיתה ארצו פתוחה לחמה וממתקת
הפירות: גֵּרֶשׁ יִרְחִים. יש פירות שהלכנה
מבשלתן ואלו הן קשואין ודלועין ד"א גרש
ירחים שהארץ מגרשת ומוציאה מחדש
לחדש: (טו) וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי קָדִם. ומבורכת
מראשות בישול הפירות שהרריה מקדימין
לבכר בישול פירותיהם. ד"א מגיד שקדמה
בריאנת לשאר הרים: גְּבָעוֹת עוֹלָם. גבעות
העושות פירות לעולם ואינן פוסקות מעוצר
הגשמים: (טז) וּרְצוֹן שְׁכֵנִי סִנֵּה. כמו שוכן

אונקלוס קפד

יג וליוסף אמר מברכא
מן קדם יי ארעה
עבדא מגדנין מטלא
דשמיא
וממבועי
ענין
ותהומין
דנגדן
ממעמקי
ארעא
מלרע:
ועבדא
י מגדנין
ועללן
מיבול שמשא ועבדא
מגדנין מריש ירח
כירח:
טו ומריש
טוריא בכיריא ומטוב
רמן דלא פסקן:
טז ומטוב ארעא

ומלאה רעי לה דשכינתה בשמיא ועל משה אתגלי באסנא ייתון כל־אלין לרישא
דיוסף ולגברא פרישא דאחוהי: יז רבא דכנוהי זינא לה וגבורין אתעבידא לה מקדם
דתקפא ורומא דילה בגברתה עקמאי יקטל כחדא עד סקפי ארעא ואנון ברבואת

סנה ותהא ארצו מבורכת מרצונו ונחת רוח
של הקב"ה הנגלה עלי תחלה בסנה: רצון.
נחת רוח ופיסו וכן כל רצון שבמקרא.
תְּבוּאוֹת. ברכה זו לראש יוסף: נְזִיר אָחִיו.
שהופרש מאחיו במכירתו: (יז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ.
יש בכור שהוא לשון גדולה ומלכות שנאמר
אף אני בכור אתנהו וכן בני בכורי ישראל.
בְּכוֹר. מלך היצא במנו והוא יהושע: שׁוֹרוֹ.
שכחו קשה כשור לכבוש כמה מלכים: הָדָר
לֹא נתון לו שנאמר ונתת מהודך עליו: וְקֶרְנִי
רֹאֵם קֶרְנָיו. שור כחו קשה ואין קרניו נאות
אבל ראם קרניו נאות ואין כחו קשה נתן
ליהושע כחו של שור ויופי קרני ראם: אֶפְסִי
אֶרֶץ. שלשים ואחד מלכים אפשר שכולם
מא"י היו אלא אין לך כל מלך ושלטון שלא
קנה לו פלטרין ואחוזה בא"י שחשובה

דברים ל"ג ברכה

אונקלוס קפה

אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מִנְשָׁה: ׀ רִבִּיעִי
וְלִזְבוּלֹן אָמַר שִׁמְחָה זְבוּלֹן בְּצִאתָךְ
וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֵיךָ: ׀ עַמִּים הֲרִי-יִקְרָאוּ
שֵׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי-עֶדֶק כִּי שָׁפַע יָמִים יִינָקוּ
וַיִּשְׁפְּנֵי טַמּוּנֵי חוֹל: ׀ כֹּ וּלְגַד אָמַר בְּרוּךְ
דִּישְׁרָאֵל לְטוֹר בֵּית מִקְדָּשָׁא וְתַפְנוּשׁוֹן, תַּמָּן יִכְסֹון נִכְסֵת קִדְשֵׁין לְרִעְוָא. אַרְי נִכְסֵי
עַמִּינָא יִיכְלִין וְסִימָן דְּמִשְׁמַרְן בְּחֵלָא תִּתְגַּלֵּן לַחוּץ: כֹּ וּלְגַד אָמַר בְּרוּךְ דִּאֶמְתִּי לְגַד

רש"י

לכולם היא שנאמר נחלת צבי צבאות גוים: והם רבבות אפרים. אותם המנוגחים הם הרבבות שהרג יהושע שבא מאפרים: והם אלפי מנשה. הם האלפים שהרג גדעון במדין שנאמר וזבח וצלמונע בקרקר וגו': (דח) ולזבולון אמר. אלו ה' שבטים שברך באחרונה זבולון גד ודן ונפתלי ואשר כפל שמותיהם לחזקם ולהגבירם לפי שהיו חלשים שבכל השבטים הם הם שהוליד יוסף לפני פרעה שנאמר ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים לפי שנראים חלשים ולא ישים אותם לו שרי מלחמתו: שִׁמְחָה זְבוּלֹן בְּצִאתָךְ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֵיךָ. זבולון ויששכר עשו שותפות זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר שותרתו של יששכר ע"י זבולון היתה: שִׁמְחָה זְבוּלֹן בְּצִאתָךְ. הצלח בצאתך לסחורה: וַיִּשְׁשָׁכֶר. הצלח בישיבת אהליך לתורה לישב ולעבר שנים ולקבוע חרדים כמו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך. ועל פי קביעת עתיהם ועיבוריהם: (ט) עַמִּים. של שבטי ישראל: הר יקרא. להר המוריה יאספו. כל אסיפה ע"י קריאה היא

דברים ל"ג ברכה

אונקלוס קפ

מִרְחִיב גֹּד בְּלִבָּיָא שְׁכֹן וְטָרַף זָרוּעַ אֶפְרַיִם
קִדְקֹד: כֹּ וַיִּרְא רֵאשִׁית לוֹ בִּי-שֵׁם חִלְקָת
מַחֲקָק סָפוֹן וַיִּתָּא רֵאשִׁי עִם צִדְקָת יְהוָה
עֲשֶׂה וּמִשְׁפָּטֵיו עִם-יִשְׂרָאֵל: ׀ חֲמִישִׁי
כֹּ וּלְדָן אָמַר דָּן גֹּר אֲרִיָּה יִזְנֵק מִן-
הַבֶּשֶׂן: כֹּ וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע
רָצוֹן וּמָלָא בְּרַבְתָּ יְהוָה יָם וְדָרוֹם
יִרְשָׁה: ׀ כֹּ וּלְאָשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנֵים
מִתָּנָן: כֹּ וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רָעוֹא וּמָלִי בִרְכָן מִן קֶדֶם יִי מַעֲרֵב יָם גְּבוּסֵר
וְדָרוֹמָא יָרֵת: כֹּ וּלְאָשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּרַכַת בְּנֵינָא אֲשֶׁר יְהִי רָעוֹא לְאַחֵיהִי וְיִתְרַבִּי

רש"י

צריכים להיות גבורים: וטרף זרוע אף קדקד. הרוגיהם היו ניכרין חותכים הראש עם הזרוע במכה אחת: (כא) וַיִּרְא רֵאשִׁית לֹ. ראה ליטול לו חלק בארץ סיחון ועוג שהיא ראשית כבוש הארץ: כִּי שֵׁם חִלְקָת. כי ידע אשר שם בבחלתו חלקת שדה קבורת מחוקק והוא משה: סָפוֹן. אותה חלקה ספונה וטמונה מכל בריה שנאמר ולא ידע איש את קבורתו: ויתא. ג: ראשי עב. הם היו הולכים לפני החלוץ בכבוש הארץ לפי שהיו גבורים וכה"א חלוצים תעברו לפני אחיכם וגו': צִדְקָת ה' עֲשֶׂה. שהאמינו דבריהם ושמרו בהטחתם לעבור את הירדן עד שכבשו וחלקו. ד"א ויתא משה ראשי עם צדקת ה' עשה על משה אמור: (כב) דן גור אריה. אף הוא היה סמוך לספר לפיכך מושלו באריות: יִזְנֵק מִן הַבֶּשֶׂן. כתרגומו שהיה הירדן יוצא מחלקו ממערת פמייאס והיא לשם שהיא בחלקו של דן שנא' ויקראו ללשם דן וזינוקו וקילוחו מן הבשן. ד"א מה זינוק זה יוצא

דברים לג ברכה

אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹן אֲחִיו וְטַבֵּל בְּשֶׁמֶן רִגְלוֹ:
 כה בְּרֹזֶל וְנַחֲשֶׁת מִנְעֵלָה וְכִימִיד דְּבִאָה:
 כו אֵין פֶּאֶל יִשְׁרוֹן רֶכֶב שָׁמַיִם בַּעֲזָרָה
 וּבְגִאֲוֹתוֹ שְׁחָקִים: שִׁישִׁי כו מַעֲנֶה אֱלֹהֵי
 קֹדֶם וּמִתַּחַת זֹרַעַת עוֹלָם וַיִּגְרֶשׁ מִפְּנֵיהֶ
 אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשֹּׁמֵד: כח וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל
 בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל-אֶרֶץ דִּגֵּן
 סְנָה וַאֲמַר שְׂעִי: כח וַיִּשְׂרָאֵל לִרְחֹצֵן בְּלַחֲדוּהִי קַעֲיִן בְּרַפְסָתָא דְּכִרְכְּנֹן יַעֲקֹב

רש"י

ביתא ל' צווי דטעמיהון מלעיל: (כד) ברוך
 מבנים אשר. ראיתי בספרי אין לך בכל
 השבטים שנתברך בבנים כאשר ואיני יודע
 כיצד: יהי רצוני אחיו. שהיה מתרצה לאחיו
 בשמן אנפיקנן ובקפלאות והם מרצין לו
 בתבואה ד"א יהי רצוני אחיו שהיו בנותיו
 נאות והוא שנאמר בד"ה הוא אבי ברזית
 שהיו בנותיו נשואות לכהנים גדולים
 הנמשחים בשמן זית: וטובל בשמן רגליו:
 שהיתה ארצו מושכת שמן כמעין מועשה
 שנצטרכו אנשי לודקיא לשמן מנו להם
 פולמוסטוס אחד כו' כדאיתא במנחות: (כה)
 ברזל ונחשת מנעלך. עכשיו הוא מדבר כנגד
 כל ישראל שהיו גבוריהם יושבים בערי
 הספר ונועלים אותה שלא יוכלו האויבים
 ליכנס בה כאילו היא סגורה במנעולים
 וברחיים של ברזל ונחשת. ד"א ברזל ונחשת
 מנעלך ארצכם נועלה בהרים שחוצבין מהם
 ברזל ונחשת וארצו של אשר היתה מנועלה
 של א"י: וכימיד דבאך. וכימיד שהם טובים
 לך שהן ימי תחלתן ימי נעורין כך יהיו ימי
 זקנתן שהם דואבים זבים ומתמוטטים. ד"א

אונקלוס קפז

בספנוקי מלכין:
 כה תקיף כפרזלא
 ונחשא מותבך וכימי
 עולימותך תקפך:
 כו לית אלה כאלהא
 דישראל דשכינתה
 בשמיא כסעך
 ותקפה בשמי שמיא:
 כו מדור אלהא
 דמלךמין די
 במימרה אתעבד
 עלמא ומריד מקדמך
 עקב

דברים לד ברכה

וְתִירוֹשׁ אֶף-שָׁמִי יַעֲרֹפוּ-טַל: כט אֲשֶׁר־יִדְּ
 יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד עִם נוֹשֵׁעַ בִּיהוּה מִגֵּן
 עֲזָרָה וְאֲשֶׁר-חָרַב גִּאֲוֹתָהּ וּפְחָשׁוֹ אִיבִיד־
 לָהּ וְאַתָּה עַל-בְּמוֹתֵימָה תִּדְרֹךְ: ס שְׂבִיעִי
 ד- וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְבַת מוֹאָב אֶל-הַר
 נָבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יִרְחוֹ
 וַיִּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֶת-הַגִּלְעָד
 עַד-דֵּן: ז וְאֵת כָּל-נַפְתָּלִי וְאֶת-אֶרֶץ
 אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל-אֶרֶץ יְהוּדָה עַד
 יִרְחוֹ וְאַחֲזִיָּה יְיָ יֵת כָּל-אֶרְעָא יֵת גִּלְעָד עַד דֵּן: ז וְיֵת כָּל-נַפְתָּלִי וְיֵת אֶרְעָא דְאֶפְרַיִם

רש"י

ותירוש אף-שמי יעפרו-טל: את כל הארץ.
 הראהו את כל א"י בשלותה והמציקין
 העתידין להיות מציקין לה: עד דן. הראהו
 בני דן עובדים עבודת כוכבים שנאמר ויקימו
 להם בני דן את הפסל והראהו בשמרון
 עתיד לצאת ממנו למושיע: (ז) ואת כל
 נפתלי. הראהו ארצו בשלותה וחורבנה
 והראהו דבורה וברק מקדש נפתלי נלחמים
 עם סיסרא וחילולתיו: ואת ארץ אפרים
 ומנשה. הראהו ארצם בשלותה ובחורבנה
 והראהו יהושע נלחם עם מלכי כנען שבא
 מאפרים. וגדעון שבא ממנשה נלחם עם מדין
 ועמלק. ואת כל ארץ יהודה. בשלותה
 ובחורבנה והראהו מלכות בית דוד ונצחונם:
 עד הים האחרון. ארץ המערב בשלותה
 ובחורבנה. ד"א אל תקרי הים האחרון אלא
 היום האחרון הראהו הקב"ה כל המאורעות
 שעתידין ליארע לישראל עד שיחיו המתים:

אונקלוס קפח

אכיהון לארע עבדא
 עבד וחרמ אף שמיא
 דעלניהון ישמשנן
 בטלא: כט טובך
 ישראל לית דכנתך
 עמא דפרקנה מן קדם
 יי תקוף כסעך ודמן
 קדמוהי נצחן גבורתך
 ויכדכין סנאך לך ואת
 על פריקת צוארי
 מלכיהון תדרך:
 ד- א וסלק משה
 ממישרא דמואב
 לטורא דנבו ריש
 קמתא די על אפי

דברים לד ברכה

אונקלוס קפט

הַיִּם הָאֲחֵרוֹן: ג וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַפֶּקֶר
בְּקֶעַת יִרְחוֹ עֵיר הַתְּמָרִים עַד־צֶעֶר:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁפָּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב
לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַנֶּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינַיִךְ
וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹד: ה וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה
עַבְד־יְהוָה בָּאָרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה:
וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בָאָרֶץ מוֹאָב מִוֶּלֶד בֵּית
פְּעֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה: ו מֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא־כִהְתָּה עֵינָיו וְלֹא־נָס
פָּעוֹר וְלֹא יָדַע אָנֹשׁ יֵת קְבֻרָתָהּ עַד יוֹמָא הַדִּין: ו מֹשֶׁה בַּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין כַּד
מֵית לֹא כֹהֶת עֵינֹהִי וְלֹא שָׁנָא זִיו יִקְרָא דְאַפּוֹהִי:

רש"י

(ג) ואת הנגב. ארץ הדרום ד"א מערת
המכפלה שנאמר ויעלו בנגב ויבא עד חברון:
ואת הכנר. הראהו שלמה יוצק כלי בית
המקדש שנאמר בכנר הירדן יצקם המלך
במעבה האדמה: (ד) לאמר לזרעך אתננה
הראיתך. כדי שתלך ותאמר לאברהם ליצחק
וליעקב שבועה שנשבע לכם הקב"ה קיימה
וזהו לאמר לך הראיתיה לך אבל גזרה היא
מלפני ששמה לא תעבור שאלולי כך הייתי
מקיימך עד שתראה אותם נטועים וקבועים
בה ותלך ותגיד להם: (ה) וימת שם משה.
אפשר משה מת וכתב וימת שם משה אלא
עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע
רמ"א אפשר ספר התורה חסר כלום והוא:

דברים לד ברכה

אונקלוס קצ

לַחֵה: ה וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
בְּעֶרְבַת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיָּתְמוּ יָמֵי
בְּכִי אָבֶל מֹשֶׁה: ו וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן מֵלֵא
רוּחַ חֲכָמָה כִּי־סִמַּךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו
וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ו וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד
בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ יְהוָה פָּנִים
אֶל־פָּנִים: י לְכָל־הָאֲתֹת וְהַמוֹפְתִּים
אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ מִצְרַיִם
לְפָרֻעָה וּלְכָל־עַבְדָּיו וּלְכָל־אֲרָצוֹ:
י וּלְכָל־הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל־הַמוֹרָא הַגָּדוֹל
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינָיו כָּל־
יִשְׂרָאֵל:

תקפתא ולכל חזונא רבא די עבד משה כל ישראלי:

רש"י

(ח) בני ישראל. הזכרים אבל באהרן מתוך
שהיה רודף שלום ונותן שלום בין איש
לרעהו ובין אשה לבעלה נאמר כל בית
ישראל זכרים ונקבות: (י) אשר ידעו ה' פנים
אל פנים. שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל
עת שרוצה כענין שנאמר ועתה אעלה אל ה'.
עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם: (יב) ולכל

רמש האדמה למינהו וירא אלהים כי טוב: ^א ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ: ^ב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: ^ג ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ: ^ד ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב וזרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה: ^ה ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רמש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן: ^ו וירא אלהים את כל אלה אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום השני: ^ז ^א ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ^ב ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ^ג ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות: ^ד

השמים להבדיל בין הים ובין הלילה והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים: ^א והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ ויהי כן: ^ב ויעש אלהים את שני המאורות הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים: ^ג ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ: ^ד ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החשך וירא אלהים כי טוב: ^ה ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי: ^ו ^א ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים: ^ב ויברא אלהים את התנינים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל עוף הנף למינהו וירא אלהים כי טוב: ^ג ויברך אתם אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים והעוף ירב בארץ: ^ד ויהי ערב ויהי בקר יום חמישי: ^ה ^א ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה ויהי כן: ^ב ויעש אלהים את חית הארץ למינה ואת הבהמה למינה ואת כל

^א ובראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: ^ב והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים: ^ג ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור: ^ד וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך: ^ה ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: ^ו ^א ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים: ^ב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן: ^ג ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום שני: ^ד ^א ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן: ^ב ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקנה המים קרא ימים וירא אלהים כי טוב: ^ג ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו על פני הארץ ויהי כן: ^ד ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו למינהו וירא אלהים כי טוב: ^ה ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי: ^ו ^א ויאמר אלהים יהי מאורת ברקיע

הפטרת וזאת הברכה - שמחת תורה ביהושע פרק א

א ויהי אחרי מות משה עבד יהוה ויאמר יהוה אל-יהושע בן-נון משרת משה לאמר: ב משה עבדי מת ועתה קום עבר את-הירדן הזה אתה וכל-העם הזה אל-הארץ אשר אנכי נתן להם לבני ישראל: ג כל-מקום אשר תדרך כף-רגלכם בו לכם נתתיו כאשר דברתי אל-משה: ד מהמדבר והלבנון הזה ועד-הנהר הגדול נהר-פרת כל ארץ החתים ועד-הים הגדול מכוא השמש יהיה גבולכם: ה לא-יתיצב איש לפניך כל ימי חיך כאשר הייתי עם-משה אהיה עמך לא ארפך ולא אעזבך: ו חזק ואמץ כי אתה תנחיל את-העם הזה את-הארץ אשר-נשבעתי לאבותם לתת להם: ז רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל-התורה אשר צוה משה עבדי אל-תסור ממנו ימין ושמאול למען תשפיל בכל אשר תלך: ח לא-ימוש ספר התורה הזה מפיה ויהיית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל-הפיתוב בו כי-אז תצליח את-דרךך ואז תשקיל: ט הלא צויתך חזק ואמץ אל-תערץ ואל-תחת כי עמך יהוה אלהיך בכל אשר תלך:

ביום השמיני עצרת

תהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו: י והקרבתם עלה אשה רית נחת ליהוה פר אחד איל אחד פבשים בני-שנה שבעה תמימים: יי מנחתם ונספיהם לפר לאיל ולפבשים במספרם כמשפט: יג ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה: יד אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלמיכם: טו ויאמר משה אל-בני ישראל בכל אשר-צוה יהוה את-משה: פפפ

חזרה לתוכן העניינים

יום ראשון

לנצח עוד יום

ט' ע"א ובי מטי לבי בליעי שקל מלא כוזא דמזיא מבי בליעי, נער שנסבנס כולם לספינה, לקח עמו רבי יהושע עפר מעפר ארצם; וכשהגיעו למקום שם האוקיינוס בולע את כל המימות הנפולים לתוכו ומביאם אל התהום, והתהום פולט אותם, נטל עמו מהמים אשר שם מלוא הדלי (מים) -

כר אתו החכמים, אוקמניהו רבי יהושע קמו קיסר, חזניהו המלך לחכמים דהוו מעני, אמר ליה המלך לרבי יהושע, אם כן הני לאו נינהו; שקל רבי יהושע מעפרייהו ושדא עלוייהו, ונוקפה קומתם, שהיו סבורים בארצם הם; ומתוך כך אקשו לאמי מלכא; אמר ליה קיסר לרבי יהושע: כל דבעית עבדי בהו.

[באשר הגיעו למקום אשר שם הקיסר, העמיד רבי יהושע את החכמים לפני הקיסר; אך משראה הקיסר שהם מעונים ושפלים, טען לרבי יהושע שאין אלו החכמים; נטל רבי יהושע מהעפר שהביא מארצם חורק עליהם, וסבורים היו מתוך כך שבארצם הם, ועל כן העזו לדבר קשות עם המלך, בהיותם סבורים - בשביל ריח העפר - שקרובים הם לארצם, ואין להם שם מורא מלכות; כעס המלך, ואמר לרבי יהושע: עשה עמהם ככל אשר תחפוץ!]

איתיה רבי יהושע הנהו מציא דאתו מבי בליעי, שדינהו בתיגרא, אמר להו רבי יהושע לחכמים: מליוהו להאי ואיזילו לבו, מלו ושדו ביה, קמאי קמאי ובלע להו, מלו עד דרשמיט כתמיהו, ובלו להו ואזול.

[וכך עשה להם רבי יהושע, כדי שיכלו: לקח כלי ושם בו את המים שהם בולעים את כל המימות, וצויה להם למלאות את הכלי במים אחרים עד שיתמלא וייפטר וילכו להם, אך כל מים ששפכו לשם היו נבלעים, ונוקפו לשאת על כתפיהם עד ועוד מים, עד שבלו והלכו לאכדון].

מתניתין:

חמורה מעוברת שלא ביכרה: והשכים ומצא שילדה שני זכרים שהאחד מהם בלבד הוא בדין פטר חמור, הרי זה נותן טלה אחד לכהן, שהרי ודאי יש לו פטר חמור. ואם ילדה זכר הקדוש בקדושת בכורה, ונקבה שאינה ראייה להיות קדושה, ואין ידוע מי הוא הראשון, הרי זה מפרש טלה אחד כדי להפקיע מן הבכור - אם אכן יש כאן מי שנתקדש בקדושת בכורה - את קדושתו ואיסורו, אבל אינו נותנו לכהן אלא הוא לעצמו, שהרי ספק הוא אם יש כאן דין בכורה, והמוציא מחבירו עליו הראיה. מי שהיו לו שתי חמוריות מעוברות שלא ביכרו: והשכים ומצא שילדו שני זכרים, הרי זה נותן שני טלאים לכהן, כי אנו תולים שכל אחת מהם

ילדה זכר אחד, ואם כן הרי נולדו לו שתי בכורות. ואם ילדו זכר ונקבה, או שילדו שני זכרים ונקבה, ונמצא שיש לו בכור אחד ודאי, הרי זה נותן טלה אחד בלבד לכהן, כי בכור אחד ודאי יש לו, אבל אינו נותן טלה נוסף לכהן, כי שמא השניה ילדה את הנקיבה תחילה. ואם ילדו שתי נקבות וזכר, או שני זכרים ושתי נקבות, שיתכן ואין כאן אפילו בכור אחד כי הנקבות נולדו תחילה, אין כאן לכהן כלום. ואם היו לו שתי חמוריות, אחת שכבר ביכרה, ואחת שעדיין לא ביכרה: וילדו שני זכרים, הרי זה נותן טלה אחד לכהן, שהרי אף זו שלא ביכרה ילדה בכור. ואם ילדו זכר ונקבה, ואין ידוע אם הזכר מוזו שכבר ביכרה ואין כאן בכור, או שמא מוזו שלא ביכרה ויש כאן בכור, הרי זה מפרש טלה אחד, אך אינו נותנו לכהן, כי שמא אין כאן בכור ונטול לעצמו. ומניין שפודים בשא? שנאמר: "ופטר חמור תפדה בשא". ושה זה אפשר שיהיה מן הכבשים ואפשר שיהיה מן העזים, זכר ונקבה [או נקבה] גדול וקטן, תמים ובעל מום. ופודה בו פעמים הרבה, אם החזירו לו הכהן אחר שנתנו לו. ונכנס לזריר להתעשר, ויתבאר כונת המשנה בגמרא. ואם מת הפדיון נהנין בו, ותתבאר כונת המשנה בגמרא.

גמרא:

שנינו במשנה: חמורה שלא ביכרה וילדה שני זכרים נותן טלה אחד לכהן: שנינו במשנה לקמן יז א גבי בכור בהמה טהורה: רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים, ויצאו שני ראשיהן כאחת, רבי יוסי הגלילי אומר שניהם לכהן, שנאמר: "וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה", ומשמע: שני זכרים; וטעמו משום דאפשר לצמצם שיצאו שניהם כאחד ושניהם בכורות, והרי אמרה תורה שאף שני בכורות קדושים; וחכמים נחלקו עליו שם, משום שאי אפשר לצמצם. סבורה היתה הגמרא בטעם המשנה שאינו נותן אלא טלה אחד, שהוא משום שאי אפשר לצמצם, ונקטינן שהאחד יצא קודם לשני ואין כאן אלא בכור אחד, ואם כן: מאן תנא, מי הוא התנא ששנה את משנתנו?

אמר רבי ירמיה דלא כרבי יוסי הגלילי, דאי רבי יוסי הגלילי, האמר גבי בכור בהמה טהורה, שאם יצאו שני ראשיהם כאחד שניהם קדושים משום דאפשר לצמצם, ואם כן אף כאן מן הדין שיהיו שניהם בדין בכורה. אמר אביי: אפילו תימא רבי יוסי הגלילי, שאני התם גבי בכור בהמה טהורה, דכתיב [שמות יג יב]: "וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים [לשון רבים] לה", הרי שריבתה תורה שני זכרים לבכורה, אבל גבי פטר חמור אין קדוש בבכורה אלא אחד, וספק הוא מי קדוש, ומקשינן: וליגמר פטר חמור מנינה [מבכור בהמה טהורה], שיהיו שני זכרים בדין בכורה אף בפטר חמור? ומשינן: הא מיעט רחמנא "הזכרים" [תוספת ה"א"], למעט פטר חמור. איכא דאמרי: לימא מתניתין דלא כרבי יוסי הגלילי, דאי רבי יוסי הגלילי, האמר דאפשר לצמצם. אמר אביי: אפילו תימא רבי יוסי הגלילי היא, שאני התם דכתיב "הזכרים לה". ומקשינן: בשלמא לרבי ירמיה דלא מוקי לה כרבי יוסי הגלילי, ונקטינן שלא יצאו שני ראשיהם כאחד, היינו דלא קתני "ויצאו שני ראשיהן כאחד" כשם ששנינו גבי בכור בהמה טהורה. אלא לאביי המפרש שאין קדוש אלא אחד אפילו אם באמת יצאו שני ראשיהן כאחד, ליתני "ויצאו שני ראשיהן כאחד", כשם ששנינו גבי בכור בהמה טהורה. ועוד מקשינן על אביי מהא דתניא: חמורו שלא ביכרה וילדה שני זכרים, ויצאו שני ראשיהן כאחד, רבי יוסי הגלילי אומר: שניהן לכהן, שנאמר "הזכרים לה" - קודם גמר הקושיא מפרשת הגמרא את לשון הברייתא "שנאמר הזכרים לה", דמשמע: בפטר חמור נאמר "הזכרים לה", והא כי כתיב האי "הזכרים לה" בקדושת הגוף - היינו בכור בהמה טהורה שהוא קדוש קדושת הגוף - הוא דכתיב, ולא בפטר חמור! ומפרשינן: אלא אימא בברייתא: "משום שנאמר הזכרים לה", כלומר, היות ונאמר בבכור בהמה טהורה "הזכרים לה" - לפיכך מינה נמי לפטר חמור - ועל כל פנים מובאר בהדיא בברייתא שרבי יוסי חלוק על משנתנו, ותיובתא דאביי - ומסקינן: אכן תיובתא דאביי, ומשנתנו דלא כרבי יוסי הגלילי.

פרק ראשון בכורות

עין משפט
נר מצוה

וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בִשָּׁה
וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֶרְפָתָהּ כָּל
כּוֹר בְּנֵיךְ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְהַעֲבֵרְתָּ כָּל פֶּטֶר רִחֻם
וְכָל פֶּטֶר שֹׁגֵר בְּחֻמָּה
שֹׁר יִדְּהָ לְךָ הַזֹּכְרִים
שְׁמוֹת יֵג יב

מוסף רש"י

יורה דא. בן. נשה, פעמים
רבה. שאם חזר וקנאו מן
הבן לאחר שנשאו לו, חזר
יורה דא בן פטר חמור אחר
(לעיל ד:).

עשימה מקורצת

בהו אייתי הנהו מיא:
מליהו להאי: ג שתי
מוריות שלא: ד אן אין
בהן: ט ביכרה וילדו שני:
ופודה בו: ו מת. עיין
תוספות מנחות (דף טו ע"א)
י"ה עובד כוכבים:
הזכרים. עיין בתוספות
קמץ (דף מט ע"א) ד"ה
זכר: ט כאחד ואף על גב

נוד: פ קשות אל המלך:

[illegible]

ובלע להו מלו עד ער
 ואוול: מתיב^א "חמוריה"
 זכרים נותן מלה אחד
 מלה אחד לעצמו שותף
 וילדו שני זכרים נותן
 ונקבה או שני זכרים
 נקבה שתי נקבות ויש
 נקבות אין^ב (א) ב להכן כ
 שלא ביכרה וילדה ש
 נאמר ופטר חמור ר
 וכן העוים זכר ונקבה
 מום^ג פירה ב פטר
 להתעשר ואם ב רימה
 גא אמר ר' ירמיה
 דא רבי וסי הגלילי
 אמר אבי אפילו ת
 שאני האם דכתיב^ד "ו
 מיניה הא מיעט רחמנו
 ליקא לאר כרבי ווס
 גלילי האמר אבי א
 תימר רבי וסי הגליל
 הזכרים לה' בשלמא
 לה רכבי ווס הגליל
 שני ראשיתן כאחד
 שני ראשיתן כאחד
 שלא ביכרה וילדה
 ראשיתן כאחד רבי ו
 כהן שנאמר הזכרים
 בקדושת הגוף הוא
 שנאמר הזכרים לה' ו

ויש כחפיהו וכלו לחו
 ביכרה ויולדה שני
 זכר ונקבה מפריש
 להן זקלא ביכרו
 המצורין ושלש ביכרו
 שני טלאים לכהן אכר
 וקבה נותן טלא אחד
 ושני זכרים ושתי
 פ: אחת ביכרה ואחת
 זכרים נותן טלא אחד
 שני טלא אחד לעצמו
 ויהיה בשנה מן הכהנים
 דול וקטן תמים ובעל
 עין חרבה כנס לדיר
 והנחין בו: גמ' אלא
 אלא כרבי יוסי הגלילי
 ואמר אפשר לצמצם
 דאמר רבי יוסי הגלילי
 החוכרים יושבי הלגמור
 החוכרים איכא דאמרי
 הגלילי דאי רבי אסי
 ומצאם אמר אבי אסי
 שאני תהם כדכתיב
 י' ירמיה דלא מוקי
 ייננו דלא קתני ויצאו
 ז' אלב' יתני ויצאו
 ויעוד תניא חמורו
 י' זכרים ויצאו שני
 ויהא יאמר שנהן
 ה' ואלו כ' כתיב אלא
 דכתיב אלא משום
 ובתא דאבי' ויתבאר
 ררין

אָמַרְתָּ (אָמַרְתָּ) וְיָשָׁן לָאָה אֵינִי שֶׁלֹּא יָבִיא
לָאָה מִסְפֵּק לָאָה אָמַרְתָּ בְּכָתוּב אֲחֵת יִצְחָק
אָפִיר יִשְׂרָאֵל הַגִּילְיָוִי לָאָה שִׁמְחָה וְיִצְחָק
יִשְׂרָאֵל לְפָרֶשׁ נִשְׁתִּי מִסְפֵּק מֵאֵלֶּה ר' יוֹסֵף
הַגִּילְיָוִי לָאָה וְנִשְׁתִּי לָאָה מִדֵּן מֵדֵן
מִ"מ בִּסְפֵּק מוֹעֵט טוֹב לְהַחֲמִיר בְּדָבָר
וּלְהַסְרֵם טוֹהֵה אִי שֶׁן לִנְמוּלָה:
אָמַרְתָּ (אָמַרְתָּ) (אָמַרְתָּ) שֶׁן מֵאֵלֶּה אֵינִי
חוּצָיִן. תִּימָנָה ב' בְּסִמָּה
הַמִּקְשָׁה (חֲזָיוֹן ע.) עֵינֵי כִרְכּוֹת י' אֲחִימוֹן
וְיֹאחֲזֵיכָא שֶׁן יִשְׂרָאֵל הִבֵּל מִקְשָׁתָּהּ פִּי
אִיכָל לִמְמָד טַפִּי בְּמִינֵי אִינֵי מִינֵי
אִי מִי אֲחִימוֹן יֹאחֲזֵי אִינֵי מִינֵי
מִחֲזִיזֵי עוֹד י' לִנְמֵר דְּרֹקָא מִשּׁוֹם
וְהִלְחִיטָהּ שִׁפְטֵיהֶּ אֲחִימוֹן הַבְּלֹחִים
הָאֵל מִסְפֵּקָאן לִן דְּלִינְתָהּ הָאֵל
תִּנְיָה אֲזַל אֵל לָאָה שִׁמְחָה וְיִצְחָק
פְּשִׁטָּה לָאָה הָאֵל תִּנְיָה וְיִצְחָק
(יִשְׂרָאֵל) לְאָפִיר מִקְשָׁתָּה כִּי יִשְׂרָאֵל
הַגִּילְיָוִי לְאָפִיר לִנְמוּלָה וְאָפִיר אֵינִי
וְנִשְׁתִּי אִי טוֹהֵה לָאָה לִנְמוּלָה מִשּׁוֹם
לְדַבֵּיז הִיכְרִים אֲמַתִּי לָאָה י' אֲמַר לִן
אֵלֵּי בֹה אֲחֵר וְזֶה בְּכָתוּב אֲחֵת יִצְחָק
וְיִצְחָק לָאָה וְזֶה וְיִצְחָק י' אֲמַר לִן
מִתְקַבֵּל דְּקוֹרָא הֵאֱזִיב אֵל בְּכָתוּב הַתּוֹב
בְּמַעֲשֵׂה כִּהְרֹא (קִדְשֵׁי) שְׁמֵי אֲחִימֵן
וְתוֹדָה שֶׁנִּסְתַּחֲסֵה עַל מִשְׁחֵי חֲלוֹת
אֲזַל קְדוּשָׁה אֲחִימוֹן לָאָה אֲמַר
לִן וְאָפִיר י' שְׁדִיךְ לִנְמוּלָה י' מִימִינִי
מִימִינִי אִי מִימִינִי מִסְפֵּק וְאֵל אֲחִימֵן
מִדְּקֻמָּתָהּ נִשְׁתִּי לָאָה לִנְמוּלָה תִּנְיָה
מִימָה אֲחִימֵן פְּתַחַת הִדְרִיךְ י' אֲמַר
לִנְמוּלָה לָאָה שֶׁן שִׁדְקָה אֲחֵת לִרְבִּין
תִּנְיָה מִימָה אִיכָל וְלָא הֵיךְ לִנְמוּלָה
קְדוּשָׁה מִשְׁמַע דְּאִי הֵיךְ אָפִיר לִנְמוּלָה
הֵיךְ אֵל טוֹהֵה לִן הֵיךְ מִדּוֹן לִנְמוּלָה

[illegible][illegible][illegible]

(ד) (ישימון) ללא מאמר כל שאני (יור) וכל גדונו יור' ה'ם' (דלא) לנאס' קדושין מטעם הזכירה כמו לרבי יוחנן וכל הזכירים כיון שדכירה להו' אי אפשר נקבה פריש שלה (ל) דמבטא ו' א"ן שר לנאס' אם יאלו שניהם בנת אחת א"ן עייל' ו' נקבה חוזלת ועוד כיון נקמן פ' ו' כלום משנה א"ן יאלו' ז' ראשון ב' בורות וזכר שגם הוא ל' פטורה ב' בורות ו' אחת מהם נקדשות נקדשות והוא ל' (ד) דמכרי' לעיל' ו' כספק מועתה התמורה מוריו ש"מ כבר ידעו שני וברם שני ו' חזר אל' לאשמועינן' ז' א"ן פורה וחזר ז' דמכרי' לעיל ב' פירות' (א) אכל' ומונח גבי' ב' בורות בהמה טמורה לנאס' תינה לה' להעמיד הממון בחזקת בעלים ו' האחת לעיל' ו' וזכרם ומורו' נקמן פ' א"ן ל' אגב דמיה' כח מנייה' הם' א"ן א"ן קל פריש כלל: ו' פריש פריש שני (ד) (י) דגבי' שני וזכרם קוטרם מפריש עוד טלה וואל' לעמל: אשפועי

[illegible][illegible]

פ:

עין משפט
גר מצוה

לֹא אֶמִּי שִׁירָה מִהֵלֵל בְּכוֹרִים
הָיָה דִּמְחָה עֲשֵׂה רִאשׁוֹת שְׁמוֹעַ
יְיָ שִׁמְעֵן אֶת שְׁמִיעָה הָ:
בֵּן בִּמְיֵי אֵל הַלֵּלֵה אֶת שְׁמוֹעַ
שֵׁם שְׁמִיעָה הָ:
בִּמְיֵי שְׁמִיעָה שִׁירָה מִהֵלֵל אִשׁוֹת
הַלֵּלֵה הָ וְשִׁירָה מִהֵלֵלֹת
מַעֲשֵׂה שֵׁם הַלֵּלֵה אֶת הַמִּכְלָל:
בֵּן בִּמְיֵי שְׁמִיעָה מִהֵלֵלֹת שְׁמוֹעַ
הַלֵּלֵה הָ:
בֵּן הָ מִיֵּי שְׁמִיעָה מִהֵלֵלֹת בְּכוֹרִים
הַלֵּלֵה דִּמְחָה שְׁמוֹעַ יְיָ שִׁמְעֵן
שֵׁם שְׁמִיעָה הָ:
בִּמְיֵי שְׁמִיעָה מִהֵלֵלֹת שְׁמוֹעַ
אֲרֻלֵּן הָלֵלֵה הָ:

תורה אור השלם

1. כל הכבוד אשר יולד
בבקרן ובצאן חזק מתידי
לוי אלדיו לא מעבד בכבר
שוחר ולא תנו בכור אצלו;
דברים טו טז
2. וכל שני צמור תפודה בשה
ואם לא תפודה וצרתו וכל
בכור אדם בבגדיו תפודה;
שמות יג יד
3. והורדו וקני העיר תהא את
העגלה לא נול איתן אשר לא
יעבד בו ולא ירצע וצרתו שם;
את העגלה וצרתו;
דברים כד ז
4. מכל דאכל ואכל ואכל
אשר יבוא עליו מים וטעוא וכל
משקה אשר ישותה בל כל
טעוא;
ויקרא יז לד

שיטה מקובצת

[illegible]

רבינו גרשום

[illegible]

לאפקועי לאיסורא מיניה. יט' דלפוטרו ממונות עריפה לא

מספק כמו קן אלו עורפו מספק: ורנן רבי יהודה ארבי בשרי
 יקדשה. שמעתי הכל פ' תקדשה: כנגדו קדם שניע ליואלס
 ורנן לימא קסברי רבי
 דא' כוליה דרם מקדש
 חציה דרם איבא אמר
 חוצין: זכר ונקבה מ
 דלעצמה הוא למה
 לרצומו מניח למה
 בהנאה מהני' מנ' י' ד'
 יחמור אסור בהנאה
 שטמא דא' יהודה א
 שצריך פרייה ומותר
 שצריך פרייה ומותר
 שהקדשה עליו תורה
 והא' נחמיה תורה
 בשליל' בשווי בשווי
 עליו בשווי והכי קאמרי
 עליו תורה לאפקעי
 מעשה שהקדשה עליו
 ירבי יהודה אומר ככמ
 נמי מיקדשה כדריב א
 אשר יודעת שאלו
 ועלה וכתוב בירוש
 ידעת דפטר תמור א
 יד' ביה דהיה

מספק כמו קן אלו עורפו מספק: ורנן רבי יהודה ארבי בשרי
 יקדשה. שמעתי הכל פ' תקדשה: כנגדו קדם שניע ליואלס
 ורנן לימא קסברי רבי
 דא' כוליה דרם מקדש
 חציה דרם איבא אמר
 חוצין: זכר ונקבה מ
 דלעצמה הוא למה
 לרצומו מניח למה
 בהנאה מהני' מנ' י' ד'
 יחמור אסור בהנאה
 שטמא דא' יהודה א
 שצריך פרייה ומותר
 שצריך פרייה ומותר
 שהקדשה עליו תורה
 והא' נחמיה תורה
 בשליל' בשווי בשווי
 עליו בשווי והכי קאמרי
 עליו תורה לאפקעי
 מעשה שהקדשה עליו
 ירבי יהודה אומר ככמ
 נמי מיקדשה כדריב א
 אשר יודעת שאלו
 ועלה וכתוב בירוש
 ידעת דפטר תמור א
 יד' ביה דהיה

שמעון מאי מעמא אמר עולא יש לך דבר שפירינו מותר
שבועית דפרניה מותר והוא אסורה שבועית גמי פו
האחרון אחרון * אמר ואיבעית אימא ר' יהודה
מקובלוגי דרנאי ולא תעבד בכבוד שורך אבל
אחרים ולא תגן בכור צאנך אבל אתה גזו שלך ושל א
שמעון אמר לא תעבד בכבוד שורך אבל אתה עורב
לכבוד צאנך אבל אתה גזו * כבוד חמור בשלמא דרבי
תרי קרא אלא דרבי אחרת תרי קרא לעמוש שלך ו
לרבי יהודה בכור אדם גמי נימא דאסרי אלא דבול על
אדם הוא דאסרי כי פלגי בנאנך דר' יהודה לעמית
וכוכבים חייבת בבכורה וכן איצטריך קרא למבי
שמעון סבר שותפות עורב וכוכבים פטורה מן הכוכבים
אלא איצטריך קרא כי איצטריך קרא לפטר חמור בש
דכתיב צאנך שורך אבו צאנך גזו לרבי שמעון
קשאר אמר רבה ומודה * שמעון ילאחר עריפה
גמיר עריפה * עריפה * מעולה ערופה אמר * רבא מ
הערה * וכלאי חכרם ושור הנסקל ועגלה ערופה
חמור וכשר בחלב כולן ממטמא טומאת אולתין *
אמר ממטמא טומאת אולתין * שמעון בבשר *
אולתין האילי ותיחת לו שעת הכושר ואמר רבי
דר"ש דכתיב * מכל האוכל אשר יאכל * אוכל *
לאחרים קרוי אוכל * שני * אתה יכול להאכילו לאחר

ואתן: אחר יסוד רבא גרסין: לאחר עיפוס. אם לא פלגו ובעי
 עיפוס דהכיט (דברים כל) שם הנה עיפוס. ויש שכתב
 ששטתו הלאה ירדמה למח אלא דקרי' (במסכת סנהדרין) דהוא אסור: **אסור**
 במערכים הלאה ירד למותו. ויבילה אכל אם נגע בו שרץ מומא ומומא
 בשערו היסודי והיסודי (חזק) השועל נגע בהמה חלשה לעבוד כוונתו
 מתעבה ואסורתו דמוסרין (חזק) שם הנה עיפוס. ויש שכתב
 וסולסל בגון לרובא פחות ממוסר מייבול חזק חזק ממוסר: **מומא**
 מומאין מומאין. ויש שכתב דהוא עיפוס ומומאין ומומאין ומומאין
 כוונתו חזק ממוסר ומומאין ומומאין ומומאין ומומאין ומומאין ומומאין

[illegible]

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

[illegible][illegible]

נחמ' סוסה (דף קמ) לקח בפריות
בשמינית בעל אלו וכן ממעשרין
בשעת הביעור חלק בבשר אין חלק
וינכסו יין ויין בנמין' אלא וינכסו שמן
ואחריו' וכן תנפס וינכסו חלב
ופי חמנו עולו בעל בשמינית שחלו
במזון מבי' שהוא אסור מן הביעור
ואילן: עגל וכל אחרים. עובדי
כוכבים כגון כוכב חסד שיש
לשמו' וינכסו עובדי כוכבים א"ל' המהיב
ר' יהודה למיכת חל' דמיו לבן שרי
היה ועבדו שרי' קרובו הלחין
אל פטר חמור' לא ממעט מהאי קרף
וכל כמה לול ממעט' לא שרי' אין
דלא עמד מצבור חסדו טעורו ולרבי
אמר ממעט יני' קרף: שפלתא
לרבי יסודן דרבי' לקח' ואל' שרי
ושפוט עובד כוכבים: פי'ו דרבי
חזק' המשעת חמור' קרן וכל' חזק
אין תפתא. עובד א"ל' דמני'
למיכת בבסור שור וימנעט מני' כבוד
חל' מיני' אפי' חל' שור אלא' חזק
שור: חל' דמני' כבוד' ואורי'

[illegible][illegible]

לעמוד 7

מסורת הש"ס

(ה) נסוכה לו: זמנים
(ו) קדושים לו: (דברים יב)
וכן ארבע בקדושים לו: וכן
תום' מנחתו לו: ד"ה עובד כ
וישא כהנאס' לו: (למקל)
ע"ה, קדושים לו: (א)
פ"ה מ"ו סוכה לו: קדושים לו
(דד:) (לעיל ב, א)
ועדוקין פ"ה מ"ו סוכה לו:
(ט) חולין קטן מנחת
(י) נבטסה ע"ה סוכה לו: ונכנטי
שמן, ויכליל' לו: ששטור' לו
סוכתם ק"ה, לו: י"א ד'
מקדשם וי' ק"ה דמקדשם
דק"ה על השנה, לו: צעיר
(ג) נבטל' לו: (א, ב, ג)
תשעה ע"ה

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה אמר רבה גג
(ג) ד"ה ופטר חמור וכו' ד
הוא אברהם ה"ל וא"כ ו

מוסף רש"י

[illegible]

דביו גרשום (המשן)

במותה לכל מי שירצה
אסור בהנאה למי שולט
אסור בהנאה הנפרד: וישנו
בשביעית דרפיונה מותר בו
ראין בו קדושה והיא ע
אסורה. שביעית נמי פרוין
דאמר מר אחרון אחרון
בשביעית וספיר עצמו א
דאמר לקח כפירות ש
בשר ובבשר יין וכו': אבל
עובד בשלך ושל אחרים
דיש לעובד כוכבים שותפים
ואיצטרך קרא צאנן ל
להאי דשותפין דעובד בשר
דשרי כגויה ועובדה אמר
פריונא כל בכורין ממי

[illegible]

ט' ע"ב ומקשינן לרבנן הסוברים, כיון שאי אפשר לצמצם אחד מהבכורות

קדוש:

לימא קסברי רבנן: מקצת רחם [נגיעה של הבכור במקצת הרחם] - מקדש [ידו בו כדי לקדש], דאי רק כוליה רחם מקדש, נהי דאי אפשר לצמצם ולא יצאו שני ראשיהן כאחד ממש, מכל מקום חציצה מיהא איכא, כי עד שלא יצא רוב ראשו של זה, כבר יצא מקצת ראשו של חבירו, ולמה הוא קדוש? אמר רב אשי: לעולם כוליה רחם מקדש, אלא שמן במינו אינו חוצץ.

שנינו במשנה: זכר ונקבה מפרש טלה אחד לעצמו:

ומפרשין: וכיון דלעצמו הוא ואינו נותנו לכהן, למה לו לאפרושו [לשם מה הוא מפרש כלל], ובהכרח שהוא מפרש לאפקועי לאיסוריה מיניה [להתיר את איסור הנאתו של פטר החמור] - אלמא, הרי מוכרח: כיון דלא מפקע [אם אינו מפקיע] הרי פטר החמור אסור בהנאה; ואם כן: מניתין מני, רבי יהודה היא הסובר: פטר חמור אסור בהנאה.

דתניא: פטר חמור אסור בהנאה, דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר.

שאלת הגמרא: מאי טעמא דרבי יהודה שפטר חמור אסור בהנאה?

אמר פירש עולא: וכי יש לך דבר שצריך פריה, ומותר הוא קודם שיפדנו?

ומקשינן עלה: ולא, וכי אין דבר שצריך פריה ומותר הוא קודם פדיה? והרי בכור אדם שצריך פדיה, ומותר הוא בהנאה קודם שיפדנו.

אלא זה הוא טעמו של רבי יהודה: וכי יש לך דבר שהקפידה עליו תורה שיפדנו בשה ולא באחר, ומותר קודם שיפדנו?

ותמלין: ומי הקפידה תורה שיפדה דוקא בשה? והא רב נחמיה בריה דרב יוסף פריך ליה לפטר חמור בשילק [עשבים שולוקים] בשוין [כפר שוין של פטר החמור], הרי שאין קפידא לפדות דוקא בשה?

ומשנינן: בשוין לא קאמר, כי קאמרינן שלא בשוין של פטר החמור, שפודה בשה אפילו אינו שוה כפטר החמור; והכי קאמר:

וכי יש לך דבר שהקפידה עליו תורה לאפקועי לאיסוריה - שלא בשוין - דוקא בשה, ומותר בהנאה קודם שיפדנו?

ואכתי מקשינן: והרי מעשר שני שהקפידה עליו תורה בכסף צורי [כסף שיש לו צורה, ולא אסימון], ומכל מקום תנן במסכת קדושין גב, גבי מקדש במעשר שני: רבי יהודה אומר: במזיד - שהיו יודעים שנהם שמעשר שני הוא - קידש - הרי מוכח, שאף רבי יהודה מודה שמעשר שני מותר בהנאה חוץ לירושלים, ואין אומרים: יש לך דבר שהקפידה עליו תורה במה יפדנו, ומותר: שאם לא כן, לא היתה מקודשת לרבי יהודה, כיון שהוא אסור בהנאה?

ומשנינן: אם באת להוכיח היתר הנאה ממה שאשה מתקדשת בו, אין זו הוכחה, כי לענין לקדושי אשה, בפטר חמור - שהוא ודאי אסור בהנאה - נמי מקדשא לרבי יהודה -

הטעם שחולל הקידושין במעשר שני ובפטר חמור ואף שהם אסורים בהנאה, הוא כדרכי אלעזר!

דאמר רבי אלעזר:

אשה יודעת שאין מעשר שני מתחלל על ידה ובקדושתו הוא עומד לאסור אכילתו חוץ לירושלים, ועולה ואוכלתו בירושלים.

הבא נמי גבי פטר חמור אף על גב שהוא אסור בהנאה, כיון שאפשר לפדותו, הרי היא מקודשת, כי אשה יודעת דפטר חמור איסורא [בהנאה] אית ביה, ופרקא ליה בשה, ומיקדשא בך דבני בניו [בהפטר השינוי שבין חמור לשוה].

מסיפיה הגמרא לפרש: ורבי שמעון הסובר שפטר חמור מותר בהנאה מאי טעמא?

אמר עולא:

וכי יש לך דבר שפדיונו מותר, והוא אסור?

ומקשינן עלה: ולא? והרי שביעית דפדיונה מותר, כלומר, המוכר פירות שביעית אין הדמים בדין שביעית להתבער בשעת הביעור, והיא - פירות השביעית עצמם - אסורה, כלומר, מתבערים בשעת הביעור?

ומשנינן: שביעית נמי פדיונה אסור, דאמר מר: אחרון אחרון נתפס בשביעית, והפרי עצמו אסור [באיסורו עומד], כלומר, אם לקח בפירות שביעית בשה, אלו ואלו מתבערים בשעת הביעור, לקח בבשר יין, יצא בשר ונכנס יין, לקח שמן ביין יצא יין ונכנס שמן, פירות השביעית עצמם בדינם עומדים להתבער בשעת הביעור -

הרי מבואר דבאמת נתפסים דמי פירות השביעית בדין השביעית, ורק אם מכרם ולקח אחרים תחתיהם יצאו הראשונים ונכנסו האחרונים.

ואיביה אימא: רבי יהודה ורבי שמעון באי קרא קמפלגי:

דתניא: כתיב [דברים טו]: "לא תעבוד בכבור שורך", ללמד: אבל אתה עובד בשלך ובשל אחרים [בכבור שיש לך בו שותפות עם גוי], וכתיב:

"ולא תגוז בכור צאנך", ללמד: אבל אתה גוזז בכור שהוא שלך ושל אחרים -

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

כן נדרש הפסוק: "לא תעבוד בכבור שורך" אבל אתה עובד בכבור אדם, ללמד שאין הוא אסור בהנאה, וכתיב: "לא תגוז בכור צאנך" ללמד:

אבל אתה גוזז פטר חמור ללמד שהוא מותר בהנאה -

זהו הוא טעמו של רבי שמעון המתיר פטר חמור בהנאה, אבל לרבי יהודה הדורש את הפסוק לענין אחר, פטר חמור באיסורו עומד.

ומקשינן: בשלמא לרבי שמעון, היינו דכתיב תרי קראי, ניחא שהצרכו שני מיעוטים האחד למעט בכור אדם מאיסור הנאה, והאחד למעט פטר חמור מאיסור הנאה.

אלא לרבי יהודה: תרי קראי למעוטי שלך ושל אחרים למה לו [לשם מה שני כתובים למעט בכור של שותפות גוי שאינו קדוש].

ותו קשה: לרבי יהודה - שאינו דורש את הכתובים למעט איסור הנאה - בכור אדם נמי ניומא דאסירי, אף בכור אדם יהא אסור בהנאה כיון שלא מיעטו הכתוב.

אלא מפרשת הגמרא את יסוד מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון בדין פטר חמור אם אסור הוא

בהנאה:

דכולי עלמא - בין רבי יהודה ובין רבי שמעון - "לא תעבוד בכבור שורך" למעוטי בכור אדם הוא דאיתא [בא למעט בכור אדם מאיסור הנאה] -

כי פלוגי רבי יהודה ורבי שמעון בדרשת "ולא תגוז בכור צאנך":

דרבי יהודה לטעמיה [לשיטתו] **דאמר:** שותפות גוי חייבת בבכורה, וכי איצטריך קרא ד"צאנך" למישרי [להתיר] בגיזה ועבודה שאין בו קדושה, כלומר, רק לרבי יהודה הסובר שחל דין בכור על בהמת שותפות גוי, אם כן שייך לפרש שבאה התורה למעטו מקדושה ולהתירו בגיזה ועבודה -

ואילו רבי שמעון סבר: שותפות גוי פטורה מן הבכורה, ואם כן לענין גיזה ועבודה לא איצטריך קרא למעט, שהרי אינו בדין בכור כלל, כי איצטריך קרא לפטר חמור להתירו בהנאה.

ומקשינן: בשלמא לרבי יהודה - ש"צאנך" בא למעט שותפות גוי - היינו דכתיב "צאנך" ולא כתב "צאן" שהרי למעט בא הכתוב מה שאינו שלך למצור; ואם תאמר: "שורך" - הבא למעט בכור אדם מאיסור הנאה - למה, והרי היה יכול לומר "שור", יש לומר: ו"שורך" אטו "צאנך" -

אלא לרבי שמעון שלא באו הכתובים למעט כלל שותפות גוי, "שורך" ו"צאנך" למה לו? והרי יכול היה הכתוב לומר "שור" ו"צאנך"?

ומסקינן: אכן קשאי לרבי שמעון לשון הכתוב. **אמר רבה:** ומודה רבי שמעון - המתיר בהנאה פטר חמור קודם עריפה - לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה.

ומפרשין: מאי טעמא? כי גמור: עריפה [ואם לא תפדה וערפתי], עריפה [וערפתי] שם את העגלה בנחל, דברים כ"ד מעגלה ערופה שהיא אסורה בהנאה.

אמר רבה: מנא אמינא ליה [מנין יודע אני שהוא כן?] דתניא:

איסורי הנאה: הערלה, וכלאי הכרם, ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי מצורע, ופטר חמור, ובשר בחלב, כולן מטמאין טומאת אוכלין [מקבלין טומאה מן השרץ, ומטמאים אוכלים אחרים].

רבי שמעון אומר: כולן אין מטמאין טומאת אוכלין. ומודה רבי שמעון בבשר בחלב, שהוא מטמא טומאת אוכלין אף אם היה אסור בהנאה, הואיל והיתה לו שעת הכושר [שעה שהוא מותר] קודם שנתבשל הבשר בחלב -

ואמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מאי טעמא דרבי שמעון? משום דכתיב בפרשת טומאת אוכלין [ויקרא יא]: "וכל כלי חרש אשר יפול מהם [מן השרצים] אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא. מכל האוכל אשר יאכל [שיציה בכלי החרש] אשר יביאו עליו מים [ויכשירו לקבל טומאת] יטמא", ולמדנו מלשון "אשר יאכל": אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים [לגויים] כי אינו אסור בהנאה אבל הוא הקרוי אוכל ומקבל טומאת אוכלין, אבל אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים - כי אסור הוא בהנאה - אינו קרוי אוכל.

הרי מבואר, שפטר חמור אסור הוא בהנאה אפילו לרבי שמעון, ובהכרח שפטר חמור אסור בהנאה לאחר עריפה.

תהילים פרק קיח

רלח

כָּל-גּוֹיִם שִׁבְּחֻהוּ כָּל-הָאֲמִיּוֹת: ב כִּי גָבַר עָלֵינוּ | חֲסִדּוֹ
וְאִמַּת-יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּהָ: קיח א הוֹדוּ לַיהוָה כִּי
לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ב יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ג יֹאמְרוּ
נָא בֵּית-אֲהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ד יֹאמְרוּ נָא יְרָאִי יְהוָה כִּי
לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ה מִן-הַמִּצֵּר קִרְאֲתִי יְהוָה עֲנֵנִי בַּמִּרְחָב יְהוָה: ו יְהוָה
לִי לֹא אֵירָא מִה-יַּעֲשֶׂה לִּי אֲדָם: ז יְהוָה לִי בַּעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה
בִּשְׁנָאִי: ח טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבִּטָּח בָּאָדָם: ט טוֹב לַחֲסוֹת
בַּיהוָה מִבִּטָּח בַּנְּדִיבִים: י כָּל-גּוֹיִם סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
אֲמִילָם: יא סִבְּבוּנִי גַם-סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יב סִבְּבוּנִי
כְּדָבָרִים דַּעְכוּ בְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יג דַּחָה

רש"י

(ב) כי גבר עלינו חסדו. כלומר ואף כי אנחנו אשר גבר עלינו חסדו: ואמת ה' לעולם. ששמו הבטחתו שהבטיח את האבות: (א) הודו לה' וגו'. (ב) יאמרו נא ישראל. לפי שלעולם חסדו: (ד) יראו ה' אלו בני לוי שכתוב בהם מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי (שמות ל"ב) במעשה העגל ונלחמו עם ישראל כשאמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה (במדבר יד): (ח) טוב לחסות בה' וגו'. חסיון זה

מצודות ציון

ימיה: (ה) המצר. מל' צר והק: (ו) אמי' ענין כריסה כמו ימולל ויבש (לע"ז): (יב) כדבורים. שט קיים לנו הבטחתו ולזה הללו את יה: (א) כי טוב. כי הוא טוב ועושה חסד לעולם: (ב) יאמרו נא. עתה בעת הגאולה יאמרו ישראל בהודות לה' אשר לעולם חסדו: (ח) מן המצר. ר"ל זהו החסד כי כאשר קראתי לו מן המצר והדחק ענה לי ה' והעמיד אותי במרחב: (ו) ה' ה' ה' כשאר היה ה' לי לעזרה לא אירא ממני כי מה יעשה אדם לי אם ה' עמדי: (ז) ה' ה' ה' בעוזרי. כאשר היה ה' לי בעזר עוזרי אז אראה בנקמת שונאי: (ט) בנדיבים. עם כי הם המעולים שבבני אדם: (י) בשם ה'. ר"ל אבטח בשם ה': (יא) סבבני וגו'. ר"ל עם כי רבות פעמים אספו ויסבבו אותי עכ"ז אבטח בשם ה': (יב) סבבני כדבורים. אף כי סבבו אותי כדבורים הללו אשר יסבבו כלי מלא מדבש: דועכו. אף אם כבו גחלתי

תהילים פרק קיח

רלח

דַּחֲתִנִּי לִנְפֹל וַיהוָה עֲזָרְנִי: ה עֲזֵי זִמְרַת יְהוָה וַיהוָה לִי לְיִשׁוּעָה:
ו קוֹל | רְנָה וַיִּשְׁוֹעָה בְּאַהֲלֵי צִדִּיקִים יָמִין יְהוָה עֲשֶׂה חֵיל:
ז יָמִין יְהוָה רֹמְמָה יָמִין יְהוָה עֲשֶׂה חֵיל: ח לֹא-אֲמוֹת
כִּי-אֲחִיהָ וְאֶסְפָּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: ט יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי:
י פִתְחוּ-לִי שַׁעֲרֵי-צֶדֶק אֲבֹתֶם אֲוֹדָה יְהוָה: יא זֶה-הַשַּׁעַר
לַיהוָה צִדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: יב אֲוֹדָה כִּי עֲנִיתִנִּי וְתַהֲלִי לִי לְיִשׁוּעָה:

רש"י

על כן הוא נופל על לשון אש ועל לשון מים כמו נדעכו ממקומם (אויב) וכן ימי נדעכו (שם) וכן נרו עליו ידעך (שם) כדרך שלהבת הנתקת מן הפתילה ועולה למעלה כשהיא כבה: (יג) דחה דחיתני לנפול. אתה אויבי: (יד) עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. עזי וזמרת גבורת הקב"ה היה לי לישועה, עזי וי"ד יתיר' כי לא מצינו במקרא עזי נקוד חטף קמץ אלא שורק חוץ משלושה מקומות שהוא סמוך אצל וזמרת וע"כ וזמרת דבוק לתיבת השם ואינך יכול לפרשו וזמרת, ואל תתמה על ויהי לי שלא אמר היה לי לישועה שרהר' כאלה במקרא, ואשר לא שם לבו וגו' ויעזוב את עבדיו וגו' (שמות ט') היה לו לכתוב עזב: (טו) קול רנה וישועה. תהיה לעתיד באהלי

מצודות ציון

מין שכן העוף שעושים להם: דעכו. ענין נימור וקפילה וכו' כנוי האש שהשלהבת קופלת ממנה וכן ידעך נרו (שם) ע: (יד) עזי. ענין חזק והיו"ד ימיה: וזמרת. מלשון זמר ושנא: ויהי לי. כמו היה לי וכן ויעזוב את עבדיו (שמות ט) ומשפטו עזב: (טו) חיל. מלשון כח ותומך: (כא) עניתני. מלשון עניי ומסועה:

נשמע באהלי צדיקים קול רנה וישועה ויאמרו ימין ה' עושה חיל וכן: (טו) ימין ה' רוממה. ימין ה' אשר היא מעולם רוממה הימין ההיא עתה עושה חיל: (יז) לא אמות. ביד הקמים עלי כי עוד אחיה וגו': (יח) יסור. הן יסור אותי ביסורים למרק העון אבל לא ימסור אותי למיתה ביד הקמים עלי: (יט) פתחו. לזאת פתחו לי שערי בה"מ ואבוא בהם ואודה יה על פדות נפשי: (כ) זה השער הזה. הלא זה השער של ה' עשוי הוא להיו' צדיקי' באים בו להלל לה' ואבוא בהם גם אני להודות לה': (כא) כי

מצודות דוד

כאש מעצי הקוצים הכבים מהר ור"ל אף אם העובדי גלולים הרגו רבים מישראל עכ"ז אבטח בשם ה': (יג) דחה דחיתני. אף אם הם דחו אותי לנפול בארץ עכ"ז ה' עזרני ולא יוכלו לי: (יד) עזי וזמרת יה. העזו והשבת של מקום היה לי לישועה ר"ל התשועה היתה למען הראות חזקו ולמען אומר שבחו: (טו) קול רנה. ויהיה

תהילים פרק קיט

רמ

כֹּה אֶבֶן מֵאֶסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵהָ: כג מֵאֵת יְהוָה הִתְחַלְתָּ
זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: כד זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נִגִּילָה
וְנִשְׁמַחָה בּוֹ: כה אֲנִי יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא אֲנִי יְהוָה הַצְלִיחָה נָא:
כו בְּרוּךְ הָבָא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרַכְנוֹכֶם מִבֵּית יְהוָה: כז אֱלֹהֵי יְהוָה
וַיֹּאדָר לָנוּ אֲסֻרוֹתַי בַּעֲבָתִים עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: כח אֱלֹהֵי אֶתְּחַל
וְאֹדֶךְ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: כט הוֹדוּ לַיהוָה טוֹב כִּי לַעֲוֹלָם חֲסִדוֹ:
קִיט * אֲשֶׁר־י תִמְיִמִי־דֶרֶךְ הַהֲלָכִים בַּתּוֹרַת יְהוָה: ג אֲשֶׁר־

רש"י

אודך כי ענייני מן הגלות: (כב) אבן מאסו
הבונים. עם שהיו שפל בין האומות:
(כג) מאת ה' היתה זאת. כך יאמרו הכל:
(כו) ברוך הבא בשם ה'. יאמרו למביאי
הבכורי ולעולי הרגלים: ברכנוכם. ברכנו
אתכם: (כז) אסרו חג בעבותים. הזבחים
וההגיונות שהיו נקיים ובודוקין ממום קושרין
בכרעי מטותיהם עד שיביאום לעזרה בקרנות
המזבח, ויש לפתור כל סוף המזמור הזה
מלא אמות כי אחיה בדוד עצמו: (יח) יסור

מצודות ציון

(כב) פנה. זימ: (כג) נפלאות. מוסק ונעלם כמו
והוא פלאי (שפוטס ג'): (כד) נגילה. מל' גילה ושמחה:
(כז) אסרו. קשרו: חג. הקרן נקרא חג על כי רוצ
הקרנות נאס נגמ: בעבותים. חטאי עוונות:
קרנות. הס גלילות שנקרא המזבח: (א) אשרי.
(כב) פנה. זימ: (כג) נפלאות. מוסק ונעלם כמו
והוא פלאי (שפוטס ג'): (כד) נגילה. מל' גילה ושמחה:
(כז) אסרו. קשרו: חג. הקרן נקרא חג על כי רוצ
הקרנות נאס נגמ: בעבותים. חטאי עוונות:
קרנות. הס גלילות שנקרא המזבח: (א) אשרי.
נפלאות. הדבר ההיא נפלאה היא בעינינו ולא נוכל לדעת איך היתה גאולה שלמה כ"כ מה שלא יורה
עליו הטבע: (כד) זה היום. יום הגאולה ההיא עשה ה' ולה נגילה ונשמחה בו כי בוראי לעולם
תהיה לא כמעשה בשר ודם שאינו מתקיים: (כז) אסרו. אבקש את ה' הושיעה עתה והצליחה עתה:
(כו) ברוך הבא. ברוך יהיה הבא לבית המקדש להקריב קרבנות כעבור שם ה'. ברכנוכם. ברכנו אתכם
בברכה הבאה מבית ה' ר"ל מהשוכן בה: (כז) אסרו. ה' הוא חזק ואמץ והוא האיר לנו זאת אסרו
הקרבן בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת הדם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן
זריקת הדם): (כח) אֱלֹהֵי אֶתְּחַל. הלא אתה חזקי מעולם ולזה אודך וארוממך: (כט) הודו. ואם כולם
הודו לה' כי טוב הוא כי עושה חסד לעולם: (א) אשרי תמימי דרך. ההלול והשבח של ההולכים

תהילים פרק קיט

רמא

נִצְרִי עֲדָתוֹ בְּכָל־לֵב יִדְרְשׁוּהוּ: ג אֶף לֹא־פָעַל עוֹלָה בְּדִרְכּוֹ
הִלְכוּ: ד אֶתְּחַל צוֹיֹתָה פְּקוּדֶיךָ לְשֹׁמֵר מֵאֵד: ה אֲחִלִּי יִפְנוּ דִּרְכִּי
לְשֹׁמֵר חֻקֶּיךָ: ו אֲזִי לֹא־אֲבוֹשׁ בַּהֲבִיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ:
ז אֹדֶךְ בִּישׁוֹר לִבִּי בְּלִמְדֵי מִשְׁפָּטִי צִדְקָה: ח אֶת־חֻקֶּיךָ אֲשֹׁמֵר
אֶל־תַּעֲזֹבֵנִי עַד־מָאֵד: ט בְּמָה יִזְכֶּה־נַּעַר אֶת־אַרְחוֹ לְשֹׁמֵר
כְּדִבְרְךָ: י בְּכָל־לִבִּי דִרְשָׁתֶיךָ אֶל־תִּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ: יא בְּלִבִּי
צַפְנָתִי אֲמַרְתָּךְ לִמְעַן לֹא אֲחַטָּא־לְךָ: יב בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה

רש"י

(ג) אף לא פעלו עולה. אשריהם אם כל זה
בהם: בדרכיו הלכו. אע"פ שלא פעלו עולה
אין שכרם שלם אא"כ בדרכיו הלכו וכן הוא
אומר (לעיל דה) סור מרע ועשה טוב אע"פ
שאתה סר מרע אין הכל שלם אלא אם כן
תעשה טוב (מדרש אגדה): (ה) אחלי יפנו דרכי.
אל"ף יסוד בתיבה הנופל ממנו לפרקי' כמו

מצודות ציון

ענינו הלול ושנח: תמימי. מלשון חס: (ג) נוצרי.
שומרי: עדותיו. הס מנחות שסס לעדות על מדות
העולם כשנח ומועדים ויכולא: (ה) אחלי. ענין נקשה
כמו חסלי חלוני לפני הנפיל (ס"ב ע'): (ו) תשגני. מלשון
שגנה ומשגה: (יא) צפנתי. ענין העממה:
(ד) אתה. הלא אתה ה' צויתת פקודיך ואין ראוי א"כ להקל בהם ראש ונכון הוא לשומר
מאוד: (ה) אחלי. אבקש מה' שיהיו דרכי נכונים לשמור חוקיך ר"ל לסייע אותי מן השמים: (ו) אז.
כשהיו דרכי נכונים אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך כי מי שלא קיים המצות הוא בוש ונכלם
כשרואה המצות ההם כתובים בתורה: (ז) בלמדי. כשאלמוד משפטי צדקך אדע אז איך אודך ביושר
לבב: (ח) עד מאוד. הוא הפך כאילו אמר את חוקיך אשמור עד מאוד ר"ל מחשבתי לשמור מאוד
חוקיך לכן אל תעזבני בכל יחיה לי שום נמינה: (ט) במה. באיזה ענין יעשה את ארחו וזאי בעת
ירגיל עצמו מנערותו לילך באורח מישור: לשמור כדברך. ר"ל לא יאמר אי אפשר בעבירה אלא יאמר
אפשי בו אבל אשמור בדבר ה': (י) אֶל תִּשְׁגֵּנִי. אל תשימיני שוגה מלהבין מצותיך ר"ל תן בלבי בינה
להבין על בוריה: (יא) בלבי צפנתי. שמורים הם בלבי למען לא אחטא לך כי אם אשכח מהם
אחיה נלכד בחטא בכלי דעת: (יב) ברוך. אומר אני ברוך אתה ה' על תנינת חוקיך ואשאל ממך
שתלמדני אותם ר"ל תן בלבי בינה להבין:

מסכת

פרק ג

מכות

קנג

מסכת

פרק ג

מכות

קנד

לשכוננה. וכן לוי, גולה מעיר לעיר:

ח. (פייצא כו), רוצח שגלה לעיר מקלטו ורצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם רוצח אני. אמרו לו אף על פי כן, יקבל מהן, שנאמר (דברים יט) וזה דבר הרצח. מעלים היו שכן ללוים, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, לא היו מעלים להן שכן. וחזר לשורה שהיה בה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, לא היה חזר לשורה שהיה בה:

פרק ג

א. ואלו הן הלוקין, הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל

אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו, ועל הנדה, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, פת ישראל לנתין ולממזר. אלמנה וגרושה, חבין עליה משום שני שמות. גרושה וחלוצה, אינו חבין אלא משום אחד בלבד:

ב. הטמא שאכל את הקדש, והבא אל המקדש טמא, והאוכל חלב, ודם, ונוטר, ופגול, וטמא, השוחט והמצלה בחוץ, והאוכל חמץ בפסח, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים, והמפטם את השמן, והמפסם את השמן, העושה שמן דוגמת שמן המשחה: והסך בשמן המשחה. שעה משה רבינו ע"ה: אכל טבל. אזהרתה מלא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו (ויקרא כ"ב), בעתידין לתרום הכתוב מדבר: ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. שאף הוא במיתה כטבל, דכתיב (במדבר י"ח) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וגו': ומעשר שני שלא נטלה, מעשר שני שנטמא ואפילו הוא בירושלים אסור לאוכלו עד שיפדה, והאוכלו בירושלים עד שלא נפדה לוקה. ואזהרתו מולא בערתי ממנו בטמא (דברים כ"ח), בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא. ומנין למעשר שני שנטמא שפורין אותו בירושלים, שנאמר (שם י"ד) כי לא תוכל שאתו, פירוש, לא תוכל לאכלו, כדכתיב (בראשית מ"ג) וישא משאות מאת פניו: והקדש שלא נפדה. לא כתיב ביה לאו בהדיא, אלא אתיא אזהרה ידידה גזירה שוה דחטא חטא מתרומה. ואע"ג דמיטע רחמנא ומתו בו, ולא במעילה, ממיתה מיעטיה ולא מאזהרה: באוכל נמלה שהוא חייב. משום שיש שורץ על הארץ (ויקרא י"א), ואע"ג דלית בה כשיעור: אף חטה אחת כבדיתה. ולית הלכתא כר' שמעון. דלא קרינן בריה אלא לבריה שיש לה נשמה בלבד:

רבינו עובדיה מברטנורא

נוטה חוץ לתחום, כיון שנכנס תחת נופו, נקלט, הואיל ועיקרו לפניו שדינן נופו בתר עיקרו. ואי עיקרו בחוץ ונופו בפנים, כי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה, בעיקרו נמי לא מצי קטיל ליה, דשידינא עיקרו בתר נופו לחומרא:

ח. מעלים היו שכן ללוים. בארבעים ושנים עיר שגם הם קולטות, מעלה הרוצח שכן לבעה"ב שהוא דר בו: רבי מאיר אומר וכו'. ואין הלכה כר' מאיר. ודוקא במ"ב עיר, אבל בשש עיר מקלט כולי עלמא מודו שאין מעלה שכן לבעה"ב: לא היה חזר לשורה שהיה בה. דכתיב (ויקרא כ"ח) ושב אל משפחתו ולא אחזרת אבותיו ישוב, למשפחתו הוא חזר, ואינו חזר למה שהוחזקו אבותיו. ואין הלכה כר':

פרק ג אלו הן הלוקין. אלו לאו דוקא, דתנא ושייר לוקין טובא. אלא תנא חייבי כריתות,

והמפטם את הקטרת, והסך בשמן המושחה, והאוכל נבלות וטרפות, שקצים ורמשים. אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדה. כמה יאכל מן הטבל ויהא חבין, רבי שמעון אומר כל שהוא, וחכמים אומרים כזית. אמר להם רבי שמעון, אין אתם מודים לי באוכל נמלה (כל)

רבינו עובדיה מברטנורא

ג. עד שלא קרא עליהם. ארמי אובד אבי וגו'. אבל לאחר שקרא עליהם, אינו לוקה אם אכלן, לפי שהן ממונו של כהן. וזו דברי ר' עקיבא. אבל חכמים אומרים, ביכורים הנחה מעכבת בהן, קריאה אין מעכבת בהן, והאוכלן אחר הנחה בעזרה אע"פ שעדיין לא קרא עליהן אינו לוקה. והלכה כחכמים. ואזהרתן מדכתיב (דברים י"ב) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' ותרומת ידך, ואמר מר, ותרומת ידך אלו הביכורים, דאילו תרומה אינה טעונה הבאת מקום. וביכורים נמי אינו לוקה עליהן אלא אם אכלן אחר שראו פני ירושלים קודם הנחתן בעזרה, אבל אכלן בגבולין קודם שיכנסו לירושלים אינו לוקה: קדשי קדשים חוץ לקלעים קדשים קלים חוץ לחומה. כל הני אזהרתן מלא תוכל לאכול בשעריך וגו' וכל נדריך אשר תדור. שכל אכילה חוץ למקום הקבוע לה מקרי אכילת שעריך: ומעשר שני. לליל תנן מעשר שני טמא שלא נפדה, כדפרשנין. והכא תנן מעשר שני טהור שאכלו חוץ לחומה, ודוקא שאכלו חוץ לחומה אחר שראה פני ירושלים הוא שלוקה, אבל האוכל מעשר שני בגבולין קודם שיכנס לירושלים אינו לוקה, דכתיב (שם) לפני ה' אלהיך תאכלנו, ואח"כ לא

הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

תקפם

הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

תקצ

חייבים. ופרות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבים, אם נקבעו למעשר (בד' ישראל) אחר שנכנסו לארץ.

יג. כל אכל יאדם, הנשמר, שגדוליו מן הארץ, חייב בתרומה. יד. אין מפרשין תרומות ומעשרות מהניק בחוץ לארץ, אפלו במקומות שאמרנו שחייבים חכמים. וכן ירק הבא מחוצה לארץ לארץ, אף על פי שיש עפר בעקריהן, הרי זה פטור.

טו. התבואה והזיתים שלא הביאו שליש, פטורים מתרומה ומעשרות. וימנין יודע, כל שזורעה ומצמחת, בידוע שהביאה שליש.

טז. ההפקר פטור מתרומה ומעשרות. אכל הזורע שדה הפקר, חייב בתרומה ומעשרות. יז. דברים שאין דרך רב בני אדם לזרעם בגנות ובשדות, אלא חזקתן מן ההפקר, פטורין מתרומה ומעשרות.

יח. נזערכו פרות החייבים בתרומה ומעשר בפרות

הפטורים, אם יש לו פרות אחרים החייבים, מוציא מהם, לפי חשבון פרות חייבים שבתערובות. ואם לאו, מוציא תרומה ותרומת מעשר על הכל, ומפריש מעשר ראשון ושני, לפי חשבון פרות חייבים שבתערובות.

יט. תרומה גדולה, בזמן הזה שהיא עומדת לשפרה מפני השמאה, שעורה כל שהוא. הנה: ונותנה בזמן הזה לכל כהן שירצה, בין חבר בין עם הארץ, ואפלו אינו מוחס רק שמוחזק בכהן, והוא שורפה, ויכול להניחה ולשפרה, עד שיכול להנות ממנה בשעת שרפתה. אכל זר אסור להנות ממנה בשעת שרפתה, אם לא שכהן נהנה עמו. אכל שאר הנאות שאינו מקלה אותה, מתרת אפלו לזרים (טור). כהן שאוכל אצל ישראל, נותן בנר שמן של תרומה, ואף על פי שעומד הכהן והולך לו, אין צריך לכבותו עד שיקבה מעצמו (מדריכי פ' אלמנה לכה"ג). וכל זה מירי בתרומה שהכשרה, דאז נטמאת ומתיר לשפרה. אכל אם לא הכשרה, שלא נטמאת, אסור לשפרה. וטוב להקשיר אותם קדם מרות, כדי שתקבל טמאה ויהא מתיר לשפרה (טור).

פ. ואחר כך מפריש מן השאר אחר

ז. ימכר עובד כוכבים לישאראל פרות מחברים, אחר שקבאו לענות המעשרות, ומרחן העובד כוכבים ברשות ישאראל, אינם חייבים בתרומה ומעשרות, הואיל וכבאו לענות המעשרות ברשות עובד כוכבים ומרחן העובד כוכבים, אף על פי שהם ברשות ישאראל. הקונה פרות מעובד כוכבים בסוויא, בין תלושים בין מחברים, אפלו קדם שקבאו לענות המעשרות, אף על פי שמרחן ישאראל, פטורים. ואם עדין לא הגיעו לענות המעשרות, הואיל וקנה אותם עם הקרקע, חייב לעשר.

ח. ישאראל שהיה אריס לעובד כוכבים בסוויא, פרותיו פטורים, לפי שאין לו בגוף הקרקע כלום. וכן החובר והמקבל והשוכר שדה מהעובד כוכבים בסוויא, פרותיו פטורין.

ט. ישאראל שלקח בסוויא שדה מהעובד כוכבים עד שלא הביאה שליש, וחזר ומכרה לעובד כוכבים אחר שהביאה שליש, אם חזר ישאראל ולקחה פעם שניה, חייב, שהרי נתחייב בד' ישראל.

י. ישאראל שהיה לו קרקע בסוויא,

והוריד לה אריס ושלח לו האריס פרות, הרי אלו פטורים, שאני אומר: מהשוק לקח; והוא שהיה אותו המין מצוי בשוק.

יא. ששפות העובד כוכבים חייבת בתרומה ומעשרות. כיצד, ישאראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשתפות, אפלו חלקו שדה בקמחה, ואין צריך לומר אם חלקו גדיש, הרי טבל וחלין מערכים בכל קלח וקלח מחלקו של עובד כוכבים, אף על פי שמרחן העובד כוכבים, וחייבים מדבריהם. במה דברים אמורים, בארץ ישראל, שהמעשרות של תורה, ובשל תורה אין בריה. אכל אם לקחו שדה בסוויא, הואיל והמעשרות שם מדבריהם, אפלו חלקו הגדיש, חלקו של עובד כוכבים פטור מכלום.

יב. ונראה לי דהאדנא שאין חיוב תרומות ומעשרות בארץ ישראל, אלא מדבריהם, גם בארץ ישראל חלקו של עובד כוכבים פטור מכלום.

יג. פרות ארץ ישראל שיעצאו חוצה לארץ, פטורים מתרומות ומעשרות. ואם יצאו לסוויא,

באר הגולה

גיטין דף מ"ז ע"א: ג שם ולמדו מסוגיא דבכורו: שהשקו אלימא דמרחן עובד כוכבים וכו' וצינתיו לעיל סעיף ד: פ כן משמע במשנה י"א פ"ד דדמאי ובירושלמי שם ובמשנה ה' פ"ה דמעשרות וכו' ש"ג: ע משנה ו' פ"ד דחלה וכו' כן גמליאל דמסיק במתניתין שנהגו כמות: פ תוספתא פרק ב' דתרומות: ג ברי' גיטין דמ"ז ע"א וכו' ואוקימתא דגמרא שם: ק כן פירש רבינו דאלי' ה"ל דגן עובד כוכבים ופטור וכו' בתשובה: ד ירושלמי פ"ו דדמאי וכפי נוסחת רבינו שם: ש ברי' חולין דף קל"ה ע"ב וכו' ונפירוש דש"י שם: ת ירושלמי פרק ו' דדמאי: א מסקנת הגמרא ביצה דל"ח ע"א: ב דעת המחבר בכ"מ שם: ג משנה ריש פ"ב דחלה וכו' וליף לה בירושלמי דכתיב אשר אני מביא אתכם שמה: ד משנה י"א

באר הגולה

פ"ו דדמאי: א שם בריש פ"ב חלה: ו כן הוא ברמב"ם וסיים שם מדבריהם ונסתפק הכ"מ שם אם כוונת רבינו שאם נקבעו למעשר ביד ישראל בעורן בח"ל חייבין מדבריהם: מכאן עד סעיף י"ט לשון הרמב"ם שם בפרק ב': ז משנה ריש מעשרות: ח ירושלמי בסוף חלה: פ שם בירושלמי: י משנה ג' פרק קמא דמעשרות: י בירושלמי שם ובפ"ק דחלה הלכה ד': פ משנה ג' פ"ק דחלה וירושלמי שם ופ"ק דמעשרות: מ משנה ט"ו פ"ג דחלה: פ לשון רמב"ם בריש פ"ג מהלכות תרומות: ע כצ"ל וכן הוא בטור: פ לשון הרמב"ם ריש פ"א מהלכות מעשר ממשנה פ"ג לעמוד הבא

הַלְכוֹת סִפְּה סִימָן תרל"ט

ג. 'אכילה בספה' *כ"ל יום טוב הראשון 'חובה, אפלו אכל כ"כניות *כ"כ פת *כ"כ יצא נדי חובתו, מכאן ואילך רשות, רצה לאכל סעודה, סועד בספה, רצה אינו אוכל כ"כ שבעה אלא "פרות וקליות חוץ לספה אוכל, כ"כדין אכילת מצה בפסח: הגה *ולא יאכל בלילה הראשונה עד ששיא *כ"כ לילה (בית יוסף בשם אורחות חיים), ויאכל כ"כ קדם חצות לילה (מהר"ו ומהר"ל). ולא יאכל ביום כ"כ מחצות ואילך כדי שיאכל בספה לתאבון (מהר"ל), דמאי דאכילת מצה: ד. כ"כ שבעת הימים קורא * (ולומד) בתוך הספה.

כֹּה מִשְׁנָה שֶׁם כֹּה
בְּחֻקִּים. כִּי טוֹר וְהָרָץ
שֶׁם. לִי דְגִמְרִינָן טוֹ
הֵנָּה אִמֵּר בִּסְכָה מִטּוֹ
הֵנָּה אִמֵּר בְּחֻג הַמִּצְוֹת.
מִיִּמְרָא דְרָבָא שֶׁם
בַּח כְּפֻרֹשׁ רִשְׁי וְכֵן
פִּרְשׁוּ שְׂאֵר פּוֹסְקִים.

באר היטב

ו. **חוקה.** נִצְאָמֵר בְּאֵן חֲמִישֶׁה עֶשְׂרִי וְנִצְאָמֵר חֲמִישֶׁה עֶשְׂרִי בְּהֵן הַמְצוֹת, מֵהָ הֶלֶן לִילֵה הֶרְאִשׁוֹן חוֹבֵה מִכָּאן וְאִילָךְ רִשׁוֹת, אֶף בְּאֵן לִילֵה הֶרְאִשׁוֹן חוֹבֵה מִכָּאן וְאִילָךְ רִשׁוֹת, וּפִרֶשׁ הָרִב־שֶׁ בְּאִדְרֵךְ גִּשְׁמִים קֵאִי דָאֵם לֵן כֵּן אֶה חוֹבֵה בִּיּוֹם טוֹב לֵאכֹל לֶחֶם וּלְמִלְכָּה וְחֵב סֶבְקָה, וְעֵין תּוֹסַפֹּת שֶׁ דְבוֹר הַמְתַּחֲלִי אִי בְּעִי אֶכֶל וְכִי עֵין ע"א, וְעֵין תּוֹסַפֹּת בְּכִרְכּוֹת דָּף מ"ט ע"ב דְבוֹר הַמְתַּחֲלִי אִי בְּעִי אֶכֶל וְכִי וְדו"ק: מ. **פֶּת.** אֶל עַל גֵּב בִּדְשָׁאָר יִמּוֹם שֶׁמֶר אֶכֶלִּה חוּץ לִסְבָּה בְּכִיבְדֵּי, אֲבָל לִיל הַלֶּכֶן יִשְׁוֹא חוֹבֵה טַפִּי, אֲפֹלֵל אֶל בְּעִי לִמְכֹּר אֶלָּא בְּנִית אֶסּוֹל לֵאכֹל חוּצָה, אֲבָל לִיל הַלֶּכֶן יִשְׁוֹא חוֹבֵה טַפִּי, אֲפֹלֵל אֶל בְּעִי לִמְכֹּר, בְּדוֹר, בְּנִית אֶכֶלִּה, שׁוֹן שֶׁ וְעֵין עֲקֻרָת וְקִינִים סַפִּיעָה הֵן: נ. **פֶּרֶת.** הִינוּ בְּחַל הַמּוֹעֵד, אֲבָל בִּיּוֹם שׁוֹן וְשֶׁבֶת צֻרֵךְ לֵאכֹל בְּנִית מֵהָ פֶּת אֶל בְּעִי סַפִּיעָה עֵין סִמְךָ תַּחֲטֵק סַפִּיעָה א: י. **דְּבִלִּית.** בְּעֵין סִמְךָ תַּחֲטֵק וְעֵין וְעֵין מִכָּאן: יא. **וְלִשְׁמֵר.** וְהִלֵּל בֵּי עֵינֵינוּ, אִם לֵן מְנַחֵה סַפִּיעָה בְּנִית אֶמֶד בְּסִפָּה, וְצוּרֵי עֵינֵינוּ אִם פֶּרֶסִים חֲרָבָה וְשֶׁרָה לֵן הַלְעוֹלָתוֹם לִסְפָּה, וְיֵשׁ הַחֲמִיר,

מ'שנה ברורה

לו סָפָה מִיחָדָת, לֹא יִבְטֹל זְמַן עוֹנָה וְלִיל טְבִילָה וְאֵין לְחִיבוֹ לְאַחֵר שְׁנֵדוּיָה עִם אִשְׁתּוֹ שִׁיחּוֹר לְסַפְתּוֹ, אֲלֵא יֵשֶׁן בְּבֵיתוֹ עַד עֲמוּד הַשָּׁחַר:

ג יט. בַּלַּיִי יוֹם טוֹב הִרְאִשׁוּן חוּבָה. רוצה לומר, וְבַלְלִי יוֹם טוֹב הִרְאִשׁוּן מְחִיב לֵאמֹל בִּסְפָה, ^{כא} וְאָפְלוּ אִם אֵינּוּ אוֹכֵל אֶלֶּל בְּנֵית, מֵה שֶׁאֵין כֵּן מִלֵּיל זֶה וְהִלְאָה, אָפְלוּ בִּשְׁבֶּת יוֹם טוֹב וּמְחִיב לֵאמֹל פֶּת, אֵינּוּ מְחִיב לֵאמֹל בִּסְפָה, אֵלֶּא אִם אוֹכֵל יוֹתֵר מִמְּכִבֵּצָה דְּהוּי שְׂמֵחַת קִבְעֵי. וְהִתְעַם לִפְלֶה זֶה חֲמִיר, דְּגִמְרִין מִיִּמְשָׁה עֶשֶׂר מִיִּמְשָׁה עֶשֶׂר מִלֵּת הַמַּצּוֹת, מֵה הֵתֵם רַק לִלְלֵה הִרְאִשׁוּנָה חוּבָה מְכָאן וְאֵינָן רְשׁוּת, אִף הִכִּי נִמְי לַעֲנִין סִפָּה: **כ. בְּנֵית.** דְּכִינוּ דְּגִמְרִין מְכָאן הַמַּצּוֹת, ^{כב} לְגִמְרֵי גִמְרֵין מֵנָה, מֵה הֵתֵם בְּכֻזִּית דָּגָן אִף הִכִּי בְּכֻזִּית דָּגָן: **כא. פֶּת.** וְלֹא ^{כג} מִיִּי תִרְגִּימָא, שִׁפְקָא אֲדוּרְיָמָא הֵיא, וְגַם אֵל גַּב כִּסְיָנִי, אִלֵּימִם פֶּת גִּמְרֵי (שְׁעָרֵי הַשְּׂבִיחַ): **כב. יִצָּא יְדֵי חוּצָתוֹ.** דָּאֵף עַל גַּב בִּשְׁפָאֵר הָאִיִּם שְׁעוֹר אֲכִילָה חוּץ לִסְפָּה מְכִבֵּצָה, אָבֵל לִיל הִרְאִשׁוּן שְׁהוּא חוּבָה כִּי ^{כד} אָפְלוּ לֹא בְּעִי לִמְכֹּל חוּצָתוֹ: **כג. חוּצָתוֹ.** אֲבֵל לִיל הִרְאִשׁוּן יוֹצֵא בֵּי נִמְי, יֵד סִפָּה, וְצוּרִי לְבָרָד לִישֵׁב בִּסְפָה עַל זֶה, ^{כה} וְהִינוּ, בְּשִׂאֵין לוֹ יוֹתֵר, אָבֵל אִם יֵשׁ לוֹ, בְּוֹדָא מִן הַכּוּזִין שִׂיאֵל יוֹתֵר מְכִבֵּצָה, לִצְאָת גַּם דַּעַת ^{כו} הַסּוֹכְרִים דְּלִצְאָת יְדֵי מַצּוֹת עֲשֶׂה בְּעִינֵין שְׁעוֹר הַמְּחִיב לֵאמֹל בִּסְפָה כָּל שְׂבֻעָה, דְּהִינוּ, יוֹתֵר מְכִבֵּצָה. שִׂיאֵל הָאֲחֻרוּנִים, בְּרַעֲיִין שֶׁלֹּא יִשְׁקָא בְּאִכְלִיתוֹ הַפְּתוּת יוֹתֵר מִכִּי אִכִּילַת פֶּרֶס: **כד. בֵּי שְׂבֻעָה וְכו'.** הִינוּ, בְּחַל הַמְּעוֹד, אָבֵל בִּשְׁבֶּת

שערי תשובה

לְקַח סֵפֶד קָטָן י' דְּבִידִים טוֹב וּשְׁבַת צָרָר לְאָכֹל כְּבוֹד פֶּת אֶף לֹא בָעֵי סָפֶה, וְהִבְאִיר
בְּכֹאֵר הִטֵּב לְקַח: * פֶּת. עֵין בֹּאֵר הִטֵּב. וְעַן בְּמַחְזִיק בְּרִבְהָ שֶׁבִּחְתִּי דְּבִרִי לֵעֵל
עַן גְּמוּר בְּעֵינֵי לְעֵינֵי בְרִבְהָ, וְלִבֵּן בְּכֹחַ הָרִאשׁוֹנָה לֹא יָצָא עַם פֶּת, כִּיטֵּינִי עֵין
שֵׁשׁ. לְבֹאֲדֵה הִיא אֶפְסֵר לִדְמוּר כִּי בְּרִבְהָ אֲבִלְחִי צָרָא אֶפְסֵלוּ הֵי חִיּוֹב לִלְהָ לְרִבְהָ עֵין
שִׁמְעִיהָ לֵה קֶבֶע, וְאִם כֵּן הוּא הָרִין לְעֵינֵי פֶת כִּיטֵּינִי דְּמַמְנִי בִּהַ בְּכִיעוּת לְעֵינֵי בְּרִבְהָ הוּא
הָרִין לְרִבְהָ הָרִאשׁוֹנָה שִׁמְרֵה לֵה קֶבֶע, וְאֶפְסֵר לִדְמוּר דְּרִבְהָ לְעֵינֵי פֶת גְּמוּר לֹא דְּבִרֵּעַ
לֵה שְׁמֵרָה שְׁאֵין כֵּן בְּכִיעֵה מַמְנֵי חִיּוֹב לִלְהָ הָרִאשׁוֹנָה לְמַשְׁוֹר לֵה קֶבֶע, כֵּן שְׁאֵין כֵּן
הִינָּה שְׁמֵרִינֻת מַדֵּה הֶלֶם שִׁמְרֵה שְׁאֵין קֶבֶע אֶפְסֵלוּ בְּכִיעֵה וִוְרֵה, מִמְלִילֵה אֵין מַמְנֵה
חִיּוֹב סִיכָּה דְּלִלְהָ רִאשׁוֹנָה לְמַשְׁוֹר שְׁמֵרֵה לֵה לֵחֶם וְשְׁאֵין דָּרָךְ לֵחֶם קֶבֶע. וְלֵחֶם אֵין מַמְנֵה
מִיָּקִים סִיכָּה בְּאֻמָּת קֶבֶע לֵה לֵחֶם וְדִבְכָּתָהּ הוּא לִבְרִבְהָ אֵין לִפִּי הַמַּחְזִיק בְּרִבְהָ
נִרְיָה בְּכֹאֵר גִּנָּה שְׁפִיר יִצָּא יָד חֹבֶת לִלְהָ הָרִאשׁוֹנָה גַּם כֵּן, וְצָרָר עֵין כּוֹה. וְעַן
בְּכֹתֵר כְּתֵה שִׁדְעוּהוּ לְחַתְמִיר כְּרִעַת מְתָרִים הָרִאשׁ' שְׁחִמְרִי בְּכֹתֵר אֵין קֶבֶע
עִלְיָה, עֵין שֵׁשׁ:

באור הלכה

*** ג' ב'ל יום טוב הראשון חובה.** עין משנה ברורה, והא מדר"ה, וכדי לישב
 מה שמנהיג כל המוסדות; הלא גם שבתות ויום טוב חובה לאכל פת
 ומימלא מנה התורה לאכל פסחא, ומאי רבותא דילן זה. ולענין דעתי לא
 באין קשאי זו, ונדבקא מנה לא אכיל עילי סבין רחל דאדם הניגיל לעתנות
 בכל יום ואכילה בשבת הוא צער לו פטור מלאכל, דלעגנן נתן השבת ולא לצער,
 מה שאין כן בליל ראשון של סוכות ואכילה ביום מצות עשה כשאר מצות
 עשה ולא מצות עשה נתן:

וְיָאֵר יִאכָבִי וְכוּ'. וְהָיָה קִדּוּשׁ הַהוּא יְכוּל לַעֲשׂוֹת מִכְבּוֹד יוֹם קִצָּת עַל הַיָּמִין, (וְרוּחָהּ) לִמְנָח, דִּישְׁתָּה כָּל הַיּוֹם בְּמִקְוֵה סְעוּדָה, וְהָיָה רַק לַעֲשֵׂת הַשְׁלֵחַן עוֹרֵי יְכוּל לִשְׁחַת אֶמְלֹךְ בְּרִיעֵית יָמִין חוּץ לִסְפֵּה וְלֹא עֵרֶךְ לְכָרֶךְ אֶמְלֹךְ כְּשִׁישׁוּשׁ סִפְהָה, וְהַמְצוּיָא וּבִרְכַּת יִאֲשִׁיב בְּסִפְהָ יִאמֵר בְּלִילָה, אֲזַן בִּן דְּאִמְרוּר סִפְהָ וְאַחֲרָ קֵדָה וְזִמְנָן, וְהַמְצוּיָא וּבִרְכַּת יִאֲשִׁיב לַעֲשׂוֹת מִכְבּוֹד הַהוּא קִדּוּשׁ הַהוּא וְזִמְנָן, וְלִפְנֵי הוּא לְבִיל שְׁנֵי, לַעֲשֵׂת הַסְּבִיבִים דִּיּוּבֵל לִמְנָח וְזִמְנָן וְאַחֲרָ קֵדָה סִפְהָ, יְכוּל לַעֲשׂוֹת קִדּוּשׁ מִכְבּוֹד יוֹם קִצָּת יִאמֵר גַּם בִּן זִמְנָן, וּבִרְכַּת הַמְצוּיָא יִשְׁמַע בְּסִפְהָ יִאמֵר בְּלִילָה (רַפִּי מַגִּידִים), אֲזַן מִלְשׁוֹן תְּרִימָא דְכֶתֶב בְּלִילָה הָרִאשׁוֹנָה, וְלִשְׁמַע בְּדִבְלֵיָה שְׁנֵיָה מִקְרָא לְכָל בִּין הַשְּׁמִשְׁמוֹת מִשּׁוּם שְׁהָיָה מְדֻרְבָּנָן, וְזִמְנָנָן בְּקִיָּאן בְּקִיָּעֵי דִּימְרָא, וְהָיָה סְפִירָה בִּין הַשְּׁמִשְׁמוֹת מִשּׁוּם קִצָּת הַהוּא פּוֹסְקִים מִשְׁמַעִם זֶה, וְנִרְאָה דְסִבְרָה הַפְּרִי מַגִּידִים דְּמָה שְׁכַתֵּב בְּלִילָה הָרִאשׁוֹנָה, הֵינֵה בְּאֶרְץ יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה הֵינֵה לִדְרִין חִזְרָן לְאֶרֶץ בְּקִלְתָּה שְׁנֵיָה, (וְכֵינֵה זֶה סִמְיָן מַעַה עֵינֵי הוּא, וְזִמְנָנָנָה וְהָיָה לְחַלְקֵי, דְּהָתֵם קֵדָה סִפְרִיָּה בְּזִמְנָנָה הוּא מְדֻרְבָּנָן מַה שְׁאִין כִּן עֵינֵי טוֹב שְׁנֵי:

ויהיו טוב צוריו לאכל בנות פת אך לא בעי ספה. ואף דבסימן רצא כתב
 מקובע, התם למצוה בעלמא לכתחלה, ובדעבד די בכזית (אחרונים): **בד**
 מצוה לאכל מצה כל שבועת ימי פסח. כפשטה דקרא שבועת ימים תאכלו מצה
 בעלמא, אפשר דהוא הדין הכא מצוה לכתחלה לאכל פת כל שבועה ימי
 פסח דמנא דאכילת מצה בליל פסח, דכתיב בה בערב תאכלו מצה, ויה
 הבזית בליל רואי, אכל בפרט לישב בספה לא בכרך שנית, דספק דמנא
 מצוה, דמוכח בשמין וכו' סעיף א. ¹⁰⁰ ובדעבד אס לא אכל קדם מצוה
 ויכול לברך לישב בספה, ¹⁰¹ וכן שאז דינו כשאר ימי ספה. ואף לברך

שער הציפין

לְקוֹמָא דְסַפְקָא וְאוֹרִינְתָא הָיָא: מִדּוּ, וְהִינוּ, קִדְּשׁ שְׂקִים מְצוֹת אֲכִילָה כִּסְפָּה, אֲבָל אַחֲרֵי שְׂקִים, הִינוּ כְּשָׂא דְמִי סִכָּה שִׁכּוֹל לְאֹכֵל כְּבִיצָה חֲרוֹץ לִסְפָּה [אַחֲרוֹנִים]: מוֹה, מִגֵּן אֲבֵרָה וְיִשְׂאָר אַחֲרוֹנִים: מוֹ, שְׁשׁוּט: מוֹ, רִיץ: מוֹ, כְּבוֹרֵי יִקְבֵּב: מוֹ, שֵׁשׁ: וּ, גַּל וְהָיָה כְּמוֹ לַעֲנֹן מֵהָאֵרֶץ דְּאֵינוּ יָכוֹל לְכַרֵּךְ עַל אֲכִילָת מִזָּה אַחֲרֵי חֲצוֹת, וְהָקָא אֵל יִצְרָא מְשָׂא יוֹמִי: גַּל, דְּשִׁמָּא עֲבָדָה מְזוּמָּה וְהָיָה שִׁי לִילֵה אֲרֻשָּׁנָה:

מ.א. לא העקתה פה מה שכתב ח"י דבקה שהוא חובה אפילו ירדו גשמים חביב, ודלא אנו רואין שהמחבר לא יצא לקבע מסמרים בענין זה הרי הוא פלגתא דרבנא, דבקה מגדולי ראשונים וסבור ומצטער שטורם מה בליקלא ראשונה, ולכן לא הוזכר כלל ענין זה, וכן מצדד מסמרי דרעתת מן הפרט גם כבלי ראשון, ודבקה המחבר הורה כפשוטו לעצית דעתו, כמו שכתבנו במה שהיה לנו להוסיף עליו, והנה ירושלמי מביא דלא חב הוה. אנו נשמטין

פרשת ויגש אליו

ספר הוזהר

(דף רט ע"ב)

א'קנג

פרשת ויגש אליו

ספר הוזהר

(דף רט ע"ב)

א'קנג

וְתָא חֲזִי, כִּל הָהוּא בֵּר נֶשׁ דְּמִקְנֵי לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא יָכִיל מִלְּאָכָא דְּמוֹתָא לְשִׁלְטָאָה בִּיה, כְּשֶׁאֵר בְּנֵי נֶשָׁא וְיִתְקַיִים בִּיה שְׁלֹם, וְהָא אוּקְמוּהּ. כְּמָה דְּאַתְמַר בְּפִנְחָס, (במדבר כה) לָכֵן אֲמַר הֲנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹם: וְיִפֹּל עַל צִנְאֵרֵי בְּנֵימָן אֲחִיו וַיִּבְךְּ וּבִנְיָמָן בָּכָה עַל צִנְאֵרָיו. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הָא אוּקְמוּהּ, דְּבָכָה עַל מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי.

פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד) כַּמְגִדֵּל דְּוִיד צִנְאֵרָךְ בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלְף הַמְּגֵן תְּלוּי עָלָיו כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים. כַּמְגִדֵּל דְּוִיד, מָאן מַגִּדֵּל דְּוִיד. דָּא מַגִּדֵּל דְּוִיד וְדָאִי, דְּבָכָה לִיה דְּוִיד, וְסָלִיק לִיה גּוּ יְרוּשָׁלַיִם. אֵלָא כַּמְגִדֵּל דְּוִיד, דָּא יְרוּשָׁלַם דְּלַעֲיָלָא, דְּכַתִּיב בִּיה, (משלי יח) מַגִּדֵּל עַז שָׁם ה' בּוֹ יִרוּץ צָדִיק וְנִשְׁבָּב. מָאן

נִשְׁבָּב, אֵלָא הָהוּא מַגִּדֵּל נִשְׁבָּב, בְּגִין דְּבִיה יִרוּץ צָדִיק.

צִנְאֵרָךְ, דָּא בֵּית מִקְדָּשָׁא דְּלַתְמָא, דָּאִיהוּ קָאִים בְּתַקּוּנָא דְּשִׁפּוּרֵי, כְּקוּדְלָא לְגוּפָא. מַה צִנְאֵר, אִיהוּ שִׁפּוּרֵי דְּכָל גּוּפָא, הֲכִי נָמִי בִּי מִקְדָּשָׁא, אִיהוּ שִׁפּוּרֵי דְּכָל עֲלָמָא.

בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת, תֵּלָא דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא הִיוּ מִסְתַּכְּלִין בִּיה, וְהֲכִי אוּקְמוּהּ, תַּלְפִּיּוֹת, תֵּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעֲלָמָא מִשְׁבָּחָן וּמִצְלָאן לְגַבִּיהָ.

אֶלְף הַמְּגֵן תְּלוּי עָלָיו, אֵלִין אֶלְף תַּקּוּנֵין, דְּמִתְקַנְיָן בִּיה כְּדָקָא יָאוּת. כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים, דְּכֻלְהוּ קָא אֲתֵינן מִסְטָרָא דְּדִינָא קְשִׁיָּא.

מַה צִנְאֵר, כָּל תַּקּוּנֵין דְּאַתְמָא בִּיה תַּלְיִין. כָּךְ בְּמִקְדָּשָׁא, כָּל תַּקּוּנֵין דְּעֲלָמָא בִּיה תַּלְיִין וְשִׁרְיָין. וְהָא

תרגום לשון הווהר

וְיָבֵא רָאָה, כִּל אוֹתוֹ אָדָם שְׁמוֹנָא לְקוּדֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא כֹּל מִלְּאָךְ הַמּוֹת לְשִׁלְט בּוֹ כְּשֶׁאֵר בְּנֵי אָדָם, וְיִתְקַים בּוֹ שְׁלֹם, וְהִנֵּה פְּרִשׁוּהָ כְּמוֹ שְׁנִמָּר בְּפִנְחָס, (במדבר כה) לָכֵן אָמַר הֲנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹם. וְיִפֹּל עַל צִנְאֵרֵי בְּנֵימָן אֲחִיו וַיִּבְךְּ וּבִנְיָמָן בָּכָה עַל צִנְאֵרָיו. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִנֵּה פְּרִשׁוּהָ שְׁבָכָה עַל מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי.

צִנְאֵרָךְ - זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֵמָה, שְׁעוּמַד בְּתַקּוּן שֶׁל יָי כְּצִנְאֵר לְגוּף. מַה הַצִּנְאֵר הוּא הִיפִי שֶׁל כָּל הַגּוֹף - כִּךְ גַּם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא הִיפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת - תֵּל שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הִיוּ מִסְתַּכְּלִים בּוֹ. וְכִךְ בְּאִירוֹהוּ, תַּלְפִּיּוֹת - תֵּל שֶׁכָּל הַפִּיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִשְׁבָּחִים וּמִתְפַּלְּלִים אֵלָיו.

אֶלְף הַמְּגֵן תְּלוּי עָלָיו - אֵלּוּ אֶלְף הַתַּקּוּנִים שְׁמוֹתֵנִים בּוֹ כְּרָאוּי. כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים - שְׁכֵלִם בָּאִים מִצֵּד הַדִּין הַקָּשֶׁה.

מַה הַצִּנְאֵר כָּל תַּקּוּנֵי הָאִשָּׁה תְּלוּיִים בּוֹ - כִּךְ בְּמִקְדָּשׁ כָּל תַּקּוּנֵי הָעוֹלָם תְּלוּיִים וְשִׁרְיִים בּוֹ.

אוּקְמוּהּ, דְּכַתִּיב, (איכה ה) עַל צִנְאֵרֵינוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בִּי מִקְדָּשָׁא, דָּאִיהוּ צִנְאֵר וְשִׁפּוּרֵי דְּכָל עֲלָמָא. נִרְדְּפֵנוּ, יִגְעַנּוּ לְמַכְּנֵי לִיה תַּרְיָן זְמַנִּין, וְלֹא הוֹנַח לָנוּ. דָּהָא לֹא שְׁבָכָה לָן, וְאַתְחַרְבּ וְלֹא אֲתַבְּנֵי לְכַתֵּר.

מַה צִנְאֵר, כִּיּוֹן דְּאַשְׁתַּצִּי, כָּל גּוּפָא אֲשַׁתַּצִּי עִמָּיה. הֲכִי נָמִי בִּי מִקְדָּשָׁא, כִּיּוֹן דָּאִיהוּ אֲשַׁתַּצִּי וְאַתְחַשֵּׁף, כָּל עֲלָמָא הֲכִי נָמִי אֲתַחַשֵּׁף, וְלֹא נִהַיר שְׁמִשָּׁא, וְלֹא שְׁמִיָּא וְאַרְעָא וְכִכְבָּא.

בְּגִין כָּךְ בָּכָה יוֹסֵף עַל דָּא. וְלְכַתֵּר דְּבָכָה עַל דָּא, בָּכָה עַל שְׁבָטֵין דְּאַתְגָּלוּ. כִּד אֲתַחְרִיב בִּי מִקְדָּשָׁא, כִּלְהוּ שְׁבָטֵין אֲתַגָּלוּ מִיָּד, וְאַתְבְּדְּרוּ בִּינֵי עַמְמֵיָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּנְשָׁק לְכָל אָחִיו וַיִּבְךְּ עֲלֵהֶם, עֲלֵהֶם וְדָאִי. עַל כָּלֶם בָּכָה, עַל בִּי מִקְדָּשָׁא

תרגום לשון הווהר

וְיָבֵא פְּרִשׁוּהָ, שְׁכֵתוֹב (איכה ה) עַל צִנְאֵרֵינוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁהוּא הַצִּנְאֵר וְהִיפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. נִרְדְּפֵנוּ יִגְעַנּוּ, לְבָנוֹת אוֹתוֹ פְּעֻמִּים. וְלֹא הוֹנַח לָנוּ, שְׁהָרִי לֹא הִשְׁאִירוּהוּ לָנוּ, וְנִחְרַב וְלֹא נִבְנָה לְאַחֵר מָכוֹן.

מַה הַצִּנְאֵר, כִּיּוֹן שְׁהִשְׁמַד, כָּל הַגּוֹף מִשְׁמַד עִמּוֹ - כִּךְ גַּם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּיּוֹן שְׁהִשְׁמַד וְנִחַשְׁף, כָּל הָעוֹלָם כִּךְ גַּם נִחַשְׁף, וְלֹא מֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא שֶׁמֶם וְאַרְיָן וְכוּכְבִּים.

מִשּׁוּם כִּךְ בָּכָה עַל זֶה יוֹסֵף, וְאַחֵר שְׁבָכָה עַל זֶה, בָּכָה עַל הַשְּׁבָטִים שֶׁיָּגִלוּ. כְּשֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כָּל הַשְּׁבָטִים גָּלוּ מִיָּד וְהִתְפָּאֲרוּ בֵּין הָעַמִּים. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וַיִּנְשָׁק לְכָל אָחִיו וַיִּבְךְּ עֲלֵהֶם. עֲלֵהֶם וְדָאִי. עַל כָּלֶם בָּכָה, עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁנִחְרַב פְּעֻמִּים, וְעַל אָחִיו עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁיָּגִלוּ וְהִתְפָּאֲרוּ

דְּאַתְחַרְיֵב תַּרְיָן זְמַנִּין, וְעַל אָחִיו עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים, דְּאַתְגָּלוּ בְּגִלּוֹתָא וְאַתְבְּדְּרוּן בִּינֵי עַמְמֵיָא. וְאַחֲרֵי כֵן דְּבָרוּ אָחִיו אִתּוֹ, וְלֹא כַתִּיב וַיִּכְבּוּ, דָּהָא אִיהוּ בָכָה, דְּנִבְנָצָה בִּיה רוּחָא קְדִישָׁא, וְאִינּוּן לֹא כְכוּ, דְּלֹא שְׂרָא עֲלֵייהוּ רוּחַ קְדָשָׁא:

וְהִקָּל נִשְׁמַע בֵּית פְּרַעֲזָה. רַבִּי (אֶלְעָזָר) אָבָא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים מד) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נִפְשִׁי לַחֲצוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל אֵל חֵי. תָּא חֲזִי, כִּל בֵּר נֶשׁ דְּצִלִּי צְלוֹתֶיהָ (קמ) קָמִי מֵאֲרִיָּה, אֲצִטְרִיךְ לִיה לְאַקְדָּמָא לִיה בְּרַכָּאן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְלַצִּלִּי צְלוֹתֶיהָ קָמִי מֵאֲרִיָּה בְּזִמְנָא דְּאַצְטְרִיךְ.

בְּצַפְרָא, לְאַחְדָּא בִימִינָא דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמִנְחָה, לְאַחְדָּא בְּשִׁמְאֵלָא. וְצְלוֹתָא וּבְעוֹתָא, אֲצִטְרִיךְ

בֵּין הָעַמִּים. וְאַחֲרֵי כֵן דְּבָרוּ אָחִיו אִתּוֹ, וְלֹא כַתוֹב וַיִּכְבּוּ, שְׁהָרִי הוּא בָכָה, שֶׁנִּבְנָצָה בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְהֵם לֹא כְכוּ, שְׁלֹא שְׂרָתָה עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

וְהִקָּל נִשְׁמַע בֵּית פְּרַעֲזָה. רַבִּי (אֶלְעָזָר) אָבָא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים מד) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נִפְשִׁי לַחֲצוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל אֵל חֵי. בָּא רָאָה, כִּל אָדָם שְׁמַתְפַּלֵּל תַּפְלִתוֹ (קמ) לִפְנֵי רַבּוֹנוּ, צְרִיךְ לוֹ לְהַקְדִּים לוֹ בְּרַכּוֹת בְּכָל יוֹם יוֹם וְלֹא תַפְלִתוֹ לִפְנֵי רַבּוֹנוּ בְּזִמְן שְׁצִרִיךְ.

בְּבִקְרָא לְאַחֵר בִּימֵין שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּמִנְחָה לְאַחֵר בְּשִׁמְאֵל. וְתַפְלָה וּבִקְשָׁה צְרִיךְ לְאָדָם בְּכָל יוֹם יוֹם כְּדִי לְהֵאָחוּז בּוֹ. וְאַחֲרָיו, מִי שְׁמַתְפַּלֵּל תַּפְלָתוֹ (עוֹשֵׁי) לִפְנֵי רַבּוֹנוּ, צְרִיךְ לוֹ שְׁלֹא לִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּתַפְלָתוֹ, וְיִי שְׁשׁוּמַע קוֹלוֹ בְּתַפְלָתוֹ, תַּפְלָתוֹ לֹא נִשְׁמַעַת.

ליה לבר נש בכל יומא ויומא בגין לאתאחדא ביה. ואוקימנא, מאן דצלי צלותיה, (וקם) קמי מאריה, אצטריך ליה דלא למשמע קליה בצלותיה. ומאן דאשמע קליה בצלותיה, צלותיה לא אשתמע.

מאי טעמא. בגין (דף רי ע"א) דצלותא, לאו איהי ההיא קלא דאשתמע. דההוא קול דאשתמע לאו היא צלותא. ומאן איהי צלותא. דא קלא אחרא, דתליא בקלא דאשתמע, ומאן הוא קלא דאשתמע. דא ההוא קול דהוא בוא"ו, קלא דתליא ביה, דא ההוא קל בלא וא"ו.

ובגין כך, לא אצטריך ליה לבר נש למשמע קליה בצלותיה, אלא לצללא כלחש, בההוא קלא דלא אשתמע. ודא היא צלותא דאתקבלת

תדיר. וסימניך, וחקל נשמע, קל בלא וא"ו, נשמע. דא היא צלותא דהיא בחשאי. דכתיב בחנה, (שמואל א א) וקולה לא ישמע. דא היא צלותא דקדשא בריך הוא קביל, פד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקונא כדקא יאות, וליחדא יחודא דמריה כדקא יאות בכל יומא. (והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע חסר וא"ו, מאי טעמא, אמר רבי אלעזר, דא היא שכינתא דבבאת על חורב בי מקדשא ועל גלותה דישאל. פתיב הכא, והקל נשמע, וכתיב הנה, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה לחן שכינתא, אף כאן נמי שכינתא).

רבי אלעזר אמר, קלא בחשאי, דא היא קלא עלאה, דכל קלין נפקין מתמן. אבל קל בלא ו', דא היא צלותא דלתתא, דאיהי אזלא לאסתלקא בוא"ו ולאחתכרא ביה. תא חזי, וחקל נשמע, דא הוא קל

תרגום לשון הוזהר

(וכתוב שם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה לפנינו שכינה, אף כאן גם כן שכינה).

רבי אלעזר אמר, הקול בחשאי וזה קול עליון שכל הקולות יוצאים משם. אבל קל בלי וא"ו, וזהו התפלה של משה, שהיא הולכת להתעלות בוא"ו ולהתחבר בו.

בא ראה, וחקל נשמע, זה הוא הקל בלי וא"ו, וזה הקול שבה על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמו שנאמר קול ברמה נשמע. ברמה, מה זה ברמה? זה הוא העולם העליון, העולם הבא, וסימן לדבר – מן הרמה ועד בית אל, (ותהלים קו) מן העולם ועד העולם. כאן ברמה – זה העולם העליון, שהרי בשעה ההיא שברמה נשמע, אז מה כתוב? (וישעה כב) ויקרא ה' אליהם צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר וגו'.

בלא וא"ו. דא היא קלא דבבאת על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמה דאת אמר, קול ברמה נשמע. ברמה, מאי ברמה. דא הוא עלמא עלאה, עלמא דאתי. וסימניך, מן הרמה ועד בית אל, (ותהלים קו) מן העולם ועד העולם. הכא ברמה, דא עלמא עלאה. דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע. פדין מה כתיב, (וישעה כב) ויקרא ה' אליהם צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר וגו'.

והקל נשמע, לעילא לעילא. מאי טעמא. בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק מגיה, וכדין רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה פי איננו. פי איננו, פי איננו מיבעי ליה. אלא כי איננו, והא אוקימנא, פי איננו, דבעלה לא אשתפח עמה. דאלמלא בעלה ישפח עמה, תתנחם עליה. דהא כדין בנהא, לא יהון בגלותא. ובגין דאיננו, לאו איהי מתבקא על

בנהא, בגין דבנהא אתרחקו מנה, על דאיננו עמה.

תא חזי, בית פרעה, דא הוא סימניך לעילא, ביתא דאתפרעו ואתגליין מגיה כל נהורין וכל בוצינין, כל מה דהוה סתים, מתמן אתגלי. ובגין כך, קדשא בריך הוא אפיק כל נהורין וכל בוצינין, בגין לאנהרא לההוא קול, דאקרי קל בלא וא"ו.

תא חזי, פד יקים קדשא בריך הוא להאי קל מעפרא, ויתחבר בוא"ו, כדין כל מה דאתאביד מנייהו בזמנא דגלותא, ויתחדר ויתעדנון בנהורין עלאין דאתוספן מגו עלמא עלאה. כמה דאת אמר, (ישעה כו) וזהו ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאז האבדים בארץ אשור והנחדים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם:

ואתה צויתת זאת עשו קחו לכם

תרגום לשון הוזהר

התגלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא הוציא את כל האורות וכל המאורות, כדי להאיר לאותו הקול שנקרא קל בלי וא"ו.

בא ראה, כאשר יקים הקדוש ברוך הוא לזה הקול מהעפר ויתחבר באות וא"ו, אז כל מה שנאבד מהם בזמן הגלות יחור, ויתעדנו באורות עליונים שנוספים מתוך העולם העליון, כמו שנאמר וזהו ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאז האבדים בארץ אשור והנחדים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם.

ואתה צויתת זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, שמחו את ירושלם וגילו בה לעמוד הבא

במדבר: ^ג וינחם וְלִבְטַח וְלֹא פָחַדוּ וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסֶּה הָיָם: ^ד וַיִּבְרֹאם אֶל־גְּבוּל קִדְשׁוֹ הִרְזָה קִנְיָתָהּ יִמִּינוּ: ^ה וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיהֶם אֱלֹהִים וַיִּפְּסִילם בַּחֲבֹל נִחֲלָה וַיִּשְׁכַּן בְּאֶהֱלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: ^ו וַיִּנְסּוּ וַיִּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֲלִיּוֹן וְעֻדּוֹתָיו לֹא שָׁמְרוּ: ^ז וַיִּסְגּוּ וַיִּכְבְּדוּ כַּאֲבוֹתָם נִהַפְכוּ כִּקְשֵׁת רַמְיָהּ: ^ח וַיִּכְעִסוּהוּ בְּכַוְנוֹתָם וּבְכַפְסִילֵיהֶם וַיִּקְנִיאוּהוּ: ^ט שָׁמַע אֱלֹהִים וַיַּתְּעֶבֶר וַיִּמָּאֵס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל: ^י וַיִּטֵּשׁ מִשְׁכַּן שְׁלוֹ אֶהֱל שָׁכֵן בְּאֶדָם: ^{יא} וַיִּתֵּן לַשִּׁבְי עֹז וַתִּפְאֲרוּהוּ כִּיד־צָר: ^{יב} וַיִּסְגֵּר לַחֲרֹב עִמּוֹ וַיִּבְנִחֲלֹהוּ הַתְּעֶבֶר: ^{יג} בַּחֲזֹרֵיו אֶכְלֶה־אֲשׁ וּבִתְלוֹתָיו לֹא הוִלְלוּ: ^{יד} כִּתְּנֵיו בַּחֲרֹב נָפְלוּ וְאֶל־מִנְתָּיו לֹא תִבְכִּינָה: ^{טו} וַיִּקֶּץ כִּיֶּשֶׁן אֶדְנִי כִּגְבוּר מִתְרוֹנֵן מִיָּזֶן: ^{טז} וַיִּדֶּן־צָרֵיו אַחֲרֵי הַרְפַּת עוֹלָם גִּתָּן לָמוֹ: ^{יז} וַיִּמָּאֵס בְּאֶהֱל יוֹסֵף וּבְשִׁבְט אֶפְרַיִם לֹא בָחַר: ^{יח} וַיִּכְחַר אֶת־שִׁבְט יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אֶהָב: ^{יט} וַיִּבֶן כְּמוֹ־רַמְיִם מִקְדָּשׁוֹ כְּאֶרֶץ יִסְדָּה לְעוֹלָם: ^כ וַיִּכְתֹּר בְּדוֹר עֲבָדָיו וַיִּקְחֵהוּ מִמִּכְלָאת צָאן: ^{כא} מֵאֲחֵר עֲלוֹת הָיִבְאוּ לָרְעוֹת בִּיעֲרֵב עִמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נִחֲלָתוֹ: ^{כב} וַיִּרְעַם כְּתֹם לִבָּבוֹ וּבִתְבוּנוֹת פִּפְיוֹ יִנָּחֵם:

טז לחורש

יום ראשון

עט * מזמור לאֲסָף אֱלֹהִים בְּאוֹ

גוֹלִים | בְּנִחֲלָתָךְ טִמְאוּ אֶת־הֵיכַל קִדְשְׁךָ שְׁמוֹ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעַיִים: ^ב נִתְּנוּ אֶת־נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מֵאֵכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשָׂר חֲסִידֶיךָ לַחֲיֹת־אֶרֶץ: ^ג שִׁפְכוּ דָמָם | כְּמִים סִבִּיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִין קוֹבֵר: ^ד הִינֵינוּ חֲרָפָה לַשִּׁכְנֵינוּ לַעַג וְקָלָס לַסִּבִּיבוֹתֵינוּ: ^ה עֲדִימָה יִהְיֶה תִּאֲנֶנָּה לְנֹצַח תִּכְעַר כְּמו־אֲשׁ קִנְאָתָךְ: ^ו שִׁפְךָ חֲמָתְךָ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: ^ז כִּי אָכַל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נִוְהוֹ הַשָּׁמַיִם: ^ח אֶל־תִּזְכֹּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רַאשֵׁינוּ מִהֵרָ וּמִקִּדְמוֹנוֹ רַחֲמֶיךָ כִּי דִלּוֹנוֹ מְאֹד: ^ט עֲזָרְנוּ | אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דָּבָר כְּבוֹד־שִׁמְךָ וְהַצִּילְנוּ וּכְפָר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ: ^י לָמָּה | יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךָ אֱלֹהֵיהֶם יִדְעוּ בְּנִיִּים בְּגוֹיִם לְעִינֵינוּ נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשְׁפוּךָ: ^{יא} תִּבְּאוּ לַפְּנִיךָ אֲנָקַת אֶסִּיר כְּגֹדֶל וְרוֹעַץ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוֹתָהּ: ^{יב} וְהִשָּׁב לַשִּׁכְנֵינוּ שְׁבַע־תִּים אֶל־חֵיקָם חֲרָפָתָם אֲשֶׁר חֲרָפוּךָ אֲדִינִי: ^{יג} וְאֶנְחֵנוּ עִמָּךְ | וְצֹאן מִרְעִיתָךְ נוֹדָה לָךְ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדָר יִסְפָּר תִּהְלֶתְךָ:

פ * לְמִנְצַח אֶל־שֹׁשְׁנֵים עֲדוֹת לְאֲסָף מְזֻמּוֹר: ^ב רַעְיָה יִשְׂרָאֵל | הַאֲזִינָה נִהַג כְּצֹאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוֹבִים הוֹפִיעָה: ^ג לַפְּנֵי אֶפְרַיִם | וּבִנְלִמָּן וּמִנְשָׁה עוֹרְרָה אֶת־גְּבוּרָתָךְ וּלְכָה

לִישַׁעְתָּה לָנוּ: ^ד אֱלֹהִים הַשִּׁיבְנוּ וְהָאֵר פְּנִיךָ וְנוֹשָׁעָה: ^ה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עֲדִימָתִי עֲשֵׂנָתָה בַּתִּפְלַת עִמָּךְ: ^ו הַאֲכַלְתָּם לֶחֶם דַּמְעָה וְתִשְׁלָמוּ בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ: ^ז תִּשְׁיַמְנוּ מִדּוֹן לַשִּׁכְנֵינוּ וְאֶיְבֵינוּ יִלְעָגוּ־לָמוֹ: ^ח אֱלֹהִים צְבָאוֹת הַשִּׁיבְנוּ וְהָאֵר פְּנִיךָ וְנוֹשָׁעָה: ^ט גִּפְן מִמְצָרִים תִּסְעֶה תִּגְרַשׁ גּוֹלִים וְתִשְׁעָה: ^י פְּנִית לַפְּנִיָּה וְתִשְׁרַשׁ שְׂרָשִׁיָּה וְתִמְלֹא־אֶרֶץ: ^{יא} כִּסּוּ הָרִים צִלָּה וְעִנְפֶיהָ אֶרְזֵי־אֵל: ^{יב} תִּשְׁלַח קִצְרֶיהָ עֲדִיִּים וְאֶל־נְהַר יוֹנְקוֹתֶיהָ: ^{יג} לָמָּה פָּרַצְתָּ גְדִרֶיהָ וְאוֹרֶהָ כִּלְעִכְרֵי דָרֶךְ: ^{יד} וּכְרַסְמָנָה חֲזִיר מִיַּעַר וְזִיז שְׂדֵי יִרְעָנָה: ^{טו} אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב נָא הִבֵּט מִשְׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד גִּפְן זֹאת: ^{טז} וְכֹנֶה אֲשֶׁר־נִטְעָה יִמִּינְךָ וְעַל־פֶּן אֲמַצְתָּה לָךְ: ^{יז} שְׂרָפָה כֹּאֵשׁ כְּסוּתָהּ מִגַּעֲרַת פְּנִיךָ יֹאכְדוּ: ^{יח} תִּהְיֶיךָךְ עַל־אִישׁ יִמִּינְךָ עַל־כּוֹן־אֲדָם אֲמַצְתָּ לָךְ: ^{יט} וְלֹא־נִסְגּוּ מִמָּךְ תִּחְיִינוּ וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא: ^כ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הַשִּׁיבְנוּ הָאֵר פְּנִיךָ וְנוֹשָׁעָה:

פא * לְמִנְצַח | עַל־הַגִּתִּית לְאֲסָף: ^ב הִרְנִינוּ לְאֱלֹהִים עֲזָרְנוּ הָרִיעוּ וְלֹאֲהֵי יַעֲקֹב: ^ג שְׁאוּ־זִמְרָה וְתוֹנִיָּתָךְ כְּגוֹר נָעִים עַם־כָּבֹל: ^ד תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר כְּכֹסֶה לְיוֹם חֲגֻנוֹ: ^ה כִּי תִקַּח

לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לֹאֲהֵי יַעֲקֹב: ^ו עֲדוֹת | בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ בְּצִאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁפְתָּה לֹא־יִדְעָתִי אֲשַׁמַּע: ^ז הַסִּירְתִּי מִסִּבָּל שְׁכָמוֹ כְּפָיו מִדּוֹד תִּעֲבֹרְנָה: ^ח בְּצִרָה קָרָאת וְאֶחָלֶלְךָ אֲעִנְךָ בְּסִתְרָה רַעַם אֲבַחְנֶךָ עַל־מִי מִרִיבָה סֵלָה: ^ט שָׁמַע עַמִּי וְאֶעֱיֶדָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי: ^י לֹא־יִהְיֶה בָךְ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל גֵּר: ^{יא} אֲנִכִּי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הִרְחִיב־פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ: ^{יב} וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִּי: ^{יג} וְאֶשְׁלַחְהוּ בְּשִׁרְיוֹת לִבָּם לִלְכוֹ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: ^{יד} לֹא עַמִּי שָׁמַע לִי יִשְׂרָאֵל בְּדִרְכֵי יִהְלְכוּ: ^{טו} כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אֲכַנֶּה וְעַל צָרֵיהֶם אֲשִׁיב יָדִי: ^{טז} מִשְׁנֵאֵי יְהוָה יִכְחֲשׁוּ־לּוֹ וְיִהְיֶה עֵתָם לְעוֹלָם: ^{יז} וְאֶצְלִיֵּהוּ מִחֲלֹב חֲטָה וּמִצוֹר דָּבַשׁ אֲשַׁבִּיעֶנָּךְ:

פב * מְזֻמּוֹר לְאֲסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: ^ב עֲדִימָתִי תִשְׁפֹּטוּ־עוֹל וּפְנֵי רִשְׁעִים תִּשְׁאוּ־סֵלָה: ^ג שִׁפְטוּ־דֵל וְיִתּוֹם עֲנִי וְרֵשׁ הַצָּדִיקוֹ: ^ד פִּלְטוּ־דֵל וְאֶבְיֹן מִיַּד רִשְׁעִים הַצִּילוֹ: ^ה לֹא יִדְעוּ וְלֹא יִכְיִנוּ בַּחֲשֻׁכָה יִתְחַלְכוּ לְמוֹטוֹ כִּלְ־מוֹסְדֵי אֶרֶץ: ^ו אֲנִי־אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם: ^ז אֲכֹן כְּאֶדָם תִּמּוֹתוֹן

ובאחד השרים תפלו: ה קומה אלהים
שפטה הארץ כִּי־אתה תנחל בכל־
הגוים:

יו לחודש

יום שני

פג א שיר מזמור לאסף: ב אלהים
אל־דִמִּילָךְ אֶל־תַּחֲרֹשׁ וְאֶל־
תִּשְׁקֹט אֵל: ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיוּ
וְיִשְׁנְאֶיךָ נִשְׁאוּ רֹאשׁ: ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וַיִּתְּעֲצּוּ עַל־צַפּוֹנֶיךָ:
ה אָמְרוּ לָכֵן וּנְכַחֲדֶם מִגּוֹי וְלֹא־יִזְכָּר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד: ו כִּי נִוְעָצוּ לָב וַיַּחֲדוּ
עֲלֶיךָ בְּרִית יִבְרֹתוּ: ז אֶהְיֶה אֲדוֹם
וַיִּשְׁמַעֲאֵלִים מוֹאֵב וְהַגָּרִים: ח גָּבַל
וַעֲמוֹן וַעֲמֻלָּה פִלְשֶׁת עַם־יֹשְׁבֵי צוּר:
ט גַּם־אַשׁוּר גִּלְוָה עִמָּם הָיוּ וְרוּעַ לִבְנֵי־
לוֹט סֵלָה: י עֲשֵׂה־לָהֶם כַּמִּדְּיָן
כַּסִּיסְרָא כְּבִין כְּנָחַל קִישׁוֹן: יא נִשְׁמְדוּ
כַּעֲיֹדָדָר הָיוּ דָמָן לֹאֲדָמָה: יב שִׁיתָמוּ
גְּדִיכֶמוּ כַּעֲרָב וְכֹאֵב וְכִנְכָּב וְכָצֵל־מִנֶּעַ
כַּל־נִסְיָכֶמוּ: יג אֲשֶׁר אָמְרוּ יִירָשֶׁה לָנוּ
אֵת נָאוֹת אֱלֹהִים: יד אֱלֹהֵי שִׁיתָמוּ
כַּגִּלְגַּל פָּקֵשׁ לַפְּנִי־רוּחַ: טו כָּאֵשׁ
תִּבְעֶר־עֵצֶר וְכִלְהָכָה תִּלְהַט הָרִים:
טז בֶּן תִּרְדָּפֶם בַּסַּעֲרָה וּבִסְפֹתָהָ
תִּכְהַלֶּם: יז מֵלֹא פָנִיהֶם קָלוֹן וַיִּבְקֹשׁוּ
שִׁמְךָ יְהוָה: יח יִבְשׁוּ וַיִּכְהֻּ עַד־יַעַד
וַיַּחֲפְרוּ וַיִּאֲבְדוּ: יט וַיִּדְעוּ כִּי־אַתָּה
שִׁמְךָ יְהוָה לִבְדָּךְ עֲלוּן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ:

פד א לִמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קִרַח
מִזְמֹר: ב מֵהַיִּידֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת: ג נִכְסְפָה וְגַם־פִּלְתָּה |
נִפְשִׁי לַחֲצֹרוֹת יְהוָה לִפְנֵי וּבִשְׂרֵי יִרְנָנוּ
אֶל אֱלֹהֵי: ד גַּם־צִפּוֹר מִצָּאָה בֵּית
וַדְּרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׂתָה אֶפְרָחֶיהָ
אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מִלִּפְנֵי
וְאֵלֶיהָ: ה אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד
יִהְלִלְוּךָ סֵלָה: ו אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹזֵלוֹ בְךָ
מִסְּלוֹת בַּלְכָּם: ז עֲבָרִי | בַּעֲמֻקַּת הַכֶּכָּא
מַעֲיֵן יִשְׁתַּוְּהוּ גַם־בָּרְכוֹת יַעֲטָה
מוֹרָה: ח יִלְכוּ מִחִיל אֱלֹהֵי יִרְאֶה
אֱלֹהֵי־הָרִים בְּצִיּוֹן: ט יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שְׁמֵעָה תִּפְלִתִי הִאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֵלָה: י מִגִּנְגָנוּ רָאָה אֱלֹהִים וַהֲבִט
פָּנָי מִשִּׁיחָךְ: יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצִירֶיךָ
מֵאֵלֶךְ בְּחֹרְתִי הִסְתַּפֵּף בְּבֵית אֱלֹהֵי
מִדְּוָר בָּאֵה־לִירָשׁע: יב כִּי שָׁמַשׁ | וּמִגֵּן
יְהוָה אֱלֹהִים חָן וְכֹבֵד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב לְהַלְכֵם בְּתַמִּים: יג יְהוָה
צְבָאוֹת אֲשֶׁרִי אָדָם בָּטַח בְּךָ:

פה א לִמְנַצֵּחַ | לִבְנֵי־קִרַח מִזְמֹר:
ב רִצִּיתָ יְהוָה אֲרָצְךָ שְׁכֶתָּה שְׁבוֹת
שְׁבִית יַעֲקֹב: ג נִשְׂאֵת עֵינָי עַמְּךָ כְּסִיתָ
כָּל־חַטְאֵתָם סֵלָה: ד אִסַּפְתָּ כָּל־עֲבֹרְתֶךָ
הַשִּׁיבוֹת מִחֲרוֹן אַפְּךָ: ה שׁוֹבְנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְהִפֵּר כַּעֲסֶךָ עִמָּנוּ: ו הִלְעוּלָם
תִּאֲנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁף אַפְּךָ לָדָר וְדָר:
ז הִלֵּא־אַתָּה תִּשׁוּב תַּחֲיִינוּ וְעַמְּךָ

יִשְׁמְחוּ־בְךָ: ח הִרְאֵנוּ יְהוָה חֲסִדְךָ
וַיִּשְׁעֶךָ תַּתֵּן־לָנוּ: ט אֲשַׁמְעָה מֵהַיִּידֹבֵר
הָאֵל | יְהוָה כִּי | יִדְבֹר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
וְאֶל־חֲסִידָיו וְאֶל־יֹשְׁבֵיו לְכִסְלָה: י אֵךְ
קָרֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ לִשְׁכֵן כְּבוֹד
בְּאַרְצָנוּ: יא חֲסִד־וְאֵמֶת נִפְגְּשׁוּ צֶדֶק
וְשְׁלוֹם נִשְׁקוּ: יב אָמֶת מֵאָרֶץ תִּצְמַח
וְצֶדֶק מִשְׁמַיִם נִשְׁקֶף: יג גַּם־יְהוָה יִתֵּן
הַטוֹב וְאַרְצָנוּ תַתֵּן וְכוֹלָה: יד צֶדֶק
לִפְנֵינוּ יִהְיֶה וַיִּשֶׁם לְדָרְךָ פַּעֲמָיו:

פו א תִּפְלֶה לְדָוִד הִטָּה־יְהוָה אֲזִנֶּךָ
עֵנֶי כִּי־עֵנִי וְאֲבִין אָנִי: ב שְׁמְרָה
נִפְשִׁי כִּי־חֲסִיד אָנִי הוֹשַׁע עֲבָדְךָ אֶתָּה
אֱלֹהֵי הַבּוֹטָח אֵלֶיךָ: ג חֲנֻנִי אֲדֹנִי כִּי־
אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם: ד שְׁמַח נִפְשִׁי
עֲבָדְךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנִי נִפְשִׁי אֲשֹׁא:
ה כִּי־אַתָּה אֲדֹנִי טוֹב וְסֵלָה וּרְב־חֲסִיד
לְכָל־קְרָאֶיךָ: ו הִאֲזִינָה יְהוָה תִּפְלִתִי
וְהִקְשִׁיכָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתִי: ז בָּיוֹם
צִרְתִּי אֶקְרָאָךְ כִּי תַעֲנֵנִי: ח אֵין־כְּמוֹךָ
בָּאֱלֹהִים | אֲדֹנִי וְאֵין כַּמַּעֲשִׂיךָ:
ט כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יִבְאוּ |
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵיךָ אֲדֹנִי וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ:
י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת אַתָּה
אֱלֹהִים לְבָדְךָ: יא הִרְנִי יְהוָה | דַּרְכְּךָ
אֶהְלֵךְ בְּאַמְתָּךְ יַחַד לִבְכִּי לִירְאֶה
שִׁמְךָ: יב אוֹדְךָ | אֲדֹנִי אֱלֹהֵי כָּל־לִבְכִּי
וּבַכְּבֹּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: יג כִּי־חֲסִדְךָ
גָּדוֹל עָלַי וְהַצֵּלְתָּ נִפְשִׁי מִשְׁאוּל

תַּחֲתֶיהָ: יד אֱלֹהִים | זָדִים קָמוּ־עָלַי
וַעֲדַת עֲרִיצִים בִּקְשׁוּ נִפְשִׁי וְלֹא שָׁמוּךְ
לִנְגָדָם: טו וְאַתָּה אֲדֹנִי אֶל־יְרוּחֹם וְחַנוּן
אֲרָךְ אֲפִים וּרְב־חֲסִד וְאֵמֶת: טז פָּנָה
אֵלַי וְחַנּוּנִי תִּנְהַ־עֲזֹךְ לְעַבְדְּךָ וְהוֹשִׁיעָה
לְכֹד־אַמְתְּךָ: יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וַיִּרְאוּ שְׂנְאֵי יוֹבְשׁוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה
עֲזַרְתָּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

פז א לִבְנֵי־קִרַח מִזְמֹר שִׁיר לְסוֹדָתוֹ
בְּהַר־רִי־קֹדֶשׁ: ב אֱהִב יְהוָה שְׂעָרֵי
צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב: ג נִכְבְּדוֹת
מִדְּבַר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֵלָה:
ד אֲזַכִּיר | רַחֵם וּבְכָל לִיִּדְעֵי הִנֵּה פִלְשֶׁת
וְצָר עַם־כּוֹשׁ זֶה יִלְד־שָׁם: ה וְלִצִּיּוֹן |
יֹאמֶר אִישׁ וְאִישׁ יִלְד־בָּהּ וְהוּא יִכְוֶנָה
עֲלִיוֹן: ו יְהוָה יִסְפֹּר בְּכָתוּב עִמָּם זֶה
יִלְד־שָׁם סֵלָה: ז וְשָׂרִים כָּל־לֵלִים כָּל־
מַעֲיָנֵי בָךְ:

יו לחודש

יום שלישי

פח א שִׁיר מִזְמֹר לִבְנֵי קִרַח לִמְנַצֵּחַ
עַל־מַחֲלַת לַעֲנוֹת מִשְׁפִּיל לְהִימָן
הַאֲזֹרְחִי: ב יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי יוֹם־
צַעֲקָתִי בִלְיִלָה נִגְדָה: ג תִּבְּאוּ לִפְנֵיךָ
תִּפְלִתִי הִטָּה אֲזִנְךָ לְרַחֲמֵי: ד כִּי־שָׁבַעָה
כַּרְעוֹת נִפְשִׁי וְחִלִּי לִשְׁאוּל הִגִּיעוּ:
ה נִחַשְׁבַּתִּי עַם־יִוְרֵי בּוֹר הִיִּיתִי כַּגִּבֹּר
אֵין־אֵיִל: ו בְּתַמִּים חָפְשִׁי כְּמוֹ
חֲלָלִים | שְׁכַבְתִּי כִּכְּר אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתָם
עוֹד וְהִמָּה מִדְּךָ נִגְזְרוּ: ז שְׁתַּנִּי בְּבוֹר

לקוטי

13

בקרב עלי מרעים לו

מוזכר

מקבל בבחינת מארת חסר ואו, כמו שכתוב (משלי א): מארת ה' בבית רשע. (א) וזה הוא: צדיקים ילכו בם [וכו'], כי אור הפשט הבא מלעיל, הוא בחינת קמין וסתים (א), אך לפי בחינת הכלי המקבלים הוא בחינת צירי, שנצטיר האור לפי בחינת הכלי. ועליבן פתיב בכלעם (במדבר כב): הנה ברך לקחתי - בקמין, וברך ולא אשיבנה - בצירי, כי אפלו הלקיחה, שהיא או בבחינת קמין וסתים, היא בבחינת ברך. ראה לזה, כי הוא היה רוצה להצטיר לפי בחינת הכלי שלו, שהיא בחינת קללה, ולא היה יכול להשיב ולצטרף ולהצטיר כלל לפי בחינתו. וזה: וברך ולא אשיבנה; ומפני שהיה בשעת לקיחה, הוא בחינת ברך. ומפני מה? לפי שהעיד עליהם הכתוב, שישאל נקרא שבטי יה, כמו (שפרשו) [שפרש רש"י] ו"ל על החנוכי (במדבר כו): שמי מעיד עליהם, שם יה, שהוא בחינת מחין, כמו שמובא (בגמרא) [במדרש (א)], שהעובים היו אומרים: אם גנופם היו מושלים וכו'; לפיכך העיד הכתוב עליהם. וזה שכתוב (דברים יא): ראה אנכי נתן לפניכם - דיקא, כי למעלה [הוא] בבחינת קמין, שקמין וסתים, אבל לפניכם למטה נצטיר האור לפי בחינת הכלי. ובשביל זה יעץ בלעם לבלק להכשילם בדבר ערוה, כדי לקלקל עליהם. וזה שכתבו חכמי הרפואות, שהפרים רפואה למשגע. וזה הוא: סלוקא דיסודא עד אבא ואמא, הינו בחינת: שמי מעיד עליהם. וזה: בקרב עלי מרעים, תרין רעין דלא מתפרשין (וזה ויקרא דף טז), הינו המחין. ואכילתם, שנאמר (שורשירים ח): אכלו רעים; הינו התחזקותם, הוא בשר קדש, הינו: לאכל את בשרי, שהוא בחינת סלוקא דיסודא, הינו תקונו מגיע עד המחין, שהם אבא ואמא. והוא תקון הכללי, שעליו: צרי ואיכי לי המה בשלו ונפלו, שהם בחינת שבעים לשונות. וכשישבר התאנה הזאת, מביא נופלים כל התאנות רעות:

זאת התורה היא לשון רבנו זכרנו לברכה. ואמר, שהיא סוד פנות קדוש, ויתבאר במקום אחר אם ירצה השם (א). עוד מצאתי מכתב יד קדש של אדוננו מורנו ורבנו, זכרנו לברכה, מענין התורה הזאת בשני לשון קצת, והגיד וזה קדוש חציו, ומה שמצא כתוב על הנשאר העתקתי:

וזהו: צפת פענח דמגלן... שבעים פנים... תורה... סוד אחר, כמו שכתוב (משל כח): וסוד אחר אל תגל, כמובא בזהר (בחינונים ת"ל דף ע"ט), כשמופסק הנקדה מהדל"ת של אחר, והנקדה היא אות ברית, או נעשה אחר. הינו, כשמוכנים בריתו בזונה, הנקראת מלכות הרשעה, הנקרא אל אחר. אבל מי שמקדש את עצמו מזאת התאנה, או הוא נתקשר במלכות שמים (א'), הנקרא אני, כמו שכתוב: קדשים תהיו כי קדוש אני (ויקרא יט), ובכל מקום שאמר מוצא גדר ערוה, תמצא קדשה (וזה מקץ דף דרד). אבל מאן דגלי ערין, הכי איהו אתגלי בין אנון ערין, דאנון אלהים אחרים - תקונו (תיקון ט), דף צג. ובשביל [זה] מובא בזהר (קדושים סו): בד חוי רבי שמעון נשי שפירין, אמר: אל תפנו אל אלהים; כי נאף היא עריות, אלהים אחרים, מלכות הרשעה. ובשביל זה, סגלה לבטל הרהורי נאף, לקרא שמע ישראל וברוך שם כבוד וכו', כמובא על פסוק: ויקרב אל אחיו המדינית וכו' - דף א.

כי בשני פסוקים אלו יש י"ב תבות, נגד י"ב שבטי יה, ומ"ט אותיות, כנגד מ"ט אותיות שבשמות שבטי יה. ובקבלת על מלכות שמים, הוא בחינת ים של שלמה, הוא נפרד ממשמותיהן דערכיב, שהיא שפחה בישא, אשה זונה, ונכלל בנשמות שבטי יה, בחינת אשה יראת ה', או הוא בחינת סגירת עינים בשעת קבלת על מלכות שמים, להורות שעליו קבלת על מלכות שמים הוא בבחינת עולמיתא שפירתא דלית לה עינין, שהיא התאנה שכוללת המדות רעות של שבעים לשונות:

ד וכל זה בשיש לו לאדם הרהור באקרא בעלמא, או די לו באמירת שני פסוקים תנ"ל; אבל אם הוא, חס ושלום, רגיל בהרהור של התאנה הכללית, רחמנא לצלח, ואינו יכול להפריד ממנה, או צריך גספן להוריד דמעות בשעת קבלת מלכות שמים, כי איתא (א), שהדמעות הם ממותרות המרה שחורה, ומרה שחורה היא מחול (תיקון ט), שהיא בחינת מלכות הרשעה, אשה זונה, שמשם נמשמותיהן דערכיב, וכשמוזרד דמעות, או נדחין ויוצאין לחוץ המותרות, הינו התאנות נאף, הפאים מעכירת דמים של מחול ומתמותרות, וכולל נשמתו במלכות שמים. וזה שתרנגם יונתן על פסוק (במדבר כח): והמה בוכים פתח אהל מועד - בכין וקורין את שמעו, וזה לא עשו אלא כדי להנצל מהרהור של אשה זונה, שהיא קלפה הקודמת לפני, ולבוא להתנלות התורה:

ה וכשכבא להתנלות התורה, או נעשה מההתנלות נשמות חדשות, כמו שכתוב: למעבד נשמותיו ורוחין חדתין בתרתי ובתלתין - היא התורה, שיש בה שלשים ושנים נתיבות החכמה; ובתלתא שבשין - הינו אוריתא תלתא (שבת פח), נמצא כשהצדיק מגלה איהו דבר תורה, או מוריד נשמתין חדתין לכל אחר מהשומעין התורה לפי בחינתו ותפיסתו. כי התורה יש לה שני פחות: להמית ולהחיות, כמו שאמרנו: ושמתם - זכה, נעשית לו סם חיים וכו' (וישא עב: ועין תענית י), וכתוב (תענית י): ושרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם וכו'. כך התורה של הצדיק לכל אחד כפי תפיסתו: יש אדם שנעשה לו נשמה חדשה מההתנלות התורה, ויש אדם שהוא, חס ושלום, להפוך, כמו שכתוב: צדיקים ילכו בם; הכל לפי הכלי שלו, הינו כפי תפיסתו, תפיסת המחין שלו. דזה הוא כלל גדול, שאי אפשר לשום אדם להשיג ולתפס דבריו של הצדיק, אם לא שתקן תחלה אות ברית קדש בראי, ואזי יכול להבין ולתפס דבריו של הצדיק. דאיתא בזהר: סלוקא דיסודא עד אבא ואמא (א), שהם בחינת חכמה ובינה, שהם י"ה, שהם מחין. נמצא, כשתקן אות ברית קדש בראי, או המחין שלו בשלמות, ויכול להבין דבריו של הצדיק, כפי התקון של כל אחד, כך הוא השתחו:

ו וזה הוא כלל גדול, כי מפי עליון לא תצא (א) כי אם אור פשוט, אך לפי בחינת כלי המקבל את האור, כך נצטיר האור בתוכו; אם הכלי הוא בשלמות, אזי הוא מקבל בבחינת מאורות מלא, ואם, חס ושלום, הכלי אינו בשלמות, אזי הוא

(1) בספר שבילי אמונה, נתיב ד. (2) עיין זוהר משפטים דף ק, ובזהר דקיע שם, ועיין בביתא דאוריין ק"ח. (3) איתא ג. (4) בראיתא בזהר בבמה מקומות. (5) עיין תיקון ע. (6) שח"ש רבה פ"ד. (7) עיין בספר חיי מוהר"ן ש"א שאמר זאת על מאמר בקיבוץ בסימן אק.

רמז

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות בית הנבסות הלכה ו

לְקוּטֵי הַלְבוּת

משה רבנו
היה בעל כח
דולי מאד,
ולא חזית את
מקומו

יג. אַבְלָ מֹשֶׁה רַבְּנוּ הָיָה בֹּעֵל כַּח גְּדוֹל מְאֹד, וְלֹא חָזַית אֶת מְקוֹמוֹ, אֶף-עַל-פִּי שְׂרָאָה אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַזֶּה, וְהַתְּגַבֵּר בְּעֵצֶם כַּחוֹ וְחִזּוֹ וְהַתְּפַלֵּל תְּפִלּוֹת הַרְבֵּה בְּבַחֲנֵית דִּין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לב, יא): "וַיַּחַל מֹשֶׁה וְכוּ', וַיֹּאמֶר לְמַה ה' יֹחֲרָה אִפְּךָ" וְכוּ', שֶׁשָּׁעַן וְעָשָׂה פְּלִילוֹת הַרְבֵּה עִם הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמִבְּאֵר בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה פְּרָשָׁה מֵב) רַבּוּי הַטְּעָנוֹת וְהוֹכָחוֹת שֶׁשָּׁעַן עִם הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁיִּמְחַל לָהֶם, שֶׁכָּל זֶה בַּחֲנִית תְּפִלָּה בְּבַחֲנֵית-דִּין, עַד שֶׁחִזּוֹ וּפְעַל לְהוֹצִיא מִהַסְּטָרָא אֲחֵרָא כָּל חֵיתוּתָהּ וְכוּ' וְעַסֵּק לְתַקֵּן הַכֹּל, וְאֵז נִצְטָנָה עַל מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא תְּקוּן הָעֵגֶל, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (תְּנַחְנוּמָא תְּרוּמָה ח), כִּי כָּל מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן הֵם בַּחֲנִית הַתְּקוּנִים הַמְּבֹאֲרִין בַּתּוֹרָה הַנ"ל, שֶׁכֵּלֶם נִמְשָׁכִין עַל-יְדֵי הַבֹּעֵל כַּח הַנ"ל שֶׁהוּא בַּחֲנִית מִשָּׁה.

נקרא משפח
לשון שכן

יד. כִּי הַמִּשְׁכָּן הוּא בַּחֲנִית בֵּית הַתְּפִלָּה שֶׁנִּבְנָה עַל-יְדֵי רַבּוּי הַשְּׂכָנִים, וְעַל-כֵּן נִקְרָא 'מִשְׁכָּן' - לְשׁוֹן שָׁכָן, וְכֵמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִקְוֶה אַחֵר (הַלְכוֹת נֻזְקֵי שְׂכָנִים הֵלָכָה ד, אוֹת ד'). וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי הַכַּח שֶׁל הַבֹּעֵל כַּח הַנ"ל שֶׁמִּתְּפַלֵּל תְּפִלָּה בְּבַחֲנֵית-דִּין, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִעֲשֶׂין בְּעַלֵּי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְרַבֶּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁשָּׁם כָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַנְּבִיאָה, בַּחֲנִית (שְׁכָת זב): 'אֵין הַנְּבִיאָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל חֶסֶד גְּבוּר וְעִשְׂרִי' וְכוּ', כִּי כֵּלֶם הֵם בַּחֲנִית כְּבוֹד וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (בְּאוֹת ז'), עֵין שָׁם.

עצי שטים
עמדים,
שעומדים
בחזקם
ותקפם בתוך
בית תבליעה
של הסטרא
אחרא

וכפ' זֶה מְרַמֵּז בְּהַשְׁלוּשָׁה-עֶשֶׂר דְּבָרִים שֶׁל הַמִּשְׁכָּן וְכָלִיו. כִּי עָקָר עֵצֶם הַמִּשְׁכָּן נִבְנָה מִהַקְּרָשִׁים שֶׁהֵיוּ "עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים" (שְׁמוֹת כו, טו), זֶה בַּחֲנִית הַתְּפִלָּה-בְּבַחֲנֵית-דִּין, שֶׁהוּא בַּחֲנִית 'מִטָּה עו', שֶׁהוּא בַּחֲנִית עֵץ חֹזֵק כְּאֶרֶז. וְזֶה בַּחֲנִית 'עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים', שְׁעוֹמְדִים בְּחֻזְקָם וְחֻזְקָם בַּתּוֹךְ בֵּית הַתְּבַלְיָה שֶׁל הַסְּטָרָא אֲחֵרָא, עַד שֶׁמִּקְיָאָה הַקְּאוֹת בְּכָל פַּעַם כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן הָיָה עֶשֶׂר אֲמוֹת אֶרֶץ הַקָּרֶשׁ, כִּנְגֵד כָּל בַּחֲנִיּוֹת עֶשֶׂר הַמְּבֹאֲרִ שָׁם בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַנ"ל לְעֵינֵי מַלְחָמָה עוֹג וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: 'מֹשֶׁה כָּמָה הָיָה עֶשֶׂר אֲמִין' וְכוּ', כִּי הַמִּשְׁכָּן לֹא יָכוֹל שׁוּם אֶדָם לְהַקְיָמוֹ כִּי אִם מִשָּׁה, וְהַעֲקָר מִחֲמַת כְּבֹד הַקָּרָשִׁים שֶׁהֵיוּ עֶשֶׂר אֲמוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה נב, ד),

בַּחֲנִית (תְּהִלִּים עז, יא): "אֲתָה פּוֹרֶרֶת בְּעֶזֶךָ יָם" וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (בְּאוֹת ג), וְעַל-יְדֵי-זֶה שִׁמְעָה יִתְרוֹ וְנִתְגַּבֵּר וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם.

וְעַל-יְדֵי-זֶה הָיָה קְבִלַת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי רַבּוּי הַכְּבוֹד שֶׁנִּתְרַבֶּה עַל-יְדֵי יִתְרוֹ שֶׁנִּתְגַּבֵּר, כִּי 'בְּדִין אִסְתָּלִּיק וְאִתְגַּבֵּר שְׁמָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָא וְתַתָּא' וְכוּ' (אֵז הַתְּעַלָּה וְהַתְּכַבֵּד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה) (וְהָיָה יִתְרוֹ דָּף טו). וְעַל-כֵּן כָּל פְּרָשִׁיּוֹת מִתּוֹרָה כְּתוּבִים בְּסִדֵּר 'יִתְרוֹ', כִּי עַל-יְדֵי הָיָה עָקָר קְבִלַת הַתּוֹרָה כַּנ"ל. וְעָקָר קְבִלַת הַתּוֹרָה הָיָה לְגִלּוֹת אֲמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בַּהַתּוֹרָה הַנ"ל (ח).

אַבְלָ זֶה יְדוּעַ, כִּי "אֵת זֶה לַעֲמֵת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים" (קִהְלֵת ז, יב), וְהַכֹּל בְּשִׁבְלֵי הַבְּחִירָה שִׁישׁ לָהּ כַּח גְּדוֹל מְאֹד, עַל-כֵּן תִּכָּף הַתְּגַבֵּר בָּהֶם הַנֶּחֱשׁ הַקְּדוּמִי וְנִתְבַּלֵּשׁ בְּהַעֲרֵב רַב וּבַחֲזוּלָקִים עַל מֹשֶׁה, וְהִסִּית וְהִדִּית אוֹתָם בַּעַת שֶׁהָיָה מֹשֶׁה בְּמִרוֹם לְקַבֵּל שְׂאָר כָּל הַתּוֹרָה, עַד שֶׁהִבְיֵאֵם לְמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל שֶׁהוּא עֲבוּדָה-זָרָה וּכְפִירוֹת, שֶׁהֵם הִפְּךְ אֲמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם. כִּי עָקָר כָּל הַעֲבוּדוֹת זָרוֹת שֶׁל דּוֹרוֹת הַקְּדוּמִים וְהַכְּפִירוֹת וְהַאֲפִיקוֹרְסוֹת שֶׁל דּוֹרוֹת אֵלּוּ, הֵם עַל-יְדֵי פָגַם אֲמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, כְּמוֹכֵן לְמַשְׁכִּיל, שֶׁעַל-יְדֵי פָגַם זֶה בָּאִים לְכָל מִינֵי טְעוּתִים. וּמִחֲמַת שֶׁאֲמוּנַת הַחֲדוּשׁ אֵי אִפְשָׁר כִּי אִם עַל-יְדֵי בְּרוּר הַמְּדַמָּה, שֶׁמִּתְבָּרֵר עַל-יְדֵי רִיחַ נְבוּאָה דִּיקָא, שֶׁעָקָר הוּא קְבִלַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, עַל-כֵּן אֵז דִּיקָא הַתְּגַבֵּר הַבֹּעֵל דְּכָר לְמַדַּר בְּמִשָּׁה וְלִמְשָׁךְ אַחֲרֵי נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר שֶׁהֵם בַּחֲנִית הַעֲרֵב רַב וְכוּ' כַּנ"ל, עַד שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה הַנ"ל.

וְזֶה בַּחֲנִית (תְּהִלִּים קו, ב): "וַיִּמְרֹוּ אֶת כְּבוֹדָם בַּתְּבַנִּית שׁוֹר אַכֵּל עֵשֶׂב" - הֵינּוּ שְׂרָעוֹ לְהַגְבִּיר בַּחֲנִית מְזוֹנָא דְּגוּפָא שֶׁהוּא בַּחֲנִית 'שׁוֹר אַכֵּל עֵשֶׂב', כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים פָּרָק קו): 'אֵין לָךְ מִשְׁקָץ כְּמוֹ שׁוֹר אוֹכֵל עֵשֶׂב', כִּי כְּמוֹ שֶׁעַל-יְדֵי קְבִלַת הַתּוֹרָה שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְבָּרֵר הַמְּדַמָּה עַד שֶׁזּוֹכִין לְאֲמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם וְכוּ' וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה נִכְנַע מְזוֹנָא דְּגוּפָא וּמִתְגַּבֵּר מְזוֹנָא דְּנִשְׁמָתָא, בַּחֲנִית רִיחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּמִאֲמַר הַנ"ל, כְּמוֹ כֵּן לְהַפְּךְ, עַל-יְדֵי בַּחֲנִית הַעֲרֵב רַב שֶׁעָשָׂה עֲבוּדָה-זָרָה הִפְּךְ הָאֲמוּנָה, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְגַּבֵּר מְזוֹנָא דְּגוּפָא שֶׁהוּא בַּחֲנִית "תְּבַנִּית שׁוֹר אַכֵּל עֵשֶׂב" וְכַנ"ל.

קבלת
התורה על
ידי רבוי
הכבוד
שנותר על
ידי יתרו
שנתגבר

אמונת
החדוש אי
אפשר כי אם
על-ידי בורר
המדמה

רצו להגביר
בחינת מוֹנָא
דְּגוּפָא

יָקָרִים שֶׁהֵם תִּכְלַת וְאַרְגָּמָן - זֶה בַּחֲנִינָה בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה לְבוּשִׁין דְּמִלְכָּא, בַּחֲנִינָה "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בֶּן אֶתְפָּאֵר" (ישעיה מט, ג), בַּחֲנִינָה בְּגָדֵי פָאָר וְכְבוֹד, אֲכָל הַגֵּרִים שֶׁהָיוּ תַּחֲלָה בְּבַחֲנִינָה (בראשית כו, יא) "עֲשׂוּ אִישׁ שַׁעֲרָ", כְּשֶׁחֲזָרִין אֶל הַקִּדְשָׁה נַעֲשֶׂה מֵהֶם בַּחֲנִינָה (שמות כו, יד): "יִרְעֵת עֲדִים לֹאֲהֵל עַל הַמִּשְׁכָּן", כִּי הֵם מַחְפִּין וּמְגַנִּים עַל יִשְׂרָאֵל וְעוֹבְדִים וּמִשְׁמָשִׁים לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שִׁיהִיָּה לְעֵתִיד.

וּמִשָּׁם אָנוּ לְמִדִּים עֲצָם גְּבוּרָתוֹ וְכַחוֹ שֶׁל מִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שבת צב, ב), הֵינּוּ כַּנֶּ"ל, כִּי הַקְּרָשִׁים הַחֲזָקִים וְהַגְּבִהִים הֵם בַּחֲנִינָה תַּפְלָה הַנֶּ"ל שֶׁל הַבַּעַל כַּח, שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּכּוֹל לַעֲסֹק בָּהּ וְלַהֲקִימָה כְּרֵאוֹ כִּי אִם מִשָּׁה וְכַנֶּ"ל.

וְזֶהוּ בַּחֲנִינָה: עֲצֵי שִׁטִּים, לְרַמֵּז שֶׁהֵם מַחְקָנִים בַּחֲנִינָה הַרוּחַ שְׁטוּת, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה תֹאנָה הַנֶּ"ל שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל-יְדֵי פֶגֶם מַחֲצוֹת פְּרוּסוֹת שֶׁל הַמַּחֲזִין, אֲכָל הַתַּפְלָה שֶׁל הַבַּעַל כַּח הַנֶּ"ל עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסְטָרָא אַחֲרָה, בְּתוֹךְ הַרוּחַ שְׁטוּת, עַד שֶׁמִּקְרָאִים מִשָּׁם דִּיקָא כָּל הַקְּדוּשׁוֹת וְכו'. וְזֶהוּ בַּחֲנִינָה 'עֲצֵי' שִׁטִּים, כְּלָלִיּוֹת שְׁנֵי הָעֲצִים, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה (בראשית ג, ב): 'עֵץ הַחַיִּים אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן' וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע; שֶׁעָקַר הַהִתְגַּבְּרוּת הַנֶּחֱשׁ הוּא עַל-יְדֵי שֶׁהִסִּית אֶת הָאָדָם לֹאֲכַל מִעֵץ הַדַּעַת, שֶׁעַל-יְדֵיהֶּה נִפְגַּם הַדַּעַת עַד שֶׁבָּאִים לְרוּחַ שְׁטוּת הַנֶּ"ל, וְנִתְגַּרְשִׁין מִעֵץ הַחַיִּים אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה מְזוּנָה דְּנִשְׁמָתָא, שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַחַיִּים, אֲכָל עַל-יְדֵי הַבַּעַל כַּח הַנֶּ"ל שֶׁמִּתְפַּלֵּל תַּפְלָה-בְּבַחֲנִינָה-דִּין, עַל-יְדֵיהֶּה מְכַרַּח הַנֶּחֱשׁ וְהַסְטָרָא אַחֲרָה לְהַקִּיא כָּל הַקְּדוּשׁוֹת וְכו', וְאֵין נִכְלָל עֵץ הַדַּעַת בְּתוֹךְ עֵץ הַחַיִּים וּמִשְׁנִיָּהֶם דִּיקָא נִבְנָה בַּחֲנִינָה הַמִּשְׁכָּן, וְזֶהוּ בַּחֲנִינָה 'עֲצֵי שִׁטִּים עֲמָדִים', וְכַנֶּ"ל.

עצי 'שטים',
לרמז שחם
מתקנים
בחינת הרוח
שטוּת

טו. וְהִירִיעוֹת שֶׁל הַמִּשְׁכָּן שֶׁהָיוּ שֶׁל מִינֵי בְּגָדִים תִּכְלַת וְאַרְגָּמָן, זֶה בַּחֲנִינָה הַכְּבוֹד שֶׁנִּתְרַבָּה עַל-יְדֵי הַתַּפְלָה הַנֶּ"ל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה לְבוּשִׁים, כִּי רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמַאֲנִיָּה מְכַבְּדוּתָא' (שבת קיג, ב), כִּי הִירִיעוֹת הָיוּ חוֹפִין עַל הַמִּשְׁכָּן כְּעֵנָן, בַּחֲנִינָה (איוב לח, ט): "בְּשׁוּמֵי עָנָן לִבְשׁוֹ", שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה עֲנָנִי כְּבוֹד, בַּחֲנִינָה (שמות טו, י): "וּכְבוֹד ה' נִרְאָה כְּעָנָן" וְכו' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (באור ד).

היריעות של
המשכן
בחינת הכבוד
שנותרה על
ידי התפלה

וְזֶה בַּחֲנִינָה יִרְיעוֹת עֲדִים שֶׁהָיוּ עַל יִרְיעוֹת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהִיָּה שֶׁל תִּכְלַת וְכו', כִּי יִרְיעוֹת עֲדִים גָּסִים יוֹתֵר, כִּי הֵם מְרַמְזִים עַל בַּחֲנִינָה הַגֵּרִים, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה הַקְּדוּשׁוֹת הַעוֹלוֹת מִעֲמֻקֵּי הַקְּלִיפּוֹת מַעֲצָם חִיּוּתָם. וְעַל-כֵּן הֵם "עֲשִׂיתִי עֶשֶׂר יִרְיעוֹת" (שמות כו, יד), כִּי הַסְטָרָא אַחֲרָה הִיא בְּבַחֲנִינָה אֶחָד עֶשֶׂר, כְּמוֹכָא (זהר תרימא קסד, ב), כִּי עָקַר יִרְיעוֹת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהָיוּ שֶׁל מִינֵי בְּגָדִים דְּקִים

יריעות עדים
נשים יותר -
מרמזים על
בחינת הגרים

ערות אילים
מאדמים -
הגרים
הנשים עוד
יותר

מנורה ושלחן
ומזבח מקטרת
- סודות -
חכמה
וגבורה
ועשירות

וְזֶה בַּחֲנִינָה (שם): "מִכְסָּה [וכו'], עֶרְת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסָּה עֶרְת תַּחֲשִׁים מְלַמְעָלָה," זֶה בַּחֲנִינָה הַגֵּרִים הַגָּסִים עוֹד יוֹתֵר, שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם בַּחֲנִינָה עוֹרוֹת שֶׁהֵם מְגִשְׁמִים עוֹד יוֹתֵר, בְּבַחֲנִינָה (בראשית כ, כא): 'כְּתוֹנוֹת עוֹר', אֲכָל גַּם הֵם נַעֲשִׂים מְרַכְבָּה אֶל הַקְּדוּשָׁה וְחוֹפִין עַל הַמִּשְׁכָּן, וְכַנֶּ"ל.

טז. וְזֶה בַּחֲנִינָה כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן, מְנוֹרָה וְשִׁלְחָן וּמִזְבֵּחַ מְקַטֵּר קְטֹרֶת - זֶה בַּחֲנִינָה חֲכָמָה וּגְבוּרָה וְעִשְׂרוֹת, כִּי מְנוֹרָה בְּדָרוֹם זֶה בַּחֲנִינָה חֲכָמָה, בַּחֲנִינָה (בבא בתרא כה, א): 'הַרְצָה לַחֲכָמִים יִירָדִים', וְשִׁלְחָן בְּצִפּוֹן בַּחֲנִינָה עֲשִׂירוֹת, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שם): 'הַרְצָה לְהַעֲשִׂיר יִצְפִּין, וְסִמְנָה: שִׁלְחָן בְּצִפּוֹן וּמְנוֹרָה בְּדָרוֹם'. וּמִזְבֵּחַ מְקַטֵּר קְטֹרֶת זֶה בַּחֲנִינָה גְבוּרָה, כִּי שָׁם עָקַר הַגְּבוּרָה וְהַכַּחַשׁ שֶׁל הַצִּדִּיקִים, כִּי עָקַר גְּבוּרָתָם לְהַכְנִיעַ הַסְטָרָא אַחֲרָה שֶׁהוּא הַיָּצֵר הָרַע, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה 'קְטֹרֶת' שֶׁעַל-יְדֵיהֶּה מוֹצִיאִין מִהַסְטָרָא אַחֲרָה כָּל נִיחוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה בְּסוֹד אֶחָד עֶשֶׂר סִמְנֵי הַקְּטֹרֶת, וּמִכְנִיעִין סְטָרָא דְּמוֹתָא, כְּמוֹ אֲהֲרֹן שֶׁהִתְגַּבֵּר כִּנְגַד הַמֶּלֶךְ הַמֵּוֹת וְעַכְשָׁיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר יז, יא): "וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמָּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגְפָּה".

וְעַל-יְדֵי אֵלוֹ הַשְּׁלֶשָׁה - 'חֲכָמָה גְבוּרָה וְעִשְׂרוֹת', שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה כְּבוֹד, עַל-יְדֵיהֶּה נִמְשָׁךְ בַּחֲנִינָה קְבֵלַת הַתּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה הָאֲרוֹן עִם הַלְוִיחֹת שֶׁהֵם כָּלֵל הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים בְּבֵית קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ־קֹדֶשׁ, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל הַנְּבוּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות כה, כב): "וְדִבַּרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל הַכַּפֹּתָה" וְכו'. וְעַל-יְדֵיהֶּה מִתְבָּרַר הַמִּדְּמָה וְזוֹכִין לְאַמּוֹנֵת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, וְזֶה בַּחֲנִינָה מֵהַ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, שֶׁצִּיּוּרָא דְּמִשְׁכָּנָא הִיָּה כְּצִיּוּרָא דְּעוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית, כְּמִבְּאָר בְּזֹהַר הַקְּדוּשׁ (תקוני זהר בהקדמה דף יג, א).

על-ידי
'חכמה גבורה'
ועשירות
נמשך קבלת
התורה

בתוך כך נעשה רעש שהחכם הנ"ל נוסע ובא לכאן בגדלה וחקמה גדולה. ורץ התם גם-כן לקראתו בשמחה גדולה, והיה אומר לאשתו: תן לי מהר היופא, אלף לקראת חברי ידידי לראותו; ונתנה לו הפעלץ, והיה רץ לקראתו. והחכם היה נוסע בפגלות צב בגדלה, ובא לקראתו התם הזה, והיה שואל בשלומו באהבה בשמחה: אחי חביבי, מה אתה עושה? ברוך המקום שהביאך ואני זוכה לראותך. והחכם הנ"ל - גם כל העולם היה בעיניו כלא כנ"ל, מפל-שפן איש פנה שנתמה למשגע; אך אף-על-פי-כן, מחמת אהבת נעורים הגדולה שהיה

ביניהם היה מקרבו, ונסע עמו לתוך העיר. והשני פעלי בתים הנ"ל, אביהם של אלו השני בנים, מתו בתוך אותו הזמן שהיה החכם משוטט במדינות, ונשארו הבתים שלהם. והתם, שהיה במקומו - נכנס לבית אביו וירשו, והחכם, שהיה במדינות - לא היה מי לקבל הבית, ונעשה כלה ואבוד בית החכם, ולא נשאר ממנו כלום, ולא היה להחכם מקום לנכנס בו כבואו, ונסע לתוך אכסניא אחת - והיה לו שם יסורים, כי לא היתה האכסניא פרעונו. והתם הנ"ל מצא לו עתה עבדא חדשה, והיה רץ ובא בכל פעם מביתו להחכם באהבה בשמחה,

ער אים מקרב גיועון. און ער איז מיט אים גיפארין אין שטאט אריין.

און די צוויי בעלי בתים די פעטער פון די צוויי קינדער (והיינט פון דעם חכם און פון דעם תם) זענען זיי גישטארבן. אין דער צייט וואס דער חכם איז אויסין גיועון אין מדינות. און האבן איבער גלאזט זייערע הייזער. דער תם איז גיועון אויף זיין ארט. איז ער אריין אין זיין פאטערס הויז און האט עס גירש'ט. דער חכם איז אבער גיועון אין פרעמדע מדינות האט קיינער נישט גיהאט אפ צו נעמען דאס הויז. איז דאס הויז פון דעם חכם כלה ואבד גיווארין. און ס'ע איז דערפון גאר נישט גיבליבן. האט דער חכם נישט גיהאט קיין שטוב ער זאל אריין בשעת אז ער איז גיקומען. איז ער פאר פארין אין איין ארבידיק אריין. האט ער דארט גיהאט יסורים. ווארין ס'ע איז נישט גיועון אזוי איין ארבידיק ווי ער האט גיוואלט. און דער תם. האט זיך שוין היינט גיפונען א ניי טועקן און פלעגט לויפן אלע מאל צום חכם מיט ליבשאפט און מיט

והיה רואה שיש לו יסורין מהאכסניא. ואמר התם להחכם: אחי, עול לביתי ותעמד אצלי, ואני אקבץ כל מה שיש לי בקמץ אחד, וכל ביתי - הכל לפניך פרעונך; וייער בעיני החכם, ונכנס לביתו ועמד אצלו.

והחכם היה מלא יסורים תמיד: כי הניח שם שהוא חכם מפלג ואמן ודוקטרי גדול מאד, והיה בא שר אחד וצוה לו שיעשה לו טבעת של זהב, ועשה לו טבעת נפלא מאד, וחקק שם ציורים בדרכים נפלאים מאד, וחקק שם אילן שהיה נפלא מאד, ובא השר - ולא ישר בעיניו כלל הטבעת; והיה לו יסורים גדולים

שמחה. און ער האט גיועון אז דער חכם האט יסורים פון דער ארבידיק. האט דער תם גיזאגט צום חכם. ברודער. גיי צו מיר אריין אין מיין שטוב אריין. וועסטו ביי מיר שטיין און איך וועל מיך צום אויף נעמען אין איין זענעני גאר וואס איך האב. און גאר מיין שטוב וועסטו האבן. איז דאס גיפעלן דעם חכם. איז דער חכם צו אים אריין. און ער איז ביי אים גישטאנען.

און דער חכם איז גיועון פול מיט יסורים תמיד. ווארין ער האט גילאזט א שם אז ער איז א גרויסער חכם און א גרויסער בעל מלאכה און א גרויסער דאקטער זייער. איז גיקומען א שררה. און האט גיהייסן אז ער זאל אים מאכין א גילדין פינגעריל. האט ער אים גימאכט זייער א וואויל פינגעריל. און האט דארט אויס גיקריצט גימעלן מיט זייער וואוילע ענגע און האט דארט אויס גיקריצט א בויס וואס ס'ע גיועון גאר א חידוש. איז גיקומען דער שררה. און ס'ע איז גאר נישט גיפעלן דאס פינגעריל. האט ער גיהאט גרויסע יסורים. ווארין ער האט ביי זיך גוואוסט אז דאס

מאד, כי היה יודע בעצמו שאלו היה הטבעת עם האילן הזה בשפאנא - היה חשוב ונפלא מאד.

וכן פעם אחד בא שר גדול והביא אכסניא טוב יקר שפא ממרחקים, והביא לו עוד אכסניא טוב עם ציור, וצוה לו שיעצור בעצור הזה על האכסניא טוב שהביא, וצור ממש פאותו הציור - רק ששגה בדבר אחד שלא היה שום אדם מבין על-זה, רק הוא לבדו, ובא השר - וקבל האכסניא טוב, וייער בעיניו; והיה לו להחכם הזה יסורים גדולים מן השגיאה: הלא עד היכן מגיע חכמתי, ועתה יודמן לי שגיאתי? וגם בענין הדוקטריי היה לו יסורים:

פינגעריל מיט דעם ביימיל זאל גיועון זיין אין שפאנא וואלט עס זייער חשוב גיועון ס'ע וואלט דארט גיועון א חידוש. און דא גיפעלט עס גאר נישט.

און אזוי איז אמאל גיקומען א גרוסער שררה און האט גיבראכט א טייערין דומיט וואס מען האט אים גיבראכט פון ווייטע לענדער. און ער האט אים גיבראכט נאך איין דומיט מיט א גימעל און האט אים גיהייסן אז ער זאל אוסקריצין אזוי ווי דאס גימעל איז אזוי זאל ער אויס קריצין אויף דעם דומיט וואס ער האט אים גיבראכט גיועון פון ווייטע לענדער. האט ער אויס גיקריצט פונקט אזוי ווי דאס גימעל. גאר ער האט גיפעלט איין זאך וואס קיין שום מענטש איז דרויף קיין מבין נישט גיועון גאר ער אליין. איז גיקומען דער שררה און האט אפגינגומען דעם דומיט. און ער איז אים וואויל גיפעלן. און דער חכם האט גיהאט גרויסע יסורים פון דעם פעלער וואס ער האט גיפעלט. ער האט זיך גיטראכט. אזוי קלוג ווי איך בין. היינט זאל זיך מיר טרעפן א פעלער.

כִּשְׁהִיָּה בָּא לַחֹלָה, וְהָיָה נֹתֵן לוֹ רְפוּאָה שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בְּכֹרֶר שְׂאֵם זֶלֶף לֹא לַחֹלָה לַחִיִּים - בְּיָדָיו מְחִיב בְּכֹרֶר לַהֲתַרְפָּאוֹת מִזֶּה, כִּי הָיָה רְפוּאָה נִפְלְאָה מְאֹד; וְאַחֲרֵיכֵן מֵת הַחֹלָה, וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם שָׁמַת עַל-יָדוֹ, וְהָיָה לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה. וְכֵן לַפְעָמִים נִתֵּן רְפוּאָה לַחֹלָה - וְנִתְרַפָּא; וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם: מִקְרָה הָיָה. וְהָיָה מְלֵא יְסוּרִים תְּמִיד. וְכֵן הָיָה צָרִיד לְמַלְבוּשׁ, וְקָרָא הַחִטֹּט וְיָגַע עִמּוֹ עַד שֶׁלְמָדוֹ לַעֲשׂוֹת הַמַּלְבוּשׁ כְּרִצּוֹנוֹ - כְּמוֹ שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ, וְכֹהֵן הַחִטֹּט וְעָשָׂה הַמַּלְבוּשׁ כְּרִצּוֹנוֹ, רַק כִּנָּף אַחַד (שְׂקִידוֹ לַעֲפִיל) שָׁגָה בּוֹ, וְלֹא כִנָּף יָפָה;

וְהָיָה מְצַטְעָר מְאֹד, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ בְּעֶצְמוֹ: אֵף שֶׁכָּבָן הוּא יָפָה - כִּי אֵינֶם מְבִינִים עַל זֶה, אֲבָל אִם הָיִיתִי בְּשִׁפְאָנִיָּה עִם הַלְעָפִיל הַזֶּה - הָיִיתִי לְשָׂחֹק וְהָיִיתִי נִדְמָה כְּמוֹ (יִתְרִי). וְכֵן הָיָה מְלֵא יְסוּרִים תְּמִיד. וְהָתָם הָיָה רֵץ וְבָא בְּכָל פַּעַם אֶל הַחֶכֶם בְּשִׂמְחָה, וּמִצָּאוֹ שֶׁהוּא מִצָּר וּמְלֵא יְסוּרִים. וּשְׂאָלוֹ: הֲלֹא חֶכֶם וְעָשִׂיר כְּמוֹתְךָ - עַל מָה יֵשׁ לָךְ יְסוּרִים תְּמִיד? הֲלֹא אֲנִי מְלֵא שִׂמְחָה תְּמִיד; וְהָיָה בְּעֵינֵי הַחֶכֶם לְשָׂחֹק, וְנִדְמָה בְּעֵינָיו לְמִשְׁגָּע. וְאָמַר לוֹ הַתָּם: הֲלֹא סִתְּמָה בְּנִי אָדָם שִׁמְתִּלּוּצִיצִים מִמֶּנִּי הֵם שׁוֹטִים, כִּי אִם הֵמָּה חֶכְמִים מִמֶּנִּי -

הֲלֹא אֲדַרְבָּה, הֵם שׁוֹטִים כְּנָ"ל; מְכַל־שֹׁכֵן חֶכֶם כְּמוֹתְךָ, וְכֵהָ תִּהְיֶה אִם אֶתָּה חֶכֶם מִמֶּנִּי? עֲנֵה הַתָּם וְאָמַר לַחֶכֶם: מִי יִתֵּן שֶׁתִּבְּרָא אֶתָּה עַל מִדְּרָגָה שְׁלִי. הַשִּׁיב הַחֶכֶם וְאָמַר: זֶה אֲפֹשֶׁר לְהִיט, שְׂאֵנִי אֲבֹא עַל שְׁלָךְ - שְׂנִיטֵל מִמֶּנִּי הַשֶּׁכֶל חֵס וְשָׁלוֹם, אוֹ אֶהְיֶה חוֹלָה חֵס וְשָׁלוֹם, וְאֶהְיֶה נֶעֱשֶׂה מִשְׁגָּע, כִּי הֲלֹא מָה אֶתָּה? אִישׁ מִשְׁגָּע; אֲבָל שְׂאֶתָּה תִּבְּרָא עַל שְׁלִי - זֶה אִי אֲפֹשֶׁר בְּשׁוֹם אִפֹּךְ, שֶׁתִּהְיֶה אֶתָּה חֶכֶם כְּמוֹנִי. הַשִּׁיב הַתָּם: אֲצַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אֲפֹשֶׁר, וְיִכּוֹל לְהִיט כְּהָרֶף עֵין שְׂאֵנִי אֲבֹא עַל שְׁלָךְ; וְשָׂחֹק הַחֶכֶם מִמֶּנּוּ מְאֹד. וְאֵלּוֹ הַשֵּׁנִי בְּנִים הָיוּ נִקְרָאִים בְּפִי

הָעוֹלָם זֶה בְּכַנּוּי 'חֶכֶם' וְזֶה בְּכַנּוּי 'תָּם', אֶף-עַל-פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּמָה חֶכְמִים וְתָמִים בְּעוֹלָם, אֶף-עַל-פִּי כֵן כָּאֵן הָיָה נִכְרַ הַדְּבָר בְּיוֹתֵר, כִּי שְׁנֵיהֶם מִמָּקוֹם אַחַד וְלִמְדוֹ בִּיחָד, וְזֶה נֶעֱשֶׂה חֶכֶם מִפְּלֵג מְאֹד, וְזֶה הָיָה תָּם גְּדוֹל מְאֹד. וּבְהִסְקָאִיקִי שֶׁשֵּׁם כּוֹתִיבִין כָּל אַחַד עִם כְּנֹוֹ פֶּאֶמְעִילֵא שְׁלֹו, הָיוּ כּוֹתִיבִין עַל זֶה כְּנֹוֹ 'חֶכֶם' וְעַל זֶה כְּנֹוֹ 'תָּם'. פַּעַם אַחַד בָּא הַמֶּלֶךְ עַל הַסְקָאִיקִי, וּמִצָּא שֶׁהָיוּ כּוֹתִיבִין שֵׁם אֵלּוֹ הַשֵּׁנִי בְּנִים זֶה בְּשֵׁם 'חֶכֶם' וְזֶה בְּשֵׁם 'תָּם'. וְהָיָה בְּעֵינָיו לְפִלֵּא שֶׁאֵלּוֹ הַשֵּׁנִים מְכַנִּים בְּשֵׁם חֶכֶם וְתָם, וְנִתְאַוָּה הַמֶּלֶךְ לְרֹאוֹתָם. וְחֲשַׁב הַמֶּלֶךְ: אִם אֲשַׁלַּח

אוֹנִי אוֹנִי אֵין דְּאִקְטִירִי הָאֵס עַר אוֹיֵךְ גִּיהָאט יְסוּרִים אוֹ עַר אֵין גִּיקוּמֶעֶן צוֹ אֵיין חוֹלָה. אוֹן עַר הָאֵס אִים גִּיגֶעבֶן רְפוּאוֹת וואָס עַר הָאֵס גִּוואוסט קְלָאָר אוֹ דַעַם חוֹלָה וועט גִּיין אוֹיֵךְ לַעבִין אֵין עַר מְחִיב בְּיָדָיו גִּיהִילט צוֹ ווערִין פֿון דִּי רְפוּאוֹת וואָרִין סָט אֵין זײַער וואוּילע רְפוּאוֹת. דַּעֲרָנָךְ אֵין אָבֵער דַּעַר חוֹלָה גִּישְׁטאַרְבֵּן. הָאֵס דַּעַר עוֹלָם גִּינְאָט. אוֹ עַר אֵין גִּישְׁטאַרְבֵּן דוֹרְךְ אִים. הָאֵס עַר גִּרוּסֶס יְסוּרִים דַּעֲרָפֿון גִּיהָאט. אוֹן אוֹנִי אֵמָל הָאֵס עַר גִּיגֶעבֶן רְפוּאוֹת אַ חוֹלָה. אוֹן דַּעַר חוֹלָה אֵין גִּיווּנד גִּוואָרִין. אוֹן דַּעַר עוֹלָם הָאֵס גִּינְאָט סָט אֵין אַ מְקָרָה (כִּלְטֶנֶר עַר אֵין אוֹנִי גִּיווּנד גִּוואָרִין גִּיט פֿון אִים) הָאֵס עַר דַּעֲרָפֿון אוֹיֵךְ גִּרוּסֶס יְסוּרִים גִּיהָאט. אוֹן עַר אֵין פֿול גִּיווּנען מִיט יְסוּרִים תְּמִיד.

אוֹן דַּעַר תָּם פֿלֶעגט אַלע מָלַל לויפֿין אֵין פֿלֶעגט קוּמֶעֶן צוֹם חֶכֶם מִיט שִׂמְחָה מִיט פֿרייד. אוֹן עַר הָאֵס אִים אַלץ גִּיפֿונֶען אֵין צַעַר אוֹן פֿול מִיט יְסוּרִים. אוֹן עַר הָאֵס אִים גִּיפֿרעגט אוֹנִי אַ חֶכֶם אוֹן אוֹנִי אֵיין עוֹשֶׁר ווי דו בִּיסט וואָס האַסטוּ אַלץ יְסוּרִים תְּמִיד. פֿאַר וואָס בִּין אֵיךְ תְּמִיד פֿרייליך. אֵין דָּאָס בָּאָם חֶכֶם גִּיווּנען אַ גִּישְׁפֶּעט. אוֹן עַר הָאֵס בִּין אִים אַ פֿנִים גִּיהָאט פֿאַר מִשְׁגָּע. הָאֵס דַּעַר תָּם צוֹ אִים גִּינְאָט. אֵפִילוֹ גִּלְטֶעט מַעֲנֵשׁ אוֹ זֵי שְׁפֶעטן אוֹיס מִיר זַענֶען זײַ אוֹיֵךְ נַעֲרָנִים. וואָרִין אוֹ זײַ זַענֶען שוין קִלְיָנֶער פֿון מִיר זַענֶען זײַ זײַךְ

עֲרֵשׁ נַעֲרָנִים. מְכַל שֹׁכֵן אוֹנִי אַ חֶכֶם ווי דו בִּיסט. וואָס אֵין אוֹ דו בִּיסט שוין קִלְיָנֶער פֿון מִיר. הָאֵס זײַךְ דַּעַר תָּם אַנגִירופֿין אוֹן הָאֵס גִּינְאָט צוֹם חֶכֶם ווי גִיט דַּעַר אֵיבִירלִשְׁטֶער אוֹ דו זַלֶסט קוּמֶעֶן אוֹיֵךְ מִיין שְׂטִיגֶנֶר (כִּלְטֶנֶר דו זַלֶסט אוֹיֵךְ אַ חֵס ווערִין) הָאֵס דַּעַר חֶכֶם גִּינְפֿעֶרֶט. דָּאָס קָאָן גִּימָלֶט זײַן אוֹ אֵיךְ זַל קוּמֶעֶן אוֹיֵךְ דִּיין שְׂטִיגֶנֶר. אוֹ גָט זַל בִּין מִיר דַּעַם שְׁכַל אַוועק נַעֲמֶען חֵס וְשָׁלוֹם, אַדַּעַר אֵיךְ זַל חֵס וְשָׁלוֹם קִרָאָנֶךְ ווערִין. קָאָן זײַן אוֹ אֵיךְ זַל אוֹיֵךְ ווערִין מִשְׁגָּע. וואָרִין וואָס בִּיסטוּ דַעַר נָאָר מִשְׁגָּע. נָאָר אוֹ דו זַלֶסט קוּמֶעֶן אוֹיֵךְ מִיין שְׂטִיגֶנֶר. דָּאָס אֵין גִיט גִימָלֶט בְּשׁוֹם אִפֹּךְ. אוֹ דו זַלֶסט זײַן אוֹנִי אַ חֶכֶם ווי אֵיךְ. הָאֵס דַּעַר תָּם גִּינְפֿעֶרֶט. בִּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין אַלץ מַעֲגִלִיךְ. קָאָן זײַן כְּהָרֶף עֵין מִשְׁגָּע. הָאֵס דַּעַר תָּם אֵיךְ זַל קוּמֶעֶן אוֹיֵךְ דִּיין חֶכְמָה. הָאֵס דַּעַר חֶכֶם אוֹיס אִים זײַער גִילאַכט.

הָאָבִין זײַ גִירופֿן תָּם. כִּאֲשֶׁע סָט אֵין פֿאַר הָאָבִין אַסאַךְ חֶכְמִים אוֹן תָּמִים אוֹיֵךְ דַּעַר וועלט. דָּאָ הָאֵס זײַךְ סָט אָבֵער זײַער אַן גִיזַעֲהֶן וואָרִין זײַ זַענֶען בִּידַע גִיווּנען פֿון אֵיין שְׁטָט. אוֹן הָאָבִין אֵין אֵיין קִרָד גִילְעִרִינט אוֹן דַּעַר אֵין גִיווּנען זײַער אַ ווִילְדַעֲרֶס חֶכֶם. אוֹן דַּעַר אֵין גִיווּנען זײַער אַ גִרָסֶער תָּם (אֵיבֵער דַּעַם חֶכֶם ווי זײַךְ דו נַעֲמֶען גִיזַעֲהֶן דַּעַם חֶכֶם אוֹן דַּעַם תָּם) אוֹן אֵין דַּעַר סְקָאָקֶע פֿאַר שְׂרִיבֶט מַעֲן זײַךְ אֵיטליכן מִיט אַלע נַעֲמֶען פֿון זײַן פֿאַמַעֲלֵא. הָאֵס מַעֲן אַנגִיִּשְׂרִיבֵן אוֹיֵךְ דַּעַם. דַּעַם צוֹ נַאָמֶען. חֶכֶם. אוֹן אוֹיֵךְ דַּעַם. תָּם. אֵמָל אֵין דַּעַר מֶלֶךְ גִיקוּמֶעֶן אֵיבֵער דַּעַר סְקָאָקֶע. הָאֵס עַר גִיפֿונֶען דִּי צוויי. ווי זײַ זַענֶען פֿאַרשְׂרִיבֵן דַּעַר מִיט דַּעַם צוֹ נַעֲמֶען חֶכֶם. אוֹן דַּעַר מִיט דַּעַם צוֹ נַאָמֶען תָּם. אֵין דָּאָס בָּאָם מֶלֶךְ גִיווּנען אַ וואוּנדֶער. וואָס דִּי צוויי הָאָבִין אַוּזִיעַ צוֹ נַעֲמֶען חֶכֶם אוֹן תָּם. הָאֵס דַּעַר מֶלֶךְ זײַער גִיוואָלט זײַ זַעֲהֵן. הָאֵס זײַךְ דַּעַר מֶלֶךְ מִישִׁיב גִיווּנען. אוֹ אֵיךְ וועל פֿלוצִים שִׂיקוֹן נָאָךְ זײַ. אוֹ זײַ זַלֶךְ קוּמֶעֶן לַעֲמִיד הַבָּא

ליקוטי

תפילה פד

תפילות

שמו

בתורה ותפלה ומעשים טובים בנריות ובשמחה, ולא תקצר רוחי חס ושלום, משום דבר שבעולם. ותשפיע עלי כח הגדול וכח הצומח דקדושה, הנמשך מן האמונה הקדושה שאזכה להיות הולך וגדול וצומח בעבודתך, ולא יזיק לי שום דבר שבעולם, ובכל מעשה אשר אחל בעבודת יי ובתורה ובמצות בכל לבבי אעשה ואצליח.

אנא מלא רחמים, "נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה", אתה לבד ידעת רבוי חלישותי וכלבול דעתי ועקמימיותי לבבי שיש לי בכל דבר שבעולם ובפרט בדברים שבקדושה. אשר כל דבר שבקדושה שאני רוצה לעשות, יש לי מניעות ועפובים וכלבולים רבים בלי שעור קדם שאני מתחיל לעשותו. ואפילו בעת שאני זוכה לעסק בו לעשותו, מבבלים ומעצמים את לבבי ודעתי בכמה וכמה עקמימיות על עקמימיות, ובכמה וכמה מיני עצבות ומרה שחורה ועצלות ובגדות וכלבול הדעת ומחשבות זרות ופניות בלי שעור וערך ומספר. עד אשר בשל כח הסכל עד אשר קצתי בחיי. באשר אתה ידעת יי אלהי ואלהי אבותי מלא רחמים. ומה אעשה ועוונותי עשו כל זאת. רחם עלי למען שמך, שאזכה לאריכת אפים באמת, באפן שאעבר על כל המניעות והכלבולים

והמעצבים מן הקדושה. הן מניעות שיש לי ממני בעצמי מחמת תאות וכלבול הדעת ומחשבות זרות וכלבול בזה, הן מניעות מאנשי העולם הקרובים והרחוקים. כי רבים קמים עלינו בכל עת באשר אתה ידעת. הכל אזכה לשל, ואאריך אפי ורוחי ולא אשגיה ולא אסתכל ולא אחוש עליהם כלל. ואל יכלוני רעיוני, ואל יקצרו רוחי חס ושלום, אל ירף לבבי ולא אירא ולא אחפו ולא אערץ מפניהם. כי יי אלהינו ההולך עמנו להלחם לנו עם אויבנו להושיע אותנו.

רבנו של עולם אמר ידים רפות ובפרים כושלות תאמץ. אל תשנוי, ואל תעובני אלהי ישעי. זכני לבוא לארץ ישראל חיש קל מהרה, ולזכות שם לכל מה שיכולין לזכות בארץ ישראל, מקום אשר משה ואהרן מסרו נפשם לבוא לשם. ואזכה לאריכת אפים בכל הבחינות, ולאמונה שלמה באמת. ולבטל הכעס והקפדות בתכלית, ואזכה להיות טוב לכל, שלא יהיה בלבי שום צד קנאה ושאנאה והקפדה וכעס על שום אדם שבעולם, אפילו על השונאים והרודפים אותי. רק אזכה להיות טוב לכל באמת כרצונך הטוב, ואזכה להזדרז בעבודתך מאד בשמחה ונחיות והתלהבות גדול דקדושה. ותחזקני ותאמצי תמיד עד שאזכה לעבר בשלום וידלג ולקפץ על כל המניעות

ליקוטי

תפילה פה

תפילות

שמו

והעפובים מן הקדושה, ואזכה מהרה להתקרב אליך באמת כרצונך הטוב. ואהיה חזק ואמץ ותקני בעבודתך תמיד. ואזכה להיות גבור לכבש את יצרי ורוחי לסור מרע ולעשות הטוב בעיניך תמיד. אדיר איום ונורא, חזק ואמץ, חזקנו ואמצנו באמונתך ובעבודתך הקדושה, ותשפיע עלינו עז ומעצומות וגבורה דקדושה בלב, באפן שלא יוכל לבלבל דעתנו שום דבר שבעולם. ונזכה לקים כמו שהזרתנו בתורתך הקדושה כמו שכתוב: "חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם, כי יי אלהיך הוא ההולך עמך לא ירפה ולא יעזבך". ונאמר: "קנה אל יי חזק ונאמץ לבך וקנה אל יי". וקים לנו מקרא שכתוב: "וקונו יי יחליפו כח יעלו אבר פגשרים, ילכו ולא יעפו, ירוצו ולא יגעו. חזקו ונאמץ לבבכם כל המנחלים ליי".

תפילה פה

מוסד עז תורה קמ"א בליקוטי מוהר"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שתעזרני ותושיעני ותזכני ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים, שאזכה מהרה להרגיש באמת כאב חטאי ועוונותי ופשעי הרבים והגדולים והעצומים מאד מאד עד גבהי שמי שמים, ועמקו מתהום רבה וכבדו מחול ימים, ורבו מעפר הארץ, ועצמו משערו ראשינו, וגבהו

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

י' ע"א ומקשינן על טעמו של רבי יוחנן: אי הכי, שמשום איסור הנאה אינו מטמא טומאת אוכלין לרבי שמעון, תיקשי מה ששינוי בברייתא: **בשר בחלב** שהוא מקבל לרבי שמעון טומאת אוכלין משום שהיתה לו שעת הכושר. שהרי **מאי איריא** משום שהיתה לה שעת הכושר? **ותיפוק** לי דבשר בחלב אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא, ולמה לא יטמא טומאת אוכלין?

דהא תניא: **רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה, שנאמר** גבי בשר בחלב (דברים יד): **"כי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו"**, ולחל (שמות כב ב) **הוא אומר: "ואנשי קודש תהיון לי, ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, לכלב תשליכן אותו"**. מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה שהרי אמרה תורה "לכלב תשליכן אותו", אף כאן גבי בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה -

וכיון שלדעת רבי שמעון עצמו בשר בחלב מותר בהנאה, ממילא מטמא הוא טומאת אוכלין, אף אם לא היתה לו שעת הכושר!

ומשינן: **חרא ועוד קאמר**, כלומר הטעם שנשנה בברייתא הוא טעם נוסף, והכי קאמר:

חרא [טעם ראשון שבשר בחלב מטמא טומאת אוכלין] **דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא**, וכשאר אוכל שמטמא טומאת אוכלין הוא.

ועוד, כי לרדיוה נמי [ל ישראל עצמן] **הרי היתה לו שעת הכושר.**

ומשנתבאר טעם הברייתא שהוא משום איסור ההנאה, הרי למדנו שפטר חמור לאחר עריפה אפילו לרבי שמעון אסור הוא בהנאה, שהרי:

ואם איתא דפטר חמור אף לאחר עריפה שרי רבי שמעון בהנאה, ליתני בברייתא: ומודה רבי שמעון לרבנן בפטר חמור ובשר בחלב - ששינוי בהם בברייתא לדעת חכמים, שהם מטמאין טומאת אוכלין - **שמטמאין טומאת אוכלין**, כיון שפטר חמור הרי מותר הוא בהנאה, ומודה בו רבי שמעון! אלא ודאי, שלאחר עריפה אסור הוא בהנאה, ואם כן, אין מודה רבי שמעון בפטר חמור, שהרי טומאת אוכלין בפטר חמור לא תיתכן אלא לאחר העריפה, שאינו חי, וכבר דחינו: לעולם סובר רבי שמעון שפטר חמור

מותר בהנאה אף לאחר עריפה, ואי דחשיב עליה דפטר חמור לאוכל, הכי נמי שלרבי שמעון מטמא הוא טומאת אוכלין, כיון שמותר הוא בהנאה.

ומיהו הכא, בברייתא, **במאי עסקינן**, בפטר חמור **דלא חשיב עליה לאכילה**, שכן הוא בסתם, ואם כי חכמים מטמאים אותו טומאת אוכלין, רבי שמעון חולק וסובר שאינו חשוב אוכל ואינו מטמא, ולכן לא שינוי "ומודה רבי שמעון בפטר חמור".

ומפרשינן: **וטעמא מאי מטמאי רבנן** את פטר חמור טומאת אוכלין אף שלא חישב עליו לאכילה, והרי אינו אוכל?

אמרוהו רבנן קמיה דרב ששת: הואיל ואיסורו חישבו. איסור שאסרה התורה את אכילתו משום נבילה ומשום בהמה טמאה, מוכיח ששם אוכל עליו, וראוי הוא למאכל הגוי.

ורבי שמעון סובר: לא אמרינן איסורו חישבו, ולשיטתו אין פטר חמור מטמא טומאת אוכלין,

ולכן לא שינוי בברייתא שהוא מודה בו שהוא מטמא טומאת אוכלין, אף שחשוב אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים.

ומקשינן לרבנן: **מי אמרינן איסורו חישבו!** והא תנן במסכת טהרות [א טהור]: **שלשה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף הטהור**, באיזה אופן יהיה בה דין טומאת אוכלין, שאם נגע בה שרץ ונגעה היא באוכלין אחרים נטמאו; וביניהם:

צריכה מחשבה לאוכלה; ואינה צריכה הכשר מים להיות ראיה לקבלת טומאה כשאר אוכלין.

והשתא תיקשי: ואי לרבנן איסורו חישבו, למה לי בנבלת עוף הטהור **מחשבה**, והרי אסורה היא משום נבילה, והאיסור מחשיבה לאוכל אף בלי מחשבה, וכמו שאמרו חכמים לגבי פטר חמור! ומשינן: **הא מני**, משנה זו בטהרות, **רבי שמעון היא**, שהוא הרי חולק וסובר שאין איסורו חישבו.

תא שמע קושיה על סברת איסורו חישבו לדעת חכמים, ממה ששינוי במסכת עוקצין ג' ג':

נבלת בהמה טמאה בכל מקום [בין בכפרים ובין בכפרים] -

ונבלת עוף אפילו טהור, והחלב [שומן] של נבלת בהמה ואפילו טהורה בכפרים -

כל אלו צריכים מחשבה להחשיבם אוכל כדי לטמא טומאת אוכלין, כי בסתמא אינם עומדים

לאכילה, ואינם צריכים הכשר כשאר אוכלין הצריכים הכשר מים כדי לקבל טומאה.

והשתא תיקשי: **אי אמרת איסורו חישבו, למה לי מחשבה בכל אלו**, והרי כולם אסורים משום נבילה, ונאמר "איסורו חישבו"?

ומשינן: **הא מני משנה זו רבי שמעון היא**, שהוא אינו סובר "איסורו חישבו".

תא שמע ממה ששינוי עוד במשנה במסכת עוקצין שם:

נבלת בהמה טהורה בכל מקום [בין בכפרים בין בשוקים שבכפרים], ונבלת עוף טהור והחלב שבשוקים, **אינן צריכין מחשבה ואף לא הכשר**; ומשמע: **הא נבלת בהמה טמאה בעיא מחשבה**, ותיקשי: **הרי איסורו חישבו!**

וכי תימא ליישב: הא מני רבי שמעון היא שאינו סובר "איסורו חישבו"; והרי כך אי אפשר לומר, כי:

הא מרסיפא דההיא משנה בעוקצין רבי שמעון הוי, רישא לאו רבי שמעון היא!

דהא קתני **סיפא דההיא משנה: רבי שמעון אומר: אף נבלת הגמל הארנבת השפן והחזיר, אינן צריכין לא מחשבה ולא הכשר**, ואף שבהמות טמאות הן. ואמר רבי שמעון: **מה טעם? הואיל ויש בהן מקצת סימני טהרה**, שחלקם מעלי גרה אף שאינם מפורסי פרסה, וחלקם מפורסי פרסה אף שאינם מעלי גרה, ולכן חשובים הם כנבלת בהמה טהורה שאינה צריכה מחשבה.

הרי מבואר שהסיפא רבי שמעון היא, ואם כן משמע שהרישא אינה בשיטת רבי שמעון בדוקא, ותיקשי: **הרי איסורו חישבו**, ואפילו נבלת בהמה טמאה לא תהיה זקוקה למחשבה?

אלא, מכא הוכחה זו, שאין אומרים איסורו חישבו, **אמר רבא ליישב את הקושיא שהוקשתה לעיל: כיון שרבי שמעון ורבנן שנחלקו בפטר חמור אם מטמא הוא טומאת אוכלין - נחלקו בפטר חמור שלא חישב עליו לאכילה**, אם כן מאי טעמיהו דרבנן שהם מטמאים אותו טומאת אוכלין, והרי אינו אוכל:

דכולי עלמא ואפילו רבנן לא אמרינן איסורו חישבו, וטעמיהו דרבנן הוא: **ואי דערפיה מיערף** [אם כבר נערף פטר החמור] **הכי נמי שאפילו רבנן לא היו מטמאים אותו טומאת אוכלין** כיון שלא חישב עליו לאכילה -

עין משפט
גר מצוה

בו א מיי פ"ג מהל' טומאת
 אוכלין הלכה ד:
 בזו ב מיי פ"ב מהל'
 בכורים הלכה ז סמו
 עשין קמה קמו טוש"ע י"ד
 סימן שכל סעיף י בהגה"ה:
 בזה ג מיי שם הלכה ד
 טוש"ע שם סעיף ח:
 בזה ד מיי שם מהל' ראשית
 הלכה א טור שם אה"ע
 סימן כח סעיף כא:

שיטה מקובצת

[illegible]

רבינו גרשום

[illegible]

דשחטת דאיסורו חישבו: א לגופו לא בעי מחשבה אחרית שמעון לאמר דפטר חמור לא לא מציתן למימר דרבנן כר' א דבבבבב קסבר הכי משום דיש סימן טהרה לעולם לא סבירא טהורה מילתא היא. דקאמרינן טעמא משום סימן טהרה ואמ' להו התעסקת היתני כגון ששחטון מכשירי הוואיל דיש בו סימן טה' הוואיל ויש בו סימן טהרה ואמ' דלא חשבי כר' שחטת ואתי' כר' אלא בעי כרחק איבעי לך דרבנן דאמרי מטמא טומאת

ע יבן עורב להתלמד דמו מבשיר. פירש הקונט' אם נפל על

[illegible]

"ואפי" לזופיה נמי לא בעי מחשבה ממאי ר' שאני עורב הוואיל ויש בו סימני מחרה ומגל' תנני עלה דההיא א"ר שמעון מה טעם ויהי' להי' א"י מושום סימני מחרה מאי אירי' לא רצה הכי נמי ומושום נימוס איתיביה ^א לא רצה וקוברו ואסור בהנהא דרבי רבי יהודה ויהי' אסור בהנהא ור"ש תורה ולא מסיפא מחיבי' א"ר שמעון לא בקעה ולא במגל ולא בסיפא לא ביותנו לא בקעה ולא במגל ולא בחרה וינעול דלת לפניו בשביל שימות ואסור ורובי שמעון מתיר רישא וסיפא מחיים רישא נמי וצריכא דלא תנא דמיו אימא מודה לרבי שמעון אלא ביהא מודה ליה לרבי יהודה ואי תנא אלא ביהא אכל בהנא דמיו אימא מודה לרבי שמעון אמר בר רב אבהו מודה רבי שמעון לאחר ערפי' לא אמאי לא דרנאי ^א ועפרתו נאמר כאן ערפי' אסור אף כאן אסור מגי אילימא רבי יהודה מחיבי' עונן הוא א"ל בר ששת ספרי ^א תברך תתנאי' ד' סלקא דעתך אמינא ^א בעריה במקום פרייה ע"מ מחרת מגל' אסור בר נחמן מאנ אמאי לא ת' של כהן לפיכך יופסד ממונו מגי אילימא לא לאו אבי שמעון איבעית אימא רבי יהודה איבעית אימא רבי יהודה אספידא דביני ב' לפחת מיתה וכן אמר ריש לקיש מודה רבי אסור ורבי יוחנן ואי תימא רבי אלעזר אמר עדה ליה לרא דרב נחמן אהא ^א מקושש בפסר חמור אכל כרבי שמעון אמר בר נחמן אמר רבה כ' וכל איכא דאמרי לה מגי לא רבי יהודה ולי' תיקושש בכוליה אי רבי יהודה תיקושש בתך ה' אמר בר לעולם ר' יהודה ונכון שאני ^א י' בר יהודה דרנאי ^א תפרה תפרה ^א [תפרה] י' בר יהודה אומר אין פרייה פחותה משקל ^א מיד תפרה ^א כל שהוא פשיטא איצטרך ^א אורח מה כבוד אדם אחר שלשים ^א וחמש ^א קמ"ל תפרה מיד תפרה כל שהוא רבי יוסי בר משקל ממה נפשך אין מקושש לכבוד אדם חמור נא ליה לעולם לא מקושש אמר רבא אמר קרא ^א כל ערובי שאתה מעריך לא יהו פחותי

ה' צהה בר דנקא והשתא מפסיד הכל: ה' צהעים אימא ר' ה' שמיה פיתחמו דמחיים הוה שוה מנה ולאחר מיתא שמועון לאחר עריפא: פיקדש בצולוי. דהא כוליה ש' ה' דיהבינן ליהן תומיה צעי למיחיי שוה שקל: ספדא ה' צלשים: איפיקו לצבור אדם. דכתיב (צמדרני טז) אה צ' ש' ו' ופדיוו מזבז מלש ספדא (ספדא) ומחשבה סלגים

[illegible]

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

הכל במאי עסקין כגון ששחטו. לפטר חמור ואי דשחטיה לש
שחטיה גמורה אפי' לר' שמעון היא מחשבה ומטמא אלא זו בשחטין
ע"מ להתלמד זו הלכות שחטה וזהו פליגי דרבנן סברי דך שחטה
משויא לה אוכל כשחטה גמורה מעלייתא דלמרינן בהעור
והרועב (סוין קח:) השוחט בהמה (א)

[illegible]

צריבא וכן אמר רב
שוארו אסור ואמר רב
נחורא להלן: וקריבר מה
מיסר אסור אלא לאו
העולם רבי יהודה
הדרת מה פרייה מותרת
ותני' לו' הוא הפסיד
ה' יהודה לא מיפסד
ה' ואיבעית אימא רבי
ואיבעית אימא רבי
משמעון לאחר עריפה
היא מחלוקת אלא
אינה מחלוקת אלא
אבוה לאחר עריפה
ש' שמעון א' רבי
רביני בני אמר רב
אלא שקל וסבר רב
חיד תפרה כל שוארו
מה תפרה תפרה
ה' הואיל ואיתקש
א' נמי אחר שלשים
יהודה ואמר אין
ליבעי וא' לא מקוש
כל ערך יהיה בשקל
משקל ורבנן ההוא
בהש'

ומוצו ואפילו הכי בהנחה לא מיתקן רמא אפסיד ממזון לפתח
 ויהי שזה האילן דריג האלטיטו לנבנו: **ואם** דרבי **נחמן**. דלמור עייל
 בתרה: **שאלו** שום **אלא** **שקל** (ס' קלע דהתמחיל לרבי דמי) **דמרי** **מיה**.
פדה. מרי זמני כתיב ופטר חמור תפדה בשה (שמות י'): **מיה**.
 ר' **הלל** ואת כבור הבמה עטמה תפדה: **מה** **כבור** **אדם**. פדיונו
 י' למיתב: **אף** **כאן** **לאחר** **שליש** **יום** **ותחשה**. קלעים צעי למיתב:
 כהנא

[illegible]

מסורת הש"ס

(א) מוספתא מנשרין פ"ג
 י"ח, (ב) קדושין נו: נו,
 (ג) ז"ק, (ד) בבב"ק, (ה) [ערבין
 ד. י: א] (ו) [דף ט: ד"ה ופטר
 חמור, (ז) [לקמן ג.], (ח) י"א
 חזי סלע, (ט) דפי כו' דמאזי
 טעם ז"ק,

נרדף אור השלם

1. וְכֵן פֶּסֶחַ חֲמֹר תִּפְרֹד
כִּשֶׁה וְאֵם לֹא תִּפְרֹד
וְעִרְתּוּ וְכֵן בְּבוֹר אִם
בְּנֵיךְ תִּפְרֹד שְׁמוֹת יֵג
2. וְדֹרֵד וְכֵן הַעֲרֵי הַמָּוֶה
אֵת הַעֲגֵלָה אֶל נֶחֱל אֵיתָן
אִשֶּׁר לֹא יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא
יִצְרֶה וְעִרְפוּ שָׁם אֵת
הַעֲגֵלָה בְּנֶחֱל:
דְּבָרִים כֵּן ד
3. וְפֶסֶחַ חֲמֹר תִּפְרֹד כִּשֶׁה
וְאֵם לֹא תִּפְרֹד וְעִרְתּוּ כֵן
בְּבוֹר בְּנֵיךְ תִּפְרֹד וְלֹא יִצְרֹה
מִי רִיקָם: שְׁמוֹת לֹכ
4. וְכֵן עֶרְכָּךְ יִצְהַר בְּשֵׁה
הַקִּשְׁלָה עֲשִׂימֶה דִּקְדָּה
וְיִצְרֹה כּוֹ כֵּה

הגהות הב"ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכא נמאי
וכו' בהמה טמאה לעובד
סוכנים: (ב) ד"ה הוילי וכו'
לחשיב עליה משום הק':
(ג) ד"ה אימידיה רבא
לרבה דלמנר מודה ר"ש:
(ד) ד"ה דבני וכו' אע"ג
דממיי: (ה) ד"ה אימקס
וכו' לכתיב אף פדה תפדה
את כבוד:

לְעֹזֵי רֵשׁ"י

שיג"א [שיר"א]. משור.

בינו גרשום (המשך)

בהנאה אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחר הוא הלכך לא מטמא טומאת אוכלין:

יגמר תריץ לברייתא הזו

[illegible]

דיקאמור לאו לאוסרו בהנאה
פסד ממונו. אבל מ"מ שרי
מור ברבשה שווה דנקא היה
זמור פדייה יחא מותר בהנאה
וימירא בעלמא וכן אמר בר
מורה דאסור בהנאה ואינה
דביני ביני כלומר שיכולה
אני תני אינה מקדשת כגון
דאפילו קודם ל' תפדה כל
משקל. ומפרש לקמן מ"ט.
ומר מר תפדה וכו' פשיטא
ש דכתיב אך פדה תפדה את
ש תפדה וחמש שקלים הוי
שקל.

י' ע"ב

אלא מחלוקת רבי שמעון ורבנן היא בפטר חמור ששחטו ולא ערפו, וכיון ששחטו ישראל, שחיטתו מחשיבה אותו לאוכל נזבחהו במשנה בחולין ק"ז ב, וזה הוא טעמם של חכמים -

וגם רבי שמעון לא היה מטהרו מטומאת אוכלין בשחיטה גמורה של ישראל, אלא שהכא, בביריתא שנחלקו רבנן ורבי שמעון בפטר חמור אם מטמא הוא טומאת אוכלין, במאי עסקינן: בגוון ששחטו ישראל לפטר החמור כדי להתלמד בו הלכות שחיטה ולא שחיטה גמורה היא, ונחלקו רבי שמעון וחכמים בפלוגתא דנימוס ורבי אלעזר כפי שיתבאר, וסובר רבי שמעון שאין זו שחיטה גמורה להחשיבו לאוכל, ולכן אינו מודה בפטר חמור שמטמא טומאת אוכלין, ואילו לרבנן אף שחיטה זו מחשבתו לפטר החמור לאוכל, ומטמא טומאת אוכלין.

דתנאי: אמר רבי יוסי: סח לי ניומוס אחיו של יהושע הגרסי, שהשוחט את העורב להתלמד בו, הרי דמו שנפל על הורגים מכשיר אותם לקבל טומאה, כדן דם שחיטה שהוא מכשיר.

רבי אלעזר אומר: דם שחיטה לעולם מכשיר.

והרי קשה: רבי אלעזר היינו תנא קמא?

אלא לאו אסוריו חשבו איכא בנייהו, כלומר, מחלוקתם אכן אינה ברין החישה, אלא ברין העורב השחוט אם אוכל הוא לקבל טומאה, ונחלקו בשחיטה שאינה אלא להתלמד ולא לשם אכילה אם מועילה היא להחשיב אוכל:

תנא קמא סבר: דמו מכשיר לעלמא [אם נפל על זרעים אחרים], אבל לגופיה [את עצמן] אינו מכשיר, כי מאחר ששחטו רק להתלמד בו בעי מחשבה לאכילה כדי שיטמא.

ואתא רבי אלעזר למימר: דם שחיטה לעולם מכשיר, ואפילו לגופיה [לעורב עצמו] נמי לא בעי מחשבה.

הרי שנחלקו תנאים אלו בשחיטה על מנת להתלמד בה אם די בה כדי לקבל טומאת אוכלין, או צריך מחשבה מפורשת לאכילה, ובמחלוקת זו נחלקו רבי שמעון וחכמים בפטר חמור.

ומקשינן עלה: ממאי שטעמו של רבי אלעזר המחשיבו אוכל לטומאת עצמו, הוא משום שהשחיטה מועילה אפילו כשהיא להתלמד? והרי דילמא טעמא דרבי אלעזר התם, דשאני עורב, הואיל ויש בו חלק מסימני טהרה של עופות, ולכן דינו לענין זה כנבלת עוף טהור שאינה צריכה מחשבה.

מוסיפה הגמרא לפרש: ומנלן דסימני טהרה מולתא היא [מנין שמשום שיש לו סימני טהרה, אף שאינו טהור דינו כטהור לענין טומאת אוכלין?]

ומפרשינן: דהא קתני עלה דההיא ברייתא לדליל גבי שפן וחזיר [והובא בגמרא בעמוד א]: אמר רבי שמעון, מה טעם מטמאים אלו טומאת אוכלים אף שטמאים הם, הואיל ויש [בו] [בהן] מקצת סימני טהרה.

וכי תימא לדחות, אי טעמא דרבי אלעזר משום סימני טהרה הוא, אם כן מאי איריא "שוחט את העורב להתלמד" שהוא מקבל טומאת אוכלין, והרי אפילו אם שחטו להתעסק - שהיא שחיטה פחותה משחיטה להתלמד - נמי מקבל העורב טומאת אוכלין, כיון שטעם סימני טהרה מקבל הוא טומאה?!

ומשנינן: אין הכי נמי שלרבי אלעזר מקבל העורב טומאת אוכלין אף כששחטו להתעסק, ומיהו משום ניומוס נקטה הברייתא שחטו להתלמד, למדנו שלשיתנו אף שחיטה להתלמד שהיא טובה מן המתעסק, אינה מועילה להחשיבו אוכל לקבל טומאת אוכלין.

כאן שבה הגמרא לעיקר דברי רבה, שמודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור:

איתביה אביי ממה ששנינו: לא רצה לפדותו עורפו בקופין [ספן ארוכה] מאחוריו, וקוברו ואסור בהנאה, דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר.

הרי מפורש שמתיר רבי שמעון בהנאה אפילו לאחר עריפה, ודלא כרבה?

משנינן: אימא בברייתא: ומחיים אסור פטר החמור בהנאה, ורבי שמעון מתיר; אבל לאחר עריפה גם רבי שמעון מודה שהוא אסור בהנאה. ומקשינן עלה: והא מרסיפא מחיים הוי, רישא לאו מחיים היא, דקתני סיפא:

לא ימותנו לפטר החמור לא בקנה, ולא במגל, ולא בקרדום, ולא בשמעון מתיר; אבל לאחר עריפה דלת לפגנו בשביל שימותר מערב, אלא עורפו בקופין מאחוריו -

ואסור פטר החמור בגיזה ועבודה, דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר בגיזה ועבודה שהיא הנאה מחיים.

הרי מבואר, שהסיפא היא שעוסקת בהנאת פטר חמור מחיים, ואם כן משמע שהרישא עוסקת בהנאת פטר החמור לאחר עריפה, ומכל מקום רבי שמעון מתיר, הרי דלא כרבה?

ומשנינן: לא כאשר דקדקת, אלא רישא וסיפא של הברייתא עוסקות בהנאת פטר החמור מחיים, אלא שבשני ענינים של הנאה מחיים נחלקו:

רישא נחלקו בהנאת דמיו, שאם השכירה לאחריים דמיו אסורים.

ואילו סיפא בהנאת גופו וכמו ששנינו "ואסור בגיזה ועבודה".

וצריכא להשיענו את מחלוקתם בין בהנאת גופו ובין בהנאת דמיו, משום, ואי תנא הנאת דמיו לבד, הייתי אומר: בההיא דלבד הוא דקא שרי רבי שמעון, אבל בהנאת גופו אימא מודה ליה לרבי יהודה שהוא אסור בהנאה, ולכך שנינו

בסיפא שרבי שמעון מתיר אף בגיזה ועבודה, והיינו הנאה מחיים.

ואי תנא את מחלוקתם בהנאת גופו בלבד, הייתי אומר: בההיא הוא דקאסר רבי יהודה, אבל בהנאת דמיו אימא מודה לרבי שמעון שהם מותרים -

ולפיכך צריכא מחלוקתם הן בהנאת גופו והן בהנאת דמיו.

וכן - כמו רבה - אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו: מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה.

ואמר רב נחמן בשם רבה בר אבהו: מנא אימנא לה [מנין למדתו כן]:

דתנאי: כתיב: גבי פטר חמור: "ואם לא תפדה וערפתו", נאמר כאן בפטר חמור לשון עריפה, ונאמר להלן בעגלה ערופה לשון עריפה [וערפה שם את העגלה בנחלי]. מה להלן גבי עגלה ערופה

אסור בהנאה לאחר עריפה, אף כאן בפטר חמור אסור הוא בהנאה לאחר עריפה; והרי:

מני היא ברייתא זו? אילימא רבי יהודה היא, כך

אי אפשר לומר, שהרי: אף מחיים מיסר אסור, ואילו הברייתא אינה אוסרתו אלא לאחר עריפה; אלא לאו בהכרח רבי שמעון היא; הרי למדנו שלאחר עריפה אף רבי שמעון מודה שהוא אסור בהנאה.

אמר ליה רב ששת לרב נחמן:

ספרא חברך [חבירי רב ספרא] תרגומה [פירשה] לאותה ברייתא באופן אחר, ולא תשמע ממנה שמודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה, וכך פירשה:

לעולם רבי יהודה היא, ודקשיא לך: הרי אף מחיים אסור, לא תיקשי, שהברייתא באה לחדש שאף לאחר עריפה הוא אסור בהנאה, ואיננו להשיענו כן, כי סלקא דעתך אמינא, אף שכבר נאסר בהנאה, מכל מקום: הואיל ועריפה במקום פרייה עומדת, מה פרייה מתרת את פטר החמור בהנאה, אף עריפה מתרת אותו בהנאה -

קא משמע לך הברייתא שאין העריפה מפקעת מן פטר החמור את איסור ההנאה שלו; ואם כן לא תלמד מכאן שרבי שמעון המתיר מחיים אסור לאחר עריפה.

אמר רב נחמן, מנא אימנא לה שמודה רבי שמעון לאחר עריפה שפטר החמור אסור בהנאה, מדתני דבי לוי בטעם שאמרה תורה לערוף את פטר החמור שלא פדאו בש: הוא הפסיד ממונו של כהן שלא פדאו, לפיכך יופסד ממונו שיערפנו ויאסר בהנאה.

והרי: מני ברייתא זו? אילימא רבי יהודה היא, כך אי אפשר לומר, שהרי: הא מופסד וקאי [הרי כבר מופסד פטר החמור אף קודם שיערפנו], שכבר נאסר מהנאה מחיים -

אלא לאו בהכרח רבי שמעון היא; הרי מבואר, שמודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה.

ודוחה הגמרא את הראיה:

איבעית אימא רבי יהודה היא, ובודאי לא תוכיח שרבי שמעון מודה לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה; ואיבעית אימא רבי שמעון היא, ומכל מקום לא תוכיח שמודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור.

ומפרשת הגמרא:

איבעית אימא רבי שמעון היא, ומיהו ההפסד אינו מה שנאסר בהנאה, כי באמת מותרת הנבילה בהנאה, והפסד המזון הוא לפחת מיתה, שהפסיד פטר החמור מערכו על ידי העריפה, שקודם חמור ועכשיו נבילה.

ואיבעית אימא רבי יהודה היא, ודקשיא לך: מה הפסיד זה, והרי כבר מחיים אסור הוא בהנאה, אימא לך: אפסידא דביני בנינו, כלומר, הפסיד בעליו בעריפה את ההפרש שבין ערך חמור לערך שה כל שהוא, כי קודם העריפה היה יכול לפדותו בשם כל שהוא, והיה נשאר לו ההפרש, ועכשיו שערף הפסיד הכל.

וכן אמר ריש לקיש - כרבה, וכבר נחמן בשם רבה בר אבהו:

מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה.

ורבי יוחנן ואי תימא רבי אלעזר אמר: עדיין - אף לאחר עריפה - היא מחלוקת, שלרבי יהודה אסור הוא בהנאה, ורבי שמעון מתיר בהנאה אף לאחר עריפה.

איכא דמתני להא דרב נחמן, יש ששנו את דברי רב נחמן בשם רבה בר אבא - שפטר חמור לאחר עריפה אסור הוא בהנאה אפילו לרבי שמעון - לא כמימרא בפני עצמה אלא אהא, ביחס למשנה בקדושין נו ב ששינו שם:

המקדש בפטר חמור שהוא אסור בהנאה אינה מקודשת; ואמרו בני הישיבה: לימא מתניתין דלא כרבי שמעון, שהרי לרבי שמעון מותר פטר החמור בהנאה, ולמה אינה מקודשת, ועל זה אמר [פירש] **רב נחמן אמר רבה בר אבא**, משנה זו כשקידשה בפטר חמור **לאחר עריפה**, ודבריו הכל היא, שאפילו רבי שמעון מודה שהוא אסור בהנאה.

איכא דאמרי: משנה זו קודם עריפה משמע, ואם כן קשה יותר: הא מני משנה זו לא רבי יהודה ולא רבי שמעון, שהרי:

אי רבי שמעון שמתיר את פטר החמור בהנאה תיקדש האשה בכוליה חמור, שהרי מותר הוא בהנאה.

אי רבי יהודה היא - שהוא באמת אסור את פטר החמור בהנאה - תיקשי: מכל מקום **תיקדש בהך דביני ביני** [בהפרש שבין ערך חמור לערך שה], שהרי יכולה היא לפדותו בשם כל שהוא, והפרש הערך שלה הוא. **אמר רבה בר אבא אמר רב** ליישב את המשנה בקדושין, **לעולם רבי יהודה** היא,

ודקשיא לך: מכל מקום תתקדש בהפרש הערך שבין חמור לשה, לא תיקשי, ואותה משנה עוסקת בכגון שאינו פטר החמור **אלא שקל, וסבר לה** התנא של המשנה בקדושין **כרבי יוסי ברבי יהודה**, שאף השה צריך שיהיה שוה לכל הפחות שקל, ואם כן לא תרויח האשה בפדיון ולא כלום.

דתניא:

כתיב בפרשת פטר חמור **"תפדה" תפדה** שני פעמים, וכדי ללמוד: **"תפדה" מיד** ואפילו בתוך שלשים ללדידת פטר החמור, **"תפדה" ואפילו** בשם שהוא שוה כל שהוא.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אין פדויה פחותה משקל, וצריך שיהא השה שוה על כל פנים שקל; ולשיטתו, אם מקדש הוא בפטר חמור שאינו שוה אלא שקל אין לה ריוח בפדיון.

אמר מר: **"תפדה תפדה"**, תפדה מיד, תפדה, ואפילו בשם כל שהוא:

ומקשינן: הרי פשוטא שפודה מיד, וגם שאין שיעור לשה, שהרי אמרה תורה "ופטר חמור תפדה בשם", וכל הנקרא שמו "שה", ראוי הוא לפדיון!?

ומשינינן: **איצטריך** להשמיענו שפודה אף קודם שלשים יום, ולהשמיענו גם שאין שיעור לשה, כי **סלקא דעתך אמינא:**

הואיל ואיתקש פטר חמור לבכור אדם, וכמאמר הכתוב "אך פדה תפדה את בכור האדם, ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה", מה בבכור אדם - **אחר שלשים יום** הוא שנפדה, שהרי נאמר בו "ופדויו מכן חודש תפדה", ובחמש סלעים הוא שנפדה -

האי - פטר חמור - נמי, נפדה רק אחר שלשים, ובחמש סלעים הוא נפדה, אבל אם היה השה שוה פחות מחמש סלעים אין פדיון בו - קא משמע לן: **"תפדה" ואפילו מיד**, **"תפדה"**, ואפילו בשם כל שהוא.

שינוי בברייתא: **רבי יוסי בר יהודה אומר אין פדויה פחותה משקל:**

ומקשינן עליו: **ממה נפשך, אי מקיש רבי יוסי ברבי יהודה פטר חמור לבכור אדם**, אם כן חמש סלעים ליבעי שיהא שוה שה הפדיון -

ואי לא מקיש רבי יוסי פטר חמור לבכור אדם, אם כן שקל מנא ליה [מנן למד שיעור שקל לשה]! ומשינינן: **לעולם** אף רבי יוסי רבי יהודה לא מקיש, ולכן אינו צריך חמש סלעים, ומיהו שקל בעי, כדאמר רבא:

אמר קרא [ויקרא כז כח]: **"וכל ערכך יהיה בשקל הקדש"**, ללמדנו: **כל ערכך שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל**, ובכלל זה שה הפדיון של פטר החמור.

תהילים פרק קיט

רמב

לְמִדְנִי חֻקֶּיךָ: ^י בִּשְׁפָתִי סִפְרָתִי כָל מִשְׁפָּטֶי־כִיד: ^ה בְּדִרְךָ
עֲדוּתֶיךָ שִׁשְׁתִּי כַּעַל כָּל־הוֹן: ^{זו} בִּפְקוּדֶיךָ אֲשִׁיחָה וְאִבְיֹטָה
אֲרַחֲתֶיךָ: ^{זו} בַּחֲקֻתֶיךָ אֲשַׁתְּעִשֶׂע לֹא אֲשַׁכַּח דְּבָרְךָ: ^י גְּמֹל
עַל־עֲבֹדְךָ אַחִיהַּ וְאֲשִׁמְרָה דְּבָרְךָ: ^ה גַּל־עֵינִי וְאִבְיֹטָה נִפְלְאוֹת
מִתּוֹרָתְךָ: ^י גַּר אֲנִכִּי בָאֶרֶץ אֶל־תִּסְתֵּר מִמֶּנִּי מִצּוֹתֶיךָ:
ג גֵּרָסָה נִפְשִׁי לְתֹאבָה אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל־עֵת: ^כ גַּעֲרַת זֹדִים
אֲרוּרִים הַשֹּׁגִים מִמִּצּוֹתֶיךָ: ^כ גַּל מַעְלִי חֲרָפָה וְבוֹז כִּי עֲדוּתֶיךָ
נִצַּרְתִּי: ^כ גַּם יֹשְׁבוֹ שָׂרִים כִּי נִדְּבָרוּ עֲבָדְךָ יִשְׁיַח בַּחֲקֻקֶיךָ:

רש"י

לא נתתיה להשתכח ממני: (יז) אשתעשע. אתעסק כמו ישעה האדם על עושהו (ישעיה י"ז) ואל ישעו בדברי שקר (שמות ה'): (יז) גמול ע"ל עבדך. דבר שאחיה בו בגמול חסדך: (יח) נפלאות מתורתך. דברים המכוסים בה שאינם מפורשים בה: מתורתך. נפלאים מפרושי תורתך שאינם מפורשים בה (מצאתי): (יט) גר אנכי בארץ. ימים מועטים: אל תסתיר

מצודות ציון

(יז) אשיחה. ענין דבור: (יז) אשתעשע. ענינו המעסקות דבר מה לשמוע כמו ושעשע יונק (ישעיה י"ז): (יח) גל. מלשון גלוי: (כ) גרסה. ענין שגיאה כמו ויגרס נחמן שני (פס"ג): אלתאבה. כמו לתאוו: (כא) השוגים מלשון שוגג ומסגה: (כב) גל. גלגל

(יג) בשפתי. כי משפטי התורה ספרתי בשפתי ללמד לזולתי אל"כ כשתלמדני אועיל גם לזולתי: (יד) בדרך. שמחתי בהיותי הולך בדרך עדותך כמו השמח על רבוי הון: (יז) ואביוטה. אביט בכונות הלב ולא מן השפה ולחון כ"א לקיים וללכת באורחותיך: (יז) אשתעשע. בכל עת אני משתעשע בהם למען לא אשכח מה מהם: (יז) גמול. ר"ל גמול חסד על עבדך שאחיה למען אשמור דברך ולא בעבור הנאות עוה"ז: (יח) גל עיני. האר עיני להבין מתורתך דברים נפלאים ומכוסים: (יט) גר. הלא אני בארץ כגר הוזה שמעט זמן יושב במקום גרותו ושואף הוא אל מקום מולדתו כן שני חיי מעטים ושואף אני לשוב למקור נשמתו ולזה אל תסתיר ממני פלאי מצותיך מלהבינם במעט ימי: (כ) גרסה נפשי. נשברה מרוב תאוה בכל עת אל משפטיך: (כא) גערת. ר"ל כי ראיתי אשר מעולם גערת בודים ארורים אשר הם שוגים ממצותיך בעבור זדון לבם אשר לא למדו ולזה אתאזה אל משפטיך ללמד ולעושהו: (כב) גל. העבר מעלי חרפה ובזיון כי שמתי התורה ואינו בדין להתבזות למען יגדל כבוד התורה: (כג) גם ישובו. לא לבד באקראי ידברו בי כי גם ישובו דרך קבע

תהילים פרק קיט

רמב

גם־עֲדוּתֶיךָ שִׁעֲשִׂעִי אֲנִשִּׁי עֲצָתִי: ^כ דְּבַקָּה לַעֲפָר נִפְשִׁי חֲנִי
כְּדִבְרְךָ: ^כ דְּרָכֵי סִפְרָתִי וְהִתְעַנֵּנִי לְמִדְנִי חֻקֶּיךָ: ^כ דֶּרֶךְ־פְּקוּדֶיךָ
הִבִּינִי וְאֲשִׁיחָה בִּנְפִלְאוֹתֶיךָ: ^כ דִּלְפָּה נִפְשִׁי מִתּוֹגָה לְיִמִּנִי
כְּדִבְרְךָ: ^כ דֶּרֶךְ שִׁקָּר הִסֵּר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חֲנִנִי: ^ה דֶּרֶךְ־אֱמוּנָה
בַּחֲרָתִי מִשְׁפָּטֶיךָ שׁוֹיֵתִי: ^ה דְּבַקְתִּי בְּעֲדוּתֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי־
תִּבְשִׁישָׁנִי: ^ה דֶּרֶךְ־מִצּוֹתֶיךָ אֲרוּץ כִּי תִרְחִיב לִפְנֵי: ^ה הוֹרֵנִי יְהוָה
דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֲצַרְנָה עֵקֶב: ^ה הִבִּינִי וְאֲצַרְהָ תוֹרָתְךָ וְאֲשִׁמְרָנָה
בְּכָל־לֵב: ^ה הִדְרִיכֵנִי בְּנִתִּיב מִצּוֹתֶיךָ כִּי בֹז חִפְצָתִי: ^ה הִטֵּה
לִפִּי אֶל־עֲדוּתֶיךָ וְאֶל־אֶל־בָּצַע: ^ה הֶעֱבֵר עֵינִי מֵרְאוֹת שׁוֹא

רש"י

(כד) שעשועי. עסקי: (כה) חניי כדברך. כמו שהבטחתי על ידי נתן הנביא טובה: (כו) ספרתי. לך את צרכי ואת חטאתי ואתה עניתני: (כח) דלפה נפשי. נטפה כלומר מצודות ציון

מצודות ציון

וסג: ובוז. נזיון: (כח) דלפה. ענין הטפה כמו דלף טורד (מש"ס): מתוגה. מל' יגון: (כט) ארוץ. מל' רילה ורדיפה: (לג) הורני. ענין למוד כמו את מי יורה דעה (שפ"ח ס'): עקב. ענין סוף וסמית ע"ש שהעקב הוא סוף הגוף ונעצור זה יקרא גם השכר נלשון עקב כמ"ס והיה עקב משמעון (דברים י) כי השכר הוא סוף המעשה: (לה) בנתיב. ענין שגל ומסילה: (לו) בצע.

נחסרת והולכת: (ל) משפטיך שויתי. שמתי עצמי למשפטיך ודבקתי בעדותיך לבחור בדרך אמונה לך אני שואל דרך שקר הסר ממני: (לג) ואצרנה עקב. אשמרנה בכל מצודות דוד

אבל אני לא אדבר בס"א אשיח בחוקיך: (כד) גם עדותיך. לא לבד אשיח בהם דרך עראי כי גם שעשועי המה בכל עת ויחשבו לאנשי צדיקה לדבר בהם במידות כאדם עם יועציו: (כח) דבקה. שחה נפשי ודבקה עד לעפר ואשאל ממך חייני מהצרה כדברך עלי ע"י נתן הנביא: (כו) דרכי. ענייניי הייתי מספר לפניך לשאול לך עצה עליהם כמ"ס וישאל דוד בה' (ש"ב ה): ותענני. ענית לי על שאלתי: אִמְדִּנִי. לכן אשאל גם זאת אשר תלמדני חכמת התורה וענני גם עתה למלא משאלותי: (כז) דרך פקודיך. ר"ל מסתרי מצות וציקים: ואשיחה. ואדבר עוד לזולתי ללמד בדברי הנפלאים והמכוסים שבהם: (כח) דלפה. מרוב תוגה נמס נפשי עד שנוטפת טיפין טיפין והוא ענין מליצה והפלגה: קיימני כדברך. קיימני בחיים כדברך ע"י נתן הנביא: (כט) הפר ממני. לבל אתאזה ללכת בה: ותורתך חנני. ללכת בדרך תורתך: (ל) שויתי. שמתי דברי משפטיך לנגד עיני ללכת בהם: (לא) דבקתי. על כי דבקתי בעדותיך לכן אתה ה' אל תביאני לידי בושה: (לב) ארוץ. ר"ל בזריות רב אעשה מצותיך כי ידעתי אשר בעבורם תרחיב לבי בתענוגי עוה"ב: (לג) ואצרנה עקב. ואשמרנה עד סוף ימי מבלי הפסק: (לד) הבינני. דרכי התורה: (לה) הדריכני. ר"ל מן השמים יסייע לי לדרוך בנתיב מצותיך: כי בו חפצתי. והבא לטהר מסייעי לו: (לו) הט לבי. תן בלבי להיות

תהילים פרק קיט

רמד

בְּדֶרֶךְ חַיִּי: ^א הָקֵם לְעַבְדְּךָ אֱמֻנָתְךָ אֲשֶׁר לִירְאָתְךָ:
^ב הָעֵבֶר חֲרַפְתִּי אֲשֶׁר יָגִרְתִּי בִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים: ^ג הִנֵּה
 תֵּאֲבֹתִי לִפְקִידֶיךָ בְּעֻזְךָ חַיִּי: ^ד וַיְבֹאֲנִי חֶסֶדְךָ יְיָ
 תְּשׁוּעָתְךָ כְּאֱמֻנָתְךָ: ^ה וְאֵנָּה חֲרַפִּי דָבָר בִּי בִטְחֹתִי בַדְּבָרֶיךָ:
^ו וְאֶל־תֵּצֵל מִפִּי דְבַר־אֱמֶת עַד־מָאד בִּי לְמִשְׁפָּטְךָ יִחְלֹתִי:
^ז וְאַשְׁמְרָה תּוֹרָתְךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וְעַד: ^ח וְאֶת־הַלְכָה בִּרְחֹבָה
 בִּי פִקְדֶיךָ דִּרְשָׁתִּי: ^ט וְאִדְבַּרְהָ בְּעֵדוּתְךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא
 אֲבוֹשׁ: ^י וְאַשְׁתַּעֲשַׁע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי: ^{יא} וְאִשָּׂא כָפִי

רש"י

מעגלותיה ועקבי נתיבותי' ל' עקבי טראצ"ש
 בלע"ז: ^(א) הָקֵם לְעַבְדְּךָ אֱמֻנָתְךָ אֲשֶׁר
 הבטחתני: אֲשֶׁר לִירְאָתְךָ. שאהיה אני וזרעי
 יראי שמך שעל מנת כן הבטחתני אם ישמרו
 בניך את דרכם וגו' ^(ב) וַיְבֹאֲנִי חֶסֶדְךָ יְיָ
 חרפתי. מחול לי על אותו עון ושוב לא יוכלו
 אויבי לחרפני בו: ^(ג) הִנֵּה מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים. וכבר

מצודות ציון

לסבת הממון כמו שזכרנו בלע"ז ^(טז) וְאִשָּׂא כָפִי
 ענין פסד כמו יגר מולך ^(מגדל כ"ט): ^(א) הָקֵם לְעַבְדְּךָ אֱמֻנָתְךָ אֲשֶׁר
 ענין פסד כמו יגר מולך ^(מגדל כ"ט): ^(ב) וַיְבֹאֲנִי חֶסֶדְךָ יְיָ

החיה את נפשי בהסתכלות דרכיך לחמוד אליהם: ^(א) הָקֵם לְעַבְדְּךָ אֱמֻנָתְךָ אֲשֶׁר
 מבוא ליראתך כי על ידי ההשקט אוכל לירוא את ה': ^(ב) וַיְבֹאֲנִי חֶסֶדְךָ יְיָ
 העבר נא ומחול עלי כי הלא טובים משפטיך בעשות חסד עם המשפט: ^(ג) הִנֵּה תֵאֲבֹתִי
 לעשות פקודיך ואם לא עשיתי כלם עכ"ז חייני כפי צדקתך אשר תצרך מחשבה טובה למעשה:
^(ד) וַיְבֹאֲנִי חֶסֶדְךָ יְיָ יבואו לי חסדך ואהיה נושע ע"י תשועתך כאשר אמרת ע"י נתן הנביא: ^(ה) וְאֵנָּה
 אשיב למחרפי דבר ר"ל דברי חרף כאשר דבר אלי: ^(ו) כִּי בִטְחֹתִי בַדְּבָרֶיךָ. אשר הבטחתני שלא יוכל
 לי ולכן אדבר ולא אירא: ^(ז) וַיְבֹאֲנִי חֶסֶדְךָ יְיָ אל תסיר מפי דבר אמת ועד מאוד לא תסור ר"ל כלל וכלל
 לא אהיה נוטה מדבר הוראות אמת במשפטי התורה: ^(ח) כִּי לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחְלֹתִי. כי אני מייחל ומקוה
 לעשות משפטיך לזה אין מהראוי להיות נכשל בהם: ^(ט) וְאִדְבַּרְהָ בְּעֵדוּתְךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא
 כל ימי היותי על האדמה: ^(י) וְאִשָּׂא כָפִי. במקום רחב ר"ל לא אכשל בדבר משפטי התורה כההולך
 במקום רחב שאינו נוה להכשל: ^(יא) כִּי פִקְדֶיךָ דִּרְשָׁתִּי. ומהראוי שתאיר עיני בהם: ^(יב) וְאִשָּׂא כָפִי. כי
 יהיו דברי צודקים אין בהם נפיל: ^(יג) וְאִשָּׂא כָפִי. אהיה משתעשע במצותיך אשר אהבתי אותם
 ר"ל בעבור גודל האהבה אשתעשע עמהם בכל עת: ^(יד) וְאִשָּׂא כָפִי. ארים ידי אל מצותיך לקחתם

תהילים פרק קיט

רמה

אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְאִשְׁיַחָה בַּחֲקִיקָה: ^א זָכֹר־דָּבָר
 לְעַבְדְּךָ עַל אֲשֶׁר יִחְלֹתֵנִי: ^ב זֹאת נַחֲמֹתִי בַעֲנִי בִּי אֱמֻנָתְךָ
 חֵיתִנִּי: ^ג זֵדִים הִלִּיצֵנִי עַד־מָאד מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי: ^ד זָכֹרְתִי
 מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם | יְיָ הִנֵּה וְאֶתְנַחֵם: ^ה זֶלַעְפָּה אֲחֻזָּתִי מִרְשָׁעִים
 עֲזָבִי תּוֹרָתְךָ: ^ו זְמֹרוֹת הַיּוֹלֵל חֲקִידֶיךָ בְּבֵית מִגְוִרִי: ^ז זָכֹרְתִי
 בַלִּילָה שִׁמְךָ יְיָ וְאַשְׁמְרָה תּוֹרָתְךָ: ^ח זֹאת הִתְהַלֵּכִי בִּי
 פִקְדֶיךָ נִצַּרְתִּי: ^ט חֲלָקִי יְיָ אֱמֻנָתִי לְשֹׁמֵר דְּבָרֶיךָ: ^י חֲלִיתִי
 פָּנֶיךָ בְּכָל־לֵב חֲנִנִי כְּאֱמֻנָתְךָ: ^{יא} חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי וְאִשְׁיַחָה רַגְלִי

רש"י

ברחבה. בהלכה מרווחת ופושטת בישראל:
 דרשתי. בקשתי: ^(בט) זָכֹר דָּבָר. אשר יחלתי
 ע"י נתן הנביא לעבדך: ^(גב) מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם. שאתה מביא יסורין וחזור מחמתך וסולח
 ועל כן אתנחם: ^(גה) זָכֹרְתִי בַלִּילָה. בעת צרה
 ואפילה: ^(גו) זֹאת הִתְהַלֵּכִי בִּי. עטרת ההולמת
 אותי לי לעדות ולזרועי הראוי למלוך בשכר

מצודות ציון

הקרה וכן אשר הליל אלהים מאכניו ^(בכאסית טז):
^(נא) הִלִּיצֵנִי. מלשון לץ: ^(נג) זֶלַעְפָּה. ענין צמח
 ורעם כמו ורומ זלעפות ^(נפסל טז): ^(נח) חֲלִיתִי. ענין

לה: ^(ג) זֹאת. ההבטחה היא מנחמת אותי בעת עיני: ^(כ) אֱמֻנָתְךָ. אשר אמרת להושיעני היא תחיה
 את רוחי ולא אוסיף עצב: ^(נא) הִלִּיצֵנִי. עם כי הודים מתלוצצים בי עד מאד בעבור עסקי בתורה
 תמיד עכ"ז מתורחת לא נטיתי ולא אחוש להם: ^(גב) מִשְׁפָּטֶיךָ. הנעשים מעולם באנשי רשע: ^(גה) וְאֶתְנַחֵם.
 בזה אתנחם על דאג' הלצת הודים כי ידעתי שיקבלו גמולם: ^(נג) זֶלַעְפָּה. עם כי אחזתני רעד מאנשי
 רשע העוזבים את התורה כי כולם קמו עלי: ^(גד) זְמֹרוֹת. מ"מ בכל המקומות שהייתי גר שם היו
 נחשבים לי חוקיך כשיר וזמר ר"ל למדתי בשמחת הלב וכדרך המזמר: ^(גה) זָכֹרְתִי בַלִּילָה. עת היות
 המחשבות פנויות וזכרתי שמך המורה על הממשלה ולכן בטחתי בו ואשמרה תורתך ולא הייתי פונה
 לטרת ההצלח מן אנשי הרשע: ^(גו) זֹאת. ר"ל הגדולה הזאת שאני עתה בה היא באה לי על אשר
 שמרתי פקודיך: ^(גז) חֲלָקִי. אמרתי לכה ה' הוא חלקי ובו אני מאמין והוא מושיעני למען גם כל
 השומע ישמור דבריך: ^(נח) כְּאֱמֻנָתְךָ. ע"י נתן הנביא: ^(נבט) חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי. כאשר אחשב איזה דרך
 אלך אשיבה רגלי אל דרך עדותיך:

עדותיך:

חִיבֵינוּ עָלֶיהָ:

ה. הַקּוֹרֵחַ קָרָחָה בְּרָאשׁוֹ, וְהַמְקִיף פָּאת רֹאשׁוֹ, וְהַמְשַׁחֵת פָּאת זָקְנוֹ, וְהַשּׂוֹרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמֶּת, חֵיב. שֹׂרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מַתִּים אוֹ חֲמֵשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מַת אֶחָד, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. עַל הָרֹאשׁ, שְׁפִיטִים, אַחַת מִכָּאן

רבינו עובדיה מברטנורה

זה לוקה:

ה. הַקּוֹרֵחַ קָרָחָה. משום דמחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה ועל כל פאה ופאה, מה שא"כ באוכל חלב וחלב, משום הכי תנינהו במתניתין. אבל שאר לאוי גרידי שאין בהן חידוש לא תנא: **קרחה.** על מת. כדכתיב (דברים י"ד) ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. ואע"ג דגבי כהנים לא כתיב על מת, כבר למדו בגמרה שזה מקרחה קרחה, מה בישראל על מת. אף בכהנים על מת. ושיעור קרחה כגריס: **המקיף את ראשו.** משוה צדעיו לאחוריו אונן ופדחתו. ואפילו על גילוח שבמספרים שאין בו השחתת חייב על פאת הראש, דדוקא בזמן כתיב השחתה ואינה אלא בתער, אבל בפאת הראש הקפה כתיב, בכל ענין שהוא מקיף חייב: **שריטה אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד.** דכתיב (ויקרא י"ט) ושרט לנפש לא תתנו, לחייב על כל שריטה ושריטה ועל כל נפש ונפש, ואע"פ שלא היתה שם אלא התראה אחת והיו כל חמש שריטות בבת אחת, חייב: **על הראש שנים.** אחת על ימין ואחת על שמאל: **ועל הזקן שנים מכאן ושנים מכאן.** מקום חיבור הסנטר לעצם, אחת מימין הסנטר ואחת משמאלו, ושכולת הזקן באמצע, הרי שלש, וחיבור הצדעים מכאן ומכאן הרי

אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמוֹתִיר בְּשֹׁהַר וְהַשּׂוֹבֵר בְּשָׂמָא, אֵינוֹ לֹקֵה אֲרָבָעִים:

ד. הַנוֹטֵל אִם עַל הַבְּנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹקֵה וְאֵינוֹ מְשַׁלַּח. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, מְשַׁלַּח וְאֵינוֹ לֹקֵה. זֶה הַכָּלֵל, כָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁשׁ בָּהֶם קוֹם עֲשֶׂה, אֵין

תוכל לאכול בשעריך: **המותיר.** אינו לוקה, דכתיב (סמות י"ב) לא תותירו ממנו עד בוקר והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו, בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לומר אם עברת על לאו, קיים עשה שבה ואינך לוקה. ועוד, לא תותירו הוי לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו: **והשובר.** עצם בפסח טמא אינו לוקה. דאמר רחמנא (שם) ועצם לא תשברו בו, בכשר ולא בפסול:

ד. **לוקה ואינו משלח.** דסבירא ליה לר' יהודה שלח תשלח מעיקרא משמע. ואע"ג דכתיב שלח תשלח אחר לא תקח, לאו למימרא דאם לקחת תשלח, אלא לא תקח אבל שלחנה קודם לקיחה. ואין זה לאו הניתק לעשה: **וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה.** קסברי שלח לאחר לקיחה משמע, והוי לאו הניתק לעשה. והלכה כחכמים: **כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה.** שאמרה תורה אם עברת על לאו קיים העשה, כגון לא תקח האם על הבנים, ואם לקחת שלח תשלח. לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו, ואם באת והעבטת עבוטו השב תשיב לו את העבט. כל אלו, אם קיים העשה, אינו לוקה. אבל לא קיים העשה, כגון שלקח האם על הבנים ושחטה או שמתה, לקח העבוט מביתו ונשרף שאינו יכול לקיים העשה, הרי

ואחת מכאן. על הזקן, שפטים מכאן ושפטים מכאן ואחת מלמטה. רבי אליעזר אומר, אם נטלו כלו כאחת, אינו חייב אלא אחת. ואינו חייב עד שישלגנו בתער. רבי אליעזר אומר, אפילו לקטו במלקט או כרהיטני, חייב:

ו. הַכּוֹתֵב כְּתָבָת קַעֲקַע, כְּתָב וְלֹא קַעֲקַע, קַעֲקַע וְלֹא כְּתָב, אֵינוֹ חֵיב, עַד שִׁיכְתּוֹב וְיַקְעֲקַע בְּדִיו וּבִכְחוֹל וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוּשָׁם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיכְתּוֹב שֵׁם הַשֵּׁם, שְׁנָאֵמֵר (ויקרא ט') וְכָתַבְתָּ קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה':

רבינו עובדיה מברטנורה

ויקעקע. לישנא דקרא נקט, דכתיב כתובת קעקע, כתיבה ברישא והדר קעקע. אבל לעולם הקעקע תחלה ואח"כ הכתב. וקרא הכי משמע, וכתובת בתוך הקעקע על תתנו בכס: **שיכתוב שם השם.** בגמרא מפרש דשם עבודה זרה קאמר. הכי מפרש לקרא, לא תתנו בכס שם עבודה זרה, כי אני ה' ולא תשתפו אחרים עמי. ואין הלכה כר' שמעון: **ז. אינו חייב אלא אחת.** על מה ששתה תוך כדי דיבור של התראה. ואם היה לפניו כלי שיש בו כמה רביעיות יין ואמרו לו אל תשתה כלי זה שיש בו כך וכך שעורים שתלקה כך וכך מלקיות, חייב על כל שיעור ושיעור, אע"פ שלא התרו בו אלא התראה אחת:

ח. **והוא פושט ולובש.** ולא פושט לגמרי, אלא כיון שהוציא ראשו והחזירו חייב. ובגמרא קאמר דאינו פושט ממש, אלא לעמוד הבא

והפרי הזה בזה, מקום שנסתימה תרומתו של הראשון שם נסתימה תרומתו של שני.

כד. תרומת מעשר אין מפרישין אותה באמד, אלא מדקדק בשעורה, ואפלו בזמן הזה; ודבר שדרכו למדד, מודד. ודבר הנשקל, שוקל. ודבר שאפשר למנותו, מונה. הנה אפשר למנותו ולשקלו ולמדדו, המונה משבח, והמודד משבח ממנו, והשוקל משבח משניהם.^א ונסתל שלא מן המקף. ו"תלמיד חכמים אין תורמין אלא מן המקף (הרמב"ם פ"א).

כה. אין תורמין תרומה גדולה אלא מן המקף. פיצד, היו לו חמשים סאה בבית זה וחמשים סאה בבית אחר, לא יפריש מאחד מהם על שניהם, ואם הפריש שלא מן המקף, תרומתו תרומה, והוא שיהיה המפרש שמור. אכל אם היה טעון פדי יין או שמן, וראה שמשבתדין, ואמר: הרי הם תרומה על פרות שבביתי, לא אמר כלום. ונ"ל דבזמן הזה לאבוד אכלא מפני השמאה, תרומתו תרומה.

כו. לפרות המפזרים בתוך הבית, או שתי מגורות (פי' מקומות ששכנים בהן פרות מענין יגרוהו בתרומה) (תבקיא א טו) שבבית אחד, תורם מאחד על הכל. (י' שקי תבואה ועגולי דבילה ותרומות של גזירות, אם היו בתקפה אחת, תורם מאחד על הכל). תבניות שלא סתם את פיהם, תורם מאחד על הכל; משיתם, תורם מכל אחד ואחד. כז. המקדים מעשר שני לראשון, או מעשר ראשון לתרומה, אף על פי שעבר בלא תעשה, מה שעשה עשוי.

כח. הרוצה להפריש תרומה ותורמת מעשר כאחד, מפריש אחד ממאה ומעט יותר, ואומר: אחד ממאה שיש כאן, הרי הוא בצד זה שהפרישתי והרי הוא חלין; והנשאר מזה שהפרישתי, שהוא המעט היתר על אחד ממאה, הוא תרומה על הכל; והמעשר שראוי להיות למאה חלין אלו, הרי הוא בצד זה שהפרישתי; וזה הנשאר יותר על התרומה ממה שהפרישתי הרי הוא תרומת מעשר על הכל.

באר הגולה

ח ירושל' בפרק קמא דתרומה וכסתם משנה ו' פ"ד תרומות: ו' שם במשנה: ז משנה ה' פ"ב דביכורים: ח גיטין דף ל' ע"ב: ט משנה ספ"ק דחלה ובמשנה ה' פ"ב דביכורים: י נגמר מדין היה טעון כדי יין וכו' בדמסוק טעמא שהיו מסתכרין הא לאו הכי תרומתו תרומה: כ ברייתא ב"ק דף קט"ו ע"ב: ד' חוספתא פ"ג דתרומות כפי גירסתו שם: פ' ח הוא שם ברמב"ם והוא מהחוספתא שם: ז משנה י"ב פ"ג דמעשר שני: ח משנה ו' פ"ג דתרומות: ט משנה ב' פ"ה דדמאי אך מה ששינה המחבר מ"ש שם במשנה וכן ברמב"ם וכתב אחד ממאה ומעט יותר הוא לפי מ"ש לעיל בסעיף י"ט שתורמה גדולה בזמן הזה שיעורה כל שהוא ואומ' על האחד ממאה שהפריש ע"כ המעט יותר שהוא חולין כדי לקרוא שם התרומה תחלה על המעט שהפריש יות' ולקרוא אח"כ שם מעשר על ט' הסמוכין לה א' ממאה ולקרוא אח"כ שם תרומת מעשר לעמוד הבא

מעשרה, והוא נקרא מעשר ראשון ונותנו ללוי. ויש אומרים אף לכהן (סוה). ועל זה נאמר בתורה: כי את מעשר בני ישראל וגו' (במדבר יח, כד) ולבני לוי הנה נתתי את כל מעשר בישראל וגו' (במדבר יח, כא) ואחר כך מפריש מהשאר אחד מעשרה, והוא נקרא מעשר שני, והוא לבעליו, ובסימן זה יתבארו משפטי, ועליו נאמר: עשר תעשר (דברים יד, כב) ועל הסדר הזה מפרישין בשנה ראשונה מהשבע, ובשניה וברכייעית ובחמישית.^א אכל בשלישית ובששית מהשבע, אחר שמפרישין מעשר ראשון, מפרישין מהשאר מעשר אחר, ונותנים לעניים, והוא נקרא מעשר עני. ואין בשתי שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני, ועליו נאמר: מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך וגו' וכן הלוי וגו' (דברים יד, כח-כט) שנת השמיטה בלה הפקר ואין בה לא תרומה ולא מעשרות כלל. ובחוצה לארץ שאין בה שמטת קרקע, מפרישין בשנת השמיטה ש בארץ מצרים ובצמון ומואב מעשר

כ. מעשר ראשון שלוקח הלוי, מפריש ממנו אחד מעשרה ונותנו לכהן, והוא נקרא תרומת מעשר, ועליו נאמר: ואל הלויים תדבר וגו' (במדבר יח, כו) ודין תרומת מעשר כדין תרומה גדולה; מידה אפלו האדנא בצנין לתן כשעור (בית יוסף בשם הרמב"ם).

כא. המרבה בתרומה, הואיל ושרי מקצת חלין, הרי זה תרומה. אכל אם אמר: כל הפרות האלו תרומה, לא אמר כלום.

כב. האומר: תרומת הקרי לתוכו, אם אמר: בצפוננו, או בדרומו, קרא שם ותיב להפריש ממנו תרומתו; ואם לא צין המקום, לא אמר כלום.

כג. אמר: תרומת הקרי הזה בזה

באר הגולה

דתרומה: מכאן עד סעיף כ"א הוא לשון הרמב"ם שם פ"ו מהל' מתנות עניים): ז משנה ריש פ"א ופ"ב דמעשר שני: ק ברייתא ר"ה דף י"ב ע"ב: ר ספרי פרשת וראה: ש משנה ג' בפ"ד דירידים וזכרי אלעזר בן עזריה: והיה שנת השמיטה שנת תבי' וכמ"ש רמב"ם בפ"ו מהלכות שמיטה ויובל שקבלה ביד הגאונים איש מפי איש שאין מונים בחורבן הבית אלא שמיטין ולא יובלות ושכן עולה בגמרא דעבודת כוכבים דף ט' ע"ב השי"ת וכו' למנות שמיטין ויובלות: ת שם משנה ט' פ"ה דמעשר שני וספרי סוף פרשת קרח: מכאן עד סעיף כ"ט הוא לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות תרומות: ז משנה ה' פ"ד דתרומות כרבי טרפון ור"ע: ב שם וספ"ק דחלה: ז משנה ה' פ"ג דתרומות ואיתא בעירובין דף ל"ז ע"ב: ד ירושלמי פ"ג דתרומות פירו' שסיים בו מקום לתרומה בצפון או בדרומו ואמר על הכרי השני הזה כזה:

קה. באר הנוצה

ה'לכות סכה סימן תרל"ט

נ משנה שם.

י"ב ויכשמינן ומדקדק במה שיקרא (וילמד, יכול ללמד) חוץ לסכה כדי שתהא דעתו **י"ג** מישבת עלי. המתפלל, **י"ד** רצה מתפלל בסכה או חוץ לסכה: **ה.** **י"ה** ירדו **י"ו** גשמים, **י"ז** הרי זה נכנס לתוך הבית. מאימתי מתר לפנות, משירדו לתוך הסכה **י"ח** טפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל, אפלו תבשיל **י"ט** של פול: הגה ואפלו אין תבשיל לפניו (סמ"ג והגהות אשרי). ומי שאינו בקי בזה השעור, ישער אם ירדו כל כך גשמים לבית אם היה יוצא, יצא מסכתו גם כן (אור זרוע והגהות אשרי פרק ו' מימיו פרק ו' ומהרי"ל). וכל זה דקא בשאר ימים או לילות של סכות, **י"א** אבל לילה **י"ב** הראשונה צריך לאלל כזית בסכה אף אם גשמים יורדין (טור והר"ן והרא"ש),

שערי תשובה

גשמים. עין באר היטב. וכתב בשבות יעקב חלק ג סימן מה שארע בקהל קדישא מין בשנת חג ששני ימים קדם החג ירדו גשמים עד שנתמלא הסך במים וירדו טיף לאחר טיף, וגם בלילה ירדו קצת גשמים היטב, נחילא דכתיב מטרא, ויש רצו להתמין עם הסעודה עד חצות, ויש שרצו לדחק עצמם לאלל בסכה אף שירדו טיפים הרבה מכל מקום רצו לעשות כובע ישרה בראשם להציל מן הגשמים, והשיב לא ידעתי איך מלאם לבם לעשות כן להתחכם יותר מחכמינו ז"ל להחמיר בחמרות יתרות ממה שצמצא בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, אף שבלקוטי מהרי"ל הוכיח קצת מחמירי וזו להתמין עד חצות אף בחשבות מהרי"ל סימן קפא כתב לא ראיתי לבבותי נוהגים כך כו', והתשובות עקר כו', וכן עקר מלאת בטעמא, דאם ימתינו עם אכילת בני ביתי הגדולים והקטנים אין לה מניעת שמחת יום טוב יותר מזה, וכן כל הפוסקים לא הוכיחו הממנה זו לענות נפש ביום טוב, וכן כתב הפנן אברכים סימן תרמ עברי כדאיחא בירושלמי בהר"א כל הפסוקי כו' נקרא הדין, וכן כתב הגהות מימוני וכן וכן כתבתי בספרי חק יעקב סימן תעב, ועוד, כינו דבש"ס דמקא זו לעבר שמוג כוס ושופכו על פניו אם יחזר למנו בעל דתת יתור כיון שפסוק ועושה נגד רצונו בודאי נקרא חסיד ונרדף, אלא העקר כמבאר בשלחן ערוך והסכמת הפוסקים לילה ראשונה יקדש בסכה ויכרך לישב בסכה ובלילה שני יאכל בביתו ויקדש בביתו, רק טוף האכילה יאכל כזית בסכה בלא ברכה ויכרך ברכת

באר היטב

מגן אברהם. ובלבוש סימן תרמ סעיף ד משמע דאין צריך להעלותם לשם, כמו גבי כרים, וכן משמע שם בשלחן ערוך דאין צריך לילך לסכת וברו לאלל מהאי טעמא: **י"ב. רצה.** אם יש לו מנוחה שם, ואם יש בית הנסך בעירו, הולך לבית הנסך, ב"ח. והבדלה, דוקא בסכה, ט"ז: **י"ג. גשמים וכו'.** כשם שמפנין מפני הגשמים כך מפנין מפני השרב וימיתורשים, הגהות אשרי. אפלו אין האדם מצטער בכך אלא שהמאכל מתקלקל בכך והוא הדין אם העת קר שהמאכלים השמינים נקורשים לפניו, אוכל כל סעודתו בבית, וכל שכן אם מצטער מפני הצנה, ב"ח ולבוש, עין סימן תרמ סעיף ג: **י"ד. הראשונה.** וכליל שני אין צריך לאלל כזית בסכה אם ירדו גשמים, דבקיאים בקביעא דירחא ואין צריך לאלל בסכה כשמצטער

בפשיטתו, ועל הכת שרוצים לאלל בסכה אף שירדים טפים הרבה, בודאי לא שפיר עברי כדאיחא בירושלמי בהר"א כל הפסוקי כו' נקרא הדין, וכן כתב הגהות מימוני וכן בשלחן ערוך וכן מהרי"ו עין קצא, כל דרביה דרבי נעם ואיכא בטול שמחת יום טוב, וכן כתבתי בספרי חק יעקב סימן תעב, ועוד, כינו דבש"ס דמקא זו לעבר שמוג כוס ושופכו על פניו אם יחזר למנו בעל דתת יתור כיון שפסוק ועושה נגד רצונו בודאי נקרא חסיד ונרדף, אלא העקר כמבאר בשלחן ערוך והסכמת הפוסקים לילה ראשונה יקדש בסכה ויכרך לישב בסכה ובלילה שני יאכל בביתו ויקדש בביתו, רק טוף האכילה יאכל כזית בסכה בלא ברכה ויכרך ברכת

משנה ברוכה

הסכימו לדינא דאינו אסור כי אם מתחלת שעה רביעית אחר חצות היום, וכמו שפסק המחבר בסימן תעא, עין שם, וכל פרטי הדינים המבאיר שם דברים המונעים לאלל בלילה לתאבון ש"ך גם כאן:

ד. כה. ויכשמינן ומדקדק וכו'. רוצה לומר, דאז טוב לו יותר ללמד בבית, **י"ג** שהאורי יפה לו להתרחיב דעתו:

כט. מישבת עלי. והכל **ל"פ** הענין, דאם דעתו מישבת בסכה, שיש לו מנוחה שם, לומד בסכה ונלפצעים מצוי שיש קר ומצטער אם ישב שם הרבה לקרות ולעין בלמודו, הוא פטור. ואם יש לו כרח רב להביא ספרים הרבה ללמודו בסכה, **אפשר** דפטור, **אכן** אם יש לו מקום להניחם שם כל החג ח"ב, דאין זה טרח: **ה. רצה מתפלל וכו'.** רוצה לומר, דבאיזה מקום שיש לו מנוחה יותר להתפלל בכתנה, שם יתפלל. **ו** ואם היה לו בית הנסך בעירו, מניח סכתו והולך לו לבית הנסך, שכן בשאר ימות השנה גם כן מניח דירתו והולך לו לבית הנסך. והבדלה מבדיל בסכה, **שכן** כל השנה מבדיל בביתו:

ה. ירדו גשמים וכו'. וכתב **י"ג** שמפנין מפני הגשמים כך מפנין מפני השרב וימיתורשים, ואפלו אין האדם מצטער בכך אלא שהמאכל מתקלקל בכך, **ו** והוא הדין אם העת קר שהמאכלים השמינים נקורשים לפניו: **י** יכול לאלל בבית, ואין צריך לחזור עד שיגמר סעודתו אפלו אוכל אחר כך מאכלים אחרים שאינם נקורשים, וכמו

שער הציון

השם, ואולי תלוי תכיר לפי נשיות הקיסמין, דאם נושרים הרבה ועל ידי זה נופלים על ראשו או לתוך המאכל ומתקלקל המאכל, הוא דמי למשתרחץ המקדש, ויש בעבדא דרב יוסף לא תר כל כך באופן זה ועל כן לא התר אלא משום דצנינא דעתה: **סב.** ורש"י והרמב"ם בפרוש המשנה וחורשי רש"י ואור זרוע, ואף שראיתי בכל בו שמפרש בחפז, לא העמקתי נגד כל הני דוכות: **סג.** ורש"י והרמב"ם ותוספות בפרק שלשה שאכלו, וצ"ח בהגרי"א שכתב ששעור הוא כו', וכן ראיתי במאמר מודקי שוב הפוסקים סוכרים ומתיר: **סד.** פרי מגדים ודון חמית וצ"ח ובית מאיר וז"ל אדם: **סה.** תי אדם ובכורי יעקב, וחזקיה מהר"א פסק הפנן אברכים בסימן רטט שנימתי עד חצות לילה אולי יביאו לו לקדוש:

ד. גב. רש"י: גג. מגן אברהם, וכעין זה כתב בפרשה, דעכשו כמננו שרב בני ביתו אינם בסכה כל היום כי אם בשעת אכילה, צריך ללמד אפלו דבר עיון בסכה: **נר.** עין במגן אברהם: **נח.** תי אדם בשם אליה רבה: **נז.** ב"ח ומגן אברכים: **נח.** ט"ז ומזה נלמד דאותן אנשים שרוילין לשמור כל השנה בבית הנסך יכולין לשמור בסכות וכן בבית הנסך: **ה. נח.** פוסקים: **נט.** וכל שכן אם האדם בעצמו מצטער מפני הצנה דפטר לצאת מסכה: **ס.** מכל מקום בעוד שהתחיל לאלל מאכלים נזקקים, נגזן שאוכל פת להפוצצו ויחזר מבכצו, צריך לאלל בסכה דוקא, ולא יצא מהסכה על סמך המאכלים הנקורשים שיאכל אחר כך ובכורי יעקב: **סא.** מקרא, ומשמע דאם לא הרי אגיתא דפסה אסור, ולא מקרי מצטער כזה כמה שצטער לקסיר מן המאכל. ולא אבין

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'. רבי חזקיה פתח, (ישעיה טו) שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אוֹהְבֶיהָ שִׁישׁוּ אֹתָהּ מִשׁוּשׁ וְגו'. תא חזי, פד אתחבר בי מקדשא ונגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא ברין הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על חרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

פד נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרונותא ואתתרכת. כדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרקרה ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (יזאל א) אֵלֵי ככתולה חגרת שק על בעל נעוריה. כמה דאת אמר כי אינגו, בגין דאסתלק מינה, ואשתפח פירודא.

תרגום לשון הוזהר

כל אוהביה שישו אתה מושש וגו'. בא ראה, כשנחורב בית המקדש ונגרמו החטאים וגלו ישראל מן הארץ, הסתלק הקדוש ברין הוא למעלה למעלה, ולא השגיח על חרוב בית המקדש ועל עמו שגלו, ואז השכינה גלתה עמהם.

כְּשִׁירָד, השגיח על ביתו שנשרף, הסתפל על עמו – והנה הגלה. שאל על הגבירה – והיא גרשה. אז ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרקרה ולחגר שק. והיא גם היא מה כתוב בה? אֵלֵי ככתולה חגרת שק על בעל נעוריה, כמו שנאמר כי אינגו, מישום שהסתלק ממנה ונמצא פרוה.

וְאֶפְלוּ שמים וארץ כלם התאבלו עלי, שכתוב (ישעיה כ) אֲלִבִּישׁ שָׁמַיִם קִדְרוֹת וְשָׁק אֲשִׁימָם כְּסוּתָם. מלאכים עליונים כלם התאבלו עליה, שנאמר הן

ישראל קץ היא. אלא הכי הוא ודאי ואתמר, קץ איהו לימינא, קץ איהו לשמאלא. קץ לימינא, דכתיב, (דניאל יב) לְקֹץ הַיָּמִין. קץ לשמאלא, דכתיב, (איוב כח) קֹץ שָׁם לַחֲשֹׁךְ וּלְכָל תְּכֵלֶת הוּא חוֹקֵר, וְדָא הוּא (בראשית ו) קֹץ כָּל בָּשָׂר, כְּמָה דאתמר.

קץ דימינא, היינו דכתיב לאדמת ישראל קץ. בא הקץ, דא קץ דשמאלא. קץ דימינא, דא קץ דיצר הטוב. קץ דשמאלא, דא קץ דיצר הרע, ודא איהו כד חובין גרמו ואתגברו, אתגזר ואתייהיב שלטנא למלכות הרשעה לשלטנא, ולחרבא ביתיה ומקדשיה. ודא הוא דכתיב, (יחזקאל ו) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רָעָה אַחֵר רָעָה הִנֵּה בָאָה, וְכָלֹא חֹד.

ובגין כך, אתאבלו עלאי ותתאי על דאתייהיב שלטנו להאי קץ דשמאלא. ובגין כך, כיון דמלכו

תרגום לשון הוזהר

קץ של הימין – הינו שכתוב לאדמת ישראל קץ. בא הקץ – זה קץ השמאל. הקץ של הימין זה הקץ של יצר הטוב. הקץ של השמאל זה הקץ של יצר הרע. וזה הוא שכאשר החטאים גרמו והתגברו, נגזר ונתן השלטון למלכות הרשעה לשלט ולחרב ביתו ומקדשו, וזהו שכתוב (יחזקאל ו) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רָעָה אַחֵר רָעָה הִנֵּה בָאָה, והכל אחר.

וּמִשׁוּם כך התאבלו עליונים ותחתונים, על שנתן השלטון לקץ הזה של השמאל. ומשום כך, כיון שהמלכות הקדושה, מלכות השמים נכבדה, ומלכות הרשעה (התגברה, [א] ש' לכל אדם

קדישא, מלכות שמים אתפכא, ומלכות חייבא (אתרא) אתגבר. (פדיון) אית ליה לכל בר נש, לאתאבלא עמה, ולאתפכיא עמה. ובגין דכד איהי יתדקפא, ועלמא יתחדי, יתחדי איהו בהדה. דכתיב, (ישעיה טו) שִׁישׁוּ אֹתָהּ מִשׁוּשׁ כָּל הַמֵּתְאֲבָלִים עִלְיָה.

תא חזי, כתיב בהו כמצרים, (ירמיה מז) עֲגֹלָה וַיִּפְסְיָהּ מִצְרַיִם. ורזא דעגלה דא, הווי ישראל תחות שלטניה כמה זמנין וכמה שנין. ובגין דזמנין ישראל לשלטנא לכתר עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.

רבי אלעזר אמר, רמז רמז ליה יוסף ליעקב על עגלה ערופה. דהא כההוא פרקא אתפרש מגיה. ואוקמוה, עגלה ערופה, דאיהי אתנא על דאשתפח קטולא, ולא אתיידע מאן קטיל ליה. ובגין דלא ישלטון על ארעא ורחין בישיין דלא

להתאבל עמה ולהקנע עמה, ומשום שכאשר היא תודקף והעולם יתחדש הוא יתחדש עמה, שכתוב (ישעיה טו) שִׁישׁוּ אֹתָהּ מִשׁוּשׁ כָּל הַמֵּתְאֲבָלִים עִלְיָה. **בא** ראה, כתוב במצרים (ירמיה מז) עֲגֹלָה וַיִּפְסְיָהּ מִצְרַיִם, והסוד של העגלה הווי ישראל תחת שלטונה כמה פעמים וכמה שנים. ומשום שישראל עתידים אחר כך לשלט עליה, נרמז להם כאן עגלות.

רבי אלעזר אמר, רמז רמז יוסף ליעקב על עגלה ערופה, שהרי באותו פרק נפרד ממנו. ובארה, עגלה ערופה, שהיא באה על שנמצא הרג ולא נודע מי הרג אותו, וכדי שלא ישלטו על הארץ

אֲפֻסְרִיכוֹ, יִהְיֶה הָאֵל עֲגֹלָה לְתַקְנוֹנָא, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּמּוּדְעוּן לְגַבְיָהּ, וְלֹא יִשְׁלְטוּ עָלֶיהָ.

תָּא חֲזִי, כָּל בְּנֵי נֶשָׁא כְּלָהוּ עֶבְרִין עַל יְדֵי דְמַלְאָךְ הַמּוֹת, בַּר מַהֵי דְאֶקְדִּימוּ לִיה בְּנֵי נֶשָׁא, עַד לֹא יִמְטִי זִמְנָא לְשִׁלְטָאָה בֵּיה וְלִטּוּל רִשּׁוֹ. דִּהָא לֹא שְׁלִיט כְּבֵר נֶשָׁא, עַד דְּנִטְלִי רִשּׁוֹ.

וּבְגִין כֶּף, אֵית לִיה דִּינָא לְשִׁלְטָאָה עַל הַהוּא אֲתֵר. כְּמָה דְאֵת אֲמֵר, (דְּבָרִים א) לֹא נִודַע מִי הַכְּהֵן. הֲכִי נִמְי אֵית לִיה דִּינָא דְלֹא אֲתִיְדִיעַ, בְּגִין לְקַטְרָגָא עַל הַהוּא אֲתֵר. וְעַל דָּא, (דְּבָרִים ב) וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֲגֹלָת בָּקָר וְגו'. בְּגִין לְאַעְבְּרָא דִּינִיָּה דִּהַהוּא אֲתֵר, וְלֹאֲתַקְנָא דְלֹא יִשְׁלֹט בֵּיה מְקַטְרָגָא, וְלֹאֲשַׁתְּזָבָא מִנֶּיהָ. תָּא חֲזִי, יוֹסֵף כֵּד אֲתַפְרֹשׁ מַאֲבִיּוֹ,

בְּלֹא לִוְיָהּ, וּבְלֹא אֲכִילָה אֲשַׁתְּדֵר, וְהָיָה מִה דְהָיָה. וְכֵד אֲמֵר יַעֲקֹב, (בְּרֵאשִׁית לו) טָרוֹף טָרוֹף יוֹסֵף, אֲמֵר, כִּי אֲרֹד אֶל בְּנֵי אָבִל שְׂאוּלָה, דְּאֵנָּא גְרִימָנָא לִיה. וְתוֹ, דְּהָוִינָא יַדַּע דְּאֲחִי סַנְיִין לִיה, וְשִׁדְרָנָא לִיה. וְרַמְזוּ קָא רַמְזוּ לִיה.

אֲמֵר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, אֵינּוּן עֲגֻלוֹת עַל פִּי פְרַעֲה שְׂדֵר לוֹן, דְּכַתִּיב וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגֻלוֹת עַל פִּי פְרַעֲה. אֲמֵר לִיה, דִּיּוֹקָא דְמַלְחָה, דְּכַתִּיב וְאִתָּה צִוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ. וְאִתָּה צִוִּיתָה דִּיּוֹקָא, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב בְּה"א, מִשְׁמַע דִּיּוֹסֵף תִּבַּע לוֹן, וּבְגִין כֶּף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגֻלוֹת עַל פִּי פְרַעֲה. וַיַּעֲקֹב לֹא אֲתַקִּיִּים בְּמַלְחָה, עַד דְּחִמָּא לוֹן. דְּכַתִּיב, וַיֵּרָא אֶת הָעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֹׂאת אוֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אַבְיָהֶם.

תרגום לשון הווהר

אֲכִילָה נִשְׁלַח, וְהָיָה מִה שְׁהִיָּה, וּכְשֶׁאֲמֵר יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית לו) טָרוֹף טָרוֹף יוֹסֵף, אֲמֵר כִּי אֲרֹד אֶל בְּנֵי אָבִל שְׂאוּלָה, שְׁאֵנִי גְרַמְתִּי לוֹ, וְעוֹד – שְׁהִיִּיתִי יוֹדַע שְׁאֲחִי שׁוֹנָאִים אוֹתוֹ וְשִׁלַּחְתִּי אוֹתוֹ, וְרַמְזוּ הוּא רַמְזוּ לוֹ.

אֲמֵר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, אֵת אוֹתָם הָעֲגֻלוֹת שִׁלַּח אוֹתָם עַל פִּי פְרַעֲה, שְׂכַתּוֹב וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגֻלוֹת עַל פִּי פְרַעֲה. אֲמֵר לוֹ, דִּיּוֹקָא שֶׁל דָּבָר, שְׂכַתּוֹב וְאִתָּה צִוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ. וְאִתָּה צִוִּיתָה דְּוֹקָא, וּמִשּׁוֹם כֶּף כְּתוּב בְּה"א, מִשְׁמַע שְׁיוֹסֵף בִּקֵּשׁ אוֹתָם, וּמִשּׁוֹם כֶּף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגֻלוֹת עַל פִּי פְרַעֲה, וַיַּעֲקֹב לֹא עָמַד בְּדָבָר עַד שֶׁרָאָה אוֹתָם, שְׂכַתּוֹב וַיֵּרָא אֶת הָעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֹׂאת אוֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אַבְיָהֶם.

אֲמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּקַדְמִיתָא וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב, וּלְכַתֵּר וַיֵּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חִי. אֲלֹא, בְּקַדְמִיתָא קָרִי לִיה אוֹרִיִּיתָא יַעֲקֹב, בְּגִין שׁוֹתְפּוֹתָא, דְּאֲשַׁתְּפּוּ שְׂכִינְתָא בְּהַהוּא חֶרֶם, כֵּד אֲזַדְבֵּן יוֹסֵף. וְהִשְׁתָּא דְשְׂכִינְתָא סְלִקָא, בְּדִין אִיהוּ, וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אַבְיָהֶם, וְדָא הוּא רַחֵם דְשְׂכִינְתָא. וּכְתֵר דְאִיהִי גְרִימָא בְּקִיּוּמָא, (בְּנִיז) בְּדִין דְרָגָא דְלַעֲיִלָא, אֲתַעֲבֵר לְגַבְיָהּ, דְרָגָא דְאִיהוּ יִשְׂרָאֵל. (כִּי כִדִּין דְרָגָא דְלַעֲיִלָא, אֲתַעֲבֵר לְגַבְיָהּ, וְאִיהוּ דְרָגָא דְיִשְׂרָאֵל) מִכָּאֵן, דְּדִרָגָא דְלַעֲיִלָא לֹא אֲתַעֲבֵר לַעֲיִלָא, עַד דְּאֲתַעֲבֵר בְּקַדְמִיתָא לְתַתָּא, דִּהָא הֲכָא וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב (דָּף רִיא ע"א) יַעֲקֹב בְּקַדְמִיתָא, וּלְכַתֵּר וַיֵּאמֶר יִשְׂרָאֵל. וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרָאֵת

תרגום לשון הווהר

הַלִּילָה, בְּדִרָגָה הוּא שְׁאֲמַרְנֵה, שְׁהִיא מֵרָאוֹת הַלִּילָה.

וַיֵּאמֶר אֲנִכִּי הָאֵל אֱלֹהֵי אֲבִי. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁצִּד הַקִּדְשָׁה שְׁלִמְעֵלָה כֶּף הוּא, שְׁהָרִי צִד הַטַּמָּאָה לֹא מְזַכֵּר אֶת שֵׁם הַקִּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל צִד הַקִּדְשָׁה נִזְכָּר בְּשֵׁמוֹ. אֲנִכִּי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו'. מִכָּאֵן שְׂכִינָה יִרְדֶּה עִמּוֹ בְּנִלוֹת, וּבְכָל מְקוֹם שִׁיִּשְׂרָאֵל גָּלוּ – שְׂכִינָה גָּלְתָה עִמָּהֶם, וְהִנֵּה פִרְשׁוּהָ.

בָּא רָאָה, כְּמָה עֲגֻלוֹת הָיוּ? שֵׁשׁ, כְּמוֹ שְׂבָאֲמֵר (בְּמִדְבָר ו) שֵׁשׁ עֲגֻלוֹת צָב. דְּבָר אַחֵר, שְׁשִׁים הָיוּ, וְהַכֵּל סוּד אַחֵר. בְּרָאשׁוֹנָה כְּתוּב בְּעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף – אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲה. אֲלֹא כָלָם שְׁשִׁלַּח יוֹסֵף הָיוּ בְּחִשְׁבוֹן כְּרָאוּי, וְאוֹתָם שְׁשִׁלַּח פְּרַעֲה יוֹתֵר מֵהֶם, לֹא הֵיךְ בְּסוּד זֶה וְלֹא הָיוּ בְּחִשְׁבוֹן.

ובאחד השרים תפלו: ה קומה אלהים
שפטת הארץ כִּי־אתה תנחל בכל־
הגוים:

יו לחודש

יום שני

פג * שיר מזמור לאסף: ב אלהים
אל־דִּמְיֶיךָ אֶל־תַּחַרְשׁ וְאֶל־
תִּשְׁקֹט אֵל: ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיִיוּ
וְיִמְשְׁנֶיךָ נִשְׁאוּ רֹאשׁ: ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וַיִּתְּעֻצּוּ עַל־צַפּוֹנֶיךָ:
ה אָמְרוּ לָכֵן וּנְכַחֲדֶם מִגּוֹי וְלֹא־יִזְכָּר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד: ו כִּי נִוְעָצוּ לָב וַיַּחֲדוּ
עֲלֶיךָ בְּרִית יִבְרֹתוּ: ז אֶהְיֶה אֲדוֹם
וַיִּשְׁמַעֲאֵלִים מוֹאֵב וְהַגְרִים: ח גָּבַל
וַעֲמוֹן וַעֲמֻלָּה פָלַשְׁת עַם־יֹשְׁבֵי צוּר:
ט גַּם־אֲשׁוּר גִּלְוָה עִמָּם הָיוּ וְרוּעַ לִבְנֵי־
לוֹט סֵלָה: י עֲשֵׂה־לָהֶם כַּמִּדְּיָן
כַּסִּיסָא כְּבִין כְּנַחַל קִישׁוֹן: יא נִשְׁמְדוּ
כַּעֲיִד־דָּאָר הָיוּ דָּמָן לְאֲדָמָה: יב שִׁיתָמוּ
גְּדִיכֶמוּ כַּעֲרָב וְכֹאֵב וְכִנְכַּח וְכַצְלָמָנֻעַ
כַּל־נִסְיַכֶּמוּ: יג אֲשֶׁר אָמְרוּ יִירָשֶׁה לָנוּ
אֵת נָאוֹת אֱלֹהִים: יד אֱלֹהֵי שִׁיתָמוּ
כַּגִּלְגַּל פָּקֵשׁ לַפְּנִי־רוּחַ: טו כָּאֵשׁ
תִּבְעֶר־עֵצֶר וְכִלְהִכָּה תִּלְהַט הָרִים:
טז בֶּן תְּרַדְפֶּם בַּסַּעֲרָה וּבִסְפַתָּהּ
תִּכְהַלֶּם: יז מֵלֵא פְנֵיהֶם קִלּוֹן וַיִּבְקֹשׁוּ
שִׁמְךָ יְהוָה: יח יִבְשׁוּ וַיִּכְהֻּ עֲדִיר־עַד
וַיִּחַפְּרוּ וַיִּאֲבְדוּ: יט וַיַּדְעוּ כִּי־אתָה
שִׁמְךָ יְהוָה לִבְדָּךְ עֲלִיוֹן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ:

פד * לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קִרַח
מִזְמוֹר: ב מֵה־יָדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת: ג נִכְסְפָה וְגַם־פָּלְתָה |
נַפְשִׁי לַחֲצוֹת יְהוָה לִפְנֵי וּבִשְׂרֵי יִרְגָנוּ
אֶל אֶל־חֵי: ד גַּם־צִפּוֹר מִצָּאָה בֵּית
וַדְּרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׂתָה אֶפְרַחֶיהָ
אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מִלִּפְנֵי
וְאֵלֶיהָ: ה אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד
יִהְלִלְוּךָ סֵלָה: ו אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹזִילוֹ בְךָ
מִסְּלוֹת בַּלְכָּבִים: ז עֲבָרִי | בַּעֲמֻקַּת הַכֶּכָּא
מַעֲיֵן יִשְׁתַּוְּהוּ גַם־בָּרָכוֹת יַעֲטָה
מוֹרָה: ח יִלְכוּ מִחִיל אֶל־חִיל יִרְאֶה
אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: ט יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שְׁמֵעָה תַּפְלְתִּי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֵלָה: י מִגִּנְגָנוּ רָאָה אֱלֹהִים וַהֲבִט
פָּנָי מִשִּׁיחָךְ: יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצִירֶיךָ
מֵאֵלֶךְ בְּחֹרְתִי הִסְתַּפֵּף בְּבֵית אֱלֹהֵי
מִדְּוָר בָּאֵה־לִירֶשֶׁע: יב כִּי שָׁמַשׁ | וּמִגֵּן
יְהוָה אֱלֹהִים חָן וְכֹבֵד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב לְהַלְכֵם בְּתַמִּים: יג יְהוָה
צְבָאוֹת אֲשֶׁרִי אָדָם בָּטַח בְּךָ:

פה * לַמְנַצֵּחַ | לִבְנֵי־קִרַח מִזְמוֹר:
ב רִצִּיתָ יְהוָה אֲרָצְךָ שְׁכֶתָּה שְׁבוֹת
שְׁבִית יַעֲקֹב: ג נִשְׂאתָ עֵינֶיךָ עַמְּךָ כַּסִּיתָ
כָּל־חַטְאֹתֶם סֵלָה: ד אִסַּפְתָּ כָּל־עֲבֹרְתֶיךָ
הַשִּׁיבוֹת מִחֲרוֹן אַפְּךָ: ה שׁוֹבְנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְהִפֵּר כַּעֲסֶךָ עִמָּנוּ: ו הִלְעוּלָם
תִּאֲנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לָדָר וְדָר:
ז הִלֵּא־אתָה תִּשׁוּב תַּחֲיִינוּ וְעַמְּךָ

יִשְׁמְחוּ־בְךָ: ח הִרְאָנוּ יְהוָה חֲסִדְךָ
וַיִּשְׁעֶךָ תַּתֵּן־לָנוּ: ט אֲשַׁמְעָה מֵה־יִּדְבָרְךָ
הָאֵל | יְהוָה כִּי | יִדְבֹר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
וְאֶל־חֲסִידָיו וְאֶל־יֹשְׁבֵיו לְכִסְלָה: יא אֵךְ
קָרֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ לִשְׁכֹּן כְּבוֹד
בְּאַרְצָנוּ: יב חֲסִד־וְאֵמֶת נִפְגְּשׁוּ צֶדֶק
וְשְׁלוֹם נִשְׁקוּ: יג אֵמֶת מֵאָרֶץ תִּצְמַח
וְצֶדֶק מִשְׁמַיִם נִשְׁקֶף: יד גַּם־יְהוָה יִתֵּן
הַטּוֹב וְאַרְצָנוּ תַּתֵּן וְבוֹלָה: יו צֶדֶק
לִפְנֵינוּ יִהְיֶה וַיִּשֶׁם לְדָרְךָ פַּעֲמָיו:

פז * תַּפְלֵה לְדָוִד הִטָּה־יְהוָה אֲזִנָּךְ
עֵנִי כִּי־עֵנִי וְאֲבִין אָנִי: ב שְׁמְרָה
נַפְשִׁי כִּי־חֲסִיד אָנִי הוֹשַׁע עֲבָדְךָ אֵתָה
אֱלֹהֵי הַבּוֹטָח אֵלֶיךָ: ג חֲנֻנִי אֲדַנִּי כִּי־
אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם: ד שְׁמַח נַפְשִׁי
עֲבָדְךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדַנִּי נַפְשִׁי אֲשֹׁא:
ה כִּי־אתָה אֲדַנִּי טוֹב וְסִלַּח וּרְב־חֲסִיד
לְכָל־קְרָאֶיךָ: ו הַאֲזִינָה יְהוָה תַּפְלְתִּי
וְהִקְשִׁיכָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתִי: ז בָּיוֹם
צִרְתִּי אֶקְרָאָךְ כִּי תַעֲנֵנִי: ח אֵין־כְּמוֹךָ
בָּאֱלֹהִים | אֲדַנִּי וְאֵין כַּמַּעֲשִׂיךָ:
ט כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יִבְאוּ |
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵיךָ אֲדַנִּי וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ:
י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת אַתָּה
אֱלֹהִים לְבָדְךָ: יא הִרְרָנִי יְהוָה | דַּרְכְּךָ
אֶהְלֵךְ בְּאֵמֶתְךָ יַחַד לִבְכִּי לִירְאֶה
שִׁמְךָ: יב אֲוִדָּךְ | אֲדַנִּי אֱלֹהֵי כָּל־לִבְכִּי
וְאִכְבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: יג כִּי־חֲסִדְךָ
גָּדוֹל עָלַי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְׁאוּל

תַּחֲתֶיהָ: יד אֱלֹהִים | זָדִים קָמוּ־עָלַי
וַעֲדַת עֲרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׁמוּךְ
לִנְגָדָם: טו וְאַתָּה אֲדַנִּי אֶל־יְרוּחוֹם וְחַגּוֹן
אֲרָךְ אֲפִים וּרְב־חֲסִד וְאֵמֶת: טז פָּנָה
אֵלַי וְחַנּוּנִי תִּנְהַ־עֲזֹךְ לְעַבְדְּךָ וְהוֹשִׁיעָה
לְכֹד־אֲמֶתְךָ: יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וַיִּרְאוּ שְׂנְאֵי יוֹבְשׁוּ כִּי־אתָה יְהוָה
עֲזַרְתָּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

פז * לִבְנֵי־קִרַח מִזְמוֹר שִׁיר לְסוֹדָתוֹ
בַּחֲרִיר־קֹדֶשׁ: ב אֱהִב יְהוָה שְׂעָרֵי
צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁכָּנוֹת יַעֲקֹב: ג נִכְבְּדוֹת
מִדְּבַר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֵלָה:
ד אֲזַכִּיר | רַחֵם וּבְכָל לִלְדֵי הַנָּה פִּלְשֶׁת
וְצַר עַם־כּוֹשׁ זֶה יִלְד־שָׁם: ה וְלִצִּיּוֹן |
יֹאמֶר אִישׁ וְאִישׁ יִלְד־בָּהּ וְהוּא יִכְוֶנָה
עֲלִיוֹן: ו יְהוָה יִסְפֹּר בְּכָתוּב עִמָּם זֶה
יִלְד־שָׁם סֵלָה: ז וְשָׂרִים כָּל־לֵלִים כָּל־
מַעֲיָנֵי בָךְ:

יו לחודש

יום שלישי

פח * שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קִרַח לַמְנַצֵּחַ
עַל־מַחֲלַת לַעֲנוֹת מִשְׁפִּיל לְהִימָן
הַאֲזִרְחִי: ב יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי יוֹם־
צַעֲקָתִי בִלְיִלָה נִגְדָּךְ: ג תִּבְּאוּ לִפְנֵיךָ
תַּפְלְתִּי הִטָּה אֲזִנָּךְ לְרַחֲמֵי: ד כִּי־שָׁבַעַה
כַּרְעוֹת נַפְשִׁי וְחִלִּי לִשְׁאוּל הִגִּיעוּ:
ה נִחַשְׁבַּתִּי עַם־יִוְרֵי בּוֹר הִיִּיתִי כַּגִּבֹּר
אֵין־אֵיִל: ו בְּתַמִּים חָפְשִׁי כְּמוֹ
חֲלָלִים | שְׁכַבְתִּי כִּכְּר אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתָם
עוֹד וְהִמָּה מִדְּךָ נִגְזְרוּ: ז שְׁתַּנִּי בְּבוֹר

לקומי

דרשו יי ועזו לו

מזהר

נא

עלידי התענית, שעלידי התענית מחלישין הארבע יסודות, ונתפסל החמור, בחינות החמור - סכלות, חשך, שחבה, בהמה - ונתגבר ונתעלה בחינות השכל והצורה, האור והזכרון, אדם. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ו): אגרא דתעניתא צדקתא, כי צדקה רמו לאור, כמו שכתוב (מלאכי ג): וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה; והוא התורה, כמו שכתוב בזהר (לך דף דף ע"ב): שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה - דאגון רחיקין מאוריתא; והוא בחינת אדם, כמו שכתוב (בסדר יט): זאת התורה - אדם. וזה אותיות אדם: מ"ם סתומה הוא בחינת תענית, שהוא בחינת עולם הקא, דלית בה אכילה ושתיה (תקין כא); ודלת הוא רמו לארבע יסודין, ששפלים עלידי התענית, ונתעלה השכל הרמו באלף, כמו שכתוב (איוב ג): ואאלפך חכמה. וזה שכתוב בזהר (בחדשה דף יב): נעשה אדם - עלידי התענית נתנהו בחינת אדם. כתיב הקא: נעשה; וכתיב הקס: ושם האיש אשר עשיתי עמו; מה הקס צדקה, אף כאן צדקה. [פרוש, כי בזהר מפרש שם, שעלידי צדקה הוא בדיוקא דאדם, ולמד שם ממקרא זה: נעשה אדם; כתיב הקא עשה, וכתיב הקס: ושם האיש אשר עשיתי עמו וכו', לענין צדקה וכו', ורבונו ז"ל מביא ראיה מזה לענין תענית, כי צדקה ותענית הם בחינה אחת, כי אגרא דתעניתא צדקתא כנ"ל, ועליהן במאור מזה, שעלידי התענית, שהוא בחינת צדקה, נעשין בגדר אדם, שהוא הדעת האמתי של התורה, שהוא בחינת אור ונפש וכו', כי הכנעת החמור והגוף בחינת בהמה וכו', לגבי הנפש, שהוא בחינת אדם, הוא עלידי התענית, שהוא בחינת צדקה כנ"ל]:

ד אבל יש שני בחינות צדקה, כי יש צדקה בחיולאריך ויש צדקה בארץ ישראל, וצדקה ארץ ישראל היא גדולה ולמעלה מצדקה בחיולאריך (א). וכן יש שני בחינות תורה, כי אין דומה התורה היצאית מהכל שיש בו חטא, להתורה היצאית מהכל שאין בו חטא (שבת ע"ב), כי אין הדין נותק ואין העולם מתקנים, אלא על הכל פה של תינוקות (סו), כמו שכתוב בזהר (בחדשה דף א): הצנינים גראו בארץ - אלין אבות העולם; עת הנזמר הגיע - פד אתא עדן לקצצא תניאין מן עלמא; וקול התור נשמע - דא קלא דינוקא דרביא דלעי באוריתא, כמו שכתוב (שיריהשם א): תורי זהב; וכתיב (שמות כח): ועשית שנים כרבים זהב. עלידי קלא דינוקא דרביא נתגלו האבות בעולם להגן. נמצא, כשאתה רוצה שיתגלו עלידיך האבות בעולם כדי לדחות הדין והחשך, שבהם וסכלות מן העולם, צריך שיהיה לך הכל שאין בו חטא, ועלידי צדקה דארץ ישראל תכלל עצמך באורא דארץ ישראל, שהוא בחינות הכל הקדוש, שאין בו חטא.

וזה פרוש (ויקרא כ): וזכרתי את בריתי יעקב וכו', פרוש, אימתי יתגלו האבות בעולם, פד הארץ אומר; עלידי אוריא דארץ ישראל ועלידי הכל שאין בו חטא, שהוא בחינת הכל פיהם של תינוקות, כי כן נתברכו תינוקות, כמו שכתוב (בראשית כח): הוא יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי - שעלידי התינוקות נתגלו האבות להגן. עלידי צדקה דארץ ישראל יכללו

נמצא, שעקר הנסיון והצורף שמנסין לאדם, אין מנסין אותו אלא בגוף, שהוא כלולה משבעים אמות, שהיא כלולה מסוד אחר, אל אחר. וכשצוה לאלקים, כמו שכתוב (תהלים מב): בן נפש תערג אלך; וצוה שבעין קלון, לא פחות, אזי נפתחין לו סודות התורה, דמפתחין מגילן לה, ומוליד נפשן דרתי, כי מוליד תורה, והתורה היא כלולה מנפשות ישראל, ומכלה הפנים של התורה, כי עד עכשיו היתה סתומה בקלפין, כי הקלפה קדמה לפרי, ויכול הצדיק להוריש בתורתו שמתחדש נשמתין דרתי לכל אחד מאנשי מקרביו המקשרים בתורתו, כמובא בהגמור: למעבד נשמתין דרתי בתרתי ובתלתין, הינו בהתורה המתחלת בבית ומסימת בלמה, ובתלתא שבשין, הינו אוריתא תליתאה, הוא עבד נשמתין ורוחין דרתי, והתורה זכה - נעשה לו סם חיים; לא זכה וכו', כמו שאמרו: ושמחתם וכו', וכמו שכתוב: צדיקים ילכו כם וכו', לכל אחד ואחד כפי שמקבל. אבל מאתו לא תצא הרעות, כמו שכתוב (איכה ג): מפי עליון לא תצא הרעות. והברכה והקללה נעשה אצל האדם כפי הכלי שיש לו, כמו שכתוב: ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה. לפניכם דיקא, כי מולפני הקדוש ברוך הוא יוצא אור פשוט, הינו אותיות פשוטים, ולפי האדם כן נעשה הצורף: אם הוא אדם טוב, נעשה צורף של ברכה, ואם לאו - להפך. וזה: לפניכם ברכה וקללה - דיקא, כי לפני ה' עדן אין ציור לצורף הנה, אם הוא ברכה אם לאו. וזה שהתמיה את עצמו בלעם על זה: הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה, ברך בקמין. גם לקחתי משמע ברצונו לקח...:

לו

לשון רבנו זכרנו לברכה

דרשו יי ועזו בקשו פניו תמיד: (תהלים קה)

א כי עקר הבריאה היא בנין דישתמדעין לה (וזה בא דף מב), כמו שכתוב (שעשה מב): לכבודי בראתיו, וצרתיו אף עשיתיו:

ב וגוף ונפש הם בחינת אדם ובהמה, חמור וצורה, חכמה וסכלות, בחינת אור וחשך, כמו שכתוב (קהל ג): ביתרין אור מן החשך וכו'; וכמו שאמרו (דודל ברכות ג): גדולה דעה, שנתנה בין שתי אותיות, שאמרו: כי אל דעות ה', וכתוב (תהלים קח): אל ה' ויאר לנו, וכתוב (שם עב): לא ידעו ולא יבינו. והם בחינת חיים ומיתה, כמו שכתוב (קהל ו): החכמה תחיה וכו', וכתוב (איוב ד): ימותו ולא בחכמה (א), וכתוב (איכה ג): במחשבים הושיבני וכו'. והם בחינות שבהם וזכרון, כמו שכתוב (תהלים לא): נשכחתי כמת מלך, וכתוב (שם עח): זכר חסדו. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (אבות ז"א): השוכח דבר אחד ממשנתו, כאלו מתחייב בנפשו, שאמרו: רק השמור לך ושמור (אח) נפשך מאד פן תשכח. והם בחינת חכמות התורה, שחכמות היצוניות הם חמור וסכלות וביחינת בהמה, כנגד חכמות התורה:

ג וצריך כל אדם להכניע החמור, הינו בחינות מיתה, בחינת סכלות של הגוף של הארבע יסודות, כמו שכתוב בזהר (בראשית דף כ): ויקח ה' אלקים את האדם - מאן גטל לה, מארבע יסודין דילה, דאפריש לה מתאנה דילהון. וזה נעשה

(א) עין ב"ר פ' כ' לא. (ב) עין הלכות צדקה סימן רמא, סעיף ג.

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בֵּית הַנֶּגְסֶת הַלְכָּה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אֹר וכו', וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תְּדַשּׁ אֶת הָאֶרֶץ וכו', וּבִפְרֹשֶׁת הָאֲזִינוּ חוֹזֵר וּמִזְכִּיר אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל פְּעֻלוֹת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה הַכֹּל בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂבִשְׂבִילִים בְּרַא הָעוֹלָם וכו', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם (דְּבָרִים לב, א): "הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וכו'", הַצּוֹר תָּמִיד פְּעֻלָּה וכו', זָכַר יְמוֹת עוֹלָם" וכו', עַד שֶׁמִּסֵּים בְּחִדוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁלְעֵתִיד שֶׁהוּא בְּעֵת תַּחֲתִית הַמֵּתִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם: "רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹקִים עִמָּדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה" וכו', שֶׁהוּא תַּחֲתִית הַמֵּתִים, בְּחִינַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁל לְעֵתִיד, וְכֵן ל.

יח. וַיֵּלֶךְ בֶּן כָּל הַמִּשְׁכָּן וְכָלִיו נִמְשַׁח בְּשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה שֶׁהוּא רֵיחַ טוֹב מְאֹד. כִּי כָּל קִדְשֵׁת הַמִּשְׁכָּן וְכָלִיו נִמְשָׁךְ רַק עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק בְּחִינַת מִשְׁחָה, שְׁעוֹסֵק בְּכַחוֹ הַגָּדוֹל בְּכָל הַתְּקוּנִים הַנִּלְכָּדִים, עַד שֶׁמִּמְשָׁךְ בְּחִינַת רֵיחַ טוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם, וּמִשֵּׁם כָּל קִדְשֵׁת הַמִּשְׁכָּן וְכָלִיו, וְעַל־כֵּן נִמְשַׁח בְּרֵיחַ הַקִּדּוּשׁ הַנִּפְלָא שֶׁל שֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וְעַל־כֵּן שֵׁם מְקוֹם הַיִּרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כח, יז): "מִה נִזְרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה", כִּי עַקֵּר הַרִּיחַ הַטוֹב הוּא הַיִּרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם, בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְכָּדִים.

יז. וַיֵּלֶךְ יְדִי כָּל זֶה זָכוּ שְׁנֵתִכְפַּר לָהֶם מַעֲשֵׂה הַעֲגָל וְנִתְּהַפֵּךְ לִזְכִּיּוֹת, בְּבַחֲבִינַת (שִׁיר־הַשִּׁירִים א, יב): "נִרְדִּי נָתַן רִיחוֹ" הִנָּאמֵר עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל (שְׁבֵת פח, א): הִינוּ כֵּן"ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם בְּתַחֲלַת הַתּוֹרָה שֶׁעַל־יְדִי־זֶה זֹכִינָן לְהִזְכִּיחַ בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּבַחֲבִינַת "נִרְדִּי נָתַן רִיחוֹ" וכו', עֵינֵינוּ שֵׁם הַיֵּטִב הַיֵּטִב.

יט. וַעֲבָרָה תְּקוּן הַמִּשְׁכָּן יְהִי בְּשִׁבְלֵי שִׁלְף עֵצִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁפְּרָקוּהוּ וְהִעֲמִידוּהוּ בְּכָל פַּעַם, וְהוּא מְרֻמָּה עַל הַחֲרָבָה וְהַגְּלוּת, שֶׁכָּל קִיּוּמָנוּ הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת תְּקוּנֵי הַמִּשְׁכָּן הַנִּלְכָּדִים, בְּבַחֲבִינַת (שְׁמוֹת לח, כא): "אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן" - 'מִשְׁכָּן בְּכַנִּינִיָּה, מִשְׁכָּן בְּחַרְבִּינִיָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב רַבְּנוּ ו'ל (פְּסִימֵן יא, אוֹת ד'), וְכְמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל (שְׁמוֹת רַבָּה נא, א): 'לִמָּה נִקְרָא שֵׁמוֹ מִשְׁכָּן? שֶׁמִּתְמַשְׁכֵּן בְּעוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הִינוּ שֶׁמִּשְׁכָּה רַבְּנוּ כְּשֶׁרָאָה עֵצִים הַתְּגַבְּרוּת וְהַתְּגַבְּרוּת הַסֵּטְרָא אֲחֵרָא כָּל כָּף כָּל כָּף, עַל־כֵּן עָשָׂה תְּקוּן כְּזֶה שֶׁאִיךְ שִׁיחֵיהָ יִגְמֹר תָּמִיד אֶת שְׁלוֹ, עַד שֶׁתְּבֹא הַגָּאֻלָּה

וַיֵּלֶךְ בֶּן כָּל הַמִּשְׁכָּן וְכָלִיו שֶׁעָקְרוּ הָיָה הָאֲרוֹן עִם הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְצִיר שֵׁם כָּל בְּרִיאַת מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, עַל־יְדִי־זֶה נִמְשָׁךְ הָאֲמוּנָה הַקִּדּוּשָׁה שֶׁל חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁיִּדְעוּ הַכֹּל כִּי הַשָּׁם־יִתְבָּרֵךְ בְּרַא הַכֹּל, הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ וְכָל צָבָאָם, כְּמוֹ שֶׁהוּא מְצִיר בְּמִשְׁכָּן בְּקִרְסָיו וּקְרָשָׁיו וכו'. וְעַל־יְדִי־זֶה זֹכִינָן לְחִדּוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁל לְעֵתִיד שֶׁאֲזֵי יִתְנַהֵג הָעוֹלָם בְּבַחֲבִינַת נִפְלְאוֹת שֶׁל כְּדִרְךָ הַטָּבֵעַ. וְזֶהוּ בְּחִינַת עֲשָׂרָה נְסִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ (בָּאֹת ה, ח), הִינוּ שֶׁשֵּׁם הָיָה מִתְנַהֵג רַק בְּדִרְךָ נְסִים וְנִפְלְאוֹת שֶׁלֹּא כְּדִרְךָ הַטָּבֵעַ כָּלֵל. וְעַל־יְדִי־זֶה מִתְעוֹרֵר הַשִּׁיר תְּחִלָּה וכו'. וְזֶהוּ בְּחִינַת כָּל הַשִּׁירִים שֶׁל הַלְוִיִּם שֶׁהָיוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּבְכָל יוֹם יוֹם הָיוּ אוֹמְרִים שִׁיר מִיָּחִיד כְּפִי הַבְּרִיאָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁנִּמְשָׁךְ הַתְּגַלּוּת הַבְּרִיאָה שֶׁהוּא אֲמוּנַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְכְמוֹ כֵּן אֲמָרוּ שִׁיר שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשִּׁיר שֶׁל לְעֵתִיד הַנִּמְשָׁךְ עַל־יְדִי־זֶה שֶׁשֵּׁם כָּל הַשִּׁירִים.

יז. וְזֶה בְּחִינַת הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁל הַבְּהֵמוֹת שֶׁהָיוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּבְמִשְׁכָּן שֶׁבְּשִׁבְלֵי זֶה הָיָה בְּנִין הַמִּשְׁכָּן וְהַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי כָּל הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁל הַבְּהֵמוֹת הֵם בְּחִינַת בְּרוּר הַמִּדְּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּהִמּוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִקְוֶה אַחֵר (בְּסִימֵן כח), כִּי כָּל עֶקֶר כָּלֵל הַמִּשְׁכָּן וְהַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה בְּשִׁבְלֵי בְּרוּר הַמִּדְּמָה כְּדִי לְגַלּוֹת אֲמוּנַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, כֵּן ל.

יז. וְזֶה בְּחִינַת (מְגִלָּה ג): 'כִּהְנִים בְּעֲבוֹדָתָם וְלִוְיִים בְּדוֹכָנָן לְשִׁירָן וְלִזְמָרָן וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן' - כִּי 'יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן' הָיוּ עוֹסְקִין בְּתוֹרָה, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הַמִּשְׁכַּת רוּחַ נְבוּאָה שֶׁעַל־יְדִי־זֶה מִתְבָּרֵר הַמִּדְּמָה וכו'. וְזֶהוּ בְּחִינַת 'כִּהְנִים בְּעֲבוֹדָתָן', שֶׁהֵם עֲבוֹדַת הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁהוּא בְּרוּר הַמִּדְּמָה כֵּן ל. וְזֶהוּ: 'וְלִוְיִים בְּדוֹכָנָם לְשִׁירָן', בְּחִינַת שִׁיר הַנִּלְכָּדִים שֶׁזֹּכִינָן עַל־יְדֵי כָּל הַנִּלְכָּדִים כֵּן ל.

יז. וַיֵּלֶךְ בֶּן הָיָה 'יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם' עוֹסְקִים בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית וּבִפְרֹשֶׁת הָאֲזִינוּ, כִּי פִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית הוּא בְּחִינַת הַתְּגַלּוּת אֲמוּנַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁמִּתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה כֵּן ל, כִּי בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית מְבֹאֵר כָּל חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁהַשָּׁם־יִתְבָּרֵךְ בְּרַא הַכֹּל יֵשׁ מֵאֵין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א, א): "בְּרֵאשִׁית בְּרַא אֱלֹקִים וכו',

על־ידי המִשְׁכָּן וְכָלִיו נִמְשָׁךְ הָאֲמוּנָה הַקִּדּוּשָׁה שֶׁל חִדּוּשׁ הָעוֹלָם

הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁל הַבְּהֵמוֹת הֵם בְּחִינַת בְּרוּר הַמִּדְּמָה

יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן - מִתְבָּרֵר הַמִּדְּמָה

קִדְשֵׁת הַמִּשְׁכָּן וְכָלִיו נִמְשָׁךְ רַק עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק

זָכוּ שְׁנֵתִכְפַּר לָהֶם מַעֲשֵׂה הַעֲגָל הַשֶּׁלֶל וְנִתְּהַפֵּךְ לִזְכִּיּוֹת

תְּקוּן הַמִּשְׁכָּן שֶׁפְּרָקוּהוּ וְהִעֲמִידוּהוּ בְּכָל פַּעַם מְרֻמָּה עַל הַחֲרָבָה וְהַגְּלוּת

כִּי "הַחֲכָמָה תַּחֲיָה" (קהלת ט), וּמִשָּׁם כָּל הַכֹּחַ וְהַחַיּוּת שֶׁל כָּל הַבְּרֹאִים. וְעַל־כֵּן "בְּנִחָלִים נָטִי" מְרַמֵּז עַל כַּחַּת הַתַּפְּלָה שֶׁל הַבַּעַל כַּחַּת שֶׁנִּמְשָׁךְ מִבְּחִינַת "נִחַל נִבְע מְקוֹר חֲכָמָה", שֶׁחֲכָמָתוֹ הוּא כְּנֶהר שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק וְכַמְעַן הַמִּתְגַּבֵּר, כִּי הוּא נֹבֵעַ תָּמִיד מְקוֹר הַחֲכָמָה, וּמִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם בְּעֵצָם כַּחַת נֶגֶד הַסְּטָרָא אַחְרָא, עַד שֶׁמִּמְשִׁיךְ כָּל הַתַּקּוּנִים הַנִּזְכָּרִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה גְדֻלִּים כָּל הָרִיחוֹת עַל־יְדֵי הַנֶּהָר הַיּוֹצֵא מַעַדֵּן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְזֶהוּ כְּגֵנֹת עַלֵי נֶהָר - בְּחִינַת נֶהָר הַמְּשַׁקֶּה אֶת הַגֶּן כִּנְ"ל שֶׁמִּשָּׁם גְּדֻלִּים כָּל הָרִיחוֹת. וְזֶה בְּאֵהָלִים נָטַע ה' - שֶׁהֵם מִיָּנִי בְּשָׂמִים וְרִיחַ טוֹב וְנִפְלֵא שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַנֶּהָר הַמְּשַׁקֶּה אֶת הַגֶּן כִּנְ"ל. וְזֶהוּ בְּאֵרִים עַלֵי מַיִם - בְּחִינַת הַתַּפְּלָה בְּבְּחִינַת־דִּין, שֶׁהוּא מִטָּה עַד הַנִּזְכָּר, שֶׁהִיא קֶשֶׁה כְּאֵרֹז כִּנְ"ל. וְזֶהוּ "עַלֵי מַיִם", כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁכִין מִיָּמִי הַדַּעַת, בְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה י"א, ט): "וּמִלְּאָה הָאָרֶץ דַּעַת אֶת ה' פְּמִים לִים מְכֻסִּים", כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (בְּאֵרֹז ד'), שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַתַּקּוּנִים, הַנִּזְכָּרִים כִּנְ"ל.

שֶׁלָּמָה שֶׁתַּהֲיָה עַל־יְדֵי, בְּבְּחִינַת (קהלת א, ט): "מָה שֶׁהִיָּה הוּא שִׁיחָה", הֵינּוּ שִׁיחָיו יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם בְּחִינַת הַתַּפְּלָה הַנִּזְכָּר, עַד שֶׁיִּמְשָׁכֻּהוּ בְּכַחַת בְּכָל פַּעַם כָּל הַתַּקּוּנִים הַנִּזְכָּרִים, עַד שֶׁיַּעֲזִירוּ הָרִיחַ טוֹב וְכו', שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ שִׁיבָא עַל־יְדֵי־זֶה, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (אֵת י) עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית מ"ט, ט): "וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב" וְכו' עַד "וַיְהִי לָמָּס עֲבֹד" וְכו', עַיֵן שָׁם.

כ. וְעַל־כֵּן עֲמֵד הַמְּשָׁכֵן עַל מֵאָה אֲדָנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מֵאָה בְּרֻכּוֹת (דִּרְדֵּי־אִמּוּנָה י), בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת הַתַּפְּלָה, כִּי הַמְּשָׁכֵן בְּחִינַת 'בֵּית הַתַּפְּלָה' כִּנְ"ל.

מֵאָה אֲדָנִים - מֵאָה בְּרֻכּוֹת

רִאשֵׁי פָּרָקִים

כא. וְזֶה בְּחִינַת בְּגָדֵי כְהֵנָה אֶפֶד וְחֹשֶׁן, שֶׁהֵיוּ שְׁנֵים עָשָׂר אֲבָנִים שֶׁחֶקֶק עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲבָנֵי קֹדֶשׁ הַנִּזְכָּר שֶׁל בֵּית הַתַּפְּלָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת קַבּוּץ נִפְשוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה (שְׁמוֹת כ"ח, ב): "וַיַּעֲשִׂתִי בְּגָדֵי קֹדֶשׁ וְכו' לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת", כִּי עַל־יְדֵי־זֶה עָקַר הַכְּבוֹד דִּקְדָּשָׁה וְכִנְ"ל. וְזֶה (תְּהִלִּים מ"ח, ט): "מִר וְאֶהְלֹת קְצִיעוֹת כָּל בְּגֵדֶיךָ" - בְּחִינַת רִיחַ טוֹב וְכו' - "מִן הַיִּכְלִי שֵׁן מִנִּי שֶׁמְחוּדָךְ" וְכו'.

בְּגָדֵי כְהֵנָה אֶפֶד וְחֹשֶׁן

וזֶה בְּחִינַת מַעֲשֵׂה הַמְּנוּחָה, שֶׁהֵאִיר הַכְּבוֹד גַּם בְּחֻשְׁכַּת לַיְלָה, כִּי עָקַר הַכְּבוֹד בְּבְּחִינַת יוֹם, בְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה ס, א): "וּכְבוֹד ה' עֲלִיךָ וְדָח" הַמּוֹבָא שָׁם וְכו' (בְּאֵרֹז י). וְזֶה (שְׁמוֹת כ"ז, ב): "וַיֵּאָתֶּה תַּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - לְשׁוֹן צִוְּתָא וְהַתְּחַבְּרוּת וְכו', "וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמֹן זֵית וָזָךְ" וְכו', לְהֵאִיר הַכְּבוֹד עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי בְּלִילָה יוֹרֶדֶת הַשְׂכִּינָה לְקַבֵּץ נְדָחִים וְכו', (וְכָל זֶה צָרִיךְ בְּאֵרֹז הַרְבֵּה).

מַעֲשֵׂה הַמְּנוּחָה, שֶׁהֵאִיר הַכְּבוֹד גַּם בְּחֻשְׁכַּת לַיְלָה

כב. וְזֶה בְּחִינַת (בְּמִדְבָּר כ"ד, ה): מָה טוֹב אֶהְיֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל - שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַמְּשָׁכֵן וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ (בְּמִדְבָּר רָבָה י"ב, י"ד), וּבְתִי כְּנִסְיוֹת וּבְתִי מִדְּרָשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת 'מִקְדָּשׁ מַעֲט', כִּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מְגִלָּה כ"ט). וְזֶהוּ (בְּמִדְבָּר שָׁם): בְּנִחָלִים נָטִי כְּגֵנֹת עַלֵי נֶהָר, בְּאֵהָלִים נָטַע ה' בְּאֵרִים עַלֵי מַיִם - "בְּנִחָלִים נָטִי" זֶה בְּחִינַת (מְשִׁלִּי י"ח, ד'): "נִחַל נֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה", שֶׁמִּשָּׁם עָקַר הַכֹּחַ וְהַגְּבוּרָה שֶׁל כָּל הַבַּעַל כַּחַת הַנִּזְכָּר, בְּבְּחִינַת (קהלת ז, ט): "וְהַחֲכָמָה תַּעֲזוֹ לְחֶכֶם מַעֲשֶׂרָה שְׁלִיטִים", כִּי עָקַר הַכֹּחַ וְהַתְּגַבְּרוּת הוּא עַל־יְדֵי הַחֲכָמָה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'כַּחַת מָה', כִּמוֹבָא,

בְּנִחָלִים נָטִי כְּגֵנֹת עַלֵי נֶהָר, בְּאֵהָלִים נָטַע ה' בְּאֵרִים עַלֵי מַיִם

כג. וְעַיֵן בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ בְּרַעֲיָא מְהִימָנָא בְּפִרְשֵׁת בִּשְׁלַח (דף נ"ט:) עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת ט"ו, יז): "וַתִּבְאֵמוּ וַתִּשְׁעֲמוּ בְּהָר נִחָלָדָךְ", מָה שֶׁמִּפְּלִיג שָׁם בְּשִׁבְחַת קֹדֶשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּשָׁכֵן וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: 'דְּהָא בִּי כְּנִישְׁתָּא דְּלַתְמָא קִימָא לְקַבֵּל בִּי כְּנִישְׁתָּא דְּלַעֲלָא, בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ דְּלַתְמָא אִיהוּ כְּגֻנָא דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ דְּלַעֲלָא' וְכו', עַיֵן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב עַד: 'דְּהָא כְּגֻנָא דָא קְלָא דְּשׁוּפְרִי' וְכו', עַיֵן שָׁם. כִּי עָקַר הַקְּבוּץ שֶׁל בְּתִי כְּנִסְיוֹת וּבְתִי מִדְּרָשׁוֹת הָעָקֵר הוּא בְּרֵאשִׁי הַשָּׁנָה, שֶׁאֵזִי תוֹקְעִין בְּשׁוּפָר שֶׁמִּקְבֵּץ נְדָחִים וְאֹבְדִים, שֶׁזֶּה עָקַר קֹדֶשׁ הַבֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמִּדְרָשׁ - כְּדִי שִׁתְּפָנְסוּ וְיִתְקַבְּצוּ לְשָׁם כָּל הָרַחוּקִים וְיִתְּסַפּוּ שְׂכָנִים רַבִּים אֶל הַקְּבוּץ הַקְּדוֹשׁ, כְּדִי שִׁתְּרַבֶּה וְיִתְגַּדֵּל מְאֹד מְאֹד בֵּית הַתַּפְּלָה וְכו'; וְכִנְ"ל.

הַכְּנֶסֶת קֹדֶשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁעֵר קֹדֶשׁוֹ מִתְּחִלָּה בְּרֵאשִׁי הַשָּׁנָה

שְׁתֵּי בֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁלְמִטָּה עוֹמֵד כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁלְמִטָּה, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמִטָּה הוּא כִּמוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמִטָּה.

הַלְבוּת מִשָּׂא וּמִתָּן

כד. וְזֶה לְשׁוֹן הַשְּׁלַחַן עֲרוּף אֶרֶץ חַיִּים (סִימָן קנ"ו): אַחֲרֵי־כֵן יִלָּךְ לְעִסְקָיו וְכו' וְאֵל יִשְׁתַּחֲוֶה עִם הַעַבְדִּים' וְכו', וְגַם כָּל זֶה יִתְבָּאֵר עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר.

אחריהם פתאם, שיבואו לפני - תפחדו מאד, והחכם - יסתתמו טענותיו לגמרי, והתם גם-כן, אפשר לשמגע מחמת פחד. ונתישב המלך לשלח חכם אחד אל החכם, ותם אל התם; רק איך מוצאין בעיר מלוכה תם, כי בעיר מלוכה על-פירב הם חכמים; רק שהממנה על האוצרות הוא תם דוקא, כי החכם - אינם רוצים לעשות ממנה על האוצרות, פן על-ידי חכמתו ושכלו יוכל לכבוז האוצרות, על-כן עושין ממנה על האוצרות תם דוקא. וקרא המלך לחכם אחד ולאותו התם הנ"ל, ושלחם להשגיג בנים הנ"ל, ונתן בידם אגרות לכל אחד ואחד. גם נתן בידם

אגרת להגאבירניר של הגאבירניא שאלו השגיג בנים הם תחת ממשלתו, וצוה בהאגרת שהגאבירניר ישלח להם אגרות משמו להחכם והתם כדי שלא יתפחדו; וכתב להם שאין הדבר נחוץ, ואין המלך גוזר דוקא שיבואו, רק הדבר תלוי ברצונם: אם הם רוצים-יבואו; רק שהמלך חפץ לראותם.

ונסעו אלו השלוחים החכם והתם, ובאו להגאבירניר, ונתנו לו האגרת. ושאל הגאבירניר על אלו השגיג בנים, ואמר לו שהחכם הוא חכם מפלג ועשיר גדול, והתם - הוא תם ביותר, ולש לו כל המלבושים של הפעלץ פנ"ל. ונתניעץ הגאבירניר שבודאי אין

פאר מיר. וועלן זיי זיך זייער איבער שרעקן. און דער חכם וועט גאר נישט וויסן. וואס צו ענפערין. און דער תם וועט אפשר משוגע ווערן מחמת פחד. האט זיך מיישב גיווען דער מלך אז ער זאל שיקן א חכם צום חכם, און א תם צום תם. גאר ווי שיקן א חכם צום חכם, און עיר מלוכה א תם. ווארין אין איין עיר מלוכה, ודאיין די שטאט וואס דער מלך וועט זענען דאס רוב חכמים. גאר דער וואס ער איז א ממונה אבער די אוצרות ער איז דוקא א תם. ווארין א חכם וויל מען נישט מאכין פאר קיין ממונה איבער די אוצרות, ווארין טאמער דורך זיין חכמה מיט זיין שכל. וועט ער אויס ברענגען די אוצרות. איבער דעם מאכט מען א ממונה איבער די אוצרות א תם דוקא.

האט דער מלך גיווען א חכם און דעם תם (וואס ער איז א ממונה איבער די אוצרות) און ער האט זיי גישיקט צו די צוויי (דריינע צום חכם און צום תם) און ער האט זיי גיגעבן בריו צו איטליכן באוונדער. און ער האט

ראוי להביאו לפני המלך בלבוש פעלץ, ועשה לו מלבושים כראוי, והניח בתוך העגלות צב של התם, ונתן להם אגרות פנ"ל. ונסעו השלוחים ובאו לשם, ונתנו האגרות להם: החכם להחכם והתם להתם. והתם תכף שהגיע לו האגרת, אמר להתם השליח שהביאו: הלא איני יודע מה כתוב בו; קרא אותו לפני. השיב לו: אני אספר לך בעל-פה מה שכתוב בו, שהמלך רוצה שתבוא אליו. שאל תכף: רק בלי ליצנות. השיב לו: בודאי אמת, בלי ליצנות. ונתמלא שמחה תכף, ורץ ואמר

גיווען. סע איז בודאי נישט זיין אז מען זאל אים ברענגען פאר דעם מלך אין א פעלץ. האט ער אים גימאכט קליידער אזוי ווי סע קער צו זיין. און האט אריין גלייגט אין דער קאריטע פון דער תם. און ער האט זיי גיגעבן בריו פנ"ל. זענען די שלוחים גיפארין. און זיי זענען צו זיי גיקומען. און האבן זיי אפ גיגעבן די בריו. דער חכם האט אפ גיגעבן צום חכם, און דער תם צום תם. און דער תם, מייסר ווי מען האט אים אפ גיגעבן דעם בריו. האט ער זיך אנגירופן צו דעם שליח (וואס ער איז אויך גיווען א תם. פנ"ל) וואס ער האט אים גיבראכט דעם בריו, איך ווייס זיך נישט וואס אין דעם בריו שטייט. זיין אים פאר מיר. האט ער אים גיענפערט. איך וועל דיר נאגין אויסין ווייניק וואס אין אים שטייט. דער מלך וויל אז דו זאלסט צו א קומען האט ער תכף גיפרעגט. גאר אן ליצנות. האט ער אים גיענפערט. סע איז א וואדיא אמת אן ליצנות איז ער תיכף מלא שמחה גיווארין און איז גילאפין און האט גינאגט צום ווייב. מיין ווייב דער מלך האט נאך מיר גישיקט. האט זי אים גיפרעגט. וואס איז דאס. נאך וואס האט ער נאך

לאשתו: אשתי, המלך שלח בשבילי! ושאלה אותו: על מה זלמה? ולא היה לו פנאי להשיבה כלל. ותכף גזדרו בשמחה, והלך ונסע עם השליח תכף, ונכנס וישב בתוך העגלות צב, ומצא שם הבגדים הנ"ל, ושמח יותר ויותר. בתוך כך נשלחו מסירות על הגאבירניר שהוא עושה עולות; והעבירו המלך. ונתניעץ המלך שטוב שיהיה גאבירניר איש תם, שהתם ינהג המדינה באמת וישר מחמת שאינו יודע חכמות והמצאות, ונמלך המלך לעשות את התם הנ"ל גאבירניר. ושלח המלך פקדתי שהתם

דיר גישיקט. האט ער גאר קיין צייט נישט גיהאט ער זאל איר עפעס ענפערין. און האט זיך תיכף מורו גיווען מיט שמחה און איז גיגאנגען און האט זיך אריין גינעצט אין דער קאריטע ער זאל פארין מיט דעם שליח. דערווייל האט ער דארט דערוועהן די קליידער (וואס דער גאבירניר האט גימאכט פון ווינעס וועגן און האט אריין גלייגט אין זיין קאריטע פנ"ל) האט ער זיך נאך מער גיפרייט. ער האט שוין קליידער אויך. און איז זייער פרייליך גיווען.

דער ווייל האט מען דערלאנגט צום מלך מסירות אויף דעם גאבירניר. באשר ער טוט פאלשקייט. האט דער מלך אים מעביר גיווען (בדוקא אפ גיעצט) האט זיך דער מלך מיישב גיווען. סע איז גוט אז סע זאל זיין א גאבירניר א פראסטי מענטש דייניו א תם. ווארין א תם וועט פירן די מדינה מיט אמת און מיט יושר. מחמת ער ווייסט נישט קיין חכמות און קיין המצאות. איז דעם מלך גיפעלן אז ער זאל מאכין דעם תם (דייניו דער תם וואס ער איז דער חבר פון דעם חכם וואס דער מלך האט נאך אים גישיקט) פאר א גאבירניר. האט דער מלך גישיקט איין אוקא. אז דער תם וואס ער האט נאך אים גישיקט. זאל ער ווערן

הנ"ל ששלח אחריו - הוא יהיה גאבירניר, והוא צריך לנסע הרף העיר של הגאבירניר, ויעמדו על השערים של העיר, ותכף בבואו יעקבו אותו וינקטו אותו בהתמנות הזאת, שיהיה גאבירניר. וכן עשו, ויעמדו על השערים, ותכף בעברו שם עקבו אותו, ואמרו לו שהוא נצשה גאבירניר. ושאל ואמר: רק כלי ליצנות. השיבו לו: כוונתו כלי שום ליצנות.

ונעשה הם תכף גאבירניר בתקף ועז, ועתה, שנתרומם מזלו, ומזל מחכים, ובא לו קצת הבנה - אף-על-פי-כן לא השתמש כלל בחכמתו, רק נהג בתמימותו ככראשונה, והנהיג את

המדינה בתמימות, באמת ובישר, ועולה לא נמצא בו; ועל הנהגת המדינה אין צריכין שכל גדול וחכמות, רק על-פי הישר, בתמימות: כשבאו לפניו שנים לדין היה אומר: אתה זכאי ואתה חייב - כפי תמימותו באמת, כלי שום ערמה ומרמה; וכן נהג הכל באמת. והיו אלהים אותו המדינה מאד, והיו לו יועצים אלהים באמת. ומחמת האהבה יעץ לו אחד: באשר שבוודאי בהכרח תהיה קרוא אל המלך שתבוא לפניו, כי הלא כבר שלח אחריו, וגם הרף שהגאבירניר מוכרח לבוא לפני המלך, ועל-כן אף-על-פי שאתה כשר מאד ולא ימצא בך שום עולה בהנהגתך המדינה, אף-

תמימות אזוי ווי פריד. און ער האט גיפירט די מדינה מיט תמימות מיט אמת. און מיט יושר. און ער האט קיין שום פאלטשקייט און קיין עולה גיט גיטאן קיינעם. און אויף פיריכץ פון א מדינה. באדארף מען קיין גרויסן שכל און קיין חכמות גיט. נאר יושר און תמימות. אז סע וועגן גיקומען צוויי מענטשן ויך לאדין פאר אים. האט ער גיזאגט דו ביסט זכאי און דו ביסט חייב. אזוי ווי ייין תמימות און ייין אמת איז גיווען. אן א שום רמאות און אן פאלטשקייט. און אזוי האט ער אלץ גיפירט מיט אמת.

האט אים די מדינה וייער ליב גיהאט. און ער האט גיהאט גיטרייע יועצים וואס זיי האבן אים ליב גיהאט באמת. און מחמת ליבשאפט. האט אים איינער איין עצה גיגעבן. באשר דו וועסט ויך בונדאי מוון קומען פאר דער מלך. ווארין ער האט ויך שוין נאך דיר גישיקט. און ווידער. דער סדר איז. אז א גאבירניר מוז קומען פאר דעם מלך.

על-פי-כן הרף המלך בדבריו לנטות בדבריו לצד אחר, לדבר חכמות ולשונות אחרים; על-כן נאח ודרף ארץ שתוכל להשיבו, על-כן טוב שאלמדך חכמות ולשונות. ונתקבל הדבר בעיני המם, ואמר: מה אכפת לי אם אלמד חכמות ולשונות? ותכף עלה על דעתו שחברו החכם אמר לו שאי אפשר בשום אופן שהוא יבוא על שלו - והנה עתה כבר בא על חכמתו

(ואף-על-פי-כן, אף-על-פי שבוך היה יודע חכמות - לא היה משתמש עם חכמות כלל, רק נהג הכל בתמימותו ככראשונה).

אחר-כך שלח המלך שיבוא זה המם הגאבירניר אליו, ונסע אליו. ודבר המלך עם המם בתחלה מהנהגת

בכן. כאטשע דו ביסט וייער ערליך. און דער מלך וועט אין דיר גיט גיפירטן קיין שום פאלטשקייט. אין דיין פיריכץ די מדינה. פון דעסטוועגין פארט סע איז אבער דער מלך פון דעם מלך. אז ער שמוסט. אז אין די רייד גייט ער אריין אין דער ווייט. און הייבט אן שמוסין חכמות און לשונות. בכן. איז שוין. און סע איז דער דרך ארץ אז דו זאלסט אים קענען ענפערין. איבער דעם איז רעכט אז איך זאל דייך אויס לערנען חכמות און לשונות. איז דאס גיפעלין דעם תם. האט ער ויך מיישב גיווען. וואס איירט עס מיד אז איך וועל מיד לערנען חכמות און לשונות. האט ער ויך גילערניט און האט מקבל גיווען חכמות און לשונות. איז אים תיכף גיקומען אויף דעם וין דער חכם ויין חבר האט אים גיזאגט. אז סע איז גיט גימאלט בשום אופן. אז ער זאל קומען אויף ויין חכמה. האט בין איך שוין גיקומען אויף ויין חכמה. (און פון דעסט וועגן כאטשע ער האט שוין גיוואוסט חכמות. האט ער נאר גיט גינעצט מיט די חכמות. נאר ער האט ויך גיפירט מיט ויין תמימות אזוי ווי פריד).

המדינה, והוטב בעיני המלך מאד מאד, כי ראה שהוא מתנהג בישר ואמת גדול, כלי שום עולה ומרמה. אחר-כך התחיל המלך לדבר חכמות ולשונות - והשיבו המם כראוי, והוטב בעיני המלך זאת ביותר ויותר, ואמר: אני רואה שהוא חכם כזה - ואף-על-פי-כן הוא מתנהג בתמימות כזה; ויטיב בעיני המלך מאד מאד. ומנה המלך אותו שיהיה מיניסטר על כל המיניסטריש. וצוה לו מקום מיוחד ששם יהיה יושבתו, וצוה שישבנה לו חומות נאות ומפארות כראוי, ונתן לו כתב על התמנות הזאת, שיהיה מיניסטר כנ"ל. וכן היה, שבנו לו

דער נאך האט דער מלך גישיקט. אז דער תם דער גאבירניר זאל צו אים קומען. איז צו אים גיפארין. האט דער מלך פריד גישמוסט דעם תם פון דעם פיריכץ פון דער מדינה. איז ער דעם מלך וייער וואויל גיפעלין. ווארין דער מלך האט גינעקן. אז ער פירט מיט יושר און מיט גרויס אמת אן א שום עולה און גאר אן פאלטשקייט. נאך דעם. האט דער מלך אנגיהויבן צו שמוסין חכמות און לשונות. האט אים דער תם גינעפערט אזוי ווי מען באדארף. איז דאס דעם מלך נאך בעסער גיפעלין. דער מלך האט גיזאגט. איך זעה. אז ער איז אזוי א חכם און פירט ויך פארט מיט אזוי א תמימות. איז ער דעם מלך וייער וואויל גיפעלין. האט דער מלך אים גימאכט פאר א מיניסטער איבער אלע מיניסטערס. און דער מלך האט גיהייסן מע זאל אים אפגעבין א באזונדערע שטק וואס דאס האט זאל ער זיצין. און האט גיהייסן אז מען זאל אים אויסמויערן וייער שיינע מויערן אזוי ווי סע קער צו ויין. און האט אים גיגעבן אכתב אויף דעם אז ער זאל ויין מיניסטער. איז

און היינט אז דאס מלך האט ויך אים שוין אויף גיהויבן. און מלך מחכים (והיינו דאס מלך מאכט קלוג) האט ער שוין גיקריגן אביסל הבנה (והיינו פארשטאנד) פון דעסט וועגין פארט האט ער גאר גיט גינעצט מיט ויין חכמה. נאר ער האט ויך גיפירט מיט ויין

יא. מי שהוא שומר הברית, מתר לו לשמח כשראה מפלת שונאיו.

יב. סכנת הדרכים בא על-ידי פגם הברית. וסימן לדבר: "ארחי ורבעי זרית וכו'".

יג. אשה שנחפצת לזנות, אף-על-פי שלא נבעלה - התביעה לחדוד עשה בה רשם.

יד. מי שעצם עיניו מראות ברע, על-ידי זה נצול מבזיונות.

טו. על-ידי זנות בא רציחה.

טז. על-ידי זנות עם האמות בא שמד.

יז. מי שנוטל שררה לעצמו, על-ידי זה בתו נעשת זונה חס ושלום.

יח. הבעל-חשבונות על-פי רב הם בעלי תאות נאוף.

יט. מי שאין מסתכל על נשים זוכה שזרעו יחברו פרושים על התורה.

נדה

א. אשה שהיא מרבה בדמים היא דברנית; ואל תניפה בציני בני אדם; גם תרחץ את עצמה במי מעינות; גם אל תנגע את עצמה הרבה; גם בעלה יזהר בנטילת ידיים; גם אל תכעס; גם אחר השבילה תתן צדקה; גם בעלה ילמד מסכת נדה ואחר-כך יאמר שיר של יום; גם תרחץ את עצמה בדברים העלים מתוך המצודה מן

הנהר; גם תשתה חלב עז; גם תרחץ בנוצת עינים; גם תעשן את עצמה בלבונה.

ב. אשה ששופעת דם תכתב אותיות: "לא אחר", ותשא עליה.

ג. אשה שהיא פרוצה, על-ידי זה אין לה וסת, ומרבה בדמים.

ד. נדה שראתה דם דרך מקרה - הוא מחמת חטא האיש.

חלק שני

א. אשה שאין לה וסת - תתענה.

ב. סגלה להחזיר לאשה וסתה: על-ידי הכנסת ארחים.

ג. מי שעסקו ומשא-ומתנו עם האמות בעת חגם, או אפלו שלא בעת חגם - אלא שפונסותו שמעמיד דברים לעבודה-זרה שלהם, על-ידי זה אשתו שופעת דם תכף סמוך לטבילתה.

נפילה

א. לפעמים אדם נפל ממדרגתו לעת זקנתו.

ב. על-ידי גבית מס נפל אדם ממדרגתו.

ג. על-ידי קנאה נפל ממדרגתו.

ד. על-ידי קנאה אינו הולך בדרך אחד: לפעמים מתפלל בהתלהבות ולומד בהתמדה, ולפעמים התפלה והלמוד עליו כמשא.

בר ממל. רבה בן איסי. רבה בר יוסף. רבה בר מרין. רבה בר זוטרא. רבה בר שילא. רבה בר שאילתא. רבה בר שילת. רבה בר שירא. רבה בר חייא קטוספאה. רבה תוספאה. רבה בר רב אדא. רבה בריה דרב אידי בר אבין רבה בר עולא. רבה בר עילאי. רבה בר אהילאי. רבה בר יונתן. רבה בר מרי. רבה או רבא בן רב מרי בן איסור גיורא. רבה בר תחליפא. רבה מפשרוניא. רבה בר שומני. רבה בר עפרון. רבה בר מתנה. רבה בר ברונא. רבה בר חקולא. רבה בר עסבי. רבה בר חמא. רבה מקובריה. רבה בר שימי. רבא בר המנונא. רבה בר אמי. רבה בר נחום. רבה בריה דרבא רבה בר ספרא. רבה בר רב כהנא. רבה בר אחיתא. רבה בר איבו. רבה בר אבין. רבה בר אבינא. רבה בר זבדא. רבה בר שמעון.

רבינא בר קיסי. רבינא בר שילא. רבינא ברב עולא. רבינא מפרזיקי. רבינא בר נחוניא. רבינא הקדמון. רבינא זוטאי בן אחותו של רבינא. רבינא. רבינאי אחיה דר' חייא בר אבא. רבינאי חוזאה. רבנן דקסרין. ר' רדיפא. ר' רומניס. רחבה דפומבדיתא. רב רחומי. ר' רחמאי. ר' רימון. רכיש בר פפא.

רמי בר יחזקאל. רמי בר חמא. רמי בר רב. רמי בר רב יהודא. רמי בר רב יוד. רמי בר שמואל. רמי בריה דרב

ייבא. רמי בר ברבי הוא נהרבלאי. רמי בר ברקיה. רמי בר פפא. רמי בר תמרי דהוא רמי בר דיקול. רמי בר אבא. רמי בר מרי נכדו של רב ירמיה בר אבא. רמי בר חלקיה. רמי בר אבין. רמיטא בר ינאי. רפרם מסיכרא. רפרם בר פפא. רפרם.

אות ש. אבא שאול בן בטנית. אבא שאול. אבא שאול מבית מרמשא.

אבא שאול בן אמא מרים. אבא שאול גבל של בית רבי. אבא שאול משמיה דרב. אבא שאול בר נש, (ואמרי לה: אבא שאול בר רבש). אבא שאול בן ננס. ר' שאול או שילא דגווה. ר' שאול. רב שבא. שבחת או שבחת בריה דר' חנינא (נוסח אחר: בריה דרבינא). שבנא איש ירושלים, (גירסת תוספות: שבנא איש ירושלים). שבנא אחיו של הלל. שבתאי בר מרינום. ר' שבתאי. ר' שבתי. ר' שובתי. ר' שובתי דצדוקי. רב שזבי. שזבי בר יימר. רב שטיא.

ר' שילא איש כפר תמרתא. ר' שילא. רב שילא. רב שילא משלנייא. שילא בר אבינא או בר אבימי. שילא. ר' שילא בר יצחק. שילא מרי.

רב שימי בר חייא בר רב. רב שימי בר חזקיה. רב שימי בר עוקבא. רב שימי בר אשי. רב שימי בר אידי. רב שימי מקסרין, ר' שימי בר אבא. ר' שימי בר אדא, רב שימי מנהרדעא. רב שימי מבירתא דשחורי.

חזרה לתוכן העניינים

יום שלישי

לנצח עוד יום

י"א ע"א ומפרשין טעמם של רבנן שלא למדו משם לשה שיהא שוה שקל: כי ההוא קרא ע בהשג יד של מעריך הוא דכתיב, והיינו שאמרה תורה "על פי אשר תשיג יד הנדר - שאמר "ערכי עלי" - יעריכנו הכהן", וללמד שאם לא השיגה ידו כדי הערך שקצבה התורה, אינו נותן אלא כפי הישג ידו, והוסיפה תורה: "ובל ערךך יהיה בשקל הקדוש", ללמד, שאם לא השיגה ידו אפילו כדי שקל אחד מכל מקום לא יעריכנו פחות משקל.

אמר רב נחמן: הלכה כדברי חכמים שפדין בשה כל שהוא.

וכמה?

אמר רב יוסף: אפילו פטרוזא [שה כחוש] **בר דנקא** [שאינו שוה אלא מעה שהוא שתות דירן].

אמר רבא: אף אנן נמי תנינא שפדין אפילו בפטרוזא בר דנקא, שהרי שנינו במשנתנו שפדין ב"בשה מן הכבשים... גדול וקטן".

ומקשינן: והרי פשוטא שלחכמים פדין אפילו בפטרוזא בר דנקא, שהרי אמרו שפדין בשה כל שהוא!

ומשנינן: מהו דתניא **כולי האי** [שה כל כך זול, שאינו שוה אלא מעה] לא פדין בו; **אי נמי** הייתי אומר: פטרוזא [שה כחוש] לא פדין בו - **קא משמע לן** שלחכמים פדין אפילו בפטרוזא בר דנקא.

מנעשה ברבי יהודה נשיאה דהוה ליה פטר חמור, שדריה לקמיה דרבי טרפון, **אמר ליה**, [שלח רבי יהודה לשאל את רבי טרפון]: **כמה בעינא למיתב לכהן**, כלומר, מה יהא ערך השה שאני צריך לפדות בו וליתנו לכהן?

אמר ליה רבי טרפון לרבי יהודה הנשיא: הרי אמרו חכמים: **עין יפה פודה בשה** שוה **סלע**, **עין רעה בשקל** [שני דנרים מחצית הסלע]. בנינוית ברגיא [מפרש לה ואילו היינו שלשה דנרים].

אמר רבא: הלכתא, פדין ברגיא.

ומפרשין: וכמה הוא רגיא: תלתא זוזי, ולכך נקרא "רגיא", כי רגול הכא ורגול הכא, כלומר, פחות הוא מסלע ויותר משקל.

ומקשינן: **קשיא הלכתא אהלכתא**, שהרי רב נחמן אמר שהלכה כדברי חכמים שפדין בכל שהוא, ורבא אמר שפדין ברגיא!

ומשנינן: **לא קשיא**:

כאן - מה שאמרו הלכתא ברגיא - **בבא לימלך** כמה יהא שוה השה, ואומרים לו שיהא שוה רגיא.

כאן - פדים בכל שהוא - **בעושה מעצמו**, אם אינו שואל אותו, ונותן מעצמו אפילו פטרוזא בר דנקא, אין כופין אותו לפדות בשה השה יותר.

אמר רש לקוש:

מי שיש לו פטר חמור, ואין לו שה לפדותו, הרי זה פודהו בשווי בכל מה שירצה.

ומקשינן עלה: **למאן** [לשית מי אמר כן ריש לקיש]? **אילינא לרבי יהודה**, **הא אמר** - עולא לעיל ט ב בעעמו של רבי יהודה האסור פטר חמור בהנאה - **יש לך דבר שהקפידה עליו תורה בשה**, ומותר, לך שלדעת רבי יהודה הקפידה התורה דוקא בשה, ולא בשווי.

אלא, דברי ריש לקיש הם לפי שיטת רבי שמעון, המומי פטר חמור בהנאה, משום שבאמת לדעתו לא הקפידה תורה בשה דוקא, ולכן אין להכריח

מזה שאסור פטר החמור בהנאה.

רב אחא מתני הכי, מפרש את דברי ריש לקיש כאשר נתבאר.

אבל רבינא קשיא ליה על ריש לקיש כפי שפירשה רב אחא שכדברי רבי שמעון הם, שהרי קיימא לן בכל מקום שנחלקו **רבי יהודה ורבי שמעון**, **דהלכה כרבי יהודה** - ועוד, הרי סתם לן תנא של משנתנו **כרבי יהודה** - שהרי הצריכה משנתנו להפריש טלה לפדיונו של ספק פטר חמור, וזה הוא דוקא לרבי יהודה, אבל לרבי שמעון אינו צריך להפריש, כמבואר בסוגיא לעיל ט ב - **ותא אמרת הלכה כרבי שמעון!**?

אלא אפילו תימא שדברי ריש לקיש **כרבי יהודה** הם, ומכל מקום בשווי פדים אפילו בדבר אחר מלבד שוה, ומשום שלא יהא פטר חמור חמור מן הקדש שהוא נפדה בשווי - **ולא אמרה תורה לפדות בשה** כדי להחמיר עליו שלא יפדה בזולתו כלל, **אלא להקל עליו** שיוכל שלא אפילו בשה שאינו שוה כמו החמור, אבל אם רוצה לפדות בשווי בדבר אחר - יפדה.

רב נחמיה בריה דרבי יוסף פרוק ליה בשילקי [פדה] את פטר חמור בעשבים שלוקים] **בשווי**.

אמר רבי שזיבא **אמר רב הונא:** **הפודה פטר חמור של חבירו** אפילו שלא מדעתו **פדיונו פדוי**.

איבעיא להו: **אם פדה אחר את פטר חמורו של חבירו** האם **פדיונו** [כלומר, פטר החמור שנפדה] **לפודה** הוא.

או דילמא: פדיונו לבעלים.

ומפרשין: **אליבא דרבי שמעון לא תיבעי לך** [לשית רבי שמעון אין מקום להסתפק], כי **כיון דאמר** רבי שמעון: **פטר חמור מותר בהנאה**, אם כן **מובחא דבעלים הוא**.

כי תיבעי אליבא דרבי יהודה, **דאמר:** **אסור בהנאה**; וצדיק הספק זה:

האם להקדש מודמי ליה, ורחמנא הרי אמר גבי הקדש "ונתן הכסף וקם לו", ולמדנו שההקדש הוא של הפודה אותו, וכן יהא הדין גם בפודה פטר חמור של חבירו.

או דילמא: כיון דקני ליה בעלים לפטר החמור **להך דביני ביני** [להפרש שבין חמור לשה כל שהוא שיפדה בו אם כן לא דמי להקדש, ופדיונו פדוי לבעלים].

אמר רב נחמן:

תא שמע דלא מדמינן ליה להקדש מהא דתניא: **הגובב פטר חמור של חבירו** הרי זה **משלם תשלומי כפל לבעלים**, שהרי ואף על פי שאין לו לבעלים רשות **ב עכשיו** כיון שאסור הוא בהנאה, הרי יש לו **לאחר מכאן** [לאחר פדיון], ולכן הרי זה כאילו עכשיו הוא שלו.

והרי מני ברייתא זו, **אילינא רבי שמעון** היא, כך **אי אפשר לומר**, שהרי: **אמאי שנינו** בברייתא **"אין לו עכשיו"**, והרי מותר הוא בהנאה.

אלא פשוטא דברייתא זו רבי יהודה היא, ואם כן נפשט הספק, שהרי: **ואי סלקא דעתך להקדש מודמינן ליה לפטר חמור**, למא חייב הוא כפל, **"והרי מובחא דבעלים"**, אם ימצא הגבב ישלם שנים" **אמר רחמנא** [שמות כב ז], ולמדנו: **ולא מביית הקדש**, והיה לנו לפטור מכפל גם את הגובב פטר חמור, אלא דאי שאין מדמים אותו להקדש,

ואם כן פדיונו פדוי לבעלים.

ותו לא מדי.

שנינו במשנה: **אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה** וילדה שני זכרים נותן טלה אחד לכהן, זכר ונקבה מפרש טלה אחד לעצמו, שנאמר...; נכנס לזר להתעשר:

תנו רבנן: כיצד אמרו נכנס לזר להתעשר, כלומר, על איזה שה אמרו שהוא נכנס לזר להתעשר? **אי אתה יכול לומר בבא** שה הפדיון **ליד כהן**, ועליו אמרו שהכהן או ישראל שלקח ממנו מעשר, **שהרי שנינו: הלוקח ושניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה**, וגבי כהן לקוח הוא. כלומר, הסיפא של המשנה עוסקת בכגון שילדו זכר ונקבה וכיוצא בזה, שהן מן הספקיות שמפרש טלה אחד לעצמו, ועל אותם טלאים - אם היו עשרה - אמרו, שמעשרן הישראל והן שלו.

אלא זו ששנינו נכנס לזר להתעשר, עסקינן בישראל שהיו לו עשרה ספק פטרי חמורים בתוך ביתו, שמפרש עליהן עשרה שנין כדי להפקיע איסורם, ומעשרן לאותם עשרה שנין, והן שלו, היינו שהתעשה שלו הם, כי מספק אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, ואף זה שהפרש למעשר, נאכל לו בתורת שלמים הנאכלים לבעלים.

ומסויע ליה לרב נחמן, דאמר רב נחמן **אמר רבה בר אבהו** **אמר רבא**: **ישראל שהיו לו עשרה ספק פטרי חמורים**, מפרש עליהן עשרה שנין, ומעשרן והן שלו.

ואמר עוד רב נחמן אמר רבה בר אבהו: **ישראל שהיו לו עשרה פטרי חמורים ודאין בתוך ביתו**, שנפלו לו בירשה מבית אבי אמו כהן - שלא היה צריך ליתן את שה הפדיון לכהן אחר כי הרי הוא עצמו כהן -

ואותו אבי אמו כהן לא נולדו ברשותו פטרי החמורים שייפטרו לגמרי מדין הבכורה, אלא נפלו לו פטרי החמורים מבית אבי אמו ישראל וכבר חלה עליהם קדושה בביתו, ואף כהן היוורש צריך להפקיע את קדושתם על ידי פדיון אלא שאינם נותנם לכהן -

הרי בעל פטרי החמורים מפרש עליהן עשרה שנין, ומעשרן והן שלו, כי מאחר שירשו מכהן, והוא היה נוטל את השנין לעצמו ואין צריך לחזר אחר כהן אחר, כך יורשו עושה, שהרי זה כאילו הורישו הכהן את השנין.

ואמר עוד רב נחמן אמר רבה בר אבהו כעין דין זה לענין תרומות ומעשרות:

ישראל שהיו לו טבליים ממוזרזין [תחלקת פני הכרי נקראת מירוח, והוא גמר מלאכת התבואה להתחייב במעשר] **בתוך ביתו**, שנפלו מבית אבי אמו כהן שלא היה צריך אלא להפריש את התרומה וליטלה לעצמו שכהן הוא, **ואותו אבי אמו כהן נפלו לו הטבליים מבית אבי אמו ישראל**, מעשרן בעל הטבליים והן שלו כמו שהיה עושה אבי אמו הכהן.

וצריכא רב נחמן להשמיענו הן בפדיון פטר חמור והן בהפרשת תרומות ומעשרות שדין הישראל כדיון כהן אמו הכהן שמפרש ואינו נותן: **דאי אשמועינן** רב נחמן רק בקמייתא דהיינו בפדיון פטר חמור שהישראל נוטל את הפדיון לעצמו, הייתי אומר **משום דקא מופרש וקאי**,

מסורת הש"ס

[illegible]

תורה אור השלם

1. ראשית דגגך תירשף
והצדקך וראשית גז צאגך תתן
לו: דברים יח ד
2. ואל הלוים תדבר ואמרת
אלהם כי תקחו מאת בני
ישראל את המעשר אשר
נתתי לכם מאתם בגזלחתכם
והדורות ממנו תרומת יי
מעשר מן המעשר:
- במדרש יח כו

הגהות הב"ח

(א) גב' דלָא מליַת אישְתַּעוּי
דינא: (ב) שם כאן בתרומת
מעשר א"ל אדברתו מילתא:

גליון הש"ס

גמ' קאמירטא מביח גברא. ע"ל
מז ע"ג:

מוסף רש"י

דאין קנין לערבוד כוכבים
בארץ ישראל. אס קנה עמיס
קרקע נחלק, און קנייט
קעגן מערזשטעלע און נאכטעניג
נאכער ישראל קוקט מונט
הסירות לרץ לעשר (גיטין 110).
אצל הערבוד כוכבים
כפירותיו. דער סן כפירותיו
למעשר ולשמיטת, להעדיף לחלוטין
(ע"ז 17).

רבינו גרשום

קמ"ל דאמרינן נמי בשיי
כמופרש וקאי הלכך מפרש
ומעשרן והן שלו: אלא
דמרינוהו מרשות עובד
זוכיבם יגדן שנתן העובד
זוכיבם לישראל שדוה בקבלה
ומירחן ישראל והאי הלוקח
דקאמר כלומר שלוקחן ממנו
ישראל בטורח עבודתו והן שלו

[illegible]

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

10. **ממוריו.** שנגמרה מלחמתן למעשר דמירוח 19 גמר מלחמה של תפוצה וזאת כפי שמשמשה את הכרי ומחליקן ברחם: ואזו אבי אמו כן נו'. רבותא

[illegible]

וידבר עם הארץ ללוי הוא דקדוק חזקא ליתום תרומה מעשר ואלו
לדדי אבל הכא היא ספיקא רופא לדיכא בתרומה מעשר איכא
גדולה: **הא שמעטא**. דריי אלעזר: **מעשרן** וכן **שלו**
ואוקומנא למחריהו ישרא' ברות עובד טובים: **בתרומה** גדולה
פליגי תנא קמא וריי שמעון: **בתרומה מעשר**. והן שלו
מנ"י

ימוחב פרק הפועלים (בית פה: 78) מיוס לפירוט ר"ת ¹²⁵ דמפרס
 ווער לוי אפילו מפרס ¹²⁶ קודם מירום מירום מירום מירום מירום
 ווער דעמור אפירום ¹²⁷ כדמותה בוקרם דבה (מחמת ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸

[illegible]

בן אהר רחמנא ולא דגן עובד בוכבים. (י"א) למאן דדריש בנחמא
פרק ר' ישמעאל (דף ק"ט) דגנן ולא דגן עובד בוכבים
פריך שפיר אחמי מעשרן דנחמא וזו גדילה ונמרחא ברשות
בד בוכבים וא"ת מאי הוה ליה הכא דלמא סבירא ליה כ"ד מ"ירוח

[illegible]

ביום ח' בחדש שבט חזר ונלקח
לקום ישראל לפני מלכיהו
היה עבדו ממוחזק: **מעשרן** דאין קנין. כי תמה
היה קנין חייב לעשר מדרגת כדמנה בקוהן רבה (מנחת
לשם). בשמעתא דר"ש אורי ג' חז"ל מה העוד כובעים ושר
היה מן היתר שחזר לנאום חזק דלוייתא ליהוה (אורי ג' ושר

[illegible][illegible]

22

א מ"א פ"א מהלכות תרומות
הלכה יא [טו"ש"ע י"ד ס'
שלא סע"ד]:
[מ"י שס ה"י]:
ג מ"י פ"א מהלכות מעשר

ה' ד' מ"ה ש"ס ה'לכה טו:
ה' מ"ה פ"ב מהלכות זכורים
ה'לכה ה' סגן עשין ר"א טו"ע
יו"ד ק"י שאל סעף ו:

זהה מקובצת

[illegible]

כלומר, שהשה מין אחד והחמור מין אחר ואינו מחוסר מעשה, הילכך הרי זה כמי שנפלד לו מבית הכהן הטלאים לעצמם והחמורים לעצמם. אבל הכא גבי תרומה יש לנו לומר מתנתה שלא הורמו כמי שלא הורמו דמיון, ואימא לא; כלומר, גבי תבואה שמחוסרת הפרשה, הייתי אומר שאין זה כמי שכבר הפרשה התרומה בבית הכהן [שיוכה בה בן בתן], אלא יתן את התרומה לכהן.

ואי אשמועינן רק הכא גבי תרומה, דאפשר לעשויר מונייה וביה דהא מנח, אפשר ליטול תרומה מן התבואה בעצמה המונחת לפנינו, אבל התם כיון דשה מעלמא בעי אתווי [כיון שצריך להביא שם מקום אחר] "מופרש וקאי" לא אמרינן - לכן צריכא.

י"א ע"ב אמר רבי שמואל בר נחן אמר רבי חנינא:

הלוקח טבלים ע ממורחין מן הגוי, הרי זה מעשרין והן שלו [מפרש ואינו נותן], וכדמפרש טעמא ואויל ומקשינן: דמרחיניהו מאן [מי עשה את המירוח]? אילימא דמרחיניהו גוי, כך אי אפשר לומר, שהרי:

"מעשר דגנך" [שהוא כמו דיגנך, דהיינו מירוח] אמר רחמנא, ולא דגן גוי שמירוח הגוי פטר, ואם כן פטור הוא לגמרי מן המעשרות.

אלא כגון דמרחיניהו ישראל ברשות גוי, שהיה הישראל אריסו של גוי והוא זה שמירוחו, ולפיכך: "מעשרך" [צריך הוא לעשרך]: משום דאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, אם קנה גוי קרקע בארץ ישראל, אין קנינו קנוי להפקיעה מקדושתה שלא תתחייב במעשר, ישראל הקונה ממנו פירות צריך לעשר.

"והן שלו": משום דאמר ליה לכהן וללווי, קאתינא מכח גברא דלא מצית לאישתעווי דינא בהדיה, [באתי מכח מי שאין אתה יכול לעשות עמו דין], כלומר, כיון שהנכרי אינו במצות נתינה, גם מי

שבא מכחו אינו מתחייב ליתן. תנן התם במסכת דמאי ג ד:

המפקיד פירותיו אצל הכותי ואצל עם הארץ, הרי הם בחזקתן למעשר ולשביעית, כלומר, אם הפקיד בידיהם פירות מעשרין אין חוששים שהחליפום בפירות טבולים, ומותר לאוכלם; וכן אם הפקיד אצלם בשביעית פירות שאינם של שביעית, אין חוששים שהחליפו אותם בפירות שביעית, ויהא צריך לבערם בשעת הביעור.

אבל אם הפקיד את פירותיו המעושרים ואינם של שביעית אצל הגוי, הרי דין הפירות שהחזיר לו כפירותיו של הגוי שהם חייבים במעשר ומתבערים בשביעית, שדאי החליפם הגוי בפירות שלו. רבי שמעון אומר: דמאי הן הפירות שהפקידם אצל הגוי, כלומר, ספק הוא - כמו דמאי שהוא ספק מעושר - אם החליפן בפירות שלו החייבים במעשר או לא; ובהמשך הסוגיא מתבאר מה יעשה בהם.

אמר פירש רבי אלעזר במה נחלקו: להפריש קודם שיאכל מן הפירות, דכולי עלמא לא פליגי שהוא צריך, כי אף לרבי שמעון שספק הוא, צריך להפריש מספק, וכאשר בדמאי ממש - דהיינו פירותיו של עם הארץ דצריך להפריש מספק.

כי פליגי ליתנן לכהן, דתנא קמא סבר ודאי חלפיניהו, וממילא בעי מיתננהו לכהן, שהרי בחזקת טבל גמור הם, ורבי שמעון סבר: כדמאי הם שאין צריך ליתן לכהן, אלא מפרש והוא שלו.

יתבי רב דימו וקאמר להא שמעתא דרבי אלעזר! אמר תמה ליה אבוי:

טעמא שאין צריך ליתן לכהן לפי שמעון, משום דמספקא לן אי חלפיניהו אי לא חלפיניהו, הא ודאי חלפיניהו [אילו היינו יודעים בודאות שהחליפו על ידי הגוי], דכולי עלמא בעי למיתבניהו לכהן! והאמר רבי שמואל אמר רבי חנינא:

הלוקח טבלים ממורחים מן הגוי, מעשרין והן שלו וכמבואר לעיל, הרי שאפילו אם ידוע לנו

שהחליפם אין צריך ליתן?

מוסיף אבוי ליישב את תמיהתו: דילמא, כאן - בדברי חכמים ורבי שמעון - בתרומה גדולה שאותה צריך ליתן אפילו כשלקח מן הגוי -

כאן - בדברי רבי חנינא - בתרומת מעשר, כלומר מעשר ותרומת מעשר, שאותם אין צריך ליתן כשלקח את הטבלים מן הגוי, וכדמפרש הגמרא טעמא ואויל מדרשת הכותב גבי תרומת מעשר. אמר ליה רב דימי לאבוי: אדכרתן מילתא [הזכרתן את מה] דאמר רבי יהושע בן לוי:

מנחן ללוקח טבלים ממורחין מן הגוי, שהוא פטור מתרומת מעשר, שנאמר [במדבר יח]: "ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם כי יקחו מאת בני ישראל את המעשר", טבלים שאתה לוקח מבני ישראל, אתה מפרש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן, אבל טבלים שאתה לוקח מן הגוי, אי אתה מפרש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן -

והיינו דאמר רבי חנינא: הלוקח טבלים ממורחים מן הגוי מעשרין והן שלו, כלומר, מפרש מהם מעשר ותרומת מעשר והן שלו, אבל תרומה גדולה צריך ליתנה לכהן.

שינוי במשנה: ואם מת [הפדיון] נהנין בו: שואלת הגמרא: דמית חיבא [הדין מת הפדיון] כלומר, ביד מי מת?

אילימא דמית בי כהן ונהנה בו כהן, שמו תאמר לפרש, שמת הפדיון אחר שבא ליד כהן, ומה ששינוי "נהנין בו" היינו שהכהן יכול ליהנות בנבילה, הרי פשוטא שנהנה בו, כי הרי ממונא דידיה הוא [ממון שלי הוא] ולמה לא ינהנה בו.

אלא תאמר לפרש דמית בי בעלים ונהנה בו כהן [המשנה עוסקת שמת הפדיון כשעדיין הוא ביד הבעלים, ומה ששינוי "ונהנין בו" היינו שהכהן נהנה בו].

אף כך אי אפשר לומר, דהא נמי פשוטא! ומשנינן: סלקא דעתך אמינא: כל כמה דלא מטא

לידיה דכהן פטוי לא זכה ביה שבט הכהונה - קא משמע לן, דמעידנא דאפרישה ברשותיה דכהן קאי [משעת ההפרשה נעשה הפדיון ממון השבט, והכהנים נהנים בו].

אֶל-עֲדֹתֶיךָ: ^א חֲשֵׁתִי וְלֹא הִתְמַהֲמַהֲתִי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ:
^{בא} חֲבַלִּי רִשְׁעִים עֹוֲדֵנִי תֹוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{בב} חֲצוֹת לַיְלָה
אָקוּם לַהֲדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטִי צִדְקָךְ: ^{בג} חֵבֶר אֲנִי לְכָל-אֲשֶׁר
יִרְאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פְקוּדֶיךָ: ^{בד} חֲסִדְךָ יְהוָה מִלֵּאָה הָאָרֶץ חֲקִיךָ
לְמִדְנִי: ^{בה} טוֹב עֲשִׂיתָ עִם-עַבְדְּךָ יְהוָה בְּדַבְּרְךָ: ^{בו} טוֹב טַעַם
וְדַעַת לְמִדְנִי כִּי בַּמִּצְוֹתֶיךָ הֶאֱמַנְתִּי: ^{בז} טָרַם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג
וְעַתָּה אֲמַרְתָּךְ שְׁמִרְתִּי: ^{בח} טוֹב אַתָּה וּמִטִּיב לְמִדְנִי חֲקִיךָ:
^{בט} טַפְּלוּ עָלַי שָׁקֵר זֹדִים אֲנִי בְּכָל-לֵב | אֶצֶר פְּקוּדֶיךָ: ^{ב י} טַפֵּשׁ

רש"י

הטובה שבכולן: (א) חבלי רשעים עוֹדוֹנִי. סיעות של רשעים שללוני כמו (בראשית מט) יאכל עד, כך חברו נחנח, ויש לפותרו לשון עוד כלומר נוספו ורבו עלי: (בז) טָרַם אֶעֱנֶה. אותך במצותיך טרם הגיתי בהם בבתי מדרשות אני שוגג בהם וחוטא ועתה משנעניתי בהם תורתך שמרתי שהמדרש

מצודות ציון

נקשה כמו ויחל משה (שמות לו): (א) חֲשֵׁתִי. ענין מהירות כמו ימהר ימשה מעשהו (ישעיה י): (בא) חֲבַלִּי רִשְׁעִים. ענין המעכזות כמו אס יתמהמ' חכה לו (מקלן ג): (בב) חֲצוֹת לַיְלָה. ענין סעה וסורה כמו חל נבאים (ש"ב י): (בג) עֹוֲדֵנִי. ענין ציה ושלל כמו צנקר יאכל עד (בראשית מט): (בד) אֶצֶר פְּקוּדֶיךָ. מלשון עיני: (בט) טַפֵּשׁ.

תלמדני חוקיך: (סח) טוֹב. מעולם עשית טוב עם עבדך: ה' בדברך. אתה ה' הלא עשית כדברך שהבטחת לי ולא נפל דבר ארצה: (פז) טוֹב טַעַם. הטוב אשר בטעמי התורה והדעת אשר בהם למדני ר"ל כמו שהטבת לעשות לי בדבר ישועה ורחמים כן עשה לי גם את זאת: כי במצותיך הֶאֱמַנְתִּי. אני מאמין במצותיך שאתה צויתם ולזה תאב אני לדעת טוב טעמים: (פו) טָרַם אֶעֱנֶה. טרם עניתי עצמי בלמוד התורה המתשת כח אז הייתי אני שוגג בדבר קיום המצות כי לא ידעתי על אמתתם אבל עתה אחרי למדי את כל דברי התורה שמרתי אמרתך ולא אשגה עוד: (פח) טוֹב אַתָּה. גם בלי בקשה על הטובה: ומִטִּיב. להמבקש את הטובה: צִדְקָךְ. ר"ל ואת זה אני מבקש למדני חוקיך לדעת מסתרי התורה: (פח) טַפֵּשׁ. הודים חברו עלי שקר ר"ל תלו בי דבר שקר לומר שאני תוכי כבד ומעשי המה בשקר אבל לא כן הוא כי אני בכל לב אשמור פקודיך וכברי כן תוכי: (ע) טַפֵּשׁ. לבס נעשו

בְּחֵלֶב לֵבָם אֲנִי תֹוֹרַתְךָ שִׁעֲשַׁעְתִּי: ^א טוֹב-לִי כִּי-עֲנִיתִי לְמַעַן
אֶלְמַד חֲקִיךָ: ^ב טוֹב לִי תֹוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלָפִי זָהָב וְכֶסֶף: ^ג יָדִיךָ
עֲשֵׂנִי וּיְכַוְנֵנִי הַבִּינֵנִי וְאֶלְמַדָּה מִצְוֹתֶיךָ: ^ד יִרְאִיךָ יִרְאוּנִי
וְיִשְׁמַחוּ בִּי לְדַבְּרְךָ יַחְלִתִּי: ^ה יָדַעְתִּי יְהוָה בִּי-צִדֵּק מִשְׁפָּטֶיךָ
וְאִמּוּנָה עֲנִיתִנִּי: ^ו יְהִי-נָא חֲסִדְךָ לְנַחֲמִנִי פֶּאֱמַרְתָּךְ לְעַבְדְּךָ:
^ז יִבְאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאַחִיָּה בִּי תֹוֹרַתְךָ שִׁעֲשַׁעְנִי: ^ח יִבְשׁוּ זֵדִים
בִּי-שָׁקֵר עֹוֲתוֹנִי אֲנִי אִשִּׁית בְּפְקוּדֶיךָ: ^ט יִשׁוּבוּ-לִי יִרְאִיךָ וְיִדְעוּ
(וְיִדְעִי קרי) עֲדֹתֶיךָ: ^י יְהִי-לִבִּי תָמִים בְּחֲקִיךָ לְמַעַן לֹא אִבּוֹשׁ:
^{יא} כָּל־תָּה לַתְּשׁוּעָתְךָ נִפְשִׁי לְדַבְּרְךָ יַחְלִתִּי:

רש"י

(ד): (א) טוֹב לִי כִּי עֲנִיתִי. שנתיסרתי ועוניתי למען אשוב מדרך רעה ואשמור חקך, בפירושים אחרים מצאתי כן טוב לי כי עניתי וגו', טוב היה בעיני כשהייתי טובל יסורים כדי ללמוד תורה בצער: (עד) יִרְאִיךָ יִרְאוּנִי. בטובה וישמחו כי כגמולי גמולם שהרי מיראיך אני ולדברך יחלתי: (עה) וְאִמּוּנָה

מצודות ציון

ענין מצור כמו ומטפל על עוֹי (איוב ט): (ע) טַפֵּשׁ. ענין שומן כי השמן לז העם הזה (ישעיה י) מלגמו טפס לזא ומזה קרלו לקסל טפס: (עד) יַחְלִתִּי. קויתי: (עה) עֹוֲתוֹנִי. מלשון עון: (פא) כָּל־תָּה. ענין מאוה

(עב) טוֹב לִי. התורה טובה בעיני מאלפי וגו' וכאומר אם רבים ירבו עמל ומענים נפשם לקנות הון כ"ש שיש לענות הנפש בעבור קני התורה: (עג) וּיְכַוְנֵנִי. ר"ל עשו אותי כלי מוכן לקבל הבינה לכן הביני ואלמד: (עד) יִרְאוּנִי. בהגדולה שאני עומד בה ישמחו גם המה כי בא אלי על אשר יחלתי לדבריך והלא גם המה מן המיחלים לה' ומעוהדים לגדולה: (עה) צִדֵּק מִשְׁפָּטֶיךָ. המשפטים שעשית בי בצדק המה: וְאִמּוּנָה. ובאמונה ענית אותי בעיני נפש: (עו) יְהִי-נָא. עתה יהי חסדך עלי לנחמני כאשר אמרת על עבדיך בידי נתן הנביא: (עז) כִּי תֹוֹרַתְךָ שִׁעֲשַׁעְנִי. וראוי אני לרחמים: (עח) כִּי שָׁקֵר עֹוֲתוֹנִי. בשקר תולים בי עוֹי אשר לא כן כי אני אשית בפקודיך ועסק התורה הלא מצלת מן העון: (עט) יִשׁוּבוּ. כאשר יבושו הודים וילכו להם ישובו אלי ייראך אשר סרו ממני בעת באו הודים לקנטר: (פ) תָּמִים. בכונה הגונה לשמה: צִדְקָךְ אִבּוֹשׁ. כאשר יפקיד אל היודע תעלומות: (פא) כָּל־תָּה.

תהילים פרק קיט

רמח

כב בָּלוּ עֵינַי לְאִמְרַתְךָ לְאִמּוֹר מִתִּי תִנְחַמְנִי: פג כִּי־הֵייתִי בְּנָאֵד
בְּקִיטוֹר חֲקִידָה לֹא שָׁכַחְתִּי: פד כִּמָּה יָמַי עֲבָדְךָ מִתִּי תַעֲשֶׂה
בְּרַדְפִי מִשְׁפָּט: פה כְּרָד־לִי זָדִים שִׁיחֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוּרְתָּךְ:
פו כָּל־מִצּוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקָּר רַדְפוֹנִי עֲזָרְנִי: פז כִּמְעֻט בָּלוֹנִי
בְּאֶרֶץ וְאֲנִי לֹא־עֹזֹבְתִי פְקוּדֶיךָ: פח כַּחַסְדְּךָ חֲנִי וְאֲשִׁמְרָה
עֲדוֹת פִּיד: פט לְעוֹלָם יִהְיֶה דְבָרְךָ נֶעֱבַב בְּשָׁמַיִם: ז לְדָר וּדָר
אֱמוּנַתְךָ בּוֹנֶנֶת אֶרֶץ וּתְעַמֵּד: זא לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמָדוֹ הַיּוֹם כִּי

רש"י

(פב) בָּלוּ עֵינַי. צופים תמיד עד כי כלו: (פג) כִּנָּאֵד בְּקִיטוֹר. כנאד של עור המתייבש בעשן: (פד) מִתִּי תַעֲשֶׂה. שאראה בימי: (פה) כְּרָד־לִי זָדִים שִׁיחֹת. שלא כתורה הבאים

מצודות ציון

ומשק כמו נכספה וגם כלתה נפשי (לשלי פד): (פב) כָּלוּ עֵינַי. הממלאים לדבר מה ומתאחרים לזול נקרא כָּלוּן המקרא כליון עינים כמו ועיניך רואות וכלות וגו' (דברים מ): (פג) כִּנָּאֵד. שם כלי שימונו ה' בְּקִיטוֹר. ענין עשן והכל כמו קטיוור הכנשן (כנשן טו): (פה) כְּרָד־לִי. חפזו: שִׁיחֹת. נזרות כמו כרו לפני שִׁיחָה (לשלי טז):

תעשה ברודפי משפט כי פן אמות ולא אראה הנקמה: (פה) כְּרָד־לִי. הודים חפרו עלי בורות שאפול בהם ר"ל יעצו עלי מחשבות רעים: אֲשֶׁר לֹא כְתוּרְתָּךְ. כי התורה אמרה ואהבת לרעך כמוך (ויקרא י"ט): (פו) כָּל־מִצּוֹתֶיךָ אֱמוּנָה. כל המצות הלא המה לעשות אמונה לשם המצוה והם רדפוני לשקר כי ר"ל אף שהמה אומרים שאני עון ופשע רב אין עצם כוונתם בעבור מצוה ה' לבער הרע כ"א לשקר בי ולכן עורני להתגבר עוד עליהם: (פז) כִּמְעֻט. כשיעור זמן מועט היה לכלות אותי בארץ ר"ל מאד היה הדבר קרוב: וְאֲנִי לֹא עֹזֹבְתִי פְקוּדֶיךָ. ר"ל עם כי פעמים רבות הייתי קרוב למות בידם ודמם היה לפעמים מסור בידי ע"כ לֹא עֹזֹבְתִי פְקוּדֶיךָ ומנעתי לשלוח יד בהם: (פח) כַּחַסְדְּךָ. אף אם אין בי זכות: וְאֲשִׁמְרָה וגו'. ולא בעבור הנאת עוה"ז: (פט) לְעוֹלָם ה'. אתה ה' עד עולם נצב בדברך בשמים ר"ל אף אם מערכת השמים וכסיליהם יורו להרע או להטיב הנה גזרת דברך עומדת בשמים ומבטל הוראתם: (צ) אֱמוּנַתְךָ. אמונת וקיום הבטחתך היא לדור ודור עם כי מערכת השמים יורו החלוף: כּוֹנֵנֶת אֶרֶץ. הלא אתה כוננת הארץ והיא עומדת על פיך ומי א"כ ימחה בידך מלעשות בה כרצונך: (זא) לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמָדוֹ הַיּוֹם. ר"ל בכל יום ויום עומדים מערכת השמים וכסיליהם לעשות משפטך כפי הגזר ועם הוראתם יהיה בהיפוך כי הכל הם עבדיך ונכנעו המה לגזרת המקום:

תהילים פרק קיט

רמח

הַכֹּל עֲבָדֶיךָ: זב לֹאִלִּי תוֹרַתְךָ שְׁעִשְׂעִי אֲזִי אֲבָדְתִּי בְּעֵינַי:
זג לְעוֹלָם לֹא־אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ בִּיבָם חֵיטְתִּי: זד לֶךְ־אֲנִי
הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פְקוּדֶיךָ דִּרְשָׁתִּי: זה לִּי קוֹו רָשָׁעִים לְאֲבָדְנִי עֲדִיתָךְ
אֶתְּבוֹנֶנּוּ: זו לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֶץ רַחֲבָה מִצּוֹתְךָ מְאֹד:
זז מִדֶּ־אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל־הַיּוֹם הִיא שִׁיחֹתִי: זח מֵאִיבִי
תַּחֲכַמְנִי מִצּוֹתְךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִּי: ט מִכָּל־מִלְּמוּדֵי הַשְּׁפָלָתִי
כִּי עֲדוּתֶיךָ שִׁיחָה לִּי: ק מִזִּקְנִים אֶתְּבוֹנֶנּוּ כִּי פְקוּדֶיךָ נִצַּרְתִּי:
קא מִכָּל־אֶרֶץ רָע כָּל־אֲתִי רַגְלִי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבָרְךָ:

רש"י

ואני עמדת על בוריי, וכן לי קוו רשעים ואחיתופל אמרו דלא אתיא להו שמעתא לאבדני מבא בקהל: (צו) לֹאִלִּי תוֹרַתְךָ וגו'. אליבא דהלכתא לעולם סוד התורה בידי שכן מכל מלמדי השכלתי מזה למדתי קצת ומוזה למדתי קצת (לאחר שלמדתי מרובי מובהק): (זט) שִׁיחָה. כל שיחתי היתה בס: (קא) כָּל־אֲתִי רַגְלִי. מנעתי כמו (ש"א כ"ה) אשר כליתי היום מבורא

מצודות ציון

(זד) קוֹו. מלשון מקוה: (קא) כָּל־אֲתִי. מנעתי כמו וילכלל הגשש (כנשן ט):

מצודות דוד

(זב) לֹאִלִּי תוֹרַתְךָ שְׁעִשְׂעִי. אם לא היתה עסק תורתך משמח אותי אז הייתי נאבד בעבור רוב עניי וכאומר הלא התורה מתשת כח ואיך תוסיף אומץ אל הנלכד בחבלי עוני דבר שאין הטבע יורה עליו אלא ע"כ דבר מלך שטלון על הטבע והנהגת העולם: (זג) כִּי בָם. בעבור שמירת הפקודים נתת לי חיים: (זד) לֹאִלִּי תוֹרַתְךָ וגו'. עיני תלויים אליך להושיעני מדרשתי לשמור פקודיך: (זח) לֹאִלִּי קוֹו. עלי יקוו הרשעים לאבדני מן העוה"ב כי יטרידוני למען לא אשכיל בתורה אבל ע"כ אֶתְּבוֹנֶנּוּ בעדותך בעומק טעמיהם: (צו) לֹאִלִּי תִכְלָה. לכל דבר אשר יש להם תכלה הנה בעין השכל ראיתי את הקץ אבל מצותיך רחבה היא מאוד ואין עמדי לכבד עד סוף תכלית מסתורה א"כ בוודאי אין לה תכלה כי אם היה לה הייתי רואה הקץ בעין השכל כמו שראיתי בכל בעלי התכלית: (צז) מִדֶּ־אֶהְבֵּתִי. מה מאוד אהבתי התור: עד שכל היום היא מאמר פי: (צח) מֵאִיבִי. מצותיך תחכם אותי להיות יותר חכם משונאי הרשעים כי היא לי לעולם ר"ל אני עוסק בה בתמידות ולזה מחכמת אותי: (צט) הַשְּׁפָלָתִי. מכולם קבלתי השכל כי ע"י כולם היה דבורי בעדותיך ובזה הבנתי דבר מתוך דבר: (ק) מִזִּקְנִים אֶתְּבוֹנֶנּוּ. אהיה בעל בינה יותר מזקנים כי שמרתי פקודיך וכל למודי היא לעשות ולקיים ולזה ביותר אתן לב להתבונן בהם לעשות הדבר בתקן: (קא) כָּל־אֲתִי. מנעתי רגלי מללכת בדרך רע ולא מיראת הבריות כ"א למען אשמור דברך שהזהרת עליו: לעמוד הבא

ז. יש חורש תלם אחד וחיב עליו משום שמונה לאוין, החורש בשור וחמור, והן מקדשים, בכלאים בכרם, ובשביעית, ויום טוב, וכהן נזיר בבית הטמאה. חנניא בן חנניא אומר, אף הלוכש כלאים, אמרו לו, אינו השם. אמר להם, אף לא הנזיר הוא השם: י. כמה מלקין אותו, ארבעים חסר

אחת. שנאמר (דברים כה) במקספר ארבעים, מנין שהוא סמוך לארבעים. רבי יהודה אומר, ארבעים שלמות הוא לוקה. והיכן הוא לוקה את היתרה, בין כתפיו: יא. אין אומדין אותו אלא במכות הראויות להשתלש. אמדוהו לקבל ארבעים, לוקה מקצת ואמרו שאינו יכול לקבל ארבעים, פטור.

רבינו עובדיה מברטנורה

בשעה שהיה חורש: אינו מן השם. לאו של לבישת כלאים אינו בשביל התלם: אף כהן ונזיר. דחשבתו לאו, אינו בשביל חרישה אלא בשביל הליכה למקום טומאה. ומיהו ת"ק חשיב להו בכלל לאוי התלם, לפי שאינו יכול לחרוש בשוורים אא"כ הולך עמה ומנהיגם:

י. מנין שהוא סמוך לארבעים. שגורם לומר אחריו ארבעים, דהיינו תשע ושלשים. אי הוה כתיב ארבעים במספר, הוה אמינא ארבעים במנינא, השתא דכתיב במספר ארבעים, במספר הגורם לומר אחריו ארבעים, דהיינו תשע ושלשים: והיכן הוא לוקה את היתירה. שאינה ראויה להשתלש. דתשע ושלשים ראויות להשתלש, שליש מלפניו ושתי ידות אחת על כתף זו ואחת על כתף זו, וזו של ארבעים היכן לוקה אותה: בין כתפיו. ואין הלכה כר' יהודה:

יא. אין אומדין אותו וכו'. שכל הלוקין בב"ד היו צריכין לאמדין בתחלה שלא ימותו מחמת ההכאות. מדכתבי לא יוסף, מכלל שאם צריך לגרוע גורעין: אלא במכות הראויות להשתלש. ואין מוסיפין לעולם על האומד: אמדוהו לקבל ארבעים. חסר אחת.

אמדוהו לקבל שמונה עשרה, משלקה אמרו שיכול הוא לקבל ארבעים, פטור. עבר עברה שיש בה שני לאוין, אמדוהו אמד אחד, לוקה ופטור. ואם לאו, לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה:

יב. כיצד מלקין אותו, כופת שתי ידיו על העמוד הילך והילך, ויחזן הכנסת אויזו בכניו, אם נקדעו נקדעו, ואם נפרמו נפרמו, עד שהוא מגלה את לבו. והאבן נתונה מאחרי, חזן הכנסת עומד עליה. ורצועה של עגל בידו, קפולה אחד לשנים ושנים לארבעה, ושתי רצועות עולות

רבינו עובדיה מברטנורה

אלא לישנא דקרא נקט: אמדוהו אומד אחד. לשתי מלקיות. כגון אמדוהו ללכות ארבעים ושנים: ואם לאו. שלא אמדוהו אלא למלקות אחת:

יב. על העמוד. שהוא נעוץ בקרקע זקוף וגבוה כדי להשען עליו: וחזן. שמשלח בית דין: נפרמו. נקדעו חוטי התפירה: מאחוריו. של הלוקה: ורצועה של עגל. שנאמר ארבעים יכנו, וסמין ליה לא תחסום שור בדישו: כפולה לשנים ושנים לארבעה. ארבע רצועות תפורות זו על גבי זו. ושתי רצועות. דקות של חמור: עולות ויורדות בה. כעין קלקלי של אוכף. וטעמא, משום דכתיב (ישעיה א') ידע שור קוניהו וחמור אבוס בעליו, אמר הקב"ה יבוא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו: יג. ידה טפה. בית יד שהרצועה תלויה בה, ארכו טפה: ורחבה. של רצועה של עגל טפה: וראשה מגעת על פי כריסו. לכך צריך

ויורדות בה:

יג. ידה טפה ורחבה טפה, וראשה מגעת על פי כריסו. ומפה אותו שלישי מלפניו ושתי ידות מלאחוריו. ואינו מפה אותו לא עומד ולא יושב אלא מטה, שנאמר (דברים כה) והפילו השפט. והמפה מפה בידו אחת בכל כחו:

יד. והקורא קורא (שם כה) אם לא תשמר לעשות וגו' והפלא ה' את מכתך ואת מכות וגו', וחוזר לתחלת המקרא (שם כט) ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו', וחזרתם (תהלים עח) והוא רחום יכפר עון וגו', וחוזר לתחלת המקרא. ואם מת תחת

שיהא בבית יד של רצועה נקב, שהחזן המלכה יכול להאריך ולקצר הרצועה כרצונו. שאין מלקין לאדם אלא ברצועה שראשה מגעת על פי כריסו שהוא טבורו: שליש מלפניו. דכתיב (דברים כ"ה) והכדו לפניו כדי רשעתו, לפניו כדי רשעתו אחת, ולאחוריו כדי שנים. מלפניו, על לבו. מאחוריו. שליש על כתף זו ושליש על כתף זו: מכא בידו אחת. אבל כשמגביה הרצועה מגביה בשתי ידיו. בכל כחו. דכתיב (שם) מכה רבה:

יד. והקורא קורא. דכתיב (ויקרא י"ט) בקורת תהיה, בקריאה תהא, שקורין עליו אם לא תשמור לעשות וגו'. וגדול שבדיינים קורא, והסמוך לו מונה, והשלישי אומר על כל הכאה והכאה. ומצוה על הקורא לצמצם להשלים המקראות בסוף המלקות, ואם לא צמצם חוזר וקורא פעם שנייה וממהר לקרוא ולהשלים כשישלים המלקה להלקות: ואם

לעמוד הבא

כז. עושה אדם שליח להפריש תרומות ומעשרות.

ל. חמשה אם תרמו, אין תרומתן

תרומה; חרש, שוטה וקטן ועובד כוכבים שתרם של ישראל, אפלו ברשותו, והתורם שאינו שלו שלא ברשות הפעלים; אכל התורם משלו על של אחרים, הרי זה תרומה ותקן פרותיהם, וטובת הנאה שלו שנותנה לכל כהן שירצה.

לא. התורם שלא ברשות, או שירד לתוך שדה חברו ולקט פרות שלא ברשות, שבי שיקחם, ותורם; אם בא בעל הבית ואמר ליה: פלך אצל יפות, אם היו שם יפות ממה שתרם, תרומתו תרומה. ואם לאו, אין תרומתו תרומה. ואם לקט בעל הבית והוסיף, בין כך ובין כך תרומתו תרומה.

לב. המדבר ואינו שומע, או ששומע ואינו מדבר, והערים, והשכור, והסומא, לא יתרמו; ואם תרמו, תרומתן תרומה. ובזמן הזה, דלשרפה אלא מפני השממה,

לד. פרות השתפין חביבים בתרומה ומעשרות, ואינם צריכים לטל רשות זה מזה, אלא כל התורם מהם תרומתו תרומה. תרם אחד מהם ולא ידע חברו, ובא הוא ותרם, אם היו ממחין זה על זה, אין תרומת השני תרומה; ואם לאו, אם תרם

הראשון, ר ברייתא קידושין דף ג' ע"ב; ש ממעמעות עובדא דההוא (גברא) (סוסיא) דקדיש בפרומא וכו', ש ועובדא דמרי בר איסק וכו' בב"מ כ"ב ע"א וכפי פירושו שם במאי דאיתא שם ה"ג מסתברא: ת משנה ו' דפ"ג דתרומות:

מפני שאינו שומע והברכה ושאינו מדבר וכן הערס אינו יכולין לברך ושכור וסומא שאינם יכולין לכוין להפריש מן היפה: א ר"ע: ב משנה ג' שם וכו' יוסי: ד חולין דף י"ב ע"א וכו' נחמן וסוסיא אמרין באיטורין חזקה שליח עושה שליחותו מהא דגישין דף ס"ד ע"ב וכן פסק ר"ת בתוספתא עירובין דף ל"ב ע"א: ד כרב שיש דפליג ארב נחמן שם בגמ': ה חולין דף קל"ה ע"ב: ו ממעמעות המשנה ברין הסמוך שם בב"מ בשם הר"ר קורקוס: ז משנה ג' פ"ג דתרומות: ח מהירושלמי שם אליבא דכ"ע ופי' מלשון המהוה אצל התנוני כלומר שכל אחד סומך על מה שעושה חברו ואילו ידע זה שחבירו תרם לא היה תורם: ט פי' הר"ר קורקוס שאין ידוע אם הם ממחין וכו' יוסי שם

באר הגולה

על הא' מהק': כדי להפריש הכל כסדרן: מכאן עד סעיף ג' כי הוא ל' הרמב"ם בפ"ד מהלכות תרומות: פ קידושין דף ג'ט ע"א: ז משנה ריש תרומות: ח מימרא דרבי אבהו א"ר יוחנן וכו' נדרים דף ל"ו ע"ב דמשמע דנפטשא גם הבעיא הראשונה: ר ברייתא קידושין דף ג' ע"ב: ש ממעמעות עובדא דההוא (גברא) (סוסיא) דקדיש בפרומא וכו', ש ועובדא דמרי בר איסק וכו' בב"מ כ"ב ע"א וכפי פירושו שם במאי דאיתא שם ה"ג מסתברא: ת משנה ו' דפ"ג דתרומות: מפני שאינו שומע והברכה ושאינו מדבר וכן הערס אינו יכולין לברך ושכור וסומא שאינם יכולין לכוין להפריש מן היפה: א ר"ע: ב משנה ג' שם וכו' יוסי: ד חולין דף י"ב ע"א וכו' נחמן וסוסיא אמרין באיטורין חזקה שליח עושה שליחותו מהא דגישין דף ס"ד ע"ב וכן פסק ר"ת בתוספתא עירובין דף ל"ב ע"א: ד כרב שיש דפליג ארב נחמן שם בגמ': ה חולין דף קל"ה ע"ב: ו ממעמעות המשנה ברין הסמוך שם בב"מ בשם הר"ר קורקוס: ז משנה ג' פ"ג דתרומות: ח מהירושלמי שם אליבא דכ"ע ופי' מלשון המהוה אצל התנוני כלומר שכל אחד סומך על מה שעושה חברו ואילו ידע זה שחבירו תרם לא היה תורם: ט פי' הר"ר קורקוס שאין ידוע אם הם ממחין וכו' יוסי שם

הראשון פשעור, אין תרומת השני תרומה. ואם לא תרם הראשון פשעור, תרומת שניהם תרומה. ונראה לי שבזמן הזה, ה"ה במעשר. אכל לתרומה, בין שאין לתרומה שעור, בין כך ובין כך אין תרומת השני תרומה.

לז. האומר לאחד לתרם, והלך לתרם, ובטל שליחותו קדם שיתרם, לא שנה השליח שליחותו כגון שאמר לו: תרם מן הצפון, ותרם מן הדרום, אין תרומתו תרומה. ואם לאו, תרומתו תרומה.

והן חולקין וס"ל דכל שבטל השליחות, אפלו לא שנה, לא הני תרומתו תרומה (טו). **לא.** יארים שתרם, ובא בעל הבית ועקב, אם עד שלא תרם עקב, אין תרומתו תרומה. ואם משתרם עקב, תרומתו תרומה.

לז. יארים שתרם, ובא בעל הבית ועקב, אם עד שלא תרם עקב, אין תרומתו תרומה. ואם משתרם עקב, תרומתו תרומה.

לח. אפטרופסין תורמין נכסי תומים.

לט. הגנב והגזלן והאנס, תרומתן תרומה. ואם היו הפעלים

הראשון פשעור, אין תרומת השני תרומה. ואם לא תרם הראשון פשעור, תרומת שניהם תרומה. ונראה לי שבזמן הזה, ה"ה במעשר. אכל לתרומה, בין שאין לתרומה שעור, בין כך ובין כך אין תרומת השני תרומה.

מ. הבהן והשכיר והעבד והאשה, תורמין על מה שהם אוכלין, אכל לא על השאר.

מא. הבהן, פשאוכל אם אביו, והאשה בעסתה, תורמין, מפני שהן ברשות.

מב. הפועלים, אין להם רשות לתרם שלא מדעת בעל הבית.

מג. פועל שאמר ליה בעל הבית: כנס לי גרני ותרם, ותרם, ואחר כך כנס, תרומתו תרומה.

מד. עובד כוכבים שהפריש תרומה משלו, גזרו חכמים שתהא תרומתו תרומה אם הוא בארץ ישראל. הגה: ובודקין אותו, אם אמר: בדעת ישראל הפרשתי, תנתן לכהן; ואם לאו, טעונה גניזה (טו).

מה. המתכנן לומר: תרומה, ואמר: מעשר; מעשר, ואמר: תרומה, לא אמר כלום, עד שיהיו פיו ולבו שוים.

באר הגולה

במשנה: פי' הכ"מ כשיעור תורה אחר מנ' ואצ"ל כשיעור שתרם חבירו: י כרבי יוסי דמפרש דברי חכמים תרומות השני תרומה דקאמר היינו אף תרומת השני תרומה כ"מ שם: ז משנה ד' פרק ג' דתרומות: ח הכ"מ בשם ר"י קורקוס דס"ל דאפילו ר' יוחנן דפליג אריש לקיש בקדושין דף ג'ט ע"א דאית דבור ומבטל דבור מודה הכא וע"ש: ט וכ"כ הראב"י שם בהשגה וכו' יוחנן בענין קדושין שם: ז תוספתא פ"ג דתרומות ודוקא בריבעד ולא לכתחלה מהא דקדושין דף מ"א ע"ב שם בשם הר"ר קורקוס: ח שם בתוספתא ויניין בח"מ סי' ר"צ סעיף י"ד: ט שם בתוספתא ורישא בידוע שנתניאשו הבעלים והא דפליג ת"ק ור"ש במשנה ח' פרק כ"ו דכלים איירי בחטא: ט שם בתוספתא: ז שם בתוספתא: ח משנה ד' פ"ג דתרומות: ט שם בתוספתא וסיים שם שאין הגורן נכנס א"כ נתרם: ש משנה ספ"ג דתרומות ומנחו דס"ז ע"א: ת וכ"כ הרמב"ם שם ממימרא דרב יהודה אמר רב ערבין הקדש לשמים הפרישה והוא אסור בהנאה בזמן הזה רש"י: א משנה ח' פ"ג דתרומות: לעמוד הבא

הלכות סכה סימן תרל"ט

ו. ¹⁰ *היה אוכל בסכה וירדו גשמים והלך לביתו ופסקו הגשמים, אין מחיבין אותו לחזור לסכה ¹¹ עד שיגמר סעודתו: **ז.** ¹² *היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים, ¹³ אין ¹⁴ מטרחיין אותו ¹⁵ לחזור לסכה כל אותה הלילה, אלא ¹⁶ ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר.

ס ברתא שם דף טו.
ע שם בבבא.

שערי תשובה

המזון בביתו, עין שם. ועין בעשרת זנים שלילה הראשונה אוכל בזה בסכה ויגמר הסעודה בבית ויכרז שם. וכתב מחזיק ברכה בשם זרע אמת דיברך המוציא על דעת לגמר סעודתו בביתו, ואם ברח בסכה על הכוונה הרי גורם ברכה שאינה צריכה, ועין שם עוד בשמו שכתב שבני אדם שיש להם סכות גג של לוחות וסוגרים בנשמים ולפוסקים מיד פותחים והספק נגוד ויכולים לסעוד שם, מנחה עקבדי והם חזקים בסכה כיון שאינם מצטרפים וצריכים לברך, עין שם. ועין בקטוס אחרון למחזיק ברכה שכתב בשם האחרות חיים שכתב בשם הדרכי משה נ"ע וזכרון כל סעודת לילה הראשונה לאכל בסכה אפילו ירדו גשמים, עד כאן לשונו, וכן הוא בתשובת זקן אהרן סימן קסא, עין שם, וכיון שכן הבא לעשות כן אין מונחין אותו, על כן לא אמרו כל הפוסק כי אלא בשאר ימים חוץ מלילה ראשון, וצריך עיון:

באור הלכה

ו * היה אוכל בסכה והלך לביתו ופסקו הגשמים וכו'. הנה בלבוש איתא בשהתחיל לאכל, וכן איתא בכל בו ורשב"ם ור"ם, אמנם ברש"י איתא, כשישב לו פסקו, וכן משמע לשון הבריתא, ועל כל פנים אם פסקו קדם שישב משמע דאפילו לרש"י מחיב לחזור לסכה, וכן כתב באליה רבה וכן סתמתי בפנים:

כשעה או שתיים, ואם לא פסקו יעשה אז קדוש בסכה, כמו שכתב הרמ"א: ¹⁷ * וירדו גשמים בסכה כדי שיאמרו זמן וכו'. ורצה לומר, ולכאורה היה לו לעשות בהפוך, שיקדש בבית ויאמר גם כן שם ברכת שהחנינו לזמן הזה ויאכל כל סעודתו שם, ורק בסיים הסעודה יכנס לסכה ויאכל בזה. וכן היה צריך לברך עוד בפרט זמן משום סכה, ואין נכון להרבות בברכות, לכן טוב יותר מקדש מתחלה בסכה, ויזהיר קצא ברכת זמן על הסכה גם כן, ודאפילו אם נימא דפסוק או מסכה, מכל מקום דבר זה מאלו ברכי שהחנינו בחל בשעת עשיה בסכה דיוצא בזה, ויאכל בסכה בזה וישאר סעודתו יאכל בביתו. ואם פסקו הגשמים, ¹⁸ אפילו כבר ברח ברכת המזון על אכילה הקודמת צריך לאכל עוד הפעם ¹⁹ כשעור ביצה ומעט יותר בסכה ולברך לישב בסכה, כדי לצאת דעת הפוסקים דסבירא להו דאינו יוצא במה שאכל בעת הגשם, ²⁰ והוא כשעדין לא שכב, אבל אם כבר שכב אין צריך לקום מן המטה, דאם מצטער חזק הרי כבר יצא באכילתו, ואם מצטער פטור אין צריך לקום מן המטה, כמבאר בסעיף ז. ומה שכתב הרמ"א לילה הראשונה, ובלילה השנייה ²¹ מקדש בביתו ויכרז זמן על יום טוב ויאכל סעודתו, ובסוף הסעודה יאכל בזה בסכה, ולא יכרז לישב בסכה, וגם לא יכרז שהחנינו על הסכה ויסמך בזה על שהחנינו שברך בליל ראשון. ²² ולכתחלה ²³ טוב להמתין גם בלילה שניה מעט עד שישפסקו הגשמים. ואם אכל בביתו, ורק בזה בסוף הסעודה פסקה באפשר שכתב, ואחר כך פסקו הגשמים, צריך לכנס לסכה ולאכל כשעור, היינו, יותר מבביצה, ולברך לישב בסכה (אחרונים). ועין לקמן בסימן תרמ"ד מה שכתוב שם בענין זה:

ו ²⁴ * היה אוכל בסכה. הוא הדין ²⁵ כשהיו יורדין גשמים כשהיה בביתו ואכל בביתו, אין צריך לפסק סעודתו בביתו אלא גומר בביתו: ²⁶ * עד שיגמר סעודתו. אבל אם לא ישב עדן לאכל בביתו, ²⁷ אף שפסק מלאכל בסכה והלך לביתו, צריך לחזור לסכה אם פסקו הגשמים: **ז** ²⁸ * היה ישן וירדו גשמים וכו'. והוא הדין כשהיה ישן בתחלת הלילה בביתו מחמת גשמים ופסקו וחי' אדם: **ב** ²⁹ * אין מטרחיין אותו וכו'. ודוקא ³⁰ כששכב כבר אבל אם עדין לא שכב ³¹ לחזור לסכה (ומגן אברהם). ובספר בגדי ישע וכן במאמר מרדכי מסתפקים בזה, אחר שכבר היה לו טרחא להכניס הכרים וסכותו לתוך הבית אפשר שלא הטרחיין לחזור ולהעלותם: **מא** ³² * לחזור לסכה. והוא הדין מי ששוכב בסכה שיש לה לעטיון' ובשעת הגשמים סגרו אותו אחר כך פסק הגשם, נראה ³³ שאין צריך לעלות על הספק לפתח הלכותו שפסח בשעת הגשמים, אבל אם יכול לפתח בסכה עד ידי כחלים צריך לעמוד ולפתחם, שאין זה רק מעט טרחא ולא מקרי מצטער (בבבא וצקב): **מב** ³⁴ * ישן בביתו עד וכו'. ואפילו אם הקיץ ³⁵ אין צריך לעלות לסכה בלילה:

שער הציון

סו. יותר מחצות לא ימתין, וזמן אכילה סעודה ראשונה הוא לתחלתה גם כן רק עד חצות, וכו': **סז**. ואם מצטער ברכה או בשנה על ידי התמתן ונפסקו כשהיו אצלו אורחים צניים ונסתמא לא אכלו כל היום תאכיל לאכל ומצטרפים) אין לו להמתין, דמקם נפסקו אם מצטרפים חזק, בודאי יכול לאכל ויצא בזה המצות עשה, ואם מצטער פטור, גם כן יכול לאכל ובטור יצאק: ואפשר עוד דלענין צניים דקמי' עניי' נעכבם מלאכל אסורא נמי איכא, דהם אינם מחיבים לצאת כל הנהגת ואיכא חשש דכל תאחר, עין ראש השנה דף ד: **סח**. ואפילו הוא אחר חצות, דמקם פוסקים סבירא להו דאחר חצות הוא עדין זמן אכילה בסכה: **טז**. ואם אוכל רק כשעור בזה לא מבטא אותו יכול לברך לישב בסכה, ודלעת הפוסקים דסבירא להו דמצטער חזק בלילה הראשונה, הרי קום מתחלה המצות עשה באכילה ראשונה, ושוב עתה הדין כמו בשאר ימי סכות דאין צריך לישב בסכה רק על יותר מבביצה ובטור יצאק, וכן פסק בסודי דרך חיים, ודלא כחיי אדם: **ע**. אחרונים, ובחיי אדם שכתב דנראה להמתין כל הלילה שאם יפסקו הגשמים יאכל בסכה, ואף על כן דאם מצטער ורצה לישן פטור מזה נפסק, דאם מצטער חזק הרי כבר קום המצות עשה, ואם מצטער פטור הרי עתה פטור, מכל מקום אם מתחנן על עצמו שלא לישן ופסקו הגשמים ואוכל בסכה מברך ומקם מצות עשה. ובענין זה ראיתי במעשה רב, אך דנגד"א אול לשיטתו דפסק לגמרי

תרגום: ו. מוסקס גג על הסוכה לוסוך בעת הגשמים.

לוח עמוד הדימי: יום א ח חשון תשעו ♦ יום ב יח חשון תשפב ♦ יום ג יח חשון תשפב ♦ יום ד כב אלול תשצא ♦ יום ה כח אב תשנז ♦ יום ו אב תתא

לקראת ישראל אביו גשנה. לקראת ישראל, דא רזא דאדם. גשנה, תקורבמא חדא, לאתקרבא כחדא, בקרבנא חדא ויחודא חדא.

וירא אליו, דכד אתחזי שמשא בסיחרא, בדין נהיר סיחרא ואנהיר לבלהו דלתתא. וכן בגוונא דא, כל זמנא דקדושה דלעילא שרא על מקדשא דלתתא, אתנהיר בי מקדשא וקיימא בשלימותיה. וכד אסתלק מגיה ואתחריב בי מקדשא, בדין, ויבך על צנאריו עוד. דכונן כלא על מקדשא דאתחריב. עוד, מאי עוד. דא גלותא בתראה.

בדין כיון דחמא יעקב ואסתפל דהא תקונא דלתתא אשתכלל בגוונא דלעילא, בדין אמר אמותה הפעם וגו'. כי עודך חי, דאתקיימת

ואינון לכל סטר תשעה, לד' סטרין דעלמא, ואינון ל"ו בחושבנא. וכד מתחברן בלהו, אתעבידו ושימא חדא ברזא דשמא חדא, ביחודא שלים בקדחזי.

וכד מתתקני לגבי כרסאי, מה כתיב. ומפעל לרקיע אשר על ראשם במראה אכן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, והא אוקיימא (ג"א דייקנא) דהאי אכן טבא בכרסאי דקיימא על ד' קיימי, ועל ההוא כרסאי דיוקנא דאדם, לאתחברא ביה כחדא, ולא תברכא כדקא יאות.

וכד איחי מתתקנא לגביה דאדם, למגיה כלא ותיכא (ג"א קדשא, ובדין כלא ותיכא) חדא, להאי אדם. בדין כתיב, ויאסור יוסף מרפכתו דא צדיק. ויעל

תרגום לשון הוזהר

ישראל אביו גשנה. לקראת ישראל – זה הסוד של אדם. גשנה – התקרבות אחת, להתקרב יחד בקרבן אחד ויחוד אחד.

וירא אליו – שכשראה השמש עם הלבנה, אז מאירה הלבנה, ומאירה לכלל שלמטה. וכן כמו זה, כל זמן שהקדשה שלמעלה שורה על המקדש שלמטה, מאיר בית המקדש ועומד בשלמותו. וכשמסתלק ממנו ונתחבר בית המקדש, אז ויבך על צנאריו עוד, שקדם בכו על המקדש שנתחבר. עוד, מה זה עוד? זו הגלות האחרונה.

אז כיון שראה יעקב והסתכל שהנה תקון שלמטה נתקן כמו שלמעלה, אז אמר אמותה הפעם וגו'. כי עודך חי, שהתקיימת בסוד של הבית הקדוש שנקרא חי העולמים, ומשום כך כי עודך חי. ועל כן בראשונה אמר, רב עוד יוסף בני חי, שצריך לעמוד בסוד של חי, והנה נתבאר.

אחותה וגו', משום שכלם שולטים על מה שנקדו, ושליחות של מות החבל בהם.

והם תשעה לכל צד, לארבעת צדדי העולם, והם ל"ו בחשבון. וכשכלם מתחברים, נצפים רשום אחד, בסוד של שם אחד, ביחוד שלם כראוי.

וכשנתקנים כלפי הכסא, מה כתוב? ומפעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אכן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. והרי בארנו, (דיוטת) שהאכן הסוכה הזו בכסא, שעומד על ארבעה עמודים, ועל אותו הכסא דמות של אדם, להתחבר בו יחד ולהתברך כראוי.

וכששיא נתקנת כלפי אדם, שהכל יהיה מרכבה (ג"א קדשה, ואז כל המרכבה) אחת לאדם הזה, אז כתוב: ויאסור יוסף מרפכתו – זה הצדיק. ויעל לקראת

שאר חיותא, והאי (ג"א ואית) חיה שלטא על בלהו. בגין דכד האי חיותא יבא ונהרא לבלהו, בדין בלהו נטלין למטלנוי, ויהיבת דא לדא, ושלטא דא על דא.

ואית חיותא לעילא על פתאי, על שאר חיותא לתתא, ובלהו אתננו מינה, וארבע סטרי דעלמא רשימין בה. אנפין נהירין דיעין (דיינן) לכל סטר, ואיחי שלטא על ארבע סטרי. והא אוקיימא, דאינון תלת לסטר דא, ותלת לסטר דא, וכן לארבע סטרי דעלמא.

ואית רקיע לעילא מן רקיע, והאי רקיע דשלטא עליהו, בלהו מסתפלן לגביה. מה כתיב, (יחזקאל א) ותחת הרקיע כנפיהם ישרות אשה אל אחותה וגו'. בגין דבלהו שלטין על מה דאתפקדו, ושליוחו דקוסטא דקופטרא כהו.

תרגום לשון הוזהר

הזו נותנת ומאירה לכלם, אז כלן נוסעות למסעותיהן ונותנות זו לזו ושולטות זו על זו. ויש חיה למעלה על התחתונים על שאר החיות שלמטה, וכלם נזונים ממנה, וארבעת צדדי העולם רשומים בה, פנים מאירות ידועות (דיינים) לכל צד, והיא שולטת על ארבעה צדדים, והנה פרשיה, שהם שלש לצד זה ושלש לצד זה, וכן לארבעת צדדי העולם.

ויש רקיע למעלה מן הרקיע, והרקיע הזה ששולט עליהם, כלם מסתכלים כלפיו. מה כתוב? (יחזקאל א) ותחת הרקיע כנפיהם ישרות אשה אל

כמה דאת אמר, (במדבר ו) שש עגלות צב. דבר אחר, שיתין הו', וכלא רזא חדא. בקדמיתא כתיב בעגלות אשר שלח יוסף, ולבסוף אשר שלח פרעה. אלא, בלהו דשדר יוסף, הו' בחושבנא כדקא חזי. ואינון דשדר פרעה נחיר מנייהו, לא הו' ברזא דא, ולא הו' בחושבנא.

ואלין ואלין קאתו. בגין כך, אשר שלח יוסף, אשר שלח פרעה. וכד יפקון ישראל מן גלותא מה כתיב, (ישעיה טז) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה' וגו'.

ויאסור יוסף מרפכתו, רבי יצחק פתח ואמר, (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה, האי קרא אוקיימא. אבל תא חזי, אית חיה לעילא מן חיה, ואית חיה קדישא דקיימא על גיש חיותא.

ואית חיה עלאה, לעילא על כל

ואלה ואלה באו, משום כך אשר שלח יוסף, אשר שלח פרעה. וכשיצאו ישראל מן הגלות מה כתוב? (ישעיה טז) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה' וגו'.

ויאסור יוסף מרפכתו. רבי יצחק פתח ואמר, (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה. הפסוק הזה בארורה, אבל בא ראה, יש חיה למעלה מן החיה, ויש חיה קדושה שעומדת על ראש החיות.

ויש חיה עליונה למעלה על כל שאר החיות, וזו (ויש) החיה שולטת על כלם, משום שאשר החיה

ובאחד השנים תפלו: ה קומה אלהים
שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל-
הגוים:

יו לחודש

יום שני

פז א שיר מזמור לאסף: ב אלהים
אל-דמילך אל-תחרש ואל-
תשקט אל: ג כיהנה אויביך יהמיון
ומשנאיך נשאו ראש: ד על-עמך
יערימו סוד ויתעצו על-צפוניך:
ה אמרו לכו ונכחידם מגוי ולא-יזכר
שם-ישראל עוד: ו כי נועצו לב יחדו
עליך ברית יכרתו: ז אהלי אדום
וישמעאלים מואב והגרים: ח גבל
ועמון ועמלק פלשת עם-יושבי צור:
ט גם-אשור גלגה עם היו ורוע לבני-
לוט סלה: י עשה-להם כמדון
פסיסרא כביזן כנחל קישון: יא נשמדו
כעין-דאר היו דמן לאדמה: יב שיתמו
גדיכמו כערב וכאב וכבב וכצלמנע
כל-נסיכמו: יג אשר אמרו ירשה לנו
את נאות אלהים: יד אלהי שיתמו
כגלגל פקש לפני-רוח: טו פאש
תבער-נער וכלהכה תלהט הרים:
טז בן תרדפם בסערך ובסופתך
תבהלם: יז מלא פניהם קלון ויבקשו
שמך יהוה: יח יבשו ויבהלו עדי-עד
ויחפרו ויאבדו: יט וידעו כי אתה
שמך יהוה לבדך עליון על-כל-
הארץ:

פז א למנצח על-הגתית לבני-קרח
מזמור: ב מה-ידידות משכנותיך
יהוה צבאות: ג נכספה וגם-פלטה
נפשי לחצרות יהוה לפי ובשרי ירגנו
אל אל-חי: ד גם-צפור מצאה בית
וידור: ה קן לה אשר-שתה אפרחיה
את-מזבחותיך יהוה צבאות מלפי
וראיה: ה אשרי יושבי ביתך עוד
יהללוך סלה: ו אשרי אדם עז-לו כך
מסלות בלבבם: ז עברי בעמק הבכא
מעין ישתוהו גם-ברכות יעטה
מורה: ח ילכו מחיל אל-חיל יראה
אל-אלהים בציון: ט יהוה אלהים
צבאות שמעה תפילתי האזינה אלהי
יעקב סלה: י מגננו ראה אלהים והבט
פני משיחך: יא כי טוב-יום כחצריך
מאלך בחרתי הסתופף בבית אלהי
מדור באה-לירשע: יב כי שמש ומגן
יהוה אלהים חן וכבוד יתן יהוה לא
ימנע-טוב להלכים בתמים: יג יהוה
צבאות אשרי אדם בטח בך:

פז א למנצח לבני-קרח מזמור:
ב רצית יהוה ארצך שבת שבות
שכית יעקב: ג נשאת עון עמך פסית
כל-חטאתם סלה: ד אספת כל-עברתך
השיבות מחרון אפך: ה שובנו אלהי
ישענו והפר כעסך עמנו: ו הלעולם
תאנף-בנו תמשך אפך לדר ודר:
ז הלא-אתה תשוב תחיינו ועמך

ישמחו-בך: ח הראנו יהוה חסדך
וישעך תתן-לנו: ט אשמעה מה-ידבר
האל יהוה כי ידבר שלום אל-עמו
ואל-חסידיו ואל-ישובו לכסלה: י אף
קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד
בארצנו: יא חסד-ואמת נפגשו צדק
ושלום נשקו: יב אמת מארץ תצמח
וצדק משמים נשקף: יג גם-יהוה יתן
הטוב וארצנו תתן יכולה: יד צדק
לפניו יהלך וישם לדרך פועמיו:

פז א תפלה לדרור הטה-יהוה אונך
ענני כיעני ואביון אני: ב שמרה
נפשי כי-חסיד אני השע עבדך אתה
אלהי הבוטח אליך: ג חנני אדני כי-
אליך אקרא כל-היום: ד שמח נפש
עבדך כי-אליך אדני נפשי אשא:
ה כי אתה אדני טוב וסלה ורב-חסד
לכל-קראיך: ו האזינה יהוה תפילתי
והקשיבה בקול תחנונותי: ז ביום
צרתי אקראך כי תעניני: ח אין-כמוך
באלהים: י אדני ואין כמעשיך:
ט כל-גוים: יא אשר עשית יבואו ו
ישתחוו לפניך אדני ויכבדו לשמך:
יב כי-גדול אתה ועשה גפלאות אתה
אלהים לבדך: יג הורני יהוה דרכך
אהלך באמתך יחד לכבי ליראה
שמך: יד אודך אדני אלהי בכל-לבבי
ובכבדה שמך לעולם: יג כי-חסדך
גדול עלי והצלת נפשי משאול

תחתיה: יד אלהים: יז אדני קמו-עלי
ועדת עריצים בקשו נפשי ולא שמוך
לנגדם: יט ואתה אדני אל-רחום וחנון
ארף אפים ורב-חסד ואמת: יט פנה
אלי ותנני תנה-עזך לעבדך והושיעה
לכו-אמתך: יח עשה-עמי אות לטובה
ויראו שגאי ויבשו כי אתה יהוה
עזרתי ונחמתי:

פז א לבני-קרח מזמור שיר לסודתו
בהררי-קדש: ב אהב יהוה שערי
ציון מכל משכנות יעקב: ג נכבדות
מדבר בך עיר האלהים סלה:
ד אופיר רחב ובכל לודעי הגה פלשת
וצר עם-כוש זה ילד-שם: ה וליציון ו
יאמר איש ואיש ילד-בה והוא יכונה
עליון: ו יהוה יספר בכתוב עמים זה
ילד-שם סלה: ז ושרים כחללים כל-
מעני בך:

יו לחודש

יום שלישי

פז א שיר מזמור לבני קרח למנצח
על-מחלת לענות משפיל להימן
האזרחי: ב יהוה אלהי ישועתי יום-
צעמתי כלילה נגדך: ג תבוא לפניך
תפילתי הטה אונך לרנתי: ד כי-שבעה
כרעות נפשי וחי לשאול הגיעו:
ה נחשכתי עם-יורדי בור הייתי כגבר
אין-איל: ו במתים חפשי כמו
חללים: ז שכבי כגר אשר לא זכרתם
עוד והמה מדך נגדו: ז שפתי כבוד

חרפו אויבך | יהוה אשר חרפו
עקבות משיחך: ^ג ברוך יהוה לעולם
אמן ואמן:

ספר ליום חמישי רביעי
יט לחודש יום רביעי

^א תפלה למשה איש־האלהים אדני
מעון אתה היית לנו בדרך ודר:
^ב בטרם | הרים ילדו ותחולל ארץ
ותבל ומעולם עד־עולם אתה אל:
^ג תשב אנוש עד־דבא ותאמר שובו
בני־אדם: ^ד כי אלף שנים בעיניך
כיום אתמול כי יעבר ואשמורה
בלילה: ^ה ורמתם שנה יהיו בפקר
כחציר יחלף: ^ו ובבקר יצייץ וחלף
לערב מזולל ויבש: ^ז כי־כלינו באפך
ובחמתך נבהלנו: ^ח שש שנה עונתינו
לנגדך עלמנו למאור פניך: ^ט כי כל־
מינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו־
הגה: ^י ימי־שנותינו בהם שבעים שנה
ואם בגבורת | שמונים שנה ורחבם
עמל ואון כי־גז חיש ונעפה: ^{יא} מי־
ידע עז אפך וי־ראתך עברתך:
^{יב} למנות מינו כן הודע ונבא לבב
חכמה: ^{יג} שובה יהוה עד־מתי והנחם
על־עבדיך: ^{יד} שבענו בבקר חסדך
וגרנגה ונשמחה בכל־ימינו: ^{טו} שמחנו
כימות עניתנו שנות ראינו רעה:
^{טז} יראה אל־עבדיך פעלה והדרך על־
בניהם: ^{יז} ויהי | נעם אדני אליהינו

וכסאו כימי שמים: ^א לא־איעזבו בני
תורתך ובמשפטי לא ילכון: ^ב אם־
חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו:
^ג ופקדתי כשכט פשעם ובנגעים
עונם: ^ד וחסדי לא־אפיר מעמו ולא־
אשקר באמונתי: ^ה לא־אחלל בריתי
ומוצא שפתי לא אשנה: ^ו אחת
נשבעתי בקדשי אם־לדור אכזב:
^ז וזרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש
נגדי: ^ח כרחם יכון עולם ועד פשחק
נאמן סלה: ^ט ואתה זנחת ותמאס
התעפרת עם־משיחך: ^י נארתה ברית
עבדך חללת לארץ נזר: ^{יא} פרצת
כל־גדרתיו שמת מבצרו מחתה:
^{יב} ששהו כל־עברי דרך הזה חרפה
לשכניו: ^{יג} הרימות ימין צריו
השמת כל־אויביו: ^{יד} אף־תשיב צור
חרבו ולא תקימתו במלחמה:
^{טו} השבת משהו וכסאו לארץ
מגרתה: ^{טז} הקצרת ימי עלומי
העטית עליו בושח סלה: ^{יז} עד־מה
יהוה תסתר לנצח תכער כמו־אש
חמתך: ^{יח} זכר־אני מה־חלד על־מה־
שוא בראת כל־בני־אדם: ^{יט} מי גבר
יחיה ולא יראה מות מלט נפשו
מיד־שואל סלה: ^כ איה | חסדיך
הראשנים | אדני נשבעת לדוד
באמונתך: ^{כא} זכר אדני חרפת עבדיך
שאתי כחילי כל־רבים עמים: ^{כב} אשר

מי־כמוך חסין | יה ואמונתך
סביבותיך: ^א אתה מושל בגאות הים
בשוא גליו אתה תשבעם: ^ב אתה
דבאת כחלל רהב בזרוע עזך פורת
אויבך: ^ג יך שמים אף־לך ארץ
תבל ומלאה אתה יסרתם: ^ד צפון
וימין אתה בראתם תבור וחרמון
בשמך ירגנו: ^ה לך זרוע עם־גבורה
עזז לך תרומ ימינך: ^ו צדק ומשפט
מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך:
^ז אשרי העם יודעי תרועה יהוה
באור־פניך יחלכון: ^ח בשמך יגילון
כל־היום ובצדקתך ירומו: ^ט כי־
תפארת עזמו אתה וברצונך תרים תרומ
קרנינו: ^י כי ליהוה מגנגנו ולקדוש
ישראל מלכנו: ^{יא} אז דברת־בחזון
לחסידיך ותאמר שויתי עזר על־גבור
הרימותי בחור מעם: ^{יב} מצאתי דוד
עבדי בשמן קדשי משחתיו: ^{יג} אשר
ידי תכון עמו אף־זרועי תאמצנו:
^{יד} לא־ישא אויב בו וכן־עולה לא
יעננו: ^{טו} וכתותי מפני צריו ומשנאיו
אגוף: ^{טז} ואמונתי וחסדי עמו ובשמי
תרומ קרנו: ^{יז} ושמתי בים ידו
ובנהרות ימינו: ^{יח} הוא יקראני אבי
אתה אלי וצור ישועתי: ^{יט} אף־אני
בכור אתנהו עליון למלכ־ארץ:
^כ לעולם אשמור־לו חסדי
וכריתי נאמנת לו: ^{כא} ושמתי לעד זרעו

תחתיות במחשפים במצלות: ^א עלי
סמכה חמתך וכל־משפריך עיני
סלה: ^ב הרחקת מידעי ממני שפתי
תועבות למו פלא ולא אצא: ^ג עיני
דאכה מני עני קראתיך יהוה בכל־יום
שטחתי אליך כפף: ^ד הלמתים
תעשה־פלא אם־רפאים יקומו | ידוך
סלה: ^ה היספר בבקר חסדך ואמונתך
באבדון: ^ו הודע בחשך פלאך
וצדקתך בארץ נשיה: ^ז ואני | אליך
יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך:
^ח למה יהוה תונח נפשי תסתיר פניך
ממני: ^ט עני וגני וגנע מגער נשאתי
אמיר אפונה: ^י עלי עברו חרונך
בעותיך צמותותי: ^{יא} סבוגי במים כל־
היום הקיפו עלי יחד: ^{יב} הרחקת
ממני אהב ורע מידעי מחשך:
פס ^א משפיל לאיתן האזרחי:
^ב חסדי יהוה עולם אשריה לך
ודר | אודיע אמונתך בפי: ^ג כי־
אמרת עולם חסד יבנה שמים | תכן
אמונתך בהם: ^ד ברתי ברית לבחירי
נשבעתי לדוד עבדי: ^ה עד־עולם אכין
זרעך ובנתי לדוד־דוד כסאך סלה:
^ו וידו שמים פלאך יהוה אף־אמונתך
בקהל קדשים: ^ז כי מי בשחק יערוך
ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: ^ח אל
נערץ בסוד־קדשים רבה ונוא על־
כל־סביביו: ^ט יהוה | אליה צבאות

לקומי

דרשו יי ועזו לו

מוזח"ר

שהרג את הנפש, וקסר אותה בכף אויבה, ואין להשיבה מין נוקבין להמשיך טרף לביתה, ועל־ידיה: בנפשנו נביא לחמנו - ביגיעה וטרחא גדולה: וזה שאמרו חכמינו, וזרונם לברכה: קשין מוונותיו של אדם בקריעת ים־סוף (פסחים ק"ח), כי ים־סוף נקרא לשנים־עשר קרעים (פירי דרא"פ מב ובתקון כא), כנגד שתיים־עשרה פדיונות הפסין (ה) שעל־ידיהם קשים מוונותיו של אדם וכו', וזה שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (ברכות נה): שלחן דומה למזבח, כי שיעור פנימות החליף כשיעור פנימות המזבח (תלוי י"א), גם על השחיטה גימטריא תל"ו, ובעת אפי' תאכל לחם (בראשית א) - ראשיתחבות גימטריא תל"ו (עם הארבע תבות), לרמוז חסרון הפרנסה על־ידי שוממים שאינם מהגנים. וזה פירוש (תהלים ק"א): טרף נתן לידאיו; כי טרף יש לו שני משמעותות: לשון מרפה, כמובא בזהר סוף משפטים (דף ככ"א), ולשון מזון. לרמוז, כשישראל שוממים את עצמם מטרפה, על־ידיה יש להם פרנסה:

וזה פירוש: מנצפך צופים אמרו (שבת קד). **מנצפך** הוא בחינת ורדין, בחינת ר"ו דין. וצופים, אלו נביאים, שניקתם מבחינת ברוכים, בחינת תינוקות, בחינת הכל שאין בו חטא, בחינת אוירא דארץ־ישראל, שיש מקבלין רוח־הקדש, כמובא בזהר (דף ק"ד דף פ"ה): ויקם וינה לברח תרשישה, ואלו הצופים, הינו אלו שהם בבחינת הכל שאין בו חטא, הם נהרין ב"ורדין", ר"ו דין, כמנצפך, ומעלין את הנפש בבחינת מין נוקבין, וממשיכים שפע, והשפע מכה בשם א'מ'ר, כי מתחלה היא אור, ואחר־כך געשה מים, ואחר־כך קליע, וכשמתמקים את המנצפך, ועושים ממנצפך אדני, כי מ"ריו" געשה צורת אלה, ונעשה אדני. ואדני הוא דבור, הוא השכינה, כמו שכתוב (תהלים נא): אדני שפתי תפתח; ומהכל הנה, הינו אדני, יוצא השפע, ונתחלק לכל אחד לפי בחינתו. וזה פירוש (תהלים נח): אדני יתן אומר המבשרות צבא רב - לכל אחד לפי בחינתו:

וזה שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (פסחים ק"ד): אכלי עמי אכלו לחם אדני לא קראו - רב אמר: אלו הדינים; ושמאל אמר: אלו מלמדי תינוקות. מר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פליגי. רב אמר אלו הדינים - הינו ר"ו דין, שאינם מעלין את הנפש בבחינת מין נוקבין, שאין עושין מ"ריו" דין. אדני, רמוז לשוממים שאינם מהגנים, שמקלקלים הדינים, הינו ר"ו דין, מנצפך. הדמים, שהם הנפשות, הם חמש אותיות, כנגד חמשה דמים, כידוע. רמוז לחמש בחינות שיש לנפש, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (ברכות י): הני חמשה 'ברכי נפש' כנגד מי וכו'. ושמאל אמר אלו מלמדי תינוקות - שמקלקלים את ההכל שאין בו חטא. כשהדבור והכל של השוחט אינו בבחינת הכל שאין בו חטא, בחינת אוירא דארץ־ישראל, על־ידיה: אכלי עמי - הפרנסה נתממט. כי כשיש להשוחט בחינת הכל שאין בו חטא, בחינת חרב לה, בחינת צדקה דארץ־ישראל, בחינת נפש, בחינת תורה כלי - גם הנפש, שעולה מהחי להמדבר שלו, גם־כן נתעלה בבחינות מעלות אלו הנזכר:

באורא דארץ־ישראל, אויר הקדוש, שהוא בחינת הכל שאין בו חטא. וזה שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (תענית א'): היושב בתענית נקרא חסיד, שנאמר: גומל נפש איש חסד; כי התענית הוא גמילות חסדים לנפשו, הינו לתורה, כמו שכתוב (תהלים ט'): תורת ה' תמימה משיבת נפש. לל בן נקרא איש חסיד, כי מבטל הדין והחשך, וממשיך חסדים בעולם:

ה וזה פירוש (פסחים צ'): שלשה תהרות שהחור רבי יהודה בן בתירא מנציבין: הנהיר בקון ששכח תלמודו מחמת אנסו, והנהיר בורדין ברבי יהודה, והנהיר בבני עמיהא־רץ שממם תצא תורה. כי אלו השלשה בחינות, הם כלם רומזים להתעלות הנפש והשכל והתורה והזרונם. וכן זה, ששכח תלמודו מחמת אנסו, הוא בחינת מיתה וסבלות מחמת שכיחה; אבל אנס רחמנא פוטרי (ה) והחור רבי יהודה לכבדו, שעל־ידי הכבוד יתבטל ממנו השכיחה, ויתגלה הנפש, הינו זכרון התורה. כי שרש התורה היא כבוד השם יתברך, כמו שכתוב: לכבודי בראתיו וכו', וכמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (אבות פ'): אין כבוד אלא תורה:

ו וזהו: הנהיר בורדין ברבי יהודה, כי הדם הוא הנפש ששא בגלגול, וצריך השוחט לכוון להעלות הנפש שפדם, גם עקר חסרון הפרנסה שנחמטם בזהירות הללו, אין זה אלא על־ידי השוממים שאינם מהגנים. וזה (אבות פ'): אם אין תורה, אין קמה. תורה היא בחינת נפש כג'ל, על־ידיה אין קמה, הפרנסה נתממט. ובשביל זה החליף נקרא מאכלת, כמו שכתוב (בראשית כב): ויקח את המאכלת, כי יש שוחט הגון מאכל ומפרנס לישראל, כי השוחט הגון הוא מלביש את הנפש שבחי במדבר, הינו בדבור הפרכה שהוא מברך, והדבור הוא בחינת שכינה, כמו שכתוב (ה) מלכות - פה. וזה פירוש (שערי תל): חרב לה' מלאה דם; כי השכינה נקראת חרב לה' (כמובא בזהר ופסחים), והיא בחינת דבור, שהוא בחינת חרב פופיות, לשון פה, כמו שכתוב (תהלים קמב): רוממות אל בגרונום וחרב פופיות וכו'. וכשהנפש באה בתוך חרב לה', בתוך הדבור, בבחינת מין נוקבין, או השכינה מוונת על־ידי המין נוקבין שיש לה, בבחינת: חיו במה ברא קאמינא (זהר וקרא דף ג'), וזה: חרב לה' מלאה דם; מנפשות העולות בה בבחינת מין נוקבין, ועל־ידי הוונת היא מקבלת פרנסה לישראל. וזה פירוש (אבות ה): בנפשנו נביא לחמנו מפני חרב המדבר; הינו כשהשוחט אינו הגון, ואינו מעלה את הנפש בבחינת מין נוקבין, וכשעומד עם החליף לשחט את החי, הוא עומד ברוצח נפשות, והחליף שלו הוא חרב המדבר, ואינו חרב לה', שהוא חרב המדבר, ויש צער להנפש החי, שצוהקת בקול מר (שיר השירים ה): נפשי יצאה - כשיצאת בשביל להכניס בדברו של הפרכה, בבחינת מין נוקבין, וכשיצאתי, כפשתיו ולא מצאתיו, קראתיו ולא עני - כי אינו שם בשעת הפרכה, וחושב מחשבת פגול. על־ידיה מצאני השוממים הספקים בעיר, חבוני פצעוני, נשאו את רידי מעלי - הינו, שמעלה שהיה להנפש בבחינת חי, גם זה לקח ממנה, כי עכשו אין לה מנוח לכך רגלה. אוי לו להשוחט הזה! אוי להנפש,

(ג) נדרים כו ע"א. (ד) פתח אליהו. (ה) ראש חולין פיק א', סימן כד.

בננינים פנ"ל באותו המקום שצנה המלך, והלך וקבל הגדלה בתקף.

והחכם הנ"ל, כשבא אליו האגרת מהמלך פנ"ל - השיב להחכם שבהיאה: המתן ולין פה, ונדבר ונתלישב. לערב עשה עבורו סעדה גדולה. בתוך סעדתו נתחכם החכם בחכמתו ופילוסופיה שלו, וצנה ואמר: מה זאת שהמלך פנה לשלח אחרי, עבור שפל ברוך פמוני, ומה אני שהמלך ישלח אחרי? הלא מלך פנה, שיש לו ממשלה וגדלה פזו ונאני שפל ונבזה כנגד מלך גדול ונורא פנה, ואיך יתישב זאת בדעת שמלך פנה ישלח עבור שפל פמוני? אם

אמר בשביל חכמתי - מה אני כנגד המלך? וכי אין להמלך חכמים? וגם המלך בעצמו בודאי חכם גדול, ומה הדבר הזה, שהמלך ישלח עבורי? וישתומם על-זה מאד מאד.

ענה ואמר זה החכם (והינו החכם הראשון שהוא חברו של הקם, כי כל זה הכל מדבריו של אותו החכם הראשון חברו של הקם, שאחר שהשתומם והתמיה עצמו מאד כנ"ל, ענה בעצמו דברים אלו, ואמר לחכם השליח): (ידע מה שאני אומר: דעתי שבהכרח הדבר מוכן ומבדר שאין מלך פעולם כלל, וכל העולם טועים בפשטות הזה, שסוברים שיש מלך; וראה והבן: איך אפשר זאת, שפל בני העולם ימסרו עצמן לסמך על איש אחד שהוא המלך? בודאי אין מלך פעולם כלל. השיב

אזוי א גרוסער מלך. גא ווי גישקט זיך דאס אין שכל אז אזוי א מלך זאל שיקן נאך מיר. איך זאל זאגן מחמת מיין חכמה. האט ער נאך מיר גישקט. וואס טרעף איך אן אקעגן דעם מלך. האט דען דער מלך קיין חכמים גיט. און דער מלך אליין איז זיך אויך בודאי א גרוסער חכם. און וואס איז דאס. אז דער מלך זאל נאך מיר שיקן. און ער האט זיך דרויף וייער וייער פארוואנדערט. און ווי ער פארוואנדערט זיך אזוי. רופט ער זיך אן (צו דעם אנדערן חכם דער שליח וואס האט דעם גיט בראכט) ווייסטו וואס איך וועל דיר זאגן. האט מיין דיעה איז אז סע איז גידרונגען. אז סע איז גאר קיין מלך גיט דא אין דער וועלט. און די גאנצע וועלט איז זיך דרינגען טועה זיי מיינען אז סע איז דא א מלך. אדרבא פארשטיי. ווי גישקט זיך דאס. אז די גאנצע וועלט. זאל זיך אפגיבן צו איין מענטשן אין דער האנט אריין. אז ער זאל זיין דער מלך. סע איז אודאי קיין מלך אויך דער וועלט גיט דא. **ענפערט דער חכם דער שליח. איך האב זיך דיר**

החכם השליח הנ"ל: הלא אני הבאתי לך אגרת מהמלך. שאל אותו החכם הראשון הנ"ל: האתה בעצמך קבלת האגרת מיד המלך בעצמו ממש? השיב לו: לאו, רק איש אחר נתן בידי האגרת בשם המלך; ענה ואמר: עתה ראה בעיניך שדברי בנים, כי אין מלך כלל. וחדר ושאל אותו: תאמר לי, הלא אתה מן העיר מלוכה, ומגדל שם מנמיה, הגידה לי: הראית מנמיה את המלך? השיב לו: לאו (כי באמת מן הדבר, שלא כל אחד ואחד וזכה לראות את המלך, כי אין השלך מראה רק בעתים וחותות מאד); ענה החכם הראשון ואמר: עתה ראה גם ראה שדברי ברורים ומבדרים, שבודאי אין מלך כלל, כי הלא אפלו אתה לא ראית את המלך מעולם.

גיבראכט א בריוו פון דעם מלך. פרענט אים דעם חכם (דער חבר פון דעם חכם) האסטו אליין גינגען דעם מלך באם מלך אויס דער האנט ארויס. ענפערט ער אים. גיין. גאר אנאנדערער מענטש האט מיר גיגיבן דעם בריוו פון דעם מלך. רופט ער זיך אן. גא אדרבא. היינט זעה מיט דייע אויגן. אז איך בין גירעכט אז סע איז גאר קיין מלך גיט פאר האנדן. פרענט ער אים ווידער (דער חכם דער חבר פון דעם חכם אנדערן חכם דעם שליח) זאג מיר נאר. דו ביסט זיך פון דער עיר מלוכה און דו ביסט דארט גיוואקסן גיווארן. זאג מיר האסטו וועגס גיזעקן דעם מלך. האט ער אים גיענפערט. גיין. רופט ער זיך אן. היינט זעה אז איך בין גירעכט אז סע איז בודאי גאר קיין מלך גיט פארהאנדן. ווארן האט אפילו דו האסט קיין מאל דעם מלך גיט גיזעקן. **האט ווידער דער חכם דער שליח גיפערענט. אז סע איז יוא אזוי. ווער זע פירט די מדינה. האט**

שוב שאל החכם השליח: אם כן, מי מנהיג המדינה? השיב החכם הראשון: זאת אני אספר לך ברור, כי ממני תשאל, כי אני בקי בזה; כי הייתי משוטט במדינות, והייתי במדינת איטליה, וכך המנהג: שיש שבועים שרי יוצעים (שקורין דאטמירין), והם עולים ומנהיגים המדינה זמן מיוחד, ועם זה השררות חולקין עצמן כל בני המדינה בזה אחר זה; והתחילו דבריו לכנס באזני החכם השליח, עד שהסכימו וגזרו שבודאי אין מלך פעולם כלל. שוב ענה החכם הראשון: המתן עד הבקר, אברר לך עוד ברור אחר ברור שאין מלך פעולם כלל. וישפם החכם הראשון בבקר (החכם שהוא חברו של הקם אנו קוראים אותו חמדי

ער אים גיענפערט (והיינו דער חכם דער חבר פון דער חכם) דאס. איך וועל דיר דערציילן קלאר. ווארן איך בין דרינגען גינגט. און מיד זאלסט פרעגן. ווארן איך בין אויסן גיזעקן לענדער. בין איך גיזעקן. אין איטליה. איז אזוי דער מנהג. סע איז פארהאנדן ויבציג ראטהיירן און זיי גייען ארויף און פירן די מדינה א צייט. און מיט דעם שררה שאפט טיילן זיך איין די גאנצע מדינה איינער נאך דעם אנדערן (והיינו פירר זענען די יו ראטהיירן. דער נאך גייען די אראם און אנדערע גייען ארויף און פירן די מדינה און אזוי אלע קאל אנדערע) האבן אן גיהויבן זיינע רייד אריין צו גיין אין די אויערן פון דעם אנדערן חכם (והיינו דער שליח) ביז סע איז ביי זיי ביידיע גיבליבן אז סע איז בודאי קיין מלך אויך דער וועלט גיט דא. **האט זיך ווידער אן גירופן דער חכם (דער חבר פון דעם חכם) ווארט ביז איך דער פראי וועל איך דיר נאך דערנווייזן קלאר אז סע איז בודאי קיין מלך גיט**

בשם חכם (ראשון), והקיץ את חברו החכם השליח, ואמר לו: בוא עמי אל החוץ ואראך הדבר בברור איך העולם כלו בטעות, ובאמת אין מלך כלל, וכלם בטעות גדול. והלכו בשוק, וראו איש חיל אחד, ותפסו אותו ושאלו אותו: למי אתה עובד? השיב: את המלך. (שאלו אותו) הראית את המלך מימך? לא; ענה ואמר: ראה, היש שטות כזה? שוב הלכו אל אדון אחד מן החיל ונכנסו עמו בדברים עד ששאלוהו: למי אתה עובד? את המלך. הראית את המלך? לא; ענה ואמר: עתה ראה בעיניך שהדבר

מבדר שכלם טועים, ואין מלך כלל בעולם. ונספם ביניהם הדבר שאין מלך כלל. ענה החכם ואמר עוד: בוא ונסע ונלך בעולם, ואראך עוד איך כל העולם כלו בטעותים גדולים. והיו הולכים ונוסעים בעולם, ובכל מקום שבאו מצאו את העולם בטעות, ודבר המלך הנ"ל נעשה אצלם למשל, ובכל מקום שמצאו העולם בטעות - לקחו את המלך למשל: כמו שעה אמת, שיש מלך - כן הדבר הזה. והיו הולכים ונוסעים עד שפלה מה שבגד, והתחילו למכר סוס אחד, ונענו אלע ויך טועה. און סע איז קיין מלך ניש דא (ווארען דער אפיציר האט אויך ניש גיזען דעם מלך) איז צווישן זי גיבליבן אז סע איז קיין מלך ניש דא. האט זיך דער ערשטער חכם אן גירופן. קום האמיר פארן אויף דער וועלט. וועל איך דיר נאך ווייזן ווי די גאנצע וועלט איז זיך וייער טועה אין גרויסע ניירישקייט. זענען זיי גיאנגען און זענען גיפארן אויף דער וועלט. און אומידום ווי זיי זענען גיקומען האבן זיי אלץ גיפונען די וועלט אין טעות (פולטור די חכמים זענען דורך וייער חכמה פאר גאנצען אין אויבער נארישקייט ביז ווי האט זיך גידאכט אז די גאנצע וועלט איז אלץ אין טעות) און די זאך פון דעם מלך (פולטור דאס וואס ביי זיי איז גיזען אפגילעקט אז סע איז קיין מלך ניש דא) דאס איז שוין ביי זיי גיזאריין פאר א משל. און ווי זיי האבן גיפונען די וועלט אין טעות. האבן זיי גינאמען דעם מלך פאר א משל. אזוי ווי דאס איז אמת אז סע איז דא א מלך. אזוי איז דאס אויך. זענען זיי אזוי אויסן גיזען די וועלט און זענען גיפארין. ביז סע איז ביי זיי אויס גיאנגען וואס זיי האבן גיהאט. האבן זיי אנגיהויבן צו פארקויפן איין פערד. און דערנאך דאס אנדערע. ביז זיי האבן

ואחר-כך השני, עד שמכרו כלם, עד שהכרחו לילך רגלי; ותמיד היו חוקרים העולם, ומצאו שהעולם בטעות. ונעשו עניים הולכי רגלי, ונסתלק חשיבותם, ולא היו נחשבים כלל. כי לא היו משיגים עליהם כלל, על אביונים כמוהם. ונתגלגל הדבר, והיו הולכים וסובבים עד שבאו אל העיר שדר בה המיניסטור הנ"ל (שואה חכם, וברור של חכם הנ"ל). ושם, באותה העיר, היה בעל-שם אמת, והיה חשוב מאד, פי עשה דברים נפלאים, ואפילו בין השמים היה חשוב ומפורסם. ואלו החכמים באו לאותה העיר, והלכו וסבבו ובאו לפני בית הבעל-שם, וראו שהיו

עומדים שם כמה עגלות - ארבעים וחמשים - עם חולים; וסבר החכם ששם דר דוקטור, והיה רוצה לנס לביתו, מחמת שגם הוא היה דאקטור גדול, ורצה לנס לעשות הברות עמו. ושאל: מי דר בכאן? השיבו: בעל-שם. וימלא פיו שחוק, ואמר לחברו: זה הוא שקר וטעות נפלא מאד, וזה הוא שטות יותר מטעות של המלך; חברי, אספר לך השקר הזה, כמה וכמה העולם בטעות בשקר כזה. בתוך כך היו רעבים, ומצאו עדין אצלם שלשה ארבעה גדולים. והלכו אל בית התבשיל (שקורין 'גאר קער'), ושם מוצאים לאכל אפילו בעד שלשה או ארבעה גדולים; וצווי לתן להם מאכל,

אלע פארקויפט. ביז זיי האבן גימוזט גיין צופוס. און תמיד האבן זיי אלץ גיקלערט די וועלט. און האבן גיפונען אלץ אז די וועלט איז אין טעות. און זיי זענען גיזאריין קבצנים פוס גייערס. און זיי זענען שוין גאר ניש חשוב גיזען. און מען האט זיך שוין אויף זיי גאר ניש אום גיקוקט. אויף אויבער קבצנים.

זענען זיי אזוי אויסן גיזען אויף דער וועלט ביז סע איז אויסגיקומען. אז זיי זענען גיקומען צו דער שטאט וואס דארט וואוינט דער מיניסטער הנ"ל (והייט דער ט"ו חדר פון דעם חכם הנ"ל) און דארט אין דער שטאט איז גיזען איין אמתיר בעל שם. און דער בעל שם איז וייער חשוב גיזען. ווארין ער האט גיטאן ווילדע זאכן באמת און אפילו צווישן די שדרות איז ער גיזען א מפורסם און איז ביי זיי חשוב גיזען. און די חכמים זענען גיקומען אין דער שטאט אריין. און זיי זענען ארום גיאנגען. און זענען אנגיקומען פאר דער שטוב

פון דעם בעל שם האבין זיי גיזען סע שטייט דארט אסאך וועגליך מיט חוליים. פערציג אבער פופציג. האט דער חכם גימיינט. אז דארט וואוינט א דאקטער. האט ער גיזאלט צו אים אריין גיין. מחמת ער איז זיך אויף גיזען איין גרויסער דאקטער. האט ער גיזאלט אריין גיין. ער זאל זיך מיט אים דערקענען. האט ער גפרענט ווער וואוינט דא. האט מען אים גיזענפערט. א בעל שם. האט ער גיטאן א גרויס גילעכטער. און האט גיאזט צום אנדערן (והייט צום חכם דער שליח) דאס איז נאך א ליגן און א נארישקייט. דאס איז נאך מער נארישקייט איידער דער טעות פון דעם מלך. ברוינער איך וועל דיר דערציילן דאס פאלשקייט. ווי אזוי די וועלט איז אין טעות און אזוי אליגן. דערווייל זענען זיי הונדעריק גיזען. האבין זיי ביי זיך נאך גיפונען דריי פיר גראשן. זענען זיי גיאנגען אין דער גאר קער אריין. און דארט קרייגט מען עסן אפילו פאר דריי פיר גראשן. און לעמוד הבא

ה. מי שגמעד בדבורו - ויבדאי הרגילות של לשונו היה צריך לדבר כל מה שצריך, אבל מי שגמעד ברגילות לשונו - בידוע שפרנסתו נתמזגט, והוא צריך לחסד גדול וישועה שיתן לו הקדוש-ברוך-הוא פרנסה.

ו. על-ידי השבועה נפרת [נפרת] ההשתקקות של אדם.

ז. כשאדם מחליק ונפל, זה על-ידי שהתחזק לעבר עברה.

ח. כשאדם מתחיל לעשות איזה מצוה, והשתחלה היא ככל-לכב - תפליח בזה המצוה, ולא יארע לה שום הזק.

ט. מי שנפל מיראתו, בידוע שיראתו לא היתה טהרה.

י. אדם נופל מחמת תאות ממוץ.

יא. כשתשמר את עצמך מגזלות, ומשבועות, ומשקר - לא תפל ממדרגתך.

יב. כשאדם מתפלל במנון שיש שם רשעים, לפעמים הם משליכין אותו למטה. והסגלה לזה: שגיבית ידיו למעלה בשעת התפלה.

יג. מי שלבו נפל מההתלהבות, הוא מחמת ששונא את הצדיק.

יד. הצדיק שגמחיג באמת את העולם, לא יפל מחשיבותו.

טו. מי שברח מן הכבוד, והכבוד רדף אחריו - בודאי לא ירד ולא יפל מכבודו.

טז. על-ידי התקשרות לצדיקים לא יפל

ממדרגתו.

חלק שני

- א. מי שהולך ונפל ידע שמלאכיו השמרים אותו נסתלקו.
- ב. מי שבא לו הרהור זנות עם בת-אל נכר, בידוע שיהיה לו איזהו נפילה.
- ג. או איזהו חלאת יבוא על אשתו ובניו.

נבול-פה

- א. מי שמדבר נבול-פה, בידוע שלבו חשב מחשבות און.
- ב. על-ידי נבול-פה בא חנפה.
- ג. בעון נבול-פה צרות וגזרות קשות מתחדשות, ובחורי ישראל מתים חס ושלום, ויתומים ואלמנות צעקים ואינם נעניין.
- ד. המנבל פיו, אפלו חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה - הפכין עליו לרעה; גם מעמיקין לו גיהנם; גם להשמע ושותק.
- ה. חמור האמר בפיו מן העשה מעשה.

נהנה מאחרים

- א. מה שהצדיק מקבל ממוץ מהרשע, אף-על-פי שזה הממוץ הוא ספק גזל - אף-על-פי-כן מתר לקבל ממנו, כדי שלא יקבל הרשע לעצמו איזהו תלמיד-חכם רשע ויאמר עליו שהוא צדיק, ויתן לו

ר' שיין. רב שינגא בריה דרב אידי. רב שירא. רב שישא או ששת בריה דרב אידי בר אבין נגרא. רב שישא בר הונא. רב שלום. ר' שלום הלוי. ר' שלמאי בר שלמאי ספרא. ר' שלמוני. ר' שלמן מבי פלוחית. רב שלמן. שלמן בר לוי. בן שלקות. שמאי הזקן. ר' שמאי. ר' שמי.

שמואל הקטן. שמואל הכהן. רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר שילת. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אנא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמני. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים: אבי) של רב אחא בר חנינא.

דר' יוסי בר בון. רב שמואל בר אחיתאי. רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר ביסנא. מר שמואל. רב שמואל ברב קטינא. רב שמואל בר יעקב. רב שמואל בר ססרטאי. ר' שמואל בן סוטר. ר' שמואל דסופפתא. רב שמואל בריה דרב איקא. ר' שמואל בר אבדימי. ר' שמואל בר אבין. רב שמואל מתואף. רב שמואל בר צדוק. רב שמואל בר בידרי. רב שמואל מזרקוניא. ר' שמואל בר גדליה. ר' שמואל בר אדא. רב שמואל בר כהנא. ר' שמואל בר ייבא. שמואל מדיפתא. רב שמואל קפוטקאה. ר' שמואל בר חנינא. ר' שמואל בר חנניה. רב שמואל בר זוטרא. רב שמואל בר זוטרי. רב שמואל בר נתן. ר' שמואל בר פפא. רב שמואל בר שימי. ר' שמואל בר חוכה. ר' שמואל פדגריטא. ר' שמואל בר זעירא. ר' שמואל בר רבי. ר' שמלאי. שמלאי שמעיה דר' יהודה נשיאה ודר' ינאי. ר' שמלאי דקסרין. רב שמן בר אבא הכהן. רב שמן. רב שמן דסכרא.

שמעון הצדיק. שמעון בן שטח. רב שמעון בן הלל הזקן. שמעון בן בתיא. שמעון הפקולי. שמעון איש המצפה. ר' שמעון בן נתנאל. רבן שמעון בן גמליאל הזקן, מעשרה הרוגי מלכות. שמעון הצנוע. ר' שמעון בן הסגן. שמעון בר כהנא.

חזרה לתוכן העניינים

יום רביעי

לנצח עוד יום

יב:

עין משפט
ורא מזה

[illegible]

ה' רע"ז

מעכשיו אין בנו פדוי. אי אמר
ליה מעכשיו יאז ננו פדוי לאו
פדיון הוא, אלץ מחנה בעלמא,
דאז בתוך שלשים לא שייא פדיה
(דקטן חס.)
הדרן עלך הלויקה עובר
חמור

שיטה מקובצת

[illegible]

דלעולם נוהגת איסורה אפילו בשביל

[illegible][illegible]

צד: מותר כנראה. קודם פדיונו: קצת כבדור אדם. לא ממש אסור
והוא א"כ. א"כ: בדודאי פטר מורס א"כ לדבר כמה דלא מצי פטריה חמור
ומתקרינן לאפסוריה ענה לאפסוריה אפסוריה מכלל ד"ל פטר מורס
האחריות פדיונו א"כ דבר אחר להאכל: אפסוריה מכלל ד"ל פטר מורס
א"כ ש"ע וז"ל אחר דכתיבי בפירוש ערבינן (ויקרא מ) אפי' הכי
א"כ פדיון א"כ פטר מורס לא תנחיה: א"כ ערבינן (ויקרא מ)
דכתיבי במגדנן (ויקרא מ) קודם א"כ היה בגמרא דלא שמיש א"כ פטר מורס
והוא ומהם שנים ואם המינן פטרינן ע"ז ומהם שנים פדיון א"כ
דכתיבי א"כ פטר מורס לא תנחיה: א"כ פטר מורס לא תנחיה
יעצדן וקמין א"כ פדיון מכלל א"כ פדיון פדיון א"כ פדיון א"כ
יעצדן דלאחר ליה מעשיו יחול פדיון זה א"כ פדיון זה פדיון א"כ

ות: ולגמור מינה מחלה לבכורה שתהא נמי חייבת בבכורה: לא דמי התם נמי משום הכי חייב עליה לשיעור, הוהא לה תאמריה נמי לאו תאמריה דהא עדיה דאמריה נמי. עלה נהי כו דאמריה דהא

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

ר' שמעון נמי. אע"ג דשרי פטר חמ
ומוקדשין דלבי ואיל כתיב בהו [דברי
פירות שביעית: ודאי לא סיבעי
כיון דבעי למיתב פדיונו לכהן לא

ל' שמעון נמי צבי ואל כתיב בהו איבעיא
לו מו לפרות בבהמת דרמי ודא לא
חיבעי ל' לאבעל אמר רבנא ^וולא חסדורה
ל' חיבעי ל' ספק ואיבא דרבי שמעון ל'
חיבעי ל' דליה ליה ספק כי חיבעי ל' איבא
דרבי יהודה מאי כיון דמפריש מלה והוא
לעצמו לאכלה קרינא ביה או דילמא כיון
דכמה לא מפעק איבא כהמא שבעית איין
דרמי ת"ש דא"י חסדא כהמא שבעית איין
פרוין בה את הוראי אבל פרוין בה את חספא
ואמר רב חסדא כהמא שבעית פטורה מ'
קריבה קריבה קריבה קריבה קריבה

[illegible][illegible]

ה: לא דמי התם נמי משום הכי חייב עלה מיתה משום דעיקר חלה לאכילה קאי לכהן ולא ל

[illegible][illegible]

חור השלם

1. מראשית ערשתיכם תתנו
לִי תְרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם:
במדבר טו כא
2. כֹּל פֶּטֶר וְדָם לִי בָשָׂר
אֲשֶׁר יִצְרֹנוּ לִי בְּאֵד
וּבְהִדְמָה יִהְיֶה לִּי אֶךְ פֶּתֶר
תַּפְּדֶה אֶת כְּבוֹד הָאֵד וְאֵת
כְּבוֹד הַבְּהִמָּה הַשְׂמֵמָה תַּפְּדֶה:
במדבר יח טו

ת הב"ח

(א) רש"י ד"ה כפדיון מעשר וכו' נאחרותו הס"ד וא"כ מ"ה שאין כאן לכהן כלום שאין חייב באחריותו כדנקט: (ב) ד"ה רבי אליעזר וכו' דהואיל:

הש"ס

רש"י ד"ה חלה במאה וכו'
חייב מיתה. ממימי הא חלה
טמאה הוא רק בעשה. וכוה
תמזה על תוס' ע"י סו ע"כ ד"ה
אכ"י וע"י רש"י יבמות ז ע"א
ד"ה תרומה טמאה;

זרמנות

[illegible]

בכורה לאכלה אמר רחמנא ולא
זא ברייתא דרב חסדא דפודין בו

אין ראשית סליטת חזקת המורסות
 ופדחת כלל המבורג האול
 כל תתנו לה' תרומה להלך פטור.
 וקיימ לו לאחיה להלך פטור.
 פדון אלה: פטור. דברביתא
 כל מוקחין כל אבא אל כל צריך
 ומת. קודם שיהי כל כן חייב
 חייב באחריותו דשלו הוא אלא
 שיהיה בתנא של חל: וכו'.
 מי וכל מימא מימא ומתנתן
 דבצי קבדה לימא דקבר אבא
 אחריותו חייבין ליה ולא לתנא
 שלשים חשיבין ליה וכל נפל:
 וכל ולמעה יכול להחריבו
 שחן מן שלשים וכן יח וכל בכל
 אחר: כח א"מ מאי ביניה
 ויעבר משום דכי אמר מעכשיו

נאסר כמו פטר חמור עצמו, אם כן אפקועי איסורא בעלמא הוא, ואין כאן איסור שחל על איסור. אמר רב מרי בריה דרב כהנא: מאי זוטרי מאי דכתיב בהו "כצבי וכאיל" וכי מילתא

זוטרתא היא מה שדימיתה התורה את פסולי המוקדשין לצבי ואיל, וכמאמר הכתוב - דברים יב, גבי פסולי המוקדשין - "הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל"!? ולמדנו: מה צבי ואיל אין פודין בהם, אף פסולי המוקדשין אין פודין בהם.

מוסיפה הגמרא: השתא דאתית להכי [עכשיו שבאנו לידי המידה הזאת] ללמוד שאין פודין בפסולי המוקדשין משום שדימיתה אותם התורה לצבי ואיל? אם כן:

י"ב ע"ב אפילו לרבי שמעון - המתיר פטר חמור בהנאה, ואין שייך לדון בפדיונו משום איסור חל על איסור - נמו אין פודין בפסולי המוקדשין, ומשום דצבי ואיל כתיב בהו. איבעיא להו: מהו לפדות פטר חמור בבהמת שביעית, כלומר, בבהמה שניקחה בפירות שביעית, שאף היא נתפסת בקדושת שביעית. ומפרשת הגמרא את הספק: פטר חמור ודאי [שאין ספק בחיוב פדיונו] לא תיבעי לך שאין פודין אותו בבהמת שביעית, שהרי "יהיתה שבת הארץ לכם לאכלה" אמר רחמנא [ויקרא כה ו], ולא נועדו פירות שביעית לסחורה, וזה שפודה פטר חמור וצריך ליתנו לכהן, הרי נמצא שקונה בהם חמור שאינו ראוי לאכילה. כי תיבעי לך, האיבעיא אינה אלא כשפודה בה פטר חמור ספק, כגון שילדה אמו זכר ונקיבה, ואין ידוע מי קודם, ואשר נתבאר במשנתנו, שמפריש טלה כדי להפקיע את איסורו, והרי הוא לעצמו. מוסיפה הגמרא לפרש:

ואליבא דרבי שמעון הסובר פטר חמור מותר בהנאה לא תיבעי לך, דהרי לית ליה כלל חיוב פדיון בספק, וכפי שנתבאר בגמרא לעיל ט ב. כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה, המחייב פדיון מספק להפקיע את האיסור, בזה הוא דתיבעי לך: מאי הוא הדין אם יכול לפדותו בה או לא? ועדדי הספק הם: האם נאמר: כיון דמפריש טלה ואינו נותנו לכהן אלא הוא לעצמו, אם כן "לאכלה" קרינא ביה. או דילמא: כיון דכמה ולא מפקע איסוריה לא מישתרי [נהיות חזק הוא לפדיון כדי להפקיע את האיסור], כסחורה דמי ואסור. תא שמע: דאמר רב חסדא: בהמת שביעית אין פודין בה את הוראי, אבל פודין בה את הספק. ואמר עוד רב חסדא: בהמת שביעית טהורה פטורה מן הבכורה, וחייבת במתנות זרוע לחיים וקיבה לכהן כשאר בהמות. ומפרשין: פטורה מן הבכורה משום ש"לאכלה"

אמר רחמנא בפירות שביעית ולא לשריפה, והרי אימורי הבכור נשרפים על גבי המזבח. וחייבת במתנות משום ד"לאכלה" קרינא בה, שהמתנות ניתנים לכהן לאכילה. מיתניב ממה ששינו במסכת שביעית ט ט: האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה, חייב מיתה ככל אוכל מעיסה שלא הורמה חלתה. ואמאי חייבת עיסת שביעית בחלה, והרי נאמר: כיון דאילו מטמא [אם טיטמא החלה] בת שריפה היא, אם כן "לאכלה" אמר רחמנא ולא לשריפה, ותיפטר עיסת השביעית מן החלה!? ומשינן: שאני הכא גבי חלה דכתיב בה [במדבר טו כא]: "מראשית עריסותיכם תתנו לה" תרומה לדורותיכם", ולמדנו שאף עיסת השביעית חייבת בחלה. תניא נמי הכי: מניין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה, שנאמר "לדורותיכם". ומקשינן: ולגמר מינה [נלמד בכורה בשביעית מחלה

תהילים פרק קיט

רנב

אֲנִי הִבֵּנִי וְאִדְעָה עֲדָתִיךָ: ^{קכ} עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִיהוָה הִפְרוּ
תוֹרָתְךָ: ^{קכו} עַל־כֵּן אֶהְבֵּתִי מִצֻּרֶיךָ מִזֶּהב וּמִפֶּזֶז: ^{קכז} עַל־כֵּן |
כָּל־פְּקוּדֵי כָל יִשְׂרָאֵל כָּל־אֹרֶחַ שָׁקֵר שִׁנְאַתִּי: ^{קכח} כָּבֹד פְּלָאוֹת
עֲדוּתֶיךָ עַל־כֵּן נִצַּרְתָּם נַפְשֵׁי: ^{קכט} פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר מִבֵּין
פְּתִיִים: ^{קל} פִּי פִּעְרָתִי וְאֶשְׁאֶפֶה בִּי לְמִצֻּרֶיךָ יֹאבֵתִי: ^{קלא} פִּי פִּנְה־

רש"י

על כן אהבתי. על אשר אהבתי מצותיך
ראוי לך ללמדני עת רצון ומה אעשה לך
ותרצני, יש על כן הרבה שפתרוננו על אשר
כמו כי על כן ראיתי פניך (בראשית ל"ג) כי על
כן ידעת חנותינו (במדבר י'), על כן יתרה עשה
(ישעיה טו). (קכח) כל פקודי כל ישרתי. כל
פקודי כל דבר אשר צוית בתורתך: ישרתי.
ישרו בעיני ואמרת עליהם ישרו כל זה
כדא אני שתמחול ותרצה לי. (קכט) פלאות
עדוּתֶיךָ. מכוסים הם ונפלאים עדוּתֶיךָ מבני
אדם יש מצות קלות שהרבית במתן שכון
כגון שלוח הקן: על כן נצרתם נפשי. כלם

מצודות ציון

רמסע כמו סלית כל אצירי: שוגים. מלשון שגגה:
תרמייתם. ענין ערמה כמו ותרמיית לנס (דברים ט'
(קכט) סינים. כסגים והוא פסולת הכסף: השגבת.
ענין ניטול: (קכ) סמור. מלשון סממר ויחד וענינו
המקשות וכן סממר שערט נשני (חובב ט'
(קכא) לעושי. מל' עושק וגו': (קכב) צרוב. ענין
ממיקות כמו קולך ערב (ש"ס ט') ור"ל הטיט והסכר וכן
ה' עשק לי ערנני (שפיע טז): (קכג) עיני כח. מלוא
המתאמת קרוי כליון עינים: (קכו) ומפז. הוא הוהב
הטוב: (קכז) ישרתי. מלשון יסר: (קכח) פלאות.
מטוס ונעלם כמו והוא פלא (שפיע י"ג):
(קכ) פתיים. כסגים: (קכא) פערתי. ענין פמסה

בתורה יאירו עיני ויוסיף בתונה בכל עת: מבין. היא נותנת בינה לפתיים: (קלא) פי פערתי. פתחתי
פי ואתאוו למשון המצות אל בית הבליעה כי מאוד אני מתאוה להם:

תהילים פרק קיט

רנג

אֲלִי וְחַנְנִי כְּמִשְׁפַּט לְאַהֲבִי שְׁמֹךְ: ^{קלב} פַּעַמִּי הָכֵן בְּאִמְרָתְךָ
וְאֶל־תִּשְׁלֹט־בִּי כָל־אוֹן: ^{קלד} פְּדֵנִי מִעֲשֶׁק אָדָם וְאֶשְׁמְרָה
פְּקוּדֶיךָ: ^{קלה} פִּנְיֶךָ הָאֵר בְּעִבְדְּךָ וְלִמְדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ: ^{קלו} פִּלְגִי
מִים יִרְדּוּ עֵינֵי עַל לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרָתְךָ: ^{קלז} צִדִּיק אֵתָה יְהוָה
וְיִשָּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ: ^{קלח} צִוִּית צֶדֶק עֲדָתֶךָ וְאִמּוֹנָה מֵאֹד:
^{קלט} צִמְתַּתִּנִּי קִנְאָתִי בִּי־שָׁכַחוּ דְּבָרֶיךָ צִרִי: ^{קמ} צְרוּפָה אִמְרָתְךָ
מֵאֹד וְעִבְדְּךָ אֶהְבֶּה: ^{קמא} צַעִיר אֲנִי וְנִבְזָה פְּקוּדֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי:
^{קמב} צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: ^{קמג} צֶר־וּמִצּוֹק מִצְאֹנִי

רש"י

(קלד) פדני מעושק אדם. מיצר הרע העושק
את הבריות בפירושים אחרים מצאתי פדני
מעושק אדם, פדני מעושקו של אדם. (קלז)
צמתני קנאתי. הקנאה שאני מקנא לשמן
על השוכחי דברך היא צומתה אותי ומקנטת

מצודות ציון

כמו ופערה פיה (שפיע ט') וואשפעה. עניינו ההמשכה
אל בית הצליעה כמו שאפה רוח (דברים ט') יאבתי. כמו
מאכתי והוא ענין מאוה: (קלג) פעמי. ענין לעדה
והלך: אוֹן. ענין דבר שאין בו ממש והס הטטאי
והעונות: (קלז) פלגי מים. אמות המים ויקלאו כן
ע"ש שדרסס להפגל ולהספד ללכת אילך ואלך:
(קלח) צמתני. ענין כרמה כמו ילמיתס ה' (לעל ט'):
קנאתי. ענין כעס כמו סס קנאוי גלל אל (דברים טז):
(קמ) צרופה. ענין הזכות והטוהר מזלי פסולת
ומושאל הוא מלשון לרופ כסף: (קמא) צעיר. ענינו
קטן וספל: (קמב) ומצוק. מלשון לוקס ונרס:

עדוּתֶיךָ אשר צוית המה צדק ואמונה מאד: (קלח) צמתני. הכעס כרתה אותו כי צרי שכחו דברך
והדבר הזה מכעיס אותי: (קמ) צרופה. אמרתך צרופה וסגיא לכן אהב אותה: (קמא) צעיר.
ר"ל עם כי בעבור שומרי המצות יחשבוני אויבי לצעיר ונבזה עכ"ז לא שכחתי פקודיך ולא אשגח
עליהם: (קמב) צדקתך. ר"ל כי אמרתי הלא הצדקה שאתה עושה לזוכי פקודיך המה קיימים לעולם
ועוד הלא תורתך היא אמת מצד עצמה ואיך אשכחה בעבור בויון האויב: (קמג) צר. לזה אף אם
לעמוד הבא

ידו, פטור. הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת, הרי זה גולה על ידו. נתקלקל בין פרעי בין במים, פטור. רבי יהודה אומר, האיש פרעי והאשה במים:

זו. כל חיבי כריתות שלקו, נפטרו ידי כריתתן, שנאמר (דברים כח) ונקלה אחיד לעיניך, פשלקה הרי הוא כאחיד, דברי רבי חנניא בן גמליאל. אומר רבי חנניא בן גמליאל, מה אם העובר עברה אחת, נוטל נפשו עליה. העושה מצוה אחת, על אחת כמה וכמה שתתן לו נפשו. רבי שמעון אומר, ממקומו הוא למד, שנאמר (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות העולות וגו', ואומר (ספ) אשר יעשה אתם האדם וחי בהם. הא, כל היושב ולא עבר

עברה, נותנין לו שכר פעושה מצוה. רבי שמעון בר רבי אומר, הרי הוא אומר (דברים יב) רק חזק לכלתי אכל הדם פי הדם הוא הנפש וגו', ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו מקבל שכר. גזל ועריות שנפשו של אדם מתאנה להן ומחמדתן, הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיצוה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות:

זו. רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר (ישעיה מב) יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: סליק מסכת מכות

רבינו עובדיה מברטנורה

מת תחת ידו פטור. מפני שמכחו ברשות: הוסיף לו. כגון דטעה במנינא: נתקלקל. שהוציא רעי מחמת ההכאה: פטור. דכתיב (דברים כ"ה) ונקלה אחיד לעיניך, והרי נקלה שנתלכלך: ואשה אף במים, דבשותה מרובה. ואין הלכה כר' יהודה: זו נפטרו מידי כריתתן. אם עשו תשובה: העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה. אית דמפרשי, דעל חיבי כריתות שלקו קאמר, מי שקיבל עליו הדין ועשה מצוה כשלקה, על אחת כמה וכמה שתיתן לו נפשו ויפטר מידי כרת, שמה טובה מרובה על מדת פורענות. ואית דמפרשי, דמלתא באנפיה נפשה קאמר, להודיע מתן שכרן של מצוות, ק"ו מעונשן של עבירות: ממקומו הוא למד. מחיבי כריתות דאיירי בהו אנו

זו. לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. כגון פרשת שקצים ורמשים כדי להרבות שכר כשהן בדילים מהם, אע"פ שבלאו הכי לא היו אוכלין אותן שנפשו של אדם קצה בהן: למען צדקו. להצדיק את ישראל ולזכות אותן: סליק מסכת מכות

מסכת שבועות

פרק א

א. שבועות שמים שהן ארבע, ידיעות הטמאה שמים שהן ארבע, יציאות השבת שמים שהן ארבע, מראות נגעים שנים שהם

רבינו עובדיה מברטנורה

והוציאו, ואחת לעומד בפנים ונטל החפץ ממקומו והוציאו לחוץ: שהן ארבע. יש להוסיף עוד שמים דהכנסה, אע"ג דלא כתיבי. שכשם שהקפידה תורה מרשות לרשות בהוצאה, כך הקפידה על ההכנסה. אחת לעומד בפנים והוציא ידו לחוץ ונטל חפץ והכניס, ואחת לעומד בחוץ ונטל חפץ ממקומו והושיטו לפנים והניחו: מראות נגעים שנים כתיבי בקרא (ויקרא י"ג), שאת ובהרת: שהן ארבעה. תולדה דשאת ותולדה דבהרת, דלא כתיבי בקרא בהדיא:

ב. שיש בה ידיעה בתחלה. אידיעות הטומאה קאי. ואידי דווסרי מילייהו מפרש להו ברישא והדר מפרש שבועות דנפשי מילייהו. ויציאות ומראות, כל חדא וחדא מיפרשא במסכת ידידי, להכי לא פרשינהו בהאי מסכתא. ולא תנינהו הכא אלא משום דדמו להדדי בשמים שהן ארבע: ידיעה בתחלה. שידע שנטמא: וידיעה בסוף. משאכל את הקודש בהעלם או נכנס למקדש בהעלם ויצא, נודע לו שבטומאה אכל או בטומאה נכנס: והעלם בינתיים. כשאכל את הקודש נעלמה ממנו טומאה או קודש, או נכנס למקדש ונעלמה ממנו טומאה או מקדש: הרי זה בעולה ויורד. עולה לעשיר, ויורד לעני. עשיר מביא חטאת בהמה, ועני חטאת העוף, ודל שבדלים עשירית האיפה, והיא מנחת חטאת האמורה בכל מקום: שעיר הנעשה בפנים. שעיר של יום הכפורים לעמוד הבא

כו. הפריש תרומה במחשבתו ולא הוציא בשפתיו כלום, הרי זה תרומה, שנאמר ונחשב לכם תרומתכם (במדבר י"ח, כז).

כז. המפריש תרומה על תנאי, אם נתקם התנאי הרי זה תרומה.

כח. המפריש תרומות ומעשרות, ונחם עליהם, הרי זה נשאל לחכם ומתיר לו, בדרך שמתירין שאר גדרים, ותחזר חלין כמו שזיתנה.

כט. האומר: של מעלה תרומה ושל מטה חלין, או בהפך, דבריו קנינים.

ל. התורם את הגרן, צריך שיכונן את לבו שתהיה תרומה על הכרי ועל מה שבקטעין (פ"י שבילים קטועים שלא נדשו) ועל מה שבצדדים ועל מה שבתוך התבן. התורם את היקב, צריך שיכונן את לבו לתרם על מה שבחצינים ועל מה שבגגים. התורם את הבור של שמן, צריך שיכונן את לבו על מה שבגגת (פ"י פסולת של זיתים); ואם לא נתכונן, אלא תרם סתם, נפטר הכל, שתנאי בית דין הוא שתורמה על הכל.

לא. התורם כלכלה של תאנים,

ונמצאו תאנים בצד הכלכלה, הרי אלו פטורים, מפני שבכלבו לתרם על הכל.

לב. אין תורמין אלא מן היפה. ונראה לי דהשתא דלאבוד אלא מפני הטמאה, אין להקפיד בכך; ומיהו במעשר הנתן ללוי ולעני, יש להקפיד בכך.

לג. אין תורמין ממין על שאינו מינו; ואם תרם, אין תרומתו תרומה. הקשות והמלפפות מין אחד. כל מין חטים מין אחד. כל מין תאנים וגרגרות ודבלה מין אחד, ותורם מזה על זה. וכל שהוא פלאים בחבירו לא יתרם מזה על זה, אפלו מן היפה על היפה; ואם תרם, אין תרומתו תרומה. וכל שאינו פלאים בחבירו, תורם מן היפה על הרע, אבל לא מן הרע על היפה, ואם תרם תרומתו תרומה, חוץ מן הזוגין (פ"י זרעונים שחרים הנמצא בין החטים) על החטים, מפני שאינם אכל אדם.

לד. אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו; ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו; ואם תרם, תרומתו תרומה.

באר הגולה

ב ברייתא גטין דף ל"א ע"א כפי רש"י והתוספות ש: ז ממשנה דסוף טבול יום: ד פשוט בגדרים דף ג"ט ע"א: ה ירושל' סוף פ"ד תרומות: ו תוספתא פ"ג תרומות וקצתו איתא במשנה ד' פ"ה דמעשרות: ז שם בתוספתא: מכאן עד סעיף ס"ו הוא לשון הרמב"ם שם בפרק ה' תרומה: ח משנה ד' פ"ב תרומות: ט שם במשנה: י משנה ב' פ"ב דכלאים וכת"י: כ משנה ד' פ"ב תרומות: ל שם במשנה פ' תאנים הם הלחים והגרגרות הם היבשים ודבילה הם אחר שנתכבדו יחד בעיגול: מ שם משנה ו': נ משנה שם ספי':

לה. אין תורמין מהמחבר על התלוש ולא מן התלוש על המחבר, ואם תרם, אין תרומתו תרומה. "אכל אם אמר: פרות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פרות ערוגה זה לכשיחלשו, ונתלשו, דבריו קנינים." והוא שהביאו שניהם שליש בעת שאמר.

לו. אין תורמין מן הלח על היבש, ולא מן היבש על הלח; ואם תרם, תרומתו תרומה.

לז. אין תורמין מפרות שנה זו על פרות שנה שעברה, ולא מפרות שנה שעברה על פרות שנה זו; ואם תרם, אינה תרומה, שנאמר: שנה שנה (דברים י"ח, כב). י לקט ירק ערב ראש השנה עד שלא בא השמש, וחזר ולקט אחר שבא השמש, אין תורמין מזה על זה, שנה חדש וזה ישן. וכן אם לקט אתרוג בערב ט"ו בשבט עד שלא בא השמש, וחזר ולקט אתרוג אחר משבאה השמש, אין תורמין מזה על זה, מפני שאחד בתשרי ראש השנה למעשרות תבואה וקטניות וירקות, וט"ו בשבט ראש השנה למעשרות האילן.

לח. אין תורמין מפרות הארץ על

פרות חוצה לארץ, ולא מפרות חוצה לארץ על פרות הארץ, ולא מפרות הפטורים על החיבים, ולא מהחיבים על הפטורים; ואם תרמו, אין תרומתן תרומה.

לט. תרם מדמאי (פ"י דא מאי, כלומר: פרות או תבואה שנקלקה מעם הארץ שאין ידוע אם תרם המעשר כראוי, ונחב במעשרות מדרגון). על דמאי, או על ודאי, תרומתו תרומה ויחזור ויתרם מפל אחד מפני עצמו.

ל. תרם מודאי על דמאי, תרומתו תרומה, ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות.

לא. אין תורמין מן הלכות על מה שגדל בתוך שדהו, ולא הלכות מעובר כוכבים על הלכות מישראל, או בהפך.

לב. אין תורמין שבילים על חטים, וזיתים על שמן, וענבים על יין; אבל תורמים שמן על זיתים הנכבשים, ויין על ענבים לעשות צמוקים.

לג. תורמים זיתי שמן על זיתי כבש, אבל לא מזיתי כבש על זיתי שמן; ומיין שאינו מבשל על המבשל, אבל לא מן המבשל על שאינו מבשל; מן הצלול על שאינו

באר הגולה

ט שם משנה ה': ע כרבי יוחנן קידושין דף ס"ב ע"א תנאי כותיה בברייתא שם ע"ב: פ מהירושלמי פ"ק תרומות: ז תוספתא תרומות פ"ד: ח משנה ה' פ"ק תרומות: ט ברייתא ר"ה ד"ב ע"א: ש משנה ה' פ"ק תרומות: ט משנה ספ"ה דרמא: א שם במשנה (ב'): ב טור בשם ה' התרומות והבי' בשם התוספות בפרק הפועלים ובסוף פ"ק דבכורות: ג משנה ח' פ"ק תרומות: ד שם משנה ט': ה שם פ"ב משנה ד': פ"י צומדין לכבישה בחומין והם רעים: ז שם במשנה משום שהוא יפה לשחיה מן המבושל: ז תוספתא פ"ד תרומות:

באר הגולה קר.

הלכות סכה סימן תרל"ט

פ מרדכי שם וזכר המידע בפרק ו' וזכר רבנו חם שהביא הטור וזכר יוחנן שם בנפרא מה דכדורו אומדאי קמי' כנהה.

הגה ^{ט"ז} ויעזר משנתו (טור). מי שהוא ישן בסכה וירדו גשמים אין צריך לשער בכדי שיתקלקל התבשיל, דבגשמים מועטים הוי צער לישן שם ויוכל לצאת (מהרי"י). ^{ט"ח} וכל הפטור מן הסכה ואינו יוצא משם אינו מקבל עליו שכן ואינו אלא ^{ט"ט} כהה הדין והדין (הגהות מיימוני פרק ו'). וכשיצא מן הסכה מכה גשמים אל יבעט ורצא, אלא יצא כנכנע, כעבד שמוזג כוס לרבו ושפכו על פניו. (מהרי"י):

ז. ^{ט"ז} נהגו שאין מברכים על הסכה ^{ט"ח} אלא בשעת ^{ט"ט} אכילה (והכי נהוג):

שערי תשובה

^א אכילה. עין באר היטב. וכתב בשבות יעקב חלק א סימן לב במספא אם ברך לישב בסכה אינו חוזר ומברך כמבאר בסימן רטו דברכות ספק ודבנן להקל, עין שם. ונראה דאף לפי מה שכתב הפנא אברהם במי ששכח לברך דאפלו אכל כבר יברך והשיבה מן הפטור. הני, כברור לו שלא ברך, אבל במספא, אם כן אם באמת ברך גם על הישיבה, אין לו לברך כיון שכבר ברך, ויפסיק כתב דהוי לה ספק דברכות. ואם רוצה לאכל עוד צריך עיון אם מקור לעשות הפסק בגוף שיצא לעניניו על דעת שלא לחזור לאחור כמו שכתב הפנא אברהם, ושוב אם יאכל אחר

ברכת לישב בסכה על האכילה, הני, משום שפסיחין דעתם מן האכילה ויוצאין מן הסכה כמא פסחים וחזוין לחובה, אבל הכא ששכחו בתוכה כל היים למא יברכו עליה פעם

באר הגולה

ז * וכל הפטור מן הסכה וכו'. זה הכלל הוא ונראה במקום שיש בו צד אסור, כמו במצטער דהוי חלול יום טוב, ואפלו בחל המועד חייב לברך, אבל אם אינו מצטער רשאי להחמיר, כמו רבן מלאל שכתב בסימן ששה כשפסית כוס מים ואמר העולם לסכה ופ"ת בשם עלת שמואל סימן צח):

^א הדין והדין. עין במשנה ברורה. וכתב בספר בכורי יעקב, נראה לי דמה דאמרין שאינו אלא מצעו הדין והדין ואינו מקבל שכן, זה נראה כשפסור בעת הישיבה כגון שמצטער וכו', ובפרט בגשמים כיון שהם כשפסית כוס על פניו, שרבו הרקא לו שאינו רוצה בעבודתו, והוא רוצה לכה רבו לעבדו, שאין זה דרך ארץ, אבל מי שפסור משום טרחה לחזור לסכה, כגון כשפסית גשמים בלילה או באמצע סעודתו או בהולך לסכת חבור, לזה יש קבול שכן עליו, ולא גרע משותה מים שמצטער דאמרין חרי זה משבח כן שפסור מן הדין, וכל, וכל שכן זה שבשעת ישיבה מקיים מצות סכה כראוי רק שלכתחלה לא היה מחיב לילך לשם, ולכן גם הגהות מיימוני לא כתב רק כל הפטור מן הסכה ואינו יוצא, דמשמע בשעת ישיבתו פטור, עד כאן לשונו. ועין לקמן בסימן תרמ סעיף ד בהג"ה מה שכתבתי שם בשם החי אדם לענין הולך לסכת חבור:

העולם כדעת הפוסקים שאינם מברכים אלא בשעת אכילה, ואפלו אם יושבים בסכה קדם אכילה שעה אינם מברכים, ודביקא להו דברכה שמברכים אחר כך על האכילה היא פוטרת הכל שהיא העקר, והיא פוטרת השנה והשיל והלמוד, שכלם טפלים לה. ^ב וכתבו האחרונים דנכון דברך לצאת גם דעת הפוסקים הראשונים ולא לישב כך בלי ברכה, ועל כן כתב בבאו מבית הכנסת יברך על דבר שהוא מחמשה מינים ויאלץ ממנו ^ג מעט יותר מכביצה ויברך לישב בסכה, ולא יברך אחר כך בשעת אכילה: ^ד מו. אלא בשעת וכו'. ואם ברך פעם אחת בשעת אכילה ולא יצא מסכתו לעשות עסקיו, ואף אם יצא מסכתו רק שהיה דעתו לחזור מיד, ^ה אין צריך לברך שנית לישב בסכה ^ו אפלו אם אוכל סעודה שניה כיון שמצוה אחת היא, ולכן מי שיושב כל היים בסכה ^ז וישן בלילה בסכה ומתפלל שם ואינו יוצא לשום עסק רק אדעתא לחזור מיד, ^ח אין צריך לברך רק בשעת אכילה ראשונה ואחר כך אין צריך לברך. ^ט ויש אומרים, דכיון שיצא בנתיים אפלו על דעת לחזור מיד צריך לברך בשעת אכילה שניה. ^י ואם יצא לעשות עסקיו ^{יא} או לבית הכנסת, להתפלל, לכלי עלמא צריך לברך בשעת אכילה שניה: ^{יב} מח. אכילה. והמתענה בסכות או שאין דעתו לאכל פת

שער היצו

ז. מן אברהם ושאר אחרונים: פח. אפלו אם היה כן כל שבעת הימים: טט. הוא דעת הר"י עמדין והבכורי יעקב הנ"ל: צ. מן אברהם ושאר אחרונים: צא. מן אברהם. ומשמע דאפלו הלך באמצע שולתו לבית הכנסת להתפלל מנחה או מעריב ובאפן זה היה בודא דעתו לחזור חזק לסכתו מכל מקום כשישוב לגמר סעודתו צריך לחזור ולברך לישב בסכה (בכורי יעקב). והנה ידוע דטעם הפנא אברהם משום דהליכה הוי הפסק, אבל לפי מה שבאנו לקמה דדעת כמה אחרונים דהליכה לא הוי הפסק, יש לעין אם יצטרך לחזור ולברך, ועין לעיל בסימן קנח במשנה ברורה סעיף קטן מ. והנה אם הליכה לבית הכנסת לא היה באמצע סעודה רק בין אכילה לאכילה, אף דגם בזה יש לעין לכאורה אם נסביר דהליכה לא הוי הפסק, מכל מקום יש לצרף לזה דעת הש"י ובפרט דעת הר"י עמדין והבכורי יעקב ודביקא להו דלאכילה שניה הוא ענין אחר וצריך לברך שנית, אבל באמצע אכילה אם נסביר דהליכה לא הוי הפסק, לכאורה חזא אכילה היא, וכן מוכח דעת הבית מאיר, דהכי דנכנס באמצע סעודתו להתפלל מנחה או מעריב, כל שלא הסיח דעתו מלאכל אין צורך לברך שנית כשישוב:

פ. ט"ז ושאר אחרונים: פא. אחרונים: פב. פוסקים: פג. מן אברהם ותי' אדם ובכורי יעקב: פד. שהוא שער חייב לסכה ונכיל בסעיף ב, וכן כתב בדרך החיים, ודלא כתי' אדם וכתב שער כתי: פה. מן אברהם ושאר אחרונים: פו. הנה עקר הדין דעל אכילה שניה אין צריך לברך כשלא יצא מסכתו בינתיים, מבאר כן בלבדש ושל"ה והסכים עמהם הפנא אברהם, ואף דעת הש"י וזמנא משה להסכים להביא דעל אכילה שניה צריך לברך בכל גווי, הנה רב אחרונים וזמנא משה להסכים להביא דעל צריך לברך וזמנא משה להסכים להביא דעל צריך לברך ותי' אדם ודוד המים והגר"י, אכן אם יצא בינתיים והוציא היה על דעת לחזור מיד, בזה יש דעות בין אחרונים, דדעת הדרן החיים והגר"י וכן משמע מנחה שלום שאין לברך, ודעת הר"י עמדין וכן הסכים לזה הבכורי יעקב ויחפוש מן דעת האלה וכו', דאף דבעלמא להפוסקים דכל אימת שנגמל לסכת מברך, מכל מקום אם לא יצא יציאה גמורה שלא לחזור מיד בודא אין לברך שנית כשנגמל, הכא שדעיה לאכל אכילה שניה יברך שנית לישב בסכה כיון שעל כל פנים יצא בינתיים, וספק דברות להקל, אם לא יישב עוד לצרף לזה צדדים אחרים:

ב קדש ישראל לה' ראשית וגו'.
(שמות ד) בני בכורי ישראל. רבי
אלעזר בריה דרבי שמעון אמר, וכי
לא אמר קרא, (בראשית כח) וימכר את
בכורתו ליצקב.

אמר רבי שמעון אבונה, בעידנא
דהווי ישראל קשיטין וזבאין ועבדין
זכו, ולא הווי רמיתין ישראל, אלא
יעקב לחודיה. בדין טבאן דעבדין,
הנה למעבד להו טבאן סגיאין דא
בדא.

מדחבו, ואתגליאו על חוביהון, ועל
עובדיהון בישין, לא הווי סבלין
תיה, דלא יהיוין לעלמא, בקושטא
על חוביהון. ועל דא אתי מכילתא
דרחמי ודינא לחוד, ישראל, ויהבית
יתיהון בארעא גלותהון. יאות בעי
כרי, אכל איניש מסתפל וינדע תיה,
יעקב דמתלה עם ויחי, קדש. ועל

דנא רזא אמרין, יעקב בחר תיה
ספינא בכורסי יקרא.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת
דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים
ולהחיות לב נדבאים. לב נדבאים,
דא יעקב. כמה דאת אמר, תחות מן
דרגא נחיתת עלוהי גביאין ברקאן
במצרים. תנא אמר רבי אבא, לבא
חמא, דיעקב דהוה במצרים לית
נבואתיה מעליותא. (ס"א דארעא סניאה)
ארעא סגיא.

תא חזי, לא וכי לברך לחד מבניהי,
ולא הנה בידיה רוחא לברך אלא
במצרים, בד בריך יתהון כל חד וחד
ברזא. ורזא (בראשית כג) ויברך יעקב כי
יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו
למה תתראו. תא חזי, דלא
איתיהיבת נבואתא, אלא לתבירי
לבא. כמה דאת אמר, (בראשית כג) ורדו

שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא
נמות.

אמר רבי יוסי, תחות כרסי יקרא
קדישא, יעקב ספיר, דאיהי מכילתא
דדינא לסטריה, אתא אמר, (בראשית לב)
לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם
ישראל כי שרית עם אלהים ועם
אנשים ותוכל. את משפח דיעקב
חזא לסטריה מכילתא דדינא, ויזרח
לו השמש כאשר עבר את פנואל
וגו', ורזא דמלה (ירמיה ו) אוי לנו כי
פנה היום כי יטו צללי ערב.

רבי שמעון אמר, בד אתגליאו מן
ירושלם, ואעדיאו תדינא, וסאיב
מסנאה ית היכלא. בעדנא ההיא לא
סובלת מלכותא לישראל על
חוביהון, אלא ישראל. בגין דהיא
מתרי גיסא, רחמי ודינא.

ומלה דלא יעקב יאמר עוד שמך

תרגום לשון הווהר

צדדי משמו הקדוש, אחד רחמים בדין, ואחד דין
בדין.

וסוד (במדבר כג) לא הביט און ביצקב ולא ראה עמל
בישראל – משאנו בגלות דחוקים בין שונאים,
והסתלקה המלכה מן המלך והתרחקה ממנו, הוא
ישרה שכיתנו בינינו ויגאלנו, והסוד של (ישעיה מד)
כה אמר ה' מלך ישראל וגאלו ח' צבאות. ויחי חי,
כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי.

בבנין העליון שת"י רגלים חי, ל' גדולה ל' לח'
קטנה, ח' לתינו, ו' לז', ו' לד', זה מה שיוצא
מהעליון. תחת כסא הכבוד מאכן טובה בארץ
מצרים, הינו מה שכתוב ונגף ח' את מצרים וגו',
שתי חלקות. כי טל אורות טלף – משום חלקה
אחת.

תרגום לשון הווהר

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דכא ושפל
רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים. לב
נדבאים – זה יעקב, כמו שנאמר, תחת מהדרגה
ידרה עליו נבואות וברכות במצרים. שנינו, אמר
רבי אבא, הלב רואה, שהיה יעקב במצרים אין
נבואתו מעלה. (והארץ סניאה) ארץ גדולה.

בא ראה, לא זכה לברך את אחד מבניו ולא היתה
בדו רוח לברך אלא במצרים, כשברך אותם כל
אחד ואחד בסוד, וסוד – (בראשית כג) ויברך יעקב כי
יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו
בא ראה שלא נתנה הנבואה אלא לשבתי הלב, כמו
שנאמר רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות.

(ישעיה ט') וַנִּגַּף ה' אֶת מִצְרַיִם וְגו', ב' פְּרִישָׁא. (ישעיה כו) כִּי טַל אֹדוֹת טִלֵּף א' בְּגִין פְּרִישָׁא.

וּבְגִין דָּא מִתְחַלֵּף כְּחָדָא, ב' פְּרִישָׁא גְלוּתָא, א' פְּרִישָׁא קְדַמִּיתָא. תָּא חַזִּי, מָאִי דְכִתִּיב, (ישעיה ב) בֵּית יַעֲקֹב לָכוּ וְנִלְכֶה בָּאוֹר ה', בְּגְלוּתָא. אַתְּוֹן דִּאתְגַּזֵּר עָלֵיהוֹן, עַל חוּבִיהוֹן, בְּקוּשְׁטָא כְּדִינָא הוּו, בְּאוֹרִיתָא תַּקְנִיתָא, וְתַפְקוֹן מִן חֲמָרָא טִינָא, דִּהִיא גְלוּתָא, וְתַחֲבו לְנִהְרָא דִּי.

א' רְצוּנו לומר בְּאַרְצָא, אֲתַצְפִּי אֲתָא בְּתִיגְנָא דְסִיפְרָא דְאוֹרִיתָא. וְאַנָּא אֲתַפְלֵג בְּאַרְצָא, בְּאַרְצָא אֲתַמְשַׁבַּח בְּתִיגְנָא דְסִפְרָא דְאוֹרִיתָא, ר"ן מִתְלַפִּין כְּחָדָא גְלוּתָא. מָאִי גְלוּתָא דְמִצְרַאִי. אַרְבַּע (דף ריב ע"ב) מָאִה שְׁנִין הָוָה אָמַר לְאַבְרָהָם, דִּהִיא גְלוּתָא לְכַנּוּהִי בְּמִצְרַאִי, וְכִי הוּיָת

מְנִיתָא יְתֵהוֹן, מָאֲתָן וְתַשְׁעִין שְׁנִין הָוָה.

תָּא חַזִּי, וְיִמָּת יוֹסֵף בֶּן מָאִה וְעֶשְׂרִי שָׁנִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה ו) הִנֵּה הָעֹלָמָה הִרָּה וְיֹולֶדֶת בֶּן וְקִרְאָתָא שְׁמוֹ עֲמֻנוּאֵל, עַדּוּי וְלִידָה, דִּאתְמַלִּי לְגִלּוּוּאֵן וְעַקְתָּן סִגְיָאֵן וְעִידָן בִּישִׁין. וְאַף עַל גַּב דִּיהוּ בְּאַלִּין, מִטְרוּנִיתָא אֲזִדְעֻזַּת וְאַתְרַחֲקַת מִן בַּעֲלָה, תָּהֵא עֲמֻנָא בְּגְלוּתָא, בֶּן מָאִה וְעֶשְׂרִי הָוָה גְּלוּפָא דִּאתּוּסָף, יְתַרְעִי לְמִימַר וְתוּה עֶבֶר מִן גְּלוּתָא מָאִה וְעֶשְׂרִי שְׁנִין, וּמָאֲתָן וְתַשְׁעִין, הָוִי אַרְבַּע מָאִה שְׁנִין, וְלֹא אֲתַמְנִי גְלוּתָא דִּיעֻקֵּב, אֲלֹא מְדַמִּית יוֹסֵף.

וְיֵהִי יָמִי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיִּי שָׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמָאתַי שָׁנָה, הֲכָא רִזָּא בְּגְלוּתָא בְּמִנְיָנָא, תַּקּוּנָתָא יְהוֹן בְּנִינָא

תרגום לשון הוזהר

וְיִלְדַּת בֶּן וְקִרְאָתָא שְׁמוֹ עֲמֻנוּאֵל. הָרִיז וְלִדָּה, שְׁנַתְמַלְא לְגִלְיָו וְלִצְרוֹת רַבּוֹת וְעִנְיָנִים רַעִים. וְאַף עַל גַּב שִׁיחִיָּה עֲמֻנָּה, הַמְלִיכָה מְזִדְעֻזַּת וּמִתְרַחֲקַת מִבַּעֲלָה, תִּהְיֶה עֲמֻנָּה בְּגְלוּתָא, בֶּן מָאִה וְעֶשְׂרִי הִיָּתָה הַחֲקִיקָה שְׁנַתּוּסָפָה. יְרָצָה לומר שִׁיחִיָּה עֶבֶר מִן הַגְּלוּת מָאִה וְעֶשְׂרִי שָׁנִים וּמָאתַיִם וְתַשְׁעִים, וְיֵהִי אַרְבַּע מָאוֹת שָׁנָה. וְלֹא נִמְנִית גְּלוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲלֹא מִשְׁמַת יוֹסֵף.

וְיֵהִי יָמִי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיִּי שָׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמָאתַי שָׁנָה. כָּאֵן סוּד בְּגְלוּת בְּמִנְיָן, תַּקּוּנִי הַגְּלוּתִי שִׁיחִיָּה הַבְּנִים בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁלֹּא גְלוּתוֹ, רֵאשׁוּנָה שֶׁל מִצְרַיִם, שְׁנַמְשֵׁל בְּשָׁבַע שָׁנִים. רַבִּי חֲזִינָא פִּתַּח וְאָמַר, (שיר ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָאוֹת אוּ בְּאִילוֹת וְגו'.

דִּאתְגַּלְיָין בְּמִכִּילְתָּא דִּדְיָנָא תִּלְתָּא גְלוּוֹן. קְדַמָּא דְּמִצְרַאִי, דִּאתְמַתֵּל בְּשָׁבַע שָׁנִין. רַבִּי חֲזִינָא פִּתַּח וְאָמַר, (שיר השירים ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָאוֹת אוּ בְּאִילוֹת וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִהֲכָא, (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ וְגו'. הֲכָא רִזָּא בְּגְלוּתָא תַּקְנִיתָא יְהוֹן בְּנוּהִי דִּישְׂרָאֵל. מִשְׁתַּרִּי גְלִינָא וְיִתְרַעֲי לְמִימַר, יְהוֹן בְּנִינָא קְדִישָׁא דִּאתְגַּלְוֹן עַל חוּבִיהוֹן כְּדִינָא, שְׁנִין סִגְיָאֵן יְהָא. (ויקרא כו) שָׁבַע כְּחִטָּאֲתִיכֶם, (בראשית ד) כִּי שָׁבַעֲתִים יוֹקֵם קִין, בְּגְלוּתָא קְדַמָּא דְּמִצְרַאִי, דִּהִיא זַעֲרָא.

תַּנְיִנָּא, גְלוּתָא דְשׁוּפְטִים, דִּאתְמַתֵּל לְאַרְבָּעִים שָׁנִין, בְּשָׁבַע דִּאיְנָהוּ סִגְיָאֵי מְנִיָּה. תִּלְתַּאֲי, גְלוּתָא דֶּאֱנָן בִּיָּה אֲרִיכָא, דִּאתְמַתֵּל לְמָאִה שְׁנִין, לְאַרְבָּעִין וְחִינּוּ דְגָלִי עֲלָה דְאָמַר

תרגום לשון הוזהר

וְיִקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רַבִּי חֲזִינָא פִּתַּח וְאָמַר, רֵאָה צָרָה זוֹ שֶׁל הַגְּלוּת שֶׁהִיָּתָה קוֹרָאֵת לְכַנּוּי קְרִיבָה עַל נַפְשׁוֹ וְדַחְקָה לְמוֹת, לֹא נִשְׁאָר חֵי. כְּשֶׁהִיָּתָה יוֹרֵד מִדְּרוֹגַת מִשׁוּם חֲסָאִי יִשְׂרָאֵל, לֹא יֵרֵד עִמָּם בְּגְלוּת. אֲשֵׁרִי חֲלָקִים. שָׂאֵם לֹא יֵרֵד עִמָּם בְּגְלוּת, יִשְׁאָרוּ בֵּין הָעַמִּים, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ (ישעיה ג) מְדוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנָה. וְאֵין עוֹנָה – נָה יִשְׂרָאֵל. בָּאתִי וְאֵין אִישׁ – זוֹ שְׂכִינָה. הַקְצוֹר קְצָרָה יְדִי מִפְדוּת וְאֵם אֵין בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרִי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדָבֵר. קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יְהִב חוּלְקָא לְיִשְׂרָאֵל דְּלֹא יִשְׁלוּט רַבְרָבָנָא אַחֲרָא כְּהוֹן. נִחְתּוּ לְגְלוּתָא, שְׂכִינָתָא עֲמַהוֹן וְהוּא רַחִיק מִמְּטְרוּנִיתָא:

רְחוֹק מִן הַמְּלִיכָה. לַעֲמוּד הַבַּיִת

חרפו אויבך | יהוה אשר חרפו
עקבות משיחך: ^ג ברוך יהוה לעולם
אמן | ואמן:

ספר ליום חמישי רביעי
יט לחודש יום רביעי

^א תפלה למשה איש־האלהים אדני
מעון אתה היית לנו בדרך ודר:
^ב בטרם | הרים ילדו ותחולל ארץ
ותבל ומעולם עד־עולם אתה אל:
^ג תשב אנוש עד־דבא ותאמר שובו
בני־אדם: ^ד כי אלף שנים בעיניך
כיום אתמול כי יעבר ואשמורה
בלילה: ^ה ורמתם שנה יהיו בפקר
כחציר יחלף: ^ו ובבקר יצייץ וחלף
לערב | מולל ויבש: ^ז כי־כלינו באפך
ובחמתך נבהלנו: ^ח שש שנה עונתינו
לנגדך עלמנו למאור פניך: ^ט כי כל־
מינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו־
הגה: ^י ימי־שנותינו בהם שבעים שנה
ואם בגבורת | שמונים שנה ורחבם
עמל ואון כי־גז חיש ונעפה: ^{יא} מי־
יודע עז אפך וי־ראתך עברתך:
^{יב} למנות מינו כן הודע ונבא לבב
חכמה: ^{יג} שובה יהוה עד־מתי והנחם
על־עבדיך: ^{יד} שבענו בבקר חסדך
וגרנגה ונשמחה בכל־ימינו: ^{טו} שמחנו
כימות עניתנו שנות ראינו רעה:
^{טז} יראה אל־עבדיך פעלה והדרך על־
בניהם: ^{יז} ויהי | נעם אדני אליהינו

וכסאו כימי שמים: ^א לא־איעזבו בני
תורתך ובמשפטי לא ילכון: ^ב אם־
חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו:
^ג ופקדתי כשכט פשעם וכנגעים
עונם: ^ד וחסדי לא־אפיר מעמו ולא־
אשקר באמונתי: ^ה לא־אחלל בריתי
ומוצא שפתי לא אשנה: ^ו אחת
נשבעתי בקדשי אם־לדור אכזב:
^ז וזרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש
נגדי: ^ח כרחם יכון עולם ועד פשחק
נאמן סלה: ^ט ואתה זנחת ותמאס
התעפרת עם־משיחך: ^י נארתה ברית
עבדך חללת לארץ נזר: ^{יא} פרצת
כל־גדרתיו שמת מבצרו מחתה:
^{יב} ששהו כל־עברי דרך הזה חרפה
לשכניו: ^{יג} הרימות ימין צריו
השמת כל־אויביו: ^{יד} אף־תשיב צור
חרבו ולא תקימתו במלחמה:
^{טו} השבת משהו וכסאו לארץ
מגרתה: ^{טז} הקצרת ימי עלומי
העטית עליו בושח סלה: ^{יז} עד־מה
יהוה תסתר לנצח תכער כמו־אש
חמתך: ^{יח} זכר־אני מה־חלד על־מה־
שוא בראת כל־בני־אדם: ^{יט} מי גבר
יחיה ולא יראה מות | מלט נפשו
מיד־שואל סלה: ^כ איה | חסדיך
הראשנים | אדני נשבעת לדוד
באמונתך: ^{כא} זכר אדני חרפת עבדיך
שאתי כחילי כל־רבים עמים: ^{כב} אשר

מי־כמוך חסין | יה לאמונתך
סביבותיך: ^א אתה מושל בגאות הים
בשוא גליו אתה תשבעם: ^ב אתה
דבאת כחלל רהב בזרוע עזך פורת
אויבך: ^ג יך שמים אף־לך ארץ
תבל ומלאה אתה יסרתם: ^ד צפון
וימין אתה בראתם תבור וחרמון
בשמך ירגנו: ^ה לך זרוע עם־גבורה
עזז לך תרומ ימינך: ^ו צדק ומשפט
מכון כסאך חסד ונאמת יקדמו פניך:
^ז אשרי העם יודעי תרועה יהוה
באור־פניך יחלכון: ^ח בשמך יגילון
כל־היום ובצדקתך ירומו: ^ט כי־
תפארת עזמו אתה וברצונך תרים תרומ
קרנינו: ^י כי ליהוה מגגנו ולקדוש
ישראל מלכנו: ^{יא} אז דברת־בחזון
לחסידך ותאמר שויתי עזר על־גבור
הרימותי בחור מעם: ^{יב} מצאתי דוד
עבדי בשמן קדשי משחתיו: ^{יג} אשר
ידי תכון עמו אף־זרועי תאמצנו:
^{יד} לא־ישיא אויב בו וכן־עולה לא
יעננו: ^{טו} וכתותי מפני צריו ומשנאיו
אגוף: ^{טז} ואמונתי וחסדי עמו ובשמי
תרומ קרנו: ^{יז} ושמתי בים ידו
ובנהרות ימינו: ^{יח} הוא יקראני אבי
אתה אלי וצור ישועתי: ^{יט} אף־אני
בבור אתנהו עליון למלכי־ארץ:
^כ לעולם אשמור־לו חסדי
וכריתי נאמנת לו: ^{כא} ושמתי לעד זרעו

תחתיות במחשפים במצלות: ^א עלי
סמכה חמתך וכל־משפריך עיני
סלה: ^ב הרחקת מידעי ממני שפתי
תועבות למו פלא ולא אצא: ^ג עיני
דאכה מני עני קראתיך יהוה בכל־יום
שטחתי אליך כפף: ^ד הלמתים
תעשה־פלא אם־רפאים יקומו | ידוך
סלה: ^ה היספר בבקר חסדך ואמונתך
באבדון: ^ו הודע בחשך פלאך
וצדקתך בארץ נשיה: ^ז ואני | אליך
יהוה שועתי ובבקר תפילתי תקדמך:
^ח למה יהוה תונח נפשי תסתיר פניך
ממני: ^ט אני וגוע מגער נשאתי
אמיר אפונה: ^י עלי עברו חרונך
בעותיך צמותותי: ^{יא} סבוגי במים כל־
היום הקיפו עלי יחד: ^{יב} הרחקת
ממני אהב ורע מידעי מחשך:
פס ^א משפיל לאיתן האזרחי:
^ב חסדי יהוה עולם אשריה לך
ודר | אודיע אמונתך בפי: ^ג כי־
אמרת עולם חסד יבנה שמים | תכן
אמונתך בהם: ^ד ברתי ברית לבחירי
נשבעתי לדוד עבדי: ^ה עד־עולם אכין
זרעך ובנתי לדוד־דוד כסאך סלה:
^ו וידו שמים פלאך יהוה אף־אמונתך
בקהל קדשים: ^ז כי מי בשחק יערוך
ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: ^ח אל
נערץ בסוד־קדשים רבה ונורא על־
כל־סביביו: ^ט יהוה | אליה צבאות

עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו
ומעשה ידיו כוננה:

צא * ישב בסתר עליון בצל שדי
יתלונן: * אמר ליהוה מחסי
ומצודתי אלהי אבטח-בו: * כי הוא
יצילך מפח יקוּש מדבר הוות:
- באברתו | יסוף לך ותחת-כנפיו
תחסה צנה וסחרה אמתו: * לא-תירא
מפחד לילה מחז יעוף יומם: * מדבר
באפל יחלף מקטב ישוד צהרים:
- יפל מצדך | אלף ורכבה מימינך
אלף לא יגש: * רק בעיניך תביט
ושלמת רשעים תראה: * כי-אתה
יהוה מחסי עליון שמת מעונך: * לא-
תאנה אליך רעה ונגע לא-יקרב
באחריך: * כי מלאכיו יצוה-לך
לשמרך בכל-דרכיך: * על-כפים
ישאונך פת-תגף באבן רגלך: * על-
שחל ופתן תדרך תרמס כפיר ותנין:
- כי כי חשק ואפלטתו אשגבהו
כידע שמי: * וקראני | ואענהו
עמו-אנכי בצרה אחלצהו ואבדהו:
* ארך ימים אשביעהו ואראהו
בישועתי:

צב * מזמור שיר ליום השבת: * טוב
להדות ליהוה ולזמר לשמך
עליון: * להגיד בך חסדך ואמונתך
פלילות: - עלי-עשור ועלי-גבול עלי
הגיון בכנור: * כי שמחתני יהוה

בפעלך במעשי ידיך ארנן: * מה-גדלו
מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבתך:
- איש-בער לא ידע וכסיל לא-יבין
את-זאת: * בפרח רשעים | כמו עשב
ויציעו כל-פעלי און להשמדם עדי-
עד: * ואתה מרום לעלם יהוה: * כי
הנה אביך | הנה פי-הנה אביך
יאבדו יתפרדו כל-פעלי און: * ותרם
כראים קרני פלתי בשמן רענן:
- ותבט עיני בשורי בקמים עלי
מרעים תשמענה אזני: * צדיק פתמר
יפרח כארז פלכנון ישגה: * שתולים
בבית יהוה בחצרות אלהינו יפרחו:
* עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים
יהיו: * להגיד כי-ישר יהוה צורי
ולא-עלמה עולתה בו:

צג * יהוה מלך גאות לבש לבש
יהוה עז התאזר אף-תכון תכל
כל-תמוט: * נכון כסאך מאז מעולם
אתה: * נשאו נהרות | יהוה נשאו
נהרות קולם ישאו נהרות דכים:
- מקלות | מים רבים אדירים משברי-
ים אדיר במרום יהוה: * עדתך |
נאמנו מאד לביתך נאווה-קדש יהוה
לארך ימים:

צד * אל-נקמות יהוה אל נקמות
הופיע: * הנשוא שפט הארץ
השב גמול עלי-גאים: * עד-מתי
רשעים | יהוה עד-מתי רשעים יעלו:

- יביעו ידברו עתק יתאמרו כל-פעלי
און: * עמך יהוה ידכאו ונחלתך
יענו: * אלמנה וגר יהרגו ויתומים
ירצחו: * ויאמרו לא יראה-יה ולא-
לכין אלהי יעקב: * בינו בערים בעם
וכסילים מתי תשכילו: * הנטע און
הלא ישמע אם-יצר עין הלא יביט:
- היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם
דעת: * יהוה ידע מחשבות אדם
כי-המה הכל: * אשרי | הגבר אשר-
תסתרנו יהוה ומתורתך תלמדנו:
* להשקיט לו מימי רע עד יפרה
לרשע שחת: * כי | לא-יטש יהוה
עמו ונחלתו לא יעזב: * כי-עד-צדק
ישוב משפט ואחזיו כל-ישרי-לב:
* מי-יקום לי עם-מרעים מי-יתנצב
לי עם-פעלי און: * לולי יהוה עזרתה
לי כמעט | שכנה דומה נפשי: * אם-
אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה
יסעדני: * ברב שרעפי בקרבי
תנחומיך ישעשעו נפשי: * הוחרך
כסא הוות יצר עמל עלי-חך: * בגודו
על-נפש צדיק ודם נקי ירשיעו:
* ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור
מחסי: * וישב עליהם | את-אונם
וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה
אלהינו:

צה * לכו נרננה ליהוה נריעה לצור
ישענו: * נקדמה פניו בתורה

בזמרות נריע לו: * כי אל גדול יהוה
ומלך גדול על-כל-אלהים: * אשר
בידו מחקרי-ארץ ותועפת הרים לו:
* אשר-לו הים והוא עשהו ויבשת
ידיו יצרו: * באו נשתחוה ונכרעה
נברכה לפני-יהוה עשנו: * כי הוא
אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו
היום אם-בקלו תשמעו: * אל-תקשו
לבכם כמריבה כיום מפה במדבר:
* אשר נסוני אבותיכם בחנוני גם-ראו
פעלי: * וארבעים שנה | אקוט בדור
ואמר עם תעי לבב הם וחס לא-ידעו
דרכי: * אשר-נשבעתי באפי אם-
יבאון אל-מנוחתתי:

צו * שירו ליהוה שיר חדש שירו
ליהוה כל-הארץ: * שירו ליהוה
ברכו שמו בשרו מיום-ליום ושועתו:
* ספרו בגוים כבודו בכל-העמים
נפלאותיו: * כי גדול יהוה ומהלל
מאד נורא הוא על-כל-אלהים: * כי |
כל-אלהי העמים אלילים ויהוה
שמים עשה: * הודו-והדר לפניו עז
ותפארת במקדשו: * הבו ליהוה
משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז:
* הבו ליהוה כבוד שמו שאר-מנחה
ובאו לחצרותיו: * השתחוה ליהוה
בהדרת-קדש חילו מפניו כל-הארץ:
* אמרו בגוים | הנה מלך אף-תכון
תכל בלי-תמוט ידיו עמים במישרים:

כ לחודש

צח * מְזֻמָּר שִׁירוֹ לִיהוָה | שִׁיר הַדָּשׁ
כִּי־נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לוֹ
יִמְיָנו וְזִרְעַ קְדָשׁוֹ: ב הוֹדִיעַ יְהוָה
יִשׁוּעָתוֹ לְעַיְנֵי הַגּוֹלִים גְּלֵה צַדִּיקָתוֹ:

ק * מזמור לתודה הריעו ליהוה כל-
הארץ: ב עבדו את־יהוה בשמחה
פאו לפניו ברננה: ג דעו כי־יהוה הוא

קב א תפלה לעני כִּי־יַעֲקֹב וּלְפָנֶי
יְהוָה יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ: ב יְהוָה שְׁמֵעָה
תַּפְלִילִי וְשׁוּעָתִי אֱלֹהֶיךָ תְּבוֹא: ג אֶל־
תַּסְתֵּר פְּנֶיךָ א מִמֶּנִּי בְּיוֹם צָר לִי
הִשָּׁה־אֵלֵי אֲזַנְךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מִהֵרָה
עֲנֵנִי: ד כִּי־כָל בְּעֶשֶׂן יָמֵי יַעֲצֹמוּתִי
כְּמֹקֵד נִחְרָה: ה הוֹבֵה־כַּעֲשֹׁב וַיִּבֶשׁ
לִפִּי כִּי־שָׁכַחְתִּי מֵאֵכֶל לֶחֶם: ו מִקּוֹל

אֲנַחְתִּי הִבֵּקָה עֲצָמִי לְבִשְׁרִי׃ ז דְּמִיתִי
לִקְרָאת מִדְּבַר הָיִיתִי כְּכֹס חֲרֻבֹת׃
ח שְׁקִדְתִּי וְאַהֲבָה כְּצִפּוֹר בּוֹרֵד עַל-גֵּג׃
ט כִּלְיָהִים חֲרָפוּנִי אוֹיְבֵי מַהֲלָלִי בִּי
נִשְׁבַּעוּ׃ י כִּי-אֶפְרַח פִּלְחָם אֲכַלְתִּי
וְשִׁקְנִי בִּבְכִי מִסְכָּתִי׃ יא מִפְּנֵי-זַעַמָּךְ
וְקִצְפָּךְ כִּי נִשְׁאַתְנִי וּתְשַׁלְּכֵנִי׃ יב יָמִי
כָּצַל נִטְוִי וְאֲנִי כַּעֲשָׁב אִיכָשׁ׃ יג וְאַתָּה
יְהוָה לְעוֹלָם תִּשָּׁב וְזִכְרֶךָ לְדֹר וָדֹר׃
יד אַתָּה תִּקּוֹם תִּרְחֹם צִיּוֹן כִּי-עֲתָ
לְחַנְּנָה כִּי-בָא מוֹעֵד׃ טו כִּי-רָצוּ עַבְדֶּיךָ
אֶת-אַבְנֶיהָ וְאֶת-עַרְפָּהּ׃ יז חֲנִנּוּ׃
טז וַיִּירָאוּ גֹיִם אֶת-שֵׁם יְהוָה וְכָל-
מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת-כְּבוֹדֶךָ׃ יח כִּי-בָנָה
יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה כְּכַבֹּד׃ יט פָּנָה אֶל-
תְּפִלַּת הָעָרָר וְלֹא-זָזָה אֶת-תְּפִלָּתָם׃
כ טַחֲתֵב זֹאת לְדֹר אַחֲרָיו וְעַם נִבְרָא
יְהִלְלֶיהָ׃ כא כִּי-הִשְׁקִיף מִמְרוֹם קִדְשׁוֹ
יְהוָה מִשְׁמַיִם׃ א אֶל-אֶרֶץ הַבֵּיט׃
כב לִשְׁמַע אֲנָקַת אֲסִיר לִפְתָּח בְּנֵי
תַּמּוּתָה׃ כג לִסְפֹּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה
וּתְהַלְלוּ בִירוּשָׁלַם׃ כד בְּהִקְבֹּץ עַמִּים
יִתְּרוּ וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת-יְהוָה׃
כה עֲנֵה בְדִרְךָ בְּחַי כָּפֹי קֶצֶר יָמִי׃
כו אֲמַר אֵלֵי אֶל-תַּעֲלֵנִי בְּחֻצֵי יָמִי
בְּדֹר דֹּרִים שְׁנוּתֶיךָ׃ כז לִפְנֵים הָאָרֶץ
יִסְדֹּת וּמַעֲשֵׂה יִדְּךָ שְׁמַיִם׃ כח הִמָּה׃
כט יֵאבְדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד וְכֹלָם כְּבָדְךָ יִבְלוּ
כִּלְבוּשׁ תַּחֲלִיפָם וַיַּחֲלֹפוּ׃ כח וְאַתָּה-

לקומי

מרבבת פרעה לח

מוזח"ר

נב

גופה דבריש (ה). וכל המלשינות והרעות שדוקרים על אדם בא מרוח סערה, מאחר הדברים הזה, כי הוא בחינת: קין כל בשר (בראשית ו) - שעושה קין וסוף לכל בשר. ובניאדם, שהם דנים את כל אדם לכף חובה, וחוקרים תמיד על חובות בניאדם, הם מבחינת קין כל בשר, כמו שכתוב (איוב כח): קין שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר (עין בודד מקין קב) - שהוא חוקר תמיד לעשות תכלית וכליון לכל דבר, ולעונר דין ולהלשין ולקטרה, כמו שכתוב (ישעיה ט): והרשעים בים נגרש, כי השקט לא יוכל. וצריך כל אדם לראות לאכפאי סמרא דקין כל בשר תחת הדבור של הקרשה, כמו שכתוב בזהר (ויחי דף רלח, ובזרע בלך דף טז): אכרי לגפן עירה - גפן דא בנסתישראל, כמו שכתוב (תהלים ב): ופקד גפן זאת, וכמו שכתוב (בראשית טז): זאת אשר דבר. וכשהוא בופף את רוחו סערה, דהינו שהוא נוטל ממנו כל הדבורים שגפלו לתוכו, או: קם סערה לדממה (תהלים ק):

ג וצריך להעלות את הדבור לשרשו, שהוא הורע, שהם חמש אצבעין שביד שמאל, שהם חמש גבורות, שהם בחינת חמשת מוצאות הפה. כי עקר הדבור - עלידי חמשת מוצאות הפה, שהם הגבורות, כמו שכתוב (שם ק): מי ימלא גבורות ה'; שעלידי גבורות נעשה הדבור, כמו שכתוב (שם קמח): וגבורתך ידברו; וכמו שכתוב (דברים כב): הלוא כה דברי כאש נאם ה'. והתחלת עליות של הדבור הוא מראשו, הינו מהמכתר, האמת שיש בהדבור, שהוא נקרא ראש. כי יש כמה אמת, כמו שאמרנו (פסוקים זא): אמת נעשה עדרים; וכמו שכתוב (תהלים קס): ראש דברך אמת. כי קדם תקונו היה בבחינות (דניאל ח): ותשלך אמת אצרה; ולא היה יכול לדבר שום דבר אמת, מחמת שרוח סערה בלבל אותו, כמו שכתוב (תהלים ק): יעלו שמים ירדו תהומות; וכשמתקנו, אזי אין לו בלבול. וזה בחינות (פסוקים ז): עקם הכתוב תשע אותיות, שלא להוציא דבר ממנה מפיו. זה קמו, בשרוח סערה שולט, אזי אין ביכלת לדבר בדרך ישר, כי הרוח מבלבל אותו, וצריך לעקם את הדרך:

ד ותקנו הדבור הוא עלידי התורה שלומדין בצר לאדם, בעניות וברחקות, שהוא בחינת לילה*, שאו שלטנותא דקין כל בשר, כמו שכתוב: קין שם לחשך; וכתוב (בראשית א): ולחשך קרא לילה. ותקמינו זכרונם לברכה אמרו (תנא זב): הלמוד תורה בלילה, מושכין עליו חוט של חסד ביזם. חסד הוא בחינת בקר דאברהם, כמו שכתוב בזהר (פסוק דף

ת ע"א): הבקר אור - דא בקר דאברהם; והאנשים שלחו - אנון מארי דדינון; הפה והמוריהם - אנון וכל סטר מסאבא, וכמו שכתוב (רות ז): שכבי עד הבקר. אזי נופלים כל המקטרים השולטים על הדבור, ואז הדבור יוצא בשיר ושכח והלל

ז וזהו פרוש: הנהרו בכני עסיהארין; כי זה ידוע, שהנפשות הנכבדות [הנעשקות] בתוך המקלא, האמור בזהר (פסא משפטים דף קג ובשאר מקומות), בקלפות גנה, וקלפות גנה רוצה שישתקע שם הנפש, אזי היא נותנת אותן בתוך טפת וווגו של עסיהארין, כדי שיתמנה הנפש להיות ביותר. נמצא, שבני עסיהארין הם נפשות יורות, אלא שהם בצפרים האחרות בפח (ה). מאין אנו יודעים הדר תפארתם, אלא עלידי תורתם; כשאנו רואים שהם תלמידיהם, בידוע שיש להם נפש יקרה, וכל התורה שהם מגלים, הוא הכל גלוי להשומע, כי הנפש היא [בחינת תורה] כנ"ל, והתורה שהם מגלים בני עסיהארין, הם בחינת ניצוצות, ועולה להשיבה בבחינת מיין נוקבין, בבחינת: חיו במאי ברא קאמיא. ובשביל זה צריך לכבדם, כי עלידי הכבוד יתגלה ביותר התורה מהתעלמותה, הינו הנפש. כי שרש הכל הוא הכבוד, כמו שכתוב: לכבודי בראתיו וכו'; והנפש משתוקקת להכלל בו בשרשו. וזה: הנהרו בכני עסיהארין - לכבדם, כדי שישתוקק התורה, שהיא הנפש, להכלל בשרשו, שהוא הכבוד, ועלידיה: מהם תצא תורה: וזה פרוש: דרשו ה'. עלידי איה חכמה תוכל לדרש אותה? הדר מפרש: ועזו - הינו עלידי התורה, ולא עלידי חכמות אחרים, שהם סכלות וחשך בנגד חכמות התורה. ועלידי מה תוכה לחכמות התורה? בקשו פניו תמיד - עלידי צדקה של ארץ ישראל, כמוכא במדרש (בראשית רבה פ' טז, קהלת רבה סדר א): אין בקשת פנים אלא צדקה, כמו שכתוב (תהלים פח): צדק לפניו יחלף; ואין תמיד אלא ארץ ישראל (שורר טוב תהלים קט, ועין ראשית חכמה שער התשובה, פ' ה), כמו שכתוב (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקיך בה:

לח

לשון רבנו זכרנו לברכה

מרבבת פרעה וחילו ירה בים וכו': (שמות טו)

א כי צריך כל אדם לפשפש את עצמו בכל עת, אם הוא דבוק בהשם ויתבדר; ותסימן של דבקות הוא תפילין, כי תפילין הם סימן על הדבקות (ה):

ב ואי אפשר לבוא לבחינת תפילין אלא שיעלה את הדבור ויתקנהו. כי הדבור, שהוא רוח פיו של הקדוש ברוך הוא, שהוא בחינת: מלכות - פה (ה), הוא בחינת ים, שכל הנחלים הולכים לתוכו, כמו שכתוב (קהלת א): כל הנחלים הולכים אל הים (ה); והוא בחינת אדני, כמו שכתוב (תהלים א): אדני שפתי תפתח. ובשפוטמין הדבור, שהוא אדני, אז עלידי הפנים נעשה מרוח פיו רוח סערה, כי כ"ז אותיות, כל אחד כלול מעשרה, גימטריא ר"ע. ונעשה מבחינת הדבור, הינו מבחינת אדני ר"ע אותיות, סערה; ס"ה הוא אדני, ור"ע אותיות. וזה בחינת (תהלים קמח): רוח סערה עושה דברו - שעושים ומתקנים את הדבור ומגלים אותו מבחינת רוח סערה. ורוח סערה הזה הוא מקטרג הגדול, שמשנו באים כל הקטרגים והנסיונות, והוא אחר הדברים, שהוא יונק מהדבור, כשמוצא פתח לילק, הינו: לפתח חטאת (בראשית ד); וכתוב (מיכה ז): שומר פתחי פד וכו'; וכמו שכתוב בזהר (ויחי דף קסח): ויהי אחר הדברים והאלקים נסה את אברהם, והוא מסער

(1) קהלת ב, א. עין חזשי אטות ברטת דף ג, ד"ה מנן שהקב"ה מניח תפילין. (ב) פתח אליהו. (ג) עין תיקון יא מתיקנים אחרונים. (ד) עין תיקון יח (דף לה ע"ב).

רנב

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות בית הבחירה והלכה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

חדוש העולם כמו שכתוב שם, שזהו בחינת שבת שמורה על חדוש העולם, שברא את העולם בשבת ימי המעשה ושבבת בשבת, ועל-כן עקר קדשת כל הל"ט מלאכות של ימי החל שהם כלל כל העסקים והמשא ומתן, עקר קדשתם על-ידי שבת - על-ידי שממשיכין קדשת שבת לשבת ימי החל, הינו על-ידי אמונת חדוש העולם שזוכין על-ידי שבת כנ"ל, שעל-ידי-זה עקר הברור והתקון של כל הל"ט מלאכות של שבת ימי החל, שמאמינים שכל המלאכות שעושין בכל הדברים שבועולם כלם ברא השם יתברך יש מאין המחלט בשבת ימי המעשה, שבהם עשה ה' כל מלאכתו ושבבת בשבת, כמו שכתוב (בראשית ב, א): "ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה" וכו', ועל-ידי-זה עקר תקון של כל המלאכות והעסקים והמשא ומתן שעושין בימי חל שיהיו בבחינת מלאכת המשכן וכנ"ל, על-כן הקדים שבת למלאכת המשכן וכנ"ל.

משתף בשמנו (ורש"מי מענית, פרק ב, הלכה ו), וכל אחד מישראל משרשת נפשו בשמו הגדול יתברך, על-כן כל מה שמתרבים נפשות ישראל יותר, שמתקבצים ומגדלים שמו יתברך - נתגדל ונתקדש שמו יתברך יותר ויותר, אבל להפך, כשמשתתף ומתחבר עם העכו"ם "אשר פיהם דבר שוא", כי מזכירים שם אלהים אחרים ואמונות כזביות, הוא גורם, חס ושלום, להתרחק מהקבוץ הקדוש כפי התחברותו עמם, על-כן אסור להשתתף עמם, וכנ"ל.

כח. ועל-כן הקדים להזהיר על שמירת שבת קדם מלאכת המשכן, כמו שכתוב בפרשת 'ויקהל' הנ"ל ובשאר מקומות, כי שבת שמא דקדשא בריך הוא (וזהו יתרו פח), כי עקר מעשה המשכן שהוא להגדיל הקבוץ הקדוש של נפשות ישראל, הוא בשביל להגדיל שם ה' שהוא בחינת שבת שהוא 'שמא דקדשא בריך הוא'. כי עקר האמונה הוא אמונת

הקדים
למזהיר על
שמירת שבת
קדם מלאכת
המשכן

תם ונשלים שבת לאל בורא עולם

ברוך הנותן ליענה ב"ח ולאיין אונים עצמה ירבה

ונתנו להם. בתוך שהיו אוכלים היו מספרים ומתלוצצים מהשקר וטעות של דבר הפעל-שם, והפעל הנאר קעף שמע דבריהם, וחרה לו מאד, כי הפעל-שם היה חשוב שם מאד. ויאמר להם: אכלו לכם מה שיש לפניכם - וצאו מפה.

אחר-כך בא לשם בן הפעל-שם, והם צדין היו מתלוצצים מן הפעל-שם בפני בנו. וגער בהם הפעל גאר קעף על שהם מתלוצצים מן הפעל-שם בפני בנו, עד שהקה אותם הנה ופצע ודחפם מביתו. וחרה להם מאד, ורצו לבקש משפט על המכה אותם, ונתשבו לילך אל הפעל-הבית שלחם

שהניחו שם החבילות שלהם, להתנעץ עמו איך להשיג משפט על הנ"ל. ובאו וספרו לו שפעל הנאר קעף הנה אותם מאד. וישאל להם: למה? וספרו לו שדברו על הפעל-שם. השיב להם: בודאי אינו ישר להכות בני אדם; אכל אתם לא עשיתם נכונה כלל שדברתם על הפעל-שם, כי הפעל-שם חשוב כאן מאד. וראו שאין בו ממש, וגם הוא בטעות, והלכו ממנו אל הפקיד, והפקיד היה גוי, וספרו לו המעשה, שהכו אותם. שאל: על מה? השיבו שדברו על הפעל-שם; והנה אותם הפקיד הנה ופצע ודחפם מביתו.

ואלן דערלאנגען א משפט אויף דעם גאר קעכער וואס ער האט זיי גישלאגן. זענען זיי גיגאנגען און האבן זייער בעל הבית דאס דערציילט אז דער גאר קעכער האט זי זייער גישלאגן האט ער זיי גיפערעט פארן וואס. האבן זיי אים דערציילט. ווייל זיי האבן גירעט אויף דעם בעל שם. האט זיי דער בעל הבית גיעפערט. סע איז אוודאי קיין יושר נישט אז מען זאל שלאגן מענטשן. לויטמיר איר האט אבער גאר נישט רעכט גיטאן. נאך וואס האט איר גירעט אויף דעם בעל שם. ווארן דער בעל שם איז דא זייער חשוב. האבן זיי גיזעהן אז ער איז אויך אין טעות. זענען זיי פון אים אנוועק גיגאנגען. און זענען גיגאנגען צום פקיד. און דער פקיד איז גיזעהן א גוי. האבן זיי אים דערציילט די מעשה אז מען האט זיי גישלאגן. האט ער גיפערעט. פארן וואס. האבן זיי גיזאגט. ווייל זיי האבן גירעט אויף דעם בעל שם. האט זיי דער פקיד אויך גייהרגעט גישלאגן. און האט זיי ארויס גישטופט.

זענען זיי פון אים אנוועק גיגאנגען. און זענען

והלכו מזה לזה, ממושל למושל גבוה ממנו, עד שבאו לפני המיניסטר הנ"ל. ושם לפני בית המיניסטר עומדים אנשי-חיל, דהינו וואכן, והודיעו להמיניסטר שאיש אחד צריך אליו; וצוה שיוכנס. ובא אותו החכם לפני המיניסטר, ותכף בבאו הפירו המיניסטר שזהו החכם חברו פנ"ל, והחכם לא הפירו, מחמת שהיה בגדלה כזו. ותכף התחיל המיניסטר ודבר אליו: ראה תמימותי למה שהביא אותי, לגדלה כזו; ואל מה חקמתך הביאה אותך? ענה החכם ואמר: מאחר שאמה הוא חברי התם - מזה נספר אחר-כך; לעת עתה תן

גיגאנגען צו איין העכערן וואס האט צו שאפן. און האבן אלץ נישט גיפערעט קיין משפט. און זענען אזוי אלץ גיגאנגען פון איינעם צום אנדערן. אלע מאל צו איין העכערן (און האבן אלץ נישט גיפערעט נאר מען האט זיי נישט גישלאגן אלע מאל) ביז זיי זענען גיקומען פאר דעם מיניסטר (דאס איז גיזעהן דער תם פנ"ל) און דארט פאר דעם מיניסטר זענען גישטאנען וואכן. האט מען גימעלדעוועט פאר דעם מיניסטר. אז א מענטש באדארף צו אים. האט ער גיזעהן אז ער זאל אריין גיין. איז דער חכם גיקומען פאר דעם מיניסטר ווי ער איז אריין גיקומען. האט אים דער מיניסטר תיכף דערקענט. אז דאס איז דער חכם זיין חבר. און דער חכם האט אים נישט דערקענט. מחמת ער איז היינט אין אזוי גדולה. האט תיכף דער מיניסטר אנגיהויבן צום אים צו ריידן. און ער האט צום אים גיזאגט זעה, צום וואס. מיין תמימות. האט מיר גיבראכט צו אזוי איין גדולה. און צו וואס. דיין חכמה. האט דיר גיבראכט.

האט זיך דער חכם אנגירופן און האט גיזאגט. אז

לי משפט על שהכו אותי. שאלו: למה? השיבו: בשביל שדברתי על הפעל-שם, שהוא שקר ומרמה גדולה. ענה התם המיניסטר ואמר: צדין אתה אוהו בחכמות שלך? ראה: אתה אמרת שאמה נכול לבוא על שלי בקל, ואני לא אוכל לבוא על שלך; ראה שאני כבר באתי על שלך פנ"ל, ואתה צדין לא באת על שלי, ואני רואה שזה קשה יותר שאמה תבוא על תמימות שלי. ואף-על-פי-כן, מחמת שהיה מפיר בו מכבר בגדלתו, צוה לתת לו בגדים להלבישו, ובקשו שיאכל עמו.

בשעת אכילתם התחילו לדבר יחד.

דו ביסט דאס. מיין חבר דער תם. דערפון וועלן מיר שפעטער שמוען. לעת עתה. גיב מיר א משפט. נאך וואס מען האט מיר גישלאגן. פרעגט ער אים. פארן וואס האט מען דיר גישלאגן. ענפערט ער אים. האט ווייל איר האב גירעט אויף דעם בעל שם. וואס ער איז א ליגנער. און דאס איז גאר א שווינדל. רופט זיך אן דער תם דער מיניסטר צו אים. נאך האלטטו דיר אין דייעם חכמות. זעה דו האסט גיזאגט. אז דו קאנטט אויף מייעם קומען גאר גרינג. און איר וועל אויך דייעם נישט קאנען קומען היינט זעה. אז איר בין אויף דייעם שוין לאנג גיקומען. (ווארן דער תם איז זיך שוין גיזעהן א גרויסער חכם אויך פנ"ל) און דו ביסט נאך נישט גיקומען אויף מייעם. און איר זעה אז דאס איז שווערער. אז דו זאלסט קומען אויף מיין תמימות. און פון דעסט וועגן פארט. ווייל דער תם דער מיניסטר האט אים גיקענט פון לאנג אז ער איז אמאל גרויס גיזעהן. האט ער אים גיזיגט גיבן קליידער אז מען זאל אים אן טאן. און האט אים גיבעטן אז ער זאל מיט אים עסן.

התחיל החכם להוכיח לו דעתו הנ״ל, שאין מלך כלל. גער בו התם המינסטר: הלא אני בעצמי ראיתי את המלך! השיב לו החכם בשחוק: אתה יודע בעצמך שזה היה המלך? אתה מכיר אותו ואת אביו ואת זקנו שהיו מלכים? מאין אתה יודע שזה מלך? אנשים הגידו לך שזה מלך, ורמו אותך בשקר; וחרה להם מאד מאד על דבר המלך, על שהוא כופר במלך. בתוך כך בא אחד ואמר: העזאזל, דהינו 'הטייול' - שלח אחריכם. ונדעוזה התם מאד מאד, ורץ וספר לאשתו בפחד גדול באשר שהנ״ל שלח אחריו. ונעצה לו אשתו לשלח עבור הפעל-שם, ושלח אחריו,

ובא הפעל-שם ונתן לו קמיעות ושמירות, ואמר לו שעתה לא יפחד כלל, והיה לו אמונה גדולה בזה. והיו יושבים עוד החכם והתם הנ״ל, ושאל החכם אתו: על מה נפחדת כל-כך? אמר לו: בשביל הנ״ל ששלח אחרינו. שחק ממנו: אתה מאמין שיש טייול? השיב לו: ואם-כן מי הוא זה ששלח אחרינו? ענה החכם ואמר: בודאי זהו אחי שרצה שיתראה עמי, ושלח אחרי במרמה זו. שאל אותו התם: אם-כן איך עבר על כל הווארטש? השיבו: בודאי שחד אותם, והם אומרים במרמה ושקר שלא ראו אותו כלל.

בתוך כך חזר ובא אחד ואמר פנ״ל,

בשעת עסן. האבן זיי אנגיהובן צו שמוסן. האט אנגיהובן דער חכם אים צו גרינגען זיין (נידרישע) דעה אז סע איז גאר קיין מלך נישט דא. האט אויף אים דער תם דער מיניסטער א גישרי גיטאן. וואס זאגסטו. איך אליין האב זיך גיזעהן דעם מלך. ענפערט אים דער חכם מיט גילעכטער. דו וויסט אליין אז דאס אים גיווען דער מלך. דו קענסט אים. דו האסט גיקענט זיין טאטן זיין זיידן אז זיי זענען גיווען מלכים. פון וואנעט ווייסטו אז דאס איז גיווען דער מלך. מענשן האבן דיר גיזאגט אז דאס איז דער מלך. זיי האבן דיר אפגינירט. האט דאס דער תם זייער פארדראסן. אויף דעם וואס ער לייקט אין דעם מלך.

דערזוייל איז איינער אנגיקומען און האט גיזאגט. דער טייול האט נאך אייך גישיקט. איז דער תם זייער דערציטערט גיווארן און איז גילאפן און האט דערציילט זיין ווייב מיט גרויס פחד באשר דער טייול האט נאך אים גישיקט

האט זי אים איין עצה גיגיבן. אז ער זאל שיקן נאך דעם בעל שם. האט ער נאך אים גישיקט. איז דער בעל שם גיקומען און האט אים גיגיבן קמיעות און שמירות און האט אים גיזאגט אז היינט וועט ער זיך שוין גאר נישט שרעקן. האט ער דרינגען גיהאט גרויס אמונה. דערנאך זענען זיי ווייטער גיזעסן אין איינעם דער תם מיט דעם חכם. פרעגט אים דער חכם. וואס האסטו זיך אזוי איבער גישראקן. האט ער אים גענפערט. איבער דעם טייול וואס ער האט נאך אונז גישיקט. האט דער חכם אויס אים גילאכט. און האט גיזאגט צו אים דו גלייבסט אז סע איז פאר האנדן א טייול. פרעגט אים דער תם דער מיניסטער. ווער זע דען האט נאך אונז גישיקט. ענפערט אים דער חכם. האט דאס איז בודאי פון מיין ברודער. ער האט גיוואלט אז ער זאל זיך מיט מיר זעהן. האט ער עס אויף גישטעלט. און האט נאך מיר גישיקט מיט דעם אנשטעל. פרעגט אים דער תם. אז סע

שהטייול שלח אחריהם; והתם לא נדעוזה עתה ולא היה לו שום פחד כלל. מחמת השמירה של הפעל-שם פנ״ל. ענה ואמר להחכם: עתה מה אתה אומר? אמר: אודיע לך שיש לי אה שהוא עמי בבכעס, ועשה מרמה זו כדי להפחיד אותי. ועמד ושאל לאותו שוב בשבילים: ומה הוא דמותו של זה ששלח אחרינו? איזה פנים יש לו, ואיזה מראה יש לשערות שלו וכו' וכיצא, השיב לו: כך וכך; ענה החכם ואמר: ראה, זה הוא מראה אחי הנ״ל. אמר לו התם: התלך עמם? השיב הן; רק שתתן עמי איזה אנשי-חיל שיהיו 'זלאגא', כדי שלא

איז יוא אזוי. ווי אזוי איז ער אריבער איבער אלע ווארטעס. ענפערט ער אים. ער האט זיי בודאי משחד גיווען און זיי זאגן אז מיסטנע א ליגן אז זיי האבען אים גאר נישט גיזעהן.

דערזוייל קומט ווידער איינער און זאגט ווידער אזוי. דער טייול האט נאך אייך גישיקט. און דער תם האט זיך איצט שוין גאר נישט גישראקן און ער האט קיין שום פחד שוין נישט גיהאט. מחמת די שמירות וואס ער האט גינומען באם בעל שם. רופט ער זיך אן (והייט דער תם) און זאגט צום חכם. גא היינט. וואס זאגסטו. ענפערט ער אים. איך וועל דיר דערציילן איך האב א ברודער וואס ער איז אויף מיר ברוגז. האט ער עס גימאכט דעם אנשטעל כדי ער זאל מיר איבער שרעקן. און דער חכם האט זיך אויף גיהויבן. און האט גיפרעגט דעם וואס ער איז גיקומען נאך זיי. וואס פאר א פנים האט דער דאזיגער וואס האט גישיקט נאך אונז. וואס א פארב האבן זיינע האר וכו' און אזוי אנדערע זאכן האט ער אים גענפערט אזוי און אזוי. רופט זיך אן דער חכם און זאגט זע. האט

יצערו אותי. ונתן לו זלאגא, והלכו השגי חכמים הנ״ל עם אותו האיש שבא בשבילים. וחזרו החיל, ושאל אותם התם המינסטר: היכן הם החכמים הנ״ל? השיבו: אינם יודעים כלל איך נעלמו. והנ״ל (הינו הטיול) חטף אותם, את החכמים האלו הנ״ל, והביא אותם אל רפש וטיט, ושם היה יושב הטיול על פסא בתוך הרפש, והשליכו את החכמים הנ״ל בתוך הרפש. והרפש היה עב ודבוק כמו דבק ממש שקורין 'קליי', ולא היו יכולים לזוז עצמן כלל בתוך הרפש.

רצעקו (אלו החכמים האלו שהיו מוסרים אותם, דהינו הטיול ואשקו): רשעים, על מה אתם מוסרים

דאס איז דאס גישטאלט פון מיין ברודער. זאגט אים דער תם. וועסטו זע גיין מיט זיי. ענפערט ער זי. איך וועל גיין מיט זיי. גאר דו זאלסטו מיר גיבן עטליכע זעלנער אויף אזאלאגא כדי מען זאל מיר קיין יסורים נישט זאגן. האט ער אים גיגיבן אזאלאגא.

זענען די צוויי חכמים הנ״ל גיגאנגען מיט דעם וואס ער איז גיקומען נאך זיי (והייט מיט דעם טייול. ווארן זיי האבן נישט גיוואלט גלייבן אז דאס איז דער טייול כלל) האבן זיך די זעלנער פון דער זאלאגא אומגיקערט. פרעגט זיי דער תם דער מיניסטער ווי זענען די חכמים. האבן זיי גענפערט זיי וויסן גאר נישט ווי זיי זענען אהין גיקומען. און דער (והייט דער שלם פון דער טייול) האט גיאפט די חכמים און האט זיי אריין גיטראגן אין א בלאטע אריין מיט א ליים. און דארטן איז גיזעסן דער טייול אויף א שטול אין דער בלאטע. און די בלאטע איז גיווען גראב און גידיכט אזוי ווי א קלייע פונקט. און די חכמים האבן זיך גאר נישט גיקענט רירן אין דער בלאטע. און די חכמים האבן גישיקט רשעים פארזאמלע

- הממון, ויחלק על הצדיק האמת.
- ב. משרבו מזקלי מתנות נחמטו הימים ונתקצרו השנים.
- ג. אדם שקבלת הנאה ממנו פעם אחד, אל תבזהו.
- ד. מי שמכבד עלו על בני-ישראל, לסוף שנצרך לאחרים.
- ה. מי שעשה טובות לבני אדם מתר לו להנות מהם, וצריכים לשרתו.
- ו. על-ידי הנאה שאמה מקבל מחברו, על-ידי-זה אתה סובל צער על עונותיו.
- ז. מי שאינו מקבל ממון מאחרים - יגדל כל זרעו.
- ח. המלך גובה יציאותיו מן העם.
- ט. צריך לעסק באיזה משא-ומתן, כדי שלא יצטרך לסוף לבטל מדברי תורה.
- י. מי ששואל חלקו בפיו - כאלו גזל.
- יא. המצפה לשלחן חברו - עולם חשך בעדו; גם חיו אינם חיים.
- יב. מי שיש לו נשמה, הוא נהנה מריח.
- חלק שני
- א. גדולה יגיע פשו, שמציל את האדם מהריגה.
- ב. מי שהוא שונא מתנות אינו מתירא מעלילות.
- נגינה
חלק שני
- א. כשמצדיקים נתפרסמים בעולם, על-ידי-זה נתחדשים נגונים
- א. בנכות גר תמיד הדלוקים בשמן זית נצולין מגזרת שמד.
- גר תמיד
חלק שני

שמעון אחי עזריה. שמעון העמסוני. שמעון התימני. ר' שמעון בן ננס. ר' שמעון בן זומא. שמעון בן עזאי. ר' שמעון בן עזשיא. שמעון בן אנטיפרס. ר' שמעון בן לוגא. ר' שמעון השקמוני. ר' שמעון בן גוריון. ר' שמעון בן חלפתא. שמעון סכני. ר' שמעון בן טרפון. ר' שמעון שזורי. ר' שמעון דמן קצטור. ר' שמעון בן גודע. ר' שמעון בן גודא. שמעון בן ר' עקיבא.

רבי שמעון בן יוחאי. רבן שמעון בן גמליאל. ר' שמעון בן יהודה. ר' שמעון בן חנניא. ר' שמעון בן אלעזר. ר' שמעון בן יהודה איש כפר צבו. ר' שמעון בן מנסיא. ר' שמעון בנו של רבינו הקדוש, שמעון אפרתי. ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא. ר' שמעון בר' יוסי. ר' שמעון בן קפרא. ר' שמעון בן יהוצדק (ב"ח).

ר' שמעון בן זיורד. רב שמעון המחזיר. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקים. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסנא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זיירא.

ר' שמעון בן שטח אמורא. ר'

שמעון השילוני. ר' שמעון בר יונה. ר' שמעון בר ננאי. ר' שמעון בר חייא חוזה. ר' שמעון בר חייא. ר' שמעון חסידא. שמעון בן אבטולמוס. ר' שמעון איש קטרון. שמעון קמטריא. ר' שמעון בן תחליפא. ר' שמעון בר' סימון. ר' שמעון בר נרשיה. רבן שמעון בן יהושע. ר' שמעון דתוספתא. ר' שמעון דיני. שמעון ספרא דטורבנא. ר' שמעון בר מלשא. ר' שמעון בר אייבו. ר' שמעון בן זכריה. ר' שמעון פלוטה בר חנניא. ר' שמעון בר' אלעזר בן פרטא. ר' שמעון בר' לשמעאל.

שמעיה חבר אבטליון. רב שמעיה מלגלבו. רב שמעיה בר זירא. ר' שמעיה בזמן רבינא. רב שמעיה. רב שמעיה חסידא. שמעיה ואחיו אחיה שנהרגו. ר' שפטיה. שפיפון בן ליש. ר' שפיר. רב שריקה. רב ששא בר רבא. רב ששא בריה דר' שמואל בר אבדומי. רב ששת מקרטינא. רב ששת. רב ששת בריה דרב יהושע.

אות ת. תאנוני. ר' תדאי. תודוס איש רומי. תוטאי. בר תוטני. ר' תומה או ר' תימא בר פפיאוס. ר' תחליפא אבוה (ואמרי לה: אחיה) דרבנאי חוזה. רב תחליפא בר אבדימי. רב תחליפא בר אבימי. רב תחליפא ברב חסדא. רב תחליפא בר אבינא. רב תחליפא אבוה דרב הונא. רב תחליפא בר מערבא.

קדוש השם באמת בכל עת תמיד, ובפרט בשעת "קריאת שמע" בעת קבלת על מלכות שמים, שאזנה ליחד שמך בכל יום תמיד בערב ובבקר במסירת נפש על קדוש השם באמת בכל לב, בשמחה וחדוה גדולה, ואזנה לקבל עלי באמת כל הארבע מיתות בית דין סקילה שרפה הרג וחנוק בעת שאני מיחד שמך בכל יום, שאהיה מרצה באמת ובלב שלם למות בכל המיתות ולסבל כל היסורים והענויים בשביל קדשת שמך הגדול. ותעזרני בכחך הגדול ורחמיך הרבים שאזנה לחזק את מחשבותי בענין המסירת נפש באמת במחשבה חזקה ותקיפה בכל הפחות שיש במחשבה בפנימיות וחיצוניות. ולציר במחשבותי כל המיתות והענויים בציור גמור, במחשבה חזקה ותקיפה, בבטול כל ההרגשות. עד שארגיש במחשבותי ומוחי צער המיתה והענויים ממש כאלו ממיתים ומיסרים אותי במיתות ויסורים אלו ממש בשביל קדשת שמך הגדול והקדוש, עד שפמעט תצא נפשי חס ושלום. ולא יהיה שום חלוק אצלי בין יסורי המיתה ממש, ובין יסורי הציור במחשבה והקבלה בלב, עד שאהיה מכרח להתגבר להפסיק המחשבה מעט, בעת שאראה ואבחין שקרוב שתצא נפשי ממש חס ושלום, כדי שלא אמות בלא עמי חס ושלום. ואתה תעזר

ותושיע לי ותורני ותלמדני להתנהג בזה פרצוףך הטוב באמת, לקבל המסירת נפש באהבה באמת בשביל קדוש השם, ולציר במחשבותי המיתה והיסורים במחשבה חזקה כל כך עד שארגיש צער המיתה והיסורים ממש, ולהניח בסוף המחשבה להפסיקה מעט מציור החזק של יסורי המיתה בעת שיהיה הדבר קרוב שתצא נפשי לגמרי, כי אין זה רצונך לסלק הגפוש קדם הזמן חס ושלום.

רבוננו של עולם מלא רחמים אדון כל, קדוש על כל הקדושות, אתה יודע אשר בעצם תקף גלותנו עתה בכלל ובפרט, אין לנו שום סמיכה כי אם על פה וזכות הצדיקים האמתיים המוסרים נפשם על קדוש השם באמת, כאשר גלית לנו על ידי חכמיך הקדושים. ובכן רחם עלינו למען שמך, וזכנו להפיל בצדיקים הקדושים האלו, כי לפיך נגלו כל תעלומות לב, ואתה יודע שאנחנו כלנו עמך בית ישראל, כל אחד ואחד מרצה באמת למסר נפשו על קדוש השם, כאשר שמענו באזנינו, מבמה ובמה אנשים פשוטים וקלי עולם שמתו על קדוש השם וסבלו ענויים ויסורים קשים בשביל קדשת שמך הגדול, וגם אנכי הדל במעשים, הרש והנבזה, בעצם גשמיותי, ותקף תאותי, ורבוני עוונותי, אף-על-פירכן אני מרצה באמת למות מיד על קדוש

השם, והנני מקבל עלי באמת בכל לב ונפש סקילה שרפה הרג וחנוק בשביל קדשת שמך הגדול. ואם איני זוכה עדן למחשבה זכה וחזקה כל כך, עד שארגיש צער המיתה ממש על ידי הקבלה והציור במחשבה, אף על פי כן אני מרצה באמת ובלב שלם למות מיד על קדוש השם. על פן חוס וחננו ורחם עלינו, שיהיה גם מסירת נפשנו חשוב ומקבל ומרצה לפיך בתוך קלילות נפשות הצדיקים והקדושים שמסרו נפשם על קדשת השם באמת. ועל ידי זה תעלה אותנו מנפילתנו וירידתנו וגלותנו בכלליות ובפרטיות בגשמיות ורוחניות. ותקרבנו אליך באהבה, ותחזירנו בתשובה שלמה לפיך באמת, חיש קל מהרה, ותעלה אותנו מעלה מעלה, עד שנוזה להגיע לכל מה שבקשנו מלפניך, שנוזה לחזק המחשבה כל כך בשעת המסירת נפש על קדוש השם, עד שארגיש צער המיתה ממש בעת הקבלה והציור במחשבה. ונוזה לבנו תמיד בכל יום בשעת קריאת שמע ערב ובקר, שאנו מוסרים נפשינו על קדוש השם באמת במחשבה חזקה ותקיפה ככל אשר בקשנו מלפניך אדון מלא רחמים, עד שנוזה בעת שיגיע חצנו להפטר מן העולם, שנוזה אז למות ממש על קדוש השם באמת בכל לב באהבה ובשמחה גדולה. ותהיה מיתתנו פפרה על כל עוונותינו. ותעלה נשמותינו אליך וזה

והקיה. ויהיו נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו צרורים בצרור החיים את יי אלהינו, ולא יעול בכסופא קמך. ואם בעוונותינו הרבים ובפשעינו העצומים אין פה במסירת נפשנו על קדוש השם להעלות אותנו מנפילותינו וירידותינו וגלותנו, אשר ירדנו מטה מטה בגשמיות ורוחניות בכלליות ובפרטיות, כמו שכתוב: "ותרד פלאים אין מנחם לה", כאשר אתה יודע מעמד ומצב של ישראל עתה בסוף הגלות המר הזה, ומה שעובר בכל יום על כל אחד ואחד בפרט.

אנא זכר נא ברחמיך הרבים את כל הצדיקים והקדושים האמתיים שהיו מימות עולם, מן אברהם אבינו עליו השלום עד עתה, שמסרו נפשם על קדוש השם, וסבלו כמה מיתות וענויים משנים וצרות ויסורים קשים ומרים בשביל קדוש שמך הגדול, ובפרט זכות הצדיק התנא הגדול והקדוש והנורא רבי עקיבא זכרנו לברכה, אשר סרקו את בשרו במסירות של ברזל עד שיעצתה נשמתו באחד, וזכות חבריו כל העשרה הרוגי מלכות, אשר כלם סבלו ענויים קשים ומרים, עד שיעצתה נשמתם על קדשת השם בקדשה ובטהרה גדולה, אשרי להם. ובצרוף זכות כל הקדושים שהיו בכל הדורות, שמתו כמה וכמה נפשות, אֱלֹפִים יִרְמְמוּ לָבָב

חזרה לתוכן העניינים

יום חמישי

לנצח עוד יום

י"ג ע"א רב ששת אמר ליישב באופן אחר את הסתירה ממה ששנינו בברייתא ראשונה ופדיון פטר חמור לאלתר, למה ששנינו בברייתא השניה "אין בפטר חמור פחות משלשים".

הא דקתני "אין בפטר חמור פחות משלשים", לא בא התנא לומר שמצות פדיון פטר חמור אינה קודם לשלשים יום, אלא לעולם מצות הפדיון היא לאלתר, וכפי ששנינו בברייתא הראשונה, אלא לומר שאם לא פדה אינו עובר עליו עד שלשים, ומכאן ואילך עובר; ומכל מקום יכול אפילו לכתחילה לקיים מצות הפדיון לאלתר, וכמו ששנינו: "ופדיון פטר חמור לאלתר".

מתוב רמי בר חמא לרב ששת הסובר שמצות פדיון פטר חמור היא לאלתר, ממה ששנינו בברייתא:

מצותו של פטר חמור כל שלשים יום ומפרש לה ואילו, מכאן ואילך, או פודהו או עורפו.

מאי לאו, האם אין כוונת מה ששנינו "מצותו כל שלשים יום", לומר שמצוה לשהותו כל שלשים יום, ותיקשי לרב ששת האומר שזמן מצות פדיון פטר חמור היא לאלתר, רק שאינו עובר עליו עד שלשים?

ומשנינן: לא, כאשר פירשת את מה ששנינו "מצותו כל שלשים יום", אלא הכי קאמר: **מצוה לפדותו כל שלשים יום**, כלומר זמן מצותו הוא לאלתר ועד שלשים יום, ואם איחר זמן זה הרי זה עובר.

ומקשינן עלה: **אי הכי** מה הוא זה ששנינו "**מכאן ואילך או פודהו או עורפו**", והרי אף לפני שלשים כך הוא דינו, ולדברך: "מכאן ואילך עובר עליו" **מוביע ליה** למימר, שזה הוא עיקר הדין שהברייתא באה לומר.

אלא אמר רבא: לעולם מה ששנינו "מצותו כל שלשים יום" היינו מצוה לשהותו, כדמוכח לשון הברייתא, וזה הוא גם מה ששנינו "אין בפטר חמור פחות משלשים", ודלא כרב ששת; ומכל מקום **לא קשיא** מהברייתא ששנינו "פדיון פטר חמור לאלתר": הא דשנינו "אין בפטר חמור פחות משלשים", וכן מה ששנינו "מצותו כל שלשים יום", **רבי אליעזר** דמשנתנו היא, דמקשי [מקש] בכור בהמה טמאה לבכור אדם, והוא הדין דלענין זמן הפדיון מקשינן.

הא הברייתא ששנינו בה "פדיון פטר חמור לאלתר", **רבנן** היא **דלא מקשי** בכור בהמה טמאה לבכור אדם.

מתניתין:

לא רצה לפדותו לפטר החמור, הרי זה עורפו **מאחוריו** - שהרי אמרה תורה "ואם לא תפדה וערפתו" - וקוברו, שהרי אסור הוא בהנאה.

מצות הפדיוה של פטר חמור קודמת למצות **עויפה**, שנאמר "**ואם לא תפדה, וערפתו**".

מצות היעידה שמיעד האדון את אמתו העבריה לאשה - לו או לבנו, קודמת למצות הפדיוה שפדיון את האמה העבריה על ידי שמשלמים את ערך השנים הנותרות [יגרענן כסף].

שנאמר בפרשת אמה העבריה (שמות כא ח): "**אשר לא יעדה, והפדה**", ומשמע: אבל אם יעדה - מוטב.

מצות היבום של אשת אחיו שמת ואין לו בנים קודמת למצות חליצה שחולצת אשת אחיו לו

את נעלו.

ומצות היבום קודמת רק בראשונה, שהיו מתכוונים המייבמים לשם מצוה - ואילו עכשיו שאין מתכוונים לשם מצוה אלא לשם בעילה, אמרו חכמים: מצות חליצה קודמת למצות יבום.

מצות הגאולה של בהמה שהקדשה לבדק הבית - היא באדון [במקדש], שיפדנה המקדש מיד הקדש, ללמוד שהוא [המקדש] קודם לכל אדם, שנאמר [ויקרא כו כז]: "ואם בבהמה הטמאה [ואם יקדש איש בהמה טמאה לבדק הבית] ופדה בערכך [כפי מה שעריךנה הכהן], ויסף חמישיתו עליו [שהבעלים מוסיפים חומש כשפדוה את הקדשם], ואם לא יגאל [על ידי הבעלים], ונמכר [לאחרים] בערכך".

הדרן עלך פרק הלוקח עובר חמור

פרק הלוקח עובר פרתו

הפרק הקודם עסק בפטר חמור ופירש את דינו; ופרק זה והפרקים שלאחריו עוסקים בבכור בהמה טהורה; ודיני משנה זו - עד "הכהנים והלוויים" - בבכור בהמה טהורה, הן כדיני המשנה הראשונה שבפרק הקודם בפטר חמור.

מתניתין:

הלוקח עובר פרתו המבכרת של גוי, והמוכר לו את עובר פרתו המבכרת **אל על פי שאינו רשאי** למכור לו את עובר פרתו, שכן אין מוכרין בהמה גסה לגוי -

והמשתתף לו [עם הגוי] בין באם ובין בבכור. **המקבל ממנו**, שנתן לו הגוי את האם ליטפל בה, ובשכר זה נתן הוא לו בבהמה זכות לחצי ולדויתה, ונמצא שגוף הבהמה היא של גוי, זכות בבהמה לחצי ולדויתה יש לישראל, ושותפים הם בבכור.

והנתן לו בקבלה, ונמצא, שגוף הבהמה היא של ישראל, ולגוי זכות בבהמה לחצי ולדויתה, ושותפים הם בבכור.

בכל אלו: פטור מן הבכורה; שנאמר [במדבר ג]: "הקדשתי לי כל בכור בישראל", ולמדנו: שיהא הבכור בישראל אבל לא באחרים היינו בגוי, ומכאן, שאם הבכור הוא של גוי אינו חייב בבכורה.

הכהנים והלוויים - ששנינו בפרק הקודם (ג ב) לענין פטר חמור שהם פטורים - חייבים הם בבכור בהמה טהורה.

לא נפטרו הכהנים והלוויים מבכור בהמה טהורה, אלא מפדיון הבן ומפטר חמור.

גמרא:

הנה הפרק הראשון המתחיל ב"הלוקח עובר חמור של גוי" עוסק בדיני פטר חמור, ופרק זה - המתחיל ב"הלוקח עובר פרתו של גוי" - והפרקים שלאחריו עוסקים בדיני בכור בהמה טהורה; ומקשינן:

מאי איריא דתני "הלוקח עובר חמור" [וכל שאר דיני הפרק הקודם העוסקים בפטר חמור] **ברישא** [בתחילה], והדר תני "הלוקח עובר פרתו" [וכל שאר דיני של בכור בהמה טהורה השניים בכמה פרקים שלפנינו], כלומר, למה נשנו דיני פטר חמור תחילה

קודם לדיני בכור בהמה טהורה -

ליתני ברישא "הלוקח עובר פרתו" וכל דיניו של בכור בהמה טהורה, דהרי בכור בהמה טהורה קדשת הגוף היא, והדר ליתני "הלוקח עובר חמור" [וכל שאר דיניו], דהרי פטר חמור קדשות דמים בלבד הוא, שהרי פדוהו ופקעה קדושתו.

אמרי במערבא, תירצו בארץ ישראל בשני אופנים:

איבעית אימא: אידי דחביבא ליה [היות וחביב לתנא] פטר חמור, **כדרכי חנניא** ששאל [לעל ה ב]: מפני מה נשתנו פטרי חמורים שהם קדושים, מפטרי סוסים וגמלים שאינם קדושים, וענהו רבי אלעזר: שסייעו את ישראל בשעת יציאתם ממצרים, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לזבים טעונים מכספה וזהבה של מצרים, ולכן הקדימו.

ואי בעית אימא:

אידי דזוטרין מיליה דבהמה טמאה [היות וכלל דיני פטר חמור מעטים הם מדיני בכור בהמה טהורה], שהרי פרק אחד בלבד עסק בו, ובבכור בהמה טהורה שנינו במסכתין כמה פרקים, לפיכך פסיק ושדי לה, כלומר, העדיף התנא לסיים תחילה:

אמר רבי יצחק בר נחמני **אמר ריש לקיש** **משום רבי אושעיא:**

א. נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בבבא מציעא מזו בדין מכירת מטלטלין מישראל לישראל: דעת רבי יוחנן: מן התורה קונים את המטלטלים במעות ולא במשיכה, ורק מדרבנן קונה רק לבשימשהו [ואפילו לא נותן מעות], ומשום גזירה, כמבואר שם.

וריש לקיש סובר: מן התורה אין מעות קנות את המטלטלין, אלא במשיכה היא שקונה.

ב. הסוגיא שלפנינו דנה בדין מכירת מטלטלין ישראל לגוי או גוי לישראל, אם הקנין במעות או במשיכה.

ג. סוגייתנו סוברת שישראל מישראל קונה מטלטלין במשיכה ולא במעות.

ישראל שנתן מעות לגוי **בבהמה המבכרת:** **בדיניהם** של גויים אם דנים אותם שקנים בכסף, [ומפרש לה ואילו!] **לפיכך: אף על פי שלא משך**, מכל מקום קנה הישראל את הבהמה במעות שנתן, וחייבת בבכורה. וכן גוי שנתן מעות לישראל בבהמתו המבכרת: **בדיניהם** של גויים דנים אותם, שקנים בכסף! **ואף על פי שלא משך** - קנה הגוי את הבהמה במעות שנתן, ופטור מן הבכורה.

אמר רמ: ישראל שנתן מעות לגוי בבהמתו, **בדיניהם!** ואף על פי שלא משך - קנה, וחייבת בבכורה.

ומפרשינן: **מאי בדיניהם?**

אינימא: דנים אנו את קניית בהמתו של גוי - להדינא מטלטלי - **בדיניהם דגופיה** [בדיני הגפיה שקנה ישראל את הגוי לעבד] -

ומשום דאתי קניית מטלטלין מקניית גופו בקל וחומר:

אם גופיה קני ליה ישראל בכסף, דכתיב [ויקרא כה מן]: "והנתחלתם אותם - בעבדים הכנענים" את בניכם אחריכם **לרשת אחוזתם**, **הקישו הכתוב** - לעבד גוי הקניו לישראל - **לאחוזתו** [לקרקע], כדי ללמד: **מה אחוזת נקנית בכסף ובשטר ובחזקה, אף עבד כנעני לישראל נקנה בכסף** [ובשטר ובחזקה]

(א) ג'י רעטו בגמ' א"ה מתאן וואלן או עורפו או עובר עליו וכו' ומפרש דלרב שעת לאחר ל' חין תקנה בפדיון כלל.

ממונו לא כל שכן הוא שייקנה בכסף; כך אי אפשר לומר, שהרי:

אם כן - דילפינן קנית מטלטלי הגוי מקנית גופו - אפילו בשטר ובחזקה נמי יקנה הישראל את מטלטלי הגוי, וכשם שהוא קונה את גופו אף בקנינים אלו.

ועוד קשה על קל וחומר זה: **ישראל** הקונה מטלטלין **מישראל יוכיחו**, דאם גופיה קני ליה בכסף, ומכל מקום את **ממונו** קונה הוא **במשיכה** ולא בכסף.

אלא אמר אבוי לפרש מה שאמר "בדיניהם": **בדיניהם שפסקה להם** [לגויים] **התורה**, שנאמר [ויקרא כה יד, בפרשת אונאח]: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך", ומשמע שאתה קונה מעמיתך "מיד ליד" דהיינו במשיכה, ומיעטה התורה: **מיד עמיתך** הישראל הוא דאתה קונה **במשיכה**, **הא מיד גוי** אתה קונה בכסף.

ומקשינן: **ואימא** לפרש את מיעוט הכתוב "מיד עמיתך" שהוא בא למעט: **מיד גוי כלל כלל לא**, כלומר, אינו קונה הישראל מן הגוי לא בכסף ולא במשיכה עד שיבוא החפץ לרשותו. **אמרי בני הישיבה: לא סלקא דעתך**, שהרי קל וחומר הוא: **אם גופו קונה ממונו לא כל שכן**.

ואכתי מקשינן: **אימא**, בא הכתוב "מיד עמיתך" ללמד: **מיד גוי**, עד דאיכא תרתי [עד שיהיו שניהם] כסף ומשיכה!?

אמרי: ולא קל וחומר הוא שיקנה הישראל את

מטלטלי הגוי בקנין אחד! וכי נאמר שאת גופו של הגוי קונה ישראל **באחת**, ואילו את **ממונו בשתיים**?

ואכתי מקשינן: מנין לפרש שהישראל קונה מן הגוי בכסף דוקא ולא במשיכה, והרי: **אימא** "מיד עמיתך" במשיכה ולא בכסף, ואילו מיד הגוי או

בהא או בהא [או בכסף או במשיכה]!?

ומשנינן: משמע גוי **דומיא דעמיתך**:

מה מיד עמיתך בחדא [בקנין אחד בלבד הוא קונה], **אף מגוי נמי בחדא** [בקנין אחד הוא קונה], ובהכרח בא הכתוב לומר שמישראל קונה דוקא במשיכה, ומן הגוי דוקא בכסף.

אמר מר:

גוי שנתן מעות לישראל בבהמתו, בדיניה! ואף על פי שלא משך, קנה, ופטור מן הבכורה. שואלת הגמרא: מאי "בדיניה"?

אילימא בדיניהן דגופיה [בדין שקונה הגוי את גופו של הישראל לעבד], **ומשום דאתי קניית הגוי את מטלטלי הישראל בכל וחומר מקניית הגוי את גופו של הישראל:**

אם גופו של ישראל קני ליה בכסף, דכתיב [ויקרא כה נא] **גבי ישראל הנמכר לגוי לעבד: "ישיב גאולתו מכסף מקנתו"**, ולמדנו שנקנה לו בכסף, **ממונו של ישראל לא כל שכן** שיקנה הגוי בכסף; כך הרי אי אפשר לפרש, שהרי: **ישראל מישראל יוכיחו**, דאם גופו של הישראל

קני ישראל אחר בכסף, ואילו את **ממונו** אין קונה ישראל מישראל אלא **במשיכה**.

אלא אמר אבוי: בדיניהם שפסקה להם תורה, שנאמר בפרשת אונאח: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו", ולכך אמר הכתוב "לעמיתך" כדי ללמד: **לעמיתך** אתה מוכר את מטלטליך **במשיכה**, **הא לגוי** אתה מוכר בכסף.

ומקשינן: **ואימא** בא הכתוב לומר: לעמיתך אתה מוכר במשיכה, ואילו **לגוי כלל כלל לא** ואפילו בכסף אין יכול למכור לגוי.

אמרי בני הישיבה ליישב:

וכי לאו קל וחומר הוא, אם גופו של הישראל קנה הגוי, ממונו של ישראל לא כל שכן שיקנה הגוי.

ואכתי מקשינן: **אימא**, והרי שמא בא הכתוב לומר: כי תמכור ממכר לגוי, עד דאיכא תרתי כסף ומשיכה, אבל כסף לבד אינו קונה.

ומשנינן: וכי לאו קל וחומר הוא שיהא די לגוי בקנין אחד, שהרי אם גופו של ישראל קונה הגוי בקנין אחד, אטו נאמר ש**ממונו** אינו קונה אלא **בשתיים**.

ואכתי מקשינן: **ואימא**, בא הכתוב לומר: כי תמכור ממכר לגוי תמכור לו או **בהא או בהא** נא בכסף או במשיכה, ואין צריך דוקא שיקנה בכסף.

ומשנינן: ממכר לגוי **דומיא דממכר דעמיתך**:

הלוקה עובר חמורו פרק ראשון

מסורת הש"ס

[illegible]

דה אור השלם

וְכָל פֶּסֶר תִּמְרֵי תַּפְדֵּי בָשָׂה
כֹּאמֹר לֹא תַּפְדֵּי וְיִחְזְרוּ
בָּמָוֶה אֲרָם בְּגִינֵי תַּפְדֵּי:
שְׁנוֹת י"ג
אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ
וְיָעִדָה וְתַפְדֵּי לֵעָם וְיָבִי
לֹא יִשְׁמַל לִמְקָרָה בְּבִדּוֹ בִּי
שְׁמוֹת כ"ח
וְאִם בְּהִבְדָּה הִשְׁתַּאֲפָה
וְיַעֲרֹךְ וְיִשְׁמַל וְיִשְׁמַל עֲלֶיהָ
לֹא יִגָּל וְיִמְסַר בְּעֵרָה:
וְיִקְרָא כ"ז
וְתִהְיֶהנָּה אֲחֵרָה לְבִנֵּיהֶם
וְיִזְכְּרוּנָה לְרִשְׁתִּי אֲתוֹן לְעַלְמִי
וְיִתְּנוּ וְיִזְכְּרוּנָה בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּבָאוֹ אֶל תַּרְדֵּי
וְיִקְרָא כ"ו
וְאִם תִּמְסַר מִמֶּךָ לְעִמְיָךְ
וְנָקָה מִנִּי עִמְיָךְ לֹא חֲזַן
שָׁאֵת אֲתוֹן יִקְרָא כ"ה
אִם עוֹד רִבּוֹת שְׁעִים לְמִדָּתְךָ
שִׁשִּׁיב גִּלְתָּלּוֹ מִמֶּכָּה מִשְׁתָּה:
וְיִקְרָא כ"א

הגהות הב"ח

(א) במשנה ההגהה ורש"י
 יצא לא נפטר: (ב) נביא
 נפטר: (ג) נפטר: (ד) נפטר:
 נפטר: (ה) נפטר: (ו) נפטר:
 נפטר: (ז) נפטר: (ח) נפטר:
 נפטר: (ט) נפטר: (י) נפטר:
 נפטר: (יא) נפטר: (יב) נפטר:
 נפטר: (יג) נפטר: (יד) נפטר:
 נפטר: (טו) נפטר: (טז) נפטר:
 נפטר: (יז) נפטר: (יח) נפטר:
 נפטר: (יט) נפטר: (כ) נפטר:
 נפטר: (כא) נפטר: (כב) נפטר:
 נפטר: (כג) נפטר: (כד) נפטר:
 נפטר: (כה) נפטר: (כו) נפטר:
 נפטר: (כז) נפטר: (כח) נפטר:
 נפטר: (כט) נפטר: (ל) נפטר:

רבינו גרשום

[illegible]

כִּי שֶׁסָּאָמַר. לְעוֹלָם מָנוּחַ פְּדִיּוֹן ^(י) לְאַחֶרֶת וְהִיא דְקָמְנִי אֵין בְּעֶרְכִּין
וּפְסֵטֵר חֲמוּר פְּחוּת מְשֻׁלָּשִׁים שְׂאִינוּ עוֹבֵר עָלָיו עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם מִכָּאן
וְאֵילֶּיךָ עוֹבֵר: מֵאֵי לֹא מֵאֹסֶהסוּסוֹ. כִּרְבִּי נִחְמָן וְקִשְׁיָא לִרְבִּי שִׁשְׁתִּי:
מֵאֹסֶה לְפָדוּתוֹ. דְּמֵאֲחֵלֶת עַד שְׁלֹשִׁים הוּא זְמַן פְּדִיָּים וּמִכָּאן וְאֵילֶּיךָ

16 רב ששת אמר ל
 מתיב רמי בר חמא
 מבין אוילא ופרדו
 לשותו כל שלש
 כל שלשים יום א
 עובר עליו מביב
 קשיא ארבי אליעזר
 מקשי: מתני' לא
 מאורו וקורבו
 למצות קריפא שואמר
 ימצות יעידה קודמת
 אשיר לא יעידה והו
 קודמת למצות לא
 מתכווין לשם מצות

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

[illegible]

שנתנו מעות לישראל כבהמתו בדרינה אע"פ שלא
בכבודו אפר מן ישראל שנתן מעות לעובד כוכבים
ומשכן קנה וחיבת בכבודו מאי בדרינה א' נימא בדרי
ותורם א' גופיה קני ליה בכסף דכתיב ולישתנות
לאלהות מה אחזה נקני בכסף ובשטר ובחוקה יא"פ
ממנו לא כל שכן הוא א"כ כ"ש בשטר ובחוקה נע
וכיחו דגופיה קני ליה בכסף ממנו במשיבא א"א אומר
לדחא תורה א' או קנה מיד עמי' מיד עמי' הוא דר
כוכבים בכסף ויאמי מיד עובד כוכבים כלל כלל
א"כ גופו קנה ממנו לא כ"ש ויאמי מיד עובד
דחתי אפר ולא ק"ו או גופו באחת מימינו בשת
הוא דומי' לעמי' מה עמי' בחרא א"פ עובד כ
ומיד עובד כוכבים שנתן מעות לישראל כבהמתו
מפור מן הכבוד מאי בדרינה אילמי בדרינה דגופיה
וגופו (ג) ישראל קני ליה בכסף דכתיב *מכסף מקנתו
מישראל ויכירו דגופו קני בכסף ממנו במשיבא א"א
ששפקה דחא תורה וי' תמכור ממכר לעמי' לעמי' כוכבים
בכסף ויאמי לעובד כוכבים כלל כלל לא כ"ש
וגופו קנה ממנו לא כ"ש יאמי לעובד כוכבים עד
הוא גופו באחד מימינו בשתים ויאמי א' ברא א

לגאולת כל אדם משום דבעלים מוסיפין חומש כשגואלין אותה. ושאר כל אדם הגואל אותה
המה הטמאה ופדה בערכך ויסף חמישיתו עליו ואם לא גאל (באדם) [בבעלים] נמכר בערכך

[illegible]

פרק ראשון בכורות יג.

מצות חֲרִיצָה קודמת. מה שפי' רבינו חננאל פי' פרק החולין (יבמות דף ט:): **מצות** נאווה קודמת בארון שנאמר **אם לא ינאף**. צערבין פרק המקדים שדכו (דף כו.) מפ' טעם אחר יבעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והתם פריך לה ומשני:

הַדְּרוֹקָה. קָטָה וְחֵמִית בְּבִדְדוֹתָהּ.
וְאֵצֶיךָ דַּשְׁמִיעַן קָטָה.
אֲנִיעִירךָ לְאֲנִיעִינִי דְחִימִינִי בְּבִדְדוֹתָהּ
לִי מִמֶּנּוּ קָטָה אֶמְסֹךְ אוֹ מִדְּרִגְתָּהּ
קָטָה דְקָטָה קָטָה מְנוּרִי: מִלֵּךְ אֲנִיעִיר
נְקִיטָה בְּכֶפֶה וְנִשְׁבֵּר וּבִדְרוֹקָה. מִיִּסוֹס
שְׂקוּתָה מִיִּסְרָלֵךְ אֶפֶס דְנִעִיךְ לִי
שְׂקוּתָה מִיִּסְרָלֵךְ אֶפֶס עֲבִידִי כֹכְבִּים
אֶפֶס מִמֶּנּוּ שְׂחִיבִי עַל לִי מִקֶּטֶן
שֶׁנֶּרְאָה לִי עֵד עֲבִידִי כֹכְבִּים דְלִמְרָתָהּ
פִּי חֻקֵּי הַכְּסִים (כִּי עֵד דִּרְ) עֲבִידִי
כֹכְבִּים מִן מִנְעוֹ לִי לִידֵידִי אֲנִיעִירָתָהּ
לִי וְיִשְׁרָאֵל לִי קָטָה עֵד דְמִנְעוֹ
שְׂמֵרָה לִי: מִלֵּךְ מְעִירִי בְּכֶפֶה. וְאִתִּי
הֵלֶךְ הִי עִיד ^א עֲבִידִי כֹכְבִּים שְׂמֵרָה
וּבְחֻקֵּי חֻקֵּי מִן מִיִּסְרָלֵךְ מִתְנַעֲנֵלִי
אֶפֶס עַל שֶׁנֶּרְאָה לִי שְׂחִיבִי מִקֶּטֶן
וְגַד וּפֶתֶן בְּקֶקֶס ^ב לִי לִשְׁנֵי קִינִי

ה' עובר חמורו

של עובד כוכבים
ע"פ שאינו רשאי
למנו והנותן לו
הוא שנאמר בישראל
ימים והיום חייבים
הדבר מורה על

[illegible]

חליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים כדמשמע הכא לעובד כוכבים בחדא ולישראל בחדא ולמאי חליפין והא דלא חשיב ליה משום דלא חשיב אלא הני דכתיבי בקרא וכן ראיתי בשם ר' יהודה כתר

[illegible]

עו א מ"י פ"ב מהלכות זכורים
הלכה ו' סמג עשין קמה קמו
טוש"ע י"ד סימן שכא סעיף א':
ב [מ"י שם הלכה א' והלכה ו']:
ע"ה ג' מ"י שם הלכה א' טוש"ע
שם סעיף יב':

[illegible]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה וכו' עד דממא
שמיא לדידה. עיין קדושין יד
ע"כ מד"ס הו"ל:

שיטה מקובצת

[illegible][illegible]

פי' ניתא דלעולם הוא קונה שפיר
שראה את ר"י רבו שהורה הלכה

בן זמניו במצב דכסר למקור
עובד כוכבים ומיהו מאחר שקנה
חורשין הארבות. תוס' חיצונית:
י"ב ואין ממונו דישאל קניי בו
יחיד דדוקא לעיל דבעי למילף קניי
ספק והכחן דא יוכל להוציא מיד
שן קנה ופסורה מן הבכורה ע"כ:
הקנינים קרובים גילוי מן אדם לעשות
המשום דשכיחי חד בלוקא וחד
קנינים:

(ג) רבינו בגמ' א"ה מכאן ואילך או עורפו או עיבר עליו וכו' ומפרש דלרב ששם לאחר ל' אין תוקף בסדיון כלל.

י"ג ע"ב מה לעמיתך באחת, אף לגוי נמו באחת.

ומקשינן לאמימר דאמר במסכת עבודה זרה עא ב: משיכה בגוי - בין ישראל מגוי, ובין גוי מישראל - קונה, ודלא כריש לקיש משום רבי אושעיא, תיקשי:

הניחא, אי אמימר סבר לה כרבי יוחנן, דאמר: דבר תורה בישראל מעות קנות, ואילו משיכה לא קניא -

הרי נחא לגוי, כדי ללמד: לעמיתך אתה מוכר בכסף, ואילו לגוי במשיכה.

אלא אי סבר לה אמימר כריש לקיש, דאמר: משיכה בישראל מפורשת מן התורה - שנאמר "מיד עמיתך" דמשמע משיכה - וישראל מוכר וקונה נמי במשיכה, הרי נמצא: הן לעמיתך במשיכה, ולגוי במשיכה -

ואם כן "לעמיתך" - דמשמע: חילוק בין ישראל לגוי - למה לזי?

אמרי בני הישיבה לפרש לדעת אמימר: הא דמיעט הכתוב "לעמיתך" לא בא למעט את הגוי מדרכי קניי המכר, אלא למעט מעיקר דין הפרשה שם שהיא פרשת אונאה, וללמד: לעמיתך אתה מחזיר אונאה, ואי אתה מחזיר אונאה לגוי.

ומקשינן: והרי לגוי שאין אתה מחזיר לו אונאה, מ"אל תנו איש את אחיו" ולא את הגוי נפקא, ולמה לי "לעמיתך"?

ומשנינן: חד מיעט ממיעוטים אלו בגוי למעט מאונאה, וחד בהקדש למעט מאונאה, ולכן הצרכו גם "לעמיתך" וגם "איש את אחיו" וצריכו שני הכתובים:

דאי כתב רחמנא רק פסוק חד, הוה אמנאי: לגוי דאזיל לו אונאה, אבל הקדש יש לו אונאה - קא משמע לן הכתוב השני שאף להקדש אין אונאה.

ואכתי מקשינן על הפירוש בדעת אמימר ש"לעמיתך" לא בא למעט את הגוי מדרכי קניי המכר, אלא למעט מאונאה:

הניחא למאן דאמר גזילו של גוי אסור, היינו דאצטרין קרא למשורי אונאה לגוי.

אלא אי סבר לה אמימר כמאן דאמר גזילו של גוי מותר, הרי אונאה מביעא שמותר, ולמה לי מקרא להתיר אונאה לגוי?

אמרי בני הישיבה לבאר: אכן אי סבר לה אמימר כמאן דאמר גזילו מותר, על כרחך דאמימר כרבי יוחנן סבירא ליה שהישראל קונה במעות, ומיעוט קונה במשיכה דלא כישיראל.

מיתבי לריש לקיש משום רבי אושעיא, הסובר: מעות קנות בגוי ואין צריך גם משיכה, מהא דתנאי:

הלוקח גרוטאות [שברי כספים] מן הגוי, ומצא בהן

עבודת כוכבים.

אם עד שלא נתן מעות - משך, הרי זה יחזיר ויכול להחזיר לגוי שיבטלנה, ואחר כך אם ירצה יקנה ממנו; כי אף על גב שמשך אין אומרים עבודה זרה של ישראל היא שאין לה בטלה, ומשום שמשיכה מגוי אינה קונה.

ואם משנתן מעות או משך, שוב אין יכול להחזירה לגוי שיבטלנה, כי כבר קנהו הישראל, ועבדה זרה של ישראל אין לה בטלה עולמית, ולפיכך יולין את העבודה זרה לים המלח.

ומקשינן מן הסיפא לריש לקיש משום רבי אושעיא:

ואי אמרת מעות לבד קנות מן הגוי ואין צריך משיכה עמהם, אם כן כבר משנתן את המעות קנה, ומשיכה בתוספת למעות - וכמבואר בברייתא: ואם משנתן מעות, משך - למה לזי? ומשנינן: הכא במאי עסקינן בבגון שקיבל עליו הגוי לדון בדיני ישראל, ובישראל מעות אינם קנות אלא משיכה; ומפרש לה ואיל.

ותמהינן עלה: והרי אי הכי, מעות למה לי, כלומר, הרי בסיפא של הברייתא מבואר שצריך את שני הקנינים, ומה ויעילנו אם קיבל עליו לדון בדיני ישראל, והרי אם כן המשיכה לבד היתה קונה, ולמה הצריכה הברייתא שני קנינים? ומשנינן: אין כוונת הסיפא של הברייתא להצריך שני קנינים, אלא הכי קאמר: אף על פי שנתן מעות, אי משוך אין, ואי לא - לא, ומשום שקיבל עליו לדון בדיני ישראל שהמשיכה היא שקונה.

ומקשינן: אי הכי כדברך שהמשיכה קונה לגוי זה [משום שכך קיבל עליו], קשיא רישא דמבואר בה "אם עד שלא נתן מעות - משך, יחזיר", הרי שהמשיכה לבד אינה קונה; ושוב ממילא בהכרח לומר שהן משיכה לבד אינה קונה כמבואר ברישא, והן מעות לבד אינם קנות כמבואר בסיפא, ודלא כריש לקיש הסובר שמעות לבד קנות!?

אמר תירץ אביי:

טעמא דרישא שאם משך בלי מתן מעות - יחזיר, הוא משום דאיכא מקח טעות, שהרי לא ידע שיש בה עבודת כוכבים, ולכן יחזיר.

אמר תמה ליה רבא לאביי:

וכי רישא הוא דאיכא מקח טעות, וסיפא לזכא מקח טעות! כלומר, אם כדברך שיש כאן מקח טעות, אם כן מאי שנא דבסיפא כשמשך אחר נתינת המעות אמרת דלא יחזיר, והרי סוף סוף מקח טעות יש כאן?

אלא אמר רבא:

רישא וסיפא מקח טעות, ומכל מקום משום זה לבד לא יחזיר [ולא כאביי], ומשום דמיתחי בהחזרתו כמכור עבודת כוכבים לישראל, ובגירה זו יש חילוק בין משך אחר נתינת המעות למשך בלי נתינת מעות:

רישא דלא יחזיר זוזי, לא מיתחי כעבודת כוכבים

ביד ישראל, כלומר, כיון שלא נתן מעות, אם כן כשמחזירו לגוי אינו מחזיר לו מעותיו, ואין זה נראה כמכירה לגוי - ואילו סיפא דיהוב זוזי, וכשמחזירו לגוי נוטל ממנו דמים, מיתחי כעבודת כוכבים ביד ישראל, כלומר, כישראל שמוכר עבודת כוכבים לגוי.

ואביי אמר לך לפרש את דבריו, שברישא כשמשך בלי נתינת מעות - יחזיר משום שהוא מקח טעות, ואילו בסיפא כשמשך אחר נתינת המעות אין מותר לו להחזיר, והרי סוף סוף מקח טעות הוא:

רישא אכן מקח טעות הוא, ומשום דלא ידע הישראל מה יש בגרוטאות דהא לא יחזיר ליה זוזי [כי עדיין לא נתן מעות] ולא היה לו לעיין מה יש בגרוטאות, שסתם תגר אינו מעיין עד שעת מתן מעות -

אבל סיפא לאו מקח טעות הוא, דכיון דיהוב זוזי, כי קא משוך איבעי ליה לעיוני והדר ממשך [כיון שנתן כסף, היה לו לבדוק קודם המשיכה מה מוכרים לו, ורק אחר כך ימשוך], ואם לא, עשה כן ודאי מכל.

רב אשי אמר ליישב באופן אחר את עיקר הקשיא על ריש לקיש מן הברייתא:

לא כאשר פירשת בסיפא דמשיכה קונה ומשום שקיבל עליו לדון בדיני ישראל, כי מדרישא [מדרשמעין מרישא] דמשיכה אינה קונה בגוי, סיפא נמי משיכה אינה קונה, ודקשיא לך: כיון שמעות הן שקנות למה לי משיכה בסיפא, אימא לך:

ואידי דתנא רישא משך, תנא נמי בסיפא משך, ועיקר כוונת הברייתא לומר שצריך דוקא מעות.

רבינא אמר אדרבא מדמוכח מן הסיפא דמשיכה קונה וכגון שקיבל עליו לדון בדיני ישראל, רישא נמי משיכה קונה, כלומר, אף ברישא מוכרחים אנו לפרש באופן שהמשיכה לבד מועילה;

ודקשיא לך: והרי ברישא מבואר "אם עד שלא נתן מעות - משך, יחזיר", הרי דמשיכה אינה קונה; אימא לך:

ורישא הכי קאמר: אם לא נתן ולא משך יחזיר - ומאי "יחזיר", והרי אין צריך חזרה כלל שהרי לא עשה ולא כלום! הכי פירושו: יחזיר בדיברים,

כלומר, יכול הוא לחזור מדיבורו שסיכם עם הגוי לקנותו.

ואי קשיא לך: פשיטא שיחזור כיון שלא היה שום קנין, אימא לך:

קסבר האי תנא דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה [נסחין אמיתו יש במי שחזר מדבריו], ואילו היה כעין זה בישראל אין ראוי לחזור, וקא משמע לן הברייתא: הני מילי ישראל מישראל הוא

בדבוריהו [עומדים הם בדיבורם] ואף אתה עמוד להם בדיבורך, אבל ישראל מגוי, כיון דאניהו [הגויים] לא קיימי בדבוריהו - לא צריך אף הוא לעמוד להם בדיבורו.

תהילים פרק קיט

רנד

מִצֹּתֶיךָ שֶׁשָּׁעִי: קמז צדק עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הִבֵּנִי וְאַחִיָּה: קמח קראתי בְּכָל־לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֲקִיךָ אֶצְרָה: קמו קראתי הוֹשִׁיעֵנִי וְאַשְׁמְרָה עֲדָתֶיךָ: קמז קדמתי בִּנְשָׁף וְאַשְׁוֵעָה לְדַבְרֶיךָ (לְדַבֵּרךָ קרי) יִחְלָתִי: קמח קדמו עֵינֵי אֲשֻׁמְרוֹת לְשִׁיחַ בְּאַמְרַתְךָ: קמט קולי שָׁמְעָה פֶּחַסְדֶּךָ יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶךָ חֵינִי: קד קרבו רַדְפֵי זִמָּה מִתּוֹרַתְךָ רַחֲקוּ: קנא קרוב אַתָּה יְהוָה וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ אִמָּת: קנב קדם יָדַעְתִּי מַעֲדֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם יִסְדָּתָם: קנג ראה עֲנֵי

רש"י

מצאוני צרות היו הם עסקי ולעולם הבינני צדקם ואחיה בהם כי היא חיין וגומר ודברי' ל': (קמז) (הסימן של עדותך דמה בן פריץ הוי"ו חולם אבל משאר עדותך הדליית' חולם): (קמח) אֲשֻׁמְרוֹת. חצי הלילה שתי אשמורות, ולדברי האומר שלש משמרות היו לילה היה דוד עומד ממטתו בשליש הלילה הראשונה ועוסק בתורה עד חצות כמו שנאמר לשיח באמרתך, ומחצות ולהלן עוסק בשירות ותושבחות כמו שנאמר חצות לילה

מצודות ציון

(קמז) בִּנְשָׁף. גללה כמו את נשף חשקי (שפיעה כל): וְאַשְׁוֵעָה. ואלנעק: (קמח) אֲשֻׁמְרוֹת. חלק מחלקי הלילה קרי אשמורה כמו ויהי נאשמורת הנוקד (שמות י'): (קנ) זִמָּה. ענין דבר מיעוט ומעטת רעה כמו זמה ה"א (עקב י'): (קנג) וְחִלָּתִי. ענין הולאה ושלילה כמו

לזכני לשמור חוקיך ומהראוי א"כ שתעני: (קמו) וְאַשְׁמְרָה. כי אחיה פנוי מטרדת האויב: (קמו) קדמתי בִּנְשָׁף. קדמתי לכל אדם לעמוד בנשף ואצעק לך בחפלה כי אני מייחל ומקוה לקיים דברך ומתפלל אני עליהם: (קמח) קדמו עֵינִי. עיני קדמו להפתח מתרדמת השינה שני אשמורות קודם אור היום: לְשִׁיחַ. לעסוק בתורה: (קמט) כְּמִשְׁפָּטֶיךָ. כמנהגך לעשות חסד: (קד) קרבו וגו'. ר"ל ורדפי הזמה קרבו אל הזמה והשיגו אותה אבל מתורגך רחוק כי לא רדפו אחריי: (קנא) קרוב אַתָּה ה'. לכל קוראין: וְכָל־ מִצְוֹתֶיךָ אִמָּת. ר"ל האמת עם המצות שהם עצמם ישלמו גמול ונאמנים המה על הדבר: (קנג) קדם. ר"ל ראשית כל ידיעות הבניי מעדותיך אשר יסדתם לעולם ולא תבוטל כי בראותי שכולם צדק וישר אמרתי איך א"כ יבוטל הצדק בשום פעם: (קנג) וְחִלָּתִי. הוציאני מן העוני:

תהילים פרק קיט

רנה

וְחִלָּתִי כִּי־תוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי: קנד רִיבָה רִיבִי וְגֵאלִנִי לֹא־מִדְּבַרְךָ חֵינִי: קנה רָחוּק מִרְשָׁעִים יְשׁוּעָה כִּי־חֲלִקֶיךָ לֹא דָרְשׁוּ: קנו רַחֲמֶיךָ רַבִּים | יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חֵינִי: קנז רַבִּים רַדְפֵי וְצָרִי מַעֲדוֹתֶיךָ לֹא נִטִּיתִי: קנח רֵאִיתִי בְּגָדִים וְאַתְקוּטָטָה אֲשֶׁר אִמְרַתְךָ לֹא שָׁמְרוּ: קנט רֹאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אֶהְבֵּתִי יְהוָה פֶּחַסְדֶּךָ חֵינִי: קס רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אִמָּת וְלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפָּט עֲדָקֶךָ: קסא שָׁרִים רַדְפּוּנִי חֲנַם וְמוֹדְבָרֶיךָ (וְמוֹדְבָרֶךָ קרי) פָּחַד לִבִּי: קסב שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל־אִמְרַתְךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רַב: קסג שָׁקֵר שָׁנֵאתִי וְאַתַּעֲבֶה

רש"י

עמלק ולבנות בית הבחירה: כי לעולם יסדתם. כי על כל הדברים העתידים להיות לסוף העולם יסדת עדותיך: (קס) רֹאשׁ דְּבָרְךָ אִמָּת. סוף דברך הוכיח על הראש שהוא אמת שכששמעו האומות אנכי ולא יהיה לך ולא תשא אמרו הכל להנאותו ולכבודו כיון ששמעו כבוד, לא תרצח, לא תנאף, הודו על ראש דברך שהוא אמת. (קסב) שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרַתְךָ. על הבטחתך הבטחתני, ד"א על

מצודות ציון

חלון הנעל (דברים ס): (קנח) וְאַתְקוּטָטָה. ענין מריעה כמו אקוט גדור (נפיל ס): (קסב) שֶׁשׁ רַב. מזה רנה וגדולה: (קסג) וְאַתַּעֲבֶה. מלשון מעוז: דרשו. ואינם ראויים לתשועה לכן רחק מהם: (קנו) כְּמִשְׁפָּטֶיךָ. כמנהגך לרחם על הבריות: (קנז) רִיבָה רִיבִי. אתה הריב עם שונאי הריב שיש לי לריב: לֹא־מִדְּבַרְךָ חֵינִי. לקיים אמרתך ולא בעבור הנאות עוה"ו: (קנה) כִּי חוֹקֶיךָ לֹא דָרְשׁוּ. ואינם ראויים לתשועה לכן רחק מהם: (קנח) וְאַתְקוּטָטָה. הייתי מריב עמהם על אשר לא שמרו התורה: (קנח) אֶהְבֵּתִי. אני אוהב אותם וחפץ בעשייתם ואף אם לא עשיתי כולם עכ"ז חייני כחסדך כאשר דרכך מעולם לצרף מחשבה טובה למעשה: (קס) רֹאשׁ דְּבָרְךָ. תחלת דברך שאמרת בהר סיני אנכי ה' אלהיך הוא אמת: וְלִעֲוִיָּם וגו'. ולכן יעמדו לעולם כל משפט צדקך ולא תבוטל בשום זמן הואיל והמצוה הוא ה' האלהים הקיים לעד: (קסא) שָׁרִים וגו'. אף כי השרים רדפוני בחנם על לא חסם ובידי הלא היה לנקום נקם אבל מדברך פחד לבי ולא שלחתי בהם יד: (קסב) עַל אִמְרַתְךָ. על קיום אמרתך: כְּמוֹצֵא. כאדם המוצא שלל רב: (קסג) תוֹרַתְךָ. על כי אשר אהבתי תורתך והיא הזהירה על השקר:

מצודות דוד

כי תורתך וגו'. א"כ מהראוי שתוציאני מן העוני: (קנד) רִיבָה רִיבִי. אתה הריב עם שונאי הריב שיש לי לריב: לֹא־מִדְּבַרְךָ חֵינִי. לקיים אמרתך ולא בעבור הנאות עוה"ו: (קנה) כִּי חוֹקֶיךָ לֹא דָרְשׁוּ. ואינם ראויים לתשועה לכן רחק מהם: (קנו) כְּמִשְׁפָּטֶיךָ. כמנהגך לרחם על הבריות: (קנז) רִיבָה רִיבִי. אתה הריב עם שונאי הריב שיש לי לריב: לֹא־מִדְּבַרְךָ חֵינִי. לקיים אמרתך ולא בעבור הנאות עוה"ו: (קנה) כִּי חוֹקֶיךָ לֹא דָרְשׁוּ. ואינם ראויים לתשועה לכן רחק מהם: (קנח) וְאַתְקוּטָטָה. הייתי מריב עמהם על אשר לא שמרו התורה: (קנח) אֶהְבֵּתִי. אני אוהב אותם וחפץ בעשייתם ואף אם לא עשיתי כולם עכ"ז חייני כחסדך כאשר דרכך מעולם לצרף מחשבה טובה למעשה: (קס) רֹאשׁ דְּבָרְךָ. תחלת דברך שאמרת בהר סיני אנכי ה' אלהיך הוא אמת: וְלִעֲוִיָּם וגו'. ולכן יעמדו לעולם כל משפט צדקך ולא תבוטל בשום זמן הואיל והמצוה הוא ה' האלהים הקיים לעד: (קסא) שָׁרִים וגו'. אף כי השרים רדפוני בחנם על לא חסם ובידי הלא היה לנקום נקם אבל מדברך פחד לבי ולא שלחתי בהם יד: (קסב) עַל אִמְרַתְךָ. על קיום אמרתך: כְּמוֹצֵא. כאדם המוצא שלל רב: (קסג) תוֹרַתְךָ. על כי אשר אהבתי תורתך והיא הזהירה על השקר:

תהילים פרק קיט

רנז

תִּוְרַתְךָ אֱהַבְתִּי: קסד שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צִדְקָךָ: קסה שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרַתְךָ וְאִין לְמוֹ מִכְשׁוֹל: קסו שִׁבְרַתִּי לִישׁוּעַתְךָ יְהוָה וּמִצוֹתֶיךָ עֲשִׂיתִי: קסז שְׁמֵרָה נַפְשִׁי עֲדֹתֶיךָ וְאַהֲבֵם מֵאֹד: קסה שְׁמֵרַתִּי פְקוּדֶיךָ וְעֲדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכֶי נִגְדֶּךָ: קסח תִּקְרַב רַנְתִּי לִפְנֶיךָ יְהוָה כְּדַבְּרְךָ הַבִּינֵנִי: קע תָּבוֹא תַחֲנֹתִי לִפְנֶיךָ כְּאֹמְרַתְךָ הִצִּילֵנִי: קעא תִּבְעֶנָּה שְׁפָתִי תִהְלֶה כִּי תִלְמְדֵנִי חֻקֶּיךָ: קעב תֵּעַן־לִשׁוֹנִי אֲמַרְתָּ כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ צִדְקָ: קעג תִּהְיֶיךָ לְעֹזְרֵנִי כִּי פְקוּדֶיךָ בַּחֲרַתִּי: קעד תִּאֲבָתִי לִישׁוּעַתְךָ יְהוָה וְתוֹרַתְךָ שִׁעֲשָׁעֵנִי: קעה תַּחֲיֶינִי נַפְשִׁי וְתִהְלֶלְךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ יַעֲזָרֵנִי: קעו תִּעֲלֵתִי בִּשְׂהָ אֲבֹד בִּקֵּשׁ עֲבֹדְךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא

רש"י

(קסד) שבע ביום. שחרית שנים לפני קריאת שמע ואחת לאחריה ובערב שנים לפני שנים ואחריה: על מִשְׁפָּטֶי צִדְקָךָ. על ק"ש שהיא דברי תורה: (קסו) שִׁבְרַתִּי. הוֹחַלְתִּי:

מצודות ציון

(קסו) שִׁבְרַתִּי. ענין תִּקְרַב כמו שִׁבְרָה ע"ל ר"ל (לפני קסו): (קעא) תִּבְעֶנָּה. ענין אֲמַרְתָּ כמו יָצִיעַ אֹמֶר (לפני קס): (קעב) תֵּעַן. ענין הִרְמָה קול כמו וענו הִלֵּים וגו' קול רם (דברים טו): (קעד) תִּאֲבָתִי. ענין מֵאֹד:

האוב כי קוית לישועתך ועשיתי מצותיך ולא רפו ידי מהם כעבור טרדת הצרה: (קסו) וְאַהֲבֵם מֵאֹד. ר"ל שמרתי המצות מאהבה ולא מיראת העונש בלבד: (קסה) כִּי כָל דְּרָכֶי נִגְדֶּךָ. ר"ל כי יודע אני אשר כל דרכי המה נגדך כי אתה משגיח בכל: (קסח) תִּקְרַב. תפילתי תקרב אליך והתפלה היא שתבין לי התורה כדברך ר"ל כפי אמתת כוונת דברך: (קע) כְּאֹמְרַתְךָ. כאשר אמרת לי בהבטחה ע"י נתן הנביא: (קעא) כִּי תִלְמְדֵנִי. כאשר תלמדני חוקיך אז תאמרנה שפתי תהלה: (קעב) תֵּעַן. בהרמת קול תדבר לשוני אמרתך כי המה דברים צודקים ומהראוי לדבר בהם בפרסום רב ובקול גדול: (קעג) תַּחֲיֶינִי. תהי ידך מוכנת לעזרתי: (קעד) תִּאֲבָתִי. אני מתאוה וחושק לישועתך ויהי אז תורתך שעשועי כי לא אטרד בטרדת האוב: (קעה) וְתִהְלֶלְךָ. למען תהללך לא כעבור הנאות עוה"ז: וּמִשְׁפָּטֶיךָ. המשפטים אשר תשפוט בשונאי המה יעזרוני מידם ואהיה א"כ פנוי להללך: (קעו) תִּעֲלֵתִי בִּשְׂהָ אֲבֹד. ר"ל כמו השה הזה כשהוא אבוד מן העדר אינו יודע לחזור עד שיבקשו הורעה כן תועה אני

תהילים פרק קכ

רנז

שִׁבְחָתִי: קכ « שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה בַּעֲרַתָּה לִּי קָרְאתִי וַיַּעֲנֵנִי: » יְהוָה הִצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת־שָׁקָר מִלִּשׁוֹן רְמִיָּה: » מִה־יֵתֵן לִךְ וּמִה־יִסֹּף לִךְ לִשׁוֹן רְמִיָּה: » חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוֹנִים עִם גַּחְלֵי רִתְמִים: » אוֹיֵה לִּי כִּי־גִרְתִּי מִשָּׁךְ שִׁכְנָתִי עִם־אֱהִלִּי קֹדֶר: » רַבַּת שִׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנָא שְׁלוֹם: » אֲנִי־שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הִמָּה לְמַלְחָמָה: קכא « שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֲשָׁא עֲנִי

רש"י

ורא לכולם וענו הלויים ואמרו (דברים כו): (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. שיאמרו הלויים אותו על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל עד עזרת נשים ויש כאן ט"ו מזמורים של שיר המעלות, ורבותינו אמרו שיסדן דוד להעלות את התהום כמו שמפורש במסכת סוכה, ולפי אגדה פתורנו שיר למאה עולות: (ב) מִשְׁפַּת שָׁקָר. זרעו של הרשע שצדין את הבריות בפיהם בעלילות רשע: (ג) מִה־יֵתֵן לִךְ. הקב"ה: ומה יוסיף לך. שמירה ומחיצות פרס ויון ומשך: (ז) אֲנִי שְׁלוֹם. עמהם: וכי

מצודות דוד

(ד) שְׁנוֹנִים. מלודים כמו שנו כחריט לטוים: (ה) מִשָּׁךְ. סס אומה ומכנת צמורה וקדר הס ממלכות ישמעאל ורזע הגולה המה צנייהם:

חמשה עשר שירי המעלות אמרם דוד שיאמרו אותם הלויים בחמש עשרה המעלות העולות מעזרת נשים לעזרת אנשים שיר אחד על מעלה אחת: אֶל־ה' וגו'. ר"ל בעת הייתי בצרה פניתי אל ה' אני קראתי אליו והוא ענה לי: (ב) ה' הִצִּילָה. אתה ה' גס עתה הצילה נפשי מאנשי שפת שקר ומאנשי לשון רמיה: (ג) מִה־יֵתֵן לִךְ וגו'. אתה לשון רמיה מה היא השמירה אשר יתן עוד עליך ומה יוסיף עוד הלא כבר נתונה אתה לפנים מחזמת השפתים והשנינים ואם אלה לא הועילו לשמרך מה נוסף עוד שמירה: (ד) חֲצִי גִבּוֹר. דומה אתה לחצים שנונים שביד הגבור שהורג עמהם ברחוק מקום כן אתה פה תאמר לה"ד ותהרוג את העומד ממרחק: עִם גַּחְלֵי רִתְמִים. דומה אתה עם גחלים מעצי ורות כי עם שהם נראים כבויים מבחון בוערים המה מבפנים כן אתה תדבר חלקלקות ובסתור תאמר עליו לה"ד: (ה) אוֹיֵה לִּי. אמר על לשון בני גלות אשר יתאונו על מרבית לה"ד שביניהם ויאמרו אויה לי איך לא אקח מוסר הלא זה הדבר אשר בעבורם הייתי בגולה כגר אצל בני משך ושכנתי בגולה אצל הקדרים יושבי אהלים: (ו) רַבַּת. זמן רב שכנה נפשי עם שונאי השלום: (ז) אֲנִי שְׁלוֹם.

אני בפה שלום וכאשר אדבר אליהם שלום

המה מתעוררים למלחמה:

לעמוד הבא

הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה, עד שיגדע לו ויביא בעולה ויורד:

ג. אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף, שער הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר, שנאמר (במדבר כט) מלבד חטאת הכפרים, על מה שזה מכפר זה מכפר. מה הפנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה, אף חיצון אין מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה:

ד. ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה

רבינו עובדיה מברטנורה

כפרה גמורה בלא תליה:

ד. שעירי הוגלים. בכל הרגלים נאמרו שעירי חטאת במוספין: ושעירי ראשי

חדשים מכפרים. דכתיב בשעיר ראש חודש (שם כ"ה) לחטאת לה, חטא שאין מכיר בו אלא ה' שער זה הוא מכפר, והיינו שאין בו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. ושעירי רגלים ילפינן משעיר ר"ח בהיקש, דשעיר הוה מצי למכתב בכולהו רגלים, וכתב ושעיר, וא"ו מוסיף על ענין ראשון, להקיש שעל מה שזה מכפר אלו מכפרים: כל השעירים כפרתן שוה. כל שעירי המוספין, בין שעירי רגלים בין שעיר ר"ח בין שעיר הנעשה בחוץ ביוה"כ, כפרתן שוה, שהם מכפרין בין על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף בין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, בין על טהור שאכל את הטמא, ונפקא מינה לטומאה שאירעה בין זו לזו. אבל שער הנעשה בפנים ביום הכיפורים לא נחלקו עליו שהוא תולה על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, כדאמרינן: היה ר' שמעון אומר. האי דהדר נקט לה, משום דבעי למימר אמרו לו מהו שיקרבו זה

הטמא, ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, ושל יום הכפורים מכפר על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו, מהו שיקרבו זה כזה. אמר להם, יקרבו. אמרו לו, הואיל ואין כפרתן שוה, היאך קרבו זה כזה. אמר להן, כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

ה. רבי שמעון בן יהודה אומר משמו, שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא. מוסיף עליהם של רגלים, ששכפרין על הטהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. מוסיף עליהם של יום הכפורים, שהן מכפרין על

בזה: מהו שיקרבו. אם אבד שער שהופרש ליום הכפורים, ונתכפרו באחר, ונמצא זה ברגל או בר"ח, מהו שיקריב לשם שעירו של יום: אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה. ר' מאיר הוא דקאמר ליה לרבי שמעון, בשלמא אי אמרת כולן כפרתם שוה, יקרב, שהרי כולן כפרה אחת הן מכפרים, אלא לדידך, זו שהופרשה לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף היאך יקרב ברגל לכפר על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, או בר"ח לכפר על הטהור שאכל את הטמא: לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. וכיון דבזה שוין, אע"פ שכפרתן חלוקות יכול הוא ליקרב:

הטהור שאכל את הטמא, ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו, מהו שיקרבו זה כזה. אמר להם, הן. אמרו לו, אם כן יהיו של יום הכפורים קרבוין קרבוין ראשי חדשים, אבל היאך של ראשי חדשים קרבוין ביום הכפורים לכפר כפרה שאינה שלה. אמר להן, כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

ו. ועל זדון טמאת מקדש וקדשיו, שער הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין. ועל שאר עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, הקדושות והשגגות, הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה, פרות ומיתות: בית דין, שער המשתלח מכפר:

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. משמו. של ר' שמעון. וסתם ר' שמעון הוא ר' שמעון בן יוחאי:

ו. ועל זדון טומאת מקדש וכו'. סתמא דתלמודא נקט לה: שער הנעשה בפנים ויוה"כ מכפר. דכתיב (ויקרא ט"ז) ומפשעיהם לכל חטאתם, ופשעים אלו מרדים: החמורות והקלות וכו'. כולה תמניתין מפרשה בגמרא הכי, בין קלות בין חמורות בין שעשאן במזיד בין שעשאן בשוגג, אותן שעשאן בשוגג בין נודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן, כלומר בין נודע לו שזב לידו ספק חלב ואכלו בין שלא נודע לו שזב לידו ספק חלב. ואלו הן קלות, עשה ולא תעשה. ואלו הן חמורות, כריתות ומיתות כ"ד:

צ'לול, אָבֵל לֹא מִשְׁאִינֵי צ'לול עַל הַצ'לול: "מִתְאַנִּים עַל גְּרוּגְרוֹת בְּמִנְיָן מְגֻרְגְרוֹת עַל תְּאַנִּים בְּמִדָּה, אָבֵל לֹא תְּאַנִּים עַל גְּרוּגְרוֹת בְּמִדָּה וְלֹא גְרוּגְרוֹת עַל תְּאַנִּים בְּמִנְיָן, כְּדִי שְׂתִתֵּרם לַעֲלֹם בְּעֵין יָפֶה." וְתוֹרָמִים חֲשִׁים עַל הַפֶּת, אָבֵל לֹא מִן הַפֶּת עַל חֲשִׁים לְפִי חֲשִׁבּוֹן; וּבָכֵל אֵלֹו אִם תֵּרֵם תְּרוֹמָתוֹ תְּרוֹמָה. וְנִ"ל דְּהֵאֲדִינָא דְּתְרוּמָה לֹאבֹוד אֲזֵלָא, אֵין לְהִקְפִיד בְּכָף וְכֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים פִּיזְצָא בְּהֶם; וּמִיָּהוּ בְּמַעֲשֵׁר הִתְקַן לְלוֹי וּלְעִנִי, יֵשׁ לְהִקְפִיד בְּכָף.

סד. יֵאֵין תּוֹרְמִין חֲמֵץ עַל יֵין, אָבֵל תּוֹרְמִין יֵין עַל חֲמֵץ.

סה. הַתּוֹרֵם חֲבִית שֶׁל יֵין עַל הַיֵּין, וְנִמְצָאת חֲמֵץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהִיָּתָה שֶׁל חֲמֵץ עַד שְׁלֹא תִרְמָה, אֵינָה תְּרוּמָה; וְאִם אַחֵר שֶׁתִּרְמָה הַחֲמִיצָה, הֵרִי זֶה תְּרוּמָה. אִם סָפֵק, תְּרוּמָה וַיִּחְזֹר וַיִּתֵּרֵם. וְכֵן הַתּוֹרֵם קִשּׁוֹת וְנִמְצָאת מֶרֶה, אֲבִישִׁית וְנִמְצָא סִירָה. **סו.** אַחֵר שֶׁמִּפְרִישִׁין תְּרוּמָה גְּדוּלָּה מִפְּרִישׁ אַחֵד מַעֲשֶׂרָה מִהַנְּשֹׂאָר, וְהוּא הַנֶּקְרָא מַעֲשֶׂר רִאשׁוֹן.

באר הגולה

ח ירושלמי פ"ב תרומות ותרומות פ"ד ומיית לה במנחות דף נ"ד ע"ב פי' תאנים לחים גרוגרות תאנים יבשים וכלי המחזיק מאה גרוגרות לא מחזיק טפי מכ' תאנים: ו' תוספתא תרומות פ"ד ופי' כ"כ מש' שהחזיק נקרא' יפה מפני שהם מתקיימי' יותר מהפת ועוד שמהחזיק יכול לעשות פת והפת אינו יכול להחזירו לחזקין: י' שם בתוספתא וכחכמים דסביר דמין אחד הם אלא שאין תורמים מן הרע שהוא חומץ על היפה והוא היין: כ' משנה ריש פ"ג תרומות: פירוש אף ע"פ שיין וחומץ מין אחד כיון שהוא נתכונן לתרום מן היפה אם עלה בידו מן הרע הוה ליה תרומה בטעות ואינה תרומה: מכאן עד סעיף ע"א הוא לשון הרמב"ם כ"פ מהלכות מעשר: ז' פשיטתא דגמ' בכומת דף פ"ה ע"ב וזכרנו שם דף פ"ו ע"א: ו' ברייתא שם דף ע"א ע"א: ג' משנה שם דף פ"ו ע"ב: ח' כדמפרש רב שש שם בדר' צ"א: ט' ספרי פרשת קרח: פ' משנה ספ"ק דפאה שאף בלוקחים אם לקחו קודם שימרחו אין מוציאין מיד: ב' ברייתא חולין דף ק"ל ע"ב: ק' בכורות

עא. יִמַּעֲשִׂין מִמָּקוֹם זֶה עַל מָקוֹם אַחֵר, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשֹׂר מִן הַמִּקְדָּשׁ. "אָבֵל אֵין מַעֲשִׂין מִמֵּין עַל שְׁאֵינוֹ מִינוֹ; "וְלֹא מִן הַחַיִּיב עַל הַפֶּטוּר; וְלֹא מִן הַפֶּטוּר עַל הַחַיִּיב; וְאִם עָשָׂר, אֵינוֹ מַעֲשֵׂר.

עב. כָּל שְׁאֵמְרָנוּ בְּתְרוּמָה אֵין תּוֹרְמִין מִזֶּה עַל זֶה, כֵּף בְּמַעֲשֵׁר אֵין מַעֲשִׂין מִזֶּה עַל זֶה וְכָל שְׁאֵמְרָנוּ בְּתְרוּמָה אִם תֵּרֵם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, כֵּף בְּמַעֲשֵׁר אִם הַפְּרִישׁ מַעֲשִׂרָתוֹ מַעֲשִׂרָתוֹ. וְכָל שֶׁהוּא פֶטוּר מִן הַתְּרוּמָה פֶטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְכָל הַתּוֹרֵם מַעֲשֵׂר.

עג. כָּל שְׁאֵמְרָנוּ בְּהֶם לֹא יִתְרַמוּ וְאִם תִּרְמוּ תְרוּמָתָן תְּרוּמָה, כֵּף אִם עָשָׂרוּ מַעֲשִׂרָתֵיהֶם מַעֲשִׂרָתוֹ. וְכָל שְׁאֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה, כֵּף אֵין מַעֲשִׂרָתֵיהֶן מַעֲשִׂרָתוֹ.

עד. "הַשְּׂקָדִים הַמְּרִים, בֵּין בְּגִדְלָן בֵּין בְּקִטְנָן, פֶּטוּרִים, לְפִי שְׁאֵינָן אֲכָל.

עה. יֵאֵין מַעֲשִׂין אֲלֵא מִן הַמִּבְחָר.

עו. יֵאֵין מַעֲשִׂין בְּאֵמֹד, אֲלֵא כְּדִי לְהוֹסִיף בְּגוּפוֹ, "מִיָּד הוּא חֲזִיב

בְּמִדָּה אוּ בְּמִשְׁקָל אוּ בְּמִנְיָן. יִכָּל הַמִּנְקֵדֵק בְּשַׁעֲרוֹ מִשְׁבַּח. "וְהַמִּרְבָּה בְּמַעֲשִׂרָתוֹ, מַעֲשִׂרָתוֹ מִקְלָקֶלֶן שֶׁהִי הַטָּבֵל מַעֲרֵב בָּהֶן, וּפִירוּתוֹ מִתְקַנֵּין.

עז. "הַמִּפְרִישׁ מִקְצֵת מַעֲשֵׂר, אֵינוֹ מַעֲשֵׂר אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁחֵלֵק אֶת הַעֲרֻמָּה, אָבֵל צָרִיךְ מִזֶּה הַחֵלֵק שְׂיוּצֵיא מַעֲשֵׂר שְׁלוֹ. פִּיצֵד, הֵיוּ לוֹ מֵאָה סָאָה, הַפְּרִישׁ מֵהֶם חֲמִשָּׁה לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, אֵינוֹ מַעֲשֵׂר, וְאֵינוֹ זָכוֹל לְהַפְרִישׁ עַל הַחֲמֵשׁ סָאִין מַעֲשֵׂר בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲלֵא מֵהֶם, חֲצִי סָאָה, שֶׁהוּא הַמַּעֲשֵׂר שְׁלֵהֶם.

עח. "הַמִּפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוּלָּה אוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר, מְכַרְף קֶדֶם שְׂפִירָשׁ: אֲקִבִּי' לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה. וְכֵן הַמִּפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, מְכַרְף קֶדֶם: לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר, וְכֵן מְכַרְף עַל מַעֲשֵׂר שְׁנִי. וְאִם הַפְּרִישׁ הַכֹּל זֶה אַחֵר זֶה מִיָּד, וְלֹא סָח בִּינֵיהֶם, כּוֹלֵל בְּכֻרְכָּה אַחַת וּמְכַרְף: לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשִׂרָתוֹ.

עט. כָּל פְּרִי שֶׁמִּקְטְנוּתוֹ הוּא רְאוּי לְאֲכִילָה וְאֵינוֹ מַנִּיחַ אוֹתוֹ אֲלֵא

כְּדִי לְהוֹסִיף בְּגוּפוֹ, "מִיָּד הוּא חֲזִיב

באר הגולה

דף כ"ז ע"א: ר' משנה ה' פ"ב דביכורים שנינו כן בתרומות מעשר ומשמע דכ"ש למעשר עצמו: ש' מימרא בכורות דף כ"ז ע"ב וירושלמי פ"ב תרומות: ת' נלמד מהדין שבסמך חולין דכ"ז ע"א: א' ברייתא חולין דף כ"ה ע"ב וזכרי ישמעאל דכ"ז יוסי וכן הורה רבי חנינא שם דמרים בין גדולים בין קטנים לפטור: ב' פרשת קרח ומשנה ד' פ"ב תרומות לענין תרומה: ג' משנה ט"ו פ"ק דאבות: ד' משנה ר' פ"ד תרומות: ח' ברייתא עירובין דף ג' ע"א: ו' משנה ריש פ"ד (דמעשרות) [תרומות] וכפי פירושו: ז' תוספתא דברכות פ"ו: מבוא עד סעיף פ"ה הוא מדברי הרמב"ם שם בפ"ב מלכות מעשר: ח' משנה ריש מעשרות:

הלכות סכה סימן תרמ

תרמ מי הם הפטורים מלישכת סכה. וכו' י' סעיפים:

א. נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסכה, בטמטום אגודל רגליהם חביבים מספק, וכן מי שחציו עבר וחציו בן חורין חיב:

א משנה סכה כח.
ב רמב"ם בריש פרק ו
ג הלכות מדין השופר
והנתיב בסימן תתקט.

באר היטב

אחרת, עד כאן לשוננו, והסכים עמו המגן אברהם, עין שם. אבל הט"ז חולק והאריך בראיות דאין נפקותא במה שהתעכבו שם או יצאו ויחזרו, דהא עקר החיוב מצד קביעות האכילה, וכיון שנגמר קביעות הראשון חייב לחזור ולברך על קביעות האכילה השנייה, ומסיים שם, בן נראה לי פשוט ונכונים נהוגים בן והדיון עמכם, וכן כתב מורי חמי וז"ל בפשיטות, עין שם. עוד ראיתי להקפיד דבר פשוט, שכל מה ששותין קדם האכילה כגון יין שרף בקביעות אין צריך ברכת סכה, כי האכילה שברך עליה אחר כך פוסט אפילו מה שלפניו, והראיה, שאף הישיבה וההיטול שלפני האכילה נפטרו מכת האכילה שאחריה קל וחומר בשתייה, והרואה לברך עליה בשתייה יל ש' לחוש לברכה לבטלה, ט"ז. ועין סעיף קטן ה מה שכתבנו שם. ומגן אברהם כתב, ומיהו טוב שיאכל מעט בבקר ויברך לישב בסכה כדי שישפוט הישיבה וההיטול עד אכילה אחרת, אבל בלא אכילה לא יברך לישב בסכה, בלא פסל"ה, עין שם. ונראה לי דמי שברכתו שאין אוכל פת כל היום וכל שכן מי שמתענה תענית חלוס בסכות, חייב לברך על הסכה בכל פעם שיכנס בה באותו יום לטויל, כיון שאותו יום אין בו אכילה פה הדרין לדון המלמוד דמברך בכל פעם ששכנס לישב בה, ט"ז. ומי שהולך באמצע סעודתו לסבת חבירו צריך לברך לישב בסכה שנית, דההליכה היא הפסקה, אם שכח לברך לישב בסכה עד שאכל, נראה לי דברך אחר כך על מה שרוצה לאכל, ואפילו אכל כבר נראה לי דיכול לברך. שגם הישיבה מן המצוה, מגן אברהם, עין שם: **א. נשים וכו'.** ואחרים לא יברכו לישב בסכה לנשים אלא אם כן מברך לעצמו, כמו שכתב סימן תתקט סעיף ו:

אין מברך כסודי היום, מכל מקום כיון דהשתא מיהו בעל כרחך צריך לעשות כן להציל מספק אינו גורם ברכת שאינה צריכה דאריה לא לברכה. ועין בברכי יוסף סימן מו ובחשבות סימן י' עין שם:

משנה ברורה

אכל כבר וברך ברכת המזון יכול לברך, שגם הישיבה היא מן המצוה, דמאכילה ואילך כל זמן שיושב הוא הכל קביעות אחד, ואוכל מקום כל שעדיין לא ברח ברכת המזון וברך ויאכל מעט. ומי שקדש בליל סכה והתחיל לאכל ואחר כך ראה שהלעטי"ן לא היו נפתחין עיניו, נראה לי שיאכל שוב פניה ויברך לישב בסכה, אבל קדוש פשיטא שאין צריך לברך שנית, ואפילו זמן לא יברך עד הפעם (כיון לדיון המלמוד מהני המון שבעת עשית הסכה ונראה לי שכן שמוציא בזה מה שברך כשהיו הלעטי"ן חתומים) (בכורי יעקב, עין שם):

א. נשים ועבדים וכו'. משום דהוי לה מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, ועבר דינו כאשה. ויענין "ברכה כשורצין לישב בסכה, עין לעיל סימן י' דוהנהגין הנשים לברך, כאן אחרים לא יברכו להן אפילו אין יודעין בעצמן, אם לא קשמוברכין לעצמן: **ב. ואגודל רגליהם.** שיש לו סימני זכרות ונקבות: **ג. חביבים מספק.** ומכל מקום לא יברכו, דברכה דרבנן וספקא לקלא ויכול לעיל סימן י' סעיף ב

שער הציון

אין צריך לברך דלא צריך ממתעסק בעסקא, וכן בחליהם וצריח אמרין דמתעסק חייב שכן הנהגה, כן שמעתי בשם גדולי אחר, וכו'. **צד.** ועין בספר בית מאיר דכתב גם כן, דמה שנא סכה זו או אחרת, כל שאלא חסיד דעמו מלאכל אין צריך לברך שנית, ואינו דומה לזה דסימן ה, דהתם כל טלית מצוה בפני עצמה היא, אבל הנא אטו אכילת הסכה שניה מצוה בפני עצמו היא, ואינו דומה אלא לברכת המוציא ודימין ענה דמבאר שם בבית יוסף דאפילו הלך לבית הכנסת לא היה הפסק, עד כאן לשוננו, ומשמע דלדירה אפילו לא היה דעמו בשעת ברכה לבתחלה לזה גם כן אין צריך לברך, מיהו כיון דאיכא דעות גם כן, אין כדאי לצאת באמצע סעודה: **צד.** מגן אברהם ושאר אחרונים: **צו.** לבושי שרד:

א. א. אליה רבה ושאר אחרונים: **ב.** מגן אברהם ושאר אחרונים:

שערי תשובה

כך שפיר יכול לברך, ואין לומר דזה הוי ברכה שאינה צריכה, זה אינו, דכל עושה כן משום שרוצה לצאת ידי ספק אין זה ברכה שאינה צריכה, ועוד, דהרי אין ידוע לו, דשקא היא ברכה צריכה ועין לעיל סימן רטו, אך יש לומר דאם יעשה כן יצטרך לברך על כל פנים גם כן על מה שיאכל וזה שברך המוציא הוא ברכה שאינה צריכה, וגם דשם איתא דלכתחלה אסור שמא ישתה. ולדעת האבן עזר דכתב אין צריך לחזור ולברך על הפסק זה, אם כן יש לומר כיון שאין צריך לברך ברכת המוציא דכתיב סעודה חשיבי, גם לענין סכה אין לו לחזור ולברך, וגם אם יברך ברכת המזון ויחזור ויטל ידיו ויברך ברכת המוציא וברכת הסכה, כמו שכתב בסימן רטו סעיף קטן ו בשם התוספות וכן כתב בסימן רצא, דיש אומרים שאין לחלק סעודה שבת בשבתות לשנים כדי לצאת השלש סעודות דהוי גורם ברכה שאינה צריכה, ועין באלה רבה שם שהביא מלשון תשובה רבנו יוסף בבור שוב כתב יד שכתב שהוא ברכה לבטלה, שלא גמרו סעודתם ומברכים, עין שם, ודף אף קמאן לו הכי מכל מקום במקום שאין צורך כל כך אין לעשות כן, ולכן נראה לי שאם אפשר לו שלא לאכל אחר כך פת רק פירות או מיני תרנגולות מוטב, ואם עדין לא אכל פת כל צרכו וצריך לאכל פת, שפיר דמי שברך ברכת המזון ויצא מן הסכה מעט לעצמו וברכה נשבו יטל ידיו ויברך המוציא ולישב בסכה, (ואף שלדעת המגן אברהם לא מהני הפסק מעט שדעתו לחזור, מכל מקום בזה שנועשה מצוה ומברך ברכת המזון מהני, וכן כתב בספר אליה רבה שנראה לי להכריע כן כיון דלדעת הב"ח והט"ז אף שלא יצא כלל כיון שהיה אכילה אחרת חוזר ומברך, עין שם באור ודוע סעיף קטן יח), ואין חוששין משום ברכה שאינה צריכה, דכמו שפיתרנו לחלק סעודתו לשנים משום סעודה שלישית כמו שכתב המגן אברהם סימן רטו כמו כן אין לו להחריף מחמת שמחת יום טוב, ואין לומר שכתבתי יאכל בלא ברכה משום ספק, דהא ברכה שאינה צריכה המורה מאכילה בלא ברכה ולדעת הרמב"ם היא דאורייתא, ודורא אין כאן ברכה שאינה צריכה, דהא צריכה היא עתה אלא ששל ידיו שפיר ברכת המזון הוא גורם ברכה שאינה צריכה דגם זה אסור כדמוכח ביומא פ"ב ונתי' ספר חתם סופר וכו' כמו שכתב הרא"ש בהלכות תפילין

באותו יום, אז לכלי עקמא כל אימת שיצא יציאה גמורה חיב לברך, בדוקא כשאוכל פת סביא להו להנהו פוסקים שמברך על עקר חיוב הסכה ופוסט כל הדברים השפלים, אבל כשאינו אוכל לא שייך זה ושי' ושאר אחרונים). וכתב החי' אדם, דהוא הדין כשיצא יציאה גמורה לאחר אכילה וחזור ויכנס ולא יאכל עד הערב, וקדם האכילה **צד.** יצטרך עוד הפעם לצאת לבית הכנסת, דבזה גם כן לכלי עקמא צריך לברך. ומי שהולך באמצע סעודתו לסבת חבירו, דעת המגן אברהם, שאפילו אם היה בדעתו בשעת ברכה שילך באמצע הסעודה לשם ולשוב אחר כך מיד, **צד.** אפילו הכי צריך לברך שם לישב בסכה, דההליכה הוי הפסק, ועל כן אם רוצה לאכל בסכה זו דבר שאסור לאכל חוץ לסכה צריך לברך שם לישב בסכה, אמנם הוא לשיטתו אול בסימן ח, אבל לפי מה שכתבנו שם לדעת כמה אחרונים דההליכה לא הוי הפסק, **צד.** אם היה בדעתו אין צריך לברך, וספק ברכות להקל וכו' (בבלי שרד). ואם שכח לברך לישב בסכה עד שהתחיל לאכל, **צד.** ברכה אחר כך על מה שרוצה לאכל, ואפילו

צב. דאי לא הכי, לדעת רבנו תם דסבירא לה דאכילה שהיא עקר קביעות, ופוטרת כל השפלים לה, דהיינו, ישיבה ושנה וטויל, בין שלפני האכילה ובין שלאחר האכילה עד האכילה השנייה (פוסקים): **צג.** הנה אנכי העסקתי דעת הגדולי דדוקא אם אוכל שם, ועל כרחך דסבירא לה דמה שהובא בבית יוסף בין שאול שם או לא, הינו, רק לדעת הסוברים דעל הכניסה לברך גם כן מחיב לברך, אבל לפי מהנהגו אין כן. ודעת החי' אדם שהתחיל דבכל גווי חייב לברך שם אפילו אם לא יאכל, נראה דעמנו דהמנהג שנהגו הוא רק בביתו שדרך לקבץ שם סעודה, אבל בבית אחרים שאין דרך לקבץ שם סעודה, לכלי עקמא כל ששכנס שם חייב לברך. ומכל מקום נראה דאפילו לדירה הוא רק כששכנס לשם ורוצה לישב שם, אבל כששכנס לשם לבנות חובו וצריכה, שאף עסק ואין נפקא מזה אפילו בין אם הוא סכה או בית או חצר, בזה לכלי עקמא

תרומה: ו מכסה גג על הסוכה לטויר בעת הקטנים.

ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך, חקר נת בנויה בלהון, ואמר להון, עקתן סגי'אין, בישין ברכבין, חמית למיעל לזריכון אשכחן רחמי עלאי.

ואי אתון בעאן למיפק מפל עקתא, קיימו לי, וזכו בינאן רבון עלמא ומעבדון קשוט ודינא, ותהיו פאברהתכון, ופקידי ככל דר ודר דייתי בתריכון, ואי אתון בעאן למעבד הכי, תפקון מפל עקתא דייתי עליכון.

רבי שמעון אמר, (עמוס ה) והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלהי צבאות שארית יוסף. ואי תעבדון הכי, לא תקבדון חד מן ברי, אלא אתי תתובון לארעכון בשלמא.

הדא הוא דכתיב, (בראשית כד) שים נא

ידך תחת ירכי, מהו ירך. פתח ואמר, (תהלים נח) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך, סייפא דקאי בה חסד ואמת, תרין ספינן, ולא שבקין דא לדא. ועל דא אמר, (תהלים פט) חסד ואמת קדמו פניך, (איכה ד) פני ה' חלקם. ואי הו' טבאן בנויה, ועבדו מה דקיימו, לא מית חד מפנייהו במצראי, דכל טב וטב דגזיר שמא דאלהא על אינשא, לא הוי אלא על דיהון טבין. ואי לא, לא. כמה דאמר דוד, (מלכים א ב) למען יקים ה' את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת. ואי לא, לא.

תא חזי, כמה הוא עדיף רוחא דאבא מרוחא דברא. דרוחא דאבא הוא רוחא דברא, רוחא מרוחא

תרגום לשון הוזהר

מהו ירך? פתח ואמר, (תהלים נח) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. חרב שיש בה חסד ואמת, שתי ספירות, ולא עובבים זה את זה. ולכן אמר חסד ואמת יקדמו פניך, (איכה ד) פני ה' חלקם. ואם יהיו בני טובים ועושים מה שנגשעו, לא מת אחד מבניהם במצרים, שכל טוב וטוב שגור שם האלה על אנשים, אינו אלא על שהיו טובים, ואם לא – לא, כמו שאמר דוד (מלכים א ב) למען יקים ה' את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת. ואם לא – לא.

בא ראה כמה הוא עדיף רוח האב מרוח הבן, שרוח האב הוא רוח הבן, רוח מרוח עולה. ואם סיעה אור אחרת ברוח, לא יוצא שלם, שהרי הוא חסר באור הוה, והינו (ירמיה ב) פרה למד מדבר באות נפשה שאפה רוח.

סלקא. ואי סייצת אוירא אחרא ברוחא, לא נפיק שלים. (דף ריב ע"א) דהא חסיר הוא בהאי אוירא. והיינו (ירמיה ב) פרה למד מדבר באות נפשה שאפה רוח.

תנא, רב המנונא סבא אול לקפוטקייא, עאל לקמייהו רב ייסא סבא. אמר ליה, במאי עסקיתו. ווי ליה, ווי לנפשיה. אי אשתלף רוחא דמסאבא דאשתפח עמיה ואורית ליה לכריה. והאי איהו דקדשא בריך הוא לית ליה חולקא. שביק ליה חולקא שביק ליה לשיצאה ליה לעלמא דאתי. אמר ליה, מנא לך הא. אמר ליה, הכא אולפנא, דהאי ירוחא בישתא, אחסנין פלוה בנוי אי לא יתובון, דהא לית מלה קיימא קמי תשובה.

ואנא הכי אולפנא, דהא אסוותא

תרגום לשון הוזהר

שדאייתי אותך, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא.

ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרע עזו. נשבע הקדוש ברוך הוא שיוציא את ישראל מהגלות שלהם, וזה נשבע להם שבועה שלא יעזב אותם בארץ שונאיהם. ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני (בראשית לב). מה זה ברכתני? נתן להם גלות, ונשבע להם שיצאו מהנה.

שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא לבני ישראל שיהיו כל אחד ואחד תחת כסאו ויהיו מעלים מכל העליונים. בשביל זה תמצא וא' איכה. נשבע הקדוש ברוך הוא לשלמות של ששה דורות,

דישנאל, דיהון כל חד וחד תחות
כרסיה, ויהון מעלין מפל עלאי,
בגין דא תשפח וא"ו אריכא. קיים
קדשא ברין הוא לשלמותא דו' דרא
ובגין שתא וישתחו ישראל על ראש
המטה. סגיד ישראל דליתי משיחא
בסוף מנינא דא, ותשרי שכנתא
עמהון.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר
ליוסף הנה אביך חולה וגו':
מתניתין, אמר רבי חזקיה, לא אתא
קרא לאשמועינן מה דעבד, אלא
אתא קרא לאתניא מה דיהוי בסוף
גלותא, כל אלון לסוף מנינא
דאתמני צבי למימר דייטי משיחא,
ויימא ליה אבוך דבשמיא כהיל
לסבר אפך, ספין לקצא דמשיחא.
יהא רענא מן אלהא דשמיא, דיסב
בריה דאסגיא בגלותא, ומדאתנשיאו

בהו, דנשי תהון קדשא ברין הוא
בחוביהון בקושטא.

פד אתא רבי אבא אמר, לאו
לדרשא קא אתינא, חשוב רנא
דמלתא (בראשית ל) יוסף ה' לי בן אחר,
כדפרישנא לעיל, האי שמיא קדישא
ביוסף, יה"ו יאמר, הא אבוך מארי
עלמא, דאתי למעבד טבא לבריה,
דיפקון מן גלותא דלהון. ואי את לא
רצי בקושטא, רבועא יהו"ה אחד
נעבד יתו, ונדעי דתתיב מטרינתא
לאתרא.

דאבהתנא אינון רתיכין דלעילא,
(בראשית יז) ויעל אלהים מעל אברהם,
אבהן שוקי עלמא, (מכא ה) תתן אמת
ליעקב חסד לאברהם, תנא דייטי
משיחא.

רבי יוסי פתח ואמר, (ובריה ד) והיה
יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא

תרגום לשון הווהר

ובשביל שש וישתחו ישראל על ראש המטה.
השתחוה ישראל שיבא המשיח בסוף המנין הזה
ותשרה שכנתא עמם.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך
חולה וגו'. משנה, אמר רבי חזקיה, לא בא הכתוב
להשמיענו מה שעשה, אלא בא הכתוב להניא מה
שיהיה בסוף הגלות כל אלה לסוף המנין שגמנה.
רוצה לומר שיבא המשיח, ויאמר לו, אביך
שבשמים ממחר לקבל פניך הצופות לקץ המשיח.
הי רצון מאליה השמים שיבא בניו שיהיו
בגלות ומשנשכחו בהם, ששכח אותם הקדוש
ברוך הוא בחטאיהם באמת.
כשבא רבי אבא, אמר, לא לדרשא באתי, חשב
סוד הדבר (ס ל) יוסף ה' לי בן אחר, כפי שפרשנו

לילה והיה לעת ערב יהיה אור.
רוצה למימר, תרין מערעין בישין
דאתן לבנוהי למחוי בגלותא בארע
שנאיהון, ולא יסתבי בהון, כמה
שגין סגיאין, על חוביהון בקושטא,
הכי ינח תהון בארע שנאיהון. ויסב
בגיהו דארע להון בישין אלון,
ונדבר להון לארע טב כפירושא
דקרא.

והיה תרי ברכין סגיאין מעליין
הוה מטרקן תחות כרסי יקרא,
דאפטורפא דישנאל מכילתא
חמישאה, בדיל דיהון בגלותא כל
עדנא דרין, וארע דנשי יתהון בארע
שנאיהון.

והוא תרין מכילתן, בתרין ספין,
נפק תדא ומליל לקבל רבון עלמא,
ויהיב ליה רשו דימלל כל מאן
דכעי, וחזי בישנאל מן גיסא תדא

תרגום לשון הווהר

עד שהגיעה להם המדה החמישית, והיה בכסא
הכבוד מן השם הקדוש, ואמר על בני ישראל
טוב, ולא היו פוחזות שתי מדות הראשונות לדבר
לפניו, בזכות המדה החמישית שנמשלה ללילה,
ויצאה להאיר להם. ולכן פתח, והיה יום אחד הוא
יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה
אור.

שינינו, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך
קרא לילה. ושם אמר והשך על פני תהום. וקשה
שלו על שלו. בא רבי אלעזר לרבי שמעון אביו
ואמר לו, אבי מורי, מה זה? אמר לו, מבראשית
עד ו' דורות ברא יו"ד אחד, רוצה לומר, ו' של
שמן נתן בו רוח חכמה. עד כאן לא היה יודע מהו
חשך. קם רבי אלעזר ונשק ידו של אביו.
לעמוד הבא

ספר	צו, צוה, צט	תהלים	מז	ספר	ק, קא, קב	תהלים	מד
י^א יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ יִרְעֻם הַיָּם וּמִלֹּאֵי יִי יַעֲלֶה שְׁדֵי וּכְל־אֲשֶׁר בּוֹ אֲזִי וְרִנְנוּ כִּלְעִי־יָעַר י^ב לִפְנֵי יְהוָה לִכִּי כֹא כִי כֹא לִשְׁפֹט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תִּבְלַל בְּצֹדֵק וְעַמִּים בְּאַמּוֹנֹתָיִם כ לתודש צו * יְהוָה מָלַךְ תִּגַּל הָאָרֶץ יִשְׁמְחוּ אֵיִים רַבִּים ב^א עֲנֹן וְעֶרְפֶּל סִבִּיבָיו צֹדֵק וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן כְּסֹאֵי אֵשׁ לִפְנֵי תִלָּף וְתִלְחֹט סִבִּיב צִרְיוֹ ד^א הָאִירוּ בְּרָקָיו תִּבְלַל רָאֵתָה וְתִחַל הָאָרֶץ ה^א הָרִים כְּדוֹנָג נִמְסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כִּלְעִי־הָאָרֶץ ה^א הַגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כִלְעִי־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ י^ב יִבְשׁוּ א^א כִּלְעִי־עַבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בְּאֵלִילִים הַשִּׁתְּחוּ־לֹ כִּלְעִי־הָאֱלֹהִים ה^א שְׁמִעָה וְתִשְׁמַח א^א צִיּוֹן וּתְגַלְגֶּלֶת בְּנוֹת יְהוּדָה לִמְצֵן מִשְׁפָּטֶיהָ יְהוָה ב^א כִּי־אַתָּה יְהוָה עֲלִי־כִלְעִי־הָאָרֶץ מֵאֵד נְעִלְיָה עֲלִי־כִלְעִי־הָאֱלֹהִים אֲהַבִּי יְהוָה שְׂנֵאוֹ רַע שְׁמֵר נִפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רָשָׁעִים יִצִּילֵם י^א אִוֹר וְרַע לִצְדִיק וְלִישְׁרֵי־לֵב שְׁמַחָה י^ב שִׁמְחוּ צְדִיקִים בִּיהוָה וְהוֹדוּ לַזָּכָר קִדְשׁוֹ צח * מִזְמֹר שִׁיר לַיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ כִּי־נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לֹ מִיָּמֵינוּ וְזִרְעֵי קִדְשׁוֹ ב^א הוֹדִיעָה יְהוָה יִשׁוּעָתָה לְעִיגֵי הָעוֹלָם גִּלְיָה צִדְקָתָהּ	זָכַר חֲסִדוֹ א^א וְאַמּוֹנֹתָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִלְעִי־הָאָרֶץ אֶת יִשׁוּעָתָה אֱלֹהֵינוּ ד^א הִרְעִינוּ לִיהוָה כִּלְעִי־הָאָרֶץ פָּצְחוּ וְרִנְנוּ וְזָמְרוּ ה^א זָמְרוּ לִיהוָה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה ו^א בְּחִצְצוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הִרְעִינוּ לִפְנֵי תִמְלִךְ יְהוָה י^ב יִרְעֻם הַיָּם וּמִלֹּאֵי תִבְלַל וְיִשְׁבִּי בָּהּ ה^א נִהְרֹת יִמְחֹאוּ־כֶף יַחַד הָרִים וְרִנְנוּ לִפְנֵי־יְהוָה כִּי כֹא לִשְׁפֹט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תִּבְלַל בְּצֹדֵק וְעַמִּים בְּמִישְׁרֵיהֶם צט * יְהוָה מָלַךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יִשָּׁב כְּרוֹכִים תִּנּוּט הָאָרֶץ ב^א יְהוָה בְּצִיּוֹן גְּדוֹל וְרֹם הוּא עֲלִי־כִלְעִי־הָעַמִּים יוֹדוּ שְׁמִיךְ גְּדוֹל וְנוֹרָא קִדּוֹשׁ הוּא ד^א וְעַז מָלַךְ מִשְׁפָּט אֲהַב אֶתָּה כּוֹנֵנֶת מִישְׁרֵים מִשְׁפָּט וְצִדְקָה יִבְעֶקֶב אֶתָּה עֲשִׂיתָ ה^א רִומָמוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַשִּׁתְּחוּ לְהַדָּם רִגְלָיו קִדּוֹשׁ הוּא מִשָּׁה וְאַחֲרָיו א^א בְּכִתְּנָיו וְשִׁמְמָאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמֵי קְרָאִים אֱלִי־יְהוָה וְהוּא יַעֲבֹם ז^א כְּעַמּוֹד עֲנֹן יִדְבֵר אֱלֹהֵיהֶם שְׁמְרוּ עֲדָתָיו וְחֹק נִתְּן־לָמוֹ ה^א יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶתָּה עֲנִיתָם אֵל גִּשָּׁא הֵייתָ לָהֶם וְנָלָם עֲלִי־עֲלִי־לוֹתָם ט רִומָמוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַשִּׁתְּחוּ לְהַר קִדְשׁוֹ כִּי־קִדּוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ ק * מִזְמֹר לַתּוֹדָה הִרְעִינוּ לִיהוָה כִּלְעִי־הָאָרֶץ ב^א עַבְדֵי אֶת־יְהוָה בְּשִׁמְחָה כֹּא לִפְנֵי בְּרִנְגָה ג^א דַּעֲוֹ כִי־יְהוָה הוּא	אֱלֹהִים הוּא־עָשָׂנוּ וְלֹא וְלֹא אֲנַחְנוּ עָמֹ וְצֹאן מֵרֵעֵתוֹ ד^א כֹּאֹו שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצִרְתּוֹ בְּתִהְלֵה הוֹדוּ־לֹ בְּרָכוֹ שְׁמוֹ ה^א כִּי־טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר אֲמֹנֹתָיִם קא * לְדוֹד מִזְמֹר חֲסִד־וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לָךְ יְהוָה אֲזַמְּרָה ב^א אֲשִׁכִּילָה בְּדֶרֶךְ תָּמִים מִתִּי תְבוּאָה אֵלַי אֲתִהְלֶךְ בְּתֵם־לִבִּי בְּקֶרֶב בֵּיתִי ג^א לֹא־אֲשִׁית לִנְגִיד עֵינֵי דְבַר־כִּלְעִי־עַל עֲשֵׂה־סֻטִּים שְׁנֵאתִי לֹא יִדְבֹק בִּי ד^א לֵבָב עֶקֶשׁ יִסּוֹר מִמֶּנִּי רַע לֹא אֲדַע ה^א מִלִּשְׁנֵי מִלְּשֹׁנֵי כִסְמֵר רִעְהוֹ אוֹתוֹ אֲצַמִּית גְּבַה־עֵינַיִם וְרִתֵּב לֵבָב אוֹתוֹ לֹא אוֹכֵל י^ב עֵינֵי א^א בְּנִאמְנֵי־הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ עֲמָדֵי הַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יִשְׁרָתָנִי ז^א לֹא־יִשָּׁב א^א בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֲשֵׂה רַמְיָה דְּבַר שְׁקָרִים לֹא־יִכּוֹן לִנְגִיד עֵינֵי ה^א לְבָקָרִים אֲצַמִּית כִּלְרִשְׁעֵי־הָאָרֶץ לְהַכְרִית מַעִיר־יְהוָה כִּלְפַּעֲלֵי אֲוֹן קב * תִּפְלֵה לַעֲנִי כִי־יַעֲטֹף וּלְפָנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּף שִׁיחוּ ב^א יְהוָה שְׁמִעָה תִּפְלְתִי וְשׁוּעָתִי אֵלַי תְּבוּאָה ג^א אֶל־תִּסְתֵּר פָּנֶיךָ אֲמֹנִי בְּיוֹם צָר לִי הִטָּה־אֵלַי אֲנִיךְ בְּיוֹם אֶקְרָא מִהַר עֲנֵנִי ד^א כִּי־כָלוּ כְעֶשֶׂן יָמֵי יַעֲצֻמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחְרוּ ה^א הוֹכֵה־כְעֶשֶׂב וַיִּקְבֹּשׁ לִפִּי כִי־שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לֶחֶמִי ו^א מִקּוֹל	אֲנַחְתִּי דְבָקָה עֲצָמֵי לִבְשָׁרִי ז^א דִּמְיֹתַי לִקְצֵת מִדְּבַר הָיִיתִי כְּכֹס חֲרֻבוֹת ח^א שְׁקַדְתִּי וְאַהֲיָה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל־גִּגִּי ט כִּלְעִי־הַיּוֹם חֲרֻבוֹנִי אוֹיְבֵי מְהוֹלְלֵי בִי נִשְׁכָּעוּ י^ב כִּי־אֲפֹר כִּלְחֹם אֲכַלְתִּי וְשִׁגְרִי בִּבְכִי מִסְכָּתִי י^א מִפְּנֵי־עֲמָךְ וְקִצְפָּךְ כִּי נִשְׁאַתָּנִי וְתִשְׁלִיכֵנִי י^ב יָמֵי כָצַל נִטְוִי וְאֲנִי כְעֶשֶׂב אִיכָשׁ י^א וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תִּשָּׁב וְזִכְרֶךָ לְדֹר וָדֹר י^ב אֲתָה תִקּוֹם תִּרְחֹם צִיּוֹן כִּי־עַתָּה לְחִנּוּנָה כִּי־כֹא מוֹעֵד ט כִּי־רָצוּ עַבְדֶּיךָ אֶת־אֲבֹנֶיהָ וְאַת־עֲפָרָה יִחַנּוּ י^א וַיִּירָאוּ גוֹיִם אֶת־שֵׁם יְהוָה וְכִלְעִי־הָאָרֶץ אֶת־כְּבוֹדָךְ י^ב כִּי־בִנְיָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה בְּכְבוֹדוֹ י^א פִּנְיָה אֶל־תִּפְלַת הַעֲרֶעֶר וְלֹא־כִזָּה אֶת־תִּפְלֹתָם ט תִּתְכַּבֵּב זֹאת לְדֹר אַחֲרָיו וְעַם נִבְרָא יִחַל־לָיָה ב^א כִּי־הַשְׁקִיף מִמְּרוֹם קִדְשׁוֹ יְהוָה מִשְׁמַיִם אֶל־הָאָרֶץ הִבִּיט כֹּא לְשִׁמְעַ אֲנָקָה אֲסִיר לְפָתַח בְּנֵי תִמְחָתָה בֹּא לְסִפֹּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה וְתִהְלֹתוֹ בִּירוּשָׁלַם בֹּא בְּהַקְבֵּץ עַמִּים יַחֲדוּ וּמִמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה בֹּא עֲנֵה בְּדֶרֶךְ כְּחֹ כְּחֵי קֶצֶר יָמֵי כֹא אֲמַר אֵלַי אֶל־תַּעֲלֵנִי בְּחִצֵּי יָמֵי בְּדֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ כֹּא לִפְנֵים הָאָרֶץ יִסְדֹּת וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שְׁמוֹם כֹּא הִמָּה א^א יִאֲבֹדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד וְכֹלָם כְּבִגְדִי יִכְלוּ כִּלְכּוֹשׁ תִּחַלִּפֵם וַיִּחַלְפוּ כֹּא וְאַתָּה־				

הוא וְשִׁנּוּתָּיִךְ לֹא יִתָּמוּ: כט בְּגִי' עֲבָדֶיךָ
יִשְׁכְּנוּ וְיִזְעֻם לִפְנֶיךָ יָכוֹן:
קג * לְדוֹר | בְּרָכִי בְּפִשִּׁי אֶת־יְהוָה
וְכָל־קִרְבִּי אֶת־שֵׁם קִדְּשׁוֹ: ד בְּרָכִי
בְּפִשִּׁי אֶת־יְהוָה וְאֶל־תִּשְׁכַּחַי כָּל־
גְּמוּלוֹי: ג הַסֵּלַח לְכָל־עֲוֹנָיִי הִרְפָּא
לְכָל־תַּחֲלָאִיכִי: ד הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיִּיכִי
הַמַּעֲשִׂיכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים: ה הַמְשַׁבֵּיעַ
בְּטוֹב עֲדֶיךָ תַּחֲתִידֶשׁ בְּנֶשֶׁר גְּעוּרִיכִי:
ו עֲשֵׂה עֲדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים לְכָל־
עֲשׂוּקִים: ז יִדְעֶי עֲדֶיךָ לְמִשְׁהָ לְבָנִי
יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו: ח רַחוּם וְחַנוּן יְהוָה
אֲרֹךְ אֲפִים וְרַב־חֶסֶד: ט לֹא־לִנְצַח
יָקִיב וְלֹא לְעוֹלָם יִטּוֹר: י לֹא כִּחְטָאִינוּ
עֲשֵׂה לָנוּ וְלֹא כְעֻנּוֹתֵינוּ גִּמֵּל עֲלֵינוּ:
יא כִּי כִגְבָה שְׁמִים עַל־הָאָרֶץ גָּבַר
חֶסֶדוֹ עַל־יִרְאָיו: יב בְּרַחֵק מִזֶּרֶח
מִמַּעֲרֵב הִרְחִיק מִמּוֹנוֹ אֶת־פְּשָׁעֵינוּ:
יג בְּרַחֵם אֶב עַל־בָּנִים רַחֵם יְהוָה עַל־
יִרְאָיו: יד כִּי־הוּא יָדַע יַעֲרָנוּ וְכוֹר
כִּי־עַפְרָ אֲנַחֲנוּ: טו אֲנוֹשׁ כַּחֲצִיר יִמּוֹ
כַּצִּיץ הַשֵּׂדֶה כֵּן יִצְיָץ: טז כִּי רִיחַ
עֲבָרָה־כּוֹ וְאִיֻּנָּנוּ וְלֹא־כִפִּירָנוּ עוֹד
מִקּוֹמוֹ: יז וְחֶסֶד יְהוָה | מַעֲוֹלָם וְעַד־
עוֹלָם עַל־יִרְאָיו וְעֲדָקָתוֹ לְבָנִי בָנִים:
יח לְשִׁמְרֵי בְרִיתוֹ וּלְזִכְרֵי פִסְקָיו
לַעֲשׂוֹתָם: יט יְהוָה בְּשִׁמְיָם הַכֵּן כֶּסֶף
וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָח: כ בְּרָכִי יְהוָה
מִלְאָמִּי גְבָרִי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ

בְּקוֹל דְּבָרוֹ: כא בְּרָכִי יְהוָה כָּל־צִבְאָיו
מִשְׁרָתוֹ עֲשֵׂי רְצוֹנוֹ: כב בְּרָכִי יְהוָה |
כָּל־מַעֲשָׂיו כָּל־מַקְמֹת מַמְשַׁלָּתוֹ
בְּרָכִי בְּפִשִּׁי אֶת־יְהוָה:
כא לחודש יום שיש
קד * בְּרָכִי בְּפִשִּׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה
אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מֶאֶד הוֹד וְהַדָּר
לְבָשֶׁת: ב עֲטָה־אוֹר כְּשִׁלְמָה נוֹטָה
שָׁמַיִם בְּיָרִיעָה: ג הַמַּקְרָה בָּמִים
עֲלִיּוֹתָיו הַשֵּׁם־עֲבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ
עַל־בְּנֵי־רוּחַ: ד עֲשֵׂה מִלְאָכָיו רוּחוֹת
מִשְׁרָתוֹ אֵשׁ לְהֵט: ה יִסְד־אָרֶץ עַל־
מִכּוּנָהּ כָּל־תְּמוֹנוֹת עוֹלָם וְעַד: ו תַּהֲוֹם
כְּלָבוֹשׁ כְּסִיתוֹ עַל־הָרִים יַעֲמִדוּ־מִים:
ז מִן־גִּיעֲרָתְךָ יִנּוּגוֹן מִן־קוֹל רַעְמֶךָ
יַחֲפֹזֵן: ח יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעֲוֹת
אֶל־מְקוֹם זֶה | יִסְדֶּךָ לָהֶם: ט גְּבוּל־
שְׁמֶת כָּל־יַעֲבִירוֹן כָּל־יִשְׁכּוֹן לְכִסּוֹת
הָאָרֶץ: י הַמְשַׁלַּח מַעֲיָנִים בְּנוֹחִים בֵּין
הָרִים יִהְלֹכוּן: יא יִשְׁקוּ כָּל־חִיתוֹ שִׁירֵי
יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאִם: יב עֲלִיהֶם עוֹף־
הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן מִבֵּין עֲפָאִים יִתְנוּ־
קוֹל: יג מִשְׁקָה הָרִים מַעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי
מַעֲשִׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאָרֶץ: יד מִצְמִיחַ
חֲצִיר | לְבַהֲמָה וְעֹשֵׁב לַעֲבֹדַת הָאָדָם
לְהוֹצִיא לָחֶם מִן־הָאָרֶץ: טו וְיִין |
יִשְׁמַח לְבַב־אָנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים
מִשְׁמֵן וְלָחֶם לְבַב־אָנוֹשׁ יִסְעֵד:
טז יִשְׁבַּעוּ עֲצֵי יְהוָה אֲרָזִי לְכָנוֹן אֲשֶׁר

נָטַע: יז אֲשֶׁר־שֵׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה
בְּרוּשִׁים בֵּיתָה: יח הָרִים הַגְּבוּהִים
לְעֵלִים סְלָעִים מַחֲסֶה לְשִׁפְנִים:
יט עֲשֵׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שְׁמֵשׁ יָדַע
מְבוֹאוֹ: כ תִּשְׁתַּחֲשֹׁף יִהְיֶה לִלְיָה בּוֹ־
תִּרְמֹשׁ כָּל־חִיתוֹ־יַעַר: כא הַכְּפִירִים
שֹׁאֲגִים לְטָרֶף וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל אֲכָלָם:
כב תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יִאֲסֹפוֹן וְאֶל־מְעוֹנָתָם
יִרְבְּצוּן: כג יֵצֵא אָדָם לַפַּעַל וּלְעַבְדָּתוֹ
עַד־יָעֲרֹב: כד מֶה־רָבוּ מַעֲשִׂיךָ | יְהוָה
כָּלֶם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ מִלְאָה הָאָרֶץ
קוֹנֶנְךָ: כה זֶה | הֵיטָּ גְדוֹל וְרַחֵב יָדִים
שֵׁם־רַמְשׁ וְאִין מִסְפָּר חִיּוֹת קִטְנוֹת
עִם־גְּדֻלוֹת: כו שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֹכוּן
לְוִיָּתָן זֶה־יִצְרָף לְשַׁחֲקֶכֶּה: כז כָּלֶם
אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּן לָתֵת אֲכָלָם בַּעֲתוֹ:
כח תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֻטוֹן תִּפְתַּח יָדְךָ
יִשְׁבַּעוֹן טוֹב: כט תִּסְתִּיר פְּנֶיךָ יִבְהַלּוּן
תִּסְף רִחוּם יִגְוֹנוּ וְאֶל־עֲפָרָם יִשׁוּבוּן:
ל תִּשְׁלַח רוּחְךָ וַיִּבְרָאוּ וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי
אֲדָמָה: לא יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם
יִשְׁמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: לב הַמַּבִּיט
לְאָרֶץ וּתְרַעַד יָגַע בַּהֲרִים וַיַּעֲשֻׁנוּ:
לג אֲעִירָה לִיְהוָה בְּחַיִּי אֲזַמְּרָה לְאֱלֹהֵי
בְּעוֹדִי: לד יַעֲרֹב עָלָיו שִׁיחִי אֲנִכִּי
אֲשַׁמַּח בֵּיתָה: לה יִתָּמוּ חֲטָאִים |
מִן־הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים | עוד אֵינָם בְּרָכִי
בְּפִשִּׁי אֶת־יְהוָה הַלְלוּיָהּ:
קה * הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ

הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוֹלֹ
וְמִרְיָלֹ שִׁיחוּ כָּל־נַפְלָאוֹתָיו:
ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קִדְּשׁוֹ יִשְׁמַח לֵב |
ד מִבְּקָשֵׁי יְהוָה: ה דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֲזֹ
בְקָשׁוֹ פָּנֵינוּ תְּמִיד: ו זָכוּ וּנְפִלְאוֹתָיו
אֲשֶׁר־עֲשֵׂה מִפְּתָיו וּמִשְׁפָּטֵי־כִּיּוֹ:
זַרַע אֲבָרְהָם עֲבָדוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
ח הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּל־הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו: ט זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבָר
צִוָּה לְאֶלֶף דוֹר: ט אֲשֶׁר בְּרַת אֶת־
אֲבָרְהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לִישָׁחֵק: י וַיַּעֲמִידָהּ
לַיַּעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
יא לֵאמֹר לָךְ אֲתָן אֶת־אֲרֶץ־כְּנָעַן חֲבָל
נַחֲלָתְכֶם: יב בְּהִיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר
כְּמַעֲט וְגָרִים בָּהּ: יג וַיִּתְּהִלְכוּ מִגּוֹי
אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אֲחֵר: יד לֹא־
הִנִּית אָדָם לַעֲשֹׂקָם וַיִּזְכַּח עֲלֵיהֶם
מַלְכִּים: טו אֶל־תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי וְלִנְבִיאִי
אֶל־תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רַעֲב עַל־הָאָרֶץ
כָּל־מִטְה־לָּחֶם שָׁכַר: יז שִׁלַּח לַפְּנֵיהֶם
אִישׁ לְעָבֵד נִמְכָּר יוֹסֵף: יח עֲנוּ בִּכְבֹּל
רַגְלֵי רַגְלֵי בְּרוּל בָּאָה נִפְשׁוֹ: יט עַד־נֶגַח
בֹּא־דְבָרוֹ אֲמַרְתָּ יְהוָה צִרְפָּתָהּ:
כ שִׁלַּח מֶלֶךְ וּנְתִירָהּ מִשַּׁל עַמִּים
וּיִפְתַּחְהוּ: כא שְׁמוֹ אֲדוֹן לְבִיתוֹ וּמִשַּׁל
כָּל־קִנְיָנוֹ: כב לְאִסָּר שָׂרֵיו בְּנַפְשׁוֹ
וּזְקָנוֹ יַחֲכֶם: כג וַיְבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם
וַיַּעֲקֹב גָּר בְּאֲרֶץ־חָם: כד וַיִּפְרֹ אֶת־עַמּוֹ
מֵאֵד וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרָיו:

לקונוי

בב:

מרבכת פרעה לח

מוזהר

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות יא): תפלין נקראין פאר, שנאמר: פאךד חבוש עליך. ופאר הוא כלליית הגונו, כי ההתפארות - עלידי כלליית הגונו, כמו שכתוב (ישעיה כג): ישראל אשר בך אתפאר (ח); כי הם כלולין מגונו סגיאין. וזה שאנו רואים, כשאדם מתבטש געשה כמה גונו, ובהו יבולים אנו להבין, אם יש לאדם יראת-שמים, הינו בוש, לאחר תקון החטא, כשאנו מסתכלין על פניו, ונפל עלינו יראה ובושה, הינו שנמשך עלינו דעת בגדלת הבורא יתברך שמו. וזה פרוש: או תבין יראת ה'; פרוש, בזה תבין שיש לו יראת ה'. ודעת אלקים תמצא, הינו כשימצא גם לך דעה בגדלת הבורא, הינו בוש ויראה. וזה בחינת: וראו כל עמי הארץ וכו' וראו מפקד; הינו שנמשך עליהם גם כן יראה:

ו ומושה וזה לאור התפלין, כמו שכתוב בזהר (בהשג' בראשית דסב): ויתגלו את עיניהם - דא תפלין. ומושה יקח את האהל - שלקח אותן האורות, מולשון (איוב כג): בהלו גרו עלי ראשי (עין בזהר בראשית דף נב: כי תשא דף קעד). וזהו (שמות לד): כי קרן עור פניו; עלישם: קרן אחת היה לו במצחו (תולין ט). זה בחינת תפלין, שהוא במצח, ועלידיהו: ויראו מנשת אליו, כי האיר עליהם היראה, כמו שכתוב: או תבין יראת ה' וכו':

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יב): העובר עברה ומתבטש בה, מוחלין לו מיד; כי העברה מכניס פאךד רוח-שמות, ועלידי בוש מחיר המוחין, כמו שכתוב: או תבין יראת ה' כנ"ל. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נדרים ט): מי שיש בו עוה, בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני; כי אדם הראשון פגם בבחינת תפלין, שהם בחינת עין החיים, כמו שכתוב (ישעיה לח): ה' עליהם יחיו (ט); ודבק את עצמו באילנא דמותא, ועלידיהו: וירש אותו מגן עדן (בראשית ט), כי עוה-פגם לגיהנם (אבות פ"ה); וכך תב בחינתא כתיב (שם): ויעש להם כתנות עור - דא תפלין (כמוכא בתקונים, תיקון סג דף קה):

וזה פרוש (תולין ט): שור שהקריב אדם הראשון, קרן אחת היתה לו במצחו; כי עלידי הקרבן, הינו עלידי התשובה, וזה לבחינת תפלין, שהוא בחינת קרן עור הפנים:

והנה מזהמת הנפש (ח) כתיב בה (בראשית ד): למה נפלו פניך; שהוא בחינת אור התפלין, שהוא קרן עור הפנים. וכן הביא מפסלת (ח), שראה חוב לכל אחד. ואיתא (במדבר תנוסא פ' בראשית): וישם לקן אות - שורה לו קרן, הינו כנ"ל. וזה שכתוב בקון (שם): וישב בארץ נור קדמת עדן. פרוש, שלא וזה לעדן, עלידי שפגם באור התפלין. וזה קדמתא, ראשי-חבות: קרן-קדמתא ד'לא מ'נח ת'פלין (ט):

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית י): מי שיש בו עוה, בידוע שנכשל באשת איש; כי קן עמד על תאותו של הכל, כמו שכתוב (שם): ויהי בהיותם בשדה (ח). וישראל, שעמדו על הר סיני, פסקה וזמתן, הינו וזמת הנפש; ועבדים, שלא עמדו, לא פסקה וזמתן (שבת קטו).

להקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (תהלים כג): אלקים אל דמי לך; וכמו שכתוב (שם ט): למנו זמורד כבוד ולא ידם; ואז קרן יחד פוככי בקר וכו' (איוב לח). וזהו (תהלים קכב): עומדות היו רגלינו; כי הדבור נקרא רגל, כמו שכתוב (ישעיה מא): צדק יקראהו רגלו; וכמו שכתוב (תהלים נח): צדק תדברון. בשעריך וירושלם - עלידי התורה, כפרוש רש"י (והוא מדבר ד"ל בטה ט):

ה וכתשמעלה את הדבור לשרשו, הינו לגבורות, ומתחיל לדבר בינו לבין קונו בשלכת הגבורות, ומעורר את עצמו לעבודת השם יתברך, אוי נכנס אור שרש של הגבורות, הינו חמימות הלב*. כי שרש

הגבורות הם בלב, כמו שכתוב (תהלים לו): חם לבי בקרבי כהניני וכו', ושם שרש אמתי של האמת של הדבור, כמו שכתוב (שם טו):

ודובר אמת בלבבו, ומתחיל לדבר בחמימות שבלב, דבר אמת שבלב. וכשמדבר בינו לבין קונו דברי אמת שבלב, בהתעוררות בתשובה, וראה פחיתותיו וגדלת הבורא, כי עד עכשו השליך חסאותיו אחר כתפיו ולא עין בהם, ועכשו כשידע אותם, או נכנס בו בוש גדולה על גדל פשעיו, כנגד רב ושלטי עקרא ושרשא דכל עלמין (יא שבכאן צריך לתקן הנהגה השלישית, וכן הוא בבתי, והכל עולה בקנה אחד, ועי' פ"ח). והבושה הזאת עדן איננה בפעל, הינו שהבושה הוא בפנימיות, ואין מתגלה על פניו, כמו שכתוב (תהלים כג): פסתה כלמה פני; כי זאת הבושה היא קדם התשובה. וזה ידוע, אין דומה בן דבר לבן דבר; כל מה שמקרב ביותר אל המקדש, בשתו גדול, וכל מה שידע ביותר בכבוד המקדש, הוא בוש יותר מהמקדש. וקדם התשובה עדן ידעתו בקטנות, עלידיהו בשתו אינו בפעל על פניו, כי חסאותיו מטממטמין שכלו וידעתו,

עלידי רוח-שמות שפקרב, כמו שאמרו (סוטה ט): אין אדם עובר עברה וכו'. אבל אחרי-כך, כשעושה תשובה ומסיר ממנו הטפשות, ונתוסף בו שכלו - אוי הוא מתבטש ביותר, ונתגלה הבושה על פניו. והבושה הזאת *שנתגלה על פניו במצחו, ועקר התגלות הבושה היא במצח, כמו שכתוב (ירמיה ט): ומצח אשה וזנה היה לך, מאנת הכלם. וזה פרוש (משלי ט): או תבין יראת ה', כמוכא בזהר הקדוש (בהקדמת התקונים דף טו):

תפלין הם בחינת אמת על ברא, ואם לבינה תקרא (משלי ט). וזה פרוש: או תבין; הינו עלידי בינה יתרה שיתיה בהקרת הבורא, עלידיהו: יראת ה', הינו בחינת תפלין, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ט): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מפקד - אלו תפלין. כי היראה הוא הבושה, כמו שכתוב (נדרים ט): יראת ה' על פניכם - זה הבושה, שהיא על הפנים, הינו בחינת תפלין עלידי בינה, שהיא אמת על ברא:

(ה) וזה ידוע דף ז ע"ב. (ז) עין שמות דף טו. (ח) ב"ר פרישה כב. (ט) עין ר"ה דף י. (י) תיקון סג.

לְקוּטֵי הַלָּכוֹת

עַל שִׁלְחַן עֲרוּךְ אֶרֶח חַיִּים

חֶלֶק שְׁנִי

הַלָּכוֹת מִשְׁאֵו־מִתָּן

הַלָּכָה א

אֲחֵרֵיכֶם יֵצֵאוּ לַעֲסֹקוֹ וְכוּ', וְאָסוּר
לְהִשְׁתַּתֵּף עִם עֲבוֹדִים שְׂמָא
יִתְחַיֵּב לוֹ שְׂבוּעָה וְעוֹבֵד מְשֻׁם (שְׁמוֹת כג, יג):
"וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע
עָ"י וְכוּ'." (שִׁלְחַן עֲרוּךְ אֶרֶח חַיִּים סִימָן קנז).

אסור
השתתפות
עם גברים

הַעֲנִינוּ, כִּי מִבָּאָר בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (בְּסִימָן סט חֶלֶק א):
שֶׁשֶׁרֶשׁ הַנִּפְשוֹת הוּא בְּעִשְׂרִית. וְעַקֵּר הַגְּדֻלָּת
הַשֵּׁם וְהַנֶּפֶשׁ הוּא עַל-יְדֵי עֲשִׂירוֹת דְּקֻדְשָׁה. כִּי עֲשִׂירוֹת
דְּקֻדְשָׁה גְּבֵהָ מְאֹד, עֵינֵי שָׁם.

נִמְצָא, שֶׁהִמָּוֶן דְּקֻדְשָׁה שֶׁהוּא מְוֹן יִשְׂרָאֵל הוּא
בְּחִינַת שָׁם וְנֶפֶשׁ. וְשֵׁם וְנֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת
שָׁם ה', כִּי שְׁמוֹ מִשְׁתַּף בְּשִׁמְנוֹ. וְזֶה בְּחִינַת נִשְׁאֵת וְנִתַּת
בְּאֻמוֹנָה (שְׁבַת ל.א.). 'בְּאֻמוֹנָה' דִּיקָא. כִּי אֻמוֹנָה הִיא בְּחִינַת
שָׁם ה', בְּחִינַת (וְכִרְיָה יד, ט): "ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד", שֶׁזֶּה
עֵקֶר אֻמוֹנָה, עַל-כֵּן צִרְיָה לְעִשׂוֹת מִשָּׂא וּמִתָּן בְּאֻמוֹנָה,
כִּי שָׁם שֶׁרֶשׁ בְּחִינַת הַמִּשְׁא-וּמִתָּן בְּתוֹךְ בְּחִינַת אֻמוֹנָה,
שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁם ה'. כִּי הַמִּשְׁא-וּמִתָּן וְהַעֲשִׂירוֹת הוּא
בְּחִינַת שָׁם, כִּנּוּן.

הממון
דקדשה
שהוא ממון
ישראלי הוא
בחינת שם
ונפש

וְאֵת זֶה לְעֻמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים (קֹהֶלֶת ז, יד). כִּי מְוֹן
דְּסֻטְרָא אֲחֵרָא הוּא בְּהִפּוּךְ, כִּי הוּא בְּבִחִינַת "שָׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים" (שְׁמוֹת כג, יג), כִּי כָּל עֲבוֹדוֹת זְרוֹת תַּחוּבִים
בְּמְוֹן, כְּמוֹ שְׂאֵמֶר רַבֵּנוּ ז"ל בְּמָקוֹם אַחֵר (בְּסִימָן כג).
וְכָלֵל מְוֹן יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת מְוֹן דְּקֻדְשָׁה, שֶׁהוּא
בְּחִינַת שָׁם וְנֶפֶשׁ, בְּחִינַת שָׁם ה' כִּנּוּן. וְכָלֵל מְוֹן עֲבוֹדִים
הוּא מְוֹן דְּסֻטְרָא אֲחֵרָא שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲבוֹדָה-זָרָה מִשָּׂא,
בְּחִינַת "שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים" כִּנּוּן.

כל עבודות
זרות
תחובים
בממון

וְעֵתָהּ מִבָּאָר הֵיטֵב מַה שְׂאֵסְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סְנֵהֲדִין
ג:): לְהִשְׁתַּתֵּף עִם עֲבוֹדִים מְשֻׁם (שְׁמוֹת כג, יג):
וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ וְכוּ'. כִּי בּוֹדָאי עוֹבֵד

נפש וממון
עבדים שהוא
שרש נפשו
הוא שם
אלהים
אחרים

עַל וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכוּ' כְּשֶׁמִּשְׁתַּתֵּף עִם הַעֲבוֹדִים.
כִּי שֶׁרֶשׁ הַנִּפְשוֹת בְּעִשְׂרִית, וְכִשְׁמִשְׁתַּתֵּף עִם הַעֲבוֹדִים,
נִמְצָא שֶׁמִּקְשָׁר נִפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ הַעֲבוֹדִים, חֹס וְשָׁלוֹם, בְּיַחַד,
שִׁיחֵיו שְׁנֵיהֶם מִשְׁרָשִׁים בְּיַחַד בְּמְוֹן אֶחָד, אֲשֶׁר שָׁם
שֶׁרֶשׁ הַנִּפְשוֹת כִּנּוּן. וְעַל-כֵּן בּוֹדָאי עוֹבֵד עַל וְשֵׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכוּ'. כִּי נֶפֶשׁ וּמְוֹן עֲבוֹדִים שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ
נִפְשׁוֹ הוּא שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְ"צֵא תֹאמַר לוֹ" (יִשְׁעִיָּה
ל, כב), וְאֵין לוֹ לְהִתְחַבֵּר עִם מְוֹן יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת
שָׁם וְנֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִשְׁתַּף בּוֹ שָׁם ה'.

וְזֶה שְׂאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סְנֵהֲדִין ג:): "שְׂמָא יִתְחַיֵּב לוֹ
שְׂבוּעָה". כִּי שְׂבוּעָה דְּקֻדְשָׁה הִיא בְּחִינַת שָׁם ה'.
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כ, ז): "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה'" וְכוּ',
וְ"לֹא תִשָּׁבַעוּ בְּשִׁמִּי" וְכוּ' (וַיְקָרָא יט, יב). וְעַל-כֵּן בְּכָל
מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ הַכְּחָשָׁה בֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְאֵין יוֹדְעִים לְמִי
מְגִיעַ הַמְּוֹן, אִם מִטִּילִים בֵּינֵיהֶם שְׂבוּעָה. וְהַשְׂבוּעָה
מְבָרֶרֶת הָאֻמַּת לְמִי מְגִיעַ הַמְּוֹן. כִּי הַשְׂבוּעָה הִיא בְּחִינַת
שָׁם ה', שֶׁהוּא בְּחִינַת שֶׁרֶשׁ הַמְּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת שָׁם
כִּנּוּן, עַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַשְׂבוּעָה מִתְבָּרֵר הֵיטֵב לְמִי שִׁיָּף
הַמְּוֹן מֵאַחֵר שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַמְּוֹן. כִּי שָׁם בְּשֶׁרֶשׁוֹ בּוֹדָאי
מְבָרֵר הֵיטֵב מְוֹנוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאֵין אֶחָד כּוֹל
לַגַּע שָׁם בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ כְּלוּם. וְעַל-כֵּן קָשְׁשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
שְׂמָא יִתְחַיֵּב לוֹ הַעוֹבֵד כּוֹכְבִּים שְׂבוּעָה. כִּי הִיא מִלְתָּא
דְּשִׁכְחָא וְקָרוֹב לְבֹדָאי. כִּי עֲבוֹדִים הֵם מְלֵאִים שִׁקָּר בְּמִשָּׂא
וּמִתָּן, כִּי מְוֹנָם, שֶׁהוּא מְוֹן דְּסֻטְרָא אֲחֵרָא, נִלְקָח מִשָּׁם
מִבְּחִינַת שִׁקָּר שֶׁהוּא עֲבוֹדָה-זָרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת שִׁקָּר,
וְעַל-כֵּן הֵם חֲשׂוּדִים תָּמִיד עַל שִׁקָּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים
קמד, ח): "אֲשֶׁר פִּיהֶם דָּבָר שׁוֹא וַיִּמְיָנִם יְמִין שִׁקָּר".
וְעַל-כֵּן בּוֹדָאי יִתְחַיֵּב לוֹ הַעוֹבֵד כּוֹכְבִּים שְׂבוּעָה שֶׁלֹּהֶם
שֶׁהִיא בְּחִינַת שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, כִּי מִשָּׁם שֶׁרֶשׁ מְוֹנָם,
מִבְּחִינַת עֲבוֹדָה-זָרָה מִבְּחִינַת שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, שֶׁהוּא
בְּחִינַת שְׂבוּעָתָה שִׁקָּר שֶׁלֹּהֶם וְעַל-כֵּן אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל
לְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ, כִּי מְוֹן יִשְׂרָאֵל הוּא מְוֹן דְּקֻדְשָׁה שֶׁהוּא
בְּחִינַת שֶׁרֶשׁ שְׁמוֹ וְנֶפֶשׁוֹ אֲשֶׁר מִשְׁתַּף בּוֹ שָׁם ה', כִּנּוּן.

סוד חששת
רבנותו שפא
יתחייב לו
שבוועה
וממונם הוא
אלהים
אחרים

לקוטי הלכות

הלכות משא ומתן הלכה ד

ארח חיים

המקור הוא בחינת שם ונפש

וַיֵּצֵא במאמר המתחיל 'מי שרוצה לקרב בני-אדם להשם יתברך' וכו' (סימן נט), מה שמבאר שם על פסוק (ישעיה נה, ה): "ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם" וכו'. שם מבאר היטב הקדמה זו, שהמזמן הוא בחינת שם ונפש, כנ"ל:

הלכה ב

אחר שיצא מבית הנכנס - ילך לבית המדרש

וכו' (למוד וכו' (שם סימן קנה סיף א).

וזה כבר מבאר לעיל (הלכות קריאת התורה הלכה א), כי צריך ללמד אחר התפלה כדי לקנות חיים וכו'. ואחר-כך ילך אל המשא ומתן. כי כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון (אבות ב, ב), וזהו שלא יזכיר שם שמים לבטלה וכו' (ארח חיים סימן קנז).

למד אחר התפלה לקנות חיים ואחר-כך משא ומתן

כי צריך לעשות משא ומתן אחר הלמוד, כדי לתת ניקח להמחין שלא יהיו מתנגעין, כמו שאמר רבנו בפרוש (בסימן לח): 'שמשא ומתן הוא בחינת שנה שהיא ניקח להמחין. כי צריך לתת דוקא ניקח להמחין כשמתנגעין, כדי שלא יהיה בחינת רבוי אור גורם שבירת פלים. כי כשחושב הרבה בשכלו ואינו נותן להם ניקח, אזי אין המח שהוא כלי השכל יכול לקבל רב אור השכל. ואז נתקלקל מחו לגמרי ויכול לצאת משכלו. וזה בחינת 'כל תורה שאין בו, סופה בטלה'. כי בא לבחינת בטול, כי אין הפלים יכולים לקבל רב עסק התורה. והרבוי אור גורם שבירת פלים. ואז יוצא השכל מן הצמצום ואז נתבטל לגמרי. ואז נתקלקל וגופל מחו לגמרי, כי עקר קיום המחין כשיכולין לקבל השכל ולצמצמו בתוכו. וזהו, 'סופה בטלה וגוררת עון'. כי כשהשכל נסתלק לבחינת בטול מחמת שבירת הפלי על-ידי רבוי אור. אזי מזה נתהוה הקלפות, כמוכא (עין חיים, שער יא, פרק ה). וזהו, 'גוררת עון', וכנראה בחוש, כי כשהמח נתנגע מאד ואינו נותן לו שום ניקח אזי יוכל להתעבר ולהתקלקל לגמרי. ועל-ידי הבלבול הדעת יכול, חס ושלום, לגרר עון על-ידי זה.

לתת ניקח למחין שלא יהיו מתנגעין ותר על המח שלא יתקלקל

וזה שהזכירו רבותינו ו"ל על המשא ומתן - שיזהר שלא יזכיר שם שמים לבטלה, כמו שכתוב בשלחן ערוך אסור זה אצל המשא ומתן. כי אסור הזכרת שם שמים לבטלה הוא גם כן בחינה זו. כי כשמזכירין שם שמים, נמצא שקורין אותו יתברך, בכיכול, שהוא חיה חיים, וכמו שכתוב שם. על-כן אין להזכיר שם

אזהרה שלא להזכיר שם שמים לבטלה בשעת המשא ומתן

שמם כי אם בתורה ותפלה, שאז יש פלים ומדות לקבל החיים. ואף שהשם בעצמו הוא בחינת מדות, כמו שמבאר שם, אף על-פי-כן זה ידוע, כי יש פלים לכלים וצמצום לצמצום, ומה שנחשב לכלי בבחינה עליונה - עדין בבחינה התחתונה היא בחינת אור פשוט בלי פלי, וצריך לעשות צמצום וכלי אחר לקבלו. ועל-כן אסור להזכיר שם שמם לבדו כי אם בתורה ותפלה, ששאר התבות נעשין כלי לקבל האור כנ"ל, אבל כשמזכירין שם שמם לבטלה בלא תורה ותפלה, אזי היא בחינת 'רבוי השמן גורם לכבוי הנר'. ועל-כן חמור יותר הזכרת שם שמם לבטלה מברכה לבטלה כנ"ל. וזה בחינת שם שמם 'לבטלה', בחינת 'סופה בטלה' הנ"ל, שגורם בטול הנ"ל הינו קלקול הפלים כנ"ל, ועל-כן אמרו רבותינו ו"ל (גדרים ד: הובא בשלחן ערוך שם): 'כל מקום שהזכרת שם שמם מצויה - מיתה מצויה', כי היא הפך קריאת החיים ואריכות ימים הנ"ל. כי זה נעשה דוקא על-ידי המדות והפלים שנעשין על-ידי עסק התורה כנ"ל, והזכרת שם שמם לבטלה היא הפך מזה כנ"ל, ועל-כן בשעת המשא ומתן שהוא כדי לשמר הפלים שלא יתקלקלו כנ"ל, צריך לזהר אז מהזכרת שם שמם לבטלה, שהיא פגם וקלקול הפלים כנ"ל:

הלכות משא ומתן הלכה ג - לא נודע לנו אינה.

הלכה ד

נניין משא ומתן

יזהר מלהשתתף עם העובדי כוכבים וכו'

משום (שמות כג, יג): "ושם וכו' לא תזכירו לא

ישמע"

על-פי התורה 'ויהי אחר הדברים האלה' וכו' בסימן עו, עין שם כל התורה. מבאר משם, שההסתכלות היא בחינת אור הישר ואור החזר וכו', וזה בחינת (תהלים קלח, ו): "כי רם ה' ושפל יראא וגבה ממרחק יידע" וכו', ועל-ידי ההסתכלות נעשה כלי דהינו גבול וזמן, כי קדם שרואה הדבר הוא בלא גבול, ועל-ידי ההסתכלות שרואה הדבר נחקק בדעתו, על-ידי זה נעשה לו גבול וכו'.

וזה בחינת מעלת הבטחון, כי הבטחון הוא בחינת הסתכלות, בחינת (שם קמה, טו): "עיני כל אליך ישרו", ועל-ידי זה ממשיך השפע והפרנסה. כי ההשפעה יורדת מלמעלה תמיד, אף שהוא בלא גבול

על ידי ההסתכלות נעשה כלי

על ידי הבטחון - עשה להשפעת כלי

אותנו? וכי יש טייוול בעולם? אתם, רשעים, מנסים אותנו בהנכם (כי אלו החכמים תל עדין לא האמינו בשט טייוול, רק אמרו שאנשים רשעים מנסים אותם בתנאים). והיו מנחים אלו השגי חכמים בתוך עבי הרפש, והיו חוקרים: מה זאת, אין זאת רק שאנשים פוחזים שהיינו מתקוטטים עמם איזה פעם, ועתה הם מנסים אותנו כל-כך; והיו מתספרים שם בעניינים גדולים כמה שנים.

פעם אחת עבר התם המיניסטר הנ"ל לפני בית הבעל-שם, ונזכר בחברו החכם, ונכנס אל הבעל-שם, והטה עצמו אליו כדרך השרים, ושאל אותו אם אפשר שיראה אותו (הינו את החכם הנ"ל).

ואם יוכל להציאו משם. ואמר אל הבעל-שם: האתם זוכרים את החכם ששלח הטייוול ונשא, ומאותו היום לא ראיתיו? השיבו: הן. ובקש ממנו שיראה לו מקומו ויוציאו משם. ואמר לו הבעל-שם: בודאי אני יכול להראות לך מקומו ולהוציאו, רק שלא ילכו כי אם אני ואתה. והלכו יחד. ועשה הבעל-שם מה שידע ובאו לשם, וראה שהם מנחים בעי טיט ורפש. וכשראה החכם את המיניסטר, צעק אליו: אחי, ראה שהם מכים ומענים אותי כל-כך הרשעים הללו בתנאים. גער בו המיניסטר: עדין אתה אוהז בחכמות שלך, ואין אתה מאמין

צום בעל שם גידענקט איר דעם חכם וואס דער טייוול האט גישיקט נאך אים און האט אים אוועק גיטראגן און פון דעמולט אן האב איך אים נישט גיזען. האט אים דער בעל שם גינפערט יוא איך גידענק. האט אים דער תם דער מיניסטר גיבעטן אז ער זאל אים ווייזן דאס אורט וואו דער חכם איז און זאל אים ארויס נעמען פון דארט האט אים דער בעל שם גיזאגט. איך קאן בודאי דיר ווייזן זיין אורט. און קען אים ארויס נעמען נאר סע זאל מער נישט גיין נאר איך און דו.

זענען זיי ביידע גיגאנגען. האט דער בעל שם גיטאן וואס ער האט גיוואוסט. זענען זיי אהין גיקומען האט ער גיזען ווי זיי ליגן וורט אין דער גידענקטער בלאטע אין ליים. ווי דער חכם האט דערזעהן דעם תם דעם מיניסטער. האט ער צו אים גישריגן ברודער. זע. זיי שלאגן מיר. און די הולטייטע פייניקן מיר אויז שטארק אומזיסט. האט אויף אים דער מיניסטער א גישרי גיטאן. נאך האלטטו זיך אין זיינע חכמות און ווילסט נישט

בשום דבר; ולדבריה אלו הם אנשים? עתה ראה: הלא זה הוא הבעל-שם שהיית כופר בו - והוא דיקא יכול להוציאכם (והוא דיקא לכם האמת); ובקש התם המיניסטר הנ"ל מן הבעל-שם שיוציאם וינראה להם שזהו טייוול, ואינם אנשים. ועשה הבעל-שם מה שעשה - ונשארו עומדים על היפשה, ולא היה שם רפש כלל, ואלו המיזיקים הנ"ל נעשו עפרא בעלמא. אז ראה החכם הנ"ל, והכרח בעל כרחו להודות על הכל, שיש מלך (כו').

על-זה המעשה נאמרה התורה המדברת מחכמות ומימיות, שעקר השלמות הוא רק תמימות ופשיטות,

גלייבן אין קיין שום נאך. און דו זאגסט אז דאס איז מענטשן. האט היינט זעה. האט דאס איז דער בעל שם וואס דו האסט אין אים גילייקנט. וועט מען דיר ווייזן אז זייקא נאר ער קאן איך ארויס נעמען (און ער וועט איין וויין דעם אמת) האט דער תם דער מיניסטער גיבעטן דעם בעל שם. אז ער זאל זיי ארויס נעמען און זאל זיי ווייזן אז דאס איז א טייוול און סע איז נישט קיין מענטשן. האט דער בעל שם גיטאן וואס ער האט גיטאן. זענען זיי גיבליבען שטיין אויף דער יפשה (דרייט אויף דער טראקט) און סע דורט גאר קיין בלאטע נישט גיזען. און די מיזיקים זענען גיווארן עפרא בעלמא (דרייט זיי זענען נאר ער גיווארן) דעמולט האט ערשט דער חכם דערזעהן דעם אמת און ער האט גימוזט מודה זיין אויף אלימען אז סע איז ווא דא א מלך און סע איז יוא דא איין אמתיר בעל שם נכו'.

אויף דער מעשה איז גיזאגט גיווארן די תורה וואס זי שמוקט פון תמימות או דער עיקר

וענין עמלק שהיה חכם וכפר בעקר נכו', עין שם על פסוק: שבע' פול' צדיק' וקם' סופי תבות 'עמלק', כי עקר כל הנפילות הם על-ידי חכמות נכו', עין שם.

גם אגג מזרע עמלק, אף-על-פי שראה מפלתו בשעה שבא שמואל אצל שואל להרגו - עדין לא היה מאמין, כמו שכתוב: "וילך אגג מעדנת", ותרגם יונתן: "מפנקא", כי עדין לא האמין במפלתו; עד שראה בעיניו סוף מפלתו, אז: "ויאמר אכן סר מר המות", כי עד עתה לא האמין (שים עיניך על המעשה, ותבין פלאי פלאות). ואם התפלה אינה פראוי - הוא מנצל בשלשה קצוות, והבן.

יודישקייט איז נישט קיין חכמות נאר תמימות און פשיטות נכו': (נאך דעם אז ער האט אויס גילאזט די מעשה. האט ער זיך אנגירופן). און אז דאס דאווינען איז נישט אזוי ווי מדארף. איז עס א שייכעלע מיט דריי עקן. פארשטיי גוט וואס מדעצייטל. ווי אזוי מאקא איבערלעבן די וועלט מיט ברויט און מיט וואסער און מיט פעלץ. און מאלא אבעסער לעבן האבן און א פרייליכער לעבן. איידער דער גרעסטער חכם און דער גרעסטער עושר אזוי ווי מיר זעהן אז זיי זענען פול מיט יסורים תמיד. און צום סוף איז זיך אורדאי נאר גוט דעם תם וואס ער האט זיך באנוגן גילאזט מיט וואס ער האט גיהאט און איז תמיד פרייליכער גיווען. און דער וואס וויל זיין א חכם און טראכט פיל איבער. ווערט ער פארשווארצט פון דעם אנהייב ביז אין אויסלאו. און איז פול מיט יסורים תמיד. און דער האט קיין מאל קיין לעבן נישט. און צום סוף ווערט ער פארלוירן. ביז דער

אות ס

ספירת העמר

חלק שני

- א. על-ידי ספירת העמר נצולין מגורש.
- ב. ביותר צריך להזהר לטבל לקריו בימי עמר.
- ג. בספירת העמר יכולין להכניע את המסור. וסימן: 'לעמר' - ראשי תבות מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

סוד

חלק שני

- א. על-ידי עיון עמק בסודות התורה יכול לפקד עקרות ולרפאת חלאת חזק.

ספר

חלק שני

- א. מי שיש בידו לחבר איזהו ספר, ואינו מחברו - זה כמו שפול בנים.
- ב. אלו המחברי הספרים צריך להם לשקל במשקל את דברי הספר, אם יש בהם כדי ספר; כי עקר הספר אינו אלא אלו הדברים הנאמרים בהתקשרות הנשמות, בבחינת (בראשית ח): "זה ספר תולדת אדם", ואם יש בו מעט בהתקשרות הנזכר לעיל - אין בו כדי ספר.
- ג. מביני מדע יכולים להבין בשראים בספר חדושי דאורייתא, אם פעל-

המחבר חדש אלו החדושים בעצמו - או שקבר היה לעולמים שחדש אלו החדושים, ומחמת שלא היה בהם כדי ספר נתגלה לבצל המחבר אלו החדושים כדי לחברם בספרו, אבל באמת לא טרח על אלו החדושים, כי בא לו בנקל, כי כבר היה מי שטרח בשבילם והביא אותם לגלוי.

- ד. כשנדפס איזהו ספר חדש, על-ידי זה הבכיה שעל-ידו נתחדש זה הספר, בבחינת (תהלים קא): "ושקני בככי מסכת" - הבכיה הזאת נתגבר כנגד גזרותיהם של האמות, שלא יתגברו עלינו; כי גם עקר פת ממשלתם אינו אלא בבכיה של עשו. וסימן לדבר: והיה מספר ב'גי' ו'שאל כ'חול ה'ים (ראה חושע ב).
ה. מי שאין מסתפל על נשים זוכה שוועו יחברו פרושים על התורה.
ו. מה שספרים קדושים של צדיקים נגזזין ונאבדין ונשכחין מן העולם, כגון כמה ספרים של תנאים וקדמונים שנאבדו ונשכחו - הוא טובה לעולם, כי על-ידי זה נאבדין ונעקרינ ונמחין ספרי מינין ואפיקורסים הרבה ימח שמים; גם על-ידי זה נתבטל קנאה ושנאה בין איש לאשתו הנשרים המתנהגים בקדושה.
ז. על-ידי ספר גדול שיוצא לעולם נפקדין עקרות. וסימן: "זה ספר תולדות אדם".

רב תחליפא דקסרין. רב תחליפא בר גזא. רב תחליפא בר שמואל. רב תחליפא בר בר חנא. ר' תחליפא חמוי דר' חמא. ר' תחליפא חמוי דרב אחא. ר' תחליפא חמוי של ר' אבהו. רב תחליפא בר אימו. ר' תחליפא. ר' תחנא. אבא תחנא. בן תימא. ר' תימא בר פפניס.

ר' תנחום בריה דר' חייא בר אבא. ר' תנחום בר' חייא. ר' תנחום בר חייא איש כפר עכו. ר' תנחום דכפר גנן. ר' תנחום בר יהודה. ר' תנחום בר חנניאל. ר' תנחום בר עילאי. ר' תנחום דמן גוי. ר' תנחום בר אמי. ר' תנחום דמן פרנד. ר' תנחום. ר' תנחום בר אחיה. ר' תנחום בר מרי. ר' תנחום בר מריון. ר' תנחום בר פפא. ר' תנחומא מיושבי אדרררה. ר' תנחום בצוררניה. ר' תנחום בר חנינא. ר' תנחום בר ירמיה. ר' תנחום ברבי חתניה דר' שמלי. ר' תנחום הלבלר. ר' תנחום בר איספולסטיקא. ר' תנחום בר אבא. ר' תנחומא בר אבא הדרשן. ר' תנחומא. ר' תפריי.

רבנן סבוראי

ר' יוסי. רב סמא בר יהודה. רב אחאי בר רב הונא. רב הונא ריש גלותא. רב אחאי בריה דרבה בר אבבה. רב תחנא ומר זוטרא בגי חנינא. רב יוסף. רב סימונא. ורב עינא. ר' נחמן קטופא.

גאונים

ר' חנן מאישקא. רב מרי בריה דרב דימי סורגא. רב מרי בר רב הונא. רב חנינאי גאון מן בי יהורא. רב חנא. רב יצחק. מר רבא. רב שינא. משרשיא בר חלפתא. רב בוסתנאי. רב הונא מרי בן רב יוסף. רב חנינא מנהר פקוד. רב נהילאי הלוי מן גריש. רב חייא ממישן. רבינא. רב גטוראי בר רב נחמיה. רב יעקב הפהן מנהר פקוד. רב יהודה. רב שמואל. רב יוסף. רב שמעון קנירא, פעל "הלכות גדולות". רב שמואל בר מרי. רב אחא משבחה, פעל ה"שאלתות".

רב גטוראי. רב אברהם פהן. רב מרי הפהן. רב אחא. רב יהודה בר רב נחמן. רב יהודאי בר רב אויחנאי הפהן. רב דוראי. רב חנניא בר רב משרשיא. רב מלכא בר רב אחא. רב רבא בר רב דוראי. רב הילאי בר מרי. רב חנינא הפהן בר רב אברהם. רב הונא בן יצחק הלוי. רב איבומאי. רב מנשה. רב צדוק בר רב אשי. רב ישעיה הלוי. רב הילאי בר חנינא. רב יוסף בר שילא. רב קמוי. רב פהנא בר חנינא. רב משרשיא.

רב יעקב הפהן. רב איבומאי בר שריא. רב פהן צדק בר רב אבומאי. רב אברהם בר שריא. רב יוסף בר חייא. רב שלום בר מרדכי. רב יצחק

רכבות, וכמה וכמה קהלות קדושות על קדוש השם. וסכלו כמה וכמה מיני יסורים וצרות קשות, וענויים מענויים שונים, עד שניצאה נשמתם על קדוש השם. את אלה מזכחות תזכר ואת אלה עקדות תראה, ותשפך חרון אף מ'עלינו, ותמתיק ותבטל כל הדינים וכל הגזרות קשות מ'עלינו ומעל כל עמך בית ישראל, ותסבב ברחמיך לטובה, באפן שנופה לשוב אליך באמת, ולא נשוב עוד לכסלה, רק נופה לעשות רצונך כל ימי חיינו לעולם. כי אתה יודע שעתה בתקף גלותינו בכלל ובפרט, אין לנו שום כח ותקנה וסמיכה כ"אם בזכות הקדושים האלו שמסרו נפשם על קדוש השם, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום, "אמרת ל'י אדני אתה טובתי כל עליך. לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי כס". עזרנו בזכותם, וזנו בכח קדשתם של כל הקדושים שהיו מימות עולם עד הנה, אשר קדשו את שמך בלי מספר במסירת נפש עצום מאד. בזכותם וכחם עזרנו, שנופה גם כן למסר נפשנו על קדוש השם באמת באהבה ובניראה בשמחה ובטוב לבב, ככל אשר בקשנו מלפניך אדוננו מלפנו. ותחזירנו בתשובה שלמה לפניך באמת חיש קל מהרה, בכחם וזכותם של כל אלה הקדושים. וזכותם יגן עלינו להוציאנו מהרה מכל העוונות ומכל הפגמים והקלקולים ששפלטנו

בהם כל אחד ואחד לפי ענינו, באשר אתה לבד יודע.

רבנו של עולם רבונו של עולם מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק. עליך השלכנו את יחבנו. אליך ששחנו כפינו. עזרנו וזכנו בזכות הקדושים לשוב אליך באמת מהרה. "חגני יי כי אליך אקרא כל היום, שמח נפש עבדך כי אליך יי נפשי אשא", ותרחם על כבודך הגדול והקדוש ותנקם בימינו לעינינו נקמת דם עבדך השפוף, כמו שכתוב: "אל נקמות יי אל נקמות הופיע, הנשא שופט הארץ השב גמול על גאים". ותמהר ותחיש לגאלנו, ותשיב נדחנו, ותקצצנו יחד מהרה מארבע כנפות הארץ לארצנו. אבינו שבשמים קדש את שמך בעולמך על עם מקדשי שמך, ובישועתך מלפנו תשוב ותרום ותגביה קרננו למעלה למעלה, והושיענו בקרוב למען שמך, ברוך המקדש שמו ברבים.

תפילה פה

מוסד על תורה קט"ז בליקוטי מוהר"ן

"חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך". מלא רחמים, המעורר ישנים והמקיץ נרדמים, חוס וחמל עלי וזכני ברחמיך הרבים שאזכה לקום בכל לילה ולילה בחצות ממש כל ימי חיי. ואזכה להתעורר משנתי בחצות לילה בזריזות גדול, בלי שום עצלות וכבדות כלל. ולא

תתגבר עלי השנה והתדרמה חס ושלום, ולא יוכל שום דבר למנוע אותי מזה. וברחמיך הרבים וחסדיך הגדולים תעורר הרוח צפונת המנשבת בכנור של דוד בחצות לילה, ומשם ימשך עלי התעוררות להתעורר תמיד משנתי בעת חצות לילה ממש. "עורה כבודי עורה הגבול וכנור אעירה שחר".

רבנו של עולם, אתה הזהרתנו בכמה אזהרות לקום תמיד בחצות לילה ממש. כמו שכתוב בזהר הקדוש אזהרות נוראות על זה, אף אתה יודע כי רבו המניעות שמתגברים עלינו על כל אחד ואחד להטרידנו מזה, עד אשר אפדנו רב הלילות אשר בטלנו מלקום בחצות. על-כן באתי לפניך אדון כל רב להושיע, תן לי עצה איך לזכות לזה לקום תמיד בכל לילה בחצות ממש, שהוא תקף אחר ששה שעות מתחלת הלילה, בין ברחף בין בקיץ. ואזכה להתעורר אז בזריזות גדול, ולסדר תקון חצות, לאונן ולקונן על חרפן בית המקדש ועל גלות התורה שנמסרו רזיה לחיצונים, ועל חטאי ועוונותי ופשעי העצומים והרבים שגרמו כל זה, והאריכו את הגלות ביתי. באשר נגלה לפניך יוצר הכל, כמה וכמה הארכת את הגלות בעוונותי הרבים בכלל ובפרט.

אוי לי וי לי, מה אומר מה אדבר מה אצטדק. הנני לפניך באשמה רבה,

ומה שעבר עבר, וזכני מעתה לשוב לדרך הישר באמת. ולא אובר שום לילה מלילותי מקימת חצות, ותהיה עמי תמיד. ותעזרני ותשמרני שלא יזיק לי כלל קימת חצות בשום דבר. ולא יארע לי שום חלי ראש ושום נזק מזה. אבי שבשמים הקימיני ואחיה. וזכני מעתה לקום בכל לילה ולילה תמיד בחצות ממש, בין בחל בין בשבת ויום טוב. בשבתי בביתי ובלילתי בדרך, ולסדר תקון חצות ולצסק אז בתורה הרבה. ותעזרני ותושיעני שאזכה על-ידי סדר תקון חצות להמתיק ולבטל כל הדינים מעלי ומעל כל בני ביתי ומעל כל בני ישראל עמך. ואזכה בכל בקר להסתכל על השמים, ותעזרני להמשיך עלי דעת דקדשה על-ידי זה, דעת נר וצח, דעת אמתי שאזכה על-ידו לשוב אליך באמת, ולהיות כרצונך הטוב באמת מעתה ועד עולם. ויהיה נמשך עלי בכל בקר חוט של חסד מבקר דאברהם, ויקים מקרא שכתוב: "יומם ציוה יי חסדו, ובלילה שירה עמי, תפלה לאל חיי". ונאמר: "וי בהשמים חסדך, אמונתך עד שחקים". ונאמר: "חדשים לבקרים רבה אמונתך. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי". אמן ואמן.

תפילה פה

מוסד על תורה קט"ז בליקוטי מוהר"ן
לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

י"ד ע"א

מתניתין:

כתיב (דברים יב טו): "רק בכל אתה נפש תזבח ואכלת בשר, כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך בכל שערך, הטמא והטהור יאכלנו, כצבי וכאיל - הכתוב מדבר בקדשים שנפל בהם מום (אחר שהוקדשו, והנקראים בשלש חול' פסולי המוקדשים), שייפדו ויאכלו בכל מקום (רבנן שערך)". יכול ייפדו [אף] על מום עובר? תלמוד לומר "רק". ואמר הכתוב "תזבח ואכלת", לומר לך: אין לך בהם היתר גיזה וחבל [אף לאחר שפדו], אלא אכילה על ידי זביחה (שחיטה). ואמר הכתוב "הטמא והטהור יאכלנו", לפי שבאו מכם קדשים, שנאמר בהם "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", לכן הוצרך הכתוב להיתר בו, שיאכלו הטמא והטהור בקערה אחת.

ואמר הכתוב "כצבי וכאיל", שאלו הם מינים הפטורים ממתנות זרע לחיים וקידה, וכן פסולי המוקדשים שנפדו, פטורין מן הזרע הלחיים והקידה (על פי רש"י בחומש).

כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן, שאי אפשר להקדישם קדשת הגוף, והקדשים לדמיהם, שיימכרו ויביא בדמיהם עולה או קרבן אחר, ונפדו, כך הוא דינם:

הרי הם **חייבין בבכורה** אם ולדו בכור, ובמתנות זרע לחיים וקידה כחולין גמורים.

ויוצאין לחולין, הועיל פדיונם להוציאם לחולין אפילו ליגזו וליעבר.

ולדן שנתעברה בהם אמם קדם הפדיון וילדתם לאחר הפדיון, כדמפרש בגמרא, וחלבן (החלב שנחלב מהם לאחר שפדו) מותר. וכל דינים אלו שאמרנו הם לאחר פדיון.

והשושטן לקדשים שקדם מומן להקדשן, בחוץ (מחוץ לעזרה), אפילו קדם פדיונם, הרי הוא פטור מברית שמתחייב כל השוחט קדשי מזבח בחוץ, לפי שלא קדשו בקדשת הגוף. ואין עושין תמורה אפילו קדם פדיונם, וכדמפרש טעמא בגמרא. ואפילו אם מתו קדם לפדיונם - יפדו ויכול הוא לפדותם כשהם מתים.

חוץ מן הבכור ומן המעשר, שאפילו אם קדם מומן להקדישם, חלה עליהם קדושה גמורה לכל דבריהם, אלא שאין כשרים ליקרב. וכל הקדשים שקדם הקדשן את מומן, ונתקדשו בקדשת הגוף, שהיא קדושה חמורה ולא קדושת דמים, או אפילו היה להם מום עובר קדם להקדשן, שהוא גולד להם מום קבוע, ונמצא שקדם הקדשן את מומן - ונפדו, כך הוא דינם:

פטורין מן הבכורה, ומן המתנות. ואין יוצאין בפדיונם לחולין ליגזו וליעבר. ולדן וחלבן אסור אפילו לאחר פדיון, שהרי אמרה תורה "תזבח ואכלת בשר", ולא חלב. והולדות, הן הולדות שנתעברו קדם הפדיון ונולדו לאחר הפדיון, ומדרבנן אסורין הולדות וכפי שיתבאר בגמרא מטעם גזירה.

והשושטן בחוץ קדם פדיון, חייב. ועושין תמורה, בין קדם פדיונם בין לאחר פדיונם. ואם מתו, יקברו ולא ייפדו.

גמרא:

שנינו במשנה: כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן, ונפדו, חייבין בבכורה ובמתנות: דייקנין: טעמא דנפדו הקדשים שלא קדשו מתחילה אלא בקדשת דמים, הוא שנתחייבו בבכורה ובמתנות. אלא לא נפדו עדיין, הרי הם

להקדשן... והשושטן בחוץ פטור: המקדיש, או השוחט, או הזורק, או המקטיר בעל מום על גבי המזבח הרי זה לוקה.

שנאמר (ויקרא כב יז): "איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה, לרצונכם תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים. כל אשר בו מום לא תקריבו, כי לא לרצון יהיה לכם.

ואיש כי יקריב זבח שלמים לה', לפלא נדר או לנדבה, בבקר או בצאן, תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו. עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה לה', ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה'.

ושור ושה שרוע וקלוט, נדבה תעשה אותו ולנדר לא ירצה. ומעור וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו לה', ובארצכם לא תעשו. ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה, כי משחתם בהם מום בם, לא ירצו לכם".

ולמדו חז"ל מפסוקים אלו אזהרה למקדיש, לשוחט, לזורק ולמקטיר קרבן בעל מום. ובתיב עוד: (דברים יז א): "לא תזבח לה' אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל דבר רע, כי

פטורין מן הבכורה ומן המתנות, ואף שאין קדושתם אלא קדשת דמים - קסבר האי תנא: קדושת דמים כמותה בקדשת הגוף שהיא מדרה מן הבכורה ומן המתנות.

שנינו במשנה: כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו... ויוצאין לחולין ליגזו וליעבר: דייקנין: טעמא דנפדו, הא לא נפדו, אף שאין קדושתם אלא קדשת דמים, אסורי מדרבנן בגיזה ועבודה אף באופן שאין בהם איסור משום נהנה מן ההקדש. ואם כן, האם מסייע ליה משנתנו לרבי אלעזר דאמר קדשי בדק הבית - וכן קדשים הקדושים בקדשת דמים למזבח - אסורין בגיזה ועבודה מדרבנן, כשם שהם אסורין מן התורה בקדשי מזבח, ובפסולי המוקדשים שנפדו?

אמרי בני הישיבה: לא תזבח מכאן כדברי רבי אלעזר, כי מקדשים הקדושים בקדשת דמים למזבח האסורים מדרבנן בגיזה ועבודה, לא תלמד לקדשי בדק הבית לאסור אף בהם. כי:

קדשת דמים למזבח הוא דמחלפא בקדשת הגוף למזבח, שאסורה בגיזה ועבודה, ולכן גזרו בהו רבנן.

אבל קדשי בדק הבית - יש לומר, דלא גזרו, כיון דלא מחלפא בקדשת הגוף למזבח.

שנינו במשנה: כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו, ולדן וחלבן מותר: שואלת הגמרא: היכי דמי, באיזה אופן עוסקת משנתנו שהצרכה להיתר את הולדות?

אולימא דאיבער ואיתיליד לאחר פדיון, כך הרי אי אפשר לומר, שהרי פשוטא היא, כי חולין נינהו. אלא, דאיבער לאחר ההקדש ולפני פדיון, ואיתיליד לאחר פדיון.

דייקנין: הא ולדות שנולדו - לקדשים שקדם מומן להקדשן, שלא קדשו אלא לדמים - לפני פדיון, אסורי בהנאה בלי פדיון. ויש להסתפק:

תועבת ה' אלהיך הוא".

וז' ששנינו "השושטן בחוץ פטור", היינו, לפטור את השוחט קדשים אלו - שקדם מומן להקדשן - מחוץ לעזרה מן הכרת, וטעם פטורם משום שאין אלו קדשי מזבח הקדושים קדושת הגוף, אלא קדושת דמים בלבד להם, ואין חייבים עליהם משום "שחוט חוץ". אבל:

רבי אלעזר מתני (היה שונה במשנתנו) "והשושטן בחוץ חייב", ומיהו, אין כוונת המשנה לחייבו כרת משום "שחוט חוץ", שהרי לא קדשו קדושת הגוף, אלא:

ומוקי לה רבי אלעזר למשנתנו, כשהקריב בהמה זו בבמות יחיד (במה שכל אחד ואחד בונה לעצמו, כגון במות מנה ונעקן ושמואל) בשעת היתר הבמות, ללמד שחייב משום "שוחט בעל מום" כששחט בהמה זו בבמת יחיד, "דחייב" ששנינו היינו מלקות.

דאמר רבי אלעזר: מניין לזוהב בהמה בעלת מום בבמת יחיד בשעת היתר הבמות, שהוא בלא תעשה? שנאמר: "לא תזבח לה' אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום" -

אם פסוק זה אינו ענין לבמה גדולה [במת ציבור

י"ד ע"ב נפדיון הולדות - שנולדו קדם פדיונה של בעלת המום שהוממה קדם הקדשה - אפילו כשהם תמימין, או אין נפדיון כשהם תמימין?

תא שמע מהא דתניא בהדיא: **המתפוס בעלי מומין קבועין לגבי מזבח, וילדו, ימכרו ואין צריכים מום, שאין קדושה חלה עליהן, שלא יהא טפל** [להולדות, שאינם קדושים אלא מכא אמס], **חמור מן העוקר** [האם, שהיא מקור הקדושה]. מדייקת עוד הגמרא מן הברייתא:

טעמא, שלא יהא טפל חמור מן העוקר (משמע, שדוקא משום סברת "לא יהא טפל חמור מן העוקר" אין הולד טעון מום בפדיונו).

אבל מי שהקדיש זכר לדמיו [שמכרנו וביא בדמיו עולה], הרי הוא קדוש קדושת הגוף, ומשום מיגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף [מתוך שירדה לו קדושת דמים ירדה לו קדושת הגוף]. כיון שראוי הוא לקרבן. **מסייע ליה ברייתא זו לרבי, דאמר: הקדיש זכר לדמים, קדוש קדושת הגוף**, כי מיגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף, כיון שראוי הוא לקרבן.

שנינו במשנה: כל הקדשים שקדם מום קבוע

יד:

עין משפט
גר מצותה

א. א מ"י פ"א מהלכות חסידות
מזבח הלב יא:
ב. ב מ"י פ"ה מהלכות ערכין
הלכה יד:
ג. ג מ"י שם הלכה יג:

וְעַתָּה

מה מקובצת

הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

ענין לתמורת קדיש
וקדושה כשהיה
יחליפנו ולא ימיר א'
ישיבה בעלת מום
היה הוא וכו' וכו'
בעל מום לא אף
מחקה דר"א יורא א'
קדיש דר"א וכו' וכו'
אנב אמן כשר בעל מום
אמר רב כשר פסק
רבנא דבי רבי שמשי
היו דן ודקדק קדיש
יורא דר' יהודה וכו'
לדר מה נדר בעל מום
מוסר לא ואין עושין ומי
אמר ר' יוחנן וכו' וכו'

נפדין תמימים. אותן וולדות שגולדו לפי פדיון או אין נפדין תמימים: טפל ולד: עיקר. אם. אלמא נפדין תמימים: וקא דייק הש"ס טעמא. דלג צעי מוס משום דלא יהא טפל חמור מן העיקר דמכא וזיל מוס אפי' דא לא אפי' מרת דזיל מוס אלא ליזדוהי מחמתו וכו'

לדמיין לא נפק לחולין בלא מוס
קדושת קדושת טהור: א"ל:
קדושת לא נדמי. ומעבדו קדושת
נדמי עולה הוא עמנו קדושת קדושת
טהור ויקדו עולה. בלא נקט ודמי
דחזי עולה משום דרענא דדמי
קרבן עולה מימיו: כדי אלוהו מסגי
משמטת עולה מימי. בלא כח קטנא
אלא מקלות: עולה נלאו כח קטנא
שמטתו כדמא יחד שבעת ימים
החור נעמלתו עולה

ויר ונ' (ד) השתא אל ברע מיבעיא אלא מוכ מעיקרו עושה תמורה רע מורה: אמר מ' פד' אמר ר' יהודה אמר ר' ז' אמר קדשי מובה חיו בכלל העמדה והערכת קדשי ח' העמדה והערכת רתנן ר' שמעון אמר קדשי ב'ק' ומורה ' שמעון בעלל מום מעיקר שפדה ' אמר ה' אותה למעושי ' בעל מום מעיקרא אבל חכ"א אם נמינס תנא דבי לוי הוא רתנא דבי לוי' הכל חיו וכה ונתא בעל מום מעיקרו וכן תנא דבי לוי ו' אפי' עוף והכתיבי אותה אותה תנא דבי לוי י עליה דרש' מאי הכי נמי דאם מ' פד' א' הכי

מסורת הש"ס

(א) ונחיש מח: סג. נמחש: אל:
(ב) תמורה י: יי: שפוטות יל:
(ג) עיש ערשן: ה: (ד) נזיר: ה:
(ה) תמורה: ח: (ו) תמורה: ט: שס
ל: ל: (ז) לקח: ל: א: (ח) עירובין
פ. ו: (י) תמורה: ל: ו: ולי:
י"ק: ו: תמיץ: ח: ח: ח:
(י) שמקיש תמורות וזולת י"ק:
כ"א עקדש דקד: ט"ז ח: דפ'
קמח תמורה: א: (ב) ט"ז שבת
קמח: ד"ה ותת וזה עשינו שס:
(ג) עלבן א"י: (ד) דלרבס: א: במעשר
ט, ח: ונבי: י"ק: (ז) דלרבס: א:
(ח) קדשים לארבעה כלבים י"ק:

תורה אור השלם

1. אל תחבול לי בשם ה' אשר
אשר ידוע לי שאתה עושה
רע בי תחבובת ה' אל תחבול
דברים א'

2. עשה ואן כשכר ואן דרך ואן
ולבול ואן כשכר ואן למפת
תקיימו אלה לי ואשאל ואן
תתן מזה על תפוזלה לך

3. ויקרא כס
ו' ידוע ואן שם כס ואן
עור כל שם עור כל חבולת לך
דברים א'

4. אל תיכר כן שם עור כל עור
אמר ואן אשר יסורו ויחזק
אמר ויחזק ויחזק ויחזק
ואל

5. אל משיח שם עור כל ואן
אשר יבשר תחזק ואן
ושמור תחזק תחזק

6. ויבשרת כל שם עור כל
אל פס שם עור כל ואן
יחזק לי תחזק לי

7. שמוח ב' א'

8. ואל קולקול ואן שם עור
ואן שם עור ואן שם עור ואן
שם עור בכתבה ואן שם עור

רק קדשיך אשר יהיו לך

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה השתלם וכו' זו
הס' ד"א ח"כ מ"ה טוב ברע
מביעיא אלא להסי:

רבינו גרשום

נפדין תמימין. אותן וולדות:
או אין נפדין תמימין. דצריך
להתחין להן עד שיסומן ואח"כ
סודן: אמר רב עמרם תני.
המתנין בעלי מומין קרובין
לגבי מובה היינו דקום מומן
הקדישן וילדו קודם פדיונו.
ימכרו ואין צריכין מום אותן
ולדות להתחין שלא למכור
עד שיפול בהן מום:

משום דקא אתא הני כמדי קדושה
 תחרי: לא טפל. והולדות
 נאמר: קדושים! אלא אבא אימי:
 חמור מן העיקר. קו אמינן אלא
 כשם שאינן יכול לפרות בכל
 עת קו וולדן נפדין אימתי
 שריצה אפילו תמימין אלא
 נדפדין תמימין. והשתא זימא
 לבחייח טעמא דמשום חסד
 נפדין תמימין שלא אתא טפל
 חמור. לא הקדוש וכו' את דלמי
 דאע"ג דאמר אתי מקדושה אלא
 דלמי קדוש נהנה הנוף הוואיל
 (ואבי) (דוהת) ראו להקריב
 ואין נשקט. ומאי דאמר קדמור
 לא הקדוש וכו' את דהא דתי
 לנקבה אלא משום דבעי לסייע

משום העמדה והערכה כדדייק לקמן מדלא קתני אם נעשו טריפה וברישא דקדם מומן מודה ר"ש דל
דוכחן ר"ש ושייך ברין משום דלכ"פ משויינא ליה וכו'.

ל' והלכך ברישא דקדום מומן יפרו הלכך נקט רב בסיומא דמילתיה ומודה ר"ש לאשמעינן טעמא דמח
רב לאשמעינן דבר זה ולהכי מיית דבריו ומודה ר"י וזה

קדם מומן יפרו וכו' וז"ל הרא

1. 2017 年 8 月 25 日 17:00 分

On peut remarquer également que les données de la table 1 sont en accord avec les données de la table 2.

שהיתה בנב ובגעת, דהרי כתיב כבר "עורת או שבור לא תקריבו אלה לה", תנהו ענין לפסוק זה לרבות במת יחיד, שהמקריב שם בעל מום בשעת היתר הבמות, עובר בלאו. ומקשינן: מנין שכתוב זה בא להוסיף איסור בבמת יחיד, והרי אימא לעולם כתוב זה מיירי בבמה גדולה, ואם אינו ענין לשאר קדשים, תנהו ענין לבכור. והצרנו לאסור בכור בעל מום, כי סלקא דעתך אמינא: הואיל וקדוש הבכור ליאסר בגיזה ועבודה אף כשהוא בעל מום, נוכחמאור במשנתו יחזיק מן הבכור ומן המעשרין מעיקרו, אם כן, ליקרב נמי כשהוא בעל מום -

קא משמע לך הכתוב המיותר, דלא. ואם כן, מנין שרבות במת יחיד בא הכתוב? אמרי בני הישיבה לתרץ: אינו צריך לרבות בכור בעל מום, שהרי בכור בהדיא כתיב ביה איסור בבעל מום, שהרי הוא אומר בפרשת בכור ונדרים טו: "כל הבכור אשר יולד בבקר ובצאן הזכר יקדש לה' אלהיך וכי יהיה בו מום פסח או עור כל מום רע לא תזבחנו לה' אלהיך". ואכתי מקשינן: ואימא לא בא הכתוב לרבות במת יחיד, אלא: אם אינו ענין לשאר קדשים, תנהו ענין למעשר בהמה - והוצרך הכתוב לאסור מעשר בעל מום, משום דסלקא דעתך אמינא: הואיל וקדוש המעשר אף במומו - שהיה לו בשעת הקדשו - ליאסר בגיזה ועבודה, דהרי כתיב בפרשת מעשר בהמה ויקרא כו: "וכל מעשר בקר וצאן העשירי יהיה קדש לה', לא יבקר ולא ידורן בין טוב לרע ובין רע לטוב", והיינו ללמד שלא יהא בורר ומוציא את היפה, ובין תם ובין בעל מום חלה עליו קדושת הגוף, אם כן, נקרב נמי במומו ויקריבו במומו כמעשר תם, קא משמע לך דלא, אלא הבעלים אוכלים אותו. ואם כן, מנין שהכתוב בא לאסור בעל מום בבמת יחיד? אמרי בני הישיבה לתרץ: מעשר נמי לא הוצרך כתוב ללמדנו איסור בבעל מום, שהרי גמור העברה העברה וכל אשר יעבור תחת השבט". והעברת כל פטר רחם לה"ן מבכור, שאסור כשהוא בעל מום. ואכתי מקשינן: מנין שבא הכתוב "לא תזבח" ללמד על השוחט בעל מום בבמת יחיד? והרי אימא: תנהו ענין לתמורת קדשים לאסור שחיטתו והקרבתה כשהיא בעלת מום. והוצרך כתוב ללמדנו כן, משום דסלקא דעתך אמינא: הואיל וקדושה התמורה קדושת הגוף אף כשהיא בעלת מום, דהרי כתיב ויקרא כו: "ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע [תם בבעל מום] או רע בטוב, ואם המר ימיר בהמה בהמה [ונבכלל זה טוב ברע] והיה הוא ותמורתו יהיה קדש", הרי שאף הרע מתקדש על ידי תמורה, ואם כן, קריבה נמי כשהיא בעלת מום, קא משמע לך "לא תזבח" דלא יקריבנה בעלת מום? ומשינן: לא הוצרך מקרא מיוחד לאסור תמורה בעלת מום, שהרי כבר אמר קרא "והיה הוא ותמורתו", מקוש תמורתו לו [בהמה שהומרה], מה הוא כשהוא בעל מום לא נשחט ונקרב, אף תמורתו בעל מום לא. ובהכרח לרבות במת יחיד בא הכתוב ד"לא תזבח". מתקף לה רבי זיורא למה שנתבאר, ש"לא תזבח" בא לרבות שוחט בבמת יחיד: והרי אימא, תנהו ענין לקרא ד"לא תזבח"

לולדות בעלי מומין של קדשים תמימים, והוצרך הכתוב ללמדנו כן, משום דסלקא דעתך אמינא, הואיל וקדושים הלולות קדושת הגוף אפילו כשהם בעלי מומין בשעה שנתקדשו אגב אמן שהיא קדושה קדושת הגוף, ואם כן, כשהם בעלי מומין נמי קרבי, לפיכך קא משמע לך הכתוב דלא קרבי. ומנין שבא הכתוב לרבות במת יחיד? אמר תירץ רבא: כבר פסקה לדין ולדות קדשים תנא דבי רבי ישמעאל. כלומר, כבר למדנו מדבריהם מקור אחר לולדות קדשים שהם אסורים בשחיטה והקרבה במומם.

דתנא דבי רבי ישמעאל: כתיב [ונדרים יב כו]: "רק קדשיו אשר יהיו לך ונדרריך, תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה'", ופירש תנא דבי רבי ישמעאל:

"רק קדשין" - אלו התמורות.
"אשר יהיו לך" - אלו הלולות.

ואם כן, הרי סמך להם הכתוב "ונדרריך", הקשן הכתוב לנדר: מה נדר בעל מום - לא, אף הני נמי בעל מום לא. ואם כן, בהכרח שבא הכתוב לרבות איסור לשחוט ולהקריב בעל מום בבמת יחיד בשעת היתר הבמות. שנינו במשנה: כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן, ואין עושין תמורה: שואלת הגמרא: מאי טעמא?

ומפרשת: דאמר קרא ויקרא כו טו: "ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לא יהיה קדש. לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב [תם] ברע [בעל מום] או רע בטוב, ואם המר ימיר בהמה בהמה, והיה הוא ותמורתו יהיה קדש". ולמה היה צריך הכתוב לומר שלא יחליף טוב ברע, והרי:

השתא "רע בטוב" אמרת [אמר הכתוב] שלא ימירנו, שוב ברע מביעני שלא ימירנו?

אלא, בא הכתוב ללמד: טוב מעיקרו שהקדש תמים ואחר כך הומום ונעשה רע - עושה תמורה [וכאמור הכתוב רע בטוב], אבל רע מעיקרו שקדם מומו להקדשו וכנידון משנתו - אין עושה תמורה.

שנינו במשנה: כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן... ואם מתו יפדו:

כתיב ויקרא כו יא: "ואם כל בהמה טמאה [כלומר, בעלת מום] אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', והעמיד את בהמה לפני הכהן. והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע, כערך הכהן כן יהיה".

ושנינו במסכת תמורה לב א: אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית... ואם מתו ייקברו. רבי שמעון אומר: קדשי בדק הבית אם מתו ייפדו.

ונחלקו שם בביאור מחלוקתם רבי יוחנן ורבי לקיש:

דעת רבי יוחנן: לרבנן אחד קדשי מזבח נשפל בהם מום ואחד קדשי בדק הבית בכלל העמדה והערכה, "ואם מתו יקברו" עולה הן על קדשי מזבח והן על קדשי בדק הבית, שהם צריכים העמדה והערכה, ולכן אם מתו - שאינם בני העמדה והערכה, ייקברו. ולרבי שמעון: קדשי מזבח בכלל העמדה והערכה, ואילו קדשי בדק הבית אינם צריכים העמדה והערכה, וכמו

שמעמנו לשונו של רבי שמעון, שאין דבריו אמורים אלא בקדשי בדק הבית. ובקדשים שקדם מומו להקדשן לכולי עלמא אין צריך העמדה

והערכה.

דעת ריש לקיש: לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה, ואילו קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה, ומה ששנינו "ואם מתו ייקברו" לא קאי אלא על קדשי בדק הבית. ולרבי שמעון קדשי מזבח בכלל, וקדשי בדק הבית אינם צריכים העמדה והערכה. ובקדשים שקדם מומו להקדשן לכולי עלמא אין צריך העמדה והערכה.

ובהמשך הסוגיא מתבאר, כדעת מי סובר רב בעל המימרא שלפנינו.

אמר רב יהודה אמר רב: זו ששנינו במשנתנו בקדשים שקדם מומו להקדשן שהם נפדים אפילו לאחר מיתה, דרבי רבי שמעון היא, דאמר: קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה, אבל קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, ונפדים הם אפילו מתים שלא יחכן להעמידם לפני הכהן.

דתנן במסכת תמורה [לב א]: רבי שמעון אומר: קדשי בדק הבית אם מתו יפדו -

ומדאמר רבי שמעון שקדשי בדק הבית ייפדו בלי העמדה והערכה, למדנו שהכתוב מדבר בקדשי מזבח בעלי מומין, ומצריכם העמדה והערכה, ומכל מקום מורה רבי שמעון בבעל מום מעיקרו שנפדה אפילו מת ואף על פי שקדשי מזבח הוא, ומשום שדין בעל מום מעיקרו כיון שאינו קדוש אלא קדושת דמים כקדשי בדק הבית שהם נפדים בלי העמדה והערכה. והיינו ששנינו במשנתנו בקדשים שקדם מום קבוע להקדשם שאם מתו - ייפדו. מאי טעמא דרבי שמעון הסובר שקדשי בדק הבית וקדשים שהומומו קודם הקדשם אינם טעונים העמדה והערכה?

משום דאמר קרא: "והעריך הכהן אותה". "אותה" למעוטי בעל מום מעיקרא, ולמעוטי קדשי בדק הבית.

אבל הכהנים אמורים: קדשים שקדם מום קבוע להקדשן אם מתו - יקברו, ומשום שאינם בני העמדה והערכה.

מאן הכהנים, מי הם הכהנים הסוברים בקדשים שקדם מומו להקדשם שהם טעונים העמדה והערכה? תנא דבי לוי הוא!

דתנא דבי לוי: הכל - בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית - היו בכלל העמדה והערכה, ואפילו בעל מום מעיקרו. ולשטתו, אם מתו - יקברו.

וכן תנא דבי לוי במתניתיה נוכח שנה לוי בברייתא שלא: אפילו היה שאינה קריבה למזבח, ואפילו עוף שאין המום פוסל בו, ופדיותה היא משום שמתחילה הקדש כדי ליימכר לצורך מזבח או לבדק הבית, כל אלו נפדים בלי העמדה והערכה. ומקשינן לדעת תנא דבי לוי: והכתיב "אותה" דמשמע מיעוט, ומה בא "אותה" למעט, כיון שהכל צריכים העמדה והערכה.

ומסקנת הגמרא: אכן "אותה" - לתנא דבי לוי קשיא.

ומקשינן: מדאמרין שהחכמים החולקים על דין משנתנו היינו תנא דבי לוי, משמע, אבל רבנן [במשנה בתמורה לב א] דפלגיו עליה דרבי שמעון בדין העמדה והערכה, מאי הם סוברים בקדשים שקדם מומו להקדשן? הכי נמי דאם מתו ייפדו [אף הם מדיים שאם מתו ייפדו], ולפיכך לא מוקמינן למשנתנו כמותם? אי הכי:

אֶל־הַהָרִים מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי: ב עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה עֲשֵׂה שְׁמִים
וְאַרְצִי: ג אֶל־יְתֵן לַמוֹט רִגְלֶךָ אֶל־יָנוֹם שְׁמֶרְךָ: ד הִנֵּה לֹא יָנוֹם
וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: ה יְהוָה שְׁמֶרְךָ יְהוָה צִלְךָ עַל־יָד
יְמִינֶךָ: ו יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יִפְכֶּה וִירַח בְּלִילָה: ז יְהוָה יִשְׁמֶרְךָ
מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשְׁךָ: ח יְהוָה יִשְׁמֵר־צִאתְךָ וּבּוֹאֶךָ
מִמֶּעְתָּה וְעַד־עוֹלָם: קכב * שִׁיר הַמַּעֲלֹת לְדָוִד שְׁמַחְתִּי
בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה נִלְךָ: ב עֲמֻדֹת הָיִן רִגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֶיךָ
יְרוּשָׁלַם: ג יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה פָּעִיר שְׁחִבְרָה־לָהּ יַחֲדוּ: ד שְׁשֹׁם

רש"י

הקליר (בסילוק דיוצר של יום ב' וסוכות שיוסד ר' אליעזר הקליר
שחזר בנו של רשב"י בחגיגה פ' אין דורשין ע"ש) ומתחתיה
שלשים מעלות זו למעלה מזו עד כסא
הכבוד טסות ועולות בשיח נעילות שיר
המעלות: (א) שמחתי באומרים לי שמעתי
בני אדם שאומרים מתי ימות אותו זקן
וימלך שלמה בנו ויבנה בית המקדש ונעלה
לרגל ואני שמח: (ב) עמודות היו רגלינו
במלחמה בכל מקום בשביל שעריך ירושלים
שעוסקין בהן בתורה: (ג) ירושלים הבנויה.

מצודות דוד

(א) אֲשֶׁר עֲיָן דרך המצפה על העורים לעלות
על ההרים ונושא עיניו למרחוק לראות מאין
יבואו: (ב) עֲזָרִי ר"ל אבל לא מצאתי עזר רק
מה' וגו': (ג) אֶל יְתֵן לַמוֹט כאלו אחד יאמר
לחבירו דרך נחמה הנה עזרה טובה היא כי לא
יתן רגלך לנטיה ומעידה ולא ינום שומרך ר"ל לא
יסיר השגחתו ממך: (ד) הִנֵּה לֹא יָנוֹם כי הנה
מעולם אינו מסיר השגחתו: (ה) ה' צִלְךָ כמו
הצל מגין מחוס השמש כן יגן על ימינך לעשות
בה חיל: (ו) יוֹמָם ביום לא יזיק לך חום השמש ובלילה לא יזיק לך לחות הירח המביא תחלואים:
(ח) צִאתְךָ בדרך ובבואך: (א) שְׁמַחְתִּי הוא מאמר בני הגולה שאומרים הן מאז
שמחתי בעת שהיו אומרים לי נלך אל בית ה' בזמן הרגל: (ב) עֲמֻדֹת מרוב אדם הבאים והיוצאים
היינו מתעכבים ועומדים בשערים זמן מה עד אשר נוכל לבוא בה: (ג) יְרוּשָׁלַם זאת ירושלים אשר

עָלוּ שְׁבֻטִים שְׁבֻט־יָהּ עֲדוֹת לִישְׂרָאֵל לְהָדוֹת לְשֵׁם יְהוָה:
ה בִּי שָׁמָּה | יֵשְׁבוּ כְסָאוֹת לְמִשְׁפַּט פְּסָאוֹת לְבֵית דָּוִד: ו שְׁאֵלוּ
שָׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלֹוּ אֹהֲבֶיךָ: ז יְהִי־שָׁלוֹם בְּחִילְךָ שְׁלוֹהָ
בְּאַרְמוֹתֶיךָ: ח לְמַעַן־אֲחִי וְרַעִי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בְּךָ: ט לְמַעַן
בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשֶׁה טוֹב לָךְ: קכג * שִׁיר הַמַּעֲלֹת

רש"י

כשיבנה שלמה בני בית המקדש בתוכה תהא
בנוי' בשכינה ומקדש וארון ומזבח: כעיר
שחברה לה' כשילה שדימה הכתוב זו לזו
שנאמר (דברים י"ב) אל המנוחה ואל הנחלה
מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים, ורבותינו
אמרו יש ירושלים הבנויה בשמים ועתידה
ירושלים של מטה להיות כמותה: (ד) שְׁשֹׁם
עָלוּ שְׁבֻטִים אשר שם בשילה עלו שבטים
כשעלו ממצרים ונקבע המשכן בתוכה. שְׁבֻטִי
יה שהוא עדות יִישְׂרָאֵל. לפי שהיו האומות
מליצין אחריהם כשיצאו ממצרים ואומרים
עליהם שהם ממזרים אם בגופם היו שולטין

מצודות ציון

היא אשם האלון כמו מפני שני גזרתי (בראשית י"ז):
(ד) הַשְּׂאֵנִים ענין ההשקט והמנוחה כמו שאין
מואז (ויקרא ט"ז): אֲגֹאֲזִינִים היא מלה מורכבת מלשון
גאז ומלשון אגוזל וגזל כמו ואֵסֶה לֹא יוֹסֶה (תהלים י"ז):
(ג) שְׁבֻט ענין ממשלה על כי ציד המושל שצט המוסר
ליסר המחזיק וכן לא יסור שצט מיהודים (בראשית ט"ז):
גורל' המלה שגזל לגורלם לחלקם ועל כי על פי רוב
מחלקים מלה גורל אמר לשון גורל: (ה) וְהַמַּטִּים
מלשון נטיה: עֲקָרְקָאוֹתם ענין עקמינות כמו ארסות
עקלקלות (שופטים ט):

היא בנויה בכל מיני פאר כעיר אשר חברה לה
יחידו כל הבונים לכללה בכל מיני פאר ויפוי:
(ד) שְׁשֹׁם אשר שם עלו השבטים שהם שבטי יה
ר"ל עם ה': עֲדוֹת יִישְׂרָאֵל העליה הזאת היתה
עדות לישראל שהשכינה שוכן בה לגדול הנס
הנעשה אז כי היתה מכילה את כל ההמון הזה
ולא היה צר להם המקום: אֲדוֹדוֹת יִשָּׁם ה'
ומהראוי היה להודות לה' על הדבר ההוא: (ה) בִּי
שְׁמָה ר"ל ראוייה היתה השראת שכינה כי שמה
ישבו כסאות רבות לעשות משפט והם כסאות
סנהדרין ואף שם היה כסאות לבית דוד הדנין דין

אמת: (ו) שְׁאֵלוּ לזאת שאלו מה' שלום ירושלים להיות בנויה כמאז: יִשְׁלֹוּ אֹהֲבֶיךָ כאלו לירושלים
ידבר לומר גם האוהבים אותך יהיו בשלום: (ז) יְהִי שָׁלוֹם וגו' ר"ל לא יצור עליה האויב ולא ינתון
את הארמונות: (ח) לְמַעַן אֲחִי וְרַעִי כאלו כ"א מבני הגולה אומר לא בעבור עצמי בלבד אתפלל
על שלום העיר כ"א גם בעבור אחי ורעי המה כל בני ישראל: (ט) לְמַעַן בֵּית ה' ולמען המקדש
אשר יבנה בה אבקשה טוב לך:

תהילים פרק קכד

רם

אֵלֶיךָ נִשְׁאֲתִי אֶת־עֵינִי הַיֹּשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם׃ הִנֵּה כַעֲנִי עֲבָדִים
אֶל־יָד אֲדוֹנֵיהֶם כַּעֲנִי שִׁפְחָה אֶל־יָד גְּבֻרָתָהּ כִּן עֵינֵינוּ
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַד שִׁיחַנְנוּ׃ חֲנֻנוּ יְהוָה חֲנֻנוּ כִּי־רַב שִׁבְעֵנו
בּוֹז׃ רַב־תְּשַׁבֵּעַ־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלֵּעַג הַשְׂאֲנָנִים הַבּוֹז לַגֵּאִיוֹנִים
(לְגֵאִי יוֹנִים קרי׃)׃ קִבֹּד * שִׁיר הַמַּעֲלֹת לְדָוִד לִילִי יְהוָה שְׁהִיָּה
לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃ לִילִי יְהוָה שְׁהִיָּה לָנוּ בָקוּם עֲלֵינוּ
אָדָם׃ אֲזִי חַיִּים בִּלְעָנוּ בַּחֲרוֹת אָפֶס בָּנוּ׃ אֲזִי הַמַּיִם שִׁטְפָנוּ
נַחֲלָה עָבַר עַל־נַפְשָׁנוּ׃ אֲזִי עָבַר עַל־נַפְשָׁנוּ הַמַּיִם הַיִּדְּוֹנִים׃
בְּרוּךְ יְהוָה שְׁלֹא נִתְּנָנוּ טָרֶף לְשֹׁנֵיהֶם׃ נַפְשָׁנוּ בְּצַפּוֹר
נִמְלְטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים הַפֶּחַ נִשְׁפָּר וְאִנְחָנוּ נִמְלְטָנוּ׃ עֲזָרְנוּ
בְּשֵׁם יְהוָה עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ קִבֹּה * שִׁיר הַמַּעֲלֹת הַבְּטָחִים

רש"י

(ד) הֵלַעַג הַשְׂאֲנָנִים. לעג הגוים השאננים בחרות. כמו בעשות: (ד) נחלה. לשון חולי:
שבענו: הבז. שבזו את גיא היונים היא (ז) נפשינו [בצפור] נמלטה. מהם כצפור אשר
ירושלים: גֵּאִיוֹנִים. כתיב חד וקרינן תרין: נמלטה מפח יוקשים: (א) שיר המעלות
(ג) בחרות אפס בנו. כשחרה אפס בנו: הבוטחים בה: לא ימוטו כהר ציון אשר לא

מצודות דוד

(א) אֵלֶיךָ נִשְׁאֲתִי וגו'. להיות צופים ומביטים לעזרה: הַיֹּשֵׁבִי. אתה הַיֹּשֵׁבִי בשמים: (ב) אֵלֶיךָ. צופים
אל יד אדונייהם ליתן להם דבר מה ואינם חדלים מלצפות עד אשר יתן להם: (ג) כִּי רַב. בא לנו בזיון
הרבה עד נשבע ממנו לגדול הרבוי והוא ענין מליצה: (ד) רַב־תְּשַׁבֵּעַ. הרבה שבעה נפשנו מן הלעג הכבלי
הַיֹּשֵׁבִי שאנן והשקט: הַבּוֹז. מן הבזיון אשר היא לגאי יוני ר"ל אשר הגאים והמאנים בוז אותנו
וכפל הדבר במ"ש למרבית הבזיון: (א) לִילִי ה'. אם לא ה' אשר היה עמנו: יֹאמַר וגו'. סרס המקרא
יאמר נא ישראל לילי ה' וגו': (ב) בָקוּם. בעת אשר קם עלינו אדם להרוג ולאבד: (ג) אֲזִי. אם לא
היה ה' עמנו אזי היו בולעים אותנו חיים והוא ענין מליצה על כי התאב לאכול לא ימתין עד יבושל
כי אם אוכלו חי ואמר כאילו מרוב תאותם בלבעני היו ממהרים בלעוץ חי: בַּחֲרוֹת. בעת חרה אפס
בנו: (ד) הַמַּיִם. דימה המון האויבים לשטיפת מים רבים: נַחֲלָה. נחל מים היה עבר על נפשנו:
(ה) הַיִּדְּוֹנִים. השוטפים בזיון וברשע וכפל הדבר פעמים ושלש להתחזקות וכדרך המליצה בכל מקום:
(ו) בְּרוּךְ ה'. אבל ברוך ה' שלא עזב אותנו להיות טרף לשניהם: (ז) בְּצַפּוֹר. כמו הצפור אשר נמלטה
מרשת המוקש להלכך בה: הַפֶּחַ נִשְׁפָּר. ר"ל הרשעים נפלו ועיז' נמלטנו מידם ועל שהמשיל לצפור
אמר לשון הנופל בהצלח הצפור: (ח) עֲזָרְנוּ. העזר שלנו באה בהזכרת שם ה' עושה שמים וארץ ולא

תהילים פרק קכו

רמב

בַּיְהוָה בַּהֲר־צִיּוֹן לֹא־יָמוּט לְעוֹלָם יֹשֵׁב׃ יְרוּשָׁלַם הָרִים
סָבִיב לָהּ וַיְהִי סָבִיב לַעֲמֹ מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם׃ כִּי לֹא יָנוּחַ
שִׁבְטֵי הָרֶשַׁע עַל־גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא־יִשְׁלַחוּ הַצַּדִּיקִים
בְּעוֹלָתָהּ יְדֵיהֶם׃ הִיטִיבָה יְהוָה לְטוֹבִים וּלְיֹשְׁרִים בְּלִבּוֹתָם׃
וְהַמַּטִּים׃ עֲקֻלְקֻלֹתָם יוֹלִיכֶם יְהוָה אֶת־פְּעָלֵי הָאוֹן שְׁלוֹם
עַל־יִשְׂרָאֵל׃ קִבּוּ * שִׁיר הַמַּעֲלֹת בְּשׁוֹב יְהוָה אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן
הָיִינוּ בְּחֻלְמִים׃ אֲזִי יִמְלֹא שֹׁחַק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֲזִי יֹאמְרוּ
בְּגוֹיִם הַגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אַלְהָה׃ הַגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת
עִמָּנוּ הָיִינוּ שִׁמְחִים׃ שׁוּבָה יְהוָה אֶת־שְׁבוּתָנוּ (שְׁבִיתָנוּ קרי׃

רש"י

ימוט כי כאשר ירושלים הרים סביב לה כן
הקב"ה סביב לעמו: (ג) כִּי לֹא יָנוּחַ שִׁבְטֵי
הָרֶשַׁע עַל־גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים. (כי לא יתן הקב"ה את
ממשלת הרשעים לנוח על הצדיקים) למען כי הצדיקים

מצודות ציון

(א) בְּשׁוֹב. מלשון השב: שִׁיבַת. מלשון שני:
(ד) שׁוּבָה. מלשון השב: שְׁבִיתָנוּ. מלשון שני:
כַּאֲפִיקִים. ענינו מים נגרים מחזק כמו אפיקי מים
(לעיל טז): בְּנִגְבָּה. ענין יוצא כמו ארץ הנגב נחמתי (יחזקעל)
נזהרין מלשלות ידיהם בעולה: (ה) והמטים
עֲקֻלְקֻלֹתָם. על הבריות למצוא עלילות רשע
יוליכם ה' את פועלי און: (א) בְּשׁוֹב ה' את
שִׁיבַת צִיּוֹן. מגלות בבל היינו כחולמים:
מצודות דוד
באה העזר בכח ידינו: (א) הַבּוֹטְחִים בַּה'. אותם
הבוטחים בה' המה כהר ציון אשר לא ינטה
ממקומו ולעולם ישב על בנו: (ב) יְרוּשָׁלַם. כמו
ירושלים שההרים מסבבים לה כן ה' סביבות עמו
הבוטחים בו להגין עליהם עד עולם: (ג) כִּי לֹא
יָנוּחַ. אם הרשעים מושלים זמן מה על הצדיקים אבל לא לזמן מרובה ינוח גדלות הרשעים על נחלת
הצדיקים הנתון לגורלם: לְמַעַן. בכדי שלא ישלחו הצדיקים גם המה את ידיהם לאחור בעולה בראותם
גדלות הרשעים זמן מרובה: (ד) וּלְיֹשְׁרִים בְּלִבּוֹתָם. לאותם שהם טובים ביותר לכב ולא לרמות:
(ה) וְהַמַּטִּים. אבל אותם שהמה מטים עצמם אחר דרך עקלקלות ר"ל שכל טובתם הוא לרמות את
הבריות: יוֹלִיכֶם. אותם יוליך ה' אבדון עם פועלי האון ודומה להם עם שעדיין לא פעלו האון ויהיה
א"כ שלום על הישרים כי יאבדו טרם פעלו האון עם רמיית טובתם: (א) בְּשׁוֹב. כאשר ישיב ה' מן
גלות בבל את בני ציון יאמרו אז הנה כל הצרות שעברו הרי הם כאילו חלמנו חלום ר"ל לרוב הטובה
שידיה להם אז דימה להם שלא היו הצרות באמת כ"א בחלום ראו כאלו מצרים להם: (ב) הַגְדִּיל ה'.
ר"ל הגדולות האלה הם מה' ולא באו במקרה: (ג) הַגְדִּיל ה'. הַגְדִּיל ה'. כאילו ישיב ישראל
לומר הן אמת שה' הגדיל לעשות עמנו ובעבור בטחון הישועה ההיא היינו שמחים מאז עוד היינו
בגולה: (ד) שׁוּבָה ה'. עודם בגולה יאמרו השב בני הגולה למקומם ונחיה כאפיקים בנגב ר"ל כמים
הנגרים בחזק במקום גבוה ויבשה:

ז. אחד ישראלים, ואחד כהנים, ואחד כהן משוח. מה בין ישראלים לכהנים ולכהן משוח, אלא שדם הפר מכפר על הכהנים על טמאת מקדש וקדשיו. רבי שמעון אומר, כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל, כך דם הפר מכפר על הכהנים. כשם שוודיו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל, כך ודיו של פר מכפר על הכהנים:

פרק ב

א. ידיעות הטמאה שמים שהן ארבע. נטמא וידע ונעלמה

רבינו עובדיה מברטנורה

ז. אחד ישראל ואחד כהנים. הכי קאמר, אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות, ואין חילוק ביניהם אלא שדם הפר מכפר על הכהנים על טמאת מקדש וקדשיו: כל מה ששעיר הפנימי מכפר על ישראל, דהיינו תלית ישראל על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף וזוון טומאת מקדש וקדשיו, וכן כפרת שעיר החיצון פרו של כהן גדול הקרב ביוה"כ מכפר על הכהנים: ר"ש אומר כשם. שאתה מודה בדם השעיר הפנימי שמכפר על ישראל כפרתו בלא שום וידוי, שאין וידוי בשעיר הפנימי אלא בשעיר המשתלח, כך דם הפר בלא שום וידוי מכפר על הכהנים על טמאת מקדש וקדשיו. אייתר ליה וידוי של פר במקום וידוי של שעיר המשתלח לכפר על הכהנים בשאר עבירות, ואין להם כפרה בשעיר המשתלח:

פרק ב ידיעות הטומאה. נטמא וידע שנטמא.

שבעים ואחד ובשמי תודות ובשיר. ובית דין מהלכין ושמי תודות אחריהם, וכל ישראל אחריהם. הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת. וכל שלא נעשה בכל אלו, הנכנס לשם אין חיבין עליה:

ג. נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טמאה, וזכור את המקדש, נעלם ממנו מקדש וזכור לטמאה נעלם ממנו זה וזה, והשתתחה או ששהה בכדי השתתחה, בא לו בארפה, חיב. בקצרה, פטור. זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חיבין עליה:

רבינו עובדיה מברטנורה

הוא למדרש לדורות. ובימי משה הוא מלך ונביא ואחיו כהן גדול והיו שם אורים ותומים ושבעים זקנים, אף לדורות כן: ובשתי תודות. בשני לחמי תודה. והיו נושאים אותן בהיקף סביב עד סוף הגבול שמקדשים, ושם אוכלים האחת ושורפים השניה, ועל פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת. והיינו דתנן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת. ומנחמיה בן חכליה גמר, דכתיב ביה (נחמיה י"ב) ואעמידה שתי תודות גדולות: ובשיר. השיר שהיו אומרים ארוממך ה' כי דליתני (תהלים ל'). ובית שני אע"פ שלא היה שם לא מלך ולא אורים ותומים, הקדושה שקידש שלמה הבית בראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא. ועבודה דנחמיה בן חכליה לזכר בעלמא הוה:

ג. נטמא בעזרה. וידע שנטמא והשתתחה בהעלם זה כלפי פנים, אע"פ שלא שהה או השתתחה כלפי חוץ, והוא דשהה כדי השתתחאה. ושיעור השתתחיה היא כדי שיקרא אדם פסוק זה בישוב, ויכרעו אפים

ד. ואיזו היא מצות עשה שבבגדה שחיבין עליה, היה משמש עם השוהרה ואמרה לו נטמאתי ופרש מיד, חיב, מפני שייצאתו הנאה לו כביאתו:

ה. רבי אליעזר אומר, (ויקרא ח) השרץ ונעלם ממנו, על העלם שרץ חיב, ואינו חיב על העלם מקדש. רבי עקיבא אומר, ונעלם ממנו והוא טמא, על העלם טמאה חיב, ואינו חיב על העלם מקדש. רבי ישמעאל אומר, ונעלם ונעלם שתי פעמים, לחיב על העלם טמאה ועל העלם מקדש:

ארצה על הרצפה וישתחוו להורות לה' כי טוב כי לעולם חסדו. והוא פסוק בדברי הימים (ב' י'): או שבו לו בארוכה. שיצא לו דרך ארוכה שיש קצרה ממנו לצאת, ואפילו לא שהה תחלה, חייב: ובקצרה פטור. היכא דלא השתחוה ולא שהה, ויצא לו דרך קצרה, פטור: זו היא מצות עשה שבמקדש. דיש כאן וישלחו מן המחנה כל טמא: שאין שגגו ושגגו בהוראה זו, והורו לו שיצא בארוכה, אין מביאין על שגגת הוראה זו פר העלם דבר של צבור:

ד. ואיזו הוא מצות עשה שבגדה. שדומה לזו שבמקדש, שארע לו הטומאה משבא בהיתר לידו כניסה אם שגגו ב"ד בהוראה זו חייבים עליה פר העלם דבר: היה משמש עם הטהורה. שנכנס בהיתר ואמרה לו נטמאתי עכשיו, ופירש מיד בקושי האבר, חייב. אלא יעמוד בלא דישא עד שימות האבר ויפרוש בלא קושי. וזהו העשה שבגדה: לעמוד הבא

במעשרות. וכל פרי שאינו ראוי לאכילה בקטנו, אינו חייב במעשרות עד שיגיע לעונת המעשרות.

פ. "אשכול שהגיע בו אפלו גרגיר יחידי, כלו חבור למעשרות, וכאלו הגיע כלו, ולא אותו אשכול בלבד, אלא כל הרוח שיש בה אותה הגפן שיש בה האשכול. וכן רמזן שהגיע בה אפלו פרידה אחת, בלה חבור.

פא. ישמרי יין שנתן עליהם מים וסנן, אם נתן ג' ומצא ד', מוציא מעשר מזה היתר ממקום אחר, ואינו מפרש עליו תרומה, שהתורם מתחלה בלבו על הכל. ואם מצא פחות מארבע, אף על פי שמצא יתר על מדתו, ואף על פי שיש בהם טעם יין, פטור.

פב. פרות שהגיעו לעונת המעשרות ונתלשו, ונעדין לא נגמרה מלאכתן, כגון תבואה שקצרה ודשה, ונעדין לא זרה אותה ולא מרחה, מתר לאכל מהם אכילת עראי עד שתגמר מלאכתן, ומשתגמר מלאכתן אסור לאכל מהם עראי. במה דברים אמורים, בגומר פירותיו למכרן בשוק. אבל אם

היתה פונתו להוליכן לבית, הרי זה מתר לאכל מהם עראי אחר שנגמרה מלאכתן, עד שיקבעו למעשר.

פג. לאחד מו' דברים קובע הפרות למעשרות: "החצר, "והמקח, "והאש, "והמלח, "והתרומה, "והשבת. וכלם אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתם. כיצד, פרות שדעתו להוליכן לבית, אף על פי שנגמרה מלאכתן, אוכל מהם אכילת עראי עד שיכנסו לבית שלו. נכנסו לבית שלו, נקבעו למעשרות ואסור לאכל מהם עד שיעשר. וכשם שהבית קובע למעשר, כך החצר קובע למעשר, שאם נכנסו הפרות לחצר שדרך השער, נקבעו אף על פי שלא נכנסו לתוך הבית. "וכן אם מכרן, או בשלן באור, או כבשן במלח, או הפריש בהם תרומה, או נכנסה שבת עליהם, לא יאכל עד שיעשר, אף על פי שלא הגיעו לבית. "הכניסן לבית קדם שתגמר מלאכתן, הרי זה אוכל מהם עראי. התחיל (לגמור) מלאכתן, מאחר שנגמרו לבית, חייב לעשר הכל. כיצד, הכניס קשואין ודילועין קדם שישפשף, משיתחיל לשפשף אחת

נקבעו הכל למעשר. וכן כל פיוצא בזה. וכן התורם פרות שלא נגמרה מלאכתן, מתר לאכל מהם עראי, חוץ מפלגלת תאנים, שאם תרמה קדם שתגמר מלאכתה נקבעה למעשר.

פד. מתר להערים על התבואה להכניסה במוץ, כדי שתהיה בקמתו אוכלת ופטורה מן המעשר. וזוהי מעט מעט אחר שהכניס לבית, ופטור לעולם מן התרומה ומן המעשרות, שהרי אינו מתחיל לגמור הכל.

פה. הגומר פירותיו של חברו שלא מדעתו, הרי אלו טבילו למעשר.

פו. יאזוהו גמר מלאכת היין, משנייחנו בבית וישלה תחרצנין וחזנין מעל פי החכית. אבל כשהוא בתוך הכור, כשיגביהנו להעמידו בבכית, שותה עראי וקולט מן הגת העליונה ומן הצנור ומכל מקום, ושותה.

פז. כיצד היא אכילת עראי, כגון שהיה מקלף שעורים ואוכל, מקלף אחת אחת ואם קלף וכנס לתוך ידו, חייב לעשר. (והה"פ מולל מילול

של חטים, מנפה מיד ליד ואוכל. ואם נפה לתוך חיקו, חייב לעשר. "וכן נוטל מן היין ונותן לקצרה לתוך תבשיל צונן, ואוכל; אבל לא לתוך הקדרה, אף על פי שהיא צוננת, מפני שהיא כבוד קטן. "וכן סוחט זיתים על פשו, אבל לא לתוך ידו. וכן כל פיוצא בזה.

פח. לפשם שמתר לאכל עראי מפרות שלא נגמרה מלאכתן, כך מתר להאכיל מהם לחיה, לבהמה ולעופות, כל מה שירצה, ומפקיר מהם כל מה שירצה, קדם שיעשר. ואם גמרו, אף על פי שלא נקבעו למעשר, לא יפקיר. "ולא יאכיל לבהמה ולחיה ולעופות אכילת קבע, עד שיעשר. ומתיר להאכיל לבהמה עראי מן הסבל, ואפלו בתוך הבית, ומאכילה פקיעי (פרוש עמרים של תבואה המנחים בקש) עמיר עד שיעשם חבילות.

פח. תאנה העומדת בחצר, יאכל ממנה אחת אחת, ופטור. ואם צרף, חייב במעשר. במה דברים אמורים, כשהיה עומד בקרקע. אבל אם עלה לראש התאנה, ממלא חיקו ואוכל שם, שאין אור חצר קובע למעשר.

באר הגולה

שמשי את השיער הצומח בהם כשהם קטנים: [קנה] משנה ד' פ"ב וכחכמים: ד מימר דרב הושעא ברכות ל"א ע"א ובכ"י רש"י שם: ה ירושלמי ריש פ"ד דמעשרות וברכי' יוחנן: ו משנה ד' פ"ק דמעשרות: ו כ"י עבודת כוכבים דף נ"ו ע"א וכן משמע בב"מ דף צ"ב ע"א דהלכה כר"ע: ח משנה ה' פ"ד דמעשרות: ו פ"ן הוא שם במשנה וברמב"ם: י משנה ריש פ"ד דמעשרות: כ שם במשנה: י משנה סוף פ"ק דפאה: פ משנה ג' פ"ק דמאי הלוך לזרע ולבהמה וכו' משמע דקא דמאי אבל ודאי חייב לעשר: מכאן עד סעיף צ"ד לי הרמב"ם שם בפ"ד: ג משנה ח' פ"ג דמעשרות וכת"י: פ שם לעמוד הבא

באר הגולה

פ ירושלמי שם: פ"י גרגר אחד וכל הרוח נמי הו' חבור: י משנה ר' פ"ה דמעשרות: פ"י מין גמור ולא מבעיא מנייה וביה אבל לא ממנו על יין גמור דאין תורמין אלא מן היפה: כ לי הרמב"ם ריש פ"ג מהלכות מעשר ומשנה ה' ו' פ"ק קמא דמעשרות: ז ג"ז שם: פ ממשנה ריש פ"ג: ז סוף פ"ב: פ משנה ריש פ"ד: ז משנה ד' פ"ב: פ משנה ב' פ"ד: ז מימרא דבי תאב רבין א"ר יוחנן ביצה דף ל"ה ע"ב: ק משנה ה' פ"ק דמעשרות: מכאן ועד סעיף פ"ט לשון הרמב"ם בפ"ד: ר משנה ה' פ"ג דמעשרות: ש ב"מ דף פ"ח ע"א: ת שם בפ"ג מהלכות מעשר וציינוהו בריש התיקין: ו מסקנת הגמ' שם בב"מ ע"ב וכתירווא בתרא: ב כצ"ל וכן הוא ברמב"ם: ג משנה ה' פ"ק דמעשרות ושם בב"מ והשפשוף הוא

באר הגולה קז.

הלכות סכה סימן תרמ

ב. יקטן שאינו צריך לאמו, שהוא י' ככן י' חמש ככן שש, חייב בסכה מדברי סופרים כדי להחנכו במצות: ג. ה' חולים ומשמשיהן פטורים מן הסכה. ולא יחולה שיש בו סכנה, אלא אפלו חש בראשו (א) חש בעיניו. ויש מי שאומר שאין המשמשים פטורים אלא בשעה שהחולה צריך להם. (ומי שמקויו דם חייב בסכה) (אור זרוע ותהנות אשרי פרק הישן): ד. מצטער פטור מן הסכה, הוא ולא משמשי' (אבל בלילה ראשונה אפלו מצטער חייב לאלל שם פזית) (כל בו). איהו מצטער, זה שאינו יכול לישן בסכה * מפני הרוח או מפני הסחובים והפרעושים וכיוצא בהם * או מפני הרחי. ונדקא

שערי תשובה

ה'ש' בו. ואם אין לו אב, אמו חייבת להחנכו, ואם גם אם אין לו מחזיקי הבית דין להחנכו, וכן בכל מצות עשה, כן כתב האלה רבה שכן משמע מתורומת הישן סימן צט, אבל להפרישו מלא תעשה אין חזקים, עין סימן שמג: * חולים ומשמשיהם. וכתב בשבות יעקב חלק ג סימן מז, מי שנשבר לקהל להיות משמש חולים ומשמשי חולים פטורים, אם מחזיקי מקום לאלל בכל סעודה וסעודה צוה בסכה ולכרו ברבית סכה שהיו חולץ לפעמים לצורו, והשיב שהוא פטור כיון שמשכר לשמש לחולה כל צרכו ולהשיגתו עליו לעשות פעולתו שלמה, ואם נלך לסכה היו לה מצטער בעצמו החולה שדעתו עליו תמיד ולכן פטור, אך בלילה הראשונה דגם המצטער חייב לאלל כזית גם הוא חייב בו, עין שם. ונראה שהכל לפי הענין, ואם דרכו בחל לילך לפרקים ולשחות

באר היטב

ג. חמש. שלמות וכל חר לפום חרפה, עין ש"ו. ועין יד אהרן: ג. שמקויו. דהא שמתה היא לו דהא מרבה בעקרונה, וגם היה יכול לעשות לפני התנ, הנהות אשרי. ולפי טעם זה, מי ששוחה מסקה המשלש אף על פי שמצטער הרבה מכל מקום חייב בסכה, דהיינו לה לעשותו קדם התנ או אחריו ולכן לא יעשה במועד, אבל בדיוקד נראה לי דפטור מסכה דהא סכנה הוא לו לישב בסכה, מן אבריהם. והשו"ת כתב דהא דמקויו דם חייב, הינו, במקויו לשמר בריאתו לחוד ואינו מרגיש בחלי, אבל אם מרגיש בחלי ויש קצת קרירות פטור לישב. עין שם. מי שלא היה יכול לבא בסכה כי אם על ידי שיעבר בנהר על ידי סנינה ביום טוב אסור לו לעבר, ואם עבר בדיוקד במקום מצוה ואנס, בשעת הדחק יש לסמך על הרשב"א וכו', כנסת הגדולה ששם מהר"ש יונה, עין שם.

והמגן אבריהם בסימן תרלט תמה עליו דהא אינו מחזיק לילך בסכת חבירו כמו שכתב כאן בהג"ה שאם כבו לו נרות בליל סכות שחל בשבת שאינו מחזיק לילך בסכת חבירו לאור הנר כיון שיש טרח, ואם כן הכי נמי שיש טרח אינו מחזיק לעבר בנהר, עין שם. ונראה שאין ראיה מהתם דרבך, אבל בסכה וצא ידי חובתו בכזית פת מה שחייב לאלל בסכה, ואם תמצי לומר שצריך לא אכל, אכל למחר, ומשום הכי מקמינן דאם יש לו טרח גדול לילך לסכת חבירו שאינו מחזיק, אבל כאן שאין לו סכה כלל, אם עבר בדיוקד יש לסמך על הרשב"א. יד אהרן, עין שם: ד. תריס. ובכלל פטור אף מאכילה, בית יוסף.

משנה ברורה

מכל מקום אם רוצים לכוין להרשות בידן, דלא גריעי מאשה:

ב. ד. ככן חמש ככן שש. כל חר כ' כפום חרפה ושו"ת ומגן אבריהם * ודעת כמה אחרונים, דמבין חמש ולמעלה, אם אביו הוא בעיר שאינו צריך אז כל כך לאמו, מחזיק אביו להחנכו בסכה, אפלו אם איננו חרף: ה. להחנכו במצות. ואם אין לו אב, יש אומרים דאמו ובית דין חזקים להחנכו, ולכלי עלמא אסור להאכיל לקטן בידים חוץ לסכה אפלו לאדם אחר, דהיינו, לתן לתוך פיו * או לצוות לו לאלל:

ג. ו. חולים. משום * דכתיב תשבו ענין תדורו, ואם היה לו זה החלי כל השנה לא היה יושב בביתו ונא, אלא היה חולץ למקום

וכל העוסק במצוה פטור מן המצוה: ח. אלא אפלו חש וכו'. קצר בלשונו, ובגמרא איתא אפלו חולה שאין בו סכנה ואפלו חש בראשו וכו': ט. בראשו או חש בעיניו. רוצה לומר, וישיבת הסכה * קשה לו: י. בשעה שהחולה וכו'. ואם יש * שני משמשים ואין צריך לשניהם בבת אחת, צריך לאלל אחד בסכה בעת שמושבו של השני: יא. צריך להם. ואם הוא חולה שיש בו סכנה, נראה דיש להקל גם בשעה שאינו צריך לו: יב. ומי שמקויו דם. הינו, במקויו דם רק כדי לשמר הבריאות ואינו מרגיש שום חולי בעצמו, שאז אינו מצטער כלל, ואדרבה הוא שמח ומרבה האכילה ושתייה, אלא אי מרגיש בחלי ומהאי טעמא מקויו, פטור. והשתהה משקה שללשל, אם מתירא שייקל לו הצננה פטור:

ד. יג. מצטער פטור וכו'. דקעין תדורו * בעיניו, ואף בכל השנה אין אדם דר במקום שהוא מצטער: יד. הוא ילא משמשי. דהינו, שאם הם רוצים לאלל או לישן חזקים לכנס לתוך הסכה. ולכאורה נראה דאם הוא שכיר אצלו לשמשו וגם בכל השנה האוכל וישן בביתו כי אם אצלו, רשאי גם היום לעשות כן, והוא דמאי דשומרי גנות ופרדסים המבאר לקמן בסימן זה: טו. אכל בלילה ראשונה וכו'. אול "לשיטתו בסימן תרלט סעיף ה בהג"ה דסתם שם להחמיר בידיו גשמים לענין לילה ראשונה, והוא הדין כאן, אבל לדעת שארי פוסקים דפטרי שם, הוא הדין כאן, ועל כן יש להתנהג למצעה במצטער כמו לענין ירדו גשמים, וכמו שכתבנו שם במשנה ברורה סעיף קטן לה, עין שם: טז. זה שאינו יכול לישן וכו'. והוא הדין דמצטער פטור בכלל אף מאכילה (אחרונים) ורוצה לומר דאם הרוח ורית וכתיב גונא מצערים לה מאכילה, פטור אף מאכילה, אלא אם הצער רק בשנה חייב מאכילה: יז. או מפני הרחי. עין לעב סימן תרכ"ד סעיף יד ובמשנה ברורה שם, ובסימן תרל סעיף א ובמשנה ברורה שם, ולעיל בסימן עט סעיף קטן כג במשנה ברורה:

שער הציצין

ב. ג. והינו, דאם הקטן הוא חרף, שעורו מן חמש ומעלה, ואם אינו חרף, מן שש ומעלה, ולדעת זו אין נפקא מנה בין איהו לאביו במקא ללילה במקא. ובבאר הגרי"א כתב דדעתו סופר הוא בשלחן ערוך מה שכתב בן חמש: ד. ב"ח ואילה רבה ובכורי יעקב ובית מאיר, וכן משמע מסימח דרך התמים: ה. וכליתה לאביו במקא כל השנה, אפלו אם בא על תנ הסכות לביתו, וכן הוא מרגל עם אמו, שעורו מששה שנים ומעלה (בכורי יעקב): ו. עין אלה

יום ולחשף קרא לילה, והתם אמר וחשף על פני תהום, ונשניא דידיה אדידיה. אתא רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, ואמר ליה אבא מארי, מאי דא. אמר ליה, מבראשית עד ששה דורות ברא יהו"ה אחד, צבי למימר, ו' דשמיא, קב ביה רוח חכמה, עד הכא לא הנה מנדע מהו חשף. קם רבי אלעזר ונשק ידוי דאבוי.

קם רבי אבא ושאל, מאי חשף. אסתחרו חבריא ולא מטו מאי דשאלו, עבדו עובדא, ומטא קלא מן קדם רבון עלמא, בהאי קרא, (אויב י) ארץ עיפחה וגו' צלמות ולא סדרים, ותופע כמו אופל, גיהנם מקמי דאתברי עלמא, הנה גניז לרשיעיא, ווי להון לחיבינא, דיהון פד יעביד אלהא ית אלון, (ישעיה ס) כי הנה החשף יכסה ארץ וערפל לאומים

תרגום לשון הוזהר

קם רבי אבא ושאל, מה זה חשף? סבבו החברים ולא הגיעו למה ששאל. עשו מעשה, והגיע קול מלפני רבון העולם בפסוק זה, (אויב י) ארץ עפחה וגו', צלמות ולא סדרים ותופע כמו אפל. גיהנם מלפני שנברא העולם היה גנוז לרשעים. אורי לרשעים שיהיו כשיעשה האלה את אלה, (ישעיה ס) כי הנה החשף יכסה ארץ וערפל לאומים ועליו יורה ה' וכבודו עליו יראת. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא לא ברא להם זה. (תהלים קמד) אשרי העם ששכבה לו אשרי העם שה' אלהיו.

ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר, מלאך הוא שהיה עתיד לומר טוב על

ויצל אלהים מעל אברהם, אברהם אינו ותיכאן דקדשא בריך הוא. תנא, (מכילת ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, הא תרין ספירן, בתרין רתיקן, ברכון עלאין.

תליתאה יצחק, מאי (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ובגין פחד יצחק דהנה ספירה, וקדשא בריך הוא דהוא כרסי יקרא רתיכא עלאה, וספירה דיצחק היא מעלאה, מפרשא יתיר מכל ספירן דאברהם, דא הוא דרתיב וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לא) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, מהאי קרא את יכיל למנדע דא.

ויתחזק ישראל וישב על המטה, ונרא דקרא, (דניאל יב) בעת ההיא

יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, דא גבורת ידא דמיכאל ברכא. כמה ליה הנה מקדמת דנא סגיד. למאן הנה סגיד, סגיד לערסא, הנה ערסא פתיחא פניה. למהולתא הנה סגיד, דהא הות חביבא מיניה.

פי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, (מלאכי ב) פד אסתלק זיויה מגיה על חוביהון, לא הנה ליה למיקם קמיה, ואתרכת מטרונתא מן מלכא, בדיל דלא יכלא לשבקא לה לברהא בין עמין למקטלהון, והנה בארעא קדישא הוא, בהא דיהון עמין נוכראין מן עמיה. סבי למימר, עאל שכינתא ביניהון בגלותא, ועדנא דלא הנה בארעא, והיא בארע עממין, בזיוא דישאל, אסתמרו עממא די בסתרניהון.

תרגום לשון הוזהר

העמד על בני עמך והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, זו גבורת יד מיכאל הגדול, כמו שהיה משתתה לה מקדם לכן. למי היה משתתה? משתתה למשה. היתה המשה פתוחה פניה. למילה היה משתתה, שהרי היתה חביבה עליו.

פי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, (מלאכי ב). כשהסתלק זיוו מנגנו על חטאיהם, ולא היה לה לעמוד לפניו, וגרשה המלכה מן המלך משום שלא יכלה להשאיר את בניה בין העמים להרג אותם, והוא היה בארץ הקדושה, בזה שיהיו עמים נכרים מן עמו. רוצה לומר,

תַּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תְּרִין בְּרַבְרִין הָווּ תַּחֲתֵי כְּרִסֵּי יִקְרָא קַדִּישָׁא, וְהָא בְּשִׁמְיָה חַד מֵאַנִּי בְּעַרְסָא, דְּהָהָה שְׂדֵי אַגְוִיזָּה דְּהִיכְלָא. וְהָא אֲנִן בְּגִלּוּתָא, לֹא אֲשַׁתָּאָר בֵּינָא אֶלָּא דָּא דְּבִינִי דְּזִיגִיָּה, וְהוּא חֲתוּן מִן שְׁמִיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שמות כג) הִנֵּה אֲנִכִּי שׁוֹלֵחַ מִלֶּאֱלֹהִים לִפְנֵיךָ לְשִׁמְרֶךָ וְגו', לֹא לְמַלְלָא חֲכִי, אֶלָּא כְּעֹלָמָא דְאַתִּי, כִּד פִּרְשָׁנָא כְּסָטְרִין וְהוּא צוּרִין כְּאַרְחָא, אֲנָא שְׂרִינָא שְׂכִינְתָּא בִּינִיכּוֹן לְמַאֲרִיהוֹן בְּגִלּוּתָא וְהִיא נִטְרָת יִתְכּוֹן, עַד (דף ריד ע"א) דְּיִתִּי יִתְכּוֹן לְאַרְעֵכּוֹן, כְּמָה דְּהוּיָתוֹן מִקְדָּמַת דְּנָא. אֲשֶׁר הִכְיֵנוּתִי, מוֹתְכֵן מִקְדָּמַת דְּנָא.

דָּא שְׂכִינְתָּא מִן מַטְטֵרוֹן. וְאַתְרַתְּ

מַטְרוֹנִיתָא מִן מִלְכָּא, עַד דְּתִיתּוּב לְאַתְרָהָא, וְרָצָא (דבריים א) כִּי בַק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׂן נִשְׂאָר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הֵנָּה עֲרִשׁוֹ עֲרֵשׁ בְּרוּל הָלָא הוּא כְּרַבְתּ בְּגִי עֲמוּן, כְּדִפְרִישָׁנָא כְּאַתְרִיָּה. וְאַרְחָא, דְּאַתְמַתֵּל לְגִלּוּתָא, נִטְר יִתְהוֹן בְּגִלּוּתָא, עַל עֲקָתָא דְּתִתִּי עֲלִיכּוֹן, עַד דְּיִתִּי וְיִיעוֹל יִתְכּוֹן לְאַרְעָא, דְּקִינִים לְאַבְהֵתְכּוֹן דְּאַתְנִטְרָת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר (רות א) לִינִי הַלֵּילָה וְהִיא בְּכַךְ אִם יִגְאַלְךָ טוֹב יִגְאַל, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁלִיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹרֶץ כִּי טוֹב, טוֹב וְאוֹר שְׁוִין, דְּהוּא מְבוּעוּי דְּנַחֲלִין, דְּנִפְק מִנְהוֹן יִמָּא וְנַחֲלָא דְּכַעֲלָמָא.

תַּנָּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְמָנָא חָדָא

תרגום לשון הוזהר

הַכְּנִיס שְׂכִינָה בֵּינֵיהֶם בְּגִלּוּת וּבִזְמַן שְׁלֵא הָיְתָה בְּאַרְצָא, וְהִיא בְּאַרְצָא הָעַמִּים בִּיּוֹי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִשְׁמְרוּ הָעַמִּים שֶׁכִּיבוֹתֵיהֶם. לְמַדְנֵה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁנֵי גְדוֹלִים הָיוּ תַּתַּת כֶּסֶף הַקְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ, וְהָרִי שֶׁמִּן אֶחָד מֵהֶם הוּא מִשָּׁה, שְׁהִיָּה שׁוֹרָה בְּאוֹצֵר שֶׁל הַיִּיכָל. וְהָרִי אֲנִי בְּגִלּוּת, לֹא נִשְׂאָר בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֶה שֶׁהוּא מְטָבֵעַ שְׁלוֹ, וְהוּא חֲתוּם מִשְׁמֵן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהוּ שְׁכֵתוֹב (שמות כג) הִנֵּה אֲנִכִּי שׁוֹלֵחַ מִלֶּאֱלֹהִים לִפְנֵיךָ לְשִׁמְרֶךָ וְגו'. לֹא לְדַבֵּר כִּךְ, אֶלָּא כְּעוֹלָם הַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשָׁנוּ בְּמִקְוָמוֹ וְהִיא הַשְּׁמִירָה בְּדִרְךָ, אֲנִי הַשְּׁמִירָה שְׂכִינָה בֵּינֵיכֶם לְשִׁמּוֹר אֲתֶכֶם בְּגִלּוּת, וְהִיא שְׁמִירָה אֲתֶכֶם עַד שֶׁתִּבְּרָא אֲתֶכֶם לְאַרְצְכֶם כְּמוֹ שְׁהָיְתִים מִקְדָּם לָנוּ. אֲשֶׁר הִכְנֵתִי – מוֹשְׁבוֹת מִקְדָּם לָנוּ.

זוֹ שְׂכִינָה מִן מַטְטֵרוֹן, וְגִרְשָׁה הַמִּלְכָּה מִהַמֶּלֶךְ עַד שֶׁתִּשְׁבּוּב לְמִקְוָמָה, וְסוּד – כִּי בַק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׂן נִשְׂאָר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הֵנָּה עֲרִשׁוֹ עֲרֵשׁ בְּרוּל הָלָא הוּא כְּרַבְתּ בְּגִי עֲמוּן, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשָׁנוּ בְּמִקְוָמוֹ. וְהַדְרִיךְ, שְׁנַמְשָׁלָה לְגִלּוּת, שְׁמַר אוֹתָם בְּגִלּוּת עַל צִדָּה שְׁתַּבָּא עֲלֵיכֶם, עַד שֶׁיִּבְּרָא וְיִכְנִס אֲתֶכֶם לְאַרְצָא שְׁנַשְׁבַּע לְאַבוֹתֵיכֶם שֶׁשְּׁמִירָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (רות א) לִינִי הַלֵּילָה וְהִיא בְּכַךְ אִם יִגְאַלְךָ טוֹב יִגְאַל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַשְּׁלִיט רַחֲמֵי עַל הָרִי. (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹרֶץ כִּי טוֹב. אֹרֶץ טוֹב שְׁוִים, שְׁהוּא מְבוּעֵי הַנְּחָלִים שִׁיּוּצָא מִתֵּי הֵם וְהַנְּחָל שְׁבַעֲלֵם.

סְלִיקָנָא וְנַחֲתִנָּא לְאַתְרָהָא כְּמְבוּעֵי דְּנַחֲלִין, וְסְלִיק בְּתִרְיָא רַבִּי אַבָּא. אָמַר לִי, בְּמֵאִי עֲסָקִיתוּ. אֲמַרִית לִיה, בְּהֵאִי קָרָא (קהלת א) דְּכָל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מֵלָא. מִזִּיגִיָּה אֲתַבְּרִיאוּ כָל בְּרַבְרֵינִי דְּמִן עֲלָמָא, וּמִן זִיגִיָּה אֲתַנְבִּיעוּ כָל נַחֲלִינִי, נַחֲלִינִי הוּוּ אֵינִין לְהֵאִי קָרָא, דְּמֵאִיכִי בְּהֵאִי גִלּוּתָא, דְּהָא חֲשׁוּכָא כְּמוֹפְלָא, חֲפֵתָא דְּאַמָּא עֲכִיד לְהוּ, וְאִי לֹא, נַחֲלָא עֲכִיד בְּרַתִּיָּה. בְּרַבְרָא תַנְיִיתָא הוּא, הוּא תַּחֲתֵי קַדִּישָׁא, דְּגִנִּי אֲגִנִּים דְּהִיכְלָא. דְּהָא בְּרַבְרָא דִּישְׂרָאֵל דְּאַתְמַנִּי עֲלִיהוֹן, בְּכָל עֵינִן דְּהוּת מַטְרוֹנִיתָא עִם מִלְכָּא, הוּוּ נְפִיק וְעָלָא קְדָמִיָּהוֹן מַטְטֵרוֹן. וְהוּא קָבִיל פּוֹלְחָנְהוֹן לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּנוֹרָא. כִּד אֲתַבְּטִיל נוֹרָא וְאַתְגְּלִיאוּ, אֲסַתְלָק זִיגִיָּה, וְאַסְתְּלָקָא מַטְרוֹנִיתָא מִן מִלְכָּא.

תרגום לשון הוזהר

יֵד הוִי"ה, (ישעיה נט) הֵן לֹא קִצְרָה יֵד יְהוָה, שְׁלֵא נִזְכֵּר יֵד אֶלָּא בְּשֵׁם אַחֵר.

בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְשָׂאֵל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲבִי, וּבִכְהָ וְאָמַר לוֹ, גִּלָּה לִי זֶה הַסּוּד אֲבִי מוֹרִי. אָמַר לוֹ, כִּנּוּהַ הַפְּסוּק יִתְגַּלֵּל לָךְ, (שמות יז) כִּי יֵד עַל כָּס יְהִי מִלְחָמָה לָהּ. כָּס מִשּׁוֹם הוִי"ה, שְׁוֹלֵטִים רַחֲמִים עַל דִּין. רִצְחָה לוֹמַר, יְהִי רִצּוֹן שִׁיחָה לְעוֹלָם בְּמִקּוֹם הַגְּבוּרָה יֵד ה' הַגְּדוּלָּה מִלְחָמָה שְׁהִיָּתָה בְּמַצְרַיִם, וְאִם לֹא, הָיוּ בְּדִינִים.

וְכַשִּׁיבָא הַמְּשִׁיחַ, יָבֵא בְּהַתְחַדְּשוֹת בִּיד גְּדוּלָּה וְיַעֲרִיךְ קֶרֶב בְּעַמְלָק. בְּחֻזֵּן יֵד הוֹצִיאָךְ ה' מִמַּצְרַיִם.

וְכַשִּׁיבָא שֵׁם שֶׁל יֵד בְּחֻזֵּן יֵד לְבִדּוֹ, הוּא בִּזְמַן לַעֲמוּד הַבַּיִת

לקוטי

מרבבת פרעה לח

מזהר"ר

נ

וזה: בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו; רגלי דיקא, כי אין להם רגלים, כמו שכתוב (בראשית ט): על גחגך תלך. וזה שכתוב (בזהר): וישם ה' לקין אות; [פרש רש"י:] החזיר מוראו עליהם, כמו שכתוב: וראו כל עמי הארץ; כמו שכתוב (בזהר): ביד תב בתובכתא, וישם ה' לקין אות (חזקוני ספ דף קח):

ז וזה שספר התנא (בבבוי טו): ארו נפל במקומנו, ועברו עליו ששה עשר קרנות על חדו. כי ידוע, שהצדיק שעובד את השם בדבקות גדול ובשכל גדול, כשנפול לאיזה מדרגה פחותה ממנו, אף על פי שזאת המדרגה שהוא עכשו בה, גם היא מדרגה גדולה לערך שאר הצדיקים, אבל מחמת שלפי ערכו הוי לה נפילה, הוא מתבייש בזה המדרגה, כאלו חטא איזה חטא, ועושה תשובה על זה כאלו חטא, וכא על ידיהו לבושה גדולה, הינו בחינת תפלין, בחינת: אזי תבין וראת ה'; וכא לבחינת ידיעה חדשה ותבירה, ועקר הארת התפלין באים על ידי הלוחות, כמובא (בזהר בראשית ובי תשא תי"ל): כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, וכו' להגידת וינא עלאה, ומשה וכה לקרין עור פנים מאור הלוחות, כי הם המוחין בעצמם, כי על ידי חדוד השכל בתורה נתחדדו המוחין, ונתוסף בו הכרה ומתבייש ביותר, והלוחות הם שרש התורה, ונקראים י"ו, על שם עשרת הדברות, וארבע וארבעון ואו (כ"ב ד), והצדיק נקרא ארו בלבנון (טו), וזה שספר התנא בשבחו של הצדיק, שהיה צדיק בדורו, ונפל במקומנו, כי בודאי מדרגת התנא היתה גמין גדולה, אבל לפי ערך הצדיק היתה נפילה, ועברו לשון התנלות, כמו שכתוב (שמות טו): ועבר ה' לנגף את מצרים; ותרם אונקלוס: ואחלי. י"ו קרנות על חדו - הינו על ידי חדוד שכלו וחדוש שכלו, שקבל על ידי התורה שנקרא י"ו בנ"ל, נתגלה קרון עור הפנים, הינו בושח, בחינת תפלין. גם הקדוש ברוך הוא נקרא מקומו של עולם (טו), וזה פירוש: נפל במקומנו; שגפול להשגות אלקות לפי השגתנו, הנם שגם השגתנו גדולה, אבל לפי ערכו הוי לה נפילה, ששב בתשובה ומתבייש בהשגתנו. וזה פירוש: בראשית - ורא בשת (טו), כי היראה הוא הבושח. תמן ראשי תמן בת, אלה ראשי בית אבותם (שמות ח), הינו תלת גמין דעינא בתעין (טו), רמז מקום התפלין, ולמטופות בין עיניו (שם טו), ותלת גמין דעינא ובתעין, הם ארבע פרשיות. וזה פירוש: אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי (ישעיה נח), כי שבת - בחינת בושח, רגלך - בתחלה צריך לתקן הדבור, הנקרא רגל, ואידך תתקן הדבור? עשות חפצך ביום קדשי. כי וזמת הנחש גרם שלשים ותשע קללות (טו), שלשים ותשע מלאכות, וצריך כל אדם לתמשיך קדשת שבת, לקדש ימי החל, בדיקא במכילתא: זכור את יום השבת - וברחו מאחד בשבת; ולפי הקדשה שמקדש ימי החל, כן נדחה וזמת הנחש, קין כל בשר, שהוא בחינת רוח סערה, ועל ידיהו עולה הדבור. וזה פירוש: עשות חפצך - עושה חפצך, הינו בימי החל, ביום קדשי - ידמה כאלו עכשו יום קדשי. הינו, שתמשיך מקדשת שבת על ימי החל, ותקדישם משלשים ותשע מלאכות. וזה (תנא יב): תנאי רבי יוסי אומר: אזי להם לבריות, רואים ואינם יודעים מה רואים, הארץ עומדת על עמודים - הינו בינה, ארץ החיים, שממנה תוצאות

התפלין בנ"ל, והתפלה נקרא עמוד, על שם (תהלים ק): ויעמוד פניהם. ועמודים - בחינת תפלה, על הפנים - הינו על הלב, כמו שכתוב (אכה ט): שפכי כמים לבך נכח פני ה'. ומים על ההרים - זו בחינת תורה, שעליה נעוור חסד אברהם, כי ההרים זו תורה, שהוא מורום, כמו שכתוב (משלי ח): כי מלכים ימלכו. גם אברהם נקרא הר, כמו שכתוב (בראשית יט): ההר הקולט (טו), והרים על הרות - הינו רוח פיו של הקדוש ברוך הוא, הינו בחינת דבור, שעליה התורה חסד נתעלה הדבור בנ"ל, כמו שכתוב: שכני עד הבקר. ורוח על סערה - הינו שבתות קין כל בשר, הוא בחינת אחר הדברים, הוא יונק מהדבור, ונעשה רוח סערה בנ"ל. וסערה על ורועו של הקדוש ברוך הוא - כי הבריות צריכין לקין כל בשר, כמו שכתוב: והנה טוב מאד - דא מלאך המות (ב"ר פ"ט), והשתלשלותם מנבורות עלאין, כי הוא טוב מאד. וזהו שסערה בורוע. ורוע אלו חמשה נבורות, שמשם חיתו עד זמן בלע המות לקצח (ישעיה כח):

וזה פירוש: מרבבת פרעה וחילו - הינו בחינת תפלין, כמובא בזהר (תש דף טו), שפרעה היא אמא, דכל נהירין אתפרעין ואתגלין מנה. ותפלין נקרא מרבבות, כמו שכתוב (דברים ט): רוכב שמים. ושמים, אש ומים, בחינת גמין, כי תפלין הם נהרין מאמא עלאה, ועל ידי מה תופה לבחינת תפלין? - ירה בים. ירה, הם הנבורות (פרש: "ירה" עם הכולל גימטריא (בזהר) בים, הוא בחינת דבור, כשתקשר ותעלה את הדבור לשרשה, ועל ידי מה תוכל להעלות את הדבור לשרשה? על ידי למוד התורה בליה, שעל ידי למוד הנה נמשך חוט של חסד, ואזי הבקר אור וכו'; ואזי הדבור עולה ונעשה בת אברהם, כמו שאמרו (ב"ר טו): בת היתה לו לאברהם ובכל שמה. בים גימטריא בכל. וזה: ומבחר שלשיו מבני בים; התורה נקרא אוזיאת תליתא (שבת פח), ומבחר דא אברהם, כמו שכתוב (שמות טו): אשר בחרת באברהם. פירוש, על ידי התורה, שעליה נעוור מדת אברהם, עליה נתתקן הדבור, וקין כל בשר יטבע בנקבא דתהומא רבא. וזו: מבני בים סוף - סוף הוא בחינת קין כל בשר, שהוא דבוק בים הדבור, וטבע בנקבא דתהומא רבא, על ידי בקר דאברהם, שנתעוור על ידי התורה בנ"ל:

(ואת התורה היא סוד בנות תפלין, כמבאר שם בתוך דברי התורה הזאת, וכנרש מן הצד בהנה איד כל בנות תפלין כלילין שם, והדברים מובנים למשפילים. ועדן צריכין באור רחב לבאר הדבר היטב, ואם יהיה אלקים עמדי, יתבאר הדבר במקום אחר בעזרת השם יתברך:

ידע, ששמעתי מפיו הקדוש, שחשב כמה וכמה תורות, ואמר, שכלם הם סוד בנות תפלין, דהינו התורה "בפצצות וקול שופר" ו"אנכי ה' אלקיך" ו"קרא את יהושע וכו'", והתורה "מי האיש החפץ חיים", "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", "אשרי העם - ורקא", והתורה הזאת: "מרבבת פרעה וכו'", ועוד כמה וכמה תורות גדולות, שאני זוכר עתה לפרסם, ואמר, שכלם הם סוד בנות תפלין. אשרי הזוכה להשיגם):

ז וזה שספר התנא (בבבוי טו): ארו נפל במקומנו, ועברו עליו ששה עשר קרנות על חדו. כי ידוע, שהצדיק שעובד את השם בדבקות גדול ובשכל גדול, כשנפול לאיזה מדרגה פחותה ממנו, אף על פי שזאת המדרגה שהוא עכשו בה, גם היא מדרגה גדולה לערך שאר הצדיקים, אבל מחמת שלפי ערכו הוי לה נפילה, הוא מתבייש בזה המדרגה, כאלו חטא איזה חטא, ועושה תשובה על זה כאלו חטא, וכא על ידיהו לבושה גדולה, הינו בחינת תפלין, בחינת: אזי תבין וראת ה'; וכא לבחינת ידיעה חדשה ותבירה, ועקר הארת התפלין באים על ידי הלוחות, כמובא (בזהר בראשית ובי תשא תי"ל): כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, וכו' להגידת וינא עלאה, ומשה וכה לקרין עור פנים מאור הלוחות, כי הם המוחין בעצמם, כי על ידי חדוד השכל בתורה נתחדדו המוחין, ונתוסף בו הכרה ומתבייש ביותר, והלוחות הם שרש התורה, ונקראים י"ו, על שם עשרת הדברות, וארבע וארבעון ואו (כ"ב ד), והצדיק נקרא ארו בלבנון (טו), וזה שספר התנא בשבחו של הצדיק, שהיה צדיק בדורו, ונפל במקומנו, כי בודאי מדרגת התנא היתה גמין גדולה, אבל לפי ערך הצדיק היתה נפילה, ועברו לשון התנלות, כמו שכתוב (שמות טו): ועבר ה' לנגף את מצרים; ותרם אונקלוס: ואחלי. י"ו קרנות על חדו - הינו על ידי חדוד שכלו וחדוש שכלו, שקבל על ידי התורה שנקרא י"ו בנ"ל, נתגלה קרון עור הפנים, הינו בושח, בחינת תפלין. גם הקדוש ברוך הוא נקרא מקומו של עולם (טו), וזה פירוש: נפל במקומנו; שגפול להשגות אלקות לפי השגתנו, הנם שגם השגתנו גדולה, אבל לפי ערכו הוי לה נפילה, ששב בתשובה ומתבייש בהשגתנו. וזה פירוש: בראשית - ורא בשת (טו), כי היראה הוא הבושח. תמן ראשי תמן בת, אלה ראשי בית אבותם (שמות ח), הינו תלת גמין דעינא בתעין (טו), רמז מקום התפלין, ולמטופות בין עיניו (שם טו), ותלת גמין דעינא ובתעין, הם ארבע פרשיות. וזה פירוש: אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי (ישעיה נח), כי שבת - בחינת בושח, רגלך - בתחלה צריך לתקן הדבור, הנקרא רגל, ואידך תתקן הדבור? עשות חפצך ביום קדשי. כי וזמת הנחש גרם שלשים ותשע קללות (טו), שלשים ותשע מלאכות, וצריך כל אדם לתמשיך קדשת שבת, לקדש ימי החל, בדיקא במכילתא: זכור את יום השבת - וברחו מאחד בשבת; ולפי הקדשה שמקדש ימי החל, כן נדחה וזמת הנחש, קין כל בשר, שהוא בחינת רוח סערה, ועל ידיהו עולה הדבור. וזה פירוש: עשות חפצך - עושה חפצך, הינו בימי החל, ביום קדשי - ידמה כאלו עכשו יום קדשי. הינו, שתמשיך מקדשת שבת על ימי החל, ותקדישם משלשים ותשע מלאכות. וזה (תנא יב): תנאי רבי יוסי אומר: אזי להם לבריות, רואים ואינם יודעים מה רואים, הארץ עומדת על עמודים - הינו בינה, ארץ החיים, שממנה תוצאות

(א) כמ"ש (תהלים צב) צדיק כחמר יפח כאח בלבנון ישנה. (ב) ב"ר סח. (ג) תנאי וזר תיקון. (ד) תיקון ד. (ה) תיקון סד. (ו) ב"ר פ"ט, מובא בפרש"י שם.

ב

ארח חיים

הלכות משא ומתן הלכה ד

לקוטי הלכות

מחמת שאין לנו בטחון חזק כל כך שיהיה בבחינת ראיה ממש

בי בודאי השם יתברך יכול לתן פרנסה להאדם בלא שום סבה בלי שום משא ומתן, כמו שכתוב (תהלים עה, דח): "כי לא ממוצא וממערב ולא ממדבר הרים כי אלהים שפט" וכו', וכמו שכלכל את אבותינו אברהם שנה במדבר על ידי ה' וכל דבר לא חסרו. רק מה שצריכין עתה איזה עסק ומשא ומתן, זה רק מחמת שאין לנו בטחון חזק כל כך שיהיה בבחינת ראיה ממש, דהינו שגורב אינם זוכים שיהיו עניניהם צופות תמיד לישועת ה' לבד בבטחון חזק, עד שימשיכו על ידי זה בחינת אור הישר ואור החזר, שעל ידי זה נמשכת השפעה בגבול וזמן במוצרו ובזמנו כנ"ל, ומחמת שלא כל אדם זוכה לזה עתה, על כן צריכין עסקים ומשא ומתן, ועקר הכוונה של המשא ומתן הוא בחינת הנ"ל, להמשיך על ידי המשא ומתן בחינת אור הישר ואור החזר שהוא בעצמו בחינת הבטחון.

להאמין בה, שכל הפרנסה הוא רק מחמת יתברך

ויצליח צריכין לעשות המשא ומתן באמונה דיקא, להאמין בה, שכל הפרנסה הוא רק מחמת יתברך, ולכן ענינו להשם יתברך לבד, כי עקר הפרנסה הוא רק על ידי זה כנ"ל, וגם כל עקר המשא ומתן לא בא כי אם בשביל זה, כדי לעשות להשפעה כלי, דהינו גבול וזמן כדי שתבא ההשפעה בעתו כנ"ל, כי ההשפעה יורדת תמיד רק שהוא בלא גבול וזמן כנ"ל, ועל ידי ההסתכלות בבטחון שהוא בחינת אור הישר ואור החזר, על ידי זה נעשה כלי להשפעה בעתו כנ"ל, כי ההשפעה במוצרו כנ"ל, שזהו בעצמו בחינת המשא ומתן שהוא בחינת חליפין, בחינת אור הישר ואור החזר, כנ"ל.

על ידי בטחון פורק ממנו על טרדות המשא ומתן

ויצליח באמת כל מי שבטחונו חזק ביותר להשם יתברך - הוא פורק ממנו ביותר על טרדות המשא ומתן, עד שיש צדיקים שיש להם בטחון חזק כל כך, עד שאין צריכין שום עסק ומשא ומתן ולא שום עבדה ונסיעה כלל בשביל הפרנסה. כי לשבטחונו חזק ביותר בהשם יתברך, אזי הוא עושה כלי להשפעה דהינו גבול וזמן, על ידי הבטחון לבד שהוא בחינת כח הראות בחינת אור הישר ואור החזר וכן כנ"ל.

כלא בטחון והסתכלות לחי לא יועיל כל המשא ומתן שבעולם

ועקר המשא ומתן הוא רק מחמת חלישות הבטחון בתכלית השלמות, על כן צריכין משא ומתן, כדי לחזק הכלי לקבל השפעה, על ידי המשא ומתן שהוא בחינת כח הראות בחינת אור הישר ואור החזר כנ"ל, אבל אפלו מי שעוסק במשא ומתן אף על פי כן העקר הוא הבטחון, כי בלא בטחון והסתכלות להשם יתברך לא יועיל לו כל המשא ומתן שבעולם,

וזמן, ויכול להיות שהדבר שצריך עקשו - יבוא לו לאחר כמה שנים, אבל על ידי הבטחון שהוא בחינת ההסתכלות להשם יתברך, על ידי זה עושה להשפעה כלי, דהינו גבול וזמן שתבא ההשפעה בעת שצריך. וזהו (תהלים קמה): "עני כל אליך ושברו ואמה נותן להם את אכלם בעתו", כי על ידי ההסתכלות בבטחון להשם יתברך בחינת "עני כל אליך ושברו", על ידי זה, ואמה נותן להם את אכלם בעתו, "בעתו" דיקא, דהינו בחינת גבול וזמן, כי ההסתכלות עושה כלי כנ"ל.

וזה בחינת מעלת התקבוצות לצדיקים, כי הם עושים גבול וזמן שיהיה עסק התורה והעבודה פראוי לפי ערכו בגבול ובזמן, שעל זה התפלל דוד המלך עליו השלום (שם מב, א): "צמא נפשי וכו' מתי אבוא ואראה פני אלהים", ואראה דיקא שתהיה העבודה בבחינת ראיה, דהינו בבחינת כלי וגבול וזמן, ע"ז שם כל זה היטב.

כי האף אמנם שהתורה הזאת היא מלשון החכמים שלא נכתבה יפה כלל, אף על פי כן המקדש ומעין בה ימצא גם שם הקדמות וחדושים נפלאים, כי כל דבור ודבור שיצא מפי רבנו ז"ל עמק ונורא מאד.

א. וזה בחינת משא ומתן באמונה. כי עקר המשא ומתן הוא בשביל להמשיך בחינת כח הראות שהוא בחינת השגחתו יתברך, שתהיה נמשכת עלינו בשלמות בבחינת ראיה, שהוא בחינת אור הישר ואור החזר, שעל ידי זה נעשה כלי להשפעה בעת ובזמן כנ"ל. כי כל המשא ומתן אינו נגמר כי אם על ידי שני בני אדם שנושאים ונותנים זה עם זה, שזה נותן לזה מעות או חפץ פלוני ויחברו נותן לו חליפו חפץ אחר, ועל ידי זה נעשה בחינת אור הישר ואור החזר, כי כל אחד ממשיך שפעו לחברו שזה בחינת 'אור הישר', ואחר כך הוא חוזר ומקבל ממנו, שזהו בחינת 'אור החזר', שזהו בחינת ראיה שעל ידי דיקא נמשכת ההשפעה בגבול וזמן כנ"ל.

על כן באמת עקר המשכת שפע הפרנסה הוא רק על ידי בטחון שהוא בחינת ההסתכלות בחינת אור הישר ואור החזר, שעל ידי זה עושה כלי דהינו גבול וזמן, שתהיה נמשכת ההשפעה בבחינת גבול וזמן, שתבא לו הפרנסה בעתו ובזמנו כנ"ל. ומה שצריכין לעשות איזה משא ומתן ועסק, הוא גם כן רק בשביל זה כדי להמשיך בחינת כח הראות בחינת אור הישר ואור החזר על ידי המשא ומתן כנ"ל, כדי שעל ידי זה תבא השפעה בגבול ובזמן כנ"ל.

מעלת התקבוצות לצדיקים

עקר המשא ומתן הוא בשביל להמשיך בחינת כח הראות שהוא בחינת השגחתו יתברך

מה שצריכין לעשות איזה משא ומתן ועסק, הוא גם כן רק בשביל זה

לקוטי הלכות

הלכות משא ומתן הלכה ד

ארח חיים

כלל, רק שתבוא לו הפרנסה מן השמים, כמו ירית
המן ממש שהיה רק על-ידי בטחון כנ"ל:

עקר המשא
ומתן הוא
רק למזק
הכלי

ג. **נמצא**, שמשא ומתן באמונה של ישראל, הוא רק
להמשיך אור הישר ואור החזון שעל-ידי
זה נעשה כלי, שיהיו בחינת בטחון, כי עקר המשא
ומתן הוא רק לחזק הכלי הנעשית על-ידי הבטחון
כנ"ל. ועל-כן אסור להשתתף עם עובדי כוכבים משום
ישם אלהים אחרים לא תזכירו, כי עקר הכלי הדיני
שתר השפע בגבול זמן, זה נעשה על-ידי כח הראות
שהוא בחינת אור הישר ואור החזון, ועקר בחינת אור
הישר ואור החזון הנעשה על-ידי כח הראות, הוא
רק בשמכונין ומצמצמין הראות לאיזה דבר שמסתכלין
עליו נוכמבאר מזה בהתורה הנ"ל, ובהתורה וי"אמר
בעז אל רות" בסימן ס"ה עין שם, ובהתורה "אשרי
העם" המדבר מהשגחה בסימן י"ג, עין שם].

לפי האמונה
שלנו פן
ההשגחה
עליו

והכלל, שאין יכולין לראות דבר לקח הדבר לתוך
הדעת הדיני לצירי בדעתו, כי אם כשכח
הראות הולך מכון לאותו הדבר ובא עליו בהפקה, שאז
חזון הראות לעיני על-ידי ההפקה נצטטר הדבר בעיניו,
ואז רואה את הדבר, וזהו בעצמו בחינת כח אור הישר
ואור החזון שנמשך על-ידי כח הראות נכמבאר בהתורה
הנ"ל. ועל-כן אסור להשתתף עם העובדי כוכבים, כי
השפע של ישראל יורדת דרך הקדשה, מחמת שמאמינים
בהשם יתברך ובטוחים בו לבד, ויודעים כי כל השפע
והפרנסה מאתו יתברך, כי הוא יתברך משגיח בהשגחה
פרטית על כל דבר שבעולם, והוא יושב ומכלכל ומפרנס
מקורני ראמים ועד ביצי כנים' (עבודה זרה ג:), וכמה
דאיתדבק בר נש לתתא, הכי מתנהגין עמה מלעלא ויכמו
שאדם מדבק את עצמו למטה, כך מתנהגים עמו מלמעלה [עין
זהו וי"א דף עט: בחקמי דף קיג:], הדינו כמו שאנו מאמינים
שהפרנסה באה בהשגחת השם יתברך לבד, כמו כן
הוא יתברך משגיח עלינו בהשגחה שלמה, בבחינת כח
הראות הנ"ל שבה בהפקה עלינו ואנו נצטטרים בעיניו,
וכמבאר בהתורה "אשרי העם - השגחה" וכו' עין שם,
ועל-כן יורדת הפרנסה והשפע עלינו מאתו לבד, ואין
להקלפות ניקה ממש.

עקר
הכפירות
שלוקח הוא
בהשגחה
הפרטית

אבל העובדי כוכבים והרשעים הכופרים אינם מאמינים
בהשגחת השם יתברך בשלמות, ועקר הכפירה
שלוקח הוא בבחינת אור החזון שנעשה על-ידי הצמצום,
שמכונין הדעת והראות ככוון ובצמצום למקום שצריכין
עד שחזון בהפקה לעיניו כנ"ל, אבל כשהראות נתפזר
מן הצד ואינו בא בהפקה להדבר שרוצה לראות, אז

כי העשר והכבוד מלפניו יתברך (דברי הימים א כט, יג), רק
מחמת שאין לו דעת להתחזק בבטחון לבד בלי שום
עשיה של איזה עסק ומשא ומתן, ועל-כן הוא צריך
משא ומתן, שאז בטחונו חזק ביותר, ואז ממשיך
הפרנסה על-ידי שעושה כלי שהוא גבול זמן וכו' כנ"ל:

ב. וזהו בחינת מה שאמר ירמיה לישראל (ירמיה ב, לא):
"הדור אתם ראו דבר ה'", ודרשו רבותינו ז"ל
(תנחומא בשלח סימן כא, הובא ברש"י שם, ובשמות טז, לב): "שמעו"
לא נאמר, אלא 'ראו', מכאן שהוציא להם צנצנת המן
וכו' ואמר להם ראו במה נתפרנסו אבותיכם" וכו'. כי
ישראל במדבר גזונו על-ידי בטחון לבד, שזהו בחינת
המן שירד להם בלי שום עשיה ועסק ומשא ומתן כלל,
והכל היה בנכות משה שהוא הדעת, ודורו דור דעה,
שהמשיך בהם דעת גדול כל כך, עד שהיו מכונין עיני
דעתם להסתכל בבטחון להשם יתברך לבד, עד שירד
להם המן ארבעים שנה דבר יום ביומו. וזה בחינת
הנפיון הנאמר במן, כמו שכתוב (שמות טז, ד): "הנני
ממטיר לכם לחם מן השמים... למען אנסנו" וכו'. כי
עקר הנפיון, אם יתחזקו בבטחון בכל יום ויום ולא
יחשבו וייהררו מחשבה אחרת לזאג בשביל פרנסה
לאמר: 'מה נעשה אם לא ירד המן מחר', רק יתחזקו
בבטחון בכל יום ויום שהשם יתברך יתן להם בודאי
אכלם בעתו, וכמוכן שם בפרשה שזה היה עקר הנפיון
של המן, אשר על-כן נצטט (שם, יט): "איש אל יותר
ממנו עד בקר". ועל-כן באמת נמצאו בהם אנשים אשר
הותירו ממנו, "ויקצף עליהם משה" (שם, כ), כי עקר
ירידת המן הוא על-ידי בטחון להשם יתברך לבד
שזהו בחינת הסתכלות, שעל-ידי זה לבד עושין גבול
וזמן להשפע, שעל-ידי זה ירדה הפרנסה להם מן
השמים לבד.

נפיון
ההתחזקות
בבטחון בכל
יום ולא
יחשבו לזאג
בשביל
הפרנסה

וכן אמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה כה, ט): ששביל זה
ירד להם המן בכל יום ולא בפעם אחד על כמה
ימים, כדי שיתלו עיניהם למרום, הינו כנ"ל, כדי שיהיה
להם בטחון חזק, וכנ"ל. וזהו שאמר להם ירמיהו בשרצה
שיעסקו בתורה ויתחזקו בבטחון לבד, עד שתבוא להם
הפרנסה מן השמים לבד בלי שום עסק כמו שירד המן
לאבותינו, על-כן אמר להם: 'ראו דבר ה'', 'ראו' דיקא,
הינו שהודיע להם, שעקר המשכת הפרנסה הוא על-ידי
כח הראות לבד שהוא בחינת בטחון, שעל-ידי שהאדם
מסתכל בבטחון רק להשם יתברך לבד, הוא יכול
להמשיך פרנסה במועדו ובזמנו בלי שום סבה ועסק

על-ידי
שהאדם
מסתכל
בבטחון רק
להשם
יתברך לבד
ממשיך
הפרנסה
במועדו
ובזמנו בלי
שום סבה
ועסק כלל

על-כן מה אמה משגיח על כלום, הלא אף אני בחלומי. והוא נבהל ונשתומם עכשו יותר ויותר על ששמע עוד את חלומה, שהדבר נראה שישאו עצירותו ורכושו אצל העני, ונדלות של העני - ישאו אצלו; ונבהל מאד מאד.

ויהי היום ונסעה אשת הבערגיר עם עגלות צב לטל, ולקחה עמה רעותיה, ולקחה גם אשת העני עמה, ונסעו על הטויל. והנה עבר איש חיל, אדון, שקורין 'עדניראל' עם החיל שלו, ופנו אל הצד מן הדרך בשבילו. ועבר החיל ופרא שנוסעים נשים, וצוה שיוציאו אחת מן הנשים שנסעו לטל. והלכו והוציאו את אשת העני,

והטפו אותה בתוך העגלת צב של הבערגיראל, ונסעו עמה; ויבדאי אי אפשר להשיבה, כי נסע להלן, בפרט איש חיל, יעדניראל עם חילותיו. ולקחה ונסע עמה למדינה שלו, והיא היתה יראת שמים ולא רצתה לשמע לו כלל, והיתה בוכה מאד, והיו מבקשים ומפתים אותה - והיא היתה יראת שמים ביותר. והם שבו לביתם מן הטויל, והנה נלקחה העניה הנ"ל. והיה העני מתאבל ובוכה ומתמרמר מאד מאד על אשתו תמיד. פעם אחת עבר הבערגיר אצל בית העני, שמע שהוא בוכה ומתמרמר מאד מאד. נכנס ושאלו: מה אמה מתמרמר ובוכה כל-כך? השיבו: וכי לא

מדינה אריין און זי איז גיווען א יראת שמים (הסיני זי האט טורא גיהאט פאר גאט) און זי האט אים גאר נישט גיוואלט צו הערין און זי האט וויער גיוויינט. און מען האט זי וויער גיבעטן. און מען האט זי אן גירעט. און זי איז אבער גיווען וויער א גרויסע יראת שמים. און זיי (הסיני זי בערגערן מיט די אבריקע ווייבער) האבן זיך אום גיקערט פון דעם שפאצירן. און דעם ארום מאגס ווייב איז נישט דא. האט דער ארום מאן וויער גיוויינט און האט זיך גישלאגן קאפ אין דער וואנט און האט תמיד וויער גיטריקערט אויף זיין ווייב.

אמאל איז דער בערגער פיר גיגאנגען פאר דעם ארומאנס שטוב. האט ער גיהערט ווי דער ארום מאן ווינט וויער ביטער און שלאגט זיך קאפ אין דער וואנט. איז דער בערגער צו אים אריין גיגאנגען. און האט אים גיפרעגט. וואס וויינטו און שטארק. האט ער אים גיענטפערט. פארנוואס זאל איך נישט וויינען. וואס איז מיר דען גיבליכן.

אכבה? ומה נשאר לי? יש שנשאר להם העשירות, או בנים; אני - אין לי כלום, וגם אשתי גלקחה ממני, ומה נשאר לי?

ונכמר לבו של הבערגיר על העני הנ"ל, ונתעוררו רחמיו עליו מאד מאד מגדל המירות שראה בו, והלך ועשה דבר מבהל - ובאמת היה שגעון, והלך ושאל באיזה מדינה דר הבערגיראל הנ"ל, והלך ונסע לשם, ועשה דבר מבהל מאד, והלך לבית הבערגיראל, ושם עומדים 'וואכין', והוא מגדל הבהלה שלו מאד מאד נשתומם והלך בבהלה גדולה ולא השגיח כלל על הוואכין, וגם הוואכין

ביי אינעם בלייבט דאס עשירות. אדער סע בלייבט קינדער. איך האב גאר נישט און מיין ווייב האט מען אויף ביי מיר אוועק גינומען. וואס איז מיר גיבליכן. האט עס דעם בערגיר וויער אנגיהאפט באם הארץ. און ער האט וויער גרויס רחמנות גיהאט אויף דעם ארום מאן. מחמת ער האט גיווען זיין ביטערניש. ער טרויערט וויער. און איז גיגאנגען (דער בערגיר) און האט גיטאן א ווילדע נאך און סע איז טאקע גיווען צום אמת א שגעון. און ער איז גיגאנגען און האט גיפרעגט אין וועלכער מדינה סע וואוינט דער יעדניראל. און איז אהין גיפארן. און ער האט גיטאן א ווילדע נאך. און ער איז אריין גיגאנגען צום יעדניראל אין שטוב אריין. און דאָרט פאר דעם יעדניראל שטייען זיך וואכין. און ער מחמת וויער גרויס בהלה איז ער פלוצים מיט גרויס בהלה גיגאנגען און האט זיך גאר נישט אום גיקוקט אויף די וואכין. און די וואכין זענען אויך דערשטראקן גיווארין און זענען וויער פארשטומעלט גיווארין. מחמת זיי האבן פלוצים גיווען א מענטשן לעבין זיך מיט

נבהלו ונשתוממו מאד מחמת שראו פתאם בן אדם אצלם מבהל מאד, ונבהלו מאד: איפה בא זה לכאן? ומחמת הבהלה הניחוהו כל הוואכין ועבר על כל הוואכין עד שנכנס לבית הבערגיראל, למקום שהיתה שוכבת שם, ובא והקיצה ואמר לה: בוא; וראתה אותו ונבהלה, ואמר לה: תכף בוא עמי; והלכה עמו, ועברו גם עתה על כל הוואכין, עד שיצאו. ואזי תכף נבהל ונזכר מה שעשה דבר כזה, והכין שבודאי תכף יהיה נעשה רעש גדול. וכן הנה, שנעשה שם תכף רעש גדול אצל הבערגיראל, והלך והטמין עצמו בתוך בור אחר שהיה עם מי

גרויס בהלה. זענען זיי וויער דערשטראקן גיווארין. ווי קומט דער אדער. און מחמת בהלה האבן אים אלע וואכין גילאזט. און ער איז אריבער אלע וואכין ביז ער איז אריין גיקומען צום יעדניראל אין שטוב אריין. צו דעם ארט וואס זי איז דאָרט גילעגן. און ער איז גיקומען און ער האט זי אויף גיוועקט און האט צו איר גיזאגט. קום. ווי זי האט אים דעוועהן איז זי דערשטראקן גיווארין. האט ער איר גיזאגט. תכף קום מיט מיר. איז זי מיט אים גיגאנגען. זענען זיי איצט אויך אריבער איבער אלע וואכין ביז זיי זענען ארויס גיקומען.

דערנאך האט ער זיך ערשט ארום גיקוקט און ער האט זיך ערשט דערמאנט וואס ער האט דא גיטאן. אזוי א ווילדע נאך. און ער האט פארשטאנען אז דא וועט ביוודאי תכף ערין א גרויס גיפילדער ביי דעם יעדניראל. און סע איז טאקע אזוי גיווען. סע גיווארין תכף א גרויס גיפילדער באם יעדניראל. איז גיגאנגען דער בערגער. און האט זיך באהאלטן מיט איר אין א

גשמים עד שיעבר הרעש, ושהה שם עמה שני ימים בתוך הבור. וראתה האשה הנ"ל גדל המסירת נפש שהיה לו בשבילה, והצרות שסובל בשבילה, ונשבעה בה' שכל המזל שיש לה, אפשר יש לה איזה מזל שיהיה לה איזה גדלה והצלחה - שיהיה כל הצלחה שלה לא נמנע מאתו, ואם ירצה לקח לעצמו כל הצלחה וגדלה שלה, והיא תשאיר במקום - לא ימנע ממנו כלל; ואף מוצאים שם עדות? ולקחה אותו הבור לעדות.

אחר שני ימים יצא עמה משם והלך להלן, והיה הולך ובא עמה להלן

להלן, והבין שגם שם באותו המקום מחפשים אחריו, והלך עוד, והחביא עצמו עמה בתוך מקוה. ונזכרה שוב בגדל המסירות נפש והצרה שסובל בשבילה, ונשבעה עוד הפעם הנ"ל, ולקחה את המקוה לעדות. והיו שם גם-כן בערך שני ימים, ויצאו והלכו להלן. וכן היה כמה פעמים, שהחביא עצמו עמה במקומות אחרים פיצא פאלו, דהינו בשבעה מקומות של מים, והם: בור ומקוה הנ"ל, ואגמים, ומעין, ונהלים, ונהרות, וימים; ובכל מקום ומקום שהיו נחבאים שם נזכרה במסירות נפשו וצרתו בשבילה,

דאס מסירת נפש. און די צרות וואס ער לייט פון אירעט וועגן. האט זי נאך אמאל גישווארירן. אזוי ווי פריד. אז גאר איר מול וכו' כנ"ל. און האט גינומען די מקוה צו עדות. וענען זיי דאָרט אויף גיווען א קעגן צוויי טאג. און זיי זענען ארויס גיגאנגען. און זענען ווייטער גיגאנגען. האט ער ווידער פארשטאנען. אז מע וזכט דא אויף האט ער זיך ווידער מיט איר באהאלטן. און אזוי איז גיווען עטליכע מאל. וואס ער האט זיך מיט איר אלע מאל אין איין אנדער ארט באהאלטן דהיינו אין יובן אירליי וואסערין. דהיינו אין א גרוב מיט וואסער און אין א מקוה כנ"ל און אנגרים (גישוויכט) און א קוואל און נחלים (ריטשקס) און נהרות (טייכן) און ימים. און אין איטליכן ארט וואס זיי האבן זיך דאָרט באהאלטן. האט זי זיך אלץ דערמאנט אין זיין מסירות נפש און די צרות וואס ער לייט פון אירעט וועגן און זי האט אים גישווארירן אלץ. אז איר מול וכו' כנ"ל. און זי האט אלע מאל גינומען דאס ארט צו עדות כנ"ל. און זיי זענען אלץ אזוי גיגאנגען און זי האבן זיך

ונשבעה לו כנ"ל, ולקחה אותו המקום לעדות כנ"ל. והלכו ובאו, והיו מחביאים עצמם בכל פעם במחבואות הנ"ל, עד שבאו על הים. כשבאו על הים, והוא היה סוחר גדול והיה מכיר הדרךים על הים, וחתך [וחתר] עצמו לבוא למדינתו; עד שעבר ובא לביתו עם אשת העני הנ"ל והשיבה להעני, והיה שמחה גדולה שם.

והבערגר הנ"ל, בשכר שעשה דבר כזה וגם עמד בנסיון עמה - נפקד, ונולד לו באותה שנה בן זכר. והיא גם היא, אשת העני הנ"ל, בשכר שעמדה בנסיון כזה עם העיניראל וגם עמו -

אלע מאל באהאלטן אין די ערשטער (הנ"ל) ביו זיי זענען גיקומען אויף דעם ים. ווי זיי זענען גיקומען אויף דעם ים. און דער בערגער איז גיווען א גרויסער סוחר. און ער האט גיוואוסט די קעגן אויף דעם ים האט ער זיך גישניט ער זאל קומען אין זיין מדינה אריין ביו ער איז איבער גיפארן דעם וועג און איז אהיים גיקומען מיט דעם ארום מאנס ווייב. און האט זי אפ גיבראכט דעם ארום מאן. איז דאָרט גיווען א גרויסע שמחה.

און דער בערגער. דערפאר וואס ער האט גיטאן אזוי אזאך. און דערצו איז ער עמד בנסיון (ביי שטאנען ביי דער פרוי) מיט איר (דהיינו וואס ער האט סוף גיהאט פאר גאט און האט זי געט אנגרייבן) דערפאר איז ער נפקד גיווארן (דהיינו גיבראכט גיווארן ביי שטם וחקר) און ער האט גיהאט דאס יאר א זון, און זי אויך דהיינו דעם ארומאנס ווייב דערפאר וואס זי איז באשטאנען אין אזוי א גיסיון מיט דעם יעדנריאל און מיט

זכרה גם-כן וילדה נקבה, והיתה יפת-תואר מאד מאד שלא היה יפי של מין אדם כלל, כי בין בני אדם לא נמצא יפי כזה, והיו העולם אומרים: הלואי שתתגדל (כי חדוש נקלא כזה קשה שתתגדל), כי היה יפה ופתאומה מפלג מאד מאד שלא נראה כזאת בעולם כלל, והיו העולם באים ונכנסים לראותה, והיו משתוממים מאד על גדל יפה המפלג מאד מאד, והיו נותנים לה מתנות מאד מאד, והיו נותנים חבה, והיו נותנים מתנות עד שנתעשר העני.

והבערגר הנ"ל, נפל בדעתו שישתדך עם העני הנ"ל מגדל יפה שהיה חדוש כזה, ויאמר בלבו:

אים. דערפאר האט זי וזכה גיווען און זי האט גיהאט א טאכטער און זי איז גיווען א פארשוין זייער א ווילד גרויסע פארשוין וואס סע איז גאר קיין מענטשליך שיינקייט גיט גיווען. ווארין צווישן מענשן ועהט מען גאר אזוי א שוינקייט גיט. די וועלט פלעגט זאגן הלואי סע זאל אויס וואקסן. (ווארין אזוי א ווילד וחדוש איז ווערט אז סע זאל אויס וואקסן) ווארין איר שיינקייט איז גיווען גאר ווילד. וואס מענטשן אזוינס אויף דער וועלט גיט. פלעגט די וועלט אריין גיין און פלעגן קומען זי זעקן. און פלעגן זיך זייער פאוואונדערן אויף איר שוינקייט וואס סע איז זייער ווילד גיווען און פלעגן איר שענקען מתנות אלע מאל מחמת ליבשאפט און זיי האבן אזוי אלץ גישענקט מתנות. ביו דער ארום מאן איז רייך גיווארן. און דער בערגער. איז אים גיפאלן אין זין אריין. אז ער זאל זיך משדך זיין מיט דעם ארום מאן. מחמת איר גרויס שיינקייט. וואס סע גיווען אזוי א

סגולה

חלק שני

- א. נוצה של עופות הבר הם סגולה לחלואי הראה, ומסגל לחזק את הרוחניים.
- ב. השמים יש בהם שנוי מראות לפי מראות עשבים הנגדלים על-ידיהם; והם מסגלים להסתכל בהן.
- ג. מי גשמים מסגלין למי שאין לו גבורת אנשים.
- ד. אמירת תהלים - סגולה להוריד גשמים. "תהלים" - למטר השמים תשתה מים.
- ה. סגולה להחזיר לאשה וסתה: על-ידי הכנסת ארחים.
- ו. מי ששערוותיו מרבים שלא על-פי הטבע, זה עלול לנזקים הרבה ולפגעים רעים מהסטרוא-אחרא. סגולתו: שיקרא הפרשה שקורין ביום-כפרו.
- ז. מי שנתאלם בפתע פתאם יעבירו על פיו חלף פשר.
- ח. סגולה למקשה לילד: תתלה לה על צוארה מפתח של הבית-עלמין; גם המפתח הזה מסגל לעקרה.
- ט. סגולה לחלי הצואר: שייבקה על חרפן בית-המקדש.
- י. סגולה כשנכנס לבית חדש לגור: יכניס לשם חרב או סכין, או שאר כלי זין. וסימן לדרך: "בחקמה יבנה בית" - "כלי חקם מכרותיהם" - חרבותיהם,

מגורותיהם (תבואה פ' ויחי, סימן ט').
א. תפוחים מסגלים למקשה לילד.

סגולה לחולה:

להסתכל על הציצת.

והסוד בפסוק: "הנה בנה יוסף בא אליך" - כי כל אלו התבות מרמזין על הציצת, דהינו מנן החוטין והחליות והקשרים, כמו שקתוב בפרי-עץ חיים (פרט), ענן שם; ועל-ידי-זה: "ויתחזק ישראל" (ועין בלקושי מותרין חלק א' סימן ד').

סגולה לחולי נפל:

שיפזר צדקה. "פזר נתן לאביונים" ראשי תבות נפל' (לקושי מותרין ר"א, ועין שם בסימן כ"ט).

סגולה למקשה לילד:

שתרחץ ביון מלפניה ומאחריה; נכנס יין - נצא סוד."

אות ע

עונה

- א. מי שמשתף את עצמו בצרות ישראל ומתפלל עליהם, על-ידי-זה בא לעונה.
- ב. על-ידי אמת יזכה לעונה.
- ג. על-ידי אמונה בא הכנעה.
- ד. על-ידי קביעות מקום לתפלה בא לידי עונה וחסידות.
- ה. על-ידי עונה תפלתו נשמעת, וכאלו הקריב כל הקרבנות.
- ו. על-ידי עונה מוסיפין לו גדלה על גדלתו.
- ז. על-ידי עונה מאריך ימים.

בר חנניא. רב נטורנאי בן רב הילאי בר רב מרי. רב יוסף בר רב מרדכי. רב פלטי בר אבני. רב עמרם. רב אחאי. רב מנחם בריה דרב יוסף בר חיאי. רב מתתיהו. רב נחשון בר רב צדוק. רב אבא בר רב אמי. רב צמח בר פלטיה. רב צמח בר רב חיים. רב האי בריה דרב נחשון. רב האי בר דוד. רב הילאי בר רב נטורנאי. רב קמחי בר רב אחאי. רב שלום בר רב מישאל.

רב יעקב בר רב נטורנאי. רב יהודה בר שמואל. רב מבשר הפהן. רב כהן צדק. רב סעדיה. רב צמח בר רב פפנאי. רב חנינא בר יהודה. מר רב נחמיה בר רב כהן צדק.

רב שריקא. רב משה ובנו רב חנוך, שנשבו עם רב חושיאל, אביו של רב חננאל. ורב שמריה בר אלחנן. רב נתן דין וחסיד גדול. רב יוסף בר יצחק שטאנז בן אביתור. ור' ישראל גאון. רב האי גאון בר שריקא - הוא סוף הגאונים.

ראשונים ואחרונים

ר' קלונימוס איש רומי. רבינו גרשום מאור הגולה. ר' שמואל הפהן בר חפני. ר' יוסף בן גיקטילה. ר' נתן בעל ה"ערוך". ר' יצחק בר יהודה בן גיאות. רבינו שמעון ברב יצחק. ורבינו יהודה הגדול, ראש הנהרגים לקדשת השם. ורבינו יהודה הפהן. רבינו אליהו הזקן. ר' יצחק, רבו של

רש"י. ר' יעקב בר' יקר, רבו של רש"י. ר' יצחק ברב יהודה, רבו של רש"י. ר' משה הדרשן, רבו של רש"י. ר' יהודה בר ברויילי ברצלוני. ר' יוסף טוב עלם. ר' זרחיה הלוי. ר' משה העניני. ר' משה בן יוסף בן מרן הלוי. ר' לוי בן אחיו של ר' יצחק. ר' אברהם בר יצחק. ר' מישלם בר' יעקב. ר' אברהם בר' דאוד הלוי, הנהרג על קדוש השם. ר' יוסף בר מאיר אבן מינאש. ר' שמעון הגדול. ר' אלעזר בר' מישלם. ור' אלעזר בר' מאיר בר' יצחק.

רש"י, הוא שלמה ירחי בר יצחק מטרייוש. רבינו מאיר, חתן רש"י. בניו: ר' שמואל הוא רשב"ם, ורבינו תם והוא ר' יעקב תם, וריב"ם הוא ר' יצחק. רבינו יהודה בר נתן. חתן רש"י. רבינו אפרים, חתן רש"י. רבינו שמריה. רבינו ברוך ברב שמואל ממגנצא. ר' שמחה דוויטרא. ר' שמעון משאנץ. ראב"ד הראשון, הוא ר' אברהם בר (דוד) דאוד הנ"ל. ר' חיים כהן תלמיד רבינו תם. ר' נתנאל הקדוש. רבינו יצחק בר' שמואל בר' שמחה דוויטרא, בעל התוספות הנקרא ר"י הזקן. בנו רבינו אלחנן. ר' שמשון משאנץ בר' אברהם. רבנו חננאל. רבינו יעקב מאורליניש. ר' יצחק אלפסי הוא הרי"ף. רבינו משה בן מיימון הוא הרמב"ם. ר' אברהם בר דוד, הוא הראב"ד בעל ה"השגות". רבינו משה בר נחמן,

"אודה יי מאד כפי, ובתוך רבים אהללנו, כי נעמד לימין אביון להושיע משופטי נפשו". רבונו של עולם חנון המרבה לסלח, הרוצה בתשובה, למדני איך להיות לך עתה, ואיך לשמח נפשי עתה, באופן שאזכה על ידי השמחה להתודות לפניך ולפרט את כל חטאי לפניך, שעשיתי מעודי עד היום הזה, באופן שאזכה לשוב אליך באמת. רבונו של עולם אב הרחמים, אתה יודע כי חדרה תקועה בלבי מסטרא חדא, ונציבו מסטרא חדא, וגדל השמחה והחדוה שיש לי לשמח על חלקי, הוא בלי שעור וערך ומספר, אשר זכיתי ברחמיך הרבים להיות מזרע ישראל, עם הנבחר מכל העמים, ומרוקמים מכל הלשונות. אשר אתה מחבב אותנו בכל לשונות של חבה, ואתה אוהב עמך ישראל אהבה רבה ואהבת עולם, לעולמי עד ולנצח נצחים. ומהאבהתך ומחמתך את עמך ישראל, הרבית לנו תורה ומצוות, אשר אין קץ להשמחה שיש לנו לשמח ולשיר ולגיל מאד בכל מצוה ומצוה, המשיבין את הנפש ומשמחין את הלב, כמו שכתוב: "פקודי יי ישרים משמחי לב". אבל מרבוי עוונותי ופשעי העצומים, נופלים עלי בכל עת עצבות ודאגות ומרה שחורה, "כי עוני אגיד אדאג מחטאתי". ואתה יודע כי זאת העצבות והמרה שחורה מזיק מאד לעבודתך, כי מחמת

העצבות נשמטם לבי ונתפלבל דעתי עד שאיני יכל להתעורר לשוב אליך באמת. ואפלו להתודות לפניך ולפרט חטאי ולפרש שיחתי לפניך, קשה מאד וכבד עלי, מחמת שנשמטם לבי על ידי העצבות והמרה שחורה.

על כן באתי לפניך מלא רחמים, אדון השמחה והחדוה, שתרחם עלי ותלמדני איך לשמח נפשי בכל עת. כי כבר למדנו ברחמיך הרבים על ידי צדיקים הקדושים, שאפלו אם האדם הוא כמו שהוא, אפלו אם עשה מה שעשה, וגם עתה הוא כמו שהוא, אף על פי כן באשר הוא שם, הוא מחיב להכריח עצמו בכל הפחות, להרחיק העצבות ולשמח את נפשו בכל עת, על אשר זכה על כל פנים להיות מזרע ישראל. וגם צריך לחפש ולבקש ולמצא בעצמו נקודות טובות מכל המצוות הרבות שזכה לעשות מעודו, כי כל אחד ואחד מישראל יש לו מצוות רבות, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות ברמון, ובה ראי לשמח ולשוש הרבה כל אחד מישראל, אפלו הפחות שבפחותים, והגרוע שבגרועים.

מרא דעלמא כלא, אדון הנפלאות, אבי אב הרחמן, אשר עז וחדוה במקומך, היה בעורי והושיעני, שאזכה לאספ ולקבץ כל חלקי השמחה מכל המצוות והנקודות טובות שזכיתי ברחמיך מעודי עד היום הזה.

ויתקבצו אלי כל חלקי השמחות האלו יחד, ויתגברו בכל עז על העצבות והמרה שחורה של עוונותי הרבים, עד שאזכה על ידי זה לשמח בכל עז תמיד. ואזכה להתגבר ולהתחזק בשמחה וחדוה תמיד, בכל מיני דרכים ועצות אשר למדנו על ידי צדיקיך הקדושים. ותעורני להתגבר בשמחה גדולה כל כך, עד שאזכה לרקד מחמת שמחה.

ותזכני לשמחה של מצוה תמיד, הן לשמח בשמחת חתנה של מצוה לשמח חתן וכלה הפורים, הן לשמח בשאר שמחות של מצוה ותהיה בעורי ותושיעני תמיד להיות שמח בכל עת בשמחה של מצוה בחדוה גדולה ובשמחה רבה כל כך, עד שאזכה לרקד הרבה מחמת שמחה. ואזכה לשמח ולרקד כל כך, עד שאזכה לילך ולעבר בכל קומת השמחה והרקודין, שכלולה מרמ"ח אברים ויחס"ה גידין. כי השמחה היא שרש נקדח כל התרי"ג מצוות שבתורה, כמו שכתוב: "פקודי יי ישרים משמחי לב".

זכני ברחמיך הרבים שיתלהב בי השמחה של כל הנקודות טובות האמתיות שבי מכל המצוות אשר זכיתי מעודי בהסדק הגדולים, עד אשר תאיר השמחה באור גדול ונפלא, עד אשר יתבטלו על ידי זה החשך והמניעה והדאגה והעצבות

של רבוי החטאים והעוונות והפשעים העצומים שחטאתי ופשעתי ופשעתי לפניך מעודי עד היום הזה. ואם הם רבים ועצומים מאד מאד, עם כל זה מדה טובה מרבה. ובכחך הגדול אתה יכל להוסיף אור גדול בהשמחה של המצוות והנקודות טובות שבי, עד אשר יתגברו על החשך והדאגות והעצבות של רבוי העוונות שלי, עד שיתבטל הרע לגבי הטוב, שיתבטלו עצבות העוונות כנגד שמחת המצוות. ואזכה לשמח ולרקד הרבה בשמחה של מצוה תמיד, עד שאזכה לשמחה שלמה באמת, ולהשלים כל קומת השמחה והרקודין בשלמות באמת. ועל ידי זה תזכני ברחמיך הרבים, להתודות לפניך בכל עת, ולפרט את כל חטאי בפרוש בפה מלא. ואל ימנעני מזה שום מונע ועכוב. ואל יעבירני השקחה לשפח איזה חטא מלפסו לפניך. ואל יבלבל אותי מזה שום בלבול. רק אזכה להתודות לפניך באמת ולפרט את החטא בפרוש. ואתה מלא רחמים תהיה בעורי, שאזכה על ידי ודוי דברים לבנות ולהשלים את הדבור בתכלית השלמות. ועל ידי זה יתעורר הקול העליון ויתיחד עם הדבור ביחוד שלם, באופן שיתתקנו על ידי זה כל חטאי ועוני ופשעי שחטאתי ופשעתי ופשעתי לפניך מיום היותי עד היום הזה, ותמלא כל השמות שפגמתי בשמך הגדול. רבונו של

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

מסורת הש"ס

[illegible]

קדש ברק תבית היו ב
קדש מובח לא היו ב
ולא מיתוקמא מתנ" כ
מתו יקברו (אמר) ממאמ
רביעי העמוד והערכה ה
פועל לא הקדשית ל
אמר אכן כן יתני א
אביעתי אימא לעולם
לית ותני זו דברי רבי
קדם הקדשין וכו' מגנ
יב' מוזי בצי פבור כ
המקוששין פבורין מ
הבכורה ולא ארציא אר
איל מוזי פבור מ
איל פהיל פבור מ
איל פהיל פבור מ

המחנות (א' מו' כ"ב)
פסול המקדש חלבי
מבד מר ארציא' חלבי
המחנות מאי שטא ארציא'
כל ולא ארציא' חלבי
בבא ליה ר' רפא
אין אורו ואת בנו
המקדש אין אורו ואין
מזבח לחו' אין לחולין
אין להרשים ציפורי וכו'

[illegible]

הייתי אומר אך ולא חס לאותו ואת בנו הוא דאמר מוא בנו מילי ב' ד' דח"ר"

[illegible][illegible][illegible]

1. רק בכל אות נפשך תזכר
ואכלת בשר כבדת' אלדוד
אשר נתן לך בכל שערך
הטמא ותטהור יאכלט כצבי
דברים יב טו
באיל:

2. רק את דמול לא תאכל על
הארץ תשפכנו כמים:

דברים טו כג

3. כי כל אבל חלב מן בהמה
אשר יקריב ממנה אשר לך
ובשר הנפש תאכלת
מעמיה:

ויקרא ז כה

(ה) רש"י ד"ה וזכרי רש"י וכו' והעברה חתן וכו' וכו' לא היו בכלל המגן דקדשו וכו' ואפי' דקדשו מוכח בפרוה הס"ד ואפי' מ"ה אלז חתמים וד"ה אפילו מה וד"ה לא נמי וד"ה רב דלא מוקין וכו' כנרנן דקדשו כפיסא וכו' ממו יקברו אלמא דקדשו וכו' העברה והעברה הס"ד ואפי' מ"ה ומקמי סופא פ"ה קס וכו' קדישין במזמון הס"ד ואפי' וכו' מואי דמגן דקדשו וכו' והעברו אותה וכו' ואפי' מ"ה ס"כ עשומה דממור:

דאין טורן את הקדשים
להאכילן לכלבים. אלא למטה
וטעון קטורה לאחר מימה (תמורה
י. א. חלק. אכן ורקון מעטעין
ערוגין קח. פסחים י. שם שם עז.
שבוות י. ח. תובח. ר' ככל לא.
נשפך מוצה וזכלתו כשר, נפסולי
המוקדשין לאחר פדיון הכמור
מדבר (לש"י ו.)

זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו:
אמרו ר' סבא ור' כהיש לקיש
אמר כסונו מנסת מורה לרבן
קדשי בדיק הבית היו בכלל
(העמדה והערך) קדשי מזבח
לא היו: א"מ מיתוקמא. א"מ
מנתיין בדבורות כרבנן משום
סיפא דקדתי אבל קדם הקדישן
למומן אם מתו יקברו ואי רבנן
כיון דאמרי קדשי מזבח לא
היו אם מתו יפדו איבעי למתני
וכר' שמעון מיתוקמא וירשא
ר' יוסא דאמר קדשי מזבח
היו בכלל הילכך כי קדם הקדש

למומן יקברו אבל בבבל מוס
מעיקרו היינו קדשם מומו להקדש
מזבח לא היו דמאמי דהאי דקתנ
לרבנן נמי דאמר קדיש
נפשינן דלא חשיב כ"כ הקדש; אמ
הוו חיים ואופישר להעמידן ולהת
דהו בכלל העמדה והערכה אלא
דאמר בס' אחרון דתמורה לרבנן
שמעון ומחלוקתו איבעי למיתני

מ"ו ע"ב איבא דאמרי: "תזבח ואכלת": אין לך בהן היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך, ללמד: שהגיוה העבודה והחלב - שהם הנאות מחיים - אסורים. אבל מדין את הקדשים להאכילם לכלבים, כי תיבת "ואכלת" אינה מיותרת ללמד שלא יפדו להאכילם לכלבים.

שנינו במשנה: וכל שקדם הקדשן את מומן... וולדן אסור לאחר פדיונו: שואלת הגמרא: היכי דמי [באיזה ולדות שנינו שהם אסורים]?

אילנימא, דאיבער ואיתיליד לאחר פדיונו ולדות שנתעברה בהם אמם והולידתם לאחר פדיונה. כך אי אפשר לומר, כי: אמאי יהיו ולדות אלו אסורים, והרי ולד צבי ואיל נינהו. כלומר, הרי ולדות חולין הם, שכבר נפדתה אמם. אלא מפרשת הגמרא את משנתנו, שהיא עוסקת בכגון דאיבער לפני פדיונו ואיתיליד לאחר פדיונו, ואסורים הם מדרבנן, וכפי שיתבאר בהמשך הסוגיא. אבל מדאורייתא אינם אסורים, כי כבר נפדו בפדיון אמם, שהעובר ירך אמו הוא.

מדייקת הגמרא: הא אם נולדו לפני פדיונו, מוקדש נמי קדשו [קדשים הם]. מנא הני מילי? דתנו רבנן:

כתיב בפרשת שלמים [ויקרא ג א]: "ואם זבח שלמים קרבנו, אם מן הבקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני ה'", ולא הוצרך הכתוב לפרש שהשלמים באין מן הזכר ומן הנקבה, כי אף אם היה הכתוב סותר היה הדין כן, מדלא אמר הכתוב שיהא זכר, כמו שאמר בפרשת עלה. ודרשני:

"זכר" לרבות את הולד. וינקבה" לרבות את התמורה. ואין לי אלא ולד של תמימין, ותמורת תמימים, אבל ולד בעלי מומין שקדם הקדשם את מומן ותמורת בעלי מומין, מניין?

כשהוא אומר: "אם זכר", באה תיבת "אם" לרבות ולד של בעלי מומין, ואמר "אם נקבה" לרבות תמורת בעלי מומין.

כאן שבה הגמרא לדין ולדות שנתעברה בהם אמם לאחר שהוממה וקדם פדיונה, וילדה אותם לאחר פדיונה, שהן הולדות בה עוסקת משנתנו. ושואלת:

אותן ולדות שנולדו לאחר פדיונו ועיבדן קודם לפדיונו, מה תהא עליהן, שהרי אינם ראויים לא יקרב ולא ליפדות, כדמפרש רב הונא ואזיל? ומקדימה הגמרא: באותן ולדות שאף נולדו לפני פדיונו דרשנין לרבותם מ"אם זכר", מופלג פליגי בהו [נחלקו בדבר אמוראים במסכת תמורה יז ב] מה היא דינם:

איבא למאן דאמר: קדשי יוקרב. ואיבא למאן דאמר: קדשי לרעייה עד שיפול בהם מום ויפדו. כלומר, אין קדשתם לענין

הקרבא, אלא שאי אפשר לפדותם בלי מום. והספק הוא: באותן שנולדו לאחר פדיונו ועיבדן קודם לפדיונו מה תהא עליהן? אמר רב הונא:

כונסין לכיפה [לחדר], והן מתין מאליהן ברעב. והיכי ליעביד [מה אפשר לעשות בהם]? שמא תאמר לקריבניהו [יקריבם על המזבח], כך אי אפשר, שהרי מנח קדושה רחוקה קאתו [מנח קדושה רחוקה שאין ראיה להקרבא הם באים]. שמא תאמר ליפרקיניהו [יפדו] ויוסר מהם אותו איסור שאסורוהו חכמים, אף כך אי אפשר, כי לא אלימי למיתפס פדיונו, אין בכח אותה קדושה מדרבנן להתפס לה פדיון שתצא לחולין. אף אמרי במעברא משמיה דרבי חנינא, שכך יעשה:

סמוך לפדיונו, מתפסין לשם אותו זבח שאמו קדושה, וממתין עד שיזמן ופודה.

ותמהינן עלה: סמוך לפדיונו! למימרא דבני פדויה נינהו עד שאתה אומר להתפסין קודם לאותו פדיון, והרי אין להם פדיון כלל, ומשום שאין בכח קדשתם לתפוס פדיונם?

אלא אימא כך אמר רבי חנינא: סמוך לפדיונו אמם, מתפסין לולדות לשם אותו זבח ופודה את הולדות עצמן, ומותרים.

מוסיפה הגמרא לבאר את משנתנו, שפירשונה בולדות שנתעברה בהם אמם קודם לפדיונם ונולדו אחר פדיון אמם ושנינו שהם אסורים: וטעמא מאי? מה טעם אסורים הם, והרי כיון שנפדית אמו פדוים הם אגב אמם כי עובר ירך אמו הוא!?

אמר רבי לוי: הטעם שאסורים חכמים, הוא משום שהרי האם אסורה בגיוה ועבודה ואפילו לאחר שנפדית, ואם נתיר את הולדות גזירה שמא יגדל מהן [מאימותיהם פסולי המוקדשין לאחר שנפדו] עדרים עדרים ויבוא לדין גיוה ועבודה באמם.

נתבאר לעיל משמו של רבי חנינא, שאותן ולדות שבמעט אמן, מתפסין קודם פדיון אמם לאותו זבח. בעא מיניה רבינא מרב ששת: מהו שמתפסין לולדות שבמעט פסולי המוקדשין לכל זבח שירצה, או דוק לאותו זבח שקדשה אמו? אמר ליה רב ששת לרבינא: אין מתפסין אלא לאותו זבח בלבד.

אמר ליה רבינא לרב ששת: מאי טעמא? אמר ליה רב ששת לרבינא: כי גמר בשערין בשערין [אשר נתן לך בכל שערין] - יזכי יהיה בו מום, בשערין תאכלנן [מבכור, מה בכור אין מתפסין לכל זבח שירצה, דכתיב [ויקרא כז]: "אך בכור אשר יבוכר לה" בבהמה, לא יקדשו איש אותו], הרי שאי אפשר להקדישו לקדשה אחרת, אף הני ולדות פסולי המוקדשין, אין מתפסין לכל

זבח שירצה.

תניא כוותיה דרב ששת:

קדשים שקדם מום קבוע להקדישן וקדשו קדושת דמים, ונפדו: חייבין בבכורה ובמתנות.

בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו, הגוזז והעובר בהן אינו סופג את הארבעים, כי אף לפני פדיונו אין כאן אלא איסור ולא מלקות, ולאחר פדיונו מותרים הם לגמרי.

בין לפני פדיונו ובין לאחר פדיונו אין עושין תמורה. ולפני פדיונו מועלין בהן שהרי קדשו קדושת דמים, ולאחר פדיונו אין מועלין בהן שהפדיון מוציאן לחולין לגמרי. ולדותיהן שנולדו להם לאחר פדיונם, ואפילו נתעברו מהם קודם פדיונם - חול, כמבואר במשנתנו שהם מותרים.

ונפדוין הולדות שנולדו להם קודם פדיונם תמימין ואין צריכים מום, כמבואר לעיל דף יד תחילת עמוד ב, ומשום שלא יהא טפל חמור מן העיקר.

ומתפסין לולדות לכל זבח שירצה. כללו של דבר: הרי הן כחולין לכל דבריהם, אין לך בהם אלא מצות עילוי בלבד, שמעלין אותן בדמים.

אבל קדם הקדישן את מומן, או אפילו קדם מום עובר להקדישן שהוא אינו מעכב בחלות קדושת הגוף, ולאחר מכאן נולד מום קבוע, ונפדו ונכל שכן קדם שנפדו: הרי אלו פטורין מן הבכורה ומן המתנות, וכמבואר במשנתנו.

בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו, הגוזז והעובר בהן סופג את הארבעים, שעבר על "לא תעבוד בכבור שורך, ולא תגוז בכור צאנך".

ובין לפני פדיונו ובין לאחר פדיונו עושין תמורה. לפני פדיונו מועלין בהן, ולאחר פדיונו אין מועלין בהן.

וולדותיהן שנתעברה מהם אמם קודם לפדיונם ונולדו לאחר פדיונם - קודש מדרבנן כמו שנתבאר לעיל.

ואין נפדוין תמימין הולדות שנולדו אחר הפדיון. ואין מתפסין לולדות שבמעט אמם לכל זבח שירצה, וכדרב ששת, וזו היא שאמרנו "תניא כוותיה דרב ששת".

כללו של דבר: הרי הן - הקדשים שקדם הקדישן את מומן ונפדו - כהקדש לכל דבריהם, ואין לך בהן אלא היתר אכילה בלבד.

מבארת הגמרא מה בא לרבות "כללו של דבר", הרי הם כחולין לכל דבריהם" האמור ברישא גבי קדשים שקדם מום קבוע להקדישן, ו"כללו של דבר הרי הן כהקדש לכל דבריהם, האמור בסיפא גבי קדשים שקדם הקדשן את מומן:

"כללו של דבר" דרישא, לאתווי שוחטן - לקדשים שקדם מומן את הקדישן קודם שנפדו - בחוץ, דהוא פטור [מבכורא במשנתנו], כיון שלא קדשו קדושת הגוף.

תהילים פרק קכט

רמז

כִּי־בֵן יִבְרַךְ גָּבֵר יָדָא יְהוָה: הַ יְבָרְכֶךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וְרָאָה־בָּנִים לְבָנֶיךָ שְׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל: קִבֵּט * שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת צָרְרוֹנִי מִנְעוּרִי יֹאמֶר זָא יִשְׂרָאֵל: רַבַּת צָרְרוֹנִי מִנְעוּרִי גַם לֹא יִכְלוּ־לִי: עַל־גְּבִי חֲרָשׁוֹ חֲרָשִׁים הָאֲרִיכוֹ לַמַּעֲנוֹתָם (לַמַּעֲנִיתָם קרי:) הַ יְהוָה צָדִיק קָצֵץ עֲבוֹת רָשָׁעִים: יֵבֶשׁוּ וְיִסְגּוּ אַחֲזֹר כָּל־שֹׁנְאֵי צִיּוֹן: יִהְיוּ כַּחֲצִיר גִּגּוֹת שֶׁקָּדַמְתָּ שִׁלָּף יֵבֶשׁ: שְׁלֹא מִלֵּא כְּפֹ קוֹצֵר וַחֲצִנּוֹ מַעְמָר:

רש"י

אין בבניך פסול: (ה) מציין. שהוא שער השמים: בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם. ושמחת בכל הטוב: (ו) וראה בנים לבניך. ולא יבואו לקטטה עבור חליצה ואז שלום על ישראל תוספות: בנים לבניך. ירשו נחלה ואין אשה זקוקה

מצודות ציון

הזה שהוא נצל האדם וכן על ירך המנוח (ויקרא ד): כשתלך ויתים. כנטיעות של זיתים כמו והיה כעץ שחול (שם ב): (ב) יבלי. מלשון יכולת: (ג) גבי. כן נקרא אזורי הגוף כמו וכל צמר וגזיתם (יחזקאל י'): למעניתי. הוא הקו אשר ימרום המוסר בצורך השדה ומחר ומורס אללו כמדתו עד כלות השדה וכן כנתי מענה נמד שדה (שם י'): (ד) קצץ. ענין כריתה ומחוך כמו וקצץ פתלים (שמות לו): (ה) ויסוגו אחור. ענין המורה לאחור כמו לא נסוג אחור (שם ב): (ו) כחציר. כעשני: שקדמת. מל' קדם: שילף. ענין תליסה והואלה ממקומם כמו שלף אש נעלו (ירמיה ד): (ז) וחצננו. שולי הצמד יקרא חוץ וגם חצני נערמי (נחמיה ט):

(א) רבת צררוני. הן רבת עם צררו אותי מעת נעוריי: (ב) רבת וכו'. ר"ל עם כי רבים קמו עלי מ"מ גם כולם לא יכלו לי לעשות בי כלה: (ג) עב גבי. החורשים את האדמה חרשו על גבי והאריכו עוד מענית המחרישה רוצה לומר הכבירו עול כבד וזמן מרובה: (ד) ה' צדיק. אבל ה' הצדיק קצץ חבלי העבותות הרשעים מה שאסרו אותי בהם: (ה) יבושו. בראותם שיצאתי מתחת ידיהם: ויסוגו אחור. דרך המתבייש לחזור לאחוריו בדרך בואו: (ו) כחציר גנות. כעשב הגדל על הגנות שקודם התלישה נתייבש מחום השמש ולפי מעט הלחלוחית בהעפר אשר תחתיו: (ז) שילף מלא. ר"ל שלא בא לכלל

תהילים פרק קל

רפה

וְלֹא אָמְרוּ. הָעֹבְרִים בְּרַבַּת יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְהוָה: קל * שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאֲתֶיךָ יְהוָה: אֲדֹנִי שְׁמַעַה בְּקוֹלִי תַּהֲיִינָה אֲזִנֶּיךָ קִשְׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנֵי: אִם־עֲזוֹת תִּשְׁמַר־יָהּ אֲדֹנִי מִי יַעֲמֹד: בִּי־עֲמֹךְ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּגְדָּל: קוֹיִתִּי יְהוָה קוֹתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחֲלֵתִי: נַפְשִׁי לֹא־דָנִי מִשְׁמָרִים לְבַקֵּר שְׁמָרִים לְבַקֵּר: יִחַל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה בִּי־עַם־יְהוָה הַחֲסֵד וְהַרְבֵּה עֲמוֹ פְדוּת: והוא יפדה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכָּל־עֲזוֹתָיו: קלא * שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְהוָה:

רש"י

איישי"לא בלע"ז, וכן גם חצני נערכי: (ד) כי עמך הסליחה. לא נתת רשות לשליח לסלוח כמו שנאמר (שמות כג) כי לא ישא לפשעכם: למען תורא. על זאת שלא יהא אדם בטוח על סליחת אחר: (ה) קויתי ה' קותה נפשי. קווי אחר קווי כעין (לעיל כ"ה) קוה אל ה' חזק ויאמץ

מצודות ציון

מעמר. אגודת השנלים כמו ושכחת עומר (דברים ג): (ב) קשורות. ענין שמיעה: (ד) תורא. מל' מורא: (ו) משומרים. מל' שומר או הוא ענין מקום והמתנה כמו ואזני שמר את הדבר (נחמיה ט):

(ה) ולא אמרו. דרך העוברים בצד הקוצרים לומר להם ברכת ה' אליכם וברכנו אתכם וגו' אבל על חציר הגנות לא אמרו העוברים כזאת כי לא בא לכלל קצירה וכחציר הזה היה שונאי ציון כי יכלו מן העולם עד לא יבואו ימי חזקתה: (א) ממעמקים. מתוך עומק הצרות קראתי לך ה': (ג) אם עזות תשמר. אם לא תמחול ותשמור אותם להפרע עליהם גמול מי יוכל לעמוד ולהתקיים כי הלא רבו מאוד: (ד) כי עמך הסליחה. ולא מסרת סליחת העון לאחר מהמלאכים כמ"ש כי לא ישא לפשעכם (שמות כג): למען תורא. כ"א מסר הסליחה אל המלאך היה נפתה לה האדם לומר המלאך יתפייס לנו הואיל ולא לו חטאנו וישא את העון והיה ממעט ביראת המקום: (ה) קויתי ה'. קויתי אל ה': קותה נפשי. כפל הדבר להתמדתו: (ו) יחל ישראל. אתה ישראל קוה אל ה' כי עמו החסד: והרבה. הלא פדה אותך רבות פעמים וכמו כן יפדה אותך גם עתה כי לא יחסר לו פדות כי הרבה עמו: (ה) והוא יפדה את ישראל וגו'. ר"ל הנה גם העון לא יעכב הגאולה כי הוא יפדה את ישראל מן העונות כי כבר נתמרק העון והלך לו והיו פדונו מן העין: (א) לא גבה צבי. במחשבת הלב לא הייתי מתגאה: ולא רמו עיני. במעשה להשתרר ביותר להרים עין למעלה כדרך גסי הרוח: ולא

פרק ג

א. שבועות שמים שחן ארבע, שבועה שאכל ושללא אכל, שאכלתי ושללא אכלתי. שבועה שלא אכל ואכל כל שהוא, חיב, דברי רבי עקיבא. אמרו לו לרבי עקיבא, היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חיב, שזה חיב. אמר להן רבי עקיבא, וכי היכן מצינו במדבר ומביא קרבן, שזה מדבר ומביא קרבן. שבועה שלא אכל ואכל ושתה, אינו חיב אלא אחת.

ב. שבועה שלא אכל ושתה, חיב שמים:

ג. שבועה שלא אשתה ושתה, חיב שמים:

ד. שבועה שלא אכל ואכל ושתה, חיב שמים:

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. ר' אליעזר אומר השרץ ונעלם. דאמר קרא (ויקרא ה') או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו, וקרא יתירה הוא, דהא לעיל כתיב או נפש אשר תגע בכל דבר טמא, ושרץ שבועות. ואע"ג דמכאן אמר לא אוכל אתסור ליה בשתיה, דשתיה בכלל אכילה, וכי הדר ואמר תו לא אשתה הוה לן למימר דאין שבועה חלה על שבועה, שאני הכא, כיון דאמר ברישא לא אוכל והדר אמר לא אשתה גלי דעתיה דהך אכילה דאמר ברישא אכילה גרידתא היא:

ו. חיב על כל אחת ואחת. מדקאמר פת ופת על כל מין ומין, שמע מינה לחלק. דאי לאסור עליו מינים הללו ותו לא, הוה ליה למימר פת חטים וכן של שעורים וכן של כוסמין:

ז. שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש. בגמרא מוקי לה כגון שהיה חברו מסרב בו ואומר לו בא ושתה עמי יין ושמן ודבש. היה לו לומר שבועה שלא אשתה עמך ותו לא, דכי אשתבע, אמאי דמסרב בו אשתבע, יין ושמן ודבש למה לי, שמע מינה לחלק:

ואחת:

ד. שבועה שלא אכל, ואכל אכלים שאינן ראויין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה, פטור. שבועה שלא אכל, ואכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים, חיב. רבי שמעון פוטר. אמר, קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום, והוא אכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים, הרי אשתי אסורה:

ה. אחד דברים של עצמו, ואחד דברים של אחרים, ואחד דברים שיש בהן ממש, ואחד דברים שאין בהם ממש. פיצד, אמר, שבועה שאאתן לאיש פלוני ושללא אתן,

רבינו עובדיה מברטנורה

ו. נשבע לבטל את המצוה ולא בטל, פטור. לקיים ולא קיים, פטור. שהיה כדין שהיה חיב

אשר יבטא האדם. ופולגת דר' עקיבא ור' ישמעאל, דר"ע דריש בכל התורה רבוי ומעוטי, ורבי ישמעאל דריש כללי ופרטי. ר"ע דריש או נפש כי תשבע ריבה, להרע או להטיב מיעט, לכל אשר יבטא חזר וריבה ריבה. ומיעט וריבה, ריבה הכל. מאי ריבה, ריבה כל מילי לשעבר כלהבא. ומאי מיעט, מיעט דבר מצוה. ור' ישמעאל דריש, או נפש כי תשבע כלל, להרע או להטיב פרט, לכל אשר יבטא חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש להבא, אף כל להבא. והלכה כר"ע:

ז. נשבע לבטל את המצוה וכו' פטור, משום שבועת ביטוי. אבל לוקה הוא משום שבועת שוא: שהיה כדין שהיה חיב לדברי רבי יהודה בן בתירא. כלומר שאילו לדברי ר' יהודה בן בתירא הוא חיב משום שבועת ביטוי, שהיה ר' יהודה בן בתירא אומר מה

ג. היתה עומדת בחצר ונוטה לגגה, הרי זה אוכל ממנה בגגה בדרכו, כאלו היתה נוטעה בגגה. היתה נוטעה בגגה ונוטה לחצר, הרי זה כנוטעה בחצר שאינו אוכל שם אלא אחת אחת.

גא. ^א גפן שנוטעה בחצר, לא יטל את כל האשכול כאחד ויאכל, אלא מגרגר אחת אחת. וכן ברמון, לא יטל את כל הרמון, אלא פורט את הרמון באילן, ואוכל הפרט משם. וכן באבטיח, סופתו (פי' חותכו) בפרקע, ואוכלו שם.

גב. היתה ^א אוכל באשכול בגגה, ונכנס מן הגג לחצר, אף על פי שיצא מן החצר לא יגמר עד שיעשר.

גג. ^א בספר הזרוע בחצר, מקרסם עלה עלה ואוכלו; ואם צרך, חיב לעשר. וכן כל פיצא בזה.

גד. הלוקח פרות תלושין לאכלן, נקבעו למעשר, כמו שנתבאר. ומאמתי יקבעו, ^א משימת דמים, אף על פי שלא משך.

גה. ^א הרי שלא נתן דמים והיה בורר ומגיה, בורר ומגיה, אפלו כל היום בלו, ואף על פי שגמר בלבו לקח, לא נתחיב לעשר. ואם

היה ירא שמים, משגמר בלבו מעשר ואחר כך יחזיר למוכר, אם רצה להחזיר.

צו. ^א הלוקח במחבר לפרקע, או שלקח תלוש לשלח לחברו, לא נקבעו, ויש לו לאכל מהם עראי.

צז. ^א האומר לחברו: ^א הן לי וכן לי בו ה' תאנים, הרי זה אוכל אחת אחת, ופטור. ואם צרך, חיב לעשר. הא לך איסור זה בעשרים תאנים שאבר לי, בורר אחת אחת, ואוכל. באשכול שאבר לי, מגרגר ממנו באילן, ואוכל. ברמון שאבר לי, פורטו באילן, ואוכל. באבטיח שאבר לי, סופת בפרקע, ואוכל. ואם קצץ את התאנים וצרפם, או שקצץ האשכול או האבטיח, חיב לעשר, שהרי לא קנה אלא הנתלש. אבל אם אמר ליה: הא לך איסור בעשרים תאנים אלו, בשני אשכולות אלו, בשני רמונים אלו, בשני אבטיחים אלו קוצץ בדרכו, ואוכל עראי, ופטור; שלא נקבעו במקח, שהרי לקחן במחבר.

צח. ^א המחליף עם חברו, זה לאכל וזה לאכל, שניהם נקבעו למעשרות, שהרי לקחו בתלוש. זה

לקצות וזה לקצות, שניהם לא נקבעו, שאין המוכר קובע דבר שלא נגמרה מלאכתו. לקח האחד פרות שהחליף, לאכילה, ולקח האחד חליפיהן להקצותן, זה שלקח לאכילה חיב לעשר, וזה שלקח להקצות לא נקבע למעשר.

צט. ^א עם הארץ שהיה עובר בשוק ואמר: טלו לכם תאנים, אוכלים ופטורים, שאין המתנה קובעת.

^א השוכר את הפועלים לעשות עמו בפרות, בין בתלושין בין במחברין, הואיל ויש להם לאכל מן התורה במה שהם עושים, הרי אלו אוכלים ופטורין מן המעשר. ואם התנה עמהם שיאכלו מה שלא זכתה להם תורה, כגון שהתנה הפועל שיאכלו בנזי עמו, או שיאכל בנו בשכרו, או שיאכל אחר גמר מלאכתו בתלוש, הרי זה אסור לאכל עד שיעשר, הואיל ואוכל מפני התנאי הרי זה בלוקח.

קא. ^א המוציא פועלים לעשות לו מלאכה בשדה, בזמן שאין להם עליו מזונות, אוכלים מפרות

שבשדה ופטורים מן המעשר. והוא שלא נגמרה מלאכתו. אבל אם יש להם עליו מזונות, לא יאכלו, ואף על פי שלא נגמרה מלאכתו, שאין פורעין חוב מן הטבל. (אבל) אוכלים אחת אחת מהתאנה, אבל לא מן הסל ולא מן הקפה ולא מן המקצה.

קב. ^א אחד המכשיל ואחד השולק ואחד הפוכש, קובע למעשר. אבל המעשן את הפרות עד שהשירן, הרי זה ספק.

קג. ^א הטומן פרות באדמה, או בנבל, או בתבן, עד שהשירן לאכילה לא נקבעו למעשר.

קד. ^א הנותן זין לתכשיל חם, או שנתן שמן לקדרה באלפס, כשהן מרתחין, נקבעו למעשר.

קה. ^א מזג זין במים חמין, נקבע. ואין צריך לומר אם בשל היין. ואפלו בגת אסור לשותות ממנו עד שיעשר.

קו. ^א הסוחט אשכול לתוך הכוס, נקבע. ^א לתוך התמחוי, אינו נקבע.

קז. ^א המולח פרות בשדה, נקבעו.

באר הגולה

אותם גרוגרות: ד' שם וכרבי יהודה: ה' משנ' שם בריש פ"ב ואכא שם במשנה שאם הכניסו לבתייהם מעשרים ודאי וכו' וכמו שפירש בירושלמי וכמה חילוקי דיעים בזה וכתבם הרמב"ם שם יעריין שם: ו' שם משנ' ז': ז' משנ' ב' פ"ג דמעשרות: ח' צייניתו לעיל בסעיף פ"ב: ט' משנ' שם ריש פרק ד': י' לעדנ' שאלמו ממה שהאיר עינינו ה"ה בפ"ט מהלכות מ"א שהמנושן הוא בעיא בירושלמי בפי' הנורד מן המבושל ולא איפשרו והביאו המחבר בבי"ד בס' פ"ו ועיין שם בכ"מ: כ' שם במשנה: י' פ"ק דמעשרות: ט' שם משנ' ד' פ"ד: ז' ירושלמי שם: ט' מפורש שם בתכשיל צונן: ע' שם

באר הגולה

במשנה: ע' שם משנ' ז': ט' שם משנ' ט' וכר"ע: פ"י שוכר ואוכל הגרגרים שבחוכה: צ' משנ' ג' פ"ח דתרומות וכרבי ירושע: ק' משנ' ט' פ"ג דמעשרות ופי' כסבר הוא ודע גלאינורי בלע"ז: מכאן עד סוף קט"ו ה' הרמב"ם שם בפ"ה: י' ירושל' פ"ג דמעשרות: ש' בריי"ב דף פ"ח ע"א: ת' משנ' ריש פ"ה דמעשרות: א' משנ' ה' פ"ב דמעשרות וכרבי יהודה: ב' שם משנ' ו': ג' שם בסוף הפרק ופי' לאכול הוא כתאנים הלחים ולקצות הם התאנים השטוחים לייבש ולעשות

ליתי משיחא. רבי אלעזר מסייע, (וכו"ה ד') ויצא ה' ונגלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. כ"ס בגין יהוה".

תא חזי, כמה היא ידא רבטא דלא מטא להאי ידא עלאה, לאכבהו ברבא לא אגנים. ובדא ידא נפקו ממערים, בגין דמשווין שוין, מני י' ל' ד' לד', שוין דא לדא, שמא ידא רבטא, דיפוק מן אינון שוין באותותיהון דמניניהון, כמניניהון, דקבלא תרין יד, תרין.

פיצד לא אתמנעו דא מן דא, ולא שוין. אתפרש תרין אלין ברין הוא דבאותותיהון סייעאן יד בעלה ה', תרין לאב מניניהון מפרש. מאלין אתבראו שמא וארעא ודעמיה. ואינון ספירא קדמאה, דהיא כתר, עלאה. (משלי טו)

צופות רעים וטובים. הם מסייעתן לשמא חד ו' דעבד כמה אתון בארעא דמצרים.

(דף ריד ע"ב) ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי כליו בארץ כנען. רבי אבא אמר, לזו דא ירושלם עלאה, דאשראה שכינתא בינהא. אמר יעקב עלאה לתתא, הב לי כרכתא דהוא כעי, לאנפיש יתכון אגא, ולמיתן ית ארעא לבניכון. לזו זו ירושלם עלאה, קדשא ברין הוא, הב ברבא דהוין ברבא דא על ידיה, בארעא קדישא, אכל כרא, לארעא אחרא, לא יהא כרכתא.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו בקול גדול בבקר השכים קללה תחשב לו, קדשא ברין הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי כרכתא יהב לזן, דיהון האי עמא

תרגום לשון הווה

עליו. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צפות רעים וטובים. הן מסייעות לשם אחד אות ו' שפעשה כמה אותות בארץ מצרים.

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי כליו בארץ כנען. רבי אבא אמר, לזו זו ירושלם העליונה, ששורה שכינה בתוכה. אמר יעקב העליון למשה, תן לי ברכה שהוא רוצה, להרבות אתכם אני, ולתת את הארץ לבניכם. לזו זו ירושלם העליונה, הקדוש ברוך הוא, נתן השר שהיו ברכה זו על ידו בארץ הקדש, אכל מחוץ לארץ אחרת לא תהיה ברכה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו בקול גדול בבקר השכים קללה תחשב לו. הקדוש ברוך

דכנא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.

זכאה חולקהון דהאי עמא דכנא, דהוא עליהון, דאקרי בעלאה כנים חביבים יתיר מעלאה, כתיב, (דברים יד) כנים אתם לה', מאי כלא בריל דא. מאי הוא, בריל דאשתלים שמא כחותמא דלהון, דאינון גזירין.

תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא ברין הוא, וחסרא יו"ד מניה, ולא אשתלים. אתא אברהם וחבב לקדשא ברין הוא, ואמר ליה כף אשתלים שמא, ואתגזר, ואשתלים שמא כיו"ד דמילה. באנפוי דאינשא שוין דשד"י, וד', חסר יו"ד, אשתלים כיו"ד דמילה, ויבדיל אקרון כנים לה', בגין קדישין. וכד מסאבין ליה להאי את קיימא

תרגום לשון הווה

לרשות אחרת, עולה ממנו קדשת החותם, והוא כמו שהחריב עולם, וטמא את החותם שנתקן בו שמו של הקדוש ברוך הוא, ויחרי הוא החריב את העולם.

רבי אבא היה חולץ מקפוטקיא, והיה עמו רבי יוסי. עד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא ורשם אחד בפניו. אכל אוי להם לרשעים שמותו בלי תשובה, שלא יזו ממנו הרשם לא בעולם הנה ולא בעולם הבא.

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, פסוק זה (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, וכי איש שאומר טוב לבן אדם כמותו, אם לא ישלים מה שאמר, פניו מתבישות, על אחת כמה וכמה מהעליונים לבני אדם, שאם לא מביא כל טוב שאמר על בניו, פניו מתבישות.

מה דאמר, אפואי מתפיישן, על אחת כמה וכמה מן עלאי לבר נש, דאי לא מייתי כל טב דאמר על בנהי, אנפואי מתפיישן.

אמר קדשא בריך הוא ליה, אגא ישראל עלאה, דאגא מפשינך ואסגינך. האי ברכתא דיהיב לי, ואמתן ית ארעא הדא לבריכון, לא הנה בארעא, לא הנה עמהון. פד ייתי קיצא דמשיחא וישתלים, אמר קדשא בריך הוא, לא עתה יבוש יעקב, פצן (לא) אנפוי דיעקב דלעילא, לא מתפיישן מדאמר להון אמתן, ארי עד פצן לא הווי בדיה, והווי אנפואי מתפיישן, פצן דיליה מסתייע מן קדם מארי שמיא וארעא.

כמה דאמרינן, אגהנא דעמלק, פד שותלים קיצא, לא יהא אלא בתקוף דא, כמה דהוית ביום קרב, ויצא ה'

ונלחם בגוים ההם, דידיה ולא אחרא:

ועתה שני בניה הנולדים לה, דא ישראל לתתא, דאתריהון בגלותא, בנוי דקדשא בריך הוא, דאתילידו ביני עממיא. תנא אמר רבי יוסי, ישראל פד יהון בארעא קדישא דישראל, דר בארעא, פד ייתי משיחא, יהון עם אחוהון דילון בתריהון. דלא אתקרי גלות, אלא למאן דאיהו דר בארעא נוכראה, אינון אתקרינו גליון.

וזכרתי את בריתי יעקוב, (ויקרא טו) וא'ו יתירה, תיתי וא'ו דאסתלקת פד אתהריב ביתא, ותהא סיעא ליעקב, פד יהא דא, ויהא לברא קדישא ארעא אהסנת עלם, ויהון בנהי בארעהון, דדארו מקדמת דנא בארעהון, זכאה חולקהון.

פצן בריא, דהוה ערען להון, (תתן אולי

רבינו) דאתגליאו מן לבר לארעא ואתנשיאו, ואנפישו. וימא יעקב עלאה לתתא, ברי דילך דאינון לבר לארעא דאתילידו בגלותא, בכל ארעא וארעא, עד דאגא איעול למצראי, ואעביד להון דינא (דף רטו ע"א) על חוביהון, לאו אגא מסקית בך, דאתבריאו בגלותא, לבר לארעא בארעא רחיקא. ואף על גב דאינון סגיאיין, ואתנשיאו, דילי אינון. פד חזיתי דא גלותא דלהון, ואסיתי לכביהון, ושמעית קליהון. ראובן, (בראשית כט) פי ראה ה' את עניי שמעון, פי שמע ה' כי שנואה אנכי, וחשיב בלבך, כאילו יהוין קדמי אינון, ומדנתוב ממצראי, מלמעבד דינא, נסיק יתהון מארע גלותא.

רבי אבא אמר, מהכא (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה'. צבי למימר, פד יהא

קדשא בריך הוא כדינא במצראי, בעדנא ההיא יתון כל עממיא מנחה, פד שמעו שמועה דקדשא בריך הוא, היינו (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים.

תנא, אמר רבי שמעון, עתיד קדשא בריך הוא למיעבד לכל זכאה וזכאה, חופה בירושלם, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, פד תיתוב מטרוניתא למלכא, ועביד לה ארוסין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה במיננו:

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לה יהיו, דא ישראל לתתא, לאכהן דאינון רתיכין, תהא שמהתהון ברנא דאתילידו לבתר דנן, על שמיא

תרגום לשון הוזהר

כשהיה הקדוש ברוך הוא בדין במצרים, באותו זמן הביאו כל העמים מנחה כשישמעו שמועה של הקדוש ברוך הוא, הינו (סע ב) ונהרו אליו כל הגוים.

שנינו, אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לכל צדיק וצדיק חפה בירושלים, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, כשתשוב המלכה למלך ויעשה לה ארוסין. זה שכתוב (שיר א) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו – זה מתן תורה. וביום שמחת לבו – זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה במיננו.

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לה יהיו, זה

תרגום לשון הוזהר

שלמשה שמקום בגלות, בניו של הקדוש ברוך הוא שגולדו בין העמים. למדנו, אמר רבי יוסי, ישראל, כשהיו בארץ הקדושה של ישראל דרים בארץ, כשיבא המשיח יהיו עם אחיהם שיליו אחריהם, שלא נקרא גלות אלא למי שהוא דר בארץ נכריה, הם נקראים גולים.

וזכרתי את בריתי יעקב (ויקרא טו) וא'ו יתירה. תבא וא'ו שהסתלקה כשתרב הבית, ותהיה סיע ליעקב כשה יהיה, ויהיה לבן קדוש ארץ ירשת עולם, ויהיו בניו בארצם, שגרו בה מקדם לזה בארצם. אשרי חלקם.

פעת בנים, שקרה להם (תתן וחלבים גדלים) שהגלו

עֲדֹשְׁעֵרֵי מוֹת: יט וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה
בְּצַר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעֵם:
כ וַיִּשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיִּמְלֹט
מִשְׁחִיתוֹתָם: כא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסִדּוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: כב וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי
תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: כג וַיִּרְדֵּי
הַיָּם בְּאִנְיּוֹת עֲשֵׂי מְלָאכָה בַּמַּיִם רַבִּים:
כד הַמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו
בְּמַצּוֹלָה: כה וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה
וּתְרוֹמֶם גָּלְיוֹ: כו יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ
תְּהוֹמוֹת נִפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוּגַג:
כז יִתְּנוּ וַיִּנְוְעוּ בִּשְׁבוּר וְכָל־חֲכָמָתָם
תִּתְבַּלַּע: כח וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה בְּצַר
לָהֶם וּמִמַּצְקוֹתֵיהֶם וַיִּצְיֵאֵם: כט יָקָם
סַעֲרָה לְדָמָמָה וַיַּחֲשׂוּ גְלִיהֶם:
ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנָּחֵם אֶל־מְחוֹז
חֲפָצָם: לא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסִדּוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: לב וַיְרוּמְמוּהוּ
בְּקֹה־לֶעָם וּבְמוֹשָׁב זִקְנִים וַיְהַלְלוּהוּ:
לג יֵשֶׁם בְּהָרֹת לְמִדְבָּר וּמִצְאֵי מַיִם
לְצִמְאוֹן: לד אֶרֶץ פָּרִי לְמַלְחָה מְרֻעַת
יִשְׁבִּי כַּה: לה יֵשֶׁם מִדְבָּר לְאַגְם־מַיִם
וְאַרְץ צִיָּה לְמִצְאֵי מַיִם: לו וַיּוֹשֶׁב שָׁם
רַעֲבִים וַיְכַנְּנוּ עֵיר מוֹשָׁב: לז וַיִּזְרְעוּ
שָׂדוֹת וַיִּשְׁעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרִי
תְבוּאָה: לח וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד
וַיְבָרְכֵם לֹא יִמְעִיט: לט וַיִּמְעַטּוּ
וַיִּשְׁחוּ מִעַצֹּר רָעָה וַיִּגְזוּ: מ שִׁפְךָ בְּזוֹ
עַל־נְדִיבִים וַיִּתְּעַם בְּתַהוֹ לֹא־דָרָךְ:

כג לחודש

מא וַיִּשְׁגֹּב אֶבְיוֹן מִעֹנִי וַיִּשֶׁם כְּצֹאן
מִשְׁפָּחוֹת: מב יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ
וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהֶ: מג מִי־חֲכָם
וַיִּשְׁמַר־אֱלֹה וַיִּתְּבוּנֵנו חֲסִדֵּי יְהוָה:

קח א שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד: ב נִכּוֹן לְבִי
אֱלֹהִים אֲשִׁירָה וְאַזְמִינָה אֶף־
כְּבוֹדִי: ג עוֹרָה הַגָּבֹל וְכָזוֹר אַעֲיִירָה
שׁוֹחַר: ד אֹדֶךְ בַּעֲמִים | יהוָה וְאַזְמִינֶךָ
בְּלֵאמִים: ה כִּי־גָדוֹל מַעַל־שָׁמַיִם
חֲסִידֶךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמַתֶּךָ: ו רִוְמָה
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל־אֶרֶץ
כְּבוֹדֶךָ: ז לִמְעַן יִחַלְצוּן יְיָדֶיךָ
הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וַעֲנֵנִי: ח אֱלֹהִים | דְּבַר
בְּקִדְשׁוֹ אֶעֱלֶזָה אַחֲלָקָה שְׂכָם וַעֲמָק
סִפּוֹת אֲמַדֵּד: ט לִי גִלְעָד | לִי מְנַשֶּׁה
וְאַפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחַקְקִי:
י מוֹאָב | סִיר רַחֲצִי עַל־אֲדָוָה אֲשִׁלִּיךְ
נַעֲלִי עַל־יְפֹלֶשֶׁת אֲתָרוּעַע: יא מִי יִכְלֹנִי
עֵיר מִבְּצָר מִי נִחְנִי עַד־אֲדָוָה:
יב הֲלֹא־אֱלֹהִים זִנְחָתָנוּ וְלֹא־תִצָּא
אֱלֹהִים בְּצַבְאֹתֵינוּ: יג הֲבֵה־לָנוּ עֲזָרָת
מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: יד בְּאֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צְרִינוּ:

קט א לְמִנְצַח לְדָוִד מִזְמוֹר אֱלֹהִי
תְהִלָּתִי אֶל־תִּתְחַרֵּשׁ: ב כִּי פִי רִשָּׁע
וּפִי־מִרְמָה עָלַי פִּתְחוּ דִּבְרוּ אֹתִי לְשׁוֹן
שִׁקְר: ג וּדְבַרְךָ שִׁנָּה סִבְבֹּנִי וַיִּלְחַמוּנִי
חֲנָם: ד תַּחַת־אֲהַבְתִּי יִשְׁטָנוּנִי וְאַנִּי

מזרח"ר

ונתתי עשב לט מ מא

לקוטי

לש

לשון רבנו זכרנו לברכה

ונתתי עשב בשדה לבהמתך (דברים א'). עשב - ראשי תיבות: ע'ושה ש'לום ב'מרומיו. בשדה, לשון שדוד ושבירה. כשאדם מרגיש איזה רעבון, שמתגבר עליו תאוה אכילה, ידע שיש לו שונאים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (א): השם גבולך שלום (תהלים קמ), ומי שיש לו רשים מלמטה, בידוע שיש לו רשים מלמעלה (סנהדרין קג). ככן צריך לשדר ולשפר הבהמיות שלו המתאנה לאכל, כי עקר הרעבון הוא לבהמיות. גם אמרו במדרש (בראשית פ' ט): בא ודון ויבא קלון - דא קלונו של רעב, כמו שכתוב (ויחזקאל לו): אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגוים. נמצא, המחלקת, הינו מה שמחזרפין לאדם, בא עלידי זה בחינת רעב, ורעב הזה, הינו בחינת מחלקת, בחינת חרפה, הוא בחינת ערלה, כמו שכתוב (בראשית לו): כי חרפה היא לנו, והערלה הם שלש קלפות, המסבבים הברית'שלום, וכשמשרפין את הערלה, אזי נתגלה ברית'שלום, וכשיש שלום למטה, יש לו שלום למעלה במרומו, וכשיש שלום למעלה, אזי נתגלה ונתרבה שבע גדול בעולם, כמו שכתוב גבי יוסף (שם ט): תן ודע ונחיה. פרוש אחר: ונתתי עשב - רמז לבנים, כמו שכתוב (איוב ה): ונצאצאיו בעשב הארץ. בשדה לבהמתך - הינו: אימתי יהיה לך בנים חיים וקיימים? כשיהיה זוגך בקדשה, ויתשבר נפש המתאנה שלך, הינו נפש הבהמיות, וידמה לך כאלו כפאף שד (סנהדרין כג). וזה: בשדה - לשון שד, עלידיה יהיו לך בני קניא, כי מיתת הבנים זה מחמת נשמות העשוקים במקלא, בידוע (ג). כי המקלא, הינו קלפות נגה, היא קרובה אל הנפש הבהמיות, כמובא במשנת חסידים במסכת התרעבה. גם צריך שיהא עקר זוגך בליל'שבת, שאז נכללת בקדשה, ויתפרדו ממנה כל פועלי און. וזה: ואכלת ושבעת - זה רמז על שבת, שאז השכינה, שממנו נתברכין ששת ימים:

ב

לשון רבנו זכרנו לברכה

איתא בעשרה מאמרות: "אלה מסעי בני ישראל - בשביל שהמאז אלה אלקיך ישראל, בשביל זה יסעו בני ישראל". נמצא, כל הנסיעות של אדם הוא בשביל קלקול האמונה, הינו בחינת עבודה'זרה, כי אם היה מאמין באמונה שלמה, שיכול הקדוש ברוך'הוא להזמין לו כל צרכו, לא היה נוסע שום נסיעה. נמצא, כי הנסיעה היא קלקול אמונה, הינו בחינת עבודה'זרה. וזה שכתוב בעבודה'זרה (ישעיה ג'): צא האמר לו. צא, זה בחינת נסיעה ומלטול. גם עלידי מלטול מתקן את המלטול שגור, בבבול, למעלה, כמו שכתוב (שם כח): והמסכה צרה בהתכנסם. גם עלידי עבודה'זרה נמנע המטר, כמו שכתוב (דברים יא): ועברתם אלהים אחרים וכו' ולא יהיה מטר. ובשארין מטר, אין שבע, ובשארין שבע, אין שלום, כמו שכתוב (תהלים עב): ישאו הרים שלום לעם, כמו שפרש רש"י, ובשארין שלום, אזי אין איש עוזר לחברו, וכל אחד צריך לנסע

(א) עין ב"מ דף נב. (ב) עין וזר משפטים ק"ג ע"א.

ולמלטל ממקום למקום בשביל פרנסתו. גם הגלות בא על בכול תורה, כמו שכתוב (ישעיה ח'): גלה עמי מבלי דעת. ועלידי עבודה'זרה בא עצירת גשמים, ובשארין קמה, אין תורה (אבות פ"ג):

מא

לשון רבנו זכרנו לברכה

רקולדיו הנה איתא פעי'חיים, דף כב: הפרצים, הינו הרגליו, הם נצח חוד, והם עוקבין. ועקב גימטריא שתי פעמים אלקים, שהם דינים, שיש שם אחיה לחיצונים, בידוע. והפעלה לברכה החיצונים משם, שמישיך לתוך הפרצים הנבירות משרש הבינה, וכשממשיך שרש הנבירות מבינה, אז החיצונים בורחים משם, והוא לוקח הנבירה והפרכה, שהה בחינת פרצים. ושרש הנבירות נקרא יין, בידוע, וזה יין המשמח. וזה שכתוב ביעקב, כשראה שהוא בחינת פרצים במקום דין, כי שתי פעמים אלקים עם עשר אותיות גימטריא יעקב, אזי המשיך שרש הנבירות, בחינת יין המשמח, כמו שכתוב (בראשית כג): ויבא לו יין וישת - שרש של הברכה. נמצא עלידי רקולדיו, ששותה יין המשמח, שהם שרש הנבירות שפבינה, ונמשכין למטה בתוך הרגליו, הינו שמרש, בזה מנרש החיצונים משם. וזאת התלהבות של הרקוד, והוא אשה ריח נוחח לה' (במדבר כח): אבל מי שמרשד בתהלהבות היצר, זה נקרא חטא של גרב ואכילוא, שכתוב בהם (ירמיה י'): ויכריכו אש וזה. גרב ואכילוא הם נצח וחוד, והתלהבות שפקדשה נקרא יין המשמח, שעלידי נמתקים הנבירות, ואש וזה נקרא יין המשפר, התלהבות היצר, ושם יש, חם ושלום, אחיה ללחיצונים, אשר לא ציה אותם. וזה גס'פן פדיון נפש, כי המזון נקרא עמודים, כמו שכתוב (דברים יא): ואת תיקום אשר ברגליהם (ספרי קט). וכשהצדיק העושה הפדיון מניח ידיו על המזון, יבין כי יש יד הגדולה וכו', והינו שלש ידות, ושלש פעמים ד' גימטריא מ"ב. ושם מ"ב יש בו שבעה שמות, וכל שם יש בו ו' אותיות, ויבין להמשיך אליו תיוון, הינו השבעה שמות, שיש בכל אחד ו' אותיות, להמשיך אותן לתוך המזון הנקרא עמודים, ואז נקרא: ווי העמודים. ואלו עמודים, הינו רגליו, הינו עקבים, הם בחינת דין, כי שתי פעמים אלקים גימטריא עקב, ויש שם אחיה ללחיצונים. ואין דין נמתק אלא בשרשו, ושרש הדינים בבינה, כמו שכתוב (וזה ירמיה דף י'): בינה דינין מתערין מנה, אני בינה לי גבורה (משלי ח). ושם מ"ב בבינה, נמצא, כשממשיך שם מ"ב לתוך עמודים, אזי הדינין נמתקין בשרשם. וזה פרוש (שמות כ): ווי העמודים וחסיהם כסף, פרוש עלידי חשיקה והתחברות ווי עם עמודים נעשה כסף, חסד, שנמתקין הדינין: עי'חיים פרק יג (זכור החרים שער א"א): שם מ"ב בבינה. ואלו המ"ב הם ש"ע נהורין המאירין, וגם ח' חורתא גימטריא בשלום. שם כפרק יד: גימטריא חשמל - מלבוש, שהה החשמל שומר בגדים עליונים מ"עש" של קלפה, כמו שכתוב (יש"ע נא): ככנך יאכלם עש. וזה (ויטא נא): הרצה לנפש וין עליצבי המופה, ומלא גרונם של תלמיד'החכמים. לנפש, הינו מלוקה

לא זזה מן הבערגר כלל. ויכא הקיסר שאי אפשר לו לעשות שדוה אחר נגד הבערגר הנ"ל, בפרט פי אשתו מחזקת עמו מאד מאד, על-כן השב מחשבות על הבערגר הנ"ל. ובתחלה ראה לחסרו, והשתדל בתחבולות כאלו אין הדבר ממונה לגרם לו הפסד; והקיסר בודאי יכול לעשות כזאת. והיו מפסידים ומחסרים אותו עד שנתדלדל ונעשה עני גמור; והיא, הקיסרית - היתה מתקת עמו תמיד. אחר-כך ראה הקיסר שכל זמן שזה הבן קים, הנינו בן הבערגר הנ"ל - אי אפשר לו לעשות שדוה אחר; והשתדל להעביר את אותו הבחור של

הבערגר. וחשב מחשבות להעבירו, וגלגל עליו עלילות, והושיב עליו שופטים; והשופטים הבינו שרצון הקיסר להעבירו מן העולם, ושפטו להניחו בשק ולהשליכו לים. והקיסרית היתה לבה דוה מאד על-זה, אף גם הקיסרית אי אפשר לה לעשות כנגד הקיסר. מה עשתה, הלכה אל הממנים שהיו ממנים להשליכו לים, ובאתה אצלם, ונפלה לפני רגלם, והתחננה מהם מאד שיעשו למענה להניחו, כי למה הוא חיב מיתה? ובקשה מהם מאד שיקחו שבו אחר מחיב מיתה להשליכו לים, ויניחו אותו הבחור הנ"ל. ופעלה

בקשתה אצלם, ונשבעו לה שניחוחו, וכן עשו, ולקחו איש אחר והשליכוהו לים, ואתו הניחו ואמרו לו: לך-לך, והלך לו; והבחור הזה כבר היה פרע, והלך לו. וקדם לזה הלכה הקיסרית הנ"ל וקראה לבתה הנ"ל, ואמרה לה: בתי, תדעי שזה הבן של הבערגר הוא החתן שלך; וספרה לה כל אותו המעשה שעבר עליה הנ"ל, ואיך הבערגר מסר נפשו בשבילי ^(כפ) וזה עמי בשבועה מקומות הנ"ל, ונשבעתי לו בה' שכל טובי לא ימנע ממנו, ולקחתי אותו השבועה מקומות לעדות, שהם: בור ומקרה וכו' הנ"ל; בכך עתה הנה את היא כל

טובתי ומזלי והצלחתי, ובודאי את שלו ובנו הנ"ל הוא החתן שלך. ואכיד מחמת גסותו רוצה להרגו חנם - וכבר השתדלתי להצילו, ופעלתי שניחוחו כנ"ל; על-כן תדעי שהוא החתן שלך ^(הנה בן הבערגר הנ"ל), ואל תתראי עם אחר בעולם כלל. ונתקבלו דברי אמה בעיניה, כי גם היא היתה יראת שמים, והשיבה שבודאי תקמים כך. והלכה הפת הזאת ושלחה כתב אל בן הבערגר הנ"ל אל התפיסה, שהיא מחזקת עצמה בו, והוא החתן שלה, ושלחה לו כמו חתיכת לאנד קארט, וצירה בו כל המקומות שהחביאה אמה עם אביו כנ"ל שהם

ניט אן א קיסר ואל ויך משרד זיין מיט א בערגער. און זיין ווייב די קיסרע. זי האט ניט אפגיקערטען פון דעם בערגער ^(דהיינו זי האט מיט דעם בערגער גיהאלטן ווארין ער האט זיך מוסר נפש גיווען פון ארדעט וועגן כפ"ל) האט דער קיסר גיווען אז ער קאן קיין שידוך ניט טאן מחמת דעם בערגער. בפרט זיין ווייב האלט מיט אים וייער. דרום האט ער אנגיהויבן צו טראכטן מחשבות אויף דעם בערגער. און אין דער תחילה האט ער גיווען אף גדלות צו שטעלין און ער האט גיטאן תחבולות. גלייך אז ווי סע אז ניט פון אים. און האט אלץ גיווען אים גורם צו זיין הויקות. און א קיסר קאן דאס בודאי טאן. האט מען אים אלע מאל שארין גיטאן און מהאט אים אלץ אינאויט געלט. ביז ער איז גדלות גיטאן. און ער איז גיטאן גאר איין ארום מאן. און זי די קיסרע האט אלץ מיט דעם בערגער גיהאלטן. נאך דעם האט דער קיסר גיווען. אז כל זמן דער וון לעבט ^(דהיינו דעם בערגערס וון) קאן ער קיין אנדערין שידוך ניט טאן. האט דער קיסר זיך משתדל גיווען דעם בחור מעביר

זיין פון דער וועלט. און ער האט גיטראכט מחשבות אים מעביר צו זיין. און ער האט אויף אים אויף גישטעלט בלבולים. און האט אויף אים גיווען שופטים זיין זאלין אים משפטין. און די שופטים האבן פארשטאנען אז דעם קיסרס רצון איז אז מאל אים מעביר מן העולם זיין האבן זיין אויס גיגיבן דעם משפט. אז מאל אים אריין לייגן אין א זאק ^(דהיינו דעם בחור דער וון פון דעם בערגער) און מאל אים אריין ווארפן אין ים אריין. און די קיסרע. קאן אויך גאר ניט טאן אנגען קיסר. איז זי גיגאנגען צו די ממונים וואס זי זענען ממונה גיווען ^(זענעט גיווען) אים אריין צו ווארפן אין ים אריין און זי איז גיקומען צו זיין און איז זי גיפאלן צו די פיס. און זי האט זי וייער גיבעטין. אז זיין זאלין דאס איר צוליב טאן און זיין זאלין אים אוועק לאזן. ווארין פארנוואס קומט אים מיתה. און זי האט זי וייער גיבעטין אז זיין זאלין נעמען איין אנדערן שבו וואס ער איז חייב מיתה און זיין זאלין אים אריין ווארפן אין ים. און

דעם בחור זאלין זיין לאזן. האט זי דאס ביי זיין גיפועלט. האבן זיין איר גישוואוירן אז זי זאלין אים לאזן. און זי האבן אזוי גיטאן. און זי האבן גינומען איין אנדערן מענטש און האבן אים אריין גיטאן אין ים אריין. און אים האבן זיין גילאט. און האבן אים גיגאט. גיי איז ער זיך אוועק גיגאנגען. און דער בחור איז שוין גיווען א בר דעת איז ער זיך אוועק גיגאנגען. און פאר דעם דיינו פריר איי דער בחור איז אוועק איז גיגאנגען די קיסרע. און האט גירופן איר טאכטער און זי האט צו איר אזוי גיגאט. מיין טאכטער. זאלסט וויסן אז דעם בערגערס זון ער איז זיין חתן. און האט איר דערציילט גאר די מעשה וואס מיט איר האט זיך גיטאן. און ווי דער בערגער האט זיך מוסר נפש גיווען פון מיינעט וועגן. און ער איז מיט מיר גיווען אין די ויבין ערשער ^(דהיינו אין זי ויבין ערשער וואס ערשער) און איך האב אים אלע מאל גישוואוירן ביי גאט אז גאר מיין גושק זאל פון אים ניט זיין פארמיטן. און איך האב גינומען די ויבין ערשער צו עדות ^(דהיינו דעם)

גורם און די מקוה און די אלע אידישע ויבין אירליי וואסערן) בכך היינט. ביסטו זיך גאר מיין גושק און גאר מיין מזל און מיין גליק. ביסטו בודאי זיין. און זיין זון ער איז זיין חתן. און זיין טאטע מחמת זיין גדלות וויל ער אים הרגענען אמויטסט. און איך האב מיד שוין משתדל גיווען אים מציל צו זיין. און איך האב גיפועלט אז מאל אים לאזן. על כן. זאלסטו וויסן אז ער איז זיין חתן ^(דהיינו דעם בערגערס וון) און דו זאלסט ניט וועלין קיין שום אנדערין חתן אין דער וועלט. האט די טאכטער צו גינומען דער מוסערס רייד. ווארן זי איז אויך גיווען א יראת שמים. און זי האט גיגענערט דער מוסער. אז זי וועט בודאי האלטן אירע רייד. איז גיגאנגען די טאכטער. און האט גישיקט א כתב צום דעם בערגערס זון אין דער תפיסה אריין. אז זי האלט זיך אין אים. און ער איז איר חתן. און זי האט אים גישיקט אזוי ווי א שיק לאנד קארט. און זי האט דרויף אויס גימאלט אלע ערשער וואס די מוסער אירע האט זיך באהאלטן מיט זיין פאטער. וואס זי זענען די

ת. על-ידי ענוה אין מדקדקין אחר מעשיו.

ט. יום שאתה מקטין את עצמך, יום הזה מוסיף בך וגבורה והתרוקמות בקדושה של מעלה.

י. כשאתה ראה שענוה נתרפה בעולם, תצפה לרגלי דמשיחא.

יא. על-ידי ענוה נתבטל פחד האויבים.

יב. על-ידי ענוה נתבטל המחלקת והיסורין.

יג. על-ידי ענוה הפל עמו בשלום.

יד. על-ידי ענוה בא חן.

טו. מי שיש לו הכנעה, אין לו מורא כאלו יושב במצור.

טז. מי שאין בו הכנעה, אין בו יראה.

יז. על-ידי ענוה נתגדל; גם אינו נפל ממדרגתו.

יח. מי שהוא לב רך, הוא יכול להכניע את עצמו ביותר.

יט. על-ידי ענוה הקדוש-ברוך-הוא זוכר אותו.

כ. על-ידי ענוה הקדוש-ברוך-הוא עשה לו תאוות.

כא. אין העולם מתקנים אלא על-מי שמשמים עצמו כאין.

חלק שני

א. סגולה לבנים: להקטין את עצמו.

ב. על-ידי גאון רבה נבעל כאשה.

ג. האדם נכר בקולו אם הוא ענו או בעל-גאון.

ד. לפעמים על-ידי שפלות, שאדם

משפיל את עצמו או אחרים

משפילין אותו, על-ידי זה מבטלין מעליו גזרת מיתה.

ה. כשאדם מרגיש בעצמו שפלות, ידע שמיתה נגזר עליו.

עצבות

א. מי שלא תתן חטאת נעורים, על-ידי זה באים לו דאגות.

ב. לרב בא הצער לאדם על-ידי דבורו.

ג. כשיש לך צער, תדבר מזה הצער.

ד. על-ידי דאגה פלב נפל על האדם אימות מות.

ה. על-ידי הכנעה נתבטל רעה ויגון.

ו. מי שיש לו עצבות - סתפפל על הצדיקים, ויבא לו שמחה בלב.

ז. כשאדם נכנס בבית נכרי, על-ידי זה בא עצבות.

ח. על-ידי עצבות אדם נחלש.

ט. על-ידי לב רע הפנים נשתנה.

י. כשיש לך צער ביום שמחה, וכל שמחתך נשבת - תדע שתמה זכות אבותיך.

יא. מי שיש לו עצבות תתן מתנה לצדיק תדיר.

יב. על-ידי עצבות בא שרפה.

יג. עצבות - סימן לאיזה חלאת שממשמש לבוא.

יד. על-ידי עצבות הקדוש-ברוך-הוא אין עמו.

טו. על-ידי עצבות ראה קרי.

טז. עצבות בא על-ידי כעס.

יז. על-ידי עצבות אינו משיג תוחלתו.

הוא הרמב"ן.

ר' יעקב מקורביל. ר' משה בן יעקב, פעל ה"סמ"ג". ר' אליעזר ממיץ. ר'

אמנון הקדוש, שיסד "ונתנה תקף". ר' ברוך בר יצחק, פעל ה"תרומות".

ר' יצחק, פעל ה"עטור". ר' אליעזר בר' יואל, הנקרא "אבי העזרי". ר'

אלעזר מגרמינא. ר' יהודה חסיד. ר' יעקב בן גיקטילא. רבינו יחיאל, אביו

של הרא"ש, רבינו יונה. רש"י, א, הוא רבינו שלמה בן אברהם בן אדרת.

מהר"ם מרוטנבורק, הוא ר' מאיר בר' ברוך נפטר בתפיסה. ר' אלכסנדר בר'

שלמה, הביאו לקבורה. רבינו יחיאל מפרישי. ר' יצחק, פעל "אור זרוע".

ר' מנחם דנקנטי. רבינו בנאי בן אשר. ר' פרץ החסיד. ר' מרדכי בר' הלל,

פעל ה"מרדכי, נהרג על קדוש השם. ר' שמעון הדקדק, פעל ה"ילקוט". ר'

שמעון מקינון. ר' שמעון בר' צדוק, פעל ה"תשוב"ץ". הרב ר' חיים, אחיו

ורבו של הרא"ש.

הרא"ש, הוא רבינו אשר. בנאי: רבינו יחיאל, ור' שלמה החסיד,

ורבינו יעקב פעל ה"טורים", ור' אליקום, ור' משה, ורב אלעזר, ור'

שמעון, ור' יהודה. ר' נתן, רבו של הרא"ש. ר' יוחנן בר' משולם, פעל

"ספר מישורים" ו"אדם וחוה". רבינו שמואל בר' צדוק, פעל ה"אגדה". ר'

אהרן ^{המלך} הפהן הנקרא רא"ה. ר' יצחק מדורא, פעל ה"שערי דורא".

הרב ר' דוד אבודרהם. ר' נסים ברב ראיבן הוא הר"ן. רבינו יונה. ר' יוסף

^{הבבאי}, פעל "נמוקי יוסף". ר' יצחק בר ששת, הוא הריב"ש. רבינו יום

טוב, פעל "מגיד משנה". הרב ר' יום טוב בר אברהם, פעל "מגדל עז". רב

מכיר. ר' יוסף חביב ספרדי. ר' יעקב מוילין בר משה הלוי, הוא מהר"ל.

ר' שלום הנקרא מהר"ש. ר' ישראל הנקרא איסרל, פעל "תרימות הדשן".

ר' יעקב מוילין ור' אהרן, היו רבותיו. ר' יעקב ווייל. ר' יצחק קנפטיין בר'

יעקב. ר' יצחק דילאון. ר' יצחק אבהב, פעל "מנורת המאור". ר'

שמואל ולאנסי בן הרב ר' אברהם. ר' יוסף קולון בר שלמה, הוא מהר"ק.

ר' יעקב ברב שמואל, פעל ה"אגור". ר' יוסף גיקטיליא, פעל "שערי

אורה". ר' יצחק דמן עפו תלמיד הרמב"ן. ר' יוסף בן שרגא. ר'

עובדיה מברטנורא. ר' לוי בר' יעקב בן חביב. ר' יעקב בי רב. ר' משה

אלשקר. ר' יהודה מינץ. ר' מאיר פאדוה. ר' שלמה אלקבץ. ר' משה

אלשיך בר' חיים. ר' שמואל קלעי, פעל "משפטי שמואל". ר' יוסף בן

לב. ר' שקנא. ר' אליעזר אלקרי. ר' יוסף סרגוסי. ר' דוד בן זמרא. ר'

שלמה לוריא. ר' אליהו, פעל שם. ר' יצחק בר' בצלאל.

ר' יוסף קארו בן מורנו אפרים, פעל ה"שלחן ערוך" ו"ה"בית יוסף". ר'

עולם רבונו של עולם, מי ישום לי פה לדבר עמה, לפרש עמה כל שיחתי לפניך. איך לוקחין כח עמה לשפך לבי במים נוכח פניך יי. רבונו של עולם, מלא רחמים, "מלכי ואלהי אליך אתפלל", למדני איך לנצח אותך, שתחזירני בתשובה שלמה לפניך באמת. אבי צורי גואלי ופודי, הצופה להטיב אחריתי, עזוני ברחמיך העצומים ובישועתך הגדולה, ובדרכי עצומיך הנפלאות, שאזכה להיות בשמחה תמיד. "שמח נפש עבדך כי אליך יי נפשי אשא". חזקני ואמצי להתגבר בכל פעם על העצבות, להגביר השמחה על העצבות. ותחזק אותי בכל מיני שמחות, ותשמח את נפשי בכל דרכי השמחה אשר למדו אותנו ובותינו הקדושים, באפן שאזכה להיות בשמחה תמיד. ולא אניח את העצבות להתקרב אלי בשום אפן. ולא יהיה שום כח להעצבות והמרה שחורה לטמטם את לבי חס ושלום, ולא לבלבל את דעתי, רק אזכה להתגבר בכל עת בשמחה גדולה וחדוה רבה, עד שאזכה מתוך השמחה להתודות לפניך בפה מלא, ולשפך לבי במים נוכח פניך יי, ולפרש כל שיחתי לפניך בכל יום, בלב נשבר ונדכא בראוי לי. ואחר כך תכף אחזור אל השמחה ביתר שאת ויתר עז, ולהרבות בשמחה יתרה בכל פעם בכל עז ותעצומות, עד שאזכה לשוב אליך

באמת, ולעבד אותך תמיד "בשמחה ובטוב לבב מרב כל". כי בשם קדשך הגדול והנורא בטחתי שאמה יכל לעזר לי גם עמה להתגבר בשמחה תמיד.

אגילה ואשמחה בישועתך. "אשמחה ואעלה בך אומרה שמך עליון". ותמשיך עלינו השמחה ממקור השמחה, מהשמחה העתידה והמוכנת לבוא עלינו בקרוב על ידי משיח צדקנו, כמו שכתוב: "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו כף". ותמהר ותחיש לגאלנו, ותנחם ותשמח אותנו ואת כל עמך ישראל במהרה בימינו, ויקים מהרה מקרא שכתוב: "כי נחם יי ציון, נחם כל חרבותיה, וישם מדברה כעדן וערבתה כגן יי, ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה". אמן ואמן.

תפילות

מיוחד על תורה רפ"ב בליקוטי מוה"ר"ן

"אהלה יי בתי אומרה לאלהי בעודי". רבונו של עולם עשה עמי בדרךיך הנפלאים וחסדיך העצומים, והיה נא בעזרי והושיעני שאזכה בכל עת לשמח נפשי האמללה והעלובה מאד מאד בלי שעור, באפן שאזכה להיות בשמחה תמיד, כי אתה לבד יודע את כל המעשה אשר נעשה תחת השמש מיום בריאת אדם הראשון עד

היום הזה. ואשר נעשה עמה בדור הזה. את כל אשר נעשה בכלליות העולם עם כלל נשמות ישראל, ואת כל אשר נעשה עמי העני והאביון הדל והנשחת החוטא והפגום הפושע והחלב מאד, האכזר על עצמו כזה, את כל אשר נעשה עם נשמתי ורוחי ונפשי מיום שנאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו, עד אשר נמשכו לתוך הגופים שנתגלגלו בהם בכל הגלגולים שעברו עליהם עד אשר באו בתוך גופי הזה המגשם החוטא והפגום מאד. את כל אשר עבר עלי מיום הזכרון של הזמן העליון שזכר לאו כלום, וכל אשר עבר עלי בימי הזכרון, של שאר הזמנים הקדושים הזכרים המראה והשעם והרית. והחכמים שהמציאו את הגרעין, ובצעת שהוליכו הגרעין לטע הפרי, ובצעת שהתחילה הפרי להתהוות ולהתרכס, ובצעת שהיה הגר דולק, ובצעת שחתכו הפרי מן האילן, אשר אתה לבד יודע הפרוש של אלו הדברים, ואת כל אשר נעשה עמי בימים ההם, ואת כל אשר נעשה עמי אחר כך עד היום הזה, ואת כל אשר עשיתי טוב ורע, את כל אשר עברתי ופגמתי בשונג ובמזיד באנס ובכרצון בכל יום ויום, ואת כל מה שזכיתני ברחמיך לחטף איזה נקדות טובות בימים הרעים האלה שעברו עלי מעודי עד היום הזה. ועמה אחרי כל הקא עלי, ואחרי כל מה שעשיתי אם טוב ואם רע, הורני ולמדני עמה,

הדרך והנתיב והשביל האמת, באפן שאזכה לשוב בתשובה שלמה באמת מעמה על כל פנים.

רבונו של עולם חפץ חסד מלא רחמים הצופה לרשע וחפץ בהצדקו, הדין את כל אדם לכף זכות תמיד, רב חסד וימרה להטיב, המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים עזרני וזכני הדרך האמת, באפן שאזכה גם עמה לחפש ולבקש ולמצא בי זכות ונקודות טובות, ולדון את עצמי לכף זכות תמיד, באפן שאזכה לשמח את עצמי בכל עת, ולכנס בכף זכות באמת. ולזכות על ידי זה לתשובה שלמה באמת, ולהתפלל על ידי זה בכונה גדולה בחיות והתלהבות ובשמחה רבה וחדוה גדולה ועצומה. ואזכה לקיים באמת מקרא שכתוב: "אומרה לאלהי בעודי".

רבונו של עולם אתה יודע שאין לי שום חיות וכח ותקוה ופתחון פה לדבר לפניך כי אם על ידי הדרך הקדוש והנורא והנשגב והנפלא הזה, שגלו רבותינו וקרונם לברכה בפסוק: "אומרה לאלהי בעודי". כי אתה יודע את גדל עצם ורובי קלקולי, את מרייות דמרייות כאבים אנושים של עיונותי העצומים והפכדים מאד במהות וכמות ואיכות, אשר כמעט כמעט לא היה תקוה חס ושלום, כי מפך רגל ועד ראש אין בי מתם פצע וחבורה ומכה טרפה. אבל אתה

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקשר עצמי בצמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שזכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן מן פיגא זכותו תגן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי שהוא טמיר ונצלם בשם כל ישראל:

לכו נרננה ליהודה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כִּי-חֲסִיתִי בך: ב אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך: ג לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי-כם: ד ירבו עצבותם אחר מהרו בל-אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את-שמותם על-שפתי: ה יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיק גורלי: ו חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: ז אברך את-יהנה אשר יעצני אף-לילות סרוני כליותי: ח שויתי יהנה לנגדי תמיד כי מימיני בל-אמוט: ט לכן שמח לפי ויגל בבוהי אף-בשרי ישפן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסדך חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פגוד נעמות בימני נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע בסוי חטאה: ב אשרי-אדם לא

יחשב יהנה לו עון ואין ברוחו רמיה: ג כִּי-הִתְרַשְׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמִי בְּשֹׁאֲנִי בַל-הַיּוֹם: ד כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהנה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על-זאת יתפלל בל-חסיד א אליך לעת מצא וְכִלְשָׁה מִיָּם רַבִּים אֲלֵיוָהּ לֹא יָגִיעוּ: ז אתה סתר לי מצר תצרני רגי פלט תסובבני סלה: ח אשפילך א ואורך בדרוך-ו חלף איצעה עליך עיני: ט אל-תהיו ב כסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדיו לכלום בל קרב אליך: י רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהנה חסד יסובבנו: יא שמחו ביהנה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: ב אשרי משפיל אל-הל ביום רעה ימלטהו יהנה: ג יהנה ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: ד יהנה יסעדנו על-ערש דוי בל-משפכו הפכת בחילו: ה אני אמרתי יהנה חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך: ו אויבי ואמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: ז ואם-בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: ח יחד עלי יתלחשו בל-שנאי עלי יחשבו רעה לי: ט דבר בליעל יצוק בו ואשר שכל לא-יוסף לקום: י גם-איש שלומי א אשר-בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: יא ואתה יהנה חנני והקימני ואשלמה להם: יב בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא-ירע איבי עלי: יג ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: יד ברוך יהנה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: ב כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: ג צמאה נפשי א לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: ד היתה-לי דמעתי להם יומם ולילה באמר אלי בל-היום איה אליהך: ה אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רננה ותודה המון חוגג: ו מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוהלי לאלהים כיעוד אודנו ישועות פניו: ז אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהן וחרמונים מהר מצער: ח תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: ט יומם יצה יהנה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי: י אומרה לאל סלעי למה שכתחתי למה-קדר אלה בלחץ אויב: יא ברצח בנעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: יב מה-תשתוחחי נפשי ומה-תחמי עלי הוהלי לאלהים כי עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: ב הצילני מאיבי א אלהי ממתיקוממי תשגבני: ג הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: ד כי הנה ארבו לנפשי נגורו עלי עזים לא-פשעי ולא-חטאתי יהנה: ה בלי-עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: ו ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל-תחן בל-בגדי און סלה: ז ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפייהם חרבות בשפותיהם כימי שמע: ט ואתה יהנה תשחק-למו תלעג לכל-גוים יעזו אליך אשמרה כִּי-אלהים משגבי: יא אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: יב אל-תהרגם פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגגנו אדני: יג חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפכש יספרו: יד בלה בחמה בלה ואינמו וידעו כִּי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: טו המה ינעון יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: יז ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כִּי-היית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: יח עזי אליך אומרה כִּי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-יחיו ידותון לאסף מזמור: ב קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי ידי א לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ^ה ואזכרה אלהים ואהמיה
אשיחה ^א ותתעטף רוחי סלה: ^ה אחזת
שמרות עיני נפשמתי ולא אדבר:
^ו חשכתי ימים מקדם שנות עולמים:
^ז ואזכרה נגינתי בלילה עם-לכבי
אשיחה ויחפש רוחי: ^ה הלעולמים
ינח ^א אדני ולא-יסיף לרצות עוד:
^ט האפס לגצח חסדו גמר אמר לדר
דר: ^י השבח חנות אל אם-קפץ באף
רחמי סלה: ^{יא} ואמר חלתי היא
שנות ימין עליון: ^{יב} אפיר אֶזְכֹּר
מעללי-יה ^{יג} פי-אזכרה מקדם פלאף:
^{יד} והגיתי בכל-פעלך ובצלילותיך
אשיחה: ^{טו} אלהים בקדש דרבך מי-
אל גדול כאלהים: ^{טז} אתה האל עשה
פלא הודעת בעמים עזך: ^{טז} גאלת
בזרוע עמך בני-יזעקב ויוסף סלה:
^{יז} ראוד מים ^א אלהים ראוד מים יחילו
אף ירגזו תהמות: ^{יח} זרמו מים ^א עבות
קול גתנו שחקים אף-תצציד יתהלכו:
^{יט} קול רעמך ^א בגלגל האירו ברקים
תכל רגזה ותריעש הארץ: ^כ פים דרפך
ושבילך ושכילך במים רבים ועקבותיך
לא נדעו: ^{כא} נחית כצאן עמך ביד-
משה ואהרן:

כחציר יחלף: ^א בבקר יציץ וחלף
לערב ימולל ויבש: ^ב פי-כלינו באפך
ובחמתך נבלנו: ^ג שתי שתי עונתנו
לנגדך עלמנו למאור פניך: ^ד כי כל-
ימינו פנו בעברתך פלינו שנינו כמו-
הגה: ^ה ימי-שנותינו בהם שבעים שנה
ואם בגבורת ^א שמונים שנה ורהבם
עמל ואון פי-גז חיש ונעפה: ^{יא} מי-
יודע עז אפך וידיעתך עברתך:
^{יב} למנות ימינו פן הודע ונבא לבב
חכמה: ^{יג} שובה יהנה עד-מתי והנחם
על-עבדיך: ^{יד} שבענו בבקר חסדך
וגרנגה ונשמחה בכל-ימינו:
^{טו} שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו
רעה: ^{טז} יראה אל-עבדיך פעלך
והדרך על-בניהם: ^{יז} ויהי ^א נעם אדני
אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה
עלינו ומעשה ידינו כוננה:

קה ^א הודו ליהנה קראו בשמו
הודיעו בעמים עלילותיו:
^ב שיריו-לו זמרו-לו שיחו בכל-
נפלאותיו: ^ג התהללו בשם קדשו
ישמח לב ^א מבקשי יהנה: ^ד דרשו
יהנה ועזו בקשו פניו תמיד: ^ה זכרו
נפלאותיו אשר-עשה מפתיו
ומשפטי-פיו: ^ו זרע אברהם עבדו בני
יעקב בחייו: ^ז הוא יהנה אלהינו
בכל-הארץ משפטיו: ^ח זכר לעולם
בריתו דבר צוה לאלף דור: ^ט אשר
ברת את-אברהם ושבועתו לישחק:
^י ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית
עולם: ^{יא} לאמר לך אתן את-אריך-
פניך וכל נחלתכם: ^{יב} בהיותם מתי

מספר כמעט וגרים בה: ^א ויתהלכו
מגוי אל-גוי מממלכה אל-עם אחר:
^ב לא-הניח אדם לעשקם ויזכח
עליהם מלכים: ^ג אל-תגעו במשיחי
ולנביאי אל-תרעו: ^ד ויקרא רעב על-
הארץ כל-מטה-לחם שבר: ^ה שלח
לפניהם איש לעבד נמכר יוסף:
^ו ענו בכבל רגלי רגלו כחל באה
נפשו: ^ז עד-עת בא-דברו אמרת
יהנה צרפתהו: ^ח שלח מלך ויחיהו
משל עמים ויפתחהו: ^ט שמו אדון
לביטו ומשל בכל-קנינו: ^י לאסר
שריו בנפשו וזקניו יחכם: ^{יא} ויבא
ישראל מצרים ויעקב גר בארץ-חם:
^{יב} ויפסר את-עמו מאד ויעצמהו
מצרי: ^{יג} כה הפך לבם לשנא עמו
להתנכל בעבדיו: ^{יד} שלח משה עבדו
אהרן אשר בחר-בו: ^{טו} שמו-כם דברי
אתותיו ומפתים בארץ חם: ^{טז} שלח
חשך ויחשך ולא-מרו את-דברו דברו:
^{יז} הפך את-מימיהם לדם וימת את-
דגתם: ^{יח} שרץ ארצם צפרדעים בחריו
מלכיהם: ^{יט} אמר ויבא ערב פנים
בכל-גבולם: ^כ נתן גשמייהם כרד אש
להבות בארצם: ^{כא} ויך גפנם ותאנתם
וישבר עץ גבולם: ^{כב} אמר ויבא
ארבה וילק ואין מספר: ^{כג} ויאכל
כל-עשב בארצם ויאכל פרי אדמתם:
^{כד} ויך כל-בכור בארצם ראשית לכל-
אוגם: ^{כה} ויוציאם בכסף וזהב ואין
בשכטיו כושל: ^{כו} שמח מצרים
בצאתם פי-נפל פחדם עליהם:
^{כז} פרש ענן למסך ואש להאיר לילה:

מ שאל ויבא שלו ולחם שמים
ישביעם: ^א פתח צור ויזובו מים
הלכו בעצות נהר: ^ב פי-זכר את-דבר
קדשו את-אברהם עבדו: ^ג ויצא
עמו כששון ברנה את-בחייו:
^ד וינתן להם ארצות גוים ועמל
לאמים יירשו: ^ה כעבור ^א לשמרו
חקיו ותורתיו יצרו הללויה:

קלז ^א על נהרות ^א בכל שם ישכנו
גם-בכינו כזכרנו את-ציון:
^ב על-ערבים בתוכה תלינו כנורותינו:
^ג כי שם שאלנו שובינו דברי-שיר
ותוללנו שמחה שירו לנו משיר
ציון: ^ד אף נשיר את-שיר-יהנה על
אדמת נכר: ^ה אם-אשכחך ירושלם
תשכח ימיני: ^ו תדבק-לשוני ^א לחכי
אם-לא אזכרכי אם-לא אעלה את-
ירושלם על ראש שמחתי: ^ז זכר
יהנה ^א לבני אדום את יום ירושלם
האמרים ערו ^א ערו עד היסוד בה:
^ח בת-בכל השודה אשרי שישלם-לך
את-גמולך שגמלת לנו: ^ט אשרי ^א
שיאחו ונפץ את-עללך אל-הסלע:

קנ ^א הללויה ^א הללו-אל בקדשו הללויה
ברקיע עז: ^ב הללויה בבבורותיו
הללויה כרב גדלו: ^ג הללויה בתקע שופר
הללויה בגבל וכנור: ^ד הללויה בתף
ומחול הללויה במנים ועגב: ^ה הללויה
בצלצלי-שמע הללויה בצלצלי תרועה:
^ו כל הנשמה תהלל יה הללויה:

מי יחן מציון וישעת ישראל: ^א בשב ויהנה
שבות עמו, גל יעקב ישמח ישראל: ^ב ותשועת
צדיקים מיהנה. מעות פעת צרה: ^ג ויעזרם יהנה
ויפלטם. מפלעים וישעם כי חסו בו:

לקוטי

בקרב עלי מרעים לו

מוהר"ן

1

מפני, כעצמים בבטן המלאה (א), בבחינת (דברים לא): ואנכי הסתר אסתיר; הני בגלות בפנות הרעות של שבועים לשון. כי הקלפה קדמה לפרי, וזו שחוצה לאלל הפרי, צריך לשפר מקדם הקלפה, לכן קדם להתגלות מכתב הנפש לבוא בגלות, הני במדותיהם, כדי לשפרם ולבוא אחר כך להתגלות:

ב ודע, שכללות של שבועים לשון, של מדותיהן הרעות הללו, היא תאות נאוף; והוא תקון הקללי, מי שמשפר התאה הוא, אזי בקל וכול לשבר כל התאוות. ובשכיל זה משה רבנו, לפי שהוא כלל של התגלות התורה, שהוא בחינת דעת, כי התורה נקרא ראשית דעת (מסיל א), גם איתא: משה רבינו עולה

בג'מריא תר"ג (ספר חקני י"ב, חקני סי' רצ"ב, מנחת עמוקת אופן קד), שהוא כללות כל התורה, ובשכיל זה היה צריך לפרש את עצמו מכל וכל, כמו שכתוב (דברים ח): ואתה פה עמד עמודי. ובלעם, שהיה כנגד משה בקלפה, כמו שכתוב (בספר דר'): וידע דעת עליון; גם אותיות בלעם מקושרין שהוא בקלפה כנגד התורה, כי ב היא התחלת התורה, ול היא סוף התורה, ועל כנגד ע' פנים, ובי"ם כנגד מ"ם יום שנתנה תורה, ומחמת שהוא בקלפה, לפיכך הוא משקע בתאנה הזאת ביותר, כמו שכתוב (שם): והסבן הסבנית (א), גם יוסף, קדם שהיה לו התגלות בתורה, הני חכמה בינה, כמו שכתוב (דברים קא): ראשית חכמה; כי אם לביתו נקרא (מסיל ב); וקדם שזכה להתגלות התורה, הצריך לבוא בנסיון בצורה בתוך התאנה הכללית של שבועים לשון היל, ועל ידי ששקע בנסיון ושבר הקלפה שקדמה לפרי, זכה לפרי, הני להתגלות התורה, שהוא חכמה ובינה, כמו שכתוב (בראשית מא): אין גבון וחקם במקד:

ובשכיל זה דרשו חכמינו ורונם לברכה (ברכות י"ב) על פסוק: אחרי לבבכם וכו', (אחרי לבבכם - זהו מינוח, ואחרי עיניכם - זו נאוף). גם שמשון הלך אחר עיניו (שם וסוה"ט), גם בלעם נקרא שהיה העין (בספר דר'), מחמת שהוא כלליה מדה רעה של מדות רעות של השבועים לשון:

ג לפיכך בשקורין פסוק ראשון של קריאת שמע, צריך להענינם את עיניו, בבחינת עולמיתא שפירקא דלית לה עיניו (סבא סמספס דף ע"ב, וסמספס בבתי וא"י דל עין משקלת כי אם סוף א), כי תקון של הרהורי גנות שבא לאדם - שאומר 'שמע' וברוך שם; כי תאות נאוף היא באה מעבירת דמים, הני ממחול, שהיא לילית, שהיא שפחה בישא, אמא דערביב (א), שהיא מלכות הרשעה. ומלכותא דשמאי היא בבחינת בירקתא, אישה וראת ה' (א), שהיא בבחינת ים של שלמה, העומדת על שנים עשר בקר, שהם שנים עשר שבטי יה (ויחי וידו דף אטא), וכשארם מקבל עליו על מלכות שמים באלו הפסוקים, שפולל את נשמתו בשנים עשר שבטי יה, ומפרש את נשמתו מנשמת ערביב, הקאים מאשה וזנה, שהיא שפחה בישא, שהיא בבחינת (בראשית טו): מפני שרי גברתי אנכי בורחתי; שהתאנה בורחת ונקרדת מפניו, ואם אינו משתכל לנרש את האשה וזנה, אזי הוא בבחינת (מסיל ט): שפחה תירש ברתקה:

וזהו שאמר (שם רב ל"ט ט"ז): דקרי קרי, ודלא לתיי צותא לחברו. כי דקרי קשה: הא תינח מי שהוא בר אורן, ועוסק במשאיותן באמונה, אזי המשאיותן הוא טובה אצלו, שהמחין שלו מתחדשין; אבל מי שהוא אינו בר אורן, מה הנאה יש לו שעוסק במשאיותן? דע, מי שהוא עוסק במשאיותן באמונה, הוא עושה טובה לחברו שהוא משרשו, שמוחין של חברו מתחדשין בתוך המשאיותן שלו שבאמונה. וזהו: דקרי קרי, מי שהוא בר אורן, אזי טובה לו שנתחדש שכלו בתוך האמונה, וזהו לו מחין חדשים ללמוד ולדבקות בבורא; ודלא קרי לתיי צותא לחברו, הני שהוא עושה טובה לחברו שמשמשו:

י וזה בחינת תקיעות ראשית השנה, כי ראש השנה הוא בחינת שנה, שהוא בחינת משאיותן באמונה, בחינת פשטא אוריתא, בחינת עוסק בדיני ממונות, ותקיעות הם התעוררות השנה (א), שהוא חרוש המחין מאור הפנים, וזוהי הוא התאמדות פני התלוק, שנתעוררו אורות מפנים עליונים:

וזהו פירוש: אשרי העם ידעי תרועה - הוא בחינת העלאת אחר עשר סממני הקבלה, שבתוך העינים והאצות השוכנים סביבות המשאיותן באמונה, שנתחברים אליו הניצוצות. וזה: ידעי תרועה; ידעי - לשון התחברות, תרועה - מלשון שבידה, כי הניצוצות הם משבידת כלם. ח' באור פניך וילכו - בחינת משאיותן, כמו שכתוב (דברים טז): שמת וכלו בצאתך. הני, בשעוסק במשאיותן באמונה, כדי להביא את נשמתו בבחינת: תירשם בקרים רבה אמונתך, כדי לקבל מאור הפנים חרוש המחין, חרוש הנשמה, על ידיה עולים כל הניצוצות על ידי אחר עשר סממני הקבלה:

לו

לשון רבנו זכרנו לברכה

בקרב עלי מרעים לאלל את בשרי וכו' (תהלים ט)

א וזהו כלל, כי כל נפש מישאלה הוא משרש שבועים נפש של בתי יעקב, ושבועים נפש של בתי יעקב משרשים שבועים פנים של תורה (א), וזה לעצמם זה עשה האלקים, שכנגד שבועים נפש של בתי יעקב הם שבועים לשון, שכל לשון ולשון יש לה מדה רעה בפני עצמה מה שאין בחברתה, ומחמת המדות האלו הם מרחקים משבועים פנים של תורה, וכשנפש של בתי יעקב באה בגלות תחת יד שבועים לשונות, הני במדותיהם הרעים, אזי היא ראמת שבעין קליו, ביולדת שקדם הלךה היא צועקת שבעין קליו (ויחי פנים דף רס"ב), כנגד שבעין תבין שבממונו יעקב, שכלא זה אי אפשר לה לילד. וזהו כלל, שכל נפש מישאלה, קדם שיש לה התגלות בתורה ובעבודת, אזי נספין ומצרים את הנפש בגלות של שבועים לשון, הני בתאוותיה, וכשהוא באה במדותיהן בגלות, אזי היא ראמת שבעין קליו, כי התגלות היא בחינת לדה, כי קדם התגלות של תורה, אזי היא בבחינת עבד, שהתורה לא נעלם

(א) עין תקן סס"ב, א"ת מ. (א) עין תקן לב. (ב) קהלת יא. (ג) עין מדרשין דף ק"ב. (ד) הקדמת חרקים, ובחוקן נ' חקנים אחרים. (ה) מסיל ט"א.

לקוטי הלכות

הלכות בית הכנסת הלכה ו

ארח חיים

"כי ירבה כבוד ביתו", וכמו שכתוב (ישעיה סד, יג): "כתפארת אדם לשבת בית". הינו שאסור להגביה ביתו שהוא בחינת כבודו - להגביהו יותר מהבית הכנסת, שירצה, חס ושלום, להגביה כבודו על כבוד הבית הכנסת, עד שכל כונתו בעסקו בבנין הבית הכנסת ובקיומו הוא בשביל כבוד עצמו כנ"ל, כי אז הוא בבחינת בוני המגדל וכנ"ל, כי צריך להגביה רק את הבית הכנסת שהיה גבה מכל הבתים שבקרי, למסר כל הכבוד להבית הכנסת, ולבטל כל כבודו נגד הבית הכנסת ובית המדרש, כי עקר תקון הבית הכנסת ובית המדרש הוא על-ידי רבוי כבוד השם יתברך, שנתרבה על-ידי קבוץ כל הנפשות וכנ", שעל-ידיהן זוכין לאמונת הרוש העולם ולבטל ועל-עקר דעות בוני המגדל, שזה עקר קדשת ישראל, וכנ"ל.

יא. ועל-כן נאמר בשבח ירושלים (תהלים מח, יג): "ספרו מגדליה", "מגדליה" דקא, כי הם ההפך מבוני המגדל וכנ"ל. וזהו (שיר השירים ד, ח): "צווארך כמגדל השן" וכנ", שנאמר על הבית המקדש שהוא בחינת פתי כנסיות ובתי מדרשות, כי הם מבטלין המגדל דסטרך אחרך שעסקו בו בוני המגדל שנקשרו בחדוש העולם, כי על-ידי הבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם בחינת בית המקדש, על-ידיהן ממשיכין אמונת חדוש העולם כנ"ל, על-ידי בחינת קבלת התורה שנמשך לשם על-ידי הכבוד דקדשה וכנ"ל. וזהו שכתוב שם (שיר השירים ד, ד): "בניו לתלפיות אלה הפגן תלוי עליו" וכנ", שנאמר על קבלת התורה, כמו שפרש רש"י שם, כי לשם נמשך בחינת קבלת התורה כנ"ל. וזהו (שם): "כל שלטי הגבורים", כי עקר כל התקון נעשה על-ידי הגבורים בעלי כח, שיכולים להתפלל תפלה בבחינת-דין וכנ", וכנ"ל.

ספרו
מגדליה,
מכונה
דוקא, כי הם
ההפך מבוני
המגדל

זה הפסוק: "ושפחתים בבית תפילתי עולתיהם וזבחייהם", שהתפלה בתוספות שכנים הנ"ל היא בחינת קרבנות שמקפידין וכנ", וכבר מבאר (פאות ב'): שהתפלה בתוספות שכנים וכנ"ל הוא בבחינת התפלה בבחינת-דין של הבעל כח, כי הכל אחד ותלוי זה בזה, כי על-ידי עצם כחו של הבעל כח הנ"ל שמתפלל תפלה בבחינת-דין, שהיא בחינת משה עז שעומדת להסטרך אחרך בבית הבליעה שלה עד שמכרתת להקיא ולהוציא כל חיותה, כל הדעת וכנ", עד שנעשין גם גרים וכנ", על-ידיהן בעצמו נתרבין השכנים אל בית התפלה הרבה מאד, שהם אלו החרוקים מאד שהיו נכלעים בתוך הסטרך אחרך, ועכשו על-ידי עצם כחו של הבעל כח הנ"ל הוציאים משם ונעשו בעלי תשובה וגרים, ואזי הם באים ומתקרבין להשם יתברך שהעקר על-ידי תפלה, ועל-כן על-ידיהן נחשפים שכנים רבים אל בית התפלה, שעל-ידיהן נתרבין הבתים עד אין חקר וכנ", כמו שכתוב שם.

לספור
הלכות
אמונת
חיים

יב. זה הוא בחינת מעשה המשכן, שנבנה אחר המעשה הרע מאד שעשו את העגל אחר מתן תורה בעת שהיה משה בורח לקבל כל התורה, שכל זה היה על-ידי הערב רב, שנתחבר אליהם כל אותם שהיה טינא בלבם על משה, שכל אלו הם בחינת נביאי השקר, בחינת מנחשים וקוסמים, כי ידוע, שעשו את העגל על-ידי נחשים וקשפים רבים, כמוכא בדברי רבותינו ז"ל (וזה כי תשא קמב, א), שאלו המנחשים וכנ"ל הם כנגד בחינת משה שממשיך התורה כדי להאיר ולגלות אמונת חדוש העולם וכנ", כמו שכתוב שם. כי הם ההפך מזה, אשר על-כן צריכין לחפש ולבקש מאד את הצדיק האמת בכל דור ודור, שהוא בחינת משה וכנ", כמו שכתוב שם (פאות ח').

ספר
המשכן
הוא
המשיך
משה
רבו על-ידי
המקדש
בבחינת-דין

כי עקר קבלת התורה המשיך משה רבנו על-ידי בחינת הנ"ל, שעל-ידיהן היה יציאת מצרים וקריעת ים סוף, שהוא על-ידי התפלה בבחינת-דין, שהוא בחינת משה עז, שעל-ידיהן עשה כל המופתים, בחינת: "ופלל" - ויהשלך לפני פירעה יהי לתינוך" וכנ", ועל-ידיהן היה קריעת ים סוף,

יב. וזה בחינת מלאכת המשכן, כי המשכן הוא בחינת הבית המקדש, כמו שכתוב (שמות כה, ח): "ועשו לי מקדש" וכנ", שהוא בית התפלה, כמו שכתוב (ישעיה נג, ח): "והביאותים וכנ"ל כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים", שנבנה על-ידי קבוץ נפשות ישראל על-ידי תוספות השכנים, כמוכבן בהתורה הנ"ל שמיא

המשכן
ובית
המקדש
הוא
המשיך
משה
רבו על-ידי
המקדש
בבחינת-דין

רבינו גרשום

אחד אֶשְׁלֹשׁ וּבָמֵי נִיבְהוּ עוֹ
בְּחֻתְמוֹ. יְיָ הִכָּה נִיחָא טַפִּי
לְמַקְטָן עוֹ מְכַלְבִּי לְמִ"ד (כְּלֹאִים פ"ח
מ"ו) יְיָ מִיֵּן חִיָּה לְפִי שְׁהַחֲשׁוֹן
שְׁלֵהֵן מְכוּוֹן טַפִּי אֶחָד לְשֵׁשׁ אֵלֶּה
נִיחָא לִיָּה לְמִיפְרָךְ ט כְּכוּלֵּי עֲלֻמָּה:
בִּי

מ כעס מכל היום וכל היום שנתקלל יומר מזהמה: ^י [ומכל כזהמה כעס]. שמעם כזהמה המקוללת וימר
 כן נתקלל ואין כן מקוללת כזהמה גסה יום צורם (מחמור): ^ז כן נתקלל הוא כזהמה אצל נשג. כגון כזהמה דקה טורפה דערימה: ^ח
 חרשים וז' וימני (מחלם) יז' ט"ו: ^ט יצוה אימא מכל כזהמה כן כזהמה המקוללת וימר: ^י ויצעיש אימא לשלם קללה
 נאמר הלך קללה חמורה שחולל לדרוש מן הפסוק שדי עיניה. והכי נמי איכל לאקשוי ואימא כשם שנתקללה כזהמה מחיה אחד לשנים ומאי
 ניחא חמור משועל כן נתקלל הוא: ^{יא}
 מחמור הוא לשנים דהו"ר כ"ז ש"ס
 אלא איכל לתרזי קללה שדי עיניה
 ועוד מכל כזהמה מכל היום מחיה
 דמשמע דמשום כזהמה שמיירי קללה
 על שום חיה ומצוי חמור מקולל
 מחמור הוא לשנים: ^{יב} כשם מעיבר
 ומוליך דהו"ר כשם מיצוי חמור: ^{יג}

מ כתיב מכל החיה ומכל הבהמה מכל
 הבהמה ומכל החיה כתיב ארור הוא
^א מבהמה שנתקללה מחיה ואימא כשם
 שנתקללה בהמה מחיה אחד לשלש ובאי
 יצונו כי מחתול כן נתקלל הוא מבהמה אחד
 לשלש היות ליה חמור ידחי אימיני אימא

אחד יאשש ובאי יצונו עז
 מחתול: ^ב הכל יתא עפי
 למנעק עז מכל לרזי (חלם פיה
 מ"י) עז מכל חיה לפי האששון
 שלון מכיון עפי אחד לשלש
 יתאם ליה למיפק: ^ג כשלי עולת: ^ד

הוא קלה שדי עירלה⁶ א"ל קסר רכי' יהושע בן חנניה נחש לכמה מיעבר ומולד א"ל לשש שני והא סבי דבי אתונא ארבעינה ואוליד לחלת התנו מעברו והו מקיאר⁷ דו [שנן] קסממשש שמשו אינהו נמי ממששו באדם הוא חכימי אינהו אן חכימין מנייהו אי⁸ חכימת זיל וזכינה ואינהו ליה אמר לה כמה הוו שיתן גברי אמר ליה עבד ליה פסינתא דאית בה שיתן בתי וכל ביתא⁹ אית בה שיתן ביסתרקי עבד ליה כי מטא לחתם¹⁰ [על] לבי מבחא אשכחה לחתום בנאר דקא¹¹ (פשיש חיותא א"ל רישך לובני א"ל אן א"ל בכמה א"ל בפלגא דהוא ירב ליה לשוף¹² א"ל¹³ אגא רישא דריתא אמרי כל אמר ליה אי בעית דאישיבך סגן אחוי ל פיתחא דבי אתונא א"ל מתפניהו דכל דמחוי¹⁴ (ג) קטלי ליה א"ל דרי כריבא דקניא וכי מטית לחתם קפחא כמאן דקא מתחא אזל אישכח דרבנאי מגואי¹⁵ דרבנאי מבראי דאי חוז כרעו דעיילא קטלי להו לבראי ודנפקא קטלי להו לנאי אפכה לסגדליא קטלי להו לחתא אפכה לסגדליא (א) דנפקא קטלי להו לנאי אפכה ינוק מלעיל קטלי להו לחתא אמר אי ירובאש שקלא מלעיל קטלי להו הני סבאי

[illegible][illegible]

הגהות הב"ח

לעזי רעז"י

שיטה מקובצת

לעמוד ה

